

วารสาร

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ปาริชาต

PARICHART JOURNAL THAKSIN UNIVERSITY

ฉบับพิเศษ

จากงานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560
และการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3

วารสารปาริชาติ

PARICHART JOURNAL

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชื่อวารสาร

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
(Parichart Journal, Thaksin University)

เจ้าของ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี	
(รศ.ดร.วิชัย ชำนิ)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองอธิการบดีวิชาการและวิจัย	
(รศ.เกษม อัสวตธีรัตน์กุล)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา	
(อ.ดร.วันลง ดิษสุวรรณ)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
(รศ.ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
(รศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย)	มหาวิทยาลัยทักษิณ

บรรณาธิการประจำฉบับ

ผศ.ดร.พัชลิน จินนุ่น	มหาวิทยาลัยทักษิณ
(E-mail : phatchalinj@hotmail.com)	

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ศ.ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ศ.อำนวยการ ยัสโยธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ศ.อิทธิพล ตั้งโฉลก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.โยธิน แสงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.ลือชัย ศรีเงินยวง	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.สมยศ พุ่มหว่า	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รศ.กรกฎ ทองชะโชค	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.อรจันทร์ ศิริโชติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.เกร็ดทราย วุฒิพงษ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองจัดการ

นางสาวอรกมล ไกรวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวพิมพ์ผดุง มณีวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางรานี อาษาชำนาญ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวกัญญณัช เลียดรักษ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ

Parichart Journal, Thaksin University

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยทักษิณและหน่วยงานต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและสื่อกลางในการเสนอความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์

กำหนดออก มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม

การเผยแพร่

จัดจำหน่ายและสมัครสมาชิกมอบเป็นอภินันทนาการแก่ห้องสมุดของหน่วยงานรัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา

การบอกรับเป็นสมาชิก

กรณีที่ 1 บุคคลทั่วไป ที่ไม่ประสงค์ส่งบทความ สามารถสมัครสมาชิกได้เลย

กรณีที่ 2 บุคคลที่ต้องการส่งบทความ เพื่อขอรับการพิจารณาบทความ เมื่อบทความได้รับการพิจารณาแล้วจะต้องสมัครสมาชิก พร้อมชำระเงิน จำนวน 200 บาท ผ่านทางธนาคารไทยพาณิชย์ ชื่อบัญชี วารสารปาริชาติ เลขที่บัญชี 408-197718-5 สาขามหาวิทยาลัยทักษิณ (พัทลุง) พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังกองบรรณาธิการวารสารปาริชาติ ทางระบบออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> หรือติดต่อกองจัดการวารสารปาริชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 222 หมู่ 2 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210 โทรศัพท์ 074-609600 ต่อ 7242 หรือ 081-5407304 โทรสาร 074-609654-5 อีเมล parichartjournal@gmail.com

การติดต่อ

กองจัดการวารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210

โทรศัพท์/โทรสาร 0-7460-9600 ต่อ 7242, 0-7460-9655

E-mail : parichartjournal@gmail.com, research.tsu@gmail.com

ออกแบบ

อาร์ตเวิร์ค แอนด์ มีเดีย

6 ถ.กระจำจุกทิศ ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 0-7423-0854 E-mail : hatyaifoto@gmail.com

บทความที่ตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อนึ่ง ทักและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารปาริชาติ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน
และไม่ถือเป็นทักและความรับผิดชอบของคณะบรรณาธิการ

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 30 ฉบับนี้ เป็นฉบับพิเศษที่นำผลงานจากเวทีการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560 และการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 ซึ่งมหาวิทยาลัยทักษิณร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช.) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กำหนดจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560 และการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 ภายใต้หัวข้อ :ประเทศไทย 4.0 “วิจัยขับเคลื่อนสังคม” (Thailand 4.0 : Research to Mobilize Society) ในระหว่างวันที่ 3-6 พฤษภาคม 2560 ณ โรงแรมบีพี สมิหลา บีช อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยได้รับการตอบรับจากนักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ประชาชน อย่างล้นหลาม มีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมมากกว่า 900 คน มีบทความวิจัยเข้าร่วมนำเสนอทั้งภาคบรรยาย และภาคโปสเตอร์ มากถึง 367 บทความ

ในโอกาสนี้กองบรรณาธิการเห็นว่าน่าจะมีการนำบทความวิชาการที่น่าสนใจในเวทีประชุมวิชาการดังกล่าว มาเผยแพร่ในวารสารปาริชาติอีกช่องทางหนึ่งด้วย จึงได้คัดสรรบทความที่น่าสนใจทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มาตีพิมพ์ในวารสารฉบับพิเศษนี้ จำนวน 25 เรื่อง ประกอบด้วย การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิตสำหรับนักเรียนระดับอนุปริญา วิทยาลัยชุมชนพังงาของ ธวัชชัย จิตวารินทร์ การใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการวางแผนการตลาด ของนิสิตสาขาบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยทักษิณ ของ จิราพร คงรอด การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าสาครในจังหวัดพัทลุง ของ สมสมัย เอียดคง วิจิตรา อมรวิริยะชัย วราภรณ์ ทนงศักดิ์ ฉลอง แก้วประเสริฐ การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู วิทยาลัยชุมชนพังงา ของ ลภัสรดา เวียงคำ อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณกุล ชูชาติ พ่วงสมจิตร ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ของ พัชรินทร์ สุภาพันธ์ รักษ์สรณ์ คงจนจารุอนันต์ จำเนียร บุญมาก ทัดพงศ์ อวิโรธนานนท์ พัชรี อินธนู การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ ศันสนีย์ จันทรอานภาพ นิสากร กล้าณรงค์ ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ มุhammad สาแลบิง ชีวนันท์ คุณพิทักษ์ สมสมัย เอียดคง ทศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษาจากการต่อเนื่องประมงจังหวัดสมุทรสาคร ของ เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ พรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล A Comparison of Aspects of Social Skills Development to Build Friendships as Portrayed in Thai and American Award Winning Children's Books ของ Yaowaluk Suwannakhae การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยด้านคุณภาพ

หลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ: กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม ของ พินรัตน์ นุชโพธิ์ ศุภศิริ สุวรรณเกษร ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติใน จังหวัดภูเก็ต ของ สุมาลี ศรีธรรมราช บุษกร ถาวรประสิทธิ์ การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมเพื่อ ออกแบบนโยบายที่เหมาะสม สำหรับการจัดการทรัพยากรเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ของ ศุภศิริ สุวรรณเกษร “คำซ้อนเพื่อเสียง” จะยังเป็นคำซ้อนอยู่หรือไม่ : บทบทวนจากการศึกษาเอกสารทาง วิชาการ แบบเรียน และแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ของ ธงชัย แซ่เจี๊ ความคาดหวังและ ความพร้อมของนักบัญชีในทศวรรษของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของ เสาวลักษณ์ จันทรประสิทธิ์ การพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ของ วรพงษ์ นลินานนท์ สายชล เลิศสุวรรณ ปฏิรูปการเรียนรู้ปฏิบัติการพิสิกส์เบื้องต้นระดับปริญญาตรีเพื่อแก้ไขความเข้าใจ ที่คลาดเคลื่อนต่อเป้าหมายการเรียนรู้ ของ วิชาญ คงธรรม การใช้โปรแกรม English Language Learning and Instruction System (ELLIS) เพื่อพัฒนาการ ออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ของ อนันต์ แสงดิษฐ์ การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ของวารุณี พิศการณ์ บุษกร ถาวรประสิทธิ์ องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย: หลักฐานเชิงประจักษ์ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน ของ พงศ์ศิริ คำชันแก้ว ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ของ ปรีศนีย์ กายพันธ์ สุพินดา โจนส์ อาอี๊ะ บิลละเต๊ะ การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียน ของ ปริญญา บรรณเภสัช ต้นทุนและ ผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์และการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัด เชียงใหม่ ของ สุรัชย์ กังวล ผลของการใช้สื่อสภาพจริงต่อความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความคงทน ในการ จำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของ พรศักดิ์ หนูวงษ์ พนิดา สุขศรีเมื่อ งานวิจัยสร้างสรรค์: ‘เดอะพีโนมีนอน’ สำหรับแซกโซโฟน และวงวินซิมโฟนี Part II ของ ประหยัด ศุภจิตรา ผลกระทบจากการค้าเสรี ในประชาคมอาเซียนต่อต้นทุนการผลิตของธุรกิจอาหารฮาลาล ประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ของ คมวิทย์ ศิริธร และความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุจังหวัดนราธิวาส ของ กันยปริณ ทองสามสี อิสระ ทองสามสี

ในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560 และการประชุมวิชาการ ระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยทักษิณ ข้าพเจ้าคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับการตอบรับที่อบอุ่นเช่นที่ผ่านมา และเตรียม “ที่ทาง” สำหรับบทความจากการประชุมไว้แล้วอย่างเต็มใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น
บรรณาธิการประจำฉบับ

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ในท้องถิ่นหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิตสำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญา วิทยาลัยชุมชนพังงา ธวัชชัย จิตวารินทร์.....	1
การใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอว์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการวางแผนการตลาด ของนิสิตสาขาบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยทักษิณ จิราพร คงรอด.....	9
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำ ฐานข้อมูลพื้นที่ป่าสา庫ในจังหวัดพัทลุง สมสมัย เอียดคง วิจิตรา อมรวิริยะชัย วราภรณ์ ทนงศักดิ์ ฉลอง แก้วประเสริฐ.....	15
การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู วิทยาลัยชุมชนพังงา ลภัสสรดา เวียงคำ อุทัยทิพย์ เจียรวิวรรณ์กุล ชูชาติ พ่วงสมจิตร ศิริบุณ จงวุฒิเวศย์.....	26
กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่ พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ รักษ์สรณ์ คงธนจารุอนันต์ จำเนียร บุญมาก ทัดพงศ์ อวิโรธนานนท์ พัชรี อินธนู.....	35
การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศันสนีย์ จันท์อาณูภาพ นิสากกร กล้าณรงค์ ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ์ มุหำหมัด สาละบิง ชีวันนัท คุณพิทักษ์ สมสมัย เอียดคง.....	45
ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ พรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล.....	57

CONTENTS

A Comparison of Aspects of Social Skills Development to Build Friendships as Portrayed in Thai and American Award Winning Children’s Books Yaowaluk Suwannakhae	64
การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ: กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิณรัตน์ นุชโพธิ์ ศุภศิร สุวรรณเกษร	74
ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต สมาลี ศรีธรรมราช บุษกร ถาวรประสิทธิ์	86
การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสม สำหรับการจัดการทรัพยากรเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ศุภศิร สุวรรณเกษร	96
“คำซ้อนเพื่อเสียง” จะยังเป็นคำซ้อนอยู่หรือไม่ : บทบทวนจากการศึกษาเอกสาร ทางวิชาการ แบบเรียน และแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ธงชัย แซ่เจี๋ย	108
ความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีในทรศนะของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เสาวลักษณ์ จันทรประสิทธิ์	117
การพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาแบบน้ำหมุนเวียน วรพงษ์ นลินานนท์ สายชล เลิศสุวรรณ	127

ปฏิรูปการเรียนรู้ปฏิบัติการพิสิทธ์เบื้องต้นระดับปริญญาตรีเพื่อแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อเป้าหมายการเรียนรู้	
วิชาญ คงธรรม	135
การใช้โปรแกรม English Language Learning and Instruction System (ELLIS) เพื่อพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
อนันต์ แสงดิษฐ์	146
การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง	
วารุณี พิศการณ์ บุษกร ถาวรประสิทธิ์	156
องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ในประเทศไทย: หลักฐานเชิงประจักษ์ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน	
พงศ์ศิริ คำขันแก้ว	164
ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้	
ปรัศนีย์ กายพันธ์ สุพินดา โจนส์ อาอีฉ๊ะ บิลละเต๊ะ	176
การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียน	
ปริญญา บรรณเกตุ	187
ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์และการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่	
สุรัชย์ กังวล	200

CONTENTS

ผลของการใช้สื่อสภาพจริงต่อความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและความคงทน ในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พรศักดิ์ หนูวงษ์ พนิดา สุขศรีเมือง.....	208
งานวิจัยสร้างสรรค์: ‘เดอะพีโนเนียน’ สำหรับแซกโซโฟน และวงวินซิมโฟนี Part II ประหยัด ศุกจิตรา.....	216
ผลกระทบจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนต่อต้นทุนการผลิตของธุรกิจอาหารฮาลาล ประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย คมวิทย์ ศิริธร.....	221
ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุจังหวัดนราธิวาส กัญยปริญ ทองสามสี อีสระ ทองสามสี.....	231

มหาวิทยาลัยสมบูรณแบบ ที่ผลิตบัณฑิต พัฒนากำลังคน
วิจัยและบริการวิชาการ เพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นได้
ประเทศชาติ และอาเซียน
ให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและสันติสุขที่ยั่งยืน

(คัดจาก บางส่วนของพันธกิจมหาวิทยาลัย)

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิต
ทางการเกษตรในท้องถิ่นหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์
กับการแก้ปัญหา วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิตสำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา
วิทยาลัยชุมชนพังงา

The Development of the Instructional Package of Science for Life
Subject with Emphasis the Processing of Local Agricultural Production
Learning Unit 2: Scientific Method and Problem Solving for Phang-nga
Community College's Diploma Students

ธวัชชัย จิตวารินทร์^{1*}
Tawatchai Jitwarin^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับอนุปริญญาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการศึกษานุปริญญา วิทยาลัยชุมชนพังงา สถานที่จัดการศึกษา อำเภอท้ายเหมือง จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.95/79.68 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($p < .05$) 3) นักศึกษามีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ($p < .05$) 4) นักศึกษามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหา

Abstract

The purposes of this research were to 1) create and develop the instructional package on local agricultural product processing in unit 2 to meet 80/80 efficiency standard criterion; 2) compare student's learning achievements of unit 2 before and after learning; 3) compare scientific attitudes of students before and after learning with 70% criterion and 4) study satisfaction of students with the instructional package. The research sample consisted of the 15 Second-Year students in Early Childhood Education, Diploma Program, Phang-nga Community College at Thai Muang District campus. The results revealed that 1) the efficiency index of the instructional package was 79.95/79.68 as indicated by 80/80 criterion; 2) student's post-learning achievement was significantly higher than their pre-learning achievement ($p < .05$); 3) student's scientific attitudes after learning was significantly higher than 70% criterion ($p < .05$) and 4) students were highly satisfied with the instructional package with the average score of 3.96.

Keywords: Instructional Package, Science, Scientific Method, Problem Solving

¹ ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนพังงา อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา 82180

¹ Senior Professional Level Teachers (K 3 Teachers) Phang-nga Community College, Tuppud District, Phang-nga, 82180

* Corresponding author: Tel.: 076-599405. E-mail address: t_jitwarin@hotmail.com

บทนำ

วิทยาลัยชุมชนพังงาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและชุมชน โดยจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาเปิดสอนในระดับอนุปริญญาตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 ในการจัดการศึกษาระดับอนุปริญญานั้นวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต เป็นวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปที่มีความสำคัญ แต่จากข้อมูลจากการนิเทศ และติดตามการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มงานวิชาการ วิทยาลัยชุมชนพังงา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2558 พบว่า ผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์โดยส่วนใหญ่จะสอนแบบบรรยาย และมอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เน้นหลักการและทฤษฎี ไม่ให้นักศึกษาใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา หรือปฏิบัติการเพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งผลจากการสอนดังกล่าวทำให้นักศึกษาไม่พึงพอใจในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลให้นักศึกษาไม่เกิดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น [1] ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [2] ที่พบว่า ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ในปัจจัยด้านการสอนวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาอยู่ในอันดับที่ 50 จาก 61 ประเทศ อีกทั้งมีโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Infrastructure) อยู่ในอันดับที่ 47 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงการขาดการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [3] ได้กำหนดแนวทางพัฒนาการยกระดับศักยภาพการแข่งขันและการหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางสู่รายได้สูงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยใช้การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม ทั้งด้านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาด้านบุคลากรด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การพัฒนาความรู้ และพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้เรื่องวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากถือได้ว่าเป็นกระบวนการพื้นฐานสำคัญในการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีกระบวนการที่เป็นแบบแผนมีขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติตามได้ อีกทั้งยังเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการพื้นฐานในการแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ในการหาและค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเองได้

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอีกประเภทหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และยังส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มาสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์อย่างเต็มศักยภาพได้ ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่มีการบูรณาการสื่อประสมในรูปวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้มาจัดระบบให้เกิดประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์ในเนื้อหา [4] นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ [5] กล่าวว่า ชุดกิจกรรมยังช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ได้โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนจะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่สลับซับซ้อนและเป็นนามธรรมให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น และยังสามารถใช้ในการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ดังนั้น จากปัญหา และความสำคัญที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา วิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนพังงา ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ได้ผสมผสานการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และกระบวนการแปรรูปซึ่งเป็นทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนบ้านเขาตำหนอน อำเภอทับปุด ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนพังงา นอกจากนี้ ผลของการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ยังก่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากการแปรรูปซึ่งเพื่อเพิ่มมูลค่าและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจจะเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนจากผลิตภัณฑ์ซึ่งแปรรูป อีกทั้งชุดกิจกรรมการเรียนการสอนชุดนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อมุ่งหวังให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนพังงาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงาหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหากับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับอนุปริญญา วิทยาลัยชุมชนพังงาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองโดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนทดลองเป็นแบบการศึกษาจากประชากรกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อน และหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) เพื่อนำผลการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับอนุปริญญาชั้นปีที่ 2 (รับเข้าปีการศึกษา 2558) สาขาวิชาการศึกษาศูนย์วัย สถานที่จัดการศึกษาอำเภอท้ายเหมืองที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 15 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาเป็นเกณฑ์สำหรับจัดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการแปรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 เรื่อง ได้แก่

- 1) มาตรฐาน : ของดีจังหวัดพังงา
- 2) กว่าจะเป็นชิงผง
- 3) ไส้กรอกแบบโบราณรสขิง
- 4) ลูกอมขิง
- 5) ขาขิงผงของดี 2 ภาค

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

3. แบบสังเกตเจตคติทางวิทยาศาสตร์

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา ไปทดสอบกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ก่อนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วบันทึกคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งนี้เป็นการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมเวลาทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง (รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง)

3. ระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกครั้งที่สอน โดยใช้แบบประเมินเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้น

4. หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรียบร้อยแล้วให้นักศึกษาทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบหลังเรียน และให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนหลังจากจัดการเรียนการสอนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว บันทึกผลการทดสอบเป็นคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการเรียน (Post-test) จากนั้นนำผลทดสอบก่อนและหลังเรียนไปวิเคราะห์ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีทดสอบแบบที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) วิเคราะห์ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มด้วยวิธีทดสอบแบบที กรณีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์ (one sample t-test)

5. วิเคราะห์ผลการศึกษา และสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงา

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนไปทดลองใช้จำนวน 3 ครั้ง กับนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ครั้ง

การทดลองใช้ครั้งที่ 1 นำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนไปทดลองใช้แบบเดียวกับนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 1 (รับเข้าปีการศึกษา 2558) สถานที่จัดการศึกษาอำเภอตะกั่วป่าในภาคเรียนที่ 1/2558 จำนวน 3 คนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่งปานกลางและอ่อนอย่างละหนึ่งคน (One to One Try-out and Revised, 1 : 1) ผลพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 56.33/56.67

การทดลองใช้ครั้งที่ 2 นำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองแบบกลุ่มใช้กับนักศึกษาระดับ อนุปริญญาสาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตรชั้นปีที่ 1 (รับเข้าปีการศึกษา 2558) สถานที่จัดการศึกษาอำเภอกระบุรี จำนวน 9 คน ในภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 9 คนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่งปานกลางและอ่อนอย่างละสามคน (Small Group Try-out and Revised, 1 : 10) ผลพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.56 / 70.88

การทดลองใช้ครั้งที่ 3 นำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้แบบภาคสนาม กับ นักศึกษาระดับอนุปริญญาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 2 (รับเข้าปีการศึกษา 2557) สถานที่จัดการศึกษาอำเภอท้ายเหมือง จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 2/2558 (Field Try-out and Revised, 1: 100) ผลพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่า ประสิทธิภาพเท่ากับ 79.95/79.68 ซึ่งค่าประสิทธิภาพดังกล่าวเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ตามที่ [6] กล่าวไว้ว่า ค่า จากการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามหากต่ำ หรือสูงจากเกณฑ์ไม่เกิน 2.5 ก็ให้ยอมรับว่าสื่อหรือชุดการสอนมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากนั้นผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และได้นำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ ต่อไป ซึ่งผลที่ได้แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเมื่อนำมาใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ชุดกิจกรรม การเรียนการสอน เรื่องที่	คะแนนเก็บระหว่างเรียน (N =15)			คะแนนทดสอบหลังเรียน (N = 15)			E ₁ / E ₂
	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	
1	20	15.56	1.31	50	40.19	4.31	
2	20	15.56	2.00				
3	20	16.44	1.09				
4	20	16.25	1.81				
5	20	15.81	1.28				
รวม	$\sum x =$ 100	$\sum \bar{x} =$ 79.47	S.D.= 1.58	$\sum x =$ 50	$\sum \bar{x} =$ 39.87	S.D.= 4.26	79.47/79.74

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 79.47/79.74 ซึ่งมีค่าเป็นไปตาม เกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับ อนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต เรื่อง วิธีการทาง วิทยาศาสตร์ ของนักศึกษาระดับอนุปริญญาวิทยาลัยชุมชนพังงา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผลที่ได้แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

คะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	C.V.	S.D.	t	ค่าวิกฤติ แบบ t (1-tailed)	p (Sig. 1 tailed)
ก่อนเรียน	15	35.53	14.07%	5.26	5.654*	1.753	0.00*
หลังเรียน	15	39.87	10.68%	4.26			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับอนุปริญาวิทยาลัยชุมชนพังงาหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มซึ่งผลที่ได้แสดง ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับอนุปริญาวิทยาลัยชุมชนพังงาหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตัวแปร	เกณฑ์ (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.	t	ค่าวิกฤติ แบบ t (1-tailed)	p (Sig. 1 tailed)
ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติทาง วิทยาศาสตร์	70	72.37	4.05	2.269*	1.753	0.02*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีค่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักศึกษาระดับอนุปริญาวิทยาลัยชุมชนพังงาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละด้านดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเด็นที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลคะแนน
ด้านคำชี้แจง และคำแนะนำ	3.93	0.87	พึงพอใจมาก
ด้านเนื้อหา	4.00	0.82	พึงพอใจมาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.79	0.79	พึงพอใจมาก
ด้านสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในชุดกิจกรรม	4.10	0.95	พึงพอใจมาก
ด้านเครื่องมือวัดผล	4.00	0.84	พึงพอใจมาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.86	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาพึงพอใจด้านสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในชุดกิจกรรมมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยภาพรวมความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

สรุปและการอภิปรายผล

1. ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการแก้ปัญหา ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าผลดังกล่าวเกิดขึ้นจากในกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาการเรียนการสอนและได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งได้นำจุดประสงค์รายวิชาและคำอธิบายรายวิชามาวิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่บูรณาการกระบวนการการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ใกล้ชิดผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องและ มีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้นั้นมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อเสนอของนักวิชาการหลายท่าน [7- 9] ที่สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมการวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนการจัดลำดับขั้นตอนของการเรียนโดยการชี้แนะของครู อีกทั้งชุดการสอนดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอนของวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้น ของ Johnson [10] ซึ่งได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นนำเสนอ ขั้นฝึกทดลองและขั้นปฏิบัติอีกด้วย โดยผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยหลายท่าน [11, 12-14, 15-16] ที่ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าผลดังกล่าวเกิดขึ้นจากชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีการใช้ซึ่งซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งมีกลุ่มอาชีพที่ใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากการแปรรูปซึ่ง อีกทั้งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักศึกษา จึงทำเกิดความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้มากขึ้น ประกอบกับ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเพื่อหาคำตอบใช้กระบวนการกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะของชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ [4] ที่ได้กล่าวว่า ถ้าผู้เรียนได้พูด ได้ทำ และนำไปใช้ ผู้เรียนจะเกิดแนวคิดและได้รับความรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงทำให้เกิดความรู้ที่ถาวรและยั่งยืนตลอดไป อีกทั้งทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีมากถึงร้อยละ 95 ทั้งนี้ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษานักการศึกษานักวิจัย นักวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ หลาย ๆ ท่าน [11, 13, 15-16, 17-25]

3. นักศึกษาระดับอนุปริญาวิทยาลัยชุมชนพิจิตรมีระดับเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยคาดว่าอาจเนื่องมาจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยกิจกรรมที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการประยุกต์ใช้กระบวนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพิจิตร จึงทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และทราบถึงบทบาทสำคัญของวิทยาศาสตร์ในการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจนทำให้เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ที่มีบทบาทต่อท้องถิ่นจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีกรวยประสบการณ์ของ Edgar Dale ที่กล่าวถึงโดย Johnson [10] ว่าการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติการณ์ฝึกฝนหรือเรียนรู้ด้วยสื่อที่เป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้เรียนจดจำพัฒนาและเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนรู้ด้วยสื่อที่เป็นนามธรรมอีกทั้งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่อยู่คงทนประมาณร้อยละ 75 อีกด้วย ทั้งนี้ ผลการศึกษายังเป็นไปในทิศทางเดียวกับนักวิจัยท่านอื่นอีกด้วย [26-27]

4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยคาดว่าสาเหตุที่นักศึกษามีค่าเฉลี่ยภาพรวมความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับพึงพอใจมากอาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง เห็นถึงคุณค่าของการใช้ความรู้วิทยาศาสตร์ในการสร้างรายได้แก่ชุมชน อีกทั้งมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนพิจิตรซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ซึ่งรา สมประสงค์ [28] กล่าวว่า ความสนใจในการเรียนรู้ของวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัว หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้ และการประกอบอาชีพ นอกจากนี้แล้ว ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมีเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนรู้ในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้กับคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือ ซึ่งไฟล์เอกสารเหล่านี้จึงเป็นสื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิทยาลัยชุมชนพิจิตร. (2558). รายงานผลโครงการนิเทศติดตามการจัดการศึกษาระดับอนุปริญา วิทยาลัยชุมชนพิจิตร ปีการศึกษา 2557 -2558 (เอกสารอัดสำเนา). วิทยาลัยชุมชนพิจิตร.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- [4] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : บริษัทแดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น จำกัด.
- [5] ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล. (2553). ระบบสื่อการสอน. นนทบุรี :สถาบันพัฒนา นวัตกรรมและวิจัยทางการศึกษา.
- [6] ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน”, วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1), 7-20.
- [7] ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2552). หน่วยที่ 14 ชุดการเรียนการสอน. ใน เอกสารประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [8] วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). สื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- [9] สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). 21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาระบบการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- [10] Johnson, C. (2007). *Creating Learning Environments for Thai Learners*. Bangkok : S. Charuenkarnpim Ltd.

- [11] เรณูกานต์ โชติกนกกุล. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เรื่อง เซลล์ไฟฟ้าเคมี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [12] สถาพร พลราชคม อมรา เขียวรักษา และอนรรัตน์ สายทอง. (2556). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 10 (49), 1-5.
- [13] สิริจันทร์พร หมั่นตาบุตร. (2557). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและ สมบัติของสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- [14] สิริลักษณ์ มหิทธยาภรณ์ ศักดิ์ สุวรรณฉาย และสุธี พรหมหาญ. (2556). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเสียงกับ การได้ยินเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 7(3), 142 – 155.
- [15] สุภาณี วงศ์กานนท์ ประสาท เนื่องเฉลิม และปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2559). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์ตามหลักการของ Marzano สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”, *Journal of Education Mahasarakham University*. 10(1), 200 -210.
- [16] สุพร พาวินิจ. (2556). “การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร โดยใช้กระบวนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้และแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”, *SNRU Journal of Science and Technology*. 5(10), 85 -98.
- [17] กุลฤดี รัศมีสวัสดิ์. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมกับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- [18] ดวงใจ ตีมงคล. (2559). “ผลการใช้ชุดกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารและการเปลี่ยนแปลง และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการ”, ใน **การประชุม วิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ครั้งที่ 9**, 112-119. วันที่ 11-13 พฤษภาคม 2559 ณ โรงแรมแกรนด์ จอมเทียน พาเลส พัทยา จ.ชลบุรี. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- [19] สุกัญญา ทับทิม ประสิทธิ์ ชัยเสนา และอมิตตา คล้ายทอง. (2558). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เบื้องต้นโดยใช้ชุดกิจกรรม PDCA”, ใน **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53**, 383-388. วันที่ 3-6 กุมภาพันธ์ 2558 ณ อาคารระพีสาคริก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [20] Abass, B. T., Bimbo, A. and Ojo O. A. (2012). “Effects of Animated Agricultural Science Instructional Package on Attitude and Performance of Junior Secondary School Students in South West Area, Nigeria”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 3(1), 425-435.
- [21] Chigozie, O. N. and Akamobi, I. (2015). “Effect of Learning Activity Package (LAP) on Students Academic Achievement in Agricultural Science”, *Journal of Pristine*. 10(1), 195-201.
- [22] Gupta, M. and Lata, P. (2014). “Effectiveness of IT-Enabled Instructional Package (ITEIP) on Science Achievement of X Class Student in Relation to Their Gender”, *British Journal of Education*. 2(4), 17-30.
- [23] Hanaa, A.A. YossifandHend, A. EL Sayed. (2014). “Effect of Self Learning Package Based on Health Belief Model on Cervical Cancer Prevention among Female University Students”, *Journal of Nursing and Health Science*. 3(6), 77-88.
- [24] Talsandekar, A. and Zagade, T. (2012). “Effectiveness of Learning Package on Knowledge about Cardio-Respiratory Assessment among Under Graduate Student Nurses”, *International Journal of Science and Research*. 3(5), 548-553.

- [25] Yaki, A. A. and Babagana, M. (2016). “Technology Instructional Package Mediated Instruction and Senior Secondary School Students Academic Performance in Biology Concepts”, **The Malaysian Online Journal of Educational Sciences**. 4(2), 42-48.
- [26] เครือวัลย์ แสงโสภา. (2556). รายงานการวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในอ่างเก็บน้ำคลองลำก้างอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- [27] นพคุณ แดงบุญ. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [28] นรา สมประสงค์. (2556). “หน่วยที่ 2 ทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์กับการจัดการเรียนรู้”, ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 1-5**. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ในรายวิชาการวางแผนการตลาด ของนิสิตสาขาบริหารธุรกิจ
ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยทักษิณ

Using the Jigsaw Technique to Improve Knowledge and Understanding
of 4th Year Business Administration Students, Thaksin University,
Marketing Planning Subject

จิราพร คงรอด^{1*}
Jiraporn Kongrode^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนิสิตและศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ และ ศึกษาความพึงพอใจ ความคิดเห็น ของนิสิตที่มีต่อชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ เพื่อนำไปพัฒนาชุดการเรียนรู้ในการเรียนการสอน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด คือ นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาบริหารธุรกิจ เอกการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวางแผนการตลาด จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ เรื่องการวางแผนการตลาดและกลยุทธ์การตลาด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามทางด้านการพึงพอใจและความเหมาะสม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบการเปรียบเทียบด้วย T-Test และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนของการคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นิสิตเกินร้อยละ 80 สามารถสอบผ่านเกณฑ์ 60% ด้านความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในภาพรวมพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นิสิตพึงพอใจในวิธีและเทคนิคการสอน มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ ทางด้านข้อคิดเห็นพบว่า นิสิตไม่คุ้นเคยกับกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นการเรียนที่เปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิม นิสิตกล้าแสดงออกมากขึ้นเนื่องจากการกระจายงานอย่างทั่วถึง และทำให้นิสิตมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ การตลาด

Abstract

This study aims to develop the student's knowledge and understanding of the Marketing Planning subject. In addition, this study aims to compare the achievement in studying by using the Jigsaw technique learning method. The researcher studied 105 year 4th students, who took the subject 0705423 Marketing Planning at Thaksin University. The research tools employed were the Jigsaw technique learning package on Marketing Planning and Marketing Strategic lesson, learning achievement pretest-posttest, the student's satisfaction questionnaires and open questions. For the statistical analysis, the researcher used mean, percentage, standard deviation and t-test. The results of the study showed that the students using the learning package had post –test score much higher than pre–test, different significance at the 0.1 level. Moreover, over 80 per cent of the students passed the test with scores more than 60 percent. The results

¹ อ., สาขาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 9000

¹ Lecturer, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

of student's attitude towards the activities found that the activities were very well satisfied and appropriated. The most suitable teaching techniques were teacher personality, instruction media, teaching content and evaluation methods.

Keyword: Jigsaw Technique, Classroom Research, Marketing

บทนำ

แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาศัยปรัชญาการสอนและทฤษฎีการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อประกอบการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไรก็ตาม การกิจหลักของอาจารย์ ระดับอุดมศึกษานั้น มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน การทำวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งโดยส่วนใหญ่การจัดการเรียนการสอนของแต่ละคณะหรือภาควิชา นั้นจะจัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาของตนเอง โดยอาจไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านการสอนหรือมีความรู้ความชำนาญทางด้านการสอนมาก่อน จึงอาจทำให้มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน หรือเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 0705423 การวางแผนการตลาด ซึ่งเป็นรายวิชาเอกบังคับของนิสิตสาขาบริหารธุรกิจเอกการตลาด ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นให้นิสิตนำความรู้จากการเรียนภาคทฤษฎีและความรู้พื้นฐานทางด้านการตลาด การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ มาประยุกต์ใช้เพื่อฝึกทักษะทางด้านการปฏิบัติด้านการบริหารการตลาดพบว่า นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ นิสิตไม่สามารถวิเคราะห์และเลือกใช้กลยุทธ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด ด้วยมีพื้นฐานความรู้ด้านการตลาดไม่มากพอ และพบว่าเมื่อให้นิสิตจัดกลุ่มเพื่อเขียนโครงการแผนการตลาดกลุ่มละ 4 คน นิสิตมักจะเลือกอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนที่ตนเองสนิท ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้องเมื่อมอบหมายงานให้นิสิตแต่ละกลุ่มทำงาน นิสิตขาดการวางแผนการทำงาน นิสิตบางคนจึงไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน ภาระงานจึงตกอยู่ที่นิสิตบางคนในกลุ่มเท่านั้น นิสิตขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาในภาพรวม เนื่องจากมีการมอบหมายงานแบบแบ่งงานกันทำแต่ไม่มีการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้แก่กันและกัน บางครั้งทำให้ส่งงานไม่ทันตามกำหนด และผลงานยังมีข้อบกพร่อง แต่เมื่อมอบหมายงานให้นิสิตทำคนเดียว ผลงานของนิสิตส่วนใหญ่ จะมีข้อบกพร่องน้อยกว่าผลงานของกลุ่มแสดงให้เห็นว่านิสิตยังขาดพฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตต่ำกว่าที่ควรจะได้รับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การนำกระบวนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เช่นการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์นั้นจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ได้ในหลายรูปแบบ

การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ เป็นวิธีเรียนที่ช่วยให้นิสิตได้มีการพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้นิสิตมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น มีการปรึกษากันอย่างใกล้ชิด สมาชิกแต่ละคนทราบบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรับปรุงวิธีการทำงานของกลุ่มให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน วิธีการเรียนแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และจัดการกับความรู้ของตนเองได้มีหลายวิธี หลายรูปแบบที่ใช้ได้ทั้งการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย เช่น การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ เป็นวิธีการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนเสมือนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เพื่อนในกลุ่มส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน วิธีสอนโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ใช้ได้ดีกับเนื้อหาการสอนประเภทวิชาสังคมวิทยา สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ [1] กล่าวถึง การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ว่า เป็นเทคนิคที่ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน ดังนั้น การนำเอาวิธีการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนด้วยการจัดกิจกรรม แนวคิดเรื่องการต่อภาพชิ้นส่วนจิ๊กซอว์ มาใช้ในการจัดกิจกรรม มีข้อดีคือ ส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้เรียน ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำวิธีการเรียนแบบนี้ไปใช้ในการสอนได้หลายระดับและหลายวิชาอีกด้วย

นอกจากนี้ การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ สมาชิกที่อ่อนในกลุ่มจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกันและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนี้ จึงเลือกใช้การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิ๊กซอว์ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาดังกล่าว เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจ

ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนที่หลากหลาย และสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นแนวทางที่ดี ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์
2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนิสิตในการเรียนเรื่อง การวางแผนการตลาดและกลยุทธ์การตลาด ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์

ระเบียบวิธีการศึกษา

ศึกษาจากจำนวนประชากรทั้งหมด คือ นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาบริหารธุรกิจ การตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0705423 ในภาคการศึกษาที่ 1/2558 จำนวน 105 คน โดยมีตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดแบบบูรณาการ และแผนการตลาด

เครื่องมือในการศึกษาข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์จำนวน 1 แผน เวลา 15 คาบเรียน
2. แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability)
3. ใบงาน ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เรื่อง กลยุทธ์ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด 2 ประเภท คือ ใบงานเดี่ยว และใบงานกลุ่ม
4. แบบสอบถาม เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ และแบบคำถามปลายเปิด โดยได้มีการดำเนินการ ดังนี้
 1. ขั้นตอนการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 เตรียมการและวางแผนเพื่อนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาใช้ในการวิจัย
 - 1.2 ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อชี้แจงจุดประสงค์และวิธีการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์
 2. ขั้นตอนการศึกษา เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ในการทดลอง การดำเนินการทดลองใช้เวลา 15 คาบเรียนโดยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 คาบเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ 13 คาบเรียน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 1 คาบเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558
 - 2.1 เนื้อหาที่ทดลองสอน คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดและการวางแผนการตลาด
 - 2.2 การดำเนินการทดลองสอน ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องกลยุทธ์การตลาดและการวางแผนการตลาด
 - 2.3 การดำเนินการทดลองผู้วิจัยจะทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ จากนั้นนำชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์มาใช้ในการทดลองซึ่งจะประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ 4 ชุด ในแต่ละชุดจะประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย 4 ชุด โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะแบ่งผู้เรียนแต่ละกลุ่ม 2 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน โดยจัดให้อยู่กลุ่มเดียวกันและใช้ชื่อแทนว่า กลุ่มบ้าน จากนั้นแจกชุดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในกลุ่มบ้าน เมื่อนักเรียนได้รับชุดการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ที่ได้รับ ชุดกิจกรรมย่อยชุดเดียวกันแยกย้ายกันไปเพื่อศึกษากับนักเรียนที่ได้รับเรื่องเดียวกัน โดยจะเรียกกลุ่มดังกล่าวว่า กลุ่มเชี่ยวชาญ สมาชิกในกลุ่มบ้านที่แยกย้ายกันไปศึกษาในกลุ่ม เชี่ยวชาญ จะต้องศึกษาเรื่องที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างดี เพื่อกลับมายังกลุ่มบ้าน และอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มนั้นรับรู้เรื่องที่แยกย้ายกันไปศึกษา และเขียนบันทึกเป็นแผนผังความคิดลง

ในแบบฝึกปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่ม และทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ย่อยเป็นรายบุคคล จากนั้นนำคะแนนของสมาชิกในกลุ่มบ้าน แต่ละคนมารวมกันเพื่อใช้เป็นคะแนนในการแข่งขันกับกลุ่มอื่นกลุ่มบ้านใดที่ได้รับคะแนนมากที่สุดจะได้รับรางวัล

- 2.4 เมื่อนักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ ครบเรียบร้อยแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) จำนวน 1 ฉบับ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนแต่เปลี่ยนแปลงโดยการสลับข้อจำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน
- 2.5 นำคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนโดยเก็บคะแนนจากแบบฝึกหัดประจำชุดย่อยของแต่ละชุดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ รวมทั้งคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 2.6 นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่างของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.7 นำแบบสอบถามมาสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องกลยุทธ์การตลาดและแผนการตลาด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูล มีลำดับดังนี้

1. แบบทดสอบปรนัย วัดความรู้ความเข้าใจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรวจให้คะแนน แล้ววิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) นำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 60 จึงถือว่าผ่าน โดยกำหนดภาพรวมเกณฑ์ของนิสิตที่จะต้องมินิกิต ร้อยละ 80 ขึ้นไปที่สอบผ่าน เกณฑ์ดังกล่าว และใช้สถิติเปรียบเทียบ T-test for dependent Samples เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. แบบสอบถาม เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อความเหมาะสมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้ นิสิตกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ รายวิชา การวางแผนการตลาด 105 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์

การทดสอบ	จำนวน (N)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P-Value
ก่อนเรียน	105	40	17.05	3.596	-23.352	0
หลังเรียน	105	40	26.68	3.254		

ผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์เพื่อพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ รายวิชา การวางแผนการตลาด 105 คนพบว่า นิสิตสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 84 ของจำนวนนิสิตทั้งหมดซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 จำนวนนิสิตที่สอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

สอบผ่านเกิน 60%	จำนวน	สัดส่วน
สอบไม่ผ่าน	17	16%
สอบผ่าน	88	84%
	105	100%

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า นิสิตพึงพอใจในวิธีและเทคนิคการสอนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 รองลงมาคือด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านสื่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ

ตารางที่ 3 ภาพรวมความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
วิธีและเทคนิคการสอน	4.90	0.33	มากที่สุด
ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์	4.88	0.45	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.67	0.37	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา	4.66	0.43	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.50	0.44	มากที่สุด
	4.72	0.40	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ ด้านเนื้อหา วิธีการสอน และเทคนิคการสอนพบว่า การสอนด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่แปลกใหม่ การคละผู้เรียนเก่ง ผู้เรียนปานกลาง ผู้เรียนอ่อนอยู่ในทุกกลุ่มทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้นมากขึ้น มีการแบ่งงานที่เหมาะสมทำให้แต่ละคนสามารถทราบหน้าที่ของตนได้อย่าง มีการให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียน ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดีและจำได้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนไม่คุ้นกับการเรียนด้วยวิธีนี้ แต่ก็ถือว่าเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความรู้สึกชอบได้ดี ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ดี มีการอธิบายอย่างชัดเจน มีความตั้งใจในการให้แต่ละกลุ่มได้รับผิชอบในหน้าที่ ใช้คำพูดเหมาะสม แต่งกายสุภาพ สะอาดเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิต บุคลิกภาพที่ดี ของอาจารย์และความเป็นกันเองกับนิสิต ด้านสื่อประกอบการสอนพบว่า อาจารย์ใช้ตำรา และเอกสารประกอบการสอนได้เหมาะสม มีช่องทางให้ติดต่อและปรึกษาได้หลายช่องทาง มาช่วยเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลพบว่า ข้อสอบค่อนข้างยาก การตรวจให้คะแนนประเมินผลมีความยุติธรรมกับผู้เรียน

สรุปและการอภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการวางแผนการตลาด ของนิสิตสาขาบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยทักษิณพบว่า นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้เป็นสัดส่วนที่สูงขึ้น ซึ่งการสอนด้วยวิธีนี้เป็นการคละผู้เรียนเก่ง ผู้เรียนปานกลาง ผู้เรียนอ่อนอยู่ในทุกกลุ่มทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้นมากขึ้น มีการแบ่งงานที่เหมาะสมทำให้แต่ละคนสามารถทราบหน้าที่ของตนได้อย่างชัดเจน และนิสิตทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือชิ้นงานต่าง ๆ นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พะเยาว์ คงยืน [2] ที่ได้ศึกษาการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ โดยให้ข้อเสนอแนะว่า การที่มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นนั้นอาจเป็นผลมาจาก การพึ่งพาอาศัยกัน และการให้รางวัลเป็นแรงเสริมเชิงบวก มิ่งศิริธรรม [3] ยังได้กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ นั้นเป็นการมุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สืออำพร วรรณธร [4] ที่พบว่านิสิตมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ ในระดับมากที่สุด ทำให้นิสิตมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น นิสิตมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และสอดคล้องกับวนิดา ชมพูพงษ์ [5] ที่ทำการศึกษาแล้วพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอร์ เรื่องภูมิศาสตร์และประเทศไทย

อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลวิจัยที่ได้เกิดจากการที่นิสิตได้เรียนรู้วิธีการแบบใหม่ ได้รับแรงกระตุ้น และได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากบางครั้งเด็กที่เรียนอ่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันเด็กที่เรียนดี มักจะขาดความมั่นใจในการกล้าแสดงความคิดเห็น การที่มีการแบ่งหัวข้อและภาระงานอย่างชัดเจน จึงทำให้นิสิตแต่ละคนเกิดความรับผิดชอบและเกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอว์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่คุ้นเคยกับสื่อประเภทชุดการเรียนรู้และขั้นตอน ทำให้ความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปได้ยาก ผู้สอนจึงควรศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอว์ ให้เข้าใจโดยละเอียดและนำไปมอบหมายแก่นิสิตในการทำกิจกรรม
2. การนำรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันแบบจิกซอว์ ไปใช้ในการเรียนการสอนควรมีการอธิบายอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับนักเรียนว่าทุกคนต้องมีการช่วยเหลืองานของกลุ่ม นิสิตที่เรียนอ่อนควรมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับนิสิตที่เรียนเก่ง หรือนิสิตที่เรียนปานกลาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาเพื่อกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- [1] วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพลส.
- [2] พะเยาว์ คงยืน สมุนทิพย์ บุญสมบัติ และประพนธ์ เจียรกุล. (2555). “ผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี”, ใน **การนำเสนอการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2**. 1. วันที่ 4-5 กันยายน 2555 ณ อาคารสัมมนา 12 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [3] เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2554). “การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน”, **Veridian E-Journal SU**. 4(1), 435-444.
- [4] สี่อำพร วรวัตร. (2552). **การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดขอนแก่น โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [5] วนิตา ชมพูพงษ์. (2556). “ผลการใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4”, **Veridian E-Journal SU**. 6(2), 597-611.

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าสาคุในจังหวัดพัทลุง

Application of Participatory Geo-informatics for Sago Palm Database Preparation in Phatthalung Province.

สมสมัย เลียดคง^{1*} วิจิตรา อมรวิริยะชัย² วราภรณ์ ทนงศักดิ์³ และฉลอง แก้วประเสริฐ⁴
Somsamai Iadkong^{1*}, Wijittra Amornwiriyaichai², Waraphorn Tanongsak³ and Chalong Keawprasirt⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพื้นที่ป่าสาคุ การใช้ประโยชน์และแนวทางในการจัดการป่าสาคุโดยชุมชนมีส่วนร่วม ใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณทำการศึกษาโดยใช้เครื่องมือทางภูมิสารสนเทศ คือ GPS โปรแกรมสำเร็จรูป Arc GIS และภาพถ่ายดาวเทียมจากโปรแกรม Google Earth สำรวจพื้นที่ป่าสาคุที่เป็นปัจจุบันใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษา โดยการสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์และหาแนวทางในการจัดการป่าสาคุ ใน 8 อำเภอ จำนวน 80 ตัวอย่าง การศึกษาเชิงปริมาณพบป่าสาคุ แยกเป็นรายอำเภอดังนี้ อำเภอศรีบรรพต พบประมาณ 23 ไร่ อำเภอป่าพะยอม พบประมาณ 12 ไร่ อำเภอควนขนุน พบประมาณ 224 ไร่ อำเภอศรีนครินทร์ พบประมาณ 72 ไร่ อำเภอเมือง พบประมาณ 65 ไร่ อำเภอกงหรา พบประมาณ 9 ไร่ อำเภอเขาชัยสน พบประมาณ 53 ไร่ และอำเภอบางแก้ว พบประมาณ 52 ไร่ รวมทั้ง 8 อำเภอ พบประมาณ 510 ไร่ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2549-พ.ศ. 2559) ป่าสาคุถูกทำลายไปอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มพื้นที่ป่าสาคุจะลดลงเรื่อย ๆ สาเหตุการลดลงของพื้นที่ที่เกิดจากการขุดลอกคูคลองของหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ ส่วนการใช้ประโยชน์จากต้นสาคุก็ลดลงเช่นกันเพราะต้นสาคุได้รับความสนใจน้อยลงและถูกทำลายมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากต้นสาคุ นำมาใช้ในรูปแบบของแป้งที่สกัดจากลำต้นนำมาทำขนมพื้นบ้านลำต้นใช้เลี้ยงตัวปล เปือกของทางใบนำมาสานเสื่อ ใบนำมาเย็บจากมุงหลังคา ชาวบ้านมีรายได้จากต้นสาคุเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 4,000 บาท/เดือน ประโยชน์ด้านระบบนิเวศพบว่า สาคุช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งซับน้ำ ช่วยชะลอความเร็วของน้ำเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ สัตว์บก สาคุมีความสำคัญกับระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับแนวทางในการจัดการป่าสาคุ คือ ใช้นโยบายประชารัฐแบบมีส่วนร่วมในการจัดการป่าสาคุระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ เพื่อแก้ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าสาคุและบรรณคดีให้ชาวบ้านเห็นถึงประโยชน์ของสาคุ เพื่อให้สาคุอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านต่อไป

คำสำคัญ: ต้นสาคุ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

¹ นักวิชาการ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² นักวิชาการ วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93110

³ อ., สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁴ ผู้ปฏิบัติงานวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Academic Officer in Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University Songkhla, 90000

² Academic Officer, College of Community Wisdom, Thaksin University, Phatthalung, 93110

³ Lecturer in Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University Songkhla, 90000

⁴ Science Officer in Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University Songkhla, 90000

* Corresponding author: E-mail address: tripjijik@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the utilization and guidelines in the management of sago palm forest through community participation in 8 districts of Phatthalung Province. The study utilized the combined quantitative and qualitative approaches, whereby the quantitative research was conducted using geographic instruments such as GPS, Arc GIS software package and satellite images from the Google Earth application for surveying existing sago forests in 8 districts of Phatthalung Province. The qualitative approach was conducted by interviewing eighty respondents involved with sago utilization in eight districts revealing the following information for planting areas: 23 rais in Si Banphot, 12 rais in Pa Phayom, 224 rais in Khuan Khanun, 72 rais in Srinagarind, 65 rais in Meuang district, 9 rais in Kongra, 53 rais in Khaochaison and 52 rais in Bang Kaew. A total area for sago palm plantations in these districts combined was 510 rais. The results of the qualitative study revealed that during the past 10 years (2006 - 2016), the sago palm forests were rapidly destroyed and the planting areas were likely to decrease due to dredging of watercourses by local agencies and government agencies. The utilization of the sago palm was also reduced to a certain extent because of the fact that sago palm had received less attention but more destruction. Utilization of sago palm is found in the form of flour extracted from the trunk to make local desserts. A trunk has been used to culture beetles, bark from leaf sheath for making mats and leaves for making roof thatches. Revenue earned from sago palm is about 4,000 baht per month per household. In terms of ecology, sago palm helps create rich natural resources for wetlands. It is a source of water absorption for soil, helps slowing down the speed of water and habitation of aquatic and land animals. Sago palm forest is vital to the ecosystem and socio-economic balance. For the sago palm forest management, the appropriate approach is the Pracha Rath - participatory public policy for local and national sago palm forest management in order to solve the problem of decreasing sago palm forest area and to promote the benefits of sago palm so that sago remains in line with the way of life of the villagers.

Keywords: Sago Palm, Geographic Information System

บทนำ

จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนกลาง ที่มีชื่อเสียงด้านความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นเมืองเกษตรกรรม สืบเนื่องมาจากพัทลุงมีภูมิประเทศทางด้านทิศตะวันตกเป็นภูเขาที่ติดกับเทือกเขาบรรทัดและลาดเทมาทางด้านทิศตะวันออกซึ่งติดกับทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่อนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาปู่ - เขาย่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย วนอุทยานชีบุรี และเขตเพาะพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา อำเภอด่าง ๆ ในจังหวัดพัทลุงได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเชิงนโยบายของภาครัฐ เช่น การพัฒนาระบบชลประทาน การพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาด้านการทำการเกษตร อย่างเห็นได้ชัด ทำให้พืชพื้นถิ่นบางชนิดลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว คือ สาคุ

สาคุ (Sago Palm) เป็นพืชพื้นเมืองที่กระจายอยู่ทั่วไปในเขตทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และหมู่เกาะต่าง ๆ ในแถบมหาสมุทรแปซิฟิก สันนิษฐานกันว่าเป็นพืชกลุ่มแรกชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านอาศัยแปรรูปจากลำต้นใช้เป็นอาหารในประเทศไทย สาคุจัดเป็นพืชพื้นถิ่นที่มีอยู่ทั่วไปในเขตภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพืชที่น่าสนใจ เพราะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เกือบทุกส่วน เช่น หน่ออ่อนใช้รับประทานสด ใบเป็นวัสดุคลุมหลังคา หรือใช้ทำกระทงใส่แป้งพอขนม เปลือกของลำต้นใช้ทำเชื้อเพลิงหรือรั้ว เมล็ดแก่ใช้ทำเครื่องประดับและเนื้อเยื่อลำต้น (Sago Palm Pith, SPP) ใช้เป็นอาหารสัตว์หรือนำไปสกัดเป็นแป้งใช้ทำขนมชนิดต่าง ๆ [1] นอกจากนี้ [2] ต้นของสาคุสามารถนำมาใช้เลี้ยงด้วงงมพะพร้าวในเชิงเศรษฐกิจได้อีกด้วยและพบว่าในจังหวัดพัทลุง มีการเลี้ยงด้วงที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ป่าสาคุจำนวน 20 แหล่ง คือ ในอำเภอกวนขนุน 12 แหล่ง อำเภอมือ 7 แหล่ง และอำเภอบางแก้ว 1 แหล่ง

สาคุในจังหวัดพัทลุงถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นป่าสาคุถูกเปลี่ยนเป็นสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน มีการถมที่เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การขุดลอกคลองเพื่อการระบายน้ำการสร้างคลองชลประทานด้วยซีเมนต์แทนลำคลองที่มีป่าสาคุ ทำให้ฤดูแล้งน้ำแห้งขอดเพราะไม่มีพืชซับน้ำ สัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ สูญหาย แหล่งเพาะพันธุ์ปลาถูกทำลายก้างลมตาม

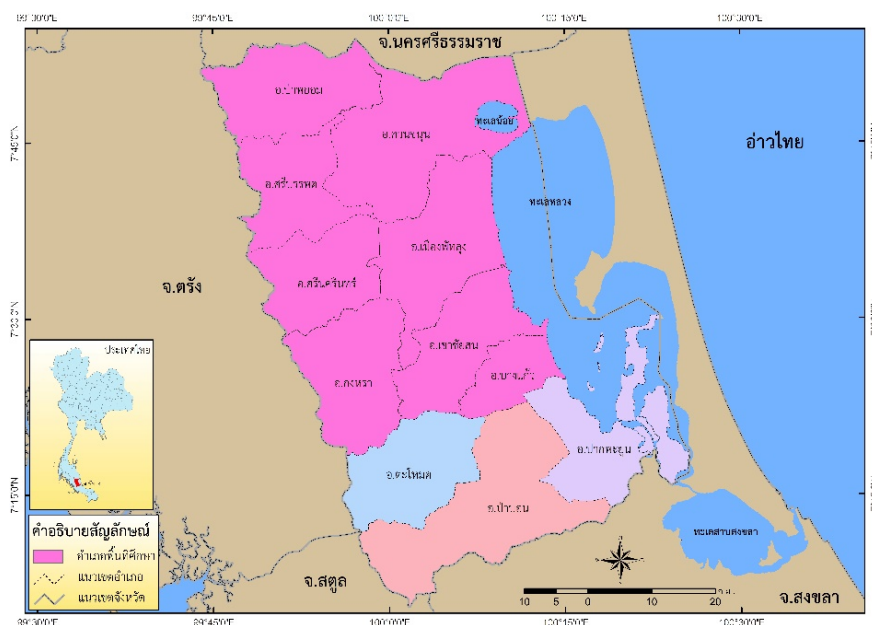
ธรรมชาติสูญหายไป น้ำในนาที่ปนเปื้อนสารเคมีก็ไหลลงคลองซีเมนต์โดยไม่มีสาขช่วยดูดซับสารเคมี น้ำในลำคลองจึงปนเปื้อนสารเคมีจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ป่าสาขมีแนวโน้มที่จะสูญเสียพื้นที่อย่างถาวรเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการสำรวจเบื้องต้นของคณะวิจัยพบว่า พื้นที่ป่าสาขในจังหวัดพัทลุงอยู่ในพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวัง แต่ขณะเดียวกันยังปรากฏมีการนำสาขไปใช้ประโยชน์ในเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดพัทลุง คณะวิจัยจึงต้องการทราบขนาดและตำแหน่งของป่าสาขในจังหวัดพัทลุง จึงนำเอาระบบเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ [3] มาปรับใช้เพื่อจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าสาขซึ่งมีความชัดเจนถูกต้องและแม่นยำ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ช่วยกันสำรวจ ตรวจสอบ ประเมินและติดตามผลร่วมใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล ทำให้ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของสาขที่สร้างรายได้และรักษาระบบนิเวศให้กับชุมชน [4] ร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการป่าสาขให้เป็นพืชพื้นถิ่นทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพื้นที่ป่าสาข การใช้ประโยชน์ และแนวทางในการจัดการป่าสาขโดยชุมชนมีส่วนร่วมใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณศึกษาพื้นที่และสถานภาพของป่าสาขโดยประยุกต์ใช้เครื่องมือทางระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) โดยมีเครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) ภาพถ่ายดาวเทียมจากโปรแกรม Google Earth และโปรแกรมสำเร็จรูป Arc GIS สำรวจพื้นที่ป่าสาขในพื้นที่จริง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการสำรวจตรวจสอบและชี้จุด นำข้อมูลที่ได้นำมาจัดทำเป็นแผนที่การกระจายของป่าสาขแยกเป็นรายอำเภอทั้ง 8 อำเภอ การศึกษาเชิงคุณภาพคือการที่ใช้ประโยชน์และหาแนวทางการจัดการป่าสาขโดยชุมชนมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 80 ตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจง คือ เป็นเจ้าของป่าสาขหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียจากป่าสาข พร้อมหาแนวทางในการจัดการป่าสาขโดยชุมชน หรือประชากรรัฐมีส่วนร่วม ทำการศึกษาใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง คือ อำเภอควนขนุน อำเภอป่าพะยอม อำเภอสรีบรรพต อำเภอเมือง อำเภอศรีนครินทร์ อำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว (ภาพที่ 1) ข้อมูลที่ได้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนำมาสังเคราะห์ร่วมกัน

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ที่ทำการศึกษา 8 อำเภอในจังหวัดพัทลุง

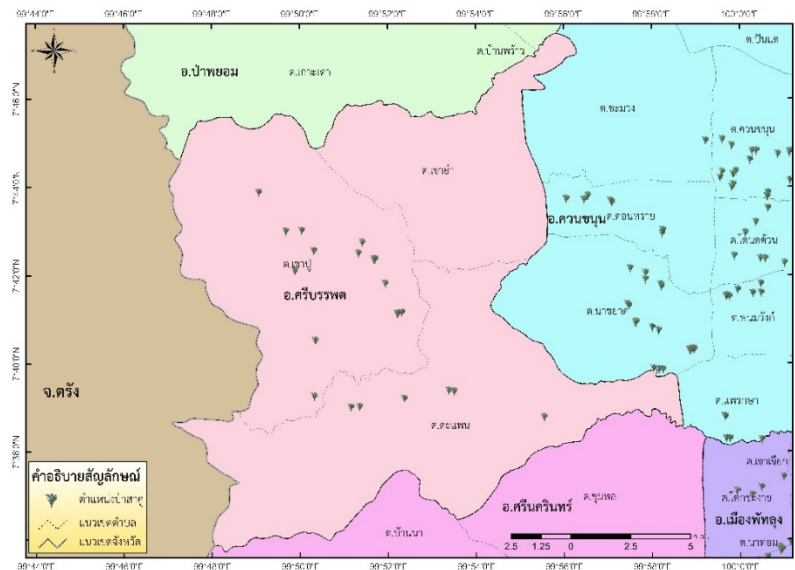
ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเชิงปริมาณศึกษาพื้นที่ป่าสาธิตโดยใช้เครื่องมือทางภูมิสารสนเทศพบว่า พื้นที่ป่าสาธิตที่มีอยู่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2559) ใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุงมีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่บริเวณเชิงเขาของเทือกเขาบรรทัดมาทางด้านทิศตะวันออกของเทือกเขา คือ ในอำเภอศรีบรรพต ซึ่งจะพบป่าสาธิตบริเวณที่เป็นจุดรับน้ำหรือน้ำซับและส่วนที่เป็นสายคลอง อำเภอป่าพะยอม จะพบป่าสาธิตบริเวณที่เป็นสายคลองและที่ราบลุ่มต่ำ อำเภอควนขนุนจะพบพื้นที่ป่าสาธิตบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบและบริเวณชายคลอง อำเภอควนขนุนพบพื้นที่ป่าสาธิตมากที่สุด คือ บริเวณบ้านหัวพรุ ตำบลควนขนุน แหล่งที่พบมากจะมีลักษณะเป็นที่ราบแอ่งพรุ อำเภอเมืองพัทลุงพบป่าสาธิตบริเวณชายคลองและที่ราบ อำเภอกงหราและอำเภอเขาชัยสน พบบริเวณชายคลอง ส่วนอำเภอบางแก้วพบบริเวณชายคลองและที่ราบกลางทุ่งนา [5] ซึ่งพบว่า ระบบนิเวศที่เหมาะสมกับสาธิต คือ สาธิตสามารถขึ้นได้ในดินหลายประเภท ตั้งแต่ดินที่มีการระบายน้ำดี น้ำท่วมขังบางเวลา ดินทรายจัด ดินเหนียวขอบคันในพื้นที่ชั้นแฉะ โดยพบว่าอำเภอศรีบรรพตมีพื้นที่ป่าสาธิตประมาณ 23 ไร่ อำเภอป่าพะยอมมีประมาณ 12 ไร่ อำเภอควนขนุนมีประมาณ 224 ไร่ อำเภอศรีนครินทร์มีประมาณ 72 ไร่ อำเภอเมืองมีประมาณ 65 ไร่ อำเภอกงหรามีประมาณ 9 ไร่ อำเภอเขาชัยสนมีประมาณ 53 ไร่ และอำเภอบางแก้วมีประมาณ 52 ไร่ รวมทั้ง 8 อำเภอพบป่าสาธิตทั้งหมด 510 ไร่ (ตารางที่ 1) จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ตัวอย่าง ใน 8 อำเภอ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ป่าสาธิตถูกทำลายไปอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มพื้นที่จะลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งสาเหตุการลดลงของพื้นที่เกิดจากการขุดลอกคูคลองสาธารณะของหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งชาวบ้านเจ้าของป่าสาธิตเอง การขุดลอกคูคลองส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากความต้องการของชุมชน แต่เกิดจากนโยบายการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐหรือท้องถิ่น เป็นการทำงานแบบบนลงล่าง (Top Down) ชาวบ้านจึงไม่ได้รับประโยชน์และการแก้ปัญหาที่จริงจัง

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพและพื้นที่ป่าสาธิตใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง

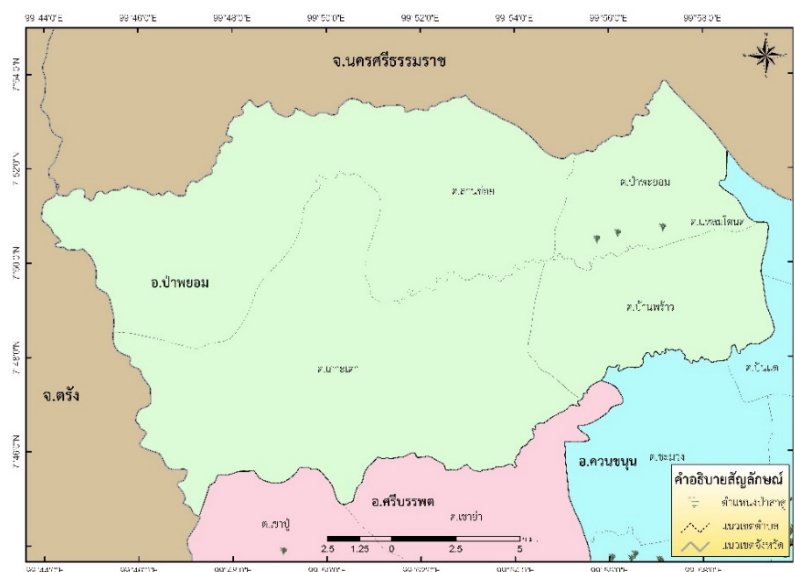
ลำดับ	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	สถานภาพ	หมายเหตุ
1	ศรีบรรพต	23	ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ส่วนบุคคล/พื้นที่อนุรักษ์	
2	ป่าพะยอม	12	ลำคลองสาธารณะถูกขุดลอก	หน่วยงานราชการและ
3	ควนขนุน	224	พื้นที่ส่วนบุคคล/ลำคลองสาธารณะถูกขุดลอก	หน่วยงานปกครองส่วน
4	ศรีนครินทร์	72	พื้นที่ส่วนบุคคล/ลำคลองสาธารณะถูกขุดลอก	ท้องถิ่นขุดลอกคูคลอง
5	เมือง	65	พื้นที่ส่วนบุคคล/ลำคลองสาธารณะถูกขุดลอก	เพื่อการระบายน้ำ
6	กงหรา	9	พื้นที่ส่วนบุคคล	ตามนโยบายการพัฒนา
7	เขาชัยสน	53	พื้นที่ส่วนบุคคล/ลำคลองสาธารณะ	
8	บางแก้ว	52	พื้นที่ส่วนบุคคล/ลำคลองสาธารณะ	
รวม		510		

1. การกระจายพันธุ์ของสาธิตในอำเภอศรีบรรพต พบว่า มีการกระจายพันธุ์ครอบคลุมทั้ง 3 ตำบล คือ ตำบลเขาปู่ ตำบลเขาเยา และตำบลตะพาน รวมเนื้อที่ 23 ไร่ บริเวณที่พบสาธิตจะเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดรับน้ำหรือน้ำซับและส่วนที่เป็นสายคลอง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศของอำเภอศรีบรรพต คือ ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาของเทือกเขาบรรทัด บริเวณที่เป็นร่องน้ำจะเป็นจุดซับน้ำบริเวณนี้จะมีสาธิตขึ้นอยู่ ซึ่งเป็นไปตามนิเวศของสาธิต คือ มักขึ้นอยู่บริเวณที่มีความชุ่มชื้นและมีน้ำซับ เช่น คลองห้วยโส ห้วยน้ำหนาว มาบเขาพลู ห้วยนกูกู คลองน้ำผุด และคลองห้วยยวน จากการสอบถามชาวบ้านถึงสาเหตุการลดจำนวนลงของพื้นที่ป่าสาธิตพบว่า มาจากการขุดลอกคูคลองหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น รองลงมา สาเหตุจากเจ้าของป่าสาธิตมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกยางพารา เลี้ยงปลาเชิงพานิช สำหรับแนวทางการจัดการป่าสาธิตแบบมีส่วนร่วม คือ ชาวบ้านให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ก่อนขุดลอกคูคลองทุกครั้ง ควรถามความต้องการของชาวบ้านก่อนและควรฟังเสียงส่วนใหญ่ของชาวบ้าน ไม่ควรคิดแทนชาวบ้าน และผลประโยชน์ควรเกิดขึ้นกับชาวบ้านไม่ใช่เกิดขึ้นกับหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ส่วนปัญหาการระบายน้ำช่วงหน้าฝน ชาวบ้านคิดว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติ ชาวบ้านรับสภาพกับปัญหาน้ำท่วมได้เพราะท่วมเป็นประจำทุกปี จนกลายเป็นวิถีชีวิต แต่การทำลายป่าสาธิตทำลายแล้วจะฟื้นฟูให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมนั้นทำได้ยาก ความหลากหลายทางชีวภาพด้านอื่น ๆ ถูกทำลายตามไปด้วย (ภาพที่ 2)

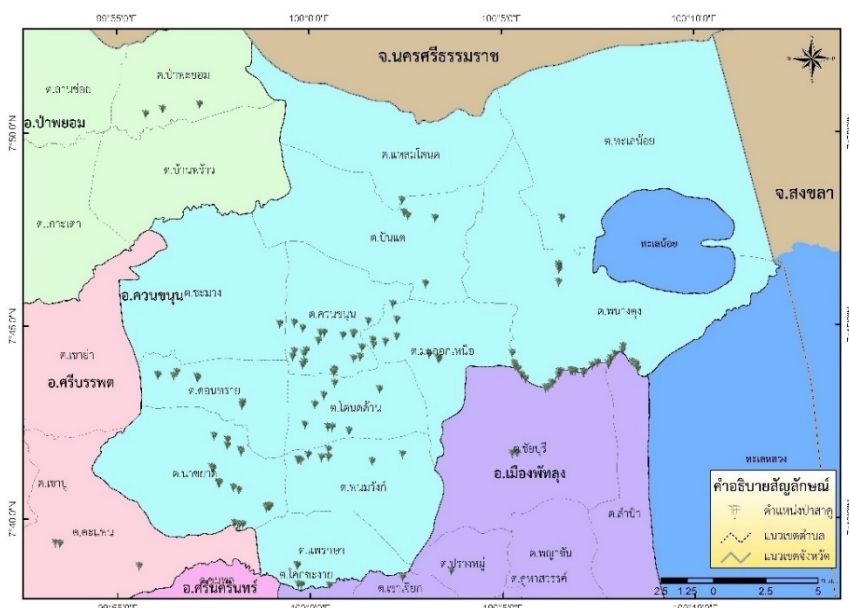
ภาพที่ 2 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

2. การกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอป่าพะยอม พบว่า มีการกระจายพันธุ์ใน 3 ตำบล คือ ตำบลลานข่อย ตำบลป่าพะยอม และตำบลเกาะเต่า รวมเนื้อที่ 12 ไร่ ตำบลลานข่อยจะพบป่าสาหร่ายบริเวณที่เป็นจุดน้ำซับหรือสายคลองซึ่งเป็นบริเวณที่ติดกับเทือกเขาบรรทัด ส่วนที่เป็นสายคลองจะพบป่าสาหร่ายบริเวณคลองป่าพะยอมซึ่งพื้นที่ค่อย ๆ ลาดเทมาทางตำบลเกาะเต่าและตำบลบ้านพร้าว เป็นไปตามนิเวศน์ของสาหร่าย คือ มักขึ้นอยู่บริเวณที่มีความชุ่มชื้นและมีน้ำซับ และขณะศึกษาพบว่า มีหน่วยงานของภาครัฐทำการขุดลอกคลองป่าพะยอมตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำของสายคลอง เป็นสาเหตุให้พืชพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ รอบคลองป่าพะยอมถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสาหร่ายด้วย จากการสอบถามชาวบ้านถึงสาเหตุการลดลงของป่าสาหร่าย เกิดขึ้นจากสาเหตุใดพบว่า เกิดจากการขุดลอกคลองของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น เป็นหลัก ทำให้ชาวบ้านสูญเสียพืชพรรณน้ำที่เป็นพืชอาหารไปหลายชนิด เช่น ผักหนาม ผักกูด ผักกะเฉด พืชเหล่านี้เป็นอาหารที่ชาวบ้านไม่ต้องซื้อเก็บกินได้ตลอดเวลา รวมทั้งทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลา ปลาช่อนที่วางไข่ ที่อยู่อาศัย จากที่ปลาเคยขุดรูในดิน กลับหายาก สำหรับแนวทางในการจัดการป่าสาหร่ายของชาวบ้านอำเภอป่าพะยอม คือ ควรสอบถามความต้องการของชาวบ้านก่อนการขุดลอกคลอง ควรกำหนดพื้นที่ป่าสาหร่ายเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ควรอนุรักษ์ต้นสาหร่ายไว้ให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ต่อไปจนชั่วลูกหลาน (ภาพที่ 3)

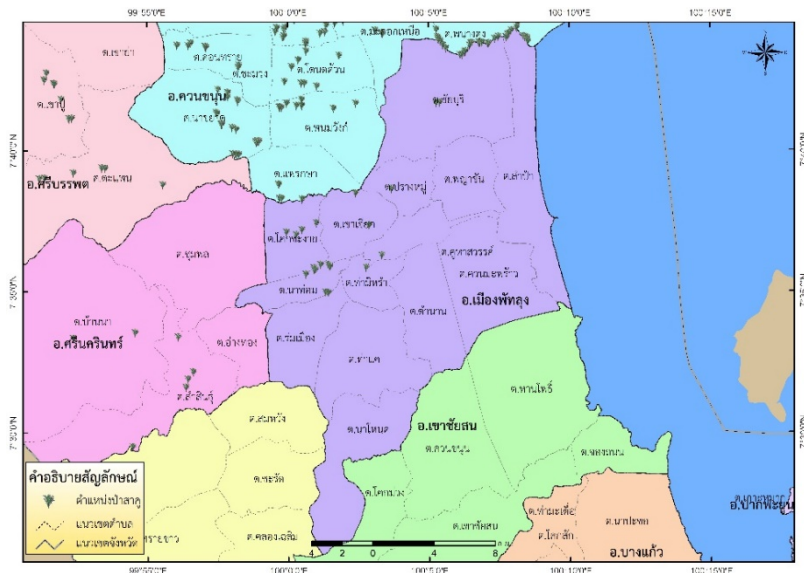
ภาพที่ 3 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

3. การกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภอควนขนุน พบว่า มีการกระจายพันธุ์ครอบคลุมทั้ง 12 ตำบล คือ ตำบลควนขนุน ตำบลทะเลน้อย ตำบลนาขยาด ตำบลพนมวังค์ ตำบลแหลมโดนด ตำบลปันแต ตำบลโดนดด้วน ตำบลดอนทราย ตำบลมะกอกเหนือ ตำบลพนาตุง ตำบลชะมวง และตำบลแพรกหา รวมเนื้อที่ 223 ไร่ บริเวณที่พบสาकुมากที่สุด คือ ที่บ้านหัวพร ตำบลควนขนุน พบป่าสาकुจำนวน 78 ไร่ สาเหตุที่พบสาकुบ้านหัวพรมาก เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ราบแอ่งพยุเป็นที่ราบลุ่มต่ำ เดิมเคยเป็นคลองมาก่อน สอดคล้องกับนิเวศน์ของสาकु คือ ชอบขึ้นบริเวณที่เป็นพรมน้ำขัง คลองที่มีสาकुขึ้นอยู่มาก คือ คลองท่าแนะ คลองลำรูน คลองโคกวา คลองสำโรง ห้วยแย่น ห้วยขี้ค้าง คลองโคกวัด คลองควนพลี คลองบ้านโพธิ์ คลองปันแต และคลองปากประ สาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าสาकु เกิดจากการขุดลอกคูคลองทั้งจากหน่วยงานของรัฐและจากชาวบ้านเอง ทั้งนี้ เพื่อต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอื่น เช่น เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ทำถนน ปลูกยางพารา ปลูกปาล์มน้ำมัน สำหรับแนวทางการจัดการป่าสาकु ในอำเภอควนขนุนจะต่างจากอำเภอป่าพะยอมและอำเภอศรีบรรพต เพราะป่าสาकुในอำเภอควนขนุนส่วนใหญ่จะเป็นของส่วนบุคคล ไม่ใช่ของสาธารณะ การจัดการป่าสาकुจึงเกิดจากแนวคิดของบุคคลที่เป็นเจ้าของ การจัดการจะง่ายกว่าป่าสาकुสาธารณะ คือ ส่วนใหญ่คิดว่าควรอนุรักษ์ป่าสาकुไว้ใช้จนชั่วลูกหลาน ชาวบ้านเข้าใจถึงประโยชน์ของสาकुและทราบว่าสาकुไม่ได้มีประโยชน์เพียงด้านเดียว แต่ให้ประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งเข้าใจในระบบนิเวศของป่าสาकुด้วย (ภาพที่ 4)

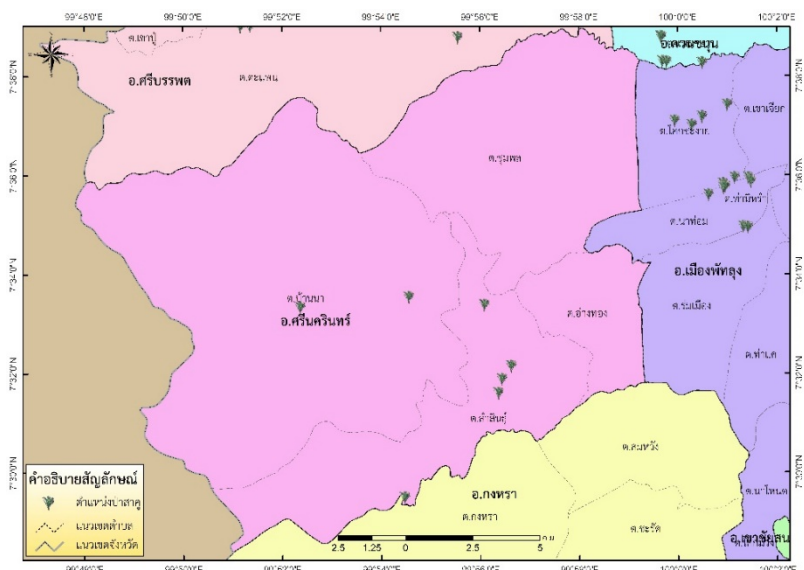
ภาพที่ 4 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

4. การกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภอเมือง พบว่า ป่าสาकुมีการกระจายพันธุ์ใน 7 ตำบล คือ ตำบลเขาเจ็ยก ตำบลท่ามิหรำ ตำบลโคกชะงาย ตำบลนาท่อม ตำบลปรางหมู่ ตำบลท่าแค และตำบลชัยบุรี รวมเนื้อที่ 50 ไร่ คลองที่มีสาकुขึ้นอยู่มาก คือ คลองปรางหมู่ คลองนาท่อม คลองตานนา คลองท่ามิหรำ และคลองนุ้ย บริเวณที่พบสาकुจะเป็นที่ราบที่รวมเอาสายคลองต่าง ๆ มาบรรจบกันแล้วรวมตัวไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา จากการสอบถามสาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าสาकुในอำเภอเมืองพบว่าสาเหตุหลักเกิดจากการจะใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอื่น เช่น เปลี่ยนป่าสาकुเป็นนาข้าว สวนปาล์มน้ำมัน สวนยางพารา ที่อยู่อาศัย ที่เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งในอำเภอเมืองพื้นที่ป่าสาकुส่วนใหญ่จะเป็นของส่วนบุคคลมากกว่าของสาธารณะ การตัดสินใจในการจัดการพื้นที่ป่าสาकुจึงง่ายกว่าที่สาธารณะ ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการจะอนุรักษ์พื้นที่ป่าสาकुเอาไว้ เพราะทราบว่าสาकुมีประโยชน์ในด้านระบบนิเวศและการนำมาใช้ประโยชน์ทางตรง แต่ก็มีบางรายที่บอกว่าสาเหตุที่ตนทำลายป่าสาकुเพราะปลูกสาकुแล้วทำให้พื้นที่ของตนเองนั้นรก จึงทำลายแล้วปลูกปาล์มน้ำมันแทน ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตที่ดีกว่า (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

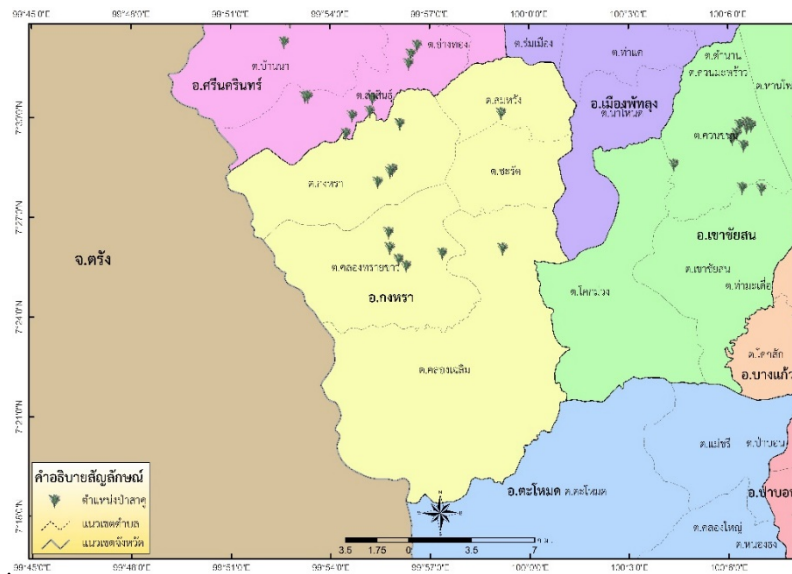
5. การกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอศรีนครินทร์ พบว่ามีการกระจายพันธุ์ใน 3 ตำบล คือ ตำบลชุมพล ตำบลบ้านนา และตำบลลำสินธุ์ รวมเนื้อที่ 24 ไร่ พบสาหร่ายที่คลองลำสินธุ์ คลองลำโน และคลองวง บริเวณที่พบสาหร่ายจะเป็นที่ราบสูงเนินเขา และที่ราบ พื้นที่ที่พบป่าสาหร่าย คือ ทิศตะวันตกติดกับเทือกเขาบรรทัดที่รวมสายน้ำลงสู่อำเภอเมือง จากการสอบถามชาวบ้านถึงสาเหตุการลดลงและสภาพของป่าสาหร่ายในอำเภอศรีนครินทร์พบว่า อำเภอศรีนครินทร์ไม่พบปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าสาหร่าย ชาวบ้านอำเภอศรีนครินทร์มีความรู้และเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นนักอนุรักษ์ จากสำรวจพื้นที่พบว่าพื้นที่ป่าสาหร่ายของชาวอำเภอศรีนครินทร์จะคงอยู่คู่กับพืชชนิดอื่น ๆ ในสวนยางพาราส่วนที่มีลำห้วยไหลผ่านจะมีสาหร่ายขึ้นอยู่ตลอดสายคลอง ชาวบ้านศรีนครินทร์มีความรู้และเข้าใจในความสัมพันธ์ของระบบนิเวศน์ ป่าสาหร่ายช่วยให้น้ำซับ ช่วยกรองน้ำ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

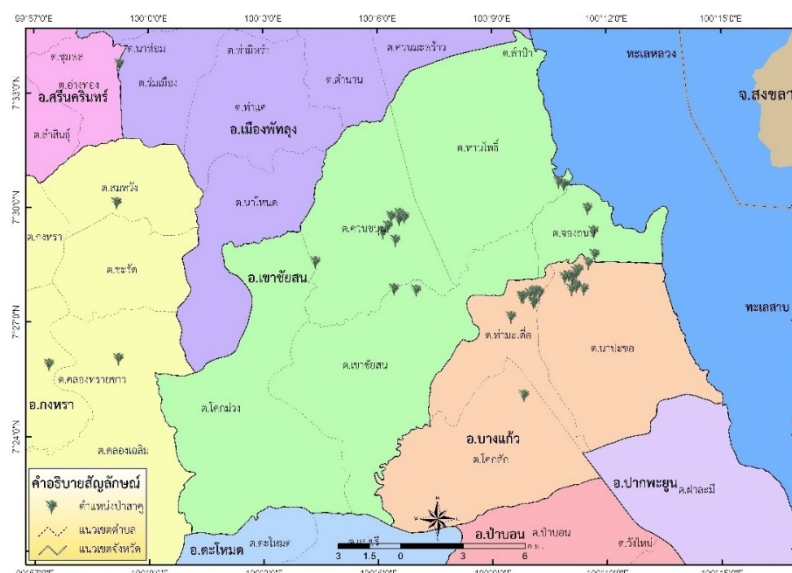
6. การกระจายพันธุ์ของสาหร่ายในอำเภองงหรา พบใน 4 ตำบล คือ ตำบลชะรัด ตำบลงงหรา ตำบลคลองเฉลิมและตำบลคลองทรายขาว รวมเนื้อที่ 9 ไร่ โดยพบสาหร่ายที่คลองทรายขาว คลองบ้านขาม บริเวณที่พบสาหร่ายจะเป็นที่ราบสูงเนินเขา และที่ราบ ทิศตะวันตกติดกับเทือกเขาบรรทัดที่รวมสายน้ำแล้วไหลลงสู่อำเภอเมือง สาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าสาหร่ายในอำเภองงหรา พบว่า เกิดจากการทำลายโดยเจ้าของพื้นที่เองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย สร้างคอกเลี้ยงสัตว์ อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านส่วนหนึ่งยังต้องการรักษาป่าสาหร่ายเพื่อรักษาระบบ

นิเวศและเพื่อการนำมาใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ อีก แนวทางการจัดการป่าสาकु คือ รมรงคืให้ชาวบ้านช่วยกันรักษาพื้นที่ป่าสาकु บอกให้ชาวบ้านทราบถึงประโยชน์ของป่าสาकु (ภาพที่ 7)

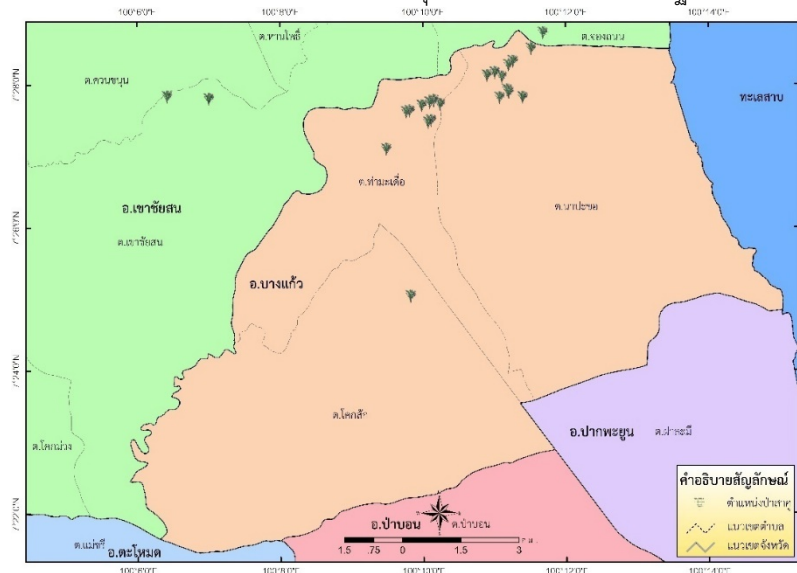
ภาพที่ 7 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภองงหรา จังหวัดพัทลุง

7. การกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภอเขาชัยสน มีการกระจายพันธุ์ในตำบลควนขนุน ตำบลลานโพธิ์ ตำบลจองถนน ตำบลเขาชัยสน รวมเนื้อที่ 53 ไร่ พบสาकुที่คลองนาหยา คลองท่าลาด และคลองทะเลพระ บริเวณที่พบสาकुจะเป็นที่ราบชายคลองที่รวมสายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา สาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าสาकुที่อำเภอเขาชัยสนมีการลดลงของพื้นที่น้อย เพราะชาวบ้านยังมีความรู้สึกว่าพืชชนิดอื่นมีความสำคัญมากกว่าสาकु จึงสนใจและนำสาकुมาใช้ประโยชน์ไม่มากนัก แต่ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่มีการนำเอาสาकुมาใช้ประโยชน์ คือ เจ้าของป่าสาकु และคนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าสาकु แนวทางการจัดการป่าสาकुจึงไม่ยุ่งยาก และยังไม่พบการขุดลอกคูคลองที่มีป่าสาकुเพื่อการระบายน้ำจากจากหน่วยงานของรัฐ/ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังต้องการอนุรักษ์ป่าสาकुเอาไว้เพราะคิดว่าป่าสาคุก็ยังมีประโยชน์ทั้งทางด้านระบบนิเวศและนำมาใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ได้อีกมาก (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาकुในอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

8. การกระจายพันธุ์ของสาครในอำเภอบางแก้ว พบว่า ป่าสาครกระจายพันธุ์ในตำบลโคกสัก ตำบลท่ามะเตี๋ย และตำบลนาปะขอ รวมเนื้อที่ 52 ไร่ พบสาครมากที่สุดที่คลองไข้ บ้านสังเหยา บ้านปากพน บ้านจองถนน บริเวณที่พบสาครจะเป็นที่ราบชายคลองที่รวมสายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลา สาเหตุการลดลงของอำเภอบางแก้วจะคล้ายกับอำเภอเขาชัยสน คือ อำเภอบางแก้วมีการลดลงของพื้นที่ป่าสาครน้อย เพราะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าสาคร จะมีอาชีพหลัก คือ ชาวประมง จึงสนใจทำมาหากินโดยการออกหาปลาเป็นหลัก จึงไม่ค่อยเห็นถึงประโยชน์จากป่าสาครเท่าที่ควร แต่เข้าใจว่าป่าสาครเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและสัตว์ชนิดอื่น ๆ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ทางตรงจากสาครไม่มาก ส่วนใหญ่คนที่ใช้ประโยชน์ คือ เจ้าของป่าสาคร และคนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าสาคร แนวทางการจัดการจึงง่ายและยังไม่พบการขุดลอกจากหน่วยงานของรัฐ/ท้องถิ่น (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 แสดงการกระจายพันธุ์ของสาครในอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนได้เสียจากป่าสาคร จำนวน 80 ตัวอย่าง ใน 8 อำเภอ ถึงการใช้ประโยชน์และร่วมหาแนวทางในการจัดการป่าสาครโดยชุมชนมีส่วนร่วม

การใช้ประโยชน์จากสาครพบว่า ชาวบ้านมีการใช้ประโยชน์จากต้นสาครลดลง สาเหตุสืบเนื่องมาจากต้นสาครถูกทำลายมากขึ้น [6] ส่วนการใช้ประโยชน์จากสาครในจังหวัดพัทลุงพบว่า ชาวบ้านนำไปมาทำจากเพื่อมุงหลังคาคอกสัตว์ มุงหลังคาร้านค้าข้างถนน มุงหลังคาขนา มีกานำต้นสาครส่วนที่เป็นเปลือกมาเลี้ยงสัตว์ เช่น นำมาเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด (ตัดลำต้นเป็นท่อนๆ แล้วผ่าตรงกลาง ใช้ส่วนที่เป็นเปลือก) และยังพบว่า [7-8] นำส่วนลำต้นมาสกัดเป็นแป้งใช้ทำขนมพื้นเมือง นำเปลือกของทางสาครมาสานเสื่อ ลำต้นของสาครนำตัดเป็นท่อน ๆ นำมาเลี้ยงด้วง สาครสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 4,000 บาท/เดือน [9] โดยชาวบ้านนำใบของสาครมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้สาครยังช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ คือเป็นแหล่งซับน้ำ ช่วยชะลอความเร็วของน้ำ [10] ประโยชน์ในแง่ของระบบนิเวศ คือ ให้ความชุ่มชื้น เป็นแหล่งน้ำในการทำนา และการอุปโภคบริโภค เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศน้ำจืด และเป็นแหล่งมั่นคงทางอาหารของชุมชน

สำหรับแนวทางในการจัดการป่าสาครโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีดังนี้

1) แนวทางในการแก้ปัญหาระบายน้ำช่วงหน้าฝน/ช่วงน้ำท่วมสามารถจัดการโดยการตัดสาขใบ แทนการขุดลอกป่าสาคร เพราะขุดลอกป่าสาคร ทำให้ระบบนิเวศป่าสาครสูญเสียไปอย่างรุนแรง ใช้เวลานานในการปลูกทดแทน และควรปลูกสาครเพิ่มเติมหลังการขุดลอก [10] ทั้งนี้สาครมีรากที่หนาและแข็งแรงซึ่งช่วยในการป้องกันการพังทลายของดิน ให้ผลผลิตได้ระหว่างอายุ 7-15 ปี เมื่อออกดอกทำหน้าที่ย้ายพันธุ์แล้วก็จะตาย

2) ชาวบ้านอยากให้หน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น มีการทำงานแบบบูรณาการ เช่น กรมเจ้าท่า กรมอุทกศาสตร์ กรมชลประทาน และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ ควรรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน ควรเกิดจากความต้องการของชาวบ้าน ภาครัฐควรทำงานแบบล่างขึ้นสู่บน (Bottom Up) ไม่ใช่แบบทำงานแบบบนลงสู่ล่าง (Top Down)

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่าสาकु ในจังหวัดพัทลุงพบว่า ปัจจุบันพื้นที่ป่าสาकुในจังหวัดพัทลุงมีการลดลงอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ สาเหตุการลดลงเกิดจากการขุดลอกคูคลอง เพื่อการระบายน้ำของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น และเกิดจากการทำลายพื้นที่ป่าสาकु โดยชาวบ้านเจ้าของที่ดิน เพราะต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ทำคอกเลี้ยงสัตว์ ทำถนน โดยพบป่าสาकुตั้งแต่บริเวณเชิงเขาของเทือกเขาบรรทัดลงมา คือ อำเภอศรีบรรพต พบสาकुบริเวณที่เป็นจุดรับน้ำหรือน้ำซับและส่วนที่เป็นสายคลอง อำเภอป่าพะยอมพบบริเวณที่เป็นสายคลองและที่ราบลุ่มต่ำ อำเภอควนขนุน พบบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบและบริเวณชายคลอง อำเภอควนขนุนพบ มากที่สุดเป็นที่ราบแอ่งพุ่มบ้านหัวพร อำเภอเมืองพัทลุง พบบริเวณชายคลองและที่ราบอำเภอศรีบรรพตมีป่าสาकु ประมาณ 23 ไร่ อำเภอป่าพะยอม ประมาณ 12 ไร่ อำเภอควนขนุน ประมาณ 224 ไร่ อำเภอศรีนครินทร์ ประมาณ 72 ไร่ อำเภอเมือง ประมาณ 65 ไร่ อำเภอกงหรา 9 ไร่ อำเภอเขาชัยสน 53 ไร่ และอำเภอบางแก้ว 52 ไร่ รวมเนื้อที่ทั้ง 8 อำเภอ พบป่าสาकु จำนวน 510 ไร่ (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 การกระจายพันธุ์ของสาकुใน 8 อำเภอของจังหวัดพัทลุง

การใช้ประโยชน์จากต้นสาकुพบว่า ปัจจุบันสาकुได้รับความสนใจน้อยลง สาเหตุเพราะสาकुลดลงจำนวนลงและชาวบ้านสนใจพืชชนิดอื่นมากกว่า แต่ก็ยังพบว่าชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าสาकु ยังใช้ประโยชน์จากสาकु คือ นำเนื้อในของลำต้นนำมาสกัดเป็นแป้งทำขนมพื้นบ้าน ลำต้นตัดเป็นท่อนนำมาเลี้ยงตัว ปลือกของทางใบนำมาสานเสื่อ ใบนำมาเย็บจากสำหรับมุงหลังคา สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 4,000 บาท/เดือน ประโยชน์ทางอ้อมของสาकु คือ ช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นแหล่งซับน้ำ ช่วยชะลอความเร็วของน้ำเป็นที่ย่อยอาศัยของสัตว์นานาชนิด

แนวทางในการจัดการพื้นที่ป่าสาकुโดยชุมชนมีส่วนร่วมพบว่า ชาวบ้านอยากให้หน่วยงานภาครัฐทำงานแบบบูรณาการ และรับความคิดเห็นจากชาวบ้าน กรณีขุดลอกคูคลองเพื่อการระบายน้ำ ชาวบ้านเสนอวิธีการตัดสาकुต้นสาकुแทนการขุดลอก ชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำเป็นนโยบายเพื่อแก้ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าสาकुในจังหวัดพัทลุง เพื่อรักษาให้สาकुอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านจังหวัดพัทลุงต่อไป

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐ หรือ ชุมชน ควรยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์จากสาकु เช่น แป้งสาकु ขนมจากสาकु เครื่องจักสานจากเปลือกสาकु ฯลฯ เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชน
2. หน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ควรทำงานแบบบูรณาการ ควรทำงานตามหลักการ “เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา” และการทำงานควรยึดเอาผลประโยชน์ของชาวบ้านเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปิ่น จันจุฬา. (2542). การใช้เยื่อในลำต้นสาकुในอาหารโคเนื้อที่ได้รับอาหารหยาดคุณภาพต่ำ. คณะทรัพยากรธรรมชาติ สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- [2] สุปานี เลี้ยงพรพรรณ และสมชาย เลี้ยงพรพรรณ. (2550).การเลี้ยงด้วงงวงมะพร้าวในเชิงเศรษฐกิจบริเวณจังหวัด สงขลาและจังหวัดพัทลุง. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- [3] ศูนย์วิจัยสารสนเทศเพื่อประเทศไทย. (ม.ป.ป.). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2557, จาก <http://www.gisthailand.org>.
- [4] สำนักส่งเสริมและพัฒนาสารสนเทศภูมิศาสตร์. (ม.ป.ป.). ประโยชน์ของระบบภูมิสารสนเทศ. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2557, จาก http://www.gi.mict.go.th/art_advantage.htm.
- [5] นิพนธ์ ใจปลื้ม. (2550). ปาล์มสาकु. คณะเกษตรศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- [6] นฤมล ขุนวิชัย และมานะ ขุนวิชัย. (2553). การใช้ประโยชน์และการจัดการป่าสาकुในจังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- [7] นิพนธ์ ใจปลื้ม. (2549). การจัดการป่าสาकुโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- [8] A.A. karim, A. Pei-Lang Tie. D.M.A.Manana. (2008). Starch from the Sago (Metroxylonsagu) Palm Tree- Properties, Prospects, and challenges as a New Industrial Source for Food and Other Uses. Comprehensive reviews in food science and food safety, 7, 2008. 224-225.
- [9] วัฒนธรงค์ มากพันธ์ และคณะ. (2559). “การประเมินค่าทางเศรษฐกิจของการใช้ประโยชน์ทางตรงของต้นสาकुในพื้นที่ จังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง”, วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ. 19(2),106-107.
- [10] Henrylito, D.Tacio. (2010). Sago palm Cultivation Environmental Benefit. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2560, จาก <http://www.gaiadiscovery.com/agriculture-industry/sago-palm-cultivation-environmentalbenefits.html>.

การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู วิทยาลัยชุมชนพังงา

The Operation Model Development of Phang-Nga Community College Teachers' Professional Learning Community

ลักสรดา เวียงคำ^{1*} อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล² ชูชาติ พ่วงสมจิตร³
และศิริบุญ จงวุฒิเวศย์⁴

Lapasrada Wiangkham^{1*}, Uthaitip Jiawiwatkul², Choochat Phuangsomjit³
and Kiriboon Jongwutiwes⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงา โดยผู้ร่วมวิจัยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องเต็มใจและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย ดังนั้น จึงต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 84 คน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนวิทยาลัยชุมชนพังงา โดยการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และตรวจสอบรูปแบบโดยจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบ โดยนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานจริง และระยะที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ ผลการตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นเป็นรูปแบบเบื้องต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ดำเนินงานจริงโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อนำรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญไปใช้ในการดำเนินงานจริง ทำให้พบองค์ประกอบในการดำเนินงานเพิ่มเติม จึงได้ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาให้สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง โดยรูปแบบประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม การวางแผนพัฒนากลุ่ม การสื่อสารแบบออนไลน์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการสะท้อนกลับ การเสริมพลัง การเรียนรู้ และการประเมินผล

คำสำคัญ: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูวิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยชุมชนพังงา

Abstract

The objective of this action research was to develop the operation model of “Phang-Nga Community College teachers’ Professional Learning Community”. The sample population comprised 84 selected members including teachers, executives, educational support officers, and Phang-Nga Community College’s learners. The research procedure consisted of 4 stages; Stage 1 “Literature reviewing”, Stage 2 “Synthesizing the operation of Professional Learning Community and expert confirming”, Stage 3 “Confirming this model

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

² รศ.ดร., ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

³ รศ.ดร., แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี 11120

⁴ ผศ.ดร., ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

¹ Ph.D. Student, Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170

² Assoc. Prof. Dr., Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170

³ Assoc. Prof. Dr., Education Management Program, Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120

⁴ Asst. Prof. Dr., Department of Life Long Education, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom, 73000

* Corresponding author: Tel.: 091-4391645. E-mail address: lapasradaa@yahoo.com

by operating in Phang-Nga Community College”, and Stage 4 “Developing the operation model of Phang-Nga Community College teachers’ Professional Learning Community”. The result of expert investigations indicated that the possibility for implementing the synthesized model in overall picture was high. After implemented this expert-investigated model in Phang-Nga Community College, new relevant elements for PLC operation were discovered. Thus, the operation model of Phang-Nga Community College teachers’ Professional Learning Community had been developed and improved according to the actual operation. The operation model of Phang-Nga Community College teachers’ Professional Learning Community consisted of shared visions, missions and objectives, group development planning, online communication, knowledge exchange, development of course management, reflection, empowerment, learning, and evaluation.

Keywords: Professional Learning Community, Community College Teachers, Phang-Nga Community College

บทนำ

จากการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนที่ผ่านมาพบปัญหาคุณภาพครูที่สำคัญ คือ ปัญหาทางความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ซึ่งครูโดยส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายในทุกเนื้อหา [1-2] ครูขาดความรู้ และทักษะในการจัดทำแผนการสอน ขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ [3] ขาดทักษะการสอนในระดับอุดมศึกษา ขาดทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ [4] ซึ่งเมื่อศึกษาผลที่สืบเนื่องจากปัญหาคุณภาพครูวิทยาลัยชุมชนพบว่า การที่ครูไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และขาดเทคนิคการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของผู้เรียนวิทยาลัยชุมชน [1-2] อีกทั้งยังพบว่า นักศึกษาประเมินการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนอยู่เพียงระดับปานกลางเท่านั้น [5] ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียนของวิทยาลัยชุมชน ในตัวบ่งชี้เรื่องความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนที่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย [6] โดยเมื่อเปรียบเทียบความรู้ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของผู้สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนมีระดับคะแนนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าจะมีระดับผลการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนสูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาก็ตาม [7] ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงานในท้องถิ่น และสังคมมากนัก [8] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554) [4] ระบุว่า วิทยาลัยชุมชนควรพัฒนาครูด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวิทยาลัยชุมชนที่สอนในรายวิชาเดียวกันได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งทางด้านความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ก็ระบุว่า ครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีการรวมตัวกันของครูประจำการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานที่ครูด้วย [9] โดยจากการสอบถามความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพของครู พบว่า ครูต่างก็ระบุว่าต้องการใช้วิธีการจัดการความรู้ในการพัฒนาครู และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่มครูอย่างต่อเนื่อง [10] ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพครูของวิทยาลัยชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาลัยชุมชนนั้น ก็เป็นไปในทิศทางของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูเช่นกัน สำหรับแนวทางการสร้างกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน เรียกว่า “Professional Learning Community: PLC” ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ภาษาไทยว่า “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพถือเป็นการพัฒนาคุณภาพครู โดยใช้วิธีการให้ครูร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระวิชา ด้านประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะ และเพิ่มประสิทธิภาพครูให้เป็นครูมืออาชีพ [11]

จากการค้นคว้าข้อมูลเพื่อเลือกพื้นที่ในการวิจัยพบว่า แม้วิทยาลัยชุมชนพังงาประสบปัญหาคุณภาพครูดังเช่นวิทยาลัยชุมชนอื่น ๆ ทั้งปัญหาทางความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และความสามารถทางด้านการวิจัย แต่วิทยาลัยชุมชนพังงาก็มีศักยภาพสูงในการที่จะพัฒนาคุณภาพครูด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากมีปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพครูหลายประการ จากการประมวลผลข้อมูลจากผลการประเมินของ สมศ.รอบที่ 2 พ.ศ.2549-2553 พบว่าวิทยาลัยชุมชนร้อยละ 73.68 ต้องส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพครูในด้านทักษะการวิจัย และร้อยละ 47.37 ต้องทำการพัฒนา

คุณภาพครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ มีวิทยาลัยชุมชนที่เข้าข่ายต้องพัฒนาครูทั้งในด้านทักษะการวิจัย และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ 6 แห่ง และในจำนวนนี้มีวิทยาลัยชุมชนเพียงแห่งเดียวที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในซึ่งได้มาจากการประเมินตนเองของวิทยาลัยชุมชนพบว่า จะต้องปรับปรุงด้านการจัดการศึกษาในระดับอนุปริญา การพัฒนาผู้เรียน และการวิจัย ซึ่งจากผลการประเมินนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยชุมชนพึงทำให้มีความสำคัญ และพร้อมที่จะพัฒนาปรับปรุงคุณภาพในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ อีกทั้งวิทยาลัยชุมชนพึงงายังมีครู อาจารย์พิเศษ และวิทยากรที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์ตรงกับวิชาที่สอน [12] รวมทั้งจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรมระยะสั้น วิทยาลัยชุมชนพังกา ทำให้ทราบว่า ครู และอาจารย์พิเศษของวิทยาลัยชุมชนพังกามีความใฝ่รู้เป็นอย่างมากด้วย ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร มีครู และอาจารย์พิเศษที่สอนเป็นประจำเข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นจำนวนมากอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังมีความสนิทสนม เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ทำให้กล้าพูดคุ้ยซักถาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในเรื่องการฝึกอบรมอย่างกว้างขวาง อีกทั้ง ยังมีทรัพยากรบุคคลบางส่วนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการจัดการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้จากมีครูบางส่วนได้รับรางวัล “หนึ่งแสนครูดี” ได้รับวิทยฐานะ “ชำนาญการพิเศษ” และได้รับวิทยฐานะ “เชี่ยวชาญ” จึงสามารถให้คำแนะนำ และแบ่งปันประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้อื่นได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมไปถึงวิทยาลัยชุมชนพังกามีอัตราการย้าย และการลาออกของข้าราชการครูต่ำมาก ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร มีขวัญและกำลังใจดี รวมถึงมีความศรัทธาต่อผู้บริหารด้วย นั่นอาจเนื่องมาจากวิทยาลัยชุมชนพังกาเป็นวิทยาลัยชุมชนเพียงแห่งเดียวที่ผู้อำนวยการคนเดิมได้รับการคัดเลือกจากการสรรหาของสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชนติดต่อกันถึง 3 สมัย ให้บริหารงานมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวิทยาลัยชุมชนพังกา รวมเป็นระยะเวลาถึง 12 ปี จึงทำให้แนวนโยบายการบริหารงานด้านต่าง ๆ รวมไปถึงนโยบายทางด้านบุคลากรเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาและสภาวิชาการทำงานร่วมกันได้โดยปราศจากความขัดแย้ง ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยชุมชนพังกาต่างก็สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างเต็มที่อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการจัดโครงการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ของวิทยาลัยชุมชนพังกาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นต่างก็เอื้อต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้วิจัยเลือกวิทยาลัยชุมชนพังกาเป็นสถานที่ในการดำเนินการวิจัย

จากการดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานที่ได้สังเคราะห์ขึ้นมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากในประเทศและต่างประเทศซึ่งได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วนั้นพบว่า รูปแบบเบื้องต้นที่สังเคราะห์ขึ้นยังไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริงในบางประเด็น สมาชิกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงได้ร่วมมือกับผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังกาให้สอดคล้องกับการดำเนินงานในสภาพจริงให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้เสนอผลการวิจัยส่วนหนึ่งจากงานวิจัยฉบับเต็ม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังกา

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ต้องอาศัยผู้เข้าร่วมวิจัยที่เต็มใจและสมัครใจเข้าร่วมการดำเนินงาน เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องอาศัยความร่วมมือด้วยความเต็มใจและสมัครใจของผู้ร่วมวิจัยในการดำเนินการวิจัย เพราะการที่ผู้ร่วมวิจัยตัดสินใจเข้าร่วมวิจัย นั้นแสดงว่าผู้ร่วมวิจัยเกิดความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ จึงทำให้ต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้ผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดจำนวน 84 คน แบ่งเป็น ครู 29 คน ผู้บริหาร 10 คน เจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน 5 คน และผู้เรียนวิทยาลัยชุมชนพังกา 40 คน การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย แนวโน้มการพัฒนาครูวิทยาลัยชุมชน อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวคิดแนวปฏิบัติที่ดี แนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิด

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวคิดการประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่ม แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ 2) งานวิจัยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในประเทศไทย

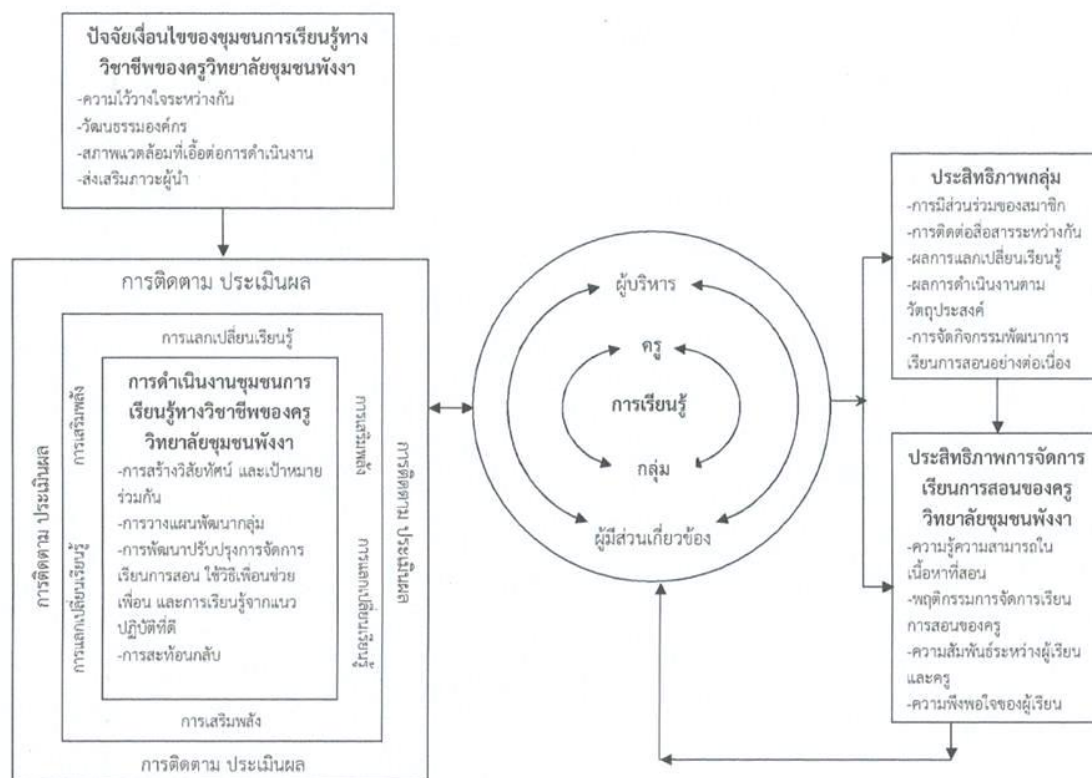
ระยะที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครุวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น และตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่สังเคราะห์ขึ้นไปใช้จริง ด้วยการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 3 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครุวิทยาลัยชุมชนพังงา โดยนำรูปแบบไปใช้ดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในวิทยาลัยชุมชนพังงา

ระยะที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริงในวิทยาลัยชุมชนพังงา

ผลการศึกษา

จากรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครุวิทยาลัยชุมชนพังงาที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้สังเคราะห์ขึ้นจากเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศและต่างประเทศดังแสดงรายละเอียดไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครุวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น [13]

ในการสร้างรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครุวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้นใช้แนวคิดทฤษฎีหลักที่สำคัญ คือ การจัดการความรู้ และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ต่างก็มีฐานคิดที่ว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของผู้ปฏิบัติงานทั้งทางด้านความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการปฏิบัติงานจริง จะทำให้ผู้ที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้รับความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องเสียเวลาลองผิดลองถูกเอง แต่สามารถเรียนรู้ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยตรง ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาต่อยอดกับความรู้เดิมที่ตนมีอยู่ได้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยให้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เพื่อหาวิธีแก้ไขพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เน้นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ ฐานคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้น เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีของการจัดการความรู้ และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างยิ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้นที่สังเคราะห์ขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงาน ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน การวางแผนพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การเสริมพลัง การสะท้อนกลับ และการติดตามประเมินผล 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ที่ต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้บริหาร ต้องสนับสนุนการดำเนินงานในทุกด้าน และผู้เรียน ควรได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมพลัง และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน 3) การประเมินผล ประเมินจากประสิทธิภาพกลุ่มและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และ 4) ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความไว้วางใจ วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และการส่งเสริมภาวะผู้นำ ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ และจำเป็นต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงา ได้แก่ 1) ความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เนื่องจากถ้าขาดความสนิทสนม และความไว้วางใจระหว่างกันแล้ว จะทำให้สมาชิกไม่กล้าที่จะพูดคุย ชักถาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) วัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกในองค์กรในขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรจึงส่งผลต่อการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานให้ไปได้อย่างราบรื่น และ 4) ส่งเสริมภาวะผู้นำ เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการที่จะกล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกล้าตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานด้วย

การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ช่วยกันวางแผนพัฒนากลุ่มให้เป็นไปในทิศทางที่เห็นชอบร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ในเนื้อหาสาระวิชา ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระหว่างกัน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดทางความคิดกับความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ หรือทักษะใหม่ ๆ ขึ้น ทั้งนี้ ต้องมีการเสริมพลังให้แก่สมาชิกในกลุ่มด้วย โดยกระตุ้นให้สมาชิกมีแรงจูงใจ มีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตน ซึ่งจะต้องนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน อาจนาระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดี และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้มาใช้เพื่อช่วยพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทำให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมจากครูคนอื่นที่ได้นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่ม ซึ่งครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับ ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน แล้วนำผลสะท้อนกลับที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนมาร่วมแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเป็นวงจรต่อเนื่องไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป และต้องติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า สิ่งที่ต้องพัฒนาปรับปรุง และผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยส่วนผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะร่วมเรียนรู้ระหว่างกัน และร่วมเรียนรู้กับครู และกลุ่มถึงแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

เมื่อมีการเรียนรู้เกิดขึ้น ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่แสดงออกมาในที่สุด โดยผลจากการเรียนรู้ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประสิทธิภาพกลุ่ม และประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งก็คือ ประสิทธิภาพปัจเจก โดยประสิทธิภาพกลุ่มส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพปัจเจกตามมา เนื่องจากเมื่อสมาชิกของกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ โดยประสิทธิภาพกลุ่มเป็นความสามารถในการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งมาจากการปฏิบัติจริง และสะท้อนกลับไปยังกลุ่ม เพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเป็นการช่วยทำให้ครูสามารถแสดง

ความรู้ออกมาให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ พิจารณาจากความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาที่สอน พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู และความพึงพอใจของผู้เรียน

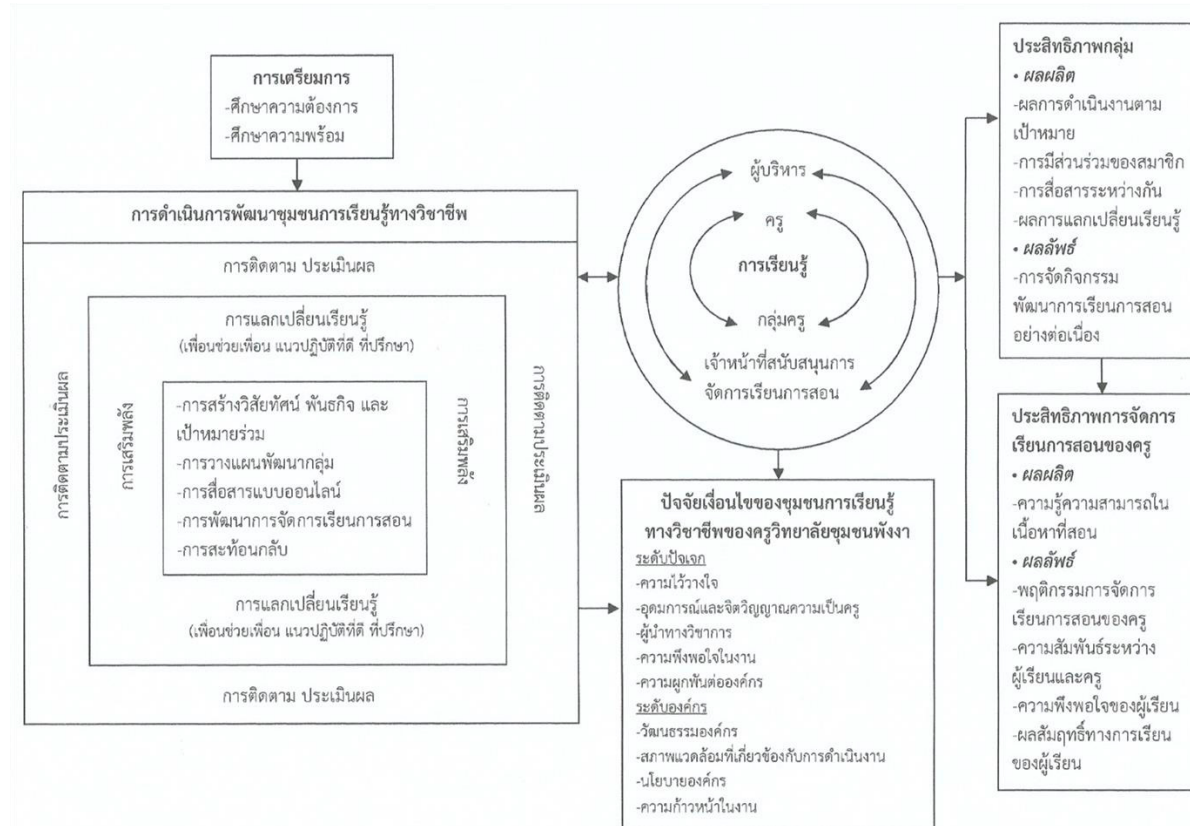
ทั้งนี้ จะต้องสะท้อนกลับผลการจัดการเรียนการสอนให้กลุ่มทราบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งทำการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้น จะได้ทำการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ผลการตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ดำเนินงานจริงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.36$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น

ที่	องค์ประกอบ	ผลการตรวจสอบ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความเป็นไปได้
1.	การดำเนินงาน	4.30	0.82	สูง
2.	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.00	0.82	สูง
3.	การประเมินผล	4.20	0.92	สูง
4.	ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง	4.40	0.84	สูง
	ภาพรวม	4.23	0.36	สูง

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้นที่สังเคราะห์มาจากเอกสารมาใช้ในการดำเนินงาน จึงพบว่า รูปแบบที่ใช้อยู่มีบางประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง ดังนั้น ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริง ดังแสดงรายละเอียดไว้ในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาที่สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง

รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาที่สอดคล้องกับการดำเนินงานจริงตามภาพที่ 2 ได้มาจากการที่ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาในสภาพจริงและได้รับการทวนสอบจากผู้เข้าร่วมวิจัย รวมทั้งได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้ามาใช้ในการพัฒนารูปแบบจนได้เป็นรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาที่สอดคล้องกับการดำเนินงานจริง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก่อนจะเริ่มดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้นั้น ผู้วิจัยต้องศึกษาความต้องการและความพร้อมของวิทยาลัยชุมชนพังงาที่จะดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อยืนยันว่าวิทยาลัยชุมชนพังงามีความพร้อมที่จะดำเนินงานจริง

จากนั้นจึงดำเนินการ เริ่มจากการให้ผู้เข้าร่วมวิจัยจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย รวมทั้งวางแผนพัฒนากรู่มร่วมกัน แล้วจึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระหว่างกัน ในการสื่อสารระหว่างกันใช้สังคมออนไลน์เป็นหลัก จากนั้นครูที่เข้าร่วมวิจัยนำความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งจากการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดี และคำแนะนำจากที่ปรึกษาไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หลังจากครูนำการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงในชั้นเรียนแล้ว ครูต้องสะท้อนกลับผลของการจัดการเรียนการสอนให้กลุ่มทราบ เพื่อแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมวิจัย และจะได้หาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปด้วย ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และติดตามประเมินผลขั้นต้นดำเนินการอยู่เสมอในทุกขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อให้ทราบประเด็นที่ต้องปรับปรุง แก้ไข และจะได้ปรับปรุง แก้ไขได้ทันที่ รวมทั้งทำให้ทราบผลการดำเนินการตามเป้าหมายด้วย

ความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาขึ้นอยู่กับปัจจัยเงื่อนไขหลายประการ ทั้งปัจจัยเงื่อนไขระดับปัจเจก และระดับองค์กร โดยรายละเอียดของปัจจัยเงื่อนไขทั้ง 2 ระดับ มีดังนี้ 1) ปัจจัยเงื่อนไขระดับปัจเจก ประกอบไปด้วย ความไว้วางใจระหว่างกันของผู้เข้าร่วมวิจัย อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครูของครูที่เข้าร่วมวิจัย ผู้นำทางวิชาการที่มีความรู้ความสามารถและได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมวิจัย ความพึงพอใจในงานของผู้เข้าร่วมวิจัย และความผูกพันต่อองค์กรของผู้เข้าร่วมวิจัย 2) ปัจจัยเงื่อนไขระดับองค์กร ประกอบไปด้วย วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน นโยบายองค์กร และความก้าวหน้าในงานในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกขั้นตอนของการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งการเรียนรู้ของครูแต่ละคน การเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน การเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้บริหาร การเรียนรู้ระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันของทุกกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนนี้จะช่วยทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน

การดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยผู้ร่วมวิจัยทั้งครู ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนก่อให้เกิดผลใน 2 ด้านหลัก ได้แก่ ประสิทธิภาพกลุ่ม และประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งแต่ละด้านทำการประเมินในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ประสิทธิภาพกลุ่ม ประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสื่อสารระหว่างกัน ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่วนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ประเมินความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู ความพึงพอใจของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้ ผลการประเมินอาจแบ่งตามผลผลิต และผลลัพธ์ได้ ดังนี้ ผลผลิต ได้แก่ ประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสื่อสารระหว่างกัน ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน ส่วนผลลัพธ์ ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู ความพึงพอใจของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผลการดำเนินงานทั้งหมดเหล่านี้เป็นผลมาจากปัจจัยเงื่อนไขทั้งในระดับปัจเจก ซึ่งได้แก่ ความไว้วางใจ อุดมการณ์ และจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และปัจจัยเงื่อนไขในระดับองค์กร ประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน นโยบายองค์กร ความก้าวหน้าในงาน

การอภิปรายและสรุปผลการศึกษา

รูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาที่สอดคล้องกับการดำเนินงานจริงมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงาเบื้องต้น ดังนี้

1. ก่อนจะเริ่มดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องเตรียมการด้วยการศึกษาความต้องการและความพร้อมของวิทยาลัยชุมชนพิจิตรที่จะดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อยืนยันว่าวิทยาลัยชุมชนพิจิตรมีความพร้อมที่จะดำเนินงานจริง และทำให้ทราบความต้องการในการดำเนินงานที่แท้จริงด้วย

2. ส่วนการดำเนินงานนั้น รูปแบบเบื้องต้นไม่ได้ระบุช่องทางการสื่อสารระหว่างกันไว้ เนื่องจากต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ร่วมวิจัย โดยผู้ร่วมวิจัย ได้ตกลงใช้การสื่อสารระหว่างกันผ่านสังคมออนไลน์เป็นหลักในการดำเนินงานจริง ซึ่งถือได้ว่า สะดวกในการสื่อสารเป็นอย่างมาก อีกทั้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จริง ใช้ทั้งการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดี และเรียนรู้จากที่ปรึกษาซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เพิ่มเติมจากที่ระบุเอาไว้ในรูปแบบเบื้องต้น ทั้งนี้ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการ

3. สำหรับการเรียนรู้พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับครูและผู้บริหาร คือ เจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทั้งการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทเรียนและเพียงพอกับความต้องการ

4. ปัจจัยเงื่อนไขของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพิจิตรที่มีทั้งที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบเบื้องต้น คือ แทบไม่พบการส่งเสริมภาวะผู้นำ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานจะต้องเป็นไปตามลำดับการบังคับบัญชา จึงทำให้ครูต้องปฏิบัติตามระเบียบ ปัจจัยเงื่อนไขในรูปแบบเบื้องต้นที่พบในการดำเนินงานจริง คือ ความไว้วางใจ วัฒนธรรมองค์กร และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และปัจจัยเงื่อนไขที่พบเพิ่มเติมมีหลายประการไม่ว่าจะเป็น อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร นโยบายองค์กร และความก้าวหน้าในงาน ทั้งนี้ สามารถแบ่งปัจจัยเงื่อนไขได้เป็น 2 ระดับ นั่นคือ ระดับปัจเจก และระดับองค์กร

5. สำหรับการประเมินผลพบว่า ในการดำเนินงานจริงมีการปรับเล็กน้อย คือ ในส่วนประสิทธิภาพกลุ่ม ได้ปรับผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ เป็นผลการดำเนินงานตามเป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริง และในส่วนของประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ได้เพิ่มการประเมินทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วย เพื่อจะได้ทราบผลของการพัฒนาครูผ่านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

จากการดำเนินงานจริง สามารถนำข้อมูลมาใช้พัฒนารูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพิจิตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริงได้ดังภาพที่ 2 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของการดำเนินการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะพบว่า ประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม ที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน และรู้สึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันที่จะดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) การวางแผนพัฒนากลุ่ม ทุกคนช่วยกันวางแผนในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งทำให้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและรู้สึกว่าต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ตนมีส่วนจัดทำ 3) การสื่อสารแบบออนไลน์ ทำให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ได้รับข้อมูลและความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติจริงมาแล้ว จึงสามารถนำไปปรับใช้ได้ง่ายและได้ผล 5) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูได้นำความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปใช้จริงในการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนทั้งทางด้านเนื้อหาและเทคนิคการจัดการเรียนการสอน 6) การสะท้อนกลับ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทราบผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของกันและกัน ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนได้ โดยเรียนรู้ได้จากทั้งสิ่งที่ดี และสิ่งที่ควรพัฒนา 7) การเสริมพลัง ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความมั่นใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตน 8) การเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนได้เรียนรู้ระหว่างกัน และต่างก็มีส่วนช่วยสนับสนุนกันและกันในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 9) การประเมินผล ทำให้ทราบผลการดำเนินงานทั้งในประเด็นที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไข จึงสามารถพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สถาบันวิทยาลัยชุมชนควรผลักดันการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เป็นนโยบายของวิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ วิทยาลัยชุมชนที่จะนำรูปแบบการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพิจิตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ของการ

ดำเนินงาน ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนอย่างเต็มที่ และต้องมีบุคลากรที่เปิดใจ มีความสนิทสนมไว้วางใจกัน ใฝ่เรียนรู้ และพร้อมพัฒนาตนเอง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเพื่อสร้างตัวชี้วัดการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ภาสกร อินทุมาร และดร.ปารดา ศราทธพันธุ์ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมกิจการวิทยาลัยชุมชนที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการทำวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ร่วมวิจัยทุกท่านที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาลัยชุมชนพังงา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชมภู ไชยวงศ์ วสันต์ บุญล้ำ และยุวารี คล่องดี. (2552). การศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาระดับอนุปริญญา ปีการศึกษา 2551. ยโสธร: วิทยาลัยชุมชนยโสธร.
- [2] มะลิวรรณ โคตรศรี. (2552). การศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาระดับอนุปริญญาปีการศึกษา 2551. บุรีรัมย์: วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์.
- [3] สุพจน์ ตันศิริวิทย์. (2545). การติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). ตัวบ่งชี้ 14 การพัฒนาอาจารย์ (สมศ.). สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2556, จาก <http://mis.science.cmu.ac.th/public/thai/qa/qa2554/ong2/SCE-14.pdf>.
- [5] รัชนิพร สายแวว. (2549). ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏจริงและความคาดหวังในการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยของวิทยาลัยชุมชน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [6] กาญจนา โตรุ่ง. (2549). การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [7] Friedl, J., Pittenger, D.J. and Sherman, M. (2012). "Grading Standards and Student Performance in Community College and University Courses", *College Student Journal*. 46(3), 526-532.
- [8] สำราญ หอมทรัพย์. (2549). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการในวิทยาลัยชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (อุตสาหกรรมศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [9] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัย แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- [10] สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). การวิจัย การทดลองตัวแบบการพัฒนาครูแบบอิงพื้นที่เป็นฐานและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาครู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- [11] Southwest Educational Development Laboratory. (1997). "Professional Learning Communities: What Are They and Why Are They Important?", *Issues About Change*. 6(1), 1-4.
- [12] ฝ่ายนโยบายและแผน วิทยาลัยชุมชนพังงา. (2554). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554. พังงา: วิทยาลัยชุมชนพังงา.
- [13] Wiangkham, L. and Jiawiwalkul, U.. (2017). "Development Model of "Community College Teachers' Professional Learning Community": A Case Study of Phang-Nga Community College, Thailand", *Advanced Science Letters*. 10(23), 1180-1183.

กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงใหม่

Optimal Marketing Strategies for Distribution Channels of Organic Agricultural Products in Chiang Mai Province

พัชรินทร์ สุภาพันธุ์¹ รัศมีสรณ์ คงธนจารอนันต์² จำเนียร บุญมาก³ ทัดพงศ์ อวีโรธนานนท์⁴ และพัชรี อินธนู⁵
Patcharin Supapunt¹, Raphassorn Kongtanajaruanun², Jamnian Bunmark³,
Thatphong Awirothananon⁴ and Patcharee Intanoo⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตามทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ด้วยแบบจำลองโลจิตหลายทางเลือก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 2,450 ตัวอย่าง จากกลุ่มผู้บริโภคที่มีการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ของ 25 อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มโอกาสจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย และตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ ต้องมุ่งเน้นกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และราคา ตามลำดับ นอกจากนี้ กลยุทธ์ความปลอดภัยและปราศจากสารเคมีตกค้างของผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาดเกี่ยวกับการลด แลก แจก แถม หรือทดลอง และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ กลับลดโอกาสจำหน่ายในตลาดทั่วไป จึงต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง ซึ่งระบุความแตกต่างการจำหน่ายระหว่างสินค้าเกษตรทั่วไปและสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเหมาะสมตามการจัดจำหน่ายในแต่ละช่องทางการตลาดนำมาสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการตลาด สินค้าเกษตรอินทรีย์ แบบจำลองโลจิตหลายทางเลือก

Abstract

The objective of this study was to analyze optimal marketing strategies for distribution channels of organic agricultural products according to marketing mix theory with multinomial logit model. Data were collected in the form of interviews with questionnaires from 2,450 consumers who bought organic agricultural products by means of purposive random sampling of 25 districts in Chiang Mai province. It could be concluded that an increased probability of the products distributed in the safe markets where the organic agricultural products were mutually sold with safe agricultural products, the particular safe markets, and the particular organic markets should focus on the product, promotion, and price marketing strategies, respectively. Moreover, the product and promotion strategies were related to safety and free

¹ ผศ.ดร., สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

² ผศ.ดร., สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

³ รศ.ดร., สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

⁴ ผศ.ดร., สาขาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

⁵ อ.ดร., สาขาเคมีอุตสาหกรรม, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

¹ Asst. Prof. Dr., Agricultural, Resource and Environmental Economics, Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai, 50290

² Asst. Prof. Dr., Economics, Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai, 50290

³ Assoc. Prof. Dr., Marketing, Faculty of Business Administration, Maejo University, Chiang Mai, 50290

⁴ Asst. Prof. Dr., Finance, Faculty of Business Administration, Maejo University, Chiang Mai, 50290

⁵ Lect. Dr., Industrial Chemistry and Textile Technology, Faculty of Science, Maejo University, Chiang Mai, 50290

from chemical residue, marketing promotion under discounting, changing, distributing, adding, or testing, and advertisement and public relations of private agencies corresponding with the organic agricultural products. They should be carefully processed since these marketing strategies resulted in the possibility of a decrease for the products distributed in general markets. It indicated that the different sale between agricultural and organic agricultural products influenced demand decision of consumers. Therefore, the optimal marketing strategies for distribution in each marketing channel led to the trade advantage.

Keywords: Marketing Mixes, Organic Agricultural Products, Multinomial Logit Model

บทนำ

ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ที่สำคัญ โดยมีอัตราการขยายตัวการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.51 ต่อปี ตั้งแต่ปี 2552-2560 ซึ่งพิจารณาจากการมีตลาดส่งออกหลักอยู่ในประเทศจีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย เป็นต้น [1] เมื่อความต้องการสินค้าเกษตรมีมากขึ้นทำให้เกษตรกรเน้นการเพิ่มผลผลิตด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จำนวนมากเข้าช่วย โดยเฉพาะปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรเพื่อเร่งการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ และทำให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้น โดยมีแนวโน้มการนำเข้าสารกำจัดวัชพืชและสารกำจัดศัตรูพืช เพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 21,590 และ 10,626 ตัน ในปี 2550 เป็น 119,971 และ 12,927 ตัน ในปี 2558 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราการนำเข้าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 44.19 และ 17.42 ต่อปี ตามลำดับ [2] นอกจากนี้ ยังรวมถึงการนำเข้าปุ๋ยเคมีที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกเช่นกันนับตั้งแต่ปี 2550-2558 โดยในปี 2558 มีปริมาณการนำเข้าสูงถึง 4.65 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการนำเข้าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 1.80 ต่อปี [3] แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในประเทศต้องพึ่งพาสารเคมีและปุ๋ยเคมีเป็นหลัก จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยเสี่ยงต่อการสูญเสียตลาดส่งออกที่มีความต้องการสินค้าเกษตรปลอดภัยและปราศจากสารเคมีตกค้าง หากเกษตรกรไม่มีการปรับตัวในการผลิตสินค้าเกษตร อีกทั้งปัจจุบันกระแสของความปลอดภัยด้านอาหารมีบทบาทที่สำคัญต่อผู้บริโภคมากขึ้น จึงทำให้เกิดการกีดกันทางการค้าในรูปแบบที่ไม่ใช่มาตรการทางภาษี โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีความเข้มงวดในการคัดเลือกสินค้าเกษตรที่ปราศจากสารเคมีและแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้มาตรฐานดังกล่าวสามารถพัฒนากลายเป็นการห้ามนำเข้าสินค้าเกษตร รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค จึงได้มีนโยบายในการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนด้านการเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ประเทศไทยได้เป็นครัวของโลกที่สะอาดปลอดภัย อีกทั้งสามารถยกระดับสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้เกษตรกรให้สูงขึ้นเพื่อทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของรากฐานประเทศดีขึ้น [4]

เกษตรอินทรีย์จึงเป็นหลักการที่คำนึงถึงสมดุลทางด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และยังเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีทางการเกษตรโดยการให้หันกลับมาใช้สารอินทรีย์หรือชีวภาพแทนเพื่อนำมาสู่สินค้าที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคไม่เพียงแต่ในประเทศยังรวมถึงต่างประเทศ [5] สังเกตจากทั่วโลกมีอัตราการขยายตัวพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี 2558 เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศสวีเดน สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมนี ในอัตราร้อยละ 38 11 10 และ 5 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.97 จาก 235,523 ไร่ ในปี 2557 เป็น 284,918 ไร่ ในปี 2558 [6] จะเห็นว่าการขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเป็นผลจากความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งตลาดในและต่างประเทศด้วยอัตราการขยายตัวร้อยละ 77.9 และ 22.06 ตามลำดับ [7] ถึงแม้ว่าแนวโน้มความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามูลค่าการส่งออกสู่ตลาดโลกยังน้อยมากเมื่อเทียบกับการบริโภคของตลาดในทวีปอเมริกาและยุโรป อีกทั้งเกษตรกรบางส่วนตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรเคมีอีกครั้งจากการคาดหวังถึงราคาผลผลิตที่สูงขึ้นของนโยบายประกันราคา และในช่วงปี 2556 ภาครัฐไม่มีนโยบายพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ [8] อีกทั้งผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเข้าใจตลาดเคลื่อนและเข้าใจผิดพลาดในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ว่ามีความเหมือนกับมาตรฐานเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และเข้าใจผิดเกี่ยวกับผักอนามัย ผักปลอดภัย พืชไฮโดรโปนิคส์ เป็นผลผลิตเกษตรอินทรีย์ รวมถึงเข้าใจว่าสัญลักษณ์ Q เป็นสัญลักษณ์ของสินค้ารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีการจัดจำหน่ายในหลายช่องทางจนบางครั้งผู้บริโภคเกิดความสับสนว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าเกษตรทั่วไป หรือสินค้าเกษตรปลอดภัย ทำให้ระดับราคาไม่มีความแตกต่างกัน เป็นสาเหตุให้

เกษตรอินทรีย์ของไทยขยายตัวอย่างแข็งแกร่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก ขณะที่มูลค่าการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกเติบโตอย่างต่อเนื่องถึง 2 ล้านล้านบาทต่อปี โดยเฉพาะตลาดสหรัฐอเมริกาและยุโรป จึงเป็นโอกาสของสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยที่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าว [8] การสร้างความเข้มแข็งทางการตลาดโดยการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความเหมาะสมและแตกต่างกันย่อมนำมาสู่การเพิ่มโอกาสทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางการตลาดที่ต่างกัน ก่อให้เกิดความตระหนัก ความเชื่อมั่น และความจงรักภักดีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค โดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ปี 2560-2564 [9]

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงต้องการวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในตลาดแต่ละช่องทางสู่การตอบสนองต่อนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตรในการยกระดับผลผลิตด้านพืชให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศทำให้เกิดการสร้างโอกาสทางการค้า และความสามารถการเข้าถึงตลาดได้เพิ่มขึ้น โดยคัดเลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดใหญ่ในภาคเหนือตอนบนที่มีอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด เฉลี่ย 5 ปี ในปี 2554-2558 ประมาณ 111 ล้านบาท ถือว่ามีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย และสมบูรณ์ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวปีละ 2 ถึง 5 ล้านคนต่อปี [10] ย่อมแสดงให้เห็นถึงโอกาสทางการตลาดของการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

วัตถุประสงค์

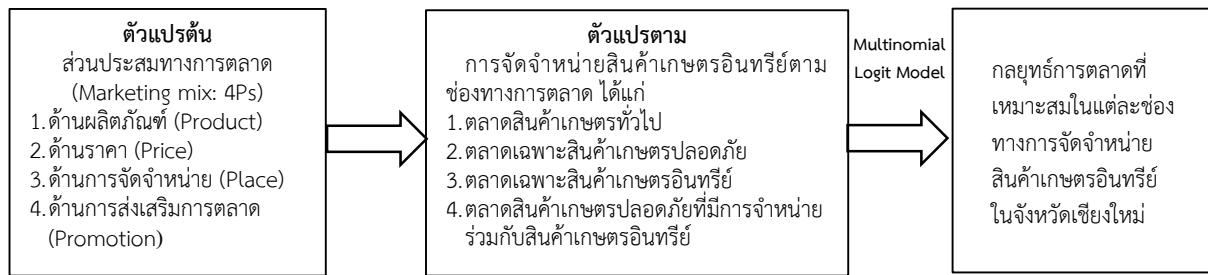
เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคตัวอย่างที่มีการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามช่องทางตลาด 4 ช่องทาง ได้แก่ ตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ และตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่มีการจำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยทำการสุ่มผู้บริโภคตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ของ 25 อำเภอ อำเภอ ๆ ละ 98 ราย ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 2,450 ราย โดยการสำรวจภาคสนาม และใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมจากระดับความพึงพอใจของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mixes) ด้วยแบบจำลองโลจิตหลายทางเลือก (Multinomial Logit Model: MLM) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์สำหรับการวางแผนการตัดสินใจทางด้านเทคนิคและการจัดการทางด้านเศรษฐศาสตร์ [11] มากไปกว่านั้นแบบจำลองนี้สามารถจัดการกับปัญหาการประมาณค่าพารามิเตอร์ รวมทั้งผลลัพธ์ที่ได้จากแบบจำลองทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการพยากรณ์มากกว่าเมื่อเทียบกับวิธีแบบจำลองสองทางเลือก (Binary Logistic) และวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) [12]

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ (Reliability Statistics) โดยการหาค่า Cronbach's Alpha เป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในลักษณะประมาณค่า (Rating Scales) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด) ของผู้บริโภคตัวอย่างต่อการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามลักษณะส่วนประสมทางการตลาด เพื่อพิจารณาการตอบข้อคำถามของผู้บริโภคตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง จำนวน 120 ตัวอย่าง ว่ามีความเข้าใจในข้อคำถามในทิศทางที่สอดคล้องกันมากน้อยเพียงไร ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้บริโภคตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งกำหนดค่า Cronbach's Alpha ยิ่งสูงยิ่งดี โดยปกติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เกณฑ์ยอมรับอยู่ที่ 0.7 ขึ้นไป [13] พบว่าค่า Cronbach's Alpha ของด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการตลาด เท่ากับ 0.710 0.925 0.795 และ 0.720 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากพิจารณาภาพรวมของข้อคำถาม ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.895 แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคตัวอย่างมีความเข้าใจในข้อคำถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้วัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคตัวอย่างได้

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมตามช่องทางการตลาดด้วยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix: 4Ps) ซึ่งเป็นการตลาดแบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความตระหนักในตราสินค้า (Brands) ตามแนวคิดของ Philip Kotler [14] จึงกล่าวได้ว่า 4Ps เป็นเครื่องมือที่ประกอบด้วย [15]

(1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตราสินค้า บริการ และชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่ตัวตนก็ได้ การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ หรือความแตกต่างทางการแข่งขัน องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างเพื่อสร้างคุณค่าในจิตใจของลูกค้า และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า

(2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์หรือคุณค่าผลิตภัณฑ์ ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุน (Cost) ของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์นั้น หากคุณค่าสูงกว่าราคา ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์ด้านราคาจะต้องคำนึงถึงคุณค่าที่รับรู้ในสายตาลูกค้า ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง การแข่งขัน และปัจจัยอื่น ๆ

(3) การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาด สถาบันการตลาดเป็นสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย สำหรับกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

(4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง เครื่องมือสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการ หรือความคิด หรือต่อบุคคล รวมถึงการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจจะใช้บุคคลหรือไม่ก็ได้ การส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย การโฆษณาเป็นการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรและ (หรือ) ผลิตภัณฑ์ หรือความคิด การส่งเสริมการขายมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการขายในทันทีทันใด หรือเป็นเครื่องมือกระตุ้นความต้องการซื้อผ่านการโฆษณาและการขายโดยใช้พนักงาน การขายโดยใช้พนักงานขายเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลเพื่อพยายามจูงใจผู้ซื้อที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้ซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ และการประชาสัมพันธ์เป็นการส่งเสริมหรือรักษาภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

จากทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ข้างต้น นำมากำหนดเป็นตัวแปรอิสระในแบบจำลองฯ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม ดังนี้

(1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ได้แก่ ความสดใหม่ (X_1) ความหลากหลาย (X_2) ความสม่ำเสมอ (X_3) และความพึงพอใจ (X_4) ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ สัญลักษณ์ตรารับรอง (X_5) ความดึงดูดของบรรจุภัณฑ์ (X_6) ตราสินค้าหรือยี่ห้อ (X_7) บรรจุภัณฑ์ที่มีการแจ้งรายละเอียดสินค้าและตรารับรองอย่างครบถ้วน (X_8) และความปลอดภัยและปราศจากสารเคมีในตัวสินค้า (X_9)

(2) ด้านราคา (Price) ได้แก่ ราคาเหมาะสมต่อปริมาณซื้อ (X_{10}) และราคาเหมาะสมต่อคุณภาพสินค้า (X_{11})

(3) ด้านการจัดจำหน่าย (Place) ได้แก่ ระยะทางในการเดินทางไปยังตลาด (X_{12}) ความสะดวกสบายในการเดินทางไปซื้อ (X_{13}) ความดึงดูดของตลาดให้เข้าไปซื้อ (X_{14}) จำนวนวันที่เปิดจำหน่าย (X_{15}) ช่วงเวลาที่เปิดจำหน่าย (X_{16}) ความพึงพอใจของตลาด (X_{17}) และแหล่งจำหน่ายมีป้ายแสดงให้เห็นชัดเจน (X_{18})

(4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ได้แก่ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งตลาดอย่างสม่ำเสมอ (X_{19}) อรรถาธิบายของผู้จำหน่าย (X_{20}) การลด แลก แจก แถม หรือทดลอง สินค้า (X_{21}) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของ

หน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (X_{22}) และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (X_{23})

จากตัวแปรอิสระทั้ง 23 ตัว นำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในช่องทางตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป (ช่องทางที่ 1) ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย (ช่องทางที่ 2) ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ช่องทางที่ 3) และตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ช่องทางที่ 4) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ได้ดังสมการของแบบจำลองโลจิสติกหลายทางเลือก [16] ดังนี้

$$\ln\left(\frac{P_i}{P_1}\right) = \beta_{0i} + \beta_{1i}X_{1i} + \beta_{2i}X_{2i} + K\beta_{ki}X_{ki} + I_i + I_0 \text{ โดย}$$

$\ln\left(\frac{P_i}{P_1}\right)$ คือ โอกาสการเลือกจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ผ่านแต่ละช่องทางการตลาด ได้แก่

$$\ln\left(\frac{P_2}{P_1}\right), \ln\left(\frac{P_3}{P_1}\right), \ln\left(\frac{P_4}{P_1}\right), \ln\left(\frac{P_4}{P_3}\right) \text{ โดย } \ln\left(\frac{P_4}{P_3}\right) \text{ มาจาก } \ln\left(\frac{P_3}{P_1}\right) \text{ และ } \ln\left(\frac{P_4}{P_1}\right)$$

$X_{1,...,23}$ คือ กลยุทธ์ทางการตลาด ประกอบด้วย 23 ตัวแปร ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

i คือ ช่องทางตลาดที่ 2 3 และ 4

k คือ ตัวแปรอธิบาย 1, 2, ..., 23

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกหลายทางเลือกด้วยวิธีความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) ปรากฏในตารางที่ 1 โดยมีความน่าเชื่อถือของแบบจำลอง (Goodness of Fit) คือ ค่า McFadden Pseudo R^2 มีค่าเท่ากับ 0.0537 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับค่าความเหมาะสมของแบบจำลองที่อยู่ระหว่าง 0.20-0.40 [16] นอกจากนี้ค่า χ^2 เท่ากับ 275.45 มีค่ามากกว่าค่าในตาราง แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีนัยสำคัญ หมายความว่ากลยุทธ์ทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางการตลาดแต่ละช่องทาง ซึ่งตัวแปรกลยุทธ์ทางการตลาดเกี่ยวกับจำนวนวันที่เปิดจำหน่าย การจัดแสดงป้ายให้เห็นชัดเจน และการลด แลก แจก แถม หรือทดลอง สินค้า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตัวแปรละ 1 หน่วย จะทำให้การจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางที่ 2 (ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย) ลดลง 0.482 เพิ่มขึ้น 0.849 และเพิ่มขึ้น 0.475 ตามลำดับ ทำนองเดียวกันความสดใหม่ ความเพียงพอของสินค้า ราคาเหมาะสมต่อปริมาณซื้อ ความเพียงพอของตลาด การจัดแสดงป้ายให้เห็นชัดเจน การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ และความดึงดูดของบรรจุภัณฑ์ เมื่อปัจจัยเหล่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นด้านละ 1 หน่วย ย่อมทำให้การจำหน่ายสินค้า ในช่องทางที่ 3 (ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์) ลดลง 0.315 เพิ่มขึ้น 0.331 เพิ่มขึ้น 0.316 ลดลง 0.314 เพิ่มขึ้น 0.254 ลดลง 0.225 และเพิ่มขึ้น 0.370 ตามลำดับ โดยทั้ง 2 ช่องทางดังกล่าวเปรียบเทียบกับจำหน่ายในช่องทางที่ 1 (ตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป) นอกจากนี้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในกลยุทธ์ทางการตลาดเกี่ยวกับความสดใหม่ ความสม่ำเสมอของสินค้า ราคาเหมาะสมต่อปริมาณซื้อ ความดึงดูดของบรรจุภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ต้องมีการแจ้งรายละเอียดของสินค้าและตรารับรองอย่างครบถ้วน ในทิศทางเพิ่มขึ้นด้านละ 1 หน่วย ย่อมทำให้การจำหน่ายสินค้า ในช่องทางที่ 4 (ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้าเกษตรอินทรีย์) เพิ่มขึ้น 0.385 ลดลง 0.269 ลดลง 0.246 ลดลง 0.358 และเพิ่มขึ้น 0.282 ตามลำดับ โดยเปรียบเทียบกับจำหน่ายผ่านช่องทางที่ 3

เมื่อพิจารณาค่าผลกระทบ (Marginal Effect) ของตัวแปรตามที่มีต่อค่าความน่าจะเป็นของแต่ละทางเลือกพบว่า ผลการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดแสดงป้ายให้เห็นชัดเจน การแสดงความมีอริยาศัยของผู้จำหน่าย และการลด แลก แจก แถม หรือทดลอง สินค้า ส่งผลต่อการเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในช่องทางที่ 2 มากกว่าโอกาสการจำหน่ายในช่องทางที่ 3 จะเพิ่มขึ้น เมื่อสินค้า ที่จำหน่ายมีราคาเหมาะสมต่อปริมาณซื้อ และความดึงดูดของบรรจุภัณฑ์ ขณะที่การจำหน่ายในตลาดทั่วไปควรพิจารณาอย่างระมัดระวัง เนื่องจากกลยุทธ์ความเพียงพอของสินค้า การจัดแสดงป้ายให้เห็นชัดเจน ความปลอดภัย และปราศจากสารเคมีในตัวสินค้า การลด แลก แจก แถม หรือทดลอง สินค้า และการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้เกิดการลดโอกาสการจำหน่ายในตลาดดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในช่องทางที่ 4 ต้องดำเนินกลยุทธ์เกี่ยวกับความสดใหม่ ความเพียงพอของสินค้า ความปลอดภัยและการปราศจากสารเคมีตกค้างในตัวสินค้า และบรรจุภัณฑ์ต้องมีการแสดงรายละเอียดของสินค้าและตรารับรองอย่างครบถ้วน ยิ่งไปกว่านั้นการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาคเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ย่อมนำมาสู่การเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในตลาดดังกล่าวอีกด้วย ดังนั้น การเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับสินค้า

เกษตรกรอินทรีย์ ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย และตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควรมุ่งเน้นกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และราคา ตามลำดับ เช่นเดียวกับกลยุทธ์สถานที่จำหน่าย ย่อมทำให้เกิดการเพิ่มโอกาสการจำหน่ายในตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย ขณะที่กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ สถานที่จำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ต้องระมัดระวัง เนื่องจากทำให้โอกาสการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ลดลงในตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ควรจำหน่ายในช่องทางการตลาดที่เฉพาะเจาะจง เพื่อนำมาสู่ความแตกต่างของราคาระหว่างสินค้าเกษตรทั่วไปและสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และเป็นการสร้างโอกาสการแข่งขันทางการตลาด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์หลายทางเลือกสำหรับการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในแต่ละช่องทางการตลาด

4Ps	ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient)				ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect)			
		$\ln\left(\frac{P_2}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_3}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_4}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_5}{P_1}\right)$	j=1	j=2	j=3	j=4
Product	Constant	-4.568 (0.000)	-4.843 (0.000)	-1.720 (0.000)	3.123 (0.000)	-	-	-	-
	X ₁	-0.162 (0.361)	-0.315 (0.011)*	0.069 (0.369)	0.385 (0.001)**	-0.0009 (0.950)	-0.006 (0.330)	-0.030 (0.002)**	0.037 (0.026)*
	X ₂	0.128 (0.152)	0.042 (0.655)	0.053 (0.381)	0.011 (0.902)	-0.011 (0.333)	0.003 (0.255)	0.0002 (0.977)	0.008 (0.542)
	X ₃	-0.297 (0.108)	0.105 (0.415)	-0.164 (0.039)*	-0.269 (0.027)*	0.028 (0.076)	-0.008 (0.226)	0.019 (0.059)	-0.038 (0.022)*
	X ₄	0.293 (0.126)	0.331 (0.010)*	0.256 (0.001)**	-0.075 (0.543)	-0.055 (0.000)**	0.004 (0.559)	0.013 (0.191)	0.037 (0.022)*
	X ₅	0.026 (0.859)	0.020 (0.851)	-0.019 (0.836)	-0.039 (0.742)	0.002 (0.890)	0.001 (0.808)	0.003 (0.768)	-0.006 (0.768)
	X ₆	-0.024 (0.853)	0.370 (0.001)**	0.012 (0.838)	-0.358 (0.000)**	-0.012 (0.298)	-0.003 (0.556)	0.031 (0.000)**	-0.016 (0.199)
	X ₇	-0.159 (0.199)	-0.014 (0.795)	-0.073 (0.115)	-0.058 (0.328)	0.014 (0.101)	-0.004 (0.338)	0.003 (0.470)	-0.013 (0.192)
	X ₈	-0.137 (0.486)	-0.136 (0.324)	0.146 (0.075)	0.282 (0.031)*	-0.019 (0.242)	-0.007 (0.279)	-0.019 (0.083)	0.045 (0.011)*
	X ₉	-0.047 (0.754)	0.111 (0.250)	0.160 (0.012)*	0.048 (0.583)	-0.029 (0.021)*	-0.005 (0.293)	0.001 (0.871)	0.033 (0.012)*
Price	X ₁₀	0.039 (0.838)	0.316 (0.014)*	0.071 (0.365)	-0.246 (0.043)*	-0.021 (0.175)	-0.001 (0.832)	0.023 (0.022)*	-0.0006 (0.972)
	X ₁₁	0.063 (0.745)	0.040 (0.760)	0.001 (0.985)	-0.038 (0.755)	-0.002 (0.896)	0.002 (0.757)	0.003 (0.764)	-0.003 (0.857)
	X ₁₂	-0.157 (0.339)	0.064 (0.563)	0.027 (0.692)	-0.037 (0.721)	-0.004 (0.740)	-0.006 (0.256)	0.005 (0.586)	0.006 (0.664)
Place	X ₁₃	-0.410 (0.100)	0.032 (0.856)	-0.128 (0.236)	-0.160 (0.340)	0.025 (0.241)	-0.012 (0.156)	0.011 (0.415)	-0.024 (0.302)
	X ₁₄	0.421 (0.099)	-0.088 (0.613)	0.059 (0.574)	0.147 (0.371)	-0.012 (0.559)	0.014 (0.108)	-0.012 (0.361)	0.010 (0.654)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกหลายทางเลือกสำหรับการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในแต่ละช่องทางการตลาด (ต่อ)

4Ps	ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient)				ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect)			
		$\ln\left(\frac{P_2}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_3}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_4}{P_1}\right)$	$\ln\left(\frac{P_4}{P_3}\right)$	j=1	j=2	j=3	j=4
Promotion	X ₁₅	-0.482 (0.008)**	-0.063 (0.615)	0.053 (0.505)	0.116 (0.323)	-0.002 (0.918)	-0.018 (0.005)**	-0.006 (0.523)	0.026 (0.121)
	X ₁₆	0.129 (0.527)	-0.041 (0.765)	0.007 (0.938)	0.048 (0.710)	-0.001 (0.933)	0.005 (0.507)	-0.004 (0.679)	0.001 (0.952)
	X ₁₇	-0.249 (0.194)	-0.314 (0.016)*	-0.118 (0.140)	0.196 (0.108)	0.031 (0.050)	-0.005 (0.430)	-0.019 (0.055)	-0.006 (0.703)
	X ₁₈	0.849 (0.000)**	0.254 (0.031)*	0.121 (0.083)	-0.133 (0.231)	-0.036 (0.007)**	0.027 (0.000)**	0.012 (0.203)	-0.002 (0.887)
	X ₁₉	0.003 (0.985)	-0.225 (0.037)*	-0.085 (0.197)	0.140 (0.165)	0.020 (0.120)	0.003 (0.603)	-0.015 (0.080)	-0.009 (0.542)
	X ₂₀	0.082 (0.243)	0.055 (0.440)	-0.134 (0.145)	-0.189 (0.064)	0.020 (0.217)	0.005 (0.038)*	0.011 (0.084)	-0.037 (0.085)
	X ₂₁	0.475 (0.005)**	0.182 (0.144)	0.133 (0.045)*	-0.050 (0.680)	-0.032 (0.013)*	0.014 (0.024)*	0.006 (0.517)	0.012 (0.402)
	X ₂₂	0.310 (0.121)	0.144 (0.302)	0.025 (0.764)	-0.119 (0.366)	-0.012 (0.483)	0.010 (0.149)	0.010 (0.377)	-0.008 (0.654)
	X ₂₃	-0.101 (0.422)	0.051 (0.562)	0.129 (0.014)*	0.078 (0.361)	-0.022 (0.035)*	-0.006 (0.137)	-0.002 (0.766)	0.030 (0.008)**
	N	2,450	Model chi-square				275.45		
McFadden Pseudo R ²		0.0537	Level of significant		** significant level of 0.01, * significant level of 0.05				

ที่มา: การวิเคราะห์

จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ทางการตลาดหนึ่ง ๆ อาจมีนัยสำคัญเฉพาะบางช่องทางการตลาด โดยไม่จำเป็นว่าต้องมียุทธศาสตร์สำคัญทุกช่องทาง และไม่จำเป็นว่าเมื่อค่าสัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์มีนัยสำคัญแล้วค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจะต้องมีนัยสำคัญด้วยเสมอไป หรือตรงข้ามเมื่อผลกระทบส่วนเพิ่มมีนัยสำคัญ แต่สัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์นั้นอาจไม่มีนัยสำคัญ

สรุปและการอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาถึงกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความเหมาะสมในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในประเด็นราคา และสถานที่ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปรับตัว รองลงมา เป็นองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับแนวคิดผลิตภัณฑ์ การผสมผสานระหว่างสีและหีบห่อของบรรจุภัณฑ์ให้มีสัญลักษณ์และตราที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคม [17] เนื่องจากการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรง สวยงาม ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ช่วยเพิ่มความต้องการซื้อและความน่าเชื่อถือให้กับสินค้า [18] และองค์ประกอบสุดท้าย คือ การส่งเสริมการตลาดต้องทำให้เป็นมาตรฐานยอมรับทั่วไป [19] โดยเฉพาะการสร้างตราสินค้าให้เกิดการรับรู้ในบรรจุภัณฑ์ของสินค้าอุปโภคบริโภค [20] หากให้ความสำคัญในประเด็นเหล่านี้ย่อมเป็นการเพิ่มโอกาสการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางการตลาดแต่ละช่องทางไม่เพียงแต่ตลาดภายในประเทศเท่านั้น ยังรวมถึงโอกาสการจำหน่ายในตลาดต่างประเทศอีกด้วย [19]

การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรปลอดภัย ตลาดเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ และตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยที่จำหน่ายร่วมกับตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ด้วยแบบจำลองโลจิสติกหลายทางเลือกตามวิธีความควรจะเป็นสูงสุด สามารถนำเสนอค่าประมาณของพารามิเตอร์ (β_i) ของสมการ ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของกลยุทธ์ทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการจัดจำหน่ายในช่องทางที่ 2 3 และ 4 โดยพิจารณาจากนัยสำคัญ ซึ่งค่าพารามิเตอร์มีทั้งค่าบวก และค่าลบ โดยค่าบวกแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในช่องทางการตลาดนั้นเมื่อมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาด ตรงข้ามค่าลบแสดงถึง

การจัดจำหน่ายในช่องทางการตลาดนั้นลดลงเมื่อมีการใช้กลยุทธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ในแบบจำลองได้แสดงถึงค่าผลกระทบ ส่วนเพิ่มของตัวแปรกลยุทธ์ทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดโอกาสการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ทางการตลาดที่ทำให้เกิดการลดโอกาสการจำหน่ายต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังในตลาดสินค้าเกษตรทั่วไป โดยเฉพาะกลยุทธ์ความปลอดภัยและการปราศจากสารเคมีตกค้างในตัวสินค้า การลด แลก แจก แถม หรือทดลองสินค้า และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเอกชนเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจึงทำให้ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ด้านนี้มากนัก [21] ทำให้เกิดความแตกต่างของการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเฉพาะเจาะจงให้มีความโดดเด่นและมีคุณค่าต่อการรับรู้แก่ผู้บริโภคที่มีความเหมาะสมในแต่ละช่องทางการตลาด [22] เพื่อมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะ ครั้วเรื้อนที่มีความห่วงใยในด้านสุขภาพของสมาชิกจึงต้องเลือกสรรอาหารปลอดภัยเพื่อรับประทาน ซึ่งมักเป็นครั้วเรื้อนที่มีระดับรายได้สูงสามารถใช้จ่ายเงินในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพปลอดภัยและปราศจากสารเคมีตกค้าง [23] มากไปกว่านั้น คุณภาพ และคุณภาพหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่สามารถบริโภคทดแทนกันได้มีผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อ เมื่อยอมรับว่าคุณค่าหรือคุณภาพของสินค้านั้นสูงกว่าราคา [21, 24] จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์เป็นกลยุทธ์ที่มีความเป็นมาตรฐานสามารถใช้ได้ทั่วไป ขณะที่กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด การกระจายสินค้า และราคา มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ [25] นอกจากนี้ การให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าชนิดเดียวกันในระดับราคาหลายระดับตามความเหมาะสมกับขนาดของสินค้าย่อมส่งผลให้สินค้านั้นได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเพิ่มขึ้น [26] โดยกลยุทธ์ราคาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค [27] อีกทั้งทัศนคติของผู้บริโภคมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ผู้ขาย และสถานที่จำหน่าย [28] เช่นเดียวกับรูปแบบบุคลิกภาพของผู้บริโภค ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค [29] สำหรับการส่งเสริมการตลาดย่อมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ หากมีกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดที่มีความเหมาะสมต่อราคาซื้อ [30] โดยแสดงให้เห็นว่าผู้ยอมรับในตัวสินค้าได้เร็วย่อมมีความปรารถนา หรือความต้องการ สูงกว่าผู้ยอมรับช้า [31] สอดคล้องกับการแลกเปลี่ยนเชื่อมความรู้กับภายนอกชุมชนโดยการอบรมสัมมนาประชุมจะก่อให้เกิดความสำเร็จ และผลักดันให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ [32] จึงกล่าวได้ว่าการสร้างกลยุทธ์ตามส่วนประสมทางการตลาดมีความคล้ายคลึงกันทั้งตลาดในและต่างประเทศ [33] ที่นำมาสู่ความเข้มแข็งและโอกาสทางการตลาดของการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงพาณิชย์. (2559). ตลาดส่งออก 15 อันดับของไทยรายประเทศ. กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2559, จาก http://www.ops3.moc.go.th/infor/mencomth/stru1_export/export_topn_re/default.asp.
- [2] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). ปริมาณและมูลค่าของวัตถุดิบทางการเกษตร ปี 2553-2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2559, จาก <http://www.oae.go.th/economicdata/pesticides.html>.
- [3] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). ปริมาณและมูลค่าของปุ๋ยเคมี ปี 2553-2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2559, จาก http://www.oae.go.th/download/FactorOfProduct/Fertilizer_value49-54.html.
- [4] กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2559, จาก http://www.cdd.go.th/web/sisaket/admin/media/media_id349.pdf.
- [5] สุพจน์ บุญแรง และอัคร อัจฉริยมนตรี. (2550). เกษตรอินทรีย์ : ทฤษฎี และการประยุกต์สำหรับเกษตรกร. เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด กู๊ด ปริ้นส์ตั้ง.
- [6] วิฑูรย์ ปัญญากุล. (2559). ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย 2559. กรุงเทพฯ : สหกรณ์กรีนเนท. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.greennet.or.th/article/411>.
- [7] วิฑูรย์ ปัญญากุล. (2558). ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย 2558. กรุงเทพฯ : สหกรณ์กรีนเนท. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.greennet.or.th/article/411>.
- [8] สนิษฐ์วี น้อยโสภ. (2558). “เกษตรอินทรีย์ โอกาสการส่งออกของเกษตรกรไทยในตลาดโลก”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 9(18), 83-91.
- [9] กระทรวงพาณิชย์. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560, จาก http://www.organic.moc.go.th/sites/default/files/attachments/law_knowledge/yuththsaastkaarphathnaaekstrinthriiaehngchaati_ph.s._2560_-_2564.pdf.

- [10] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ผลิตภัณฑ์รวมระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2559, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=96>.
- [11] Torres, M., C. Hervas and C. Garcia. (2009). "Multinomial logistic regression and product unit neural network models: Application of a new hybrid methodology for solving a classification problem in the livestock sector", **Expert Systems with Application**. 36(2009), 12225–12235.
- [12] Mahapatra, K. and S. Kant. (2005). "Tropical deforestation: a multinomial logistic model and some country-specific policy prescriptions", **Forest Policy and Economics**. 7(2005), 1–24.
- [13] สมฤทธิ์ กางเพ็ง สรายุทธ กันหลง และดุสิตวัฒน์ แก้วอินทร์. (2559). **การวิจัยแบบผสมวิธี : กระบวนการค้นคว้าวิจัยในศตวรรษที่ 21**. มหาสารคาม : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.
- [14] Kotler, P. and G. Armstrong. (2001). **Principles of Marketing** (9th Ed.). New Jersey: Prentice Hall Incorporate.
- [15] ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ : อธรรมสาร.
- [16] อารี วิบูลย์พงศ์. (2547). **เศรษฐกิจยุคใหม่สำหรับการตลาดเกษตร**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [17] Sheau-Ting, L., A. H. Mohammed and C. Weng-Wai. (2013). "What is the optimum social marketing mix to market energy conservation behaviour: An empirical study", **Journal of Environmental Management** 131(2013), 196–205.
- [18] OKnation. (2552). **เพิ่มมูลค่าด้วยบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ : OKnation. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2559, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/packaging/2009/10/17/entry-1>.
- [19] Akgün, A. E., H. Keskin and H. Ayar. (2014). "Standardization and Adaptation of International Marketing Mix Activities: A Case Study", **Social and Behavioral Sciences**. 150(2014), 609–618.
- [20] Huang, R. and E. Sarigöllü. (2012). "How brand awareness relates to market outcome, brand equity, and the marketing mix", **Journal of Business Research**. 65(1), 92–99.
- [21] อภิสร เพชรอยู่ และณัฏฐ์ กุลิสร. (2559). "ความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจ และทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคข้าวไรซ์เบอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร", **วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ**. 7(1), 85-104.
- [22] Woodside, A. G. (1994). "Diagnosing customer comparisons of competitors' marketing mix strategies", **Journal of Business Research**. 31(2-3), 133-144.
- [23] เขียวรัตน์ ศรีวรรณ. (2554). "ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่นที่มีต่อเนื้อสุกรอินทรีย์", **วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ**. 7(7), 1-24.
- [24] สุชาติ รมไทรทอง. (2551). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงตราบุญครองของผู้บริโภคจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- [25] Michella, P., J. Lyncha and O. Alabdallib. (1998). "New perspectives on marketing mix programme standardization", **International Business Review**. 7(6), 617-634.
- [26] นารีรัตน์ พิกเพื่องบุญ. (2554). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในศูนย์จำหน่าย เอส.บี. ดีไซด์สแควร์ในเขตกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์การจัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [27] เกศรา จันทรจรัสสุข. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในห้างเทสโก้โลตัสของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [28] Wongleedee, K. (2015). "Marketing Mix and Purchasing Behavior for Community Products at Traditional Markets", **Social and Behavioral Sciences**. 197(2015), 2080-2085.
- [29] Azzadina, I., A. N. Huda and C. P. M. Sianipar. (2012). "Understanding Relationship between Personality Types, Marketing-mix Factors, and Purchasing Decisions", **Social and Behavioral Sciences**. 65(2012), 352-357.

- [30] Oracha Kamsuwan. (2015). **How Promotion at 7-Eleven Influences to Customer Purchasing**. Master of Business Administration. Bangkok: Bangkok University.
- [31] นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุญรณ์ อารัง เมฆโหรา และทิพวรรณ ลิ้มงูร. (2555). “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี”, **วารสารเกษตรพระจอมเกล้า**. 30(2), 59-67.
- [32] วรุตสิริ ฝั้นคำอ้าย. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชผักปลอดสารพิษตำบลสันทราย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [33] Kustin, R. A. (2004). “Marketing mix standardization: a cross cultural study of four countries”, **International Business Review**. 13(5), 637-649.

การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

Educational Migration to Malaysia of Thai Students from Southern Border Provinces

ศันสนีย์ จันทรอานูภาพ¹ นิสากร กล้านรงค์² ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ³ มูหำหมัด สาละบิง⁴
ชีวันนัท คุณพิทักษ์⁵ และสมสมัย เอียดคง⁶

Sansanee Chanarnupap¹ Nisakorn Klanarong² Suparat Pinsuwan³ Muhammad Salaebing⁴
Cheewanan Kunpitak⁵ and Somsamai Iadkong⁶

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย และ (2) ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) ซึ่งกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยมาเลเซีย จำนวน 34 คน ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย ปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยมของสังคมไทยที่ให้คุณค่าการศึกษาต่างประเทศ ปัจจัยรองที่สำคัญ ได้แก่ โอกาสการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่ คุณสมบัติของประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิมและมีชายแดนติดต่อกับภาคใต้ของไทย สำหรับการปรับตัวของนักศึกษาไทยเมื่อต้องเผชิญกับระบบการศึกษาและสังคมที่แตกต่างนั้นพบว่า เครือข่ายสมาคมและชมรมนักศึกษาไทยในมาเลเซียเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยเหลือนักศึกษาไทยในขณะศึกษาและใช้ชีวิตในต่างแดน

คำสำคัญ: การย้ายถิ่น การศึกษาต่อ ประเทศมาเลเซีย นักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This paper aims to (1) study the factors that affect the migration decision making of Thai students for seeking higher education in Malaysia and (2) study the adaption of Thai students in Malaysia. The research methodology comprises of documentary and field research. Thirty-four Thai students in Malaysia originally from Southern border provinces of Thailand generate the core data for this study. Arguably, this research found that the demand for overseas education has been driven by push-pull-supportive factors. Push factors, such as the traditional Thai values place on the growing prestige of international tertiary study. Pull factors, such as fluency in English language when studying overseas. Supportive factors, such as Malaysia is seen as a developed Islamic neighboring country of Thailand. When experiencing culture shock

¹ อ.ดร., สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ.ดร., สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

³ ผศ., สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁴ อ., สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁵ อ., สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁶ นักวิชาการ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Dr., School of Social Sciences, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof. Dr., School of Geography, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

³ Asst. Prof., School of Geography, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁴ Lecturer, School of Eastern Language, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁵ Lecturer, School of HR Management, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁶ Staff, The Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

both academically and personally, the typical way that informants adjust themselves to Malaysian society is to integrate into a network of Thai students in Malaysia which could then be their new comfort zones while studying and living abroad.

Keywords: Migration, Further Education, Malaysia, Thai Students from Southern Border Provinces of Thailand

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลแห่งประเทศมาเลเซียต้องการที่จะพัฒนาให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกำหนดเป้าหมายที่จะให้มาเลเซียเป็นประเทศส่งออกทางการศึกษาที่ใหญ่เป็นอันดับหกของโลกภายใน ค.ศ. 2020 รองจากประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมัน และออสเตรเลีย รัฐบาลมาเลเซียพยายามพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนธุรกิจภาคเอกชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย อำนวยความสะดวกและลดความยุ่งยากในการสมัครเรียน ส่งเสริมมาตรการทางการตลาดในต่างประเทศ โดยเฉพาะ ในประเทศมุสลิม สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในต่างประเทศเข้ามาตั้งวิทยาเขตในมาเลเซีย เป็นต้น [1] การสนับสนุนของรัฐบาลมาเลเซียส่งผลให้นักศึกษาต่างชาติรวมถึงนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 1) ประเทศไทยกลายเป็นประเทศต้นทางลำดับที่ 14 ซึ่งส่งนักศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศมาเลเซีย (ตารางที่ 2)

การเพิ่มจำนวนมากขึ้นของนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียโดยเฉพาะในช่วง ค.ศ. 2003-2009 ส่งผลให้มีการจัดตั้งสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย (Thai Student Association in Malaysia, TSAM) ขึ้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ.2010 ภายใต้การสนับสนุนของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และเป็นศูนย์กลางในการประสานงานให้ความช่วยเหลือนักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลงานเด่นของสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย ประจำปี ค.ศ. 2016 เช่น โครงการละศีลอดของชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาไทยมุสลิมได้มีโอกาสละศีลอดร่วมกัน โครงการกีฬาประเพณีของนักศึกษาไทยในมาเลเซีย โดยมีคณะนักกีฬาจากชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมการแข่งขัน โครงการสัมมนาประจำปีของสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย โดยมีตัวแทนจากชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมในการสัมมนา เป็นต้น กิจกรรมสานสัมพันธ์ของเครือข่ายสมาคมและชมรมนักศึกษาไทยในมาเลเซียมีส่วนช่วยสร้างชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย [2]

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ปี ค.ศ. 2003 - 2010

สถาบันอุดมศึกษา	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
รัฐบาล	475	360	493	464	719	803	809	786
เอกชน	406	475	501	480	429	661	870	939
รวม	881	835	994	944	1,148	1,464	1,679	1,725

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการมาเลเซีย (2011)

ตารางที่ 2 อันดับประเทศต้นทางของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซีย ประจำปี ค.ศ. 2008

อันดับที่	ประเทศต้นทาง	อันดับที่	ประเทศต้นทาง	อันดับที่	ประเทศต้นทาง
1	จีน	6	เยเมน	11	โซมาเลีย
2	อินโดนีเซีย	7	บอตสวานา	12	มัลดีฟส์
3	อิหร่าน	8	ซูดาน	13	ซาอุดีอาระเบีย
4	ไนจีเรีย	9	อิรัก	14	ไทย
5	บังกลาเทศ	10	ปากีสถาน	15	ลิเบีย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการมาเลเซีย (2011)

ผู้วิจัยพยายามสืบค้นข้อมูลซึ่งเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับสถิติจำนวนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียพบว่า สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียได้ขึ้นทะเบียนรายชื่อนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย โดยข้อมูล ณ วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2016 ระบุว่า มีจำนวนนักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จำนวน 21 แห่งทั่วประเทศมาเลเซีย จำนวนรวม 541 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 388 คน เพศชาย จำนวน 153 คน นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (จำนวน 235 คน) ได้แก่ จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยสาขาวิชายอดนิยม

สามอันดับแรก ได้แก่ สาขาวิชาอิสลามศึกษา (จำนวน 166 คน) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย (จำนวน 71 คน) และสาขาวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร (จำนวน 60 คน) [3]

ไม่เพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังพบอีกด้วยว่า นักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไหลออกจากระบบการศึกษาไทยเพื่อไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในต่างประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น ประเทศอียิปต์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศตุรกี เป็นต้น ปัจจุบันมีนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ กว่า 9,000 คน ใน 24 ประเทศทั่วโลก ด้วยเหตุนี้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศและชมรมผู้ปกครองนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศขึ้น เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ภายใต้การดูแลของกองกิจการต่างประเทศ ศอ.บต. เพื่อเป็นศูนย์กลางระหว่างผู้ปกครองและนักศึกษา ในการนี้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทั้งชมรมและสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการอำนวยความสะดวก ดูแล ประสานงาน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตามแผนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศสามประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ [4]

สภาวะการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องเช่นนี้ ทำให้เกิดความเร่งด่วนในการศึกษาว่า ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ และนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เหล่านี้ปรับตัวต่อระบบการศึกษาและระบบสังคมที่แตกต่างจากในประเทศไทยอย่างไร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเทศปลายทาง (Place of Destination) ของนักศึกษาไทยจากจังหวัดภาคใต้เพียงประเทศเดียวคือ ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากเป็นประเทศมุสลิมเพื่อนบ้านซึ่งมีชายแดนติดต่อกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อค้นพบที่ได้ช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของนักเรียนไทยเพื่อศึกษาต่อในต่างประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสถาบันอุดมศึกษาของไทย สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์เชิงแผนและนโยบายทางด้านการศึกษา เพื่อลดปัญหาการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันทางด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย
- 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้แนวคิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอยู่ ไปยังประเทศอื่นเพื่อดำรงชีวิตเป็นเวลายาวนาน โดยปกติจะกำหนดว่าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี [5] สำหรับนักศึกษาไทยซึ่งกำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย นั้น จะต้องใช้เวลาในการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นเวลายาวนานอย่างน้อยสามปี โดยเมื่อย้ายถิ่นเข้าไปศึกษาแล้วนั้น นักศึกษาไทยเหล่านี้ (Migrant Students) จะต้องปรับตัวกับระบบสังคมและระบบวิชาการที่แตกต่าง และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนั้น นักศึกษาอาจเดินทางกลับประเทศ (Return Migrants) หรืออาจเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้ตั้งถิ่นฐาน (Settlers) ในประเทศที่เลือกไปศึกษานั้นอย่างถาวร [6]

นักสังคมวิทยาพิจารณาทฤษฎีปัจจัยผลักและปัจจัยดึง (Push-Pull Theory) ในการอธิบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ โดยอธิบายว่า ปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างประเทศนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่หลากหลายทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งโดยสรุปแล้ว การย้ายถิ่นระหว่างประเทศสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการได้แก่ (ก) ปัจจัยผลัก (Push Factors) จากประเทศต้นทาง (Place of Origin) ที่มีผลให้ประชากรภายในประเทศมีความปรารถนาที่จะย้ายถิ่นออก เช่น สถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ ภัยพิบัติ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น (ข) ปัจจัยดึง (Pull Factors) จากประเทศปลายทาง (Place of Destination) ที่มีผลให้ประชากรภายนอกปรารถนาที่จะย้ายถิ่นเข้า เช่น

ตลาดแรงงานเปิดกว้าง ความได้เปรียบของอัตราค่าจ้างและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การประกันคุณภาพชีวิต การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น (ค) อุปสรรคที่ต้องคำนึงถึง เช่น ข้อกฎหมายระหว่างประเทศ การคมนาคมขนส่ง ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้ย้ายถิ่นว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ได้หรือไม่ และ (ง) ปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เช่น เครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทางและในประเทศปลายทาง ตลอดจนเครือข่ายที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ย้ายถิ่นระหว่างการย้ายถิ่น เป็นต้น [7]

นอกจากนั้น ทฤษฎีการย้ายถิ่นข้ามแดน (Transnational Migration) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคมขนส่ง ทำให้ความห่างไกลของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมกับประเทศบ้านเกิด คนย้ายถิ่นยังคงติดต่อกับบ้านเกิดได้ในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนกลายเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่คนย้ายถิ่นทั้งหลาย ในปัจจุบันกระบวนการย้ายถิ่นเป็นกระบวนการที่จะต้องทำความเข้าใจผ่านกิจกรรมข้ามพรมแดนไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของความคิด ข้อมูลข่าวสาร ผู้คน และวัฒนธรรม นักศึกษาไทยย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียยังคงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบ้านเกิดตลอดเวลาในขณะศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบิดามารดาและมิตรสหายซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทย ยังคงเดินทางไปกลับระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนกลายเป็นปรากฏการณ์ปกติที่พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่ผู้ย้ายถิ่นทั้งหลาย สิ่งเหล่านี้มีผลไม่มากนักต่อการปรับตัวของนักศึกษาไทยในต่างแดน [8]

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง Analysis of the Satisfaction on Programme of Studies among International Students (ภาษามลายู) ของ Liew Chei Sieng [9] ระบุว่า การศึกษาถูกใช้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เดินทางเข้าสู่ประเทศมาเลเซีย ตามวิสัยทัศน์ของประเทศที่ต้องการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาค จากการสำรวจนักศึกษาต่างชาติจำนวน 840 คนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศมาเลเซียจำนวน 30 แห่งทั่วประเทศ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาต่างชาติชาวจีน ชาวอินโดนีเซีย และชาวอิหร่าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อระดับความพึงพอใจในหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติ ได้แก่ ความพึงพอใจในตัวผู้สอนและความพึงพอใจในวิธีการวัดประเมินผล ทั้งนี้ พบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติโดยนักศึกษาต่างชาติที่มาจากประเทศต้นทางที่แตกต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในประเภทของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน

งานวิจัยเรื่อง Attraction factors of international graduate students to research universities in Malaysia (ภาษามลายู) ของ Abd Hair Awang, Zaimah Ramil และ Izzurazlia Ibrahim [10] ระบุว่า นักศึกษาต่างชาติกำลังเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ที่จะถูกดึงดูดให้มาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศมาเลเซีย โครงการวิจัยนี้สำรวจโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาต่างชาติจำนวน 369 คนที่กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใน Universiti Kebangsaan Malaysia, Salangor (UKM) พบว่า ปัจจัยดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ โอกาสการได้รับทุนการศึกษา ค่าเล่าเรียน และหลักสูตรการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประเทศต้นทาง

งานวิจัยเรื่อง Problems among international students in Universiti Teknologi Malaysia (ภาษามลายู) ของ Hassan bin Hushin และ Nurfarahiyah binti Mahmud [11] มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของนักศึกษาต่างชาติซึ่งกำลังศึกษาอยู่ใน Universiti Teknologi Malaysia (UTM) โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาต่างชาติซึ่งกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 135 คน พบว่า ปัจจัยที่นักศึกษาต่างชาติมีความกังวลใจมากที่สุดในขณะศึกษา คือ เรื่องเรียนและอาชีพในอนาคต รองลงมา คือ เรื่องการเงินและการใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซีย เช่น การหางานพิเศษ สภาพการทำงานพิเศษ กิจกรรมพักผ่อนหลังเลิกเรียน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต อาหาร ภาษา ความสัมพันธ์กับนักศึกษาท้องถิ่นชาวมาเลเซีย

งานวิจัยเรื่อง Social and academic Issues among Indonesian International Students in Universiti Pendidikan Sultan Idris (ภาษามลายู) ของ Riki Taufiki และ Amir Hasan Dawi [12] พบว่า ในด้านการใช้ชีวิต นักศึกษาต่างชาติชาวอินโดนีเซียประสบปัญหาเกี่ยวกับอาหารและภาษา (ซึ่งใช้ในการสื่อสาร) ส่วนในด้านการศึกษานั้น นักศึกษาต่างชาติชาวอินโดนีเซียประสบปัญหาเกี่ยวกับภาษา (ซึ่งใช้ในการเรียนการสอน) และการเหยียดเชื้อชาติในชั้นเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ศึกษานักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางอันดับที่ 14 ที่ส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย อีกทั้งภาคใต้ของไทยยังมีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย และนักศึกษาไทยจำนวนมากนับถือศาสนาอิสลาม

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความทางวิชาการนี้มีพื้นฐานจากโครงการวิจัยเรื่อง การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยทักษิณ งบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปี พ.ศ. 2559 บทความทางวิชาการนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 34 คน เป็นนักศึกษาไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล และกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลักพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของประเทศมาเลเซีย ครอบคลุมทั้งเพศชายและเพศหญิง ทั้งที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค โดยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม แม้ว่าผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องนับถือศาสนาใด แต่เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีผลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามด้วย (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	เพศ	จำนวน (คน)	ศาสนา	จำนวน (คน)
สงขลา	16	ชาย	13	พุทธ	3
ปัตตานี	5	หญิง	21	อิสลาม	31
ยะลา	6				
นราธิวาส	5				
สตูล	2				

สถาบันการศึกษาที่จบ ม.6 หรือเทียบเท่า	จำนวน (คน)	ภาษาที่ใช้ในครัวเรือน	จำนวน (คน)
โรงเรียนไทยสายสามัญ	7	ไทย	16
โรงเรียนไทยสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ	25	มลายู	17
สถาบันการศึกษาในตะวันออกกลาง	2	อาหรับ	1

สาขาที่เรียนในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ผู้ประกอบการทางการเงิน	จำนวน (คน)
ภาษาศาสตร์และที่เกี่ยวข้องกับภาษา	3	บิดามารดา ญาติพี่น้อง	32
พาณิชยศาสตร์และบริหารธุรกิจ	7	ได้รับทุนการศึกษา*	2
เศรษฐศาสตร์ การตลาด การเงิน การธนาคาร	5		
การท่องเที่ยว การขนส่ง การจัดการ	8		
กฎหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	8		
คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3		

* เป็นทุนการศึกษาจากมูลนิธิเอกชนซึ่งก่อตั้งในประเทศมาเลเซีย ทุนส่วนใหญ่จะมอบให้กับนักเรียนนานาชาติซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม

ในการแสวงหาผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย และชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สำหรับการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะประสานงานกับสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียและชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยซึ่งมีนักศึกษาไทยกำลังศึกษาอยู่ จำนวน 7 แห่ง (จากจำนวนรวม 21 แห่ง) กำหนดให้ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปถึง ณ มหาวิทยาลัยนั้น ๆ หากนักศึกษาไทยซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้คนใดอยู่ในช่วงวันและเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยก็จะขออนุญาตหมายเพื่อเล่าถึงรายละเอียดโครงการและเชิญชวนให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และเพื่อพัฒนาความไว้วางใจและลดความหวาดระแวงของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยยืนยันว่า โครงการวิจัยไม่มี

ประเด็นอ่อนไหวเกี่ยวกับศาสนา การเมือง และสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้วิจัยจะปกปิดชื่อมหาวิทยาลัยและไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในที่สุดผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดยินดีเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย และร้านอาหารไทยบางแห่งในประเทศมาเลเซียด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการทำความเข้าใจบริบทของการศึกษาและใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลในสนามวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 และหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จึงจัดกระทำข้อมูลโดยการถอดเทปสัมภาษณ์และถอดความโดยสรุปสาระสำคัญที่ได้ตามขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นจึงนำข้อสรุปที่ได้ในแต่ละประเด็นไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation) แล้วเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัย

1. การเก็บข้อมูลในต่างประเทศใช้งบประมาณค่อนข้างสูง และจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยจะต้องหาช่วงเวลาให้ผู้วิจัยสามารถขออนุมัติเดินทางไปปฏิบัติงานวิจัยในต่างประเทศได้ ในขณะเดียวกันจะต้องเป็นช่วงเวลาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ติดสอบหรือภารกิจอื่น สำหรับการเดินทางไปเก็บข้อมูลในประเทศมาเลเซียในแต่ละครั้งนั้น เพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการเดินทางไปยังหลายมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้วิธีเช่ารถตู้จากประเทศไทยเพื่อเดินทางในประเทศมาเลเซีย ซึ่งคนขับรถรู้จักเส้นทางในประเทศมาเลเซียและสามารถพูดภาษามลายูได้

2. ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ซึ่งค่อนข้างเข้มงวดในการตรวจคนเข้า-ออก ผู้วิจัยจำเป็นต้องเช่าห้องพักรายวันภายในมหาวิทยาลัยหรือใกล้กับมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ข้อจำกัดนี้กลับส่งผลดีต่อการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจบริบทของการศึกษาและการใช้ชีวิตในมาเลเซียมากขึ้น

3. แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะสามารถพูดภาษาไทยได้ แต่การเดินทางไปเก็บข้อมูลในต่างประเทศ ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำงานเป็นทีม โดยผู้วิจัยร่วมบางคนใช้ภาษามลายูในการติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยร่วมบางคนใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยร่วมบางคนใช้สถานภาพการเป็นนักศึกษาปริญญาเอก และ/หรือ ศิษย์เก่าในมหาวิทยาลัยของมาเลเซียเป็นช่องทางในการติดต่อประสานงาน นอกจากนี้ ยังพบว่า การที่ผู้วิจัยร่วมบางคนเป็นมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีส่วนช่วยให้การติดต่อประสานงานและการพัฒนาความไว้วางใจเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การย้ายถิ่นของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย พบปัจจัยและกระบวนการที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) ปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย (2) คุณสมบัติพื้นฐานของการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย และ (3) การปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย

การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น โดยสรุปแล้วพบว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการผสมผสานของปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งการวิจัยนี้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียเป็นสามประเภท ได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push Factors) ปัจจัยดึง (Pull Factors) และปัจจัยเกื้อหนุน (Supportive Factors)

ปัจจัยผลักที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยมของสังคมไทยที่ให้คุณค่าการศึกษาในต่างประเทศ และความเชื่อที่ว่า “นักเรียนนอก” มีโอกาสมากกว่าในเรื่องความก้าวหน้าทางอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่าการเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีกว่า ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลักคนใดที่ระบุว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนกล่าวถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะกรณีที่มีการรายงานข่าวพาดพิงในลักษณะที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดแบบเหมารวมว่า นักศึกษามุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นแนวร่วมแบ่งแยกดินแดนหรือแนวร่วมของผู้ก่อการความไม่สงบในพื้นที่⁷ ซึ่งในประเด็นนี้ ได้สร้างความไม่พอใจอย่างมากในบรรดานักศึกษาไทยมุสลิมในมาเลเซีย จนสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียได้เรียกร้องผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ไปยังรัฐบาลไทย ขอให้ระมัดระวังการรายงานข่าวและการให้ข่าวมากขึ้น

⁷ สำนักข่าวอิสรา, สืบค้นได้ใน https://www.isranews.org/south-news/scoop/item/47785-outer_47785.html

ปัจจัยดังที่สำคัญ ได้แก่ โอกาสในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดระบุว่าพวกเขาได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษในระบบโรงเรียนไทยมานาน แต่ไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ การมีโอกาสนำทักษะภาษาอังกฤษในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่มีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะเรียนอยู่ในประเทศไทย ทุกวันนี้ไม่มีใครกล้าปฏิเสธความจริงที่ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารระหว่างประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย สิ่งนี้ได้กลายเป็นแรงกระตุ้นความปรารถนาของนักศึกษาไทยที่อยากจะเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น

แน่นอนว่ามีหลายประเทศทั่วโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษ เหตุใดนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเลือกมาเลเซีย เป็นประเทศปลายทาง (Place of Destination) ในขั้นตอนนี้ ปัจจัยเกื้อหนุนได้เข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่ คุณสมบัติของประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิม พัฒนาแล้ว และมีชายแดนติดต่อกับภาคใต้ของไทย ทำให้นักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม สามารถปฏิบัติศาสนกิจ รับประทานอาหารฮาลาล แต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของชาวมุสลิม และหาสาขาวิชาเรียนซึ่งสอดคล้องตามหลักศาสนาอิสลามได้ ตลอดจนเดินทางกลับบ้านได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว⁸ ค่าครองชีพไม่แพงจนเกินไป⁹ มาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศมาเลเซียยังได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (หรือ ก.พ.) ด้วย¹⁰

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนเล่าว่า จริงอยู่ที่หลักสูตรหรือสาขาวิชาที่พวกเขาสนใจเรียนนั้น ส่วนใหญ่สามารถหาเรียนได้ในประเทศไทย แต่พวกเขาอาจจะต้องย้ายถิ่นไปศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครหรือภูมิภาคอื่นของไทย ซึ่งห่างไกลจากบ้านมากกว่ามาเลเซีย ค่าเล่าเรียนหลักสูตรนานาชาติในประเทศไทยก็ไม่ได้แตกต่างจากการไปเรียนต่อในประเทศมาเลเซียมากนัก ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนมีญาติพี่น้องที่เคยหรือกำลังเรียนหรือทำงานอยู่ในประเทศมาเลเซีย ทำให้การสมัครเรียนและการเตรียมตัวไปใช้ชีวิตในมาเลเซียสามารถกระทำได้ง่ายขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนยังได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิเอกชนซึ่งก่อตั้งในประเทศมาเลเซีย ทุนการศึกษาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมอบให้กับนักเรียนนานาชาติซึ่งนับถือศาสนาอิสลามที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า มีแหล่งทุนเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศเข้าไปประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักเรียนมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เลือกย้ายถิ่นไปศึกษาต่อต่างประเทศทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งทุนการศึกษาจากประเทศตุรกี อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

นอกจากนั้นแล้ว ผลการศึกษายังพบว่า ปัจจัยต่อไปนี้ ไม่ได้ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ไม่ได้ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้การศึกษาเป็นใบเบิกทางในการย้ายถิ่นฐานถาวรภายหลังสำเร็จการศึกษา ความปรารถน้าย้ายถิ่นฐานถาวรในประเทศมาเลเซียไม่ได้เกิดขึ้นในขณะตัดสินใจไปศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย แต่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อนักศึกษาได้ใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซียแล้วและกำลังวางแผนเกี่ยวกับอนาคตภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่วางแผนเดินทางกลับประเทศไทยภายหลังสำเร็จการศึกษา ส่วนที่เหลือวางแผนพำนักต่อในประเทศมาเลเซีย หรือเดินทางไปยังประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศมุสลิม ผู้ให้ข้อมูลหลักที่วางแผนกลับประเทศไทยภายหลังสำเร็จการศึกษานั้น ระบุเหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการอยู่ใกล้บ้านและต้องการนำความรู้ความสามารถกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักที่วางแผนพำนักต่อในประเทศมาเลเซีย นั้น เพราะอยากมีชีวิตที่อิสระ และระดับเงินเดือนในประเทศมาเลเซียสูงกว่าในประเทศไทย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Klimaviciute [13] และ Gungor and Tunzel [14] ซึ่งพบว่า การวางแผนพำนักต่อของนักศึกษาต่างชาติภายหลังสำเร็จการศึกษา เหตุผลหลักเนื่องจากต้องการมีชีวิตอิสระ และเชื่อว่าสามารถหางานทำที่ดีและเงินเดือนสูงกว่าได้ ส่วนนักศึกษาต่างชาติที่วางแผนเดินทางกลับประเทศบ้านเกิดของตนภายหลังสำเร็จการศึกษานั้น เหตุผลหลักเนื่องจากความยึดมั่นผูกพันกับครอบครัว

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ไม่ได้ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้การศึกษาเป็นใบเบิกทางในการเข้าไปหางานทำในประเทศมาเลเซีย ตามกฎหมายของทางมาเลเซียแล้ว ประเทศมาเลเซียอนุญาตให้นักศึกษาต่างชาติสามารถทำงานได้เฉพาะในช่วงปิดภาคเรียนเท่านั้น และจะต้องขอใบอนุญาตทำงานด้วย นักศึกษาต่างชาติจะได้รับอนุญาตให้ทำงานแบบ Part-time ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

⁸ จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทยมาเลเซียมี 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส

⁹ อัตราแลกเปลี่ยนเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2560 คือ 7.9794 บาท เท่ากับ 1 รिंगกิต, สืบค้นข้อมูลได้ใน <https://www.bot.or.th>

¹⁰ รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซียที่ได้รับการรับรองในการสอบเข้ารับราชการในประเทศไทย, สืบค้นได้ใน <http://e-accreditation.ocsc.go.th/acc/search/internew/maininter.html>

ใบอนุญาตทำงานมีอายุเพียงสามเดือน สามารถขอต่ออายุได้ แต่มีเงื่อนไขว่าการทำงานจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยจะประเมินจากผลการเรียนเป็นหลัก [15] ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซียเพื่อการศึกษาเพียงอย่างเดียว เฉพาะนักศึกษาบางคนเท่านั้นที่ทำงานในขณะที่ศึกษาด้วย เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลักในรัฐเคดะห์ซึ่งกำลังศึกษาทางด้านการบริหารธุรกิจ ทำงานตรงกับสาขาที่เรียนคือเป็นผู้ประกอบการร้านชาวมซึ่งได้รับอนุญาตให้เปิดจำหน่ายภายในมหาวิทยาลัยได้ พนักงานภายในร้านเป็นนักศึกษาไทยเกือบทั้งหมด¹¹

3. ความต้องการศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ไม่ได้ เป็นผลมาจากความจำกัดในโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดเข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษาในประเทศมาเลเซียซึ่งพวกเขาเชื่อว่าพวกเขาสามารถหาเรียนวิชาเหล่านี้ได้ในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนหนึ่งสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้แต่ตัดสินใจสละสิทธิ์ และเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย

สำหรับกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียนั้นพบว่า ไม่ได้เป็นผลมาจากการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่เพียงลำพัง ผู้ปกครองมีส่วนในการตัดสินใจด้วยตั้งแต่ในขั้นตอนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศ ขั้นตอนการเลือกประเทศและสาขาที่เรียน ตลอดจนขั้นตอนการเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตในต่างแดน ผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูลหลักต่างก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนมีประสบการณ์การศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศมุสลิม ครอบครัวทางบ้านของผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่าบุตรหลานของตนจะมีอนาคตที่ดีกว่าหากได้ศึกษาต่อในต่างประเทศ และการย้ายถิ่นไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิมยังเป็นค่านิยมที่สังคมบ้านเกิดให้การยอมรับอีกด้วย

คุณสมบัติพื้นฐานของการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย

เมื่อนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย นักเรียนไทยเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ตรงตามที่มหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซียกำหนด จึงจะสามารถเปลี่ยนสถานภาพเป็นนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย จะต้องมีความสัมพันธ์พื้นฐานดังนี้ (1) มีวุฒิการศึกษาระดับ STPM (Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia: STPM) หรือเทียบเท่าระดับ GCE 'A' level โดยคำว่า GCE A-Level ย่อมาจาก General Certificate of Education Advanced Level เป็นหลักสูตรที่ใช้กันในระบบการศึกษาของอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่เลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สำหรับระบบการศึกษาของประเทศมาเลเซีย หากเลือกที่จะเรียนต่อในสายอุดมศึกษา จะต้องเข้ารับการศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษาก่อน (Post-Secondary or Pre-University Education) ถึงจะสามารถก้าวเข้าไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีได้ การศึกษาในระดับนี้ใช้เวลา 1 – 2 ปี โดยมี 2 เส้นทางคือ Sixth Form และ Matriculation (หรือ Foundation) การเรียนในเส้นทาง Sixth Form มี 3 สาขา คือ Arts, Science และ Technical ซึ่งเมื่อเรียนจบแล้วจะต้องสอบผ่านการสอบวัดมาตรฐานของรัฐคือ STPM โดยจะได้วุฒิเทียบเท่ากับ GCE 'A' levels ส่วน Matriculation นั้น คือการสมัครเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษากับทางมหาวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งหลังจากเรียนจบตามหลักสูตรและสอบผ่านแล้ว จึงจะสามารถเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีได้ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ใช้วุฒิระดับมัธยมศึกษาจากไทยเพื่อสมัครเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษากับทางมหาวิทยาลัยโดยตรง เมื่อเรียนจบหลักสูตรและสอบผ่านแล้ว จึงเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี (2) มีผลการสอบภาษาอังกฤษ เช่น TOEFL หรือ IELTS ไม่น้อยกว่าระดับคะแนนขั้นต่ำที่มหาวิทยาลัยกำหนด และ (3) มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด เช่น บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้พิจารณาผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาด้วย ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้ผู้สมัครเป็นนักศึกษานานาชาติจะต้องมีใบตอบรับเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยในบ้านเกิดของตนมาแสดงด้วย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนจะต้องผ่านขั้นตอนการสอบเข้าเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยก่อน หลักสูตรใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องตรงกับหลักสูตรที่สมัครเรียนในประเทศมาเลเซีย เพื่อนำใบตอบรับเข้าเรียนดังกล่าวไปประกอบการสมัครเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยมาเลเซีย

จากคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซียข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่านักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไหลออกจากระบบการศึกษาของไทยนั้น เป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ โดยมีทักษะทางภาษาและวิชาการอยู่ในระดับดีหรือดีมาก

¹¹ ร้านชาวมของนักศึกษาไทยในมาเลเซีย สืบค้นข้อมูลได้ใน http://www.finerrestaurantfinder.com/restaurant/6316438_96929033/BUBBLE+SHAKE

การปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ประสบการณ์ชีวิตในต่างแดนเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยย้ายถิ่นต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายใหม่ โดยผลการวิจัยพบว่า ความท้าทายของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย มีดังนี้

1. การเผชิญกับระบบการศึกษาที่แตกต่าง เป็นที่แน่นอนว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีคุณสมบัติครบในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย และผ่านการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ความยุ่งยากที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญขณะศึกษาในประเทศมาเลเซียก็คือ ความไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมการเรียนการสอนซึ่งแตกต่างไปจากระบบการศึกษาในประเทศไทย อาทิ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานกลุ่ม โดยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ผู้เรียนจะถูกฝึกให้คิด วิเคราะห์ และกล้าโต้แย้งทางความคิดโดยแสดงออกผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในชั้นเรียนหรือการเขียนรายงาน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ค่อยคุ้นเคยกับการท้าทายความคิดของคนอื่นโดยเฉพาะกับอาจารย์ผู้สอน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Talebloo and Baki [16] และ Wan et al. [17] ซึ่งศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซียพบว่า ความยุ่งยากที่สำคัญของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซียก็คือเรื่องการแสดงออกในชั้นเรียน

2. การเผชิญกับระบบสังคมที่แตกต่าง คนไทยในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยอาจมีความเชื่อว่า นักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร เพราะสามารถใช้ภาษามลายูสื่อสารในสังคมมาเลเซียได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า ภาษามลายูที่นิยมใช้กันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้น แม้จะมีสำเนียงคล้ายกับภาษามลายูที่ใช้กันในรัฐกลันตันของมาเลเซีย แต่จะมีความแตกต่างจากภาษามลายูที่นิยมใช้กันในรัฐส่วนใหญ่ของมาเลเซีย อีกทั้งนักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนหนึ่งโดยเฉพาะจากจังหวัดสตูล ก็ไม่ได้มีความชำนาญในการใช้ภาษามลายูแต่อย่างใด

3. นอกจากการต้องเผชิญกับภาษา สำเนียง และคำแสลงที่แตกต่างแล้ว นักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียยังต้องประสบกับความยุ่งยากอื่น ๆ จากการที่ต้องอยู่ห่างจากบ้าน อาทิ คิดถึงบ้าน เหงา มีปัญหาเรื่องการพักอาศัยในหอพักร่วมกับเพื่อนนักศึกษาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาการบริหารการเงิน ผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องรับมือกับการจัดการกิจวัตรทั้งหมดด้วยตัวเอง ทั้งการวางแผนเดินทาง การจัดการตารางเรียน การซื้ออาหารและของใช้จำเป็น การซักรีดเสื้อผ้าเอง สิ่งเหล่านี้เมื่อเวลาผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลหลักจะค่อย ๆ ปรับตัวได้ และปัญหาเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ คลี่คลายลง ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า ประสบการณ์ที่ได้รับขณะศึกษาในประเทศมาเลเซียเปลี่ยนชีวิตของพวกเขาให้มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น สามารถดูแลและรับผิดชอบตัวเองได้ พวกเขาเติบโตขึ้นทั้งทางวิชาการและชีวิตส่วนตัว

4. ปัญหาอดิเรกของนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทุกคนล้วนให้ข้อมูลสอดคล้องกันก็คือ ปัญหาในการต่อวีซ่านักเรียน เนื่องจากนักศึกษาต่างชาติส่วนใหญ่ที่ถึงแม้จะศึกษาต่อในหลักสูตรอุดมศึกษาซึ่งมีระยะเวลาในการศึกษาไม่น้อยกว่าสามปี วีซ่านักเรียนที่ได้รับจากทางการมาเลเซียจะมีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น ทำให้ต้องต่ออายุวีซ่าทุกปี และในการเตรียมตัวเพื่อยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนในแต่ละครั้งนั้น ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมเอกสาร การถ่ายรูป การต่อประกันสุขภาพ ตลอดจนการรอวีซ่านักเรียน จะต้องใช้เวลารวมทั้งสิ้นประมาณสามเดือน หมายความว่า นักศึกษาไทยเพียงจะศึกษาในประเทศมาเลเซียไปได้เพียง 7 - 8 เดือน ก็ต้องเตรียมตัวยื่นขอต่อวีซ่านักเรียน โดยมหาวิทยาลัยต้นสังกัดมีหน้าที่ยื่นเรื่องขอต่อวีซ่าให้กับนักศึกษาต่างชาติในสังกัดของตน และในช่วงระหว่างรอผลอนุมัติการต่อวีซ่านักเรียน นักศึกษาจะไม่มีหนังสือเดินทางสำหรับใช้เดินทางออกนอกประเทศมาเลเซีย เดือดร้อนสำหรับนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจะเดินทางกลับบ้านบ่อยกรณีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐเคดะห์ ทางมหาวิทยาลัยอนุโลมให้นักศึกษาไทยสามารถยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนได้ล่วงหน้าสามเดือน โดยให้ยื่นเอกสารอื่น ๆ ก่อน สำหรับหนังสือเดินทางนั้น ให้นักศึกษาไทยตรวจสอบในระบบ (ออนไลน์) เมื่อพบว่ขั้นตอนการขออนุมัติวีซ่ามีความก้าวหน้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ให้นักศึกษาไทยนำหนังสือเดินทางมามอบให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลังจากนั้นผลการอนุมัติวีซ่ามักจะออกโดยใช้เวลาประมาณ 7-14 วัน

ความยุ่งยากในกระบวนการยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนยังมีอีกหลายประการ อาทิ ความล่าช้าและความผิดพลาดในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งมีหน้าที่ยื่นขอต่อวีซ่าให้แก่ นักศึกษาต่างชาติ มีการเปลี่ยนตัวพนักงานบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความชำนาญในการทำงาน บางครั้งเอกสารประกอบการยื่นขอต่อวีซ่าของนักศึกษาต่างชาติหาย ทำให้วีซ่าขาด นักศึกษาต้องเสียเวลาในการเตรียมเอกสารใหม่และยังต้องเสียค่าปรับวีซ่าขาดด้วย บางมหาวิทยาลัย (และบางกรณี) มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการยื่นขอต่อวีซ่าด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักยังให้ข้อมูลอีกว่า ระเบียบการยื่นขอต่อวีซ่านักเรียนของทางการมาเลเซียมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย โดยในช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกำลังศึกษาอยู่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในระเบียบการขอต่ออายุวีซ่านักเรียนแทบจะทุกปี มีอะไรใหม่ ๆ เกิดขึ้นเกือบจะทุกปี

กุญแจสำคัญของการปรับตัวขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องการต่ออายุวีซ่านักเรียน และการต้องเผชิญกับระบบการศึกษาและระบบสังคมที่แตกต่าง ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดปรับตัวโดยการเข้าไปรวมกลุ่มกับ เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย นักเรียนไทยเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนใจยกเลิกความฝันของตนเองแล้วหนีกลับ ประเทศไทยเมื่อต้องเผชิญกับความยุ่งยากในต่างแดน แต่ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะรวมตัวเข้าสู่เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยใน มหาวิทยาลัยที่ตนเองสังกัด การปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นทั้งแบบเผชิญหน้าและผ่านชุมชนเสมือน (Social Networks and Virtual Community) สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียและชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในมาเลเซียกลายเป็นพื้นที่ ปลอดภัย (Comfort Zone) ช่วยสร้างขวัญกำลังใจ คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในขณะศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศมาเลเซีย แม้ว่าหลายคนจะเคยกลัวว่าการเกาะกลุ่มกับคนไทยจะมีผลต่อการพัฒนา ภาษาอังกฤษของตนเอง แต่สุดท้ายผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ก็เลือกที่จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทย

เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักได้ ทั้งในเรื่องเรียน เรื่องชีวิตส่วนตัว และเรื่องทางสังคมนอกเวลาเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความพึงพอใจและสนใจที่จะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับใน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยด้วยกันในประเทศมาเลเซีย โดยในขณะที่ยังคงดำเนินชีวิตอยู่ในเครือข่ายชุมชนนักศึกษา ไทยนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักก็เปิดรับเพื่อนนักศึกษาชาวมาเลเซียและนักศึกษาต่างชาติอื่น ๆ เข้ามาอยู่ในโลกทางสังคมของตนเอง ด้วย การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของพวกเขาเกิดขึ้นทั้งในระหว่างนักศึกษาไทยด้วยกันและการปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมกับเพื่อน นักศึกษาชาติอื่น ๆ การปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนกลายเป็นแบบแผนที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมใน ความสัมพันธ์ทั้งหลายสามารถคาดการณ์การกระทำระหว่างกันได้

ความสัมพันธ์กับถิ่นฐานบ้านเกิด ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยบ้านเกิดนั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักยังคงมีความผูกพันกับประเทศไทยตลอดเวลาที่ศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผูกพันที่มีต่อบิดามารดาซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทย พวกเขายังคงแสวงหาและบริโภควัฒนธรรม ไทยแม้อยู่ไกลบ้าน เช่น ยังพูดภาษาไทยสลับกับภาษามลายูในการสื่อสารระหว่างกัน นิยมติดตามรายการบันเทิงทางวิทยุและ โทรทัศน์ของไทยผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ยังคงติดตามสถานการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะสถานการณ์ความไม่ สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังชอบรับประทานอาหารไทย ซึ่งหารับประทานได้ไม่ยากนักในประเทศมาเลเซีย และหลายคน ชอบที่จะนำขนมและอาหารกระป๋องสำเร็จรูปจากประเทศไทยเพื่อเก็บไว้รับประทานในประเทศมาเลเซียด้วย นักศึกษาไทยใน ประเทศมาเลเซียยังคงเดินทางไปกลับระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียอย่างสม่ำเสมอ (โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งต่อเดือน) แต่นี่ไม่ได้หมายความว่ากิจกรรมข้ามพรมแดนของคนไทยและวัฒนธรรมไทยจะดำเนินไปราวกับว่าปราศจากความจำกัด ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับอธิปไตยตั้งแต่สองชาติขึ้นไป ฉะนั้น กิจกรรมข้ามพรมแดน ของผู้คนและวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้ตามโอกาสและข้อจำกัดทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศที่เกี่ยวข้อง ความ ผูกพันต่อบ้านเกิดและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันภายในเครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย เป็นสองลักษณะที่สำคัญ ของการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในต่างแดน

ข้อเสนอแนะ

การไหลออกจากระบบการศึกษาไทยอย่างต่อเนื่องของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นนักเรียนที่มี ทักษะทางภาษาและวิชาการอยู่ในระดับดีหรือดีมาก โดยหันไปเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย นับว่าเป็น ปัญหาสมองไหลของระบบการศึกษาไทย สภาวะสมองไหล (Brain Drain หรือ Human Capital Flight) กล่าวโดยง่าย หมายถึง การอพยพออกจากประเทศของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะเฉพาะด้าน ในการวิจัยนี้ ประเทศไทยได้ สูญเสียนักเรียนซึ่งมีทักษะ ออกจากระบบอุดมศึกษาของไทย และนักเรียนไทยย้ายถิ่นเหล่านี้มีโอกาสตั้งถิ่นฐานถาวรใน ต่างประเทศภายหลังสำเร็จการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ศูนย์ อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะในภาคใต้ของไทย เพื่อลดสถานะการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1. มหาวิทยาลัยในพื้นที่ภาคใต้ของไทยควรพัฒนาหลักสูตรนานาชาติซึ่งใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในสาขาวิชาที่ อยู่ในความต้องการของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดความสำคัญของปัจจัยผลักดันที่จะทำให้นักเรียนไทยต้อง ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศ

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมในประเทศไทยให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจและดำเนินชีวิตสอดคล้องตามความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชนได้ขณะศึกษาในระบบการศึกษาของไทย เช่น เครื่องแบบการแต่งกายของนักศึกษามุสลิม การให้บริการอาหารฮาลาลภายในโรงอาหารของมหาวิทยาลัยอย่างหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ การสนับสนุนการก่อตั้งชมรมมุสลิมและกิจกรรมของชมรมมุสลิมในสถานศึกษา ตลอดจนสถานที่ละหมาดที่สง่างามและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดความสำคัญของปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้นักเรียนไทยมุสลิมจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมุสลิม

3. มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ของไทยควรมีการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนด้วย ฉะนั้น การประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้เลือกศึกษาต่อภายในประเทศ จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนด้วย

4. การให้ทุนการศึกษากับนักเรียนมุสลิมที่มีผลการเรียนดี และ/หรือ มีทักษะเฉพาะด้านซึ่งสอดคล้องกับสาขาวิชาเรียน เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของไทย เช่น นักเรียนที่มีทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอาหรับ นักเรียนที่มีทักษะคอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

5. การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา และ/หรือ ที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาอิสลาม ที่สามารถแข่งขันกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องตามความเชื่อของหลักศาสนาอิสลาม มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ สถาบันการศึกษามีข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและวิจัยกับสถาบันการศึกษาชั้นนำในระดับนานาชาติ มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการในต่างประเทศ เป็นต้น

6. นักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเป็นผู้มีความสามารถทางภาษาและวิชาการ โอกาสที่อาจเกิดจากมายาคติ เช่น การเหมารวมว่านักเรียนมุสลิมที่ศึกษาต่อในประเทศมุสลิมเป็นพวกไม่มีความสามารถทางวิชาการ หรือการเหมารวมว่านักเรียนมุสลิมที่ไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิมเป็นแนวร่วมกลุ่มแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการก่อความไม่สงบในประเทศไทย โอกาสและมายาคติเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการจัดและแก้ไขให้เกิดความเข้าใจใหม่ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการอยู่ร่วมกัน พัฒนาร่วมกัน นักเรียนมุสลิมได้รับการยอมรับและต้อนรับในระบบการศึกษาของไทย

7. รัฐบาลไทยควรสนับสนุนให้สถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน จัดตั้งสมาคมหรือชมรมนักศึกษาไทยในประเทศต่าง ๆ โดยอาจเชื่อมโยงกับชุมชนไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมกิจกรรมสานสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาของนักศึกษาไทยในต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาไทยมีความยึดมั่นผูกพันกับประเทศไทยบ้านเกิด ดำเนินยุทธศาสตร์ตั้งแต่ก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ยุทธศาสตร์ขณะศึกษาในต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ภายหลังสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ เพื่อให้นักศึกษาเหล่านี้เป็นทุนทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศ ในการเพิ่มขีดความสามารถสำหรับรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน

คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนขององค์กรหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย ชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งตลอดการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบคุณนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูล สุดท้ายขอขอบคุณมหาวิทยาลัยทักษิณ สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ministry of Higher Education. (2011). **Education development plan for Malaysia (2001-2010)**. Malaysia. Retrieved 20 October 2016, from www.moe.gov.my.
- [2] Thai Student Association in Malaysia. (2016). **TSAM Profile - An Overview**. Retrieved 20 October 2016, from <https://mytsam.org/overview/>.

- [3] Thai Student Association in Malaysia. (2016). **TSAM Membership – Overall and Statistics**. Retrieved 20 February 2017, from <https://mytsam.org/overall-statistics/>.
- [4] โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้. (2559, 11 สิงหาคม). “ศอ.บต.จัดตั้งศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศ”, ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2560, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/th/9252>.
- [5] กุศล สุนทรธาดา. (2543). “การย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ”, ใน คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา. **การประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1**. 873-908. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- [6] กุชม ยามิ่งรุเตา และมูท่าหมัด สาแลบิง. (2552). “การย้ายถิ่นของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศมาเลเซีย”, **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 3(2): 141-152. สืบค้นได้ใน www.huso.tsu.ac.th/huso_mag/journal/0302/030206DT.pdf
- [7] สุภากร จันทวานิช. (2540). **การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก: ปัญหาและแนวโน้ม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] ศันสนีย์ จันทร์อำนาจ. (2554). **ชีวิตนักเรียนไทยในต่างแดน สังคมวิทยาการย้ายถิ่น กรณีเรียนจบไม่กลับบ้าน**. สงขลา : เจริญทองการพิมพ์.
- [9] Liew Chei Siang. (2012). “ Analisis Kepuasan Terhadap Program Pengajian Dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa di Malaysia” , **PROSIDING PERKEM VII**, JILID 2 (2012), 1019-1031. Retrieved 20 October 2016, from http://www.ukm.my/fep/perkem/pdf/perkemVII/PKEM2012_4A5.pdf.
- [10] Abd Hair Awang, Zaimah Ramli, Izzurazlia Ibrahim. (2012). “ Faktor tarikan pelajar siswazah antarabangsa ke universiti penyelidikan di Malaysia: GEOGRAFIA Online TM”, **Malaysia Journal of Society and Space**. 8(6), 32-41. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.ukm.my/geografia/images/upload/4.geografia-sept%202012-abd%20hair-si-ppspp-ed%20kat1.pdf>.
- [11] Hassan bin Hushin, Nurfarahiyah binti Mahmud. (2009). “ Tinjauan Kategori Masalah Dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa”, **UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA, SKUDAI, JOHOR DARUL TAKZIM. Teknik Dan Vokasional, Tahun** (2009), 1-7. Retrieved 20 October 2016, from http://eprints.utm.my/10263/2/Nurfarahiyah_binti_Mahmud.pdf.
- [12] Riki Taufiki, Amir Hasan Dawi. (2013). “ Isu Sosial dan Akademik dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa Indonesia di Universiti Pendidikan Sultan Idris ”, **Jurnal Pendidikan Bitara UPSI**. 6 (2013), 1-10. Retrieved 20 October 2016, from <http://jpbu.upsi.edu.my/images/Jurnal.Vol6.Siri5/PB14.pdf>.
- [13] Klimaviciute Luka. (2017). **To Stay or Not to Stay: The Calculus for International STEM Students in the United States**. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.migrationpolicy.org/article/stay-or-not-stay-calculus-international-stem-students-united-states>.
- [14] Gungor, N. D. and Tansel, A. (2007). “ Brain Drain from Turkey: An Investigation of Students’ Return Intentions ”, **Economic Research Center Working Papers in Economics 07/01 January 2007**. Retrieved 20 October 2016, from <http://repec.iza.org/dp2287.pdf>
- [15] ศูนย์แนะนำการศึกษาต่อต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). **การศึกษาต่อประเทศมาเลเซีย**. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.educatepark.com>.
- [16] Talebloo and Baki. (2013). “Challenges faced by international postgraduate students during their First Year of studies” , **International Journal of Humanities and Social Science**. 3(13), 138-145. Retrieved 20 October 2016, from http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_3_No_13_July_2013/17.pdf.
- [17] Wan, Shahrina, Nordin, Radzuan and Razali. (2013). “ International students' cultural experiences: exploring socio-cultural and academic adjustment in Malaysian universities”, **Recent Advances in Modern Educational Technologies**. ISBN: 978-1-61804-180-7. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2013/Morioka/EDU/EDU-03.pdf>.

ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า
กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร
Attitudes Influencing an Access to Health Services of Myanmar
Transnational Workers: A Case Study of Thai Seafood Processing
Industry in Samutsakhon Province

เพชรารณ ชัชวาลชาวนชานกิจ¹ และพรรณรัตน์ อารณพิศาล²
Petcharaporn Chatchawanchanakit¹ and Pannarat Arphonpisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติในด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการธุรกิจของกิจการต่อเนื่องประมง ในจังหวัดสมุทรสาครและขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ Hair et al. [1] ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.788 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า สมการโครงสร้างตามสมมติฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในด้านปัจจัยทัศนคติของแรงงาน(X) มีอิทธิพลต่อ การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร (Y) เท่ากับ 0.81 พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดในแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของแรงงาน ตัวชี้วัดด้านการสื่อสารในการรับบริการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.85 ($\lambda_{x1} = 0.85$) ตัวชี้วัดด้านความเชื่อในการรักษาพยาบาล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.72 ($\lambda_{x2} = 0.72$) และตัวชี้วัดด้านความเลื่อมล้ำทางสัญชาติ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.70 ($\lambda_{x3} = 0.70$) ส่วนการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ตัวชี้วัดที่ 5 คือ เจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีความรู้ความสามารถและความเต็มใจในการให้บริการ เช่น อธิบายคำไม่ตรี การให้ความช่วยเหลือในการสื่อสารกับชาวต่างด้าว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 0.85 ($\lambda_{y5}=0.85$) สามารถยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเข้าถึงบริการสุขภาพ ทัศนคติ แรงงานต่างด้าว

Abstract

The objective of this quantitative research was to study attitudes influencing an access to health services of Myanmar transnational workers: a case study of Thai seafood processing industry in Samutsakhon province. Samples were Myanmar transnational workers in Thai seafood processing industry in Samutsakhon province and the sample size calculated by Hair et. al. (2010) was 400 workers of the population. The research instruments were Index of item – Objective Congruence tested questionnaires with the Cronbach's alpha coefficient of 0.788. The statistics for data analysis were descriptive statistics and inferential statistics by an analysis of the relationship between independent variables and dependent variables. The statistics

¹ อ., ภาควิชาพื้นฐาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ 86160

² อ., พิเศษคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000

¹ Lecturer, Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, 86160.

² Lecturer, Management Program, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom, 73000

for data analysis also included a hypothesis testing by using structural equation model. The results revealed that the factors of workers' attitudes (X1) had influence on an access to health services of Myanmar transnational workers: a case study of Thai seafood processing industry in Samutsakhon province (Y) to be equal to 0.81 due to an adaptation of structural equation model to be consistent with empirical data. Considering the weight of the indicators in each factor, it was found that indicator of service communication of factors of workers' attitudes had the weight of elements which was equal to 0.85 ($\lambda_{x_1} = 0.85$). Indicator of healthcare belief had the weight of elements which was equal to 0.72 ($\lambda_{x_2} = 0.72$) and indicator of nationality disparity had the weight of elements which was equal to 0.70 ($\lambda_{x_3} = 0.70$). In regard to an access to health services of Myanmar transnational workers: a case study of Thai seafood processing industry in Samutsakhon province, findings showed that the fifth indicators were knowledgeable and service minded medical personnel who provided health services to transnational workers with health insurance cards. As a result of the ability to deliver good services, the mentioned indicators had the most weight of elements to be equal to 0.85 ($\lambda_{y5}=0.85$) with statistical significance at the level of .05

Keywords: Access to Health Services, Attitudes, Transnational Workers

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่กล่าวถึงการพัฒนาและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมประกอบ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงแนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐบาลเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าว ส่งผลให้กำลังการผลิตของประเทศลดลงและอัตราพึ่งพิงสูงขึ้นประเทศเกิดสภาวะขาดแคลนแรงงาน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงต้องแสวงหาแรงงานเข้ามาทดแทน การเปลี่ยนแปลงในด้านของเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายการลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน เศรษฐกิจที่มีการเติบโตทำให้มีความต้องการแรงงานอย่างมาก นำไปสู่รูปแบบของสังคมของอุตสาหกรรม ที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ เศรษฐกิจเจริญเติบโตในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14 ต่อปี ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆต้องแสวงหาแรงงานเข้ามาทดแทน โดยเฉพาะงานประเภท 3 D ได้แก่ งานที่เสี่ยง (Dangerous) งานที่หนัก (Difficult) และงานที่สกปรก (Dirty) ซึ่งงานประเภทดังกล่าวเป็นงานที่แรงงานคนไทยไม่สนใจ และ ไม่มีความประสงค์ที่จะทำเนื่องจากมีทางเลือกอื่นที่มากกว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประเทศ ในด้านการให้บริการ หรือการดูแลแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว อาทิ การกำหนดเงื่อนไขในการเข้าประเทศของกองตรวจคนเข้าเมือง การกำหนดเงื่อนไขการทำงานผ่านกระทรวงแรงงาน กองงานคนต่างด้าว หรือการดูแลในประเด็นของสุขภาพ ของหน่วยงานสาธารณสุข

ตามวัตถุประสงค์ขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดว่า “Health for All” ตั้งแต่พ.ศ.2543 กล่าวว่าบุคคลควรได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีพึงได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในสุขภาพ “Right to Health” รวมทั้งสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าว (The Right of Access to Health Services in the Host Country) [2] ในการดำเนินการบริการสุขภาพให้กับแรงงานต่างด้าวนั้นกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มจัดการอย่างเป็นระบบในพ.ศ.2547 โดยมีกิจกรรมสำคัญ 4 ด้านประกอบด้วย การตรวจสุขภาพประจำปี บริการด้านรักษาพยาบาล บริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และการเฝ้าระวังโรค แรงงานต่างด้าวจะต้องจ่ายต่อคนต่อปี ในราคา 1,900 บาท แบ่งเป็นค่าการตรวจและประเมินสุขภาพ 600 บาท และค่าประกันสุขภาพ 1,300 บาท และผู้มีสิทธิจะต้องร่วมจ่ายในการเข้ารับบริการครั้งละ 30 บาท โดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่การเริ่มตรวจสุขภาพจนถึงการจัดเครือข่ายและรูปแบบการให้บริการ มีหน่วยบริการตามแนวทางโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า สำหรับแรงงานต่างด้าว ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นแรงงานต่างด้าวที่พิสูจน์สัญชาติ มีจำนวนมากที่สุด คือ เมียนมาร์ [3] จากรายงานวิจัยของเพชรภรณ์ ชีวาลชาญชนกิจและพรรณรัตน์ อารณพิศาล เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการเข้ารับบริการสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเข้าถึงบริการ

สุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าในกิจการต่อเนื่องประมง จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหา การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยซึ่งมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

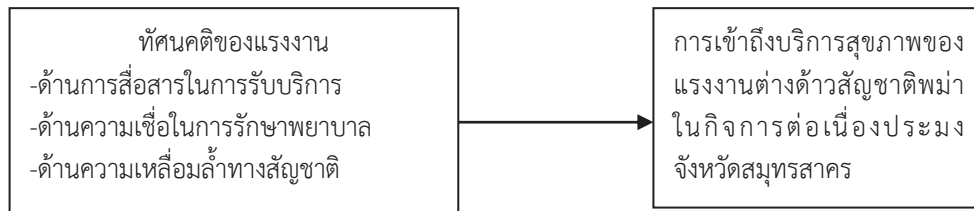
ในประเด็นของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยนั้นเป็นเรื่องสำคัญมากเนื่องจากแรงงานมีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพราะต้องมีการใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ความเชื่อมั่นในการลงทุน ส่งผลต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทั้งในด้านของการสนับสนุนเพื่อให้ แรงงานต่างด้าวสามารถรับรู้สิทธิต่าง ๆ รวมทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมของการให้บริการเพื่อให้การเข้ารับบริการมี ความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงนำมาซึ่งการศึกษาครั้งนี้ [3]

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณประชากรในการศึกษา คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ที่ทำงานอยู่ใน สถานประกอบการธุรกิจกิจการต่อเนื่องประมง ในจังหวัดสมุทรสาคร และกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ขนาดของกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ Hair *et al.* [1] ได้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 400 ราย เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถาม ที่ได้มี การแปลเป็นสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาพม่า โดยมีการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วจะนำ แบบสอบถามมาทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ผลการทดสอบความเชื่อมั่น 0.78 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ในการวิเคราะห์ ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติเชิงอนุมานโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง โดยมีค่าที่ใช้ ตรวจสอบความกลมกลืนและค่าที่สอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง ประกอบด้วย ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ และแนวคิดทฤษฎีการเข้าถึงบริการสุขภาพ นำมาซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาทัศนคติของแรงงาน มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีสถานภาพครอบครัวสมรสแล้ว จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 สถานภาพทางกฎหมาย ส่วนใหญ่มีใบอนุญาต จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ระยะเวลาในการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 5-10 ปี จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 ประเภทของที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่พักอาศัยในสถานประกอบการ จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 ช่วงระยะเวลาในการทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานในช่วงเวลา ตั้งแต่ 8.00-16.00 จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 จำนวนชั่วโมงในการทำงานต่อวัน ส่วนใหญ่ทำงานตั้งแต่ 4-8 ชั่วโมง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 รายได้ที่ได้รับต่อวัน ส่วนใหญ่อยู่ที่รายได้ 301-500 บาทต่อวัน จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของการเข้าถึงบริการสุขภาพ จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2

ผลระดับความคิดเห็นของทัศนคติของแรงงานต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าระดับอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยที่ทัศนคติที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการ

สุขภาพ ในประเด็นของการสื่อสารในการรับบริการพบว่า ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับเรื่องอื่น ๆ ในประเด็นการสื่อสารในการรับบริการโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36) ขณะที่ประเด็นความเชื่อในการรักษาพยาบาลพบว่า ความเชื่อที่ว่าเมื่อเจ็บป่วยควรไปรับการรักษาที่สถานพยาบาล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับความเชื่ออื่น ๆ ในประเด็นความเชื่อในการรักษาพยาบาล โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.43) และในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมพบว่า ความแตกต่างด้านสัญชาติไม่เป็นอุปสรรคในการรับการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกับคนไทยตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเทียบกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำอื่น ๆ ในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยมีค่าเฉลี่ย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.45) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในแง่อันดับความสำคัญพบว่า ความแตกต่างด้านสัญชาติไม่เป็นอุปสรรคในการรับการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกับคนไทยตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 1 และ ความแตกต่างด้านศาสนาไม่เป็นอุปสรรคในการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกับคนไทยตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30)

การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความรู้ในระดับมาก โดยที่ในประเด็นของสถานพยาบาลที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีจำนวนมากและตั้งอยู่กระจายตัวในแหล่งชุมชนที่แรงงานต่างด้าวอาศัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73) ขณะที่กระบวนการขั้นตอนในการให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีความคล่องตัวไม่ยุ่งยากล่าช้าเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63)

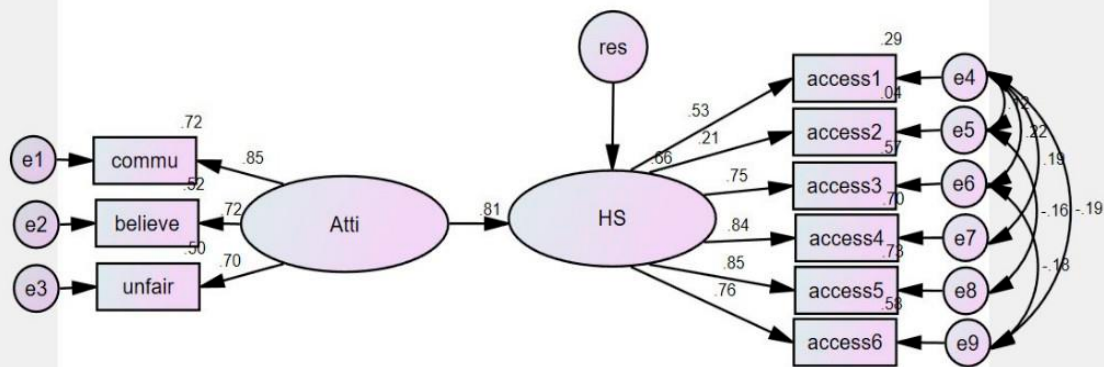
การแสดงความสัมพันธ์เพียร์สัน (r) โดยภาพรวมตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมงทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าระหว่าง 0.26-0.63 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามหรือ การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมงโดยค่า Significance เท่ากับ 0.00 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตามพบว่า ทิศนคติของแรงงานมีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมงที่ระดับ 0.63 โดยค่า Significance เท่ากับ 0.00 แสดงว่า ทิศนคติของแรงงาน ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมงซึ่งเป็นตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การทดสอบดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแปรกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ตัวแปรมีความสอดคล้องเชิงประจักษ์ในทุกค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล

ตารางที่ 1 ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแปรกับข้อมูลประจักษ์

ลำดับที่	ค่า	เกณฑ์	ตัวแปรหลังปรับ	
1	χ^2	$0.01 < p < 1.00$	14.630	✓
2	df	$0.00 < \chi^2 / df \leq 3$	13	✓
3	χ^2 / df	$0.00 < \chi^2 / df \leq 3$	1.125	✓
4	GFI	$0.90 < GFI \leq 1.00$	.992	✓
5	AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	.972	✓
6	RMSEA	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.08$	.018	✓
7	CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	.999	✓
8	NFI	$0.90 \leq NFI \leq 1.00$	.991	✓

หมายเหตุ/ หมายถึง ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแปรกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Chi-square = 14.630, df = 13, chi-square/df = 1.125, p = .331,
GFI = .992, AGFI = .972, CFI = .999, NFI = .991, TLI = .997, RMSEA = .018

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างทัศนคติของแรงงาน มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ
ของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง

เมื่อพิจารณาตามค่าของน้ำหนักองค์ประกอบพิจารณาตามตัวแปรแฝงพบว่า ปัจจัยทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาครพบว่า ทัศนคติด้านการสื่อสารในการรับบริการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.85 ($\lambda_{x1} = 0.85$) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ทัศนคติด้านความเชื่อในการรักษาพยาบาลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.72 ($\lambda_{x2} = 0.72$) และค่าที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด คือ ทัศนคติด้านความเหลื่อมล้ำทางสัญชาติมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.70 ($\lambda_{x3} = 0.70$)

เมื่อพิจารณาทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาครพบว่า ตัวชี้วัดที่ 1 สถานพยาบาลที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีจำนวนมากและตั้งอยู่กระจายตัวในแหล่งชุมชนที่แรงงานต่างด้าวอาศัย องค์ประกอบเท่ากับ 0.53 ($\lambda_{y1} = 0.53$) ตัวชี้วัดที่ 2 คือ การเดินทางไปสถานพยาบาลที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีความเหมาะสม เช่น ไม่นานเกินไป ไม่ไกลจนเกินไปมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.21 ($\lambda_{y2} = 0.21$) ตัวชี้วัดที่ 3 คือ สถานพยาบาลที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีเจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการแพทย์เพียงพอในการให้บริการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.75 ($\lambda_{y3} = 0.75$) ตัวชี้วัดที่ 4 คือ คิดว่าคุณภาพของสถานพยาบาลตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ มีความเหมาะสม เช่น สะอาด มีพื้นที่นั่งรอรับบริการอย่างไม่แออัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.84 ($\lambda_{y4} = 0.84$) ตัวชี้วัดที่ 5 คือ เจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีความรู้ความสามารถและความเต็มใจในการให้บริการ เช่น อธิบายคำไม่ตรี การให้ความช่วยเหลือในการสื่อสารกับชาวต่างด้าว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.85 ($\lambda_{y5} = 0.85$) และตัวชี้วัดที่ 6 คือ กระบวนการขั้นตอนในการให้บริการตามบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติมีความคล่องตัวไม่ยุ่งยากล่าช้าเข้าใจง่ายมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.76 ($\lambda_{y6} = 0.76$)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาทัศนคติของแรงงาน มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษา กิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของแรงงานต่างด้าว ในด้านการสื่อสารในการรับบริการ ความเชื่อในการรักษาพยาบาล และความเหลื่อมล้ำทางสัญชาติมีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพและสามารถพยากรณ์การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยอื่น ๆ ที่อธิบายความสัมพันธ์ของทัศนคติของผู้รับบริการที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ ดังเช่น Millet, J. D. [4] ที่อธิบายว่า สิ่งที่เป็นตัวกำหนดในการ

เข้าถึงบริการสุขภาพ ประกอบด้วย ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยอื่นที่ประกอบกระตุ้นใจเลือกใช้บริการ เช่นเดียวกับที่ Penchansky, R. and Thomas, J. W. [5] อธิบายว่า การยอมรับคุณภาพการบริการ ยอมรับบริการที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม มีความพึงพอใจในบริการ นำไปสู่การตัดสินใจเข้ารับบริการ การยอมรับความเชื่อและทศนคติ เป็นประเด็นสำคัญที่ Gulliford, M. [6] อธิบายว่า การให้บริการสุขภาพจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม และทางด้านกายภาพ มีการยอมรับคุณภาพ นอกจากนั้นในการศึกษาวิจัยในประเทศไทยต่างพบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่าง ปัจจัยทัศนคติของผู้รับบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานต่างด้าว และการเข้าถึงบริการสุขภาพ ดังเช่น การศึกษาของมูลนิธิวิจัยไทย [7] ที่พบว่า ทศนคติดั้งเดิมก่อนการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าวซึ่งมีความคิดความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ เป็นฐานเดิมอยู่แล้ว ทำให้การทำงานด้านสุขภาพและการส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจะต้องสอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มเป้าหมายด้วย เช่น มีบางกลุ่มชาติพันธุ์ ห้ามกินยาคุมกำเนิด เป็นต้น การศึกษาของสุรสม กฤษณะจุฑะ และคณะ [8] ที่พบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชน นำไปสู่การละเลยสิทธิสุขภาพของบุคคลรวมถึงแรงงานข้ามชาติ การละเมิดมาจากมายาคติในความ “เป็นอื่น” ทำให้แรงงานข้ามชาติมีสถานะเป็นพลเมืองชั้นสองความเป็นอื่นทำให้คนไทยรู้สึกถึงการแย่งงาน การแย่งทรัพยากรในการรักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วย ความคิดเรื่องการเป็นอื่นนี้ นำไปสู่การเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการทำงาน สิทธิทางกฎหมาย หรือแม้แต่การรักษาพยาบาลที่จะมีความซับซ้อนทางการเลือกปฏิบัติ เมื่อเป็นแรงงานข้ามชาตินอกกฎหมาย การศึกษาของสมพงศ์ สระแก้ว [9] ที่พบว่า การเข้าถึงบริการสุขภาพ เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการ ปัจจัยประการหนึ่ง คือ ต้องมีการยอมรับในการใช้บริการ การศึกษาของสมชาย นันทวัฒน์นารณ์ [10] พบว่า การเข้าถึงบริการสุขภาพต้องมีการยอมรับในการให้บริการ การศึกษาของศราวุธ เหล่าสาย [11] พบว่า ความสามารถสื่อสารภาษาไทยได้มีความสัมพันธ์กับสิทธิและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ นำไปสู่การสนับสนุน แนวคิดทฤษฎีที่อธิบายถึงความสำคัญของปัจจัยทัศนคติของแรงงานต่างด้าวกับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าว กล่าวคือ ยิ่งแรงงานต่างด้าวมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับวิธีการแนวทางในการเข้ารับบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าว รวมทั้ง หากมีการสื่อสารที่ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจตรงกัน ย่อมทำให้การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวเกิดผลในทางปฏิบัติได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสำหรับการให้การปฏิบัติและการบริการกับผู้มารับบริการ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ความเป็นธรรม มีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการให้บริการ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในการรับบริการ

คำขอขอบคุณ

ขอขอบพระคุณทุกท่านในความกรุณาและการดูแล ให้คำปรึกษา และเมตตาในการให้คำแนะนำและการตอบข้อสงสัยและให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือและการตอบแบบสอบถามทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Hair, Jr. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis** (7th ed.). New Jersey : Pearson.
- [2] องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2551). **มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิแรงงานข้ามชาติ: แนวทางสำหรับผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติในเอเชียและแปซิฟิก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ.
- [3] เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ และพรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล. (2558). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า กรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร”, **วารสารวิชาการ**. 21(2), 80-89.
- [4] Millet, J. D. (1954). **Management in the Public Service**. New York : McGraw Hill.
- [5] Penchansky, R. and Thomas, J. W. (1981). “The concept of Access Definition and Relationship to Consumer Satisfaction”, **Medical**. 19(2), 127-140.
- [6] Gulliford, M. (2001). **Access to Health care, CCSDO**. Retrieved September 24, 2016, from <http://www.sdo.lshtm.uk/PDF/Access Scoping Exercise Report>.

- [7] มูลนิธิรักไทย. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาบริการและการใช้บริการเพื่อพัฒนาระบบการเงินการคลัง สุขภาพ และการจัดบริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการสำหรับแรงงานข้ามชาติ : กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ : เครือสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- [8] สุรสม ฤกษ์จตุระ และคณะ. (2550). สิทธิสุขภาพสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.
- [9] สมพงศ์ สระแก้ว. (2553). เมื่อนโยบายด้านสุขภาพแรงงานข้ามชาติไม่คุ้มครองการรักษาทางเลือกพื้นบ้านแรงงาน ต้องรอดในสถานการณ์ความเสี่ยงยามนี้. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2557, จาก www.thaigo.org.
- [10] สมชาย นันทวัฒน์กรณ. (2552). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในสถานีนอนมัย สันพระเนตร อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [11] ศราวุธ เหล่าสาย. (2555). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัด ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

A Comparison of Aspects of Social Skills Development to Build Friendships as Portrayed in Thai and American Award Winning Children's Books

การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม เพื่อการสร้างมิตรภาพที่ปรากฏในหนังสือ เด็กของไทยและของอเมริกันที่ได้รับรางวัล

Yaowaluk Suwannakhae¹ and Lin Moore²

Abstract

This cross cultural study evaluated and compared the similarities and differences of children's friendship roles as portrayed in books for preschoolers. The criterion for selecting materials used in this study was threefold. Firstly, the 120 books were children's literature award winners published in the United States or Thailand from 1996-2016. The awards considered for this study included the Caldecott, Coretta Scott King, the Notable Children's Book Awards (US.), the Wankeaw, Nanmee, Nai-In Book Awards (Thai), the Office of Basic Education Commission (OBEC) Award, and other highly recommended books for preschool children. Secondly, the books were developmentally and culturally appropriate when adults were interactively reading with preschool and kindergarten children (ages 3-6). Lastly, content of the books portrayed children's friendship roles, and/or animal characteristics demonstrating friendships. To gather data, the *Children's Book Evaluation Form (updated August, 2016)* was used to evaluate the content of each book in these areas: language, genre, setting, plot, theme, writing style, illustrations, behaviors, and feelings as depicted. The form also recorded bibliographical details, book details, types of friendships, story elements, and recommendations. The children's literature evaluations were coded and analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences 22.0 (SPSS). Findings revealed that certain positive behaviors and pro-social skills were necessary to build and maintain friendships, for example, helping, sharing, spending time together, face to face communication, and the acceptance of others, etc. In the development of friendships, the results indicated that certain psychological states, like happiness, satisfaction, empathy, sympathy, closeness, and affection were strengthened.

Keywords: Social Skills Development, Friendship, Award Winning Books.

บทคัดย่อ

การศึกษาข้ามวัฒนธรรมเรื่องนี้เป็นการประเมินเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของการพัฒนาทักษะทางสังคม เรื่องการสร้างมิตรภาพที่ปรากฏอยู่ในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เกณฑ์การคัดเลือกหนังสือที่ใช้ในการศึกษาคือหนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับรางวัลในช่วง พ.ศ. 2539-2559 เช่น รางวัลคัลดีคอต (Caldecott) รางวัลคอเร็ตตา สก็อต คิง (Coretta Scott King) รางวัลหนังสือสำหรับเด็กดีเด่น (The Notable Children's Book Awards) รางวัลแวนแกว รางวัลนามมี้ รางวัลนายอินทร์อวอร์ด รางวัลหนังสือดีเด่น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งหนังสือที่เด็กปฐมวัยควรอ่าน เพราะเป็นหนังสือที่มีความเหมาะสมกับพัฒนาการและวัฒนธรรมซึ่งผู้ใหญ่สามารถใช้อ่านให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนและเด็กอนุบาลในช่วงอายุ 3-6 ขวบ แบบประเมินวรรณกรรมเด็กที่ได้รับการ

¹ Asst. Prof. Dr., Library and Information Sciences and Communication Arts Program. Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, 90000

² Assoc. Prof. Dr., Early Childhood Development & Education, Texas Woman's University, USA, 76204

ปรับปรุงในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 นำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประเมินหนังสือในด้านภาษา ประเภท โครงเรื่อง เนื้อหาหลัก วิธีการเขียน ภาพประกอบ พฤติกรรม ความรู้สึกที่แสดงออกของตัวละคร ทั้งในทางบวกและทางลบนอกจากนี้ยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ของหนังสือ เช่น บรรณานุกรม รูปแบบของมิตรภาพ องค์ประกอบของเรื่อง และคำแนะนำต่าง ๆ เป็นต้น ผลการประเมินได้ถูกกำหนดรหัสและวิเคราะห์ ด้วยชุดโปรแกรมสถิติเพื่อสังคมศาสตร์ เวอร์ชัน 22.0 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางบวกและทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องสร้างขึ้นนับตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อการรักษามิตรภาพ เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การใช้เวลาร่วมกัน การสื่อสารแบบพบหน้าและการยอมรับผู้อื่น นอกจากนี้สภาวะทางจิตใจที่สัมพันธ์กับการพัฒนา มิตรภาพ เช่น ความสุข ความพึงพอใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความสนทนสนมและความรักที่มีต่อกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะทางสังคม มิตรภาพ หนังสือที่ได้รับรางวัล

Introduction

Friendship by definition is a dyadic relationship. Young children's friendship skills are essential for creating a place in the world that surrounds them. The abilities needed to make and maintain friendships are crucial to a child's development by constructing the framework for positive social and psychological health from childhood into adulthood. Vital characteristics do not emerge naturally; specific social skills require training and encouragement. Young children develop in four important learning and educational areas. They include knowledge, skills, dispositions, and feelings from interacting with literature [1]. Children literature can have a remarkable and far reaching power in a young child's life. One of literature's most subtle contributions is its ability to facilitate transitions and build bridges in the lives of young children [2]. Literally, children's literature is the body of written works and accompanying illustrations created to entertain and instruct young people. The genre encompasses a wide range of works including, picture books, easy to read stories, fairy tales, lullabies, fables, folk songs, and other primarily orally transmitted materials [3]. The contents of children's books are about the experiences of childhood, both good and bad. For example, you could read about enjoying a birthday party, losing that first tooth, anticipating adulthood, camping out and telling ghost stories, getting a new pet, and enduring siblings, etc. [4]. Children's literature can provide education and social settings that communicate society's goals, fears, expectations, and demands, thus making children aware of society's values by demonstrating appropriate patterns of behavior and traditional beliefs [5].

Young children learn to work cooperatively, compassionately, and empathetically in the early years. The playmate relationship is vitally important in the preschool years [6]. The Centre of Excellence for Early Childhood Development [7] describes that one of the main developmental tasks of the preschool period is to learn how to make and keep friends, because these friendships can help children avoid having social, psychological, and academic problems in the upcoming years. Friendships develop as a child develops; children around age 3 start to demonstrate the ability to relate to peers in groups. They learn how to make a friend in order to have friends, how to put themselves in another person's place, and they see how various kinds of behavior impact their budding friendships [8]. Here are three common perspectives for defining friendships. The psychologists define friendships as a dyadic relationship; it is a horizontal relationship built on mutuality, reciprocity, mutual support, and the give and take. The sociologists expect friendships to create social lives for children based on the frequency of interactions and their participation in common activities. Lastly, to anthropologists, the term friendship refers to relationships that materialize in a particular social and cultural context, developing the appropriate behavior needed to be friends [9]. In the past, Furman & Bierman [10] discussed five common situational requirements of the friendship building environment; shared activities, proximity, emotional development, support, and affection. And finally, Sullivan [11] described that friendships are based on closeness,

self-disclosure, reciprocity, similarity, and collaborations that require sensitivity toward others. Young children can learn a lot from relationships with other children of the same age in the early years of their lives. They will develop communication skills, emotion controlling skills, conflict solution skills, and cooperation skills [12]. Children today live in a world fraught with regular reminders of social violence, wars, economic uncertainties, and global tension [13]. Children need to be aware of global and cultural differences and how acceptance and flexibility are needed when responding to this diversity [14]. Learning to display kindness and compassion for others is a crucial part of the ongoing developmental process so important to a young child's evolving pro-social competence [15]. Education's goal is not only cognitive development, but also to produce young children of caring, compassionate, and loving characteristics who demonstrate respect for others. All human beings can be helped to lead lives of deep concern for others, as well as for the natural world and its creatures [16].

Several previous research studies on interactive reading times have examined the use of storybooks, but the subject matter of the books being used has generally been ignored [17]. Our study aims to support the idea that interactive reading helps children develop pro-social behaviors and empathetic reactions when it is explained why some behaviors are so important, and how someone's actions can help or harm others. Interactively reading stories that illustrate certain characteristics can help to provide insight into a wide range of behaviors, as well as demonstrate the positive outcomes of constructive social interactions [18]. Also, this study was conducted with the assumption that friendships are vitally important to children's fundamental development and their ability to adjust to future surroundings [19]. Suitable behavior, (the capacity to express feelings and to treat others appropriately), needs to be nourished in the child, only then will they be suitably equipped to establish useful and lasting friendships. This cross cultural study focused on young children's social skills development by evaluating children's friendship roles as portrayed in selective Thai and American Award winning children's books. We also wanted to evaluate the various aspects of social skills development necessary to build healthy friendships. The study's objectives were to obtain answers to the following research questions: 1) What are children's friendship roles as portrayed in Thai and American Award winning children's books, 2) Are there differences in how children's behaviors are depicted in relation to friendship building between Thai and American children's books?, and 3) Is there a difference in the aspects of positive/negative psychological states as seen in the contents of Thai and American Award winning children's books? Our expectation is that out of the research findings we will discover information that will be beneficial to educational policy makers, classroom teachers, school librarians and parents when building useful strategies for selecting books to help children (ages 3-6) develop lasting friendships. Moreover, authors and publishers can use the research findings as a guideline for the production of appropriate children's literature to promote young children's friendship development as a part of their overall social skills development.

Methodology

This research study utilized various research methods to evaluate children's friendship roles as portrayed in selected children's books for preschoolers from a group of Thai and American Award winners. Also, the study sought to compare the various aspects of social skills development needed to build friendships and to see if they were adequately covered in our selected books. The study consisted of 120 children's books that were written with a friendship theme, (59 titles from Thai children's literature, and 61 titles from American children's literature). The books had to be award winners or highly recommended for preschoolers from the United States or Thailand, with publication dates from 1996 to 2016. Various

theories relevant to friendship development, including Ecological Systems Theory and Attachment Theory were reviewed in order to create avenues of inquiry and formulate our research questions. Bronfenbrenner [20] emphasized in his Ecological System Theory that children grow and develop relationships in various surroundings, such as family, school, neighborhood, and peer groups. And Bowlby [21], a British psychiatrist believed that these earliest bonds formed by children with their caregivers have a remarkable impact on the quality of future relationships.

Instrument

To gather data, *the Children's Book Evaluation Form* (designed by researchers and educators from Thailand, the US, Taiwan, and Peru, and *updated August, 2016*), was used along with literature reviews and general knowledge of children's literature evaluation and selection. This form consisted of three parts: Part I: General information about the books including bibliographical details, awards, languages, and genres; Part II: Contents of the books including types of friendships, characters, plots, themes, styles of writing, points of view, and illustrations; Part III: Aspect of friendship as presented, including 26 positive behaviors (such as sharing, caring for a friend, taking turns, gaining friends, etc.); 7 negative behaviors (such as name calling, teasing, disagreeing, lying, ignoring a friend etc); 12 positive psychological states of emotions or feelings (such as empathy, happiness, satisfaction, closeness, affection, generosity, and honesty, etc.); and 7 negative psychological states (such as sadness, regret, unhappiness, anger, dissatisfaction, etc.).

Criteria for children book selections

The criterion for selecting materials used in this study was threefold. Firstly, the 120 books were children's literature award winners published in the United States or Thailand in the years 1996-2016. The awards considered for this study included the Caldecott, Coretta Scott King, the Notable Children's Book Awards (US.), the Wankeaw, Nanmee, Nai-In Book Awards (Thai), plus the Office of the Basic Education Commission Award and other highly recommended books for preschool children. Secondly, the books were developmentally and culturally appropriate for adult interactive reading sessions with preschool and kindergarten children (ages 3-6). Lastly, content of the books portrayed children's friendship roles, and/or animals showing characteristics demonstrating the many aspects of friendships.

Data collection

The researcher and research assistant gathered data by utilizing *the Children's Book Evaluation Form (updated August, 2016)*. The Thai research assistant was trained on how to use the evaluation form, as well as having a clear understanding of the meaning of each item. The researcher and the research assistant read each of the selected books twice, and then evaluated the content of each book in these areas: language, genre, setting, plot, theme, writing style, illustrations, behaviors, and feelings as depicted. The form also recorded bibliographical details, book details, types of friendships, story elements, and recommendations.

Data analysis

The children's literature evaluations were coded and analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences 22.0 (SPSS). Descriptive statistics (percentages, means, and standard deviations) were employed to explain general information about the children's books, such as bibliographical details,

awards, languages, genres, fiction or non-fiction, and contents (types of friendships, characters, plots, themes, styles of writing, points of view, and illustrations). Independent samples *t* Test were used to compare means of children's friendships as portrayed in the contents of the selected Thai and American Award winning children's book.

Results and Conclusion

The following results are derived from the completed evaluation forms utilized to collect data from our selection of 120 Thai and American Award winning children's books, written in the friendship theme. These results come from our analyses of the data as related to the previously stated research questions.

General information about the children's books

The *Children's Book Evaluation Forms* were used to evaluate 120 children's books. Half of the award winning children's books were American (50.8%), and (49.2%) were Thai. Fifty-nine of the books were in the other category which are the highly recommended books for preschool children (49.2%), twenty-two books (18.3%), were Nanmee Award winners, fifteen books (12.5%), were Wankeaw Award winners, twelve books (10.0%), were Caldecott Award winners, and the remaining (4.2%), being the Office of Basic Education Commission (OBEC) Award winning books. Details are shown in Figure 1.

Regarding genres of the books, ninety-seven (80.8%), were picture story books, eleven (9.2%), were pattern or concept books, and seven books (5.8%), were poetry.

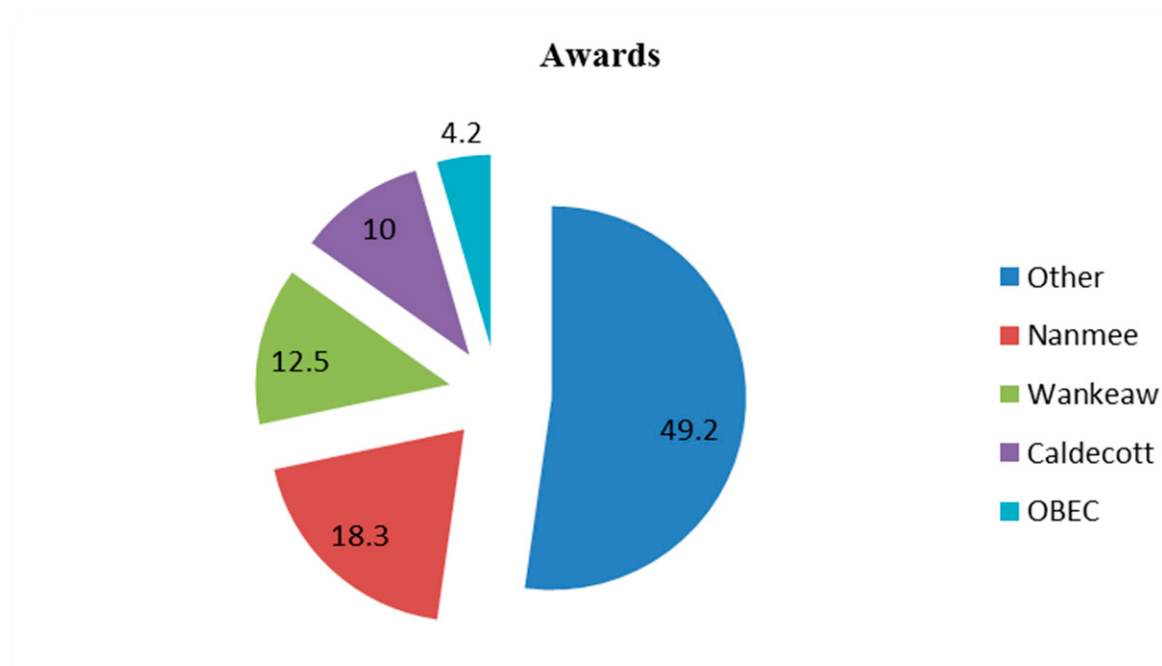

Figure 1 Children's Book Awards

Elements of children's books

In this study, our research evaluated the content of 120 children's books in four areas including type of friendships, style of writing, point of view (who narrates the story?), and illustrations. First, concerning the type of friendship portrayed in the selected children's books, forty-eight stories (40%), were a presentation of a friendship by using animals with human characteristics, forty stories (33.3%), were

presentations of a friendship of a child with another child, and fifteen stories (12.5%), presented a friendship of a child with an animal. Second, the style of writing, 105 (87.5%) of the authors wrote by using simple sentences, nine (7.5%) of the authors wrote by using of similes, metaphors, or symbolism, and five (4.2%) of the author wrote by using rhyming words or repeated rhythms. Third, the point of view (or who narrates the story), forty-four narrators (36.7%), were omniscient and know the feelings and thoughts of all characters, forty-one stories (34.2%), were in the first person (I) and one character narrates, and eighteen stories (15%), were an objective view where the actions are described. And lastly, illustrations, seventy-four books (61%), used water color or other paintings, fourteen (11.7%), were cloth books, and twelve books (10%), had pen/ink drawings, (See details in Table 1).

Table 1 Elements of the Children's Books (n=120)

Story elements	<i>f</i>	%
Type of friendship		
Child with child	40	33.3
Child with adult	8	6.7
Child with animal	15	12.5
Animals with human characteristics	48	40.0
Child with inanimate object	6	5.0
Animals with animals	3	2.5
Style of writing		
Sentences (Simple, Complex, Very Expressive)	105	87.5
Use of similes, metaphors, or symbolism	9	7.5
Use of rhyming words or repeated rhythms	5	4.2
Other	1	.8
Point of view	41	34.2
First person (I)	18	15.0
Objective view	44	36.7
Omniscient	17	14.2
Limited omniscience		
Illustrations	10	8.3
Line drawings	6	5.0
Realistic color images	14	11.7
Cloth books	74	61.7
Water color or other paintings	1	.8
Photographs	12	10.0
Pen/ink drawings	1	.8
Collages	2	1.7
Digital collage of acrylics		

Aspects of Friendships: Positive/Negative Behavior

This study evaluated the aspects of friendships consisting of positive, negative pro-social actions, and psychological states as portrayed in our selection of Thai and American Award winning children's books. Regarding positive behavior, fifty-five children's books, (45.8%) portrayed "helping", fifty-four of

the books (45%) portrayed “sharing”, fifty-two books (43.3%) portrayed “spending time to gain friends”, forty-seven of our books (39.2%) portrayed “gaining a friend”, and forty-six of the children’s books (38.3%) portrayed “face to face communication”. As related to negative behaviors, twelve books (10%) portrayed “losing friends”, eleven of the books (9.2%) portrayed “ignoring friends”, ten books (8.3%) portrayed “fighting”, nine books (7.5%) portrayed “teasing”, and seven of the books (5.8%) portrayed “bullying” (See figure 2).

Aspects of Friendship: Positive/Negative Feelings

The findings relating to positive and negative psychological states of being as seen in our Thai and American award winning children’s books selection. Regarding positive feelings, seventy of the children’s books (58.3%) portrayed “happiness, and/or satisfaction”, thirty-eight books (31.7%) portrayed “genuine smiles”, thirty-two books (26.7%) portrayed “empathy or sympathy”, thirty of the books (25%) portrayed “closeness, and/or affection”, and twenty-three of the children’s books (18.3%) portrayed “trust”. On the other hand, negative feelings like “sadness” are seen in thirty-nine children books (32.5%), thirty-five books (29.2%) portrayed “general unhappiness”, seventeen books (14.2%) portrayed “disappointment”, thirteen of the books (10.8%) portrayed “anger”, and twelve of the children’s books (10%) portrayed “dissatisfaction” (See figure 3).

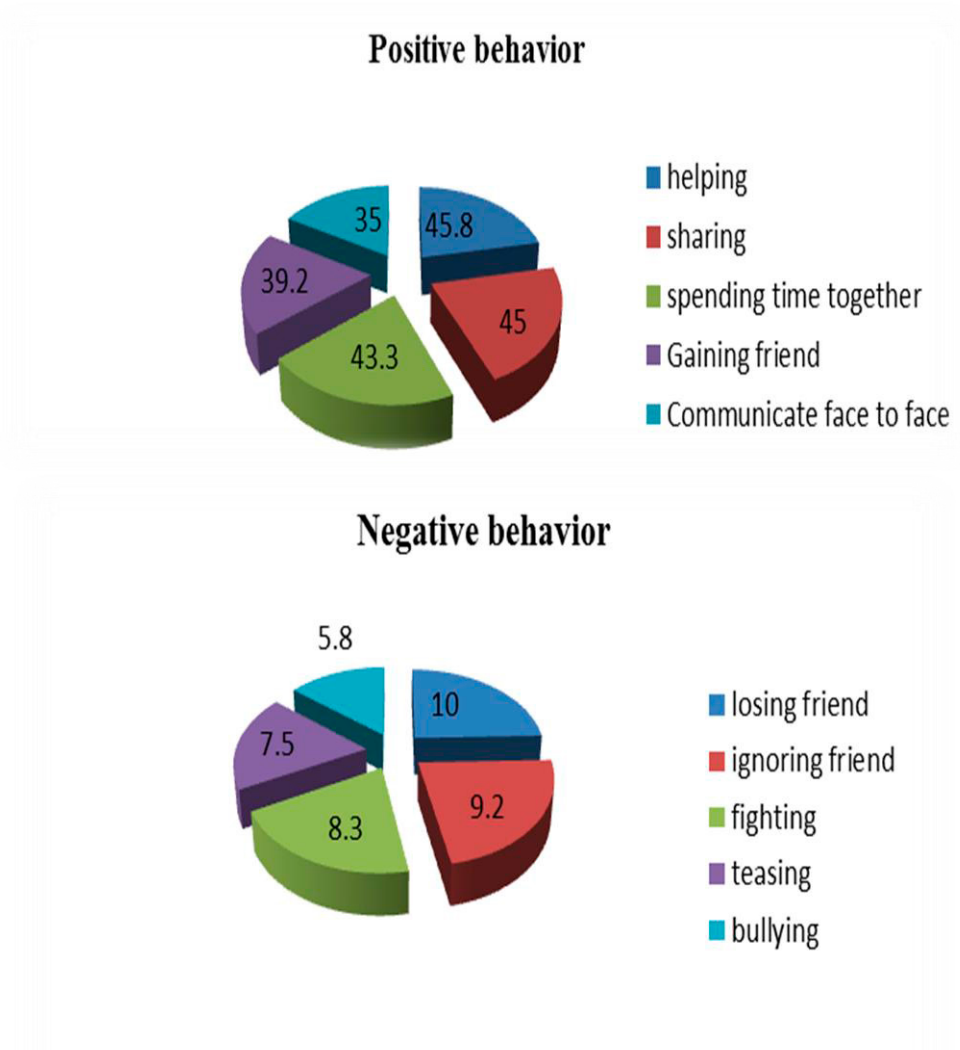

Figure 2 Aspects of Friendship: Positive and Negative Behavior

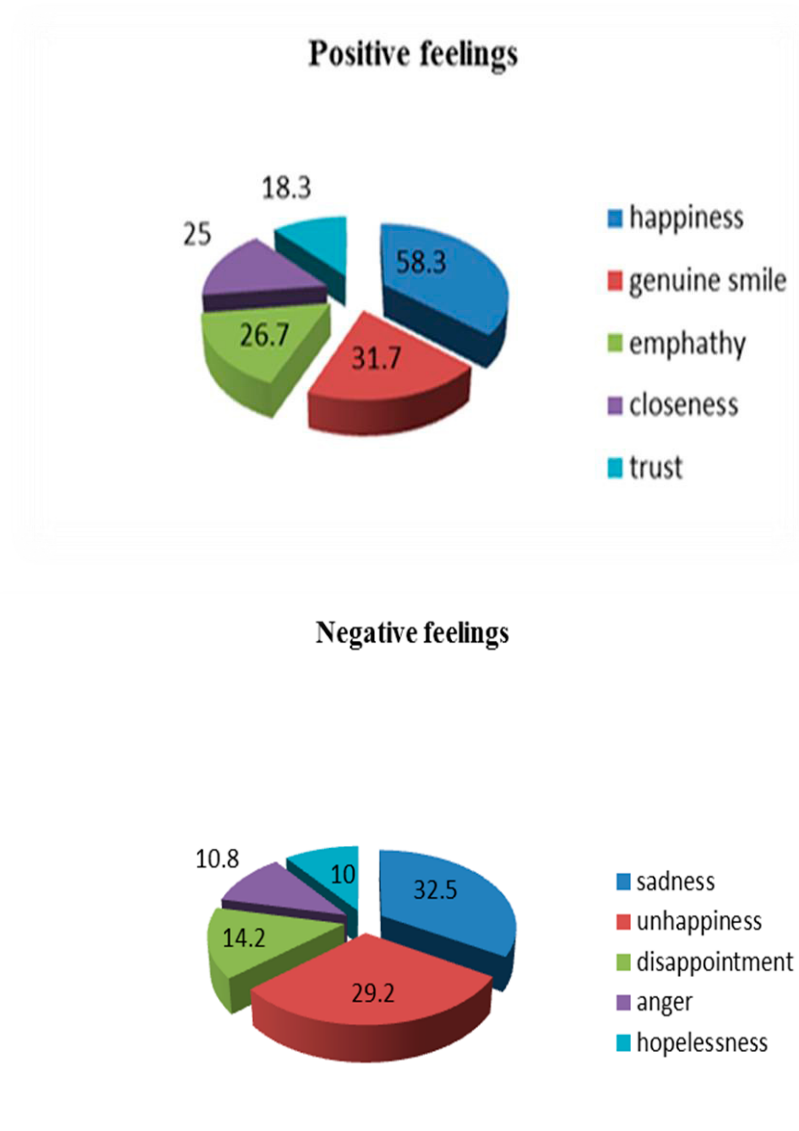

Figure 3 Aspects of Friendship: Positive and Negative Feelings

Differences and Similarities of Children's Friendships as Portrayed in the Contents of Thai and American Award Winning Children's Books

This study utilized Independent samples *t* Test to compare means of how positive and negative behaviors and feelings are portrayed when comparing the contents of our selection of Thai and American Award winning children's books. Findings are as follows: 1) There are significant differences in the aspects of what positive behaviors encourage children's friendships when comparing the contents of Thai to American Award winning children's books; 2) There are no significant differences of in the aspects of how negative behaviors impact children's friendships when comparing Thai to American children's books; 3) There are no significant differences in the aspects of how positive psychological states influence friendships when comparing Thai to American children's books; 4) There are no significant differences in how

children's friendships are affected by negative psychological states when comparing Thai to American children's books.

Conclusion

The evaluation and comparison of selected Thai and American Award winning children's books gave findings that demonstrated how important children's books can be in the promotion of positive pro-social actions and psychological states in children as they learn to build and maintain friendships at an early age. As a teaching tool during interactive reading times, adults can use stories to encourage or discourage actions as they relate to the development of a child's positive social and psychological health. Preschoolers are fully able to learn the foundational qualities and skills needed to be a good friend; therefore educational policy makers, classroom teachers, school librarians and parents will be given strategies that they and the teachers can use when selecting books to help children (ages 3 to 6) develop friendships. Meanwhile, educational policy makers can focus on creating environments and classroom activities that support healthy friendship development. As a result of this study, The "Jai Jai is finding friends" children's book series is designed for use by the early childhood teacher to promote young children's healthy social skills. The series is presented in the multi-language format for usage as an early childhood classroom story time activity. The multi-language (Thai, English, and Taiwanese) format makes the "Jai Jai is finding friends" children's book series useful in the multi-ethnicity classroom setting

Acknowledgements

My greatest appreciation goes to the kind cooperation and support of the following people: Ong-Arj Rongchanchay, Associate Professor Dr. Lin Moore, Assistant Professor Dr. Apitwat Samathi, Ms. Chonikan Lomkong, Ms. Chadaporn Chainarong, Ms. Jimmie Harris, Assistant Professor Dr. Yi Man Lin, Ms. Sandra Morales, Ms. Yawamon SaiYid, Assistant Professor Dr. Peemasak Angchun, and Mr. Steven Gale Ambuehl.

References

- [1] Katz, P.A. (1988). "Children and social issues", **Journal of Social Issues**. 44, 193-209.
- [2] Zeece, P.D. and Hayes, N. (2004). "International Children's Literature", **Early Childhood Education Journal**. 32(3), 191-197.
- [3] Britannica. (2015). **Britain Children literature definition**. (2015). Retrieved from www.britannica.com.
- [4] Tomlinson, C. M. and Lynch-Brown, C. (1996). **Essential of children's literature**. Boston: Allyn and Bacon.
- [5] Saracho, O. and Spodek, B. (2010). "Families' Selection of Children's Literature Books", **Early Childhood Education Journal**. 37(5), 401-409. doi: 10.1007/s10643-009-0365-5.
- [6] Patten, P. (2001). "Kids who care: The development of empathy, care, and compassion", **NPIN Parent News**. January-February 2001, referencing work of Afie Kohn, *The Brighter Side of Human Nature: Altruisms and empathy in Everyday life*. Basic Books, 1990.
- [7] Centre of Excellence for Early Childhood Development (2009). **Social and behavioral competence in young children**. Retrieved from http://www.excellenceearlychildhood.ca/documents/briefing_notes_05-2009_ANG.pdf.
- [8] Martorell, G., Papalia, D. and Feldman, R.D. (2014). **A child's world: Infancy through adolescence**. New York: Mc Graw-Hill.
- [9] Bagwell, M.E. and Schmidt M.E. (2011). **Friendship in childhood & adolescence**. New York: Guilford.

- [10] Furman and Bierman (1983). "Developmental changes in young children's conceptions of Friendships", **Child Development**. 54(3), 549-556. doi: 10.2307/1130041.
- [11] Sullivan, H.S. (1953). **Conceptions of Modern Psychiatry: The First William Alanson White Memorial Lectures**, W. W. Norton & Co, New York.
- [12] Centre of Excellence for Early Childhood Development (2009). **Social and behavioral competence in young children**. Retrieved from http://www.excellenceearlychildhood.ca/documents/briefing_notes_05-2009_ANG.pdf.
- [13] Zeece, P.D. and Hayes, N. (2004). "International Children's Literature", **Early Childhood Education Journal**. 32(3), 191-197.
- [14] Zeece, P. D. (2004). "Promoting empathy and developing caring readers", **Early Childhood Education Journal**. 31(3), 193-199.
- [15] Han, H.S. and Kemple, K.M. (2006). "Component of social competence and strategies of support: Considering what to teach and how", **Early childhood Education Journal**. 34(241). doi: 10.1007/s10643-006-0139-2.
- [16] Nodding, N. (2007). "Teaching Themes of Care", **Character**. 14(2), 1-5.
- [17] Anderson, C.A. et al. (2010). "Violent video game effects on aggression, empathy, and prosocial behavior in Eastern and Western countered: A meta-analytic review", **Psychological Bulletin**. 13(2), 151-173. doi: 10.1037/a0018251.
- [18] Zeece, P. D. (2004). "Promoting empathy and developing caring readers", **Early Childhood Education Journal**. 31(3), 193-199.
- [19] Bagwell, M.E. and Schmidt M.E. (2011). **Friendship in childhood & adolescence**. New York: Guilford.
- [20] Bronfenbrenner, U. (1994). **Ecological models of human development**. In International Encyclopedia of education, vol.3 2nded. Oxford: Elsevier.
- [21] Bowlby, J. (1969). Attachment and loss, Vol. 1: **Attachment**. New York: Basic Books.

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อ
ภาวะการมีงานทำ: กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Logistic Regression Analysis of Curriculum Quality Factors that
Affecting the Employment Situation: A Cases Study of the Bachelor of
Business Computer Program, Pibulsongkram Rajabhat University

พัฒนรัตน์ นุชโพธิ์^{1*} และศุภศิวิ สุวรรณเกษร²
Pinnarat Nuchpho^{1*} and Supsi Suwankesorn²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิต โดยการเก็บรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้สำเร็จการศึกษาในปี 2559 จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.06) มีอายุ 21-25 ปี (ร้อยละ 69.08) อยู่ในสถานภาพการทำงาน (ร้อยละ 87.76) ใช้เวลาหางานน้อยกว่า 3 เดือน (ร้อยละ 37.59) ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทหรือองค์กรธุรกิจเอกชน (ร้อยละ 55.81) ทำงานในสายงานที่มีความสอดคล้องกับวิชาชีพ (ร้อยละ 55.81) และได้รับเงินเดือน 10,000 – 15,000 บาท (ร้อยละ 45.11) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านคุณสมบัติของอาจารย์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.39, SD = 0.86) รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ($\bar{X}$ = 4.26, SD = 0.75) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.22, SD = 0.85) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก พบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีโอกาสได้งานทำมากขึ้นร้อยละ 40.22 และ 30.75 หากระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการบริหารหลักสูตรเพิ่มขึ้น 1 ระดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพหลักสูตร การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ภาวะการมีงานทำ

Abstract

The aim of the research was to find the development guideline of qualified and suitable curriculum for students majoring in Business Computer for the next generation. Samples of 152 graduates who graduated and received degree in the graduation ceremony in 2016 were used for data collection. The study found that most respondents were male (53.06 percent), ages between 21-25 years (69.08 percent), having work status (87.76 percent) and allocation of job search time more than 3 months (37.59 percent), working as private company employee (55.81 percent), working related to their study field (55.81percent), and salary received for 10,000-15,000 Baht (45.11 percent). With regard to the opinions of the respondents towards qualified curriculum development, it showed that the first priority should focus on Lecturers' Qualifications ($\bar{X}$ = 4.39, SD = 0.86) followed by Output ($\bar{X}$ = 4.26, SD = 0.75) and Teaching and learning activities ($\bar{X}$ = 4.22, SD = 0.85), respectively. The analysis result of factors affecting the quality of

¹ อ., สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

² อ., สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

¹ Lecturer, Department of Business Computer, Faculty of Management Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, Phisanulok, 65000

² Lecturer, Department of Business Economics, Faculty of Management Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, Phisanulok, 65000

* Corresponding author: Tel.: 055-267103. E-mail address: pinnacomsc@gmail.com

the curriculum towards employment status by using regression analysis, it was found that the samples would have a chance to be employed much more by 40.22 percent and 30.75 percent if the level of the opinions on the quality of the curriculum in terms of teaching and learning activities and curriculum management increased 1 level at 0.05 statistical significance level.

Keywords: Curriculum Quality, Logistic Regression Analysis, Employment Situation

บทนำ

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีหน้าที่หลักในการพัฒนาและผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ที่ผ่านมามีทุก ๆ สถาบันต่างพยายามผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ข้อเท็จจริงกลับพบว่า ยังมีบัณฑิตบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วแต่ยังไม่สามารถหางานทำได้ภายในเวลาที่กำหนด สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ระยะห่างจากภูมิลำเนา ทักษะ หรือความชอบส่วนบุคคล แต่นอกเหนือจากปัจจัยหรือปัญหาที่เกิดจากบุคคลแล้ว คุณภาพหลักสูตรเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการหางานของบัณฑิต

การมีงานทำนั้นเปรียบเสมือนตัวชี้วัดสำคัญที่บ่งบอกว่าหลักสูตรมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในระดับใด หากหลักสูตรใดผลิตบัณฑิตออกมาแต่บัณฑิตไม่สามารถหางานทำได้ หรือหางานทำได้น้อย ย่อมแสดงให้เห็นถึงปัญหาทางด้านคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจำนวนนักศึกษาที่ตัดสินใจเข้ามาเรียนในหลักสูตรนั้นในระยะยาว ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนจึงพยายามพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การผลิตบัณฑิตมีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

สำหรับมาตรฐานคุณภาพหลักสูตร สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการเรียนการสอนโดยมีหลักการ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักศึกษามีความรู้ในวิชาชีพตามหลักสูตรที่กำหนดภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้าที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดประกอบด้วย การมีอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน หลักสูตรมีกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอน ประกอบด้วย การพัฒนาและบริหารหลักสูตร การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่บุคคลองค์กรและชุมชนภายนอกมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังต้องมีการวางระบบและกลไกการประกันคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ [1]

กระบวนการพัฒนาที่สำคัญที่ทำให้หลักสูตรมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งมาจากผลการประเมินผู้เรียน เพราะข้อมูลที่ได้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เป็นข้อมูลป้อนกลับที่สำคัญในการสะท้อนถึงคุณภาพการจัดการศึกษา และสามารถนำข้อบกพร่องหรือจุดอ่อน อันจะส่งผลถึงการได้มาของบัณฑิตที่พึงประสงค์นำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น [2] ที่ผ่านมามีการศึกษาวิจัยพบตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต เช่น อาชีพของบิดา รูปร่างหน้าตา ความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความกล้าแสดงออก [3] ระดับความพึงพอใจของนายจ้าง [4] ในบางงานวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่ได้อ่านมีความสัมพันธ์กับประเภทของงาน [5] และสำหรับทักษะที่จำเป็นต่อการหางานพบว่าความสามารถพิเศษด้านคอมพิวเตอร์ ด้านกิจกรรมสันทนาการ ด้านภาษาต่างประเทศ [6] เป็นข้อได้เปรียบในการได้งานทำ งานวิจัยดังกล่าวส่วนมากจะทำการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถ และทักษะที่ช่วยให้บัณฑิตประสบความสำเร็จในการหางาน แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าคุณภาพของหลักสูตรเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการหางานของบัณฑิต เป็นเหตุผลสำคัญในการทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อการมีงานทำกรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดพื้นฐานว่าด้วยการเลือกทางเศรษฐศาสตร์

วิธณสิริ ใจมา [7] ได้กล่าวว่า แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์จะให้ความสำคัญกับการมีอยู่จำกัด (Scarcity) เนื่องจากทรัพยากรการผลิตต่าง ๆ มีจำนวนจำกัดจึงส่งผลให้ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการอยู่ในภาวะจำกัด เป็นที่มาของการเลือก (Choice) จากการที่ทรัพยากรการผลิตมีอยู่จำกัดจึงทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนสินค้าได้ทุกอย่างตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นจึงต้องมีการเลือก (Choosing) ทางเลือกที่ทำให้สามารถผลิตสินค้าได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค หรือสามารถผลิตสินค้าที่ให้ความพึงพอใจสูงสุดแก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ เมื่อมีการเลือกใช้ทรัพยากรตามทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งแล้ว ย่อมทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรนั้นในทางเลือกอื่น

แนวคิดเรื่องอรรถประโยชน์จากการบริโภค

เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุดจากรายได้ที่มีอยู่อย่างจำกัด การที่ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อสินค้าและบริการชนิดต่าง ๆ ก็เพราะสินค้าและบริการแต่ละชนิดให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภคในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์จะเรียกว่าอรรถประโยชน์

รัตนา สายคณิต และชลลดา จามรกุล [8] ได้ให้ความหมายของอรรถประโยชน์ หมายถึง ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการสินค้าใดให้ความพอใจกับผู้บริโภคมาก แสดงว่าสินค้านั้นมีอรรถประโยชน์สูง สินค้าใดให้ความพอใจกับผู้น้อยแสดงว่าสินค้านั้นมีอรรถประโยชน์ต่ำ สินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งอาจจะให้อรรถประโยชน์แก่ผู้บริโภคแต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริโภคแต่ละคนที่มีต่อสินค้าชนิดนั้น แม้สินค้าชนิดเดียวกันยังให้อรรถประโยชน์แก่ผู้บริโภคคนเดียวกันไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคในขณะหนึ่ง ๆ

ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function)

ฟังก์ชันอรรถประโยชน์เป็นการประยุกต์ การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคและแสดงออกมาเป็นแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ รูปแบบของฟังก์ชันเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดอรรถประโยชน์ที่มีต่อสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยอรรถประโยชน์ของแต่ละคนย่อมจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบุคคล สามารถแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$U = f(X_1, \dots, X_n)$$

โดยที่

U คือ อรรถประโยชน์รวมที่ได้จากการบริโภคสินค้าและบริการทุกชนิด

X_1, X_n คือ ตัวแทนของอรรถประโยชน์จากสินค้าหรือบริการชนิดที่ 1 ถึงชนิดที่ n

จากการทบทวนแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะนำทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ จากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เศรษฐศาสตร์มีสมมติฐานที่กำหนดให้ทรัพยากรทุกอย่างมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งตรงกับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถูกจำกัดด้วยทรัพยากรและงบประมาณทางสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ควรเลือกหนทางที่ทำให้ให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจสูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น ประการที่สอง คือ แนวคิดเรื่อง การเลือก สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความจำกัดของทรัพยากร ซึ่งก็คืองบประมาณทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มที่ในทุกๆ เรื่องหรือในทุก ๆ ความต้องการของนักศึกษา ดังนั้น การเลือกตอบสนองความต้องการในระดับแรกจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น การศึกษาในครั้งนี้เป็นการสมมติแบบจำลองให้ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรด้านต่าง ๆ เป็นสินค้าชนิดที่ 1 ถึงชนิดที่ n และบัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจเปรียบเสมือนผู้บริโภคที่ต้องเลือกสินค้าที่ทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด และแสดงออกมาในรูปของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) โดยใช้รูปแบบการเลือกผ่านแบบจำลอง Multiple Logistic Regression ซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ดังอธิบายในส่วนต่อไป

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

โดยทั่วไปแล้วการวิเคราะห์ความถดถอยแบบปกติเชิงซ้อนตัวแปรตามจะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณในขณะที่ตัวแปรอิสระจะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว หรืออาจมีตัวแปรบางตัวเป็นตัวแปรเชิงปริมาณและตัวแปรบางตัวเป็น

ตัวแปรเชิงกลุ่ม แต่สำหรับการวิเคราะห์ที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม จะต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ซึ่งมีรูปแบบการวิเคราะห์ดังนี้ กัลยา วานิชย์บัญชา [9]

เมื่อแบบจำลองมีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวหรือมีตัวแปรอิสระ P ตัว ลักษณะของสมการ Logistic Function จะเป็นดังนี้

$$P(\text{เกิดเหตุการณ์}) = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_p X_p}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_p X_p}} \quad \dots\dots (1)$$

$$P(\text{ไม่เกิดเหตุการณ์}) = 1 - P(\text{เกิดเหตุการณ์})$$

สมการ (1) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระไม่ได้อยู่ในรูปเชิงเส้น จึงต้องมีการปรับให้ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้นโดยให้

$$odds = \frac{P(\text{เกิดเหตุการณ์})}{P(\text{ไม่เกิดเหตุการณ์})} \quad \dots\dots (2)$$

Odds หรือ Odds Ratio จะแสดงถึงโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็นกี่เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิด เช่นถ้าได้ค่า Odds Ratio = 3.5 แสดงว่าโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็น 3.5 เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิด ถ้า Odds Ratio มากกว่า 1 แสดงว่าโอกาสการเกิดเหตุการณ์มากกว่าการไม่เกิดเหตุการณ์

$$\log(odds) = \log \left[\frac{P(\text{เกิดเหตุการณ์})}{P(\text{ไม่เกิดเหตุการณ์})} \right] \quad \dots\dots (3)$$

หรือ

$$\log(odds) = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_p X_p$$

สมการ (3) จะอยู่ในรูปเชิงเส้นและเรียกว่า Logit Response Function จากสูตรของ Odds ในสมการที่ 2 มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าเหตุการณ์นั้นมีโอกาสเกิดมากกว่าที่จะไม่เกิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

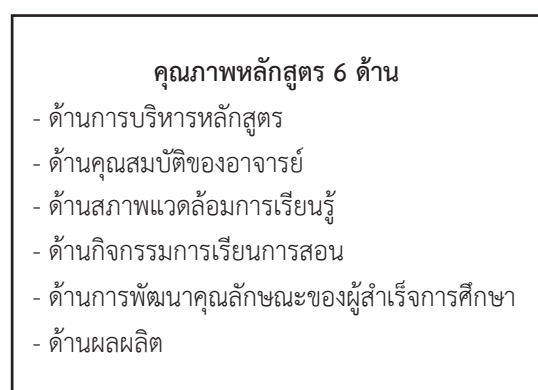
จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเลือกทางการศึกษา เช่น ภาณุวัฒน์ คงแสง และชัยวิชิต เขียรชนะ [10] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายวิชาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเรียนต่อ สถิตา สาสาย [11] วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำหรับการวิเคราะห์ในภาพรวมทุกหลักสูตรพบว่า อายุ พื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเชื่อมั่นในตนเองส่งผลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รัชนิวรรณ กุมภาคม และ สรรเพชญ์ เทียงเกตุ [12] พยากรณ์การประสบความสำเร็จในการเรียนรายวิชาหลักสถิติ จากการศึกษาค่าตัวแปรและนำมาสร้างสมการทำนายการประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนพบว่า นักศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 66 โดยมีตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การศึกษาในหลักสูตรปริญญาต่อเนื่อง 2 ปี คะแนนสอบกลางภาค พฤติกรรมในการเรียน นภาพร อุทยานจุฬาลงกรณ์ [13] ศึกษาโอกาสการสอบผ่านหรือไม่ผ่านในการเรียนวิชาสถิติธุรกิจ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อโอกาสสอบผ่านหรือไม่ผ่าน คือ เกเรตเฉลี่ยในขณะที่ลงทะเบียน สาขาที่นักศึกษาจบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และทัศนคติที่มีต่อการสอนของอาจารย์ในหัวข้อคุณธรรมและจริยธรรม อังคณา พิมพ์อน [14] ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการสำเร็จการศึกษา คือ ด้านกระบวนการพัฒนานักศึกษา ด้านคุณลักษณะนักศึกษา ตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หทัยกาญจน์ สิทธิศักดิ์ [15] ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาเอกหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาปริญญาโท คือ ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กิตติพงษ์ ประวัติ และคณะ [16] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียน กวดวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครสงขลา จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรเป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษโดยสามารถพยากรณ์โอกาสในการเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 86.70 จิรภา คำทา [17] ทำนายผลการสอบวิชาสถิติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถทำนายผลการสอบวิชาสถิติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ เฉลี่ยสะสม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครองตัวแปรทำนายดังกล่าวสามารถร่วมการอธิบายผลการสอบวิชาสถิติได้ถูกต้องร้อยละ 47.9 เพ็ญพักตร์ พันผา [18] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการสอบผ่านหรือไม่ผ่านวิชาสถิติธุรกิจของนักศึกษาคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีพบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการทำนายการสอบผ่านหรือไม่ผ่านวิชาสถิติธุรกิจมากที่สุด คือ คุณภาพการสอนอาจารย์ ความเพียร และความรับผิดชอบตามลำดับ

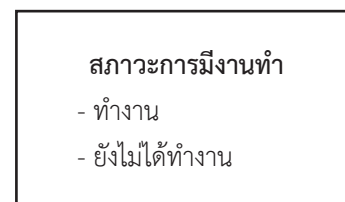
งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในการประยุกต์ใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติก เพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางการศึกษา แต่โจทย์วิจัยในครั้งนี้ คือ การหาปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อการมีงานทำ ซึ่งที่ผ่านมางานวิจัยที่ทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าว เช่น ธิติมา พลปลื้ม และคณะ [19] ศึกษาภาวะการทำงานของบัณฑิตกรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และพบว่า หากระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 1 เท่า จะเพิ่มโอกาสที่บัณฑิตที่จะพึงพอใจในงานที่ทำ 1.68 เท่า ผลการวิจัยนี้มีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกองแผนงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ [20] ศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิต และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำมากที่สุด 3 อันดับ คือ ความรู้ในวิชาชีพ ประสบการณ์ทำงาน และบุคลิกภาพ ผากรอง เทพรัตน์ [21] ศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการได้งานทำ คือ อาชีพของบิดา รูปร่างหน้าตาความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเองและความกล้าแสดงออก นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการได้งานทำ คือ การเตรียมตัวด้านคอมพิวเตอร์และการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตำแหน่งงานซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม [22] ศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิตพบว่า ความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ส่งผลช่วยให้บัณฑิตได้งานทำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.93 รองลงมา คือ ด้านสนทนากาการ และด้านภาษาต่างประเทศ จะเห็นได้ว่างานวิจัยดังที่ได้กล่าวมาเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำในภาพรวม ยังมีได้แยกเป็นองค์ประกอบ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทักษะหรือปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตร ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์เฉพาะปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ ผลการวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปี 2561 ต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยและได้นำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บัณฑิตสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจผู้สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 จำนวน 283 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บัณฑิตสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจผู้สำเร็จการศึกษาประจำปี 2559 จำนวน 166 คน [23] และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการแจกแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 91.57

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check – List) ประกอบด้วยข้อมูลส่วนต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการทำงาน ระยะเวลาในการหางาน อาชีพความสอดคล้องของวิชาชีพ และเงินเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตรทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านคุณสมบัติของอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา และด้านผลผลิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัย
2. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำมาพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข และเก็บมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนำมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่ ร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตรทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านคุณสมบัติของอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา และด้านผลผลิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ดังนี้ [24]

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.50 – 5.00	ความพึงพอใจมากที่สุด
3.50 – 4.49	ความพึงพอใจมาก
2.50 – 3.49	ความพึงพอใจปานกลาง
1.50 – 2.49	ความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.49	ความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเพื่อหาปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ ข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมจะต้องผ่านเงื่อนไขที่ใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก [25]

1. ตัวแปรอิสระ X เป็นตัวแปรที่ระดับข้อมูลอยู่ในระดับช่วง (Interval Scale) เป็นอย่างต่ำ
2. ตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องไม่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ด้วยการทดสอบ Spearman Test เพื่อดูความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวและพิจารณาจากค่า Sig. หากทำงานกับค่า Sig. > 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระนั้นไม่มีความสัมพันธ์ สามารถนำมาวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกได้
3. ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีอย่างน้อย 2 กลุ่ม
4. ต้องใช้ขนาดตัวอย่าง n มากกว่าหรือเท่ากับ 30 P โดยที่ P คือจำนวนตัวแปรอิสระ

ผลการศึกษา

การเก็บแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	81	53.06
หญิง	71	46.94
อายุ		
21 - 25 ปี	105	69.08
26 - 30 ปี	31	20.39
31- 35 ปี	9	5.92
35 ปีขึ้นไป	7	4.61
สถานภาพการทำงาน		
มีงานทำ	133	87.76
ว่างงาน	19	12.24
ระยะเวลาในการหางาน (เฉพาะผู้มีงานทำ)		
น้อยกว่า 3 เดือน	50	37.59
3 - 6 เดือน	25	18.80
7 - 12 เดือน	12	9.02
มากกว่า 12 เดือน	46	34.59
อาชีพ (เฉพาะผู้มีงานทำ)		
รับราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ	25	18.60
รัฐวิสาหกิจ	9	6.98
พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน	74	55.81
ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ	25	18.60
ความสอดคล้องในวิชาชีพ (เฉพาะผู้มีงานทำ)		
ตรงสาขา	25	18.60
มีความสอดคล้อง	74	55.81
ไม่ตรงสาขา	34	25.58
เงินเดือน (เฉพาะผู้มีงานทำ)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	35	26.32
10,000 – 15,000 บาท	60	45.11
15,001 – 20,000 บาท	26	19.55
20,001 บาท ขึ้นไป	12	9.02

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 81 คน (ร้อยละ 53.06) เพศหญิง จำนวน 71 คน (ร้อยละ 46.94) ส่วนมากมีอายุ 21-25 ปี จำนวน 105 คน (ร้อยละ 69.08) มีงานทำแล้ว จำนวน 133 คน (ร้อยละ 87.76) ใช้เวลาในการหางานทำน้อยกว่า 3 เดือน มากที่สุด จำนวน 50 คน (ร้อยละ 37.59) ผู้ที่มีงานทำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน จำนวน 74 คน (ร้อยละ 55.81) ซึ่งงานที่ปฏิบัติอยู่มีความสอดคล้องกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 74 คน (ร้อยละ 55.81) และได้รับเงินเดือนอยู่ในช่วงระหว่าง 10,000-15,000 บาท จำนวน 60 คน (ร้อยละ 45.11)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตรทั้ง 6 ด้าน

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของบัณฑิตที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร 6 ด้าน

คุณภาพหลักสูตร	$\bar{X}$	SD
1. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.15	0.838
2. ด้านคุณสมบัติของอาจารย์	4.39	0.857
3. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.11	0.825
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.22	0.848
5. ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	4.18	0.817
6. ด้านผลผลิต	4.26	0.752

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อหาระดับความพึงพอใจของบัณฑิตที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านคุณสมบัติของอาจารย์ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา และด้านผลผลิต พบว่า บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อด้านคุณสมบัติของอาจารย์ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.857$) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.752$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.848$) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.817$) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.838$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.825$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเพื่อหาปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำ

การทดสอบตัวแปรที่เหมาะสมของตัวแปรในแบบจำลอง

สมมติฐาน

H₀: ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านคุณภาพหลักสูตรทั้ง 6 ด้าน

H₁: ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านคุณภาพหลักสูตรอย่างน้อย 1 ด้าน

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบตัวแปรที่เหมาะสมในแบบจำลอง

	Chi-square	df	Sig.
Step	1194.336	1	.000
Block	1194.336	1	.000
Model	1194.336	1	.000

** ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบจำลองมีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก หรือ มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรในแบบจำลองที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบการเกิด Multicollinearity ด้วย Spearman Rank Test

	การบริหารหลักสูตร	คุณสมบัติของอาจารย์	สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนการสอน	การพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	ผลผลิต
ด้านการบริหารหลักสูตร	1	-0.291	-0.118	-0.106	0.235	0.027
ด้านคุณสมบัติของอาจารย์		1	-0.27	0.088	-0.408	0.009
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้			1	-0.027	-0.018	0.022
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				1	-0.098	0.371
ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา					1	0.121
ด้านผลผลิต						1

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ที่ไม่พบตัวแปรอิสระ (คุณภาพหลักสูตรทั้ง 6 ด้าน) ที่มีความสัมพันธ์กันเกินระดับ 0.3 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปรไม่เกิดความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) สามารถนำตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไปได้

ตารางที่ 5 แสดงความเหมาะสมของแบบจำลอง

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
229.475	0.687	0.822

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบจำลองมีค่า -2 Log likelihood เท่ากับ 229.475 ค่า Cox & Snell R Square เท่ากับ .687 และค่า Nagelkerke R Square เท่ากับ .822 แสดงว่าตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองมีความเหมาะสมสามารถอธิบายความผันแปรในแบบจำลองถึงร้อยละ 82.2 (ค่า Cox & Snell R Square และ Nagelkerke R Square จะมีวิธีการพิจารณาคล้ายกับค่า R^2 ของแบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นตรง)

การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองด้วย Hosmer - Lemeshow Test

Hosmer - Lemeshow เป็นสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลโดยจะแบ่ง Case ออกเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน การแบ่งจะพิจารณาจากค่าประมาณของโอกาสที่เหตุการณ์จะเกิดด้วยสถิติไคสแควร์ โดยที่ขนาดตัวอย่างที่ทำการทดสอบต้องมากพอที่จะทำให้จำนวน Case ที่คาดหวังมากกว่า 5 และไม่มีกลุ่มใดที่มีค่า E_i น้อยกว่า 1 กลยา วานิชย์บัญชา [9]

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^{10} \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

โดยมีสมมติฐานการทดสอบดังนี้

H_0 : แบบจำลองมีความเหมาะสม

H_1 : แบบจำลองไม่มีความเหมาะสม

ตารางที่ 6 แสดงการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองด้วยสถิติ Hosmer and Lemeshow

	Chi-square	df	Sig.
Step	14.226	4	.335

** ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบจำลองมีค่า Sig. มากกว่า 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานรอง หรือแบบจำลองนี้มีความเหมาะสมในการประมาณค่า

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติก

Variables	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
ด้านการบริหารหลักสูตร	1.024	0.926	9.642	1	0.011	1.3075
ด้านคุณสมบัติของอาจารย์	2.348	1.112	14.254	1	0.067	2.5462
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	-2.225	1.524	16.331	1	0.123	1.3341
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.405	2.006	20.143	1	0.002	1.4022
ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	2.553	0.998	19.472	1	0.157	0.0663
ด้านผลผลิต	3.617	1.635	21.785	1	0.222	1.2456
Constant	-9.344	2.109		1	0.000	

** ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ตัวแปรด้านการบริหารหลักสูตร และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน แปลผลได้ว่าเมื่อระดับความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรด้านการบริหารหลักสูตรเพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่นักศึกษาจะมีงานทำจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.75 และ ถ้าระดับความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่นักศึกษาจะมีงานทำจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.22

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณภาพหลักสูตรที่ส่งผลต่อการมีงานทำ กรณีศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งผลการวิเคราะห์เพื่อหาระดับความพึงพอใจของบัณฑิตที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านคุณสมบัติของอาจารย์ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาและด้านผลผลิต จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 152 ฉบับ (ร้อยละ 91.57) ทำให้ทราบว่า บัณฑิตมีระดับความพึงพอใจต่อด้านคุณสมบัติของอาจารย์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.857$) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.752$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.848$) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.817$) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.838$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, $SD = 0.825$) ตามลำดับ

สำหรับผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติก ทำให้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสการมีงานทำ หากระดับความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพหลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 1 ระดับโอกาสที่นักศึกษาจะมีงานทำจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.22 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกองแผนงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ [20] ที่ทำการศึกษากวากอร์ณมีงานทำของบัณฑิตและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำมากที่สุด 3 อันดับ คือ ความรู้ในวิชาชีพ ประสบการณ์ทำงาน และบุคลิกภาพ จากความสำคัญดังกล่าวสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจควรเพิ่มทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในลักษณะของโครงการพัฒนาดตนเองของผู้เรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและค้นหา ความถนัดของตนเอง เป็นประโยชน์ต่อการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต โดยอาจทำในลักษณะของโครงการที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ศักยภาพ พิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ทางสาขาควรทำความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ บริษัท หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะสหกิจศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและทักษะวิชาชีพอย่างแท้จริง

นอกจากการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว การบริหารหลักสูตรซึ่งเปรียบเสมือนการกำหนดนโยบายการผลิตบัณฑิตบัณฑิตในภาพรวมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยโลจิสติกพบว่า หากความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรเพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่นักศึกษาจะได้งานทำจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.75 สำหรับการบริหารหลักสูตรนั้นจะทำได้ยากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะจะต้องพิจารณาทั้งระบบตั้งแต่กระบวนการ Input, Process, Output และ Outcome ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเริ่มต้นจากการเลือกนักศึกษาที่มีความตั้งใจ และความถนัดในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจอย่างแท้จริง เลือกบุคลากรที่มีความสามารถ และมีศักยภาพสอดคล้องกับอาชีพเป้าหมาย (Input) สำหรับกระบวนการ (Process) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นไปที่การเพิ่มทักษะดังที่ได้กล่าวไปแล้วในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) บัณฑิตจะต้องมีความรู้ ทักษะ ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในส่วนของผลลัพธ์ (Outcome) ทางสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลความพึงพอใจในการใช้บัณฑิต และจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ถึง 10 ปี มิใช่ทำเพียงแค่ครั้งเดียว การทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เข้าใจแนวโน้มความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เป็นผลดีต่อการกำหนดทิศทางการผลิตบัณฑิตได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรด้านการบริหารหลักสูตร และด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการมีงานทำของบัณฑิต จากข้อค้นพบนี้ควรทำการศึกษาในเชิงลึก เพื่อประโยชน์ด้านการกำหนดนโยบายการผลิตบัณฑิต
2. ควรศึกษาเชิงคุณภาพในลักษณะ Focus Group ระหว่างกลุ่มบัณฑิตที่มีงานทำ และกลุ่มที่ยังไม่มีงานทำ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาเพื่อสาเหตุกรณีที่บัณฑิตยังไม่มีงานทำ เปรียบเทียบ หาจุดบกพร่อง ข้อดี ข้อเสียของหลักสูตร สรุปเป็นประเด็น และนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นงานนำข้อมูลบางส่วนที่ได้จากการทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรจากการมีส่วนร่วมของบัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิบูลสงคราม ประธานหลักสูตร คณะอาจารย์ประจำสาขาวิชา บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาปี 2559 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] วสันต์ ทองไทย. (2556). “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้”, **ครุศาสตร์สาร**. 7(2), 37-46.
- [3] ผกากรอง เทพรักษ์. (2556). “พฤติกรรมการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา”, **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 8(2), 154-160.
- [4] ศิริวรรณ สิริพุทไธวรรณ. (2547). **รายงานการวิจัย เรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ**. กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547.
- [5] จินตนา มังคละกนก. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหางานทำของบัณฑิตระดับปริญญาตรีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สำนักหอสมุดกลาง ทุนอุดหนุนประเภททุนสนับสนุนนักวิจัยในลักษณะกลุ่มจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือประจำปี.
- [6] กองแผนงาน. (2556). **รายงานการสำรวจภาวะการหางานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีการศึกษา 2554**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [7] วิรุณศิริ ไชมา. (2555). **เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] รัตนา สายคณิต และชลลดา จามรกุล. (2556). **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [9] กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] ภาณุวัฒน์ คงแสง และชัยวิชิต เขียรชนะ. (2556). “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายวิชาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก”, **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา**. 25(87), 83-91.
- [11] ลลิตา สาสา. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [12] รัชนิวรรณ กุมภกาม และสรพรเพชญ์ เทียงเกตุ. (2551). **การพยากรณ์การประสบความสำเร็จในการเรียนรายวิชา สด 301 (หลักสถิติ) ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก**. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [13] นภาพร อุทยานวุฒิกุล. (2551). **โอกาสของการสอบผ่านหรือไม่ผ่านในการเรียนวิชาสถิติธุรกิจโดยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- [14] อังคณา พิมพ์อน. (2553). **การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- [15] หทัยกาญจน์ สิทธิศักดิ์. (2559). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร”, ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจราชชมงคลพระนคร และการนำเสนอผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์**, 293-307. วันที่ 16-17 ธันวาคม 2559 ณ ห้องประชุมอาคารเกียรติวงศ์ อาคาร 90 ปี ชั้น 6 คณะบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- [16] กิตติพงษ์ ประวัติ วาสนา สุวรรณวิจิตร และเจษฎา นกน้อย. (2558). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครสงขลา”, ใน **การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติครั้งที่ 6**. 19-28. วันที่ 26 มิถุนายน 2558. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- [17] จิรภา คำทา. (2558). “การทำนายผลการสอบวิชาสถิติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเชิงพหุ”, **Veridian E-Journal**. 8(3), 942-957.

- [18] เพ็ญพักตร์ พันผา. (2558). “การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการสอบผ่านหรือไม่ผ่านวิชาสถิติธุรกิจของนักศึกษาคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี”, *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*. 9(1), 50-67.
- [19] อติมา พลับพลึง ปิยพงศ์ พลับพลึง เภาลี แก่นจันดา และสัตยา ตันจันทร์พงศ์. (2558). *ภาวะการทำงานของบัณฑิตกรณศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- [20] กองแผนงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2556). *ภาวะการดำเนินงานของบัณฑิต ระดับปริญญาตรี*. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [21] ผกากรอง เทพรรัตน์. (2557). “พฤติกรรมการทำงานที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา”, *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 8(2), 154-160.
- [22] สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2556). *การศึกษาภาวะการดำเนินงานของบัณฑิต ปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. รายงานการวิจัย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- [23] Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and Row Publication.
- [24] บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [25] ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต

Impact of the Crisis on Foreign Tourists in Phuket Province

สุมาลี ศรีธรรมราช¹ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์^{2*}

Sumalee Srithammarat¹ and Bussagone Tavonprasith^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ Likert และ สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR) ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจและด้านภัยพิบัติธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา ปริญญาตรี สถานภาพโสด สถานภาพสมรส และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และกลุ่มประเทศในทวีปโอเชียเนีย และ ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย สถานภาพโสด และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

คำสำคัญ: เหตุการณ์วิกฤต นักท่องเที่ยวต่างชาติ จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This research aims to study the impact level of the crisis on foreign tourists and the factors related on the impact level of the crisis on foreign tourists in Phuket province. The data were collected from 400 foreign tourists. The study employed frequency, percentage, standard deviation, Likert and Ordinal Logistic Regression (OLR) for analysis. The results found that the aspect of politics/ life and property safety was a high level of impact. The aspects of economy and natural disaster were a moderate level. The factors related on the impact level of the economy side were education level of lower the secondary school, high school, diploma and bachelor, status of single and marriage, and European birthplace. The disaster was entrepreneurs and Oceanian birthplace. Finally the politic crisis, there were entrepreneurs, single status and countries in Europe.

Keywords: Crisis, Foreign Tourists, Phuket Province

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ., สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Undergraduate Student, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: Tel.:074-317618 E-mail address: bussagone@gmail.com

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและแหล่งการจ้างงานที่สำคัญของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในบางช่วงหรือปีก็ตกอยู่ในช่วงที่หดตัว เนื่องจากเกิดเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ สถานการณ์ทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งสามารถแบ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

ปัญหาวิกฤตซัพไพรมีในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ส่งผลกระทบต่อตลาดต่างประเทศของประเทศไทย โดยเฉพาะช่วง 9 เดือนแรก ของปี 2552 ทำให้ภาวะการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตปี 2552 ซะลดตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน ในขณะที่การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติได้แก่ เหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ 6 จังหวัดในแถบทะเลอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต เมื่อเกิดเหตุการณ์พิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวใน พ.ศ. 2548 ลดลงเหลือจำนวน 2,510,276 คน ลดลงถึงร้อยละ 47.63 [1] และเหตุการณ์ความไม่เสถียรภาพทางการเมือง ได้แก่ การก่อรัฐประหาร การชุมนุมประท้วง นับตั้งแต่ต้นปี 2557 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกลับหดตัวอย่างต่อเนื่องอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองที่ลากยาวมาตั้งแต่ปลายปี 2556 โดยมีการชุมนุมและปิดการจราจรในกรุงเทพฯ การประกาศ พระราชกำหนดฉุกเฉินการประกาศกฏอัยการศึกและการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคมส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบทางลบและรุนแรง เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เข้าใจและไม่เชื่อมั่นในสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีนที่ขยายตัวสูงในประเทศอื่น ๆ แต่กลับหดตัวในประเทศไทย

ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต ในประเด็นผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และหน่วยงานอื่น ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด ตลอดจนการกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต
2. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการ หรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้น ปริมาณสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมหมายถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งตามกฎแห่งอุปสงค์การท่องเที่ยวได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณบริการการท่องเที่ยวกับอัตราค่าบริการไว้ว่า “ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวย่อมผกผันกับอัตราค่าบริการการท่องเที่ยว” หมายความว่า ถ้าอัตราค่าบริการของการท่องเที่ยวลดลง ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น แต่ถ้าอัตราค่าบริการของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการการท่องเที่ยวจะลดลง

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมีหลายประการ ตลอดจนมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปริมาณการขยายตัวของธุรกิจย่อยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว จะเป็นทั้งปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้หรือควบคุมได้ยาก ซึ่งผู้ประกอบการสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตลาดท่องเที่ยวบ้าง และสามารถเตรียมกิจกรรมทางการตลาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยที่สำคัญมีดังนี้ [2]

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นและประเทศมีผลกระทบต่อการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับอุปสงค์แตกต่างกัน ประเทศที่มีเศรษฐกิจดี

2) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic Factors) ลักษณะของประชากร ได้แก่ ขนาดและองค์ประกอบของครอบครัว อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ ระดับรายได้ อาชีพ เชื้อชาติ สัญชาติ ซึ่งโดยรวมแล้วจะมีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

3) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic Factors) ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศผู้ซื้อจะมีผลกระทบทำให้เส้นอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติแตกต่างกัน และเป็นสิ่งที่กำหนดประเภทของจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวที่ผู้ต้องการไป

4) ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political and Regulatory Factors) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศอาจทำให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงหรือทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวแตกต่างกันเนื่อง จากมีความรู้สึกปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยในการจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ เช่น การเกิดภาวะสงคราม การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถ้านักท่องเที่ยวรู้สึกหวั่นเกรงเรื่องความปลอดภัยอุปสงค์การท่องเที่ยวจะลดลง มีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

สำหรับปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) เป็นสิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นนั้น ๆ มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และงานประเพณีต่าง ๆ

1.2 ความปลอดภัย (Security) โดยนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพ

1.3 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructures) โดยปกติแล้วรัฐจะเป็นผู้ลงทุน เช่น ถนน สนามบิน สถานีรถไฟ ไฟฟ้า ระบบการสื่อสาร ฯลฯ

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) เช่น การคมนาคม พืชการเข้า-ออกเมือง ฯลฯ

1.5 สินค้าของที่ระลึก (Souvenirs) ต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา การส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

1.6 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relation) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยว

1.7 ภาพลักษณ์ (Image) เป็นตัวกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น หากประเทศใดมีภาพลักษณ์ว่า เป็นดินแดนแห่งความฝันของผู้ชาย นักท่องเที่ยวที่สนใจก็จะเป็นกลุ่มชายรักสนุก

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

2.1 สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมือง จะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

2.2 ความนิยมในการท่องเที่ยว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีองค์ประกอบหลายประการที่ช่วยให้รายได้ของครอบครัวสูงขึ้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลงทำให้ผู้ที่รักการเดินทางท่องเที่ยวสามารถจัดการรายได้เพื่อการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

2.3 การขยายเส้นทางคมนาคม การคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

2.4 การแลกเปลี่ยนนโยบายทางการเมือง ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขัน ทั้งด้านการตลาดและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบ นักวิชาการได้ให้ความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบดังนี้ ประสิทธิ์ ตั้งยิ่ง [3] ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบไว้ว่าคำว่า “ผลกระทบ” (Impact) ที่กล่าวถึงนั้น โดยทั่วไปจะหมายถึงผลของการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบดังกล่าวอาจจำแนกออกตามประเภทขนาดและระยะเวลาได้ ดังนี้ ประเภทของผลกระทบ ได้แก่ การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงาน ที่ดินทำกิน มูลค่าบ้านและทรัพย์สินลดลง ความสูญเสียบริการทางสังคมและความสูญเสียเกี่ยวกับวิถีดำเนินชีวิต ขนาดของผลกระทบจะมีตั้งแต่ระดับที่น้อยถึงมาก และระยะเวลาของผลกระทบก็มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว สามารถแบ่งผลกระทบเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านสังคม ด้านการเมืองด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ เช่น ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสร้างเขื่อนทำให้คนเป็นโรคพยาธิซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อนมากขึ้น

2. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (Reality) อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบในเชิงภาวะวิสัย (Objective Impact) ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายคุมกำเนิด และอีกประการหนึ่ง คือ ผลกระทบเชิงอัตวิสัย (Subjective Impact) ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของโสเภณีทำให้คนไทยเป็นอันมากรู้สึกอับอายต่างชาติ

3. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่าของผลกระทบ อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบโดยตรง (Direction Impact) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่าของผลกระทบ อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบในเชิงบวก (Positive Impact) หมายถึง ผลกระทบที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและผลกระทบในเชิงลบ (Negative Impact) ได้แก่ ผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนา

5. การแบ่งผลกระทบตามช่วงเวลา (Time) ที่เกิดขึ้นจะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบในระยะสั้น (Short Run Impact) ส่วนอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคต (Future Run Impact) หรือผลกระทบในระยะยาว (Long Run Impact)

6. การแบ่งผลกระทบตามขอบเขตที่เกิดขึ้น (Scope) สามารถแบ่งออกได้เป็นผลกระทบที่มีผลในวงกว้างและผลกระทบที่มีผลในวงแคบ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ทศพล ปานรัตน์ [4] ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางรายได้มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย และสวีเดนมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้นส่วนชาติอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ ยกเว้น ชาวเยอรมนีที่การมาท่องเที่ยวในจังหวัดมีความสัมพันธ์ผกผันกับรายได้ และจากการศึกษาปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนพบว่า ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนลดลงมีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ชาวสวีเดนและเกาหลีใต้มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวจากชาติอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน ส่วน กมลชนก จำปาทอง [5] ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี 2546 – 2550 ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่เพียง 2 ตัวแปร คือเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นลบ หมายความว่า ถ้ามีเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลง ในทางกลับกันถ้าเหตุการณ์ทางการเมืองสงบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะเพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยทางการเมืองที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก หมายความว่า ถ้าเป็นฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น และจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลงเมื่อไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang and Min [6] ที่ศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวเหตุการณ์วิกฤต ซึ่งพบว่า เหตุการณ์วิกฤตมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งการจ้างงานภายในประเทศ โดยขนาดและระยะเวลาของผลกระทบขึ้นอยู่กับประเภทของเหตุการณ์ สถานที่หรือพื้นที่ที่เกิด ขนาดความรุนแรง ระยะเวลาในการเกิด และตลาดนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือที่เกิดจากมนุษย์ เช่น ความไม่สงบภายในประเทศ การแพร่ระบาดของโรค การก่อการร้าย เป็นต้น จะรุนแรงหรือสร้างความเสียหายน้อยกว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น สึนามิ แผ่นดินไหว เป็นต้น เนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติส่วนใหญ่ทำลายหรือสร้างความเสียหายกับอุปทานและห่วงโซ่อุปทานของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจ สถานที่พักแรม/โรงแรม สาธารณูปโภค เป็นต้น ในขณะที่เหตุการณ์ที่ไม่ใช่ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น เหตุการณ์วิกฤตจึงมีอิทธิพลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่ นันทกัศ จามเมือง [7] ได้ให้ข้อสรุปจากการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยพิเศษที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยช่วงเดือนมกราคม 2545- ธันวาคม 2551 ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีโดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการท่องเที่ยว รองลงมา คือ การเดินทางมาในเรื่องธุรกิจ ซึ่งปัจจัยลบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะปัญหาการเมืองการปิดสนามบิน การเกิดสึนามิส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนลดลง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายโดยเฉพาะสถานการณ์ด้านลบ แต่ทั้งนี้ มีงานมหกรรมพืชสวนโลกฯ และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ก็สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้ อัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสะอาด [1] ศึกษาเรื่องผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทย ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์วิกฤตทั้ง 9 เหตุการณ์ระหว่างพ.ศ. 2544-2552 มีอิทธิพลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเหตุการณ์วิกฤตแต่ละเหตุการณ์มีผลกระทบต่อตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของการเกิดประเภท

ของวิกฤตและตลาดนักท่องเที่ยว โดยการแพร่ระบาดของโรคสร้างความเสียหายให้กับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยมากที่สุด แต่มีแนวโน้มความเสียหายลดลงหากเกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันในอนาคตแตกต่างจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศที่มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในครั้งแรก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเพิ่มระดับของความเสียหายในการท่องเที่ยว ส่วนภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างสึนามิ มีผลกระทบต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวในลำดับรองลงมา และมีเปอร์เซ็นต์ความสูญเสียต่อเดือนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเหตุการณ์วิกฤตอื่น ๆ รวมทั้งมีการฟื้นตัวกลับของอุปสงค์ค่อนข้างรวดเร็วกว่าเหตุการณ์วิกฤตอื่น โดยเหตุการณ์นี้ส่งผลกระทบรุนแรงในเดือนแรก และปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็วในเดือนต่อมา สำหรับเหตุการณ์ 9/11 เป็นเหตุการณ์ที่มีขนาดและระยะเวลาของผลกระทบค่อนข้างน้อย เพราะไทยไม่ใช่ประเทศที่เสี่ยงต่อการก่อการร้ายข้ามชาติ

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณจากสูตร Yamane ณ ความคาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ในสถานที่ท่องเที่ยว 5 แห่ง ได้แก่ ป่าตอง กะตะ/กะรน แหลมพรหมเทพ หาดกมลา และวัดฉลอง

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ จะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 การประมาณค่าผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ และ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติในสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง รวมจำนวน 400 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ Likert และ สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR)

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในด้าน ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระดับผลกระทบ ดังนี้ 5 4 3 2 และ 1 จาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด หลังจากนั้น นำระดับคะแนนเฉลี่ยมาจัดเกณฑ์ 3 ระดับดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.67-5.00 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34-3.66 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-2.33 แปลความว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับน้อย

การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกแบบอันดับ (Ordinal Logistic Regression: OLR)

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(Y) \leq 1}{\text{pr}(Y) > 1} = \alpha_1 + \beta_1 \text{SEX} + \beta_2 \text{AGE} + \beta_3 \text{EDU}_1 + \beta_4 \text{EDU}_2 + \beta_5 \text{EDU}_3 + \beta_6 \text{EDU}_4 +$$

$$\beta_7 \text{EDU}_5 + \beta_8 \text{INC} + \beta_9 \text{OCC}_1 + \beta_{10} \text{OCC}_2 + \beta_{11} \text{OCC}_3 + \beta_{12} \text{OCC}_4 + \beta_{13} \text{OCC}_5 + \beta_{14} \text{STA}_1 + \beta_{15} \text{STA}_2 + \beta_{16} \text{ADD}_1 + \beta_{17} \text{ADD}_2 + \beta_{18} \text{ADD}_3 + \beta_{19} \text{ADD}_4$$

โดยที่ Y คือ ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

Y = 3 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับมาก

Y = 2 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับปานกลาง

Y = 1 หมายถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระดับน้อย

SEX : เพศ (Reference เพศหญิง)

AGE : อายุ

EDU : ระดับการศึกษา

EDU = 1: ต่ำกว่ามัธยม

EDU = 2: มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า

EDU = 3: มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

EDU = 4: อนุปริญญา

EDU = 5: ปริญญาตรี (Reference สูงกว่าปริญญาตรี)

INC : รายได้

OCC : อาชีพ

OCC = 1: นักเรียน นิสิต นักศึกษา

OCC = 2: ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

OCC = 3: พนักงานบริษัทเอกชน

OCC = 4: ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

OCC = 5: รับจ้างทั่วไป (Reference อาชีพอื่น ๆ)

STA : สถานภาพ

STA = 1: โสด

STA = 2: สมรส (Reference หม้าย/ หย่าร้าง / แยกกันอยู่)

ADD : กลุ่มประเทศ

ADD = 1: อาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา

ADD = 2: อาศัยอยู่ในทวีปเอเชีย

ADD = 3: อาศัยอยู่ในทวีปอเมริกา

ADD = 4: อาศัยอยู่ในทวีปยุโรป (Reference กลุ่มประเทศอื่น ๆ)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 400 คน โดยจำแนกตามลักษณะทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่าเพศหญิง นั่นคือ เพศชาย ร้อยละ 51.5 เพศหญิง ร้อยละ 48.5 ส่วนใหญ่มีอายุ 26-36 ปี ร้อยละ 31.5 รองลงมา คือ อายุ 47 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.3 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 66.5 รองลงมา คือ โสด ร้อยละ 22.3 และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 11.3 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา ร้อยละ 24.3 เป็นระดับอนุปริญญา มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ต่ำกว่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.5 และส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 29.0 รองลงมา เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 24.3 โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากทวีปยุโรป คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ทวีปเอเชีย ร้อยละ 21.8

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	3.63	0.590	ปานกลาง
1. วิกฤตการเงิน Hamburger Crisis ในสหรัฐอเมริกา	3.05	0.970	ปานกลาง
2. เหตุการณ์อัตราการว่างงานสูงสุดในยุโรปในเดือนมกราคมถึงมีนาคม 2012	2.57	0.994	ปานกลาง
3. การล้มละลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก	2.47	1.003	ปานกลาง
4.ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น	3.40	0.970	ปานกลาง
5. ราคาตั๋วเครื่องบิน (ค่าตัว) ที่เพิ่มสูงขึ้น	3.80	0.970	มาก
6. ราคาที่พัก ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท ที่เพิ่มสูงขึ้น	4.12	0.885	มาก
7. มาตรการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมสำหรับนักท่องเที่ยวสูงขึ้น	4.21	0.890	มาก
8. อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ได้แก่ การการแข็งค่าขึ้นของเงินบาท	4.28	0.821	มาก
9. ค่าครองชีพต่อวัน	4.37	0.787	มาก
10. ราคาอาหารที่เพิ่มสูงขึ้น	4.00	0.886	มาก
11. การขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้น	3.70	0.921	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D	ความหมาย
ผลกระทบด้านภัยพิบัติธรรมชาติ	3.50	0.680	ปานกลาง
1. การเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีผลทำให้เส้นทาง การคมนาคมไม่สะดวก	3.93	0.970	มาก
2. การเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในสถานที่ท่องเที่ยวก่อให้เกิดอันตราย	3.32	1.090	ปานกลาง
3. การเกิดพายุธรรมชาติในสถานที่ท่องเที่ยว	3.11	1.064	ปานกลาง
4. การเกิดสึนามิในสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลทำให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิต และทรัพย์สินนักท่องเที่ยว	4.46	0.781	มาก
5. การเกิดไฟป่าในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียง	3.14	0.964	ปานกลาง
6. การเกิดดินโคลนถล่มในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงทำให้อาจได้รับ อันตราย	3.10	0.949	ปานกลาง
ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.57	0.450	มาก
1. เหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง			
2. การปฏิบัติและรัฐประหารในประเทศส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มี การเกิดเหตุการณ์	4.71	0.664	มาก
	4.56	0.606	มาก
3. เหตุการณ์การก่อจลาจลและสงครามกลางเมือง	4.54	0.678	มาก
4. การเกิดปัญหาอาชญากรรมโจรผู้ร้ายในสถานที่ท่องเที่ยว	4.54	0.682	มาก
5. เกิดการก่อการร้ายในสถานที่ท่องเที่ยว	4.52	0.625	มาก
6. เหตุการณ์การปิดสนามบินกรณี การปิดสนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมือง	4.54	0.648	มาก
7. การฉ้อโกงต้มตุ๋นในสถานที่ท่องเที่ยว	4.59	0.635	มาก
รวม	3.90	0.573	มาก

การศึกษาข้อมูลระดับผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีตัวแปรผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด 24 ตัวแปร โดยตัวแปรที่มีผลกระทบในระดับมาก มี 16 ตัวแปร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 ระดับปานกลางมี 8 ตัวแปร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 และไม่มีตัวแปรที่มีผลกระทบอยู่ในระดับน้อย โดยเหตุการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.71 ขณะที่การล่มสลายของเลห์แมนบราเธอร์ส สถาบันการเงินที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.47 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเศรษฐกิจ และด้านภัยพิบัติธรรมชาติ มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และ 3.50 ตามลำดับ ขณะที่ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 โดยผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยแบ่งเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้วิจัยใช้สถิติ ordered logistic regression model ในการทดสอบสมมติฐานเนื่องจากผลกระทบมี 3 ระดับ เมื่อวิเคราะห์ด้วย Ordinal Logistic Regression (OLR) จะได้แบบจำลองด้านละ 2 แบบจำลอง ในการประมาณค่าแบบจำลองโดยวิธีการแบบจำลองถดถอยแบบอันดับขั้นจำเป็นต้องมีการทดสอบเงื่อนไขการขนานและความเหมาะสมของแบบจำลองโดยดูจากการเปลี่ยนแปลงของค่า -2Log Likelihood (-2LL) ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองทั้ง 3 ด้านมีค่าสถิติผ่านในเงื่อนไขการขนาน และความเหมาะสม สามารถแสดงได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{ECO}) \leq 1}{\text{pr}(\text{ECO}) > 1} = -4.162^{***} - 0.286 \text{ SEX} - 0.009 \text{ AGE} - 1.501 \text{ EDU}_1^{**} - 0.730 \text{ EDU}_2 - 1.316 \text{ EDU}_3^{**} - 1.875 \text{ EDU}_4^{***} - 0.889 \text{ EDU}_5^{**} - 1.051 \text{ INC} - 0.273 \text{ OCC}_1 + 0.688 \text{ OCC}_2 + 0.730 \text{ OCC}_3 + 0.725 \text{ OCC}_4 + 1.128 \text{ OCC}_5 + 0.279 \text{ OCC}_6 + 0.465 \text{ OCC}_7 + 1.381 \text{ STA}_1^{***} + 1.178 \text{ STA}_2^{***} - 0.735 \text{ ADD}_1 + 0.469 \text{ ADD}_2 + 0.156 \text{ ADD}_3 + 2.659 \text{ ADD}_4^{***}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{ECO}) \leq 1}{\text{pr}(\text{ECO}) > 1} = -0.272 - 0.286 \text{ SEX} - 0.009 \text{ AGE} - 1.501 \text{ EDU}_1^{**} - 0.730 \text{ EDU}_2 \\ - 1.316 \text{ EDU}_3^{**} - 1.875 \text{ EDU}_4^{***} - 0.889 \text{ EDU}_5^{**} - 1.051 \text{ INC} - 0.273 \text{ OCC}_1 + 0.688 \text{ OCC}_2 \\ + 0.730 \text{ OCC}_3 + 0.725 \text{ OCC}_4 + 1.128 \text{ OCC}_5 + 0.279 \text{ OCC}_6 + 0.465 \text{ OCC}_7 + 1.381 \text{ STA}_1^{***} \\ + 1.178 \text{ STA}_2^{***} - 0.735 \text{ ADD}_1 + 0.469 \text{ ADD}_2 + 0.156 \text{ ADD}_3 + 2.659 \text{ ADD}_4^{***}$$

ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{DIS}) \leq 1}{\text{pr}(\text{DIS}) > 1} = -3.413^{***} - 0.183 \text{ SEX} - 0.017 \text{ AGE} + 1.956 \text{ EDU}_1 - 0.233 \text{ EDU}_2 \\ - 0.693 \text{ EDU}_3 - 1.508 \text{ EDU}_4 - 0.563 \text{ EDU}_5 + 1.974 \text{ INC} - 0.088 \text{ OCC}_1 - 0.385 \text{ OCC}_2 - 0.213 \text{ OCC}_3 \\ - 0.873 \text{ OCC}_4^{***} - 0.263 \text{ OCC}_5 - 1.293 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 0.292 \text{ STA}_1 + 0.129 \text{ STA}_2 - 0.459 \text{ ADD}_1 \\ + 1.180 \text{ ADD}_2^{**} + 0.062 \text{ ADD}_3 - 0.338 \text{ ADD}_4$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{DIS}) \leq 1}{\text{pr}(\text{DIS}) > 1} = -0.032 - 0.183 \text{ SEX} - 0.017 \text{ AGE} + 1.956 \text{ EDU}_1 - 0.233 \text{ EDU}_2 \\ - 0.693 \text{ EDU}_3 - 1.508 \text{ EDU}_4 - 0.563 \text{ EDU}_5 + 1.974 \text{ INC} - 0.088 \text{ OCC}_1 - 0.385 \text{ OCC}_2 - 0.213 \text{ OCC}_3 \\ - 0.873 \text{ OCC}_4^{***} - 0.263 \text{ OCC}_5 - 1.293 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 0.292 \text{ STA}_1 + 0.129 \text{ STA}_2 - 0.459 \text{ ADD}_1 \\ + 1.180 \text{ ADD}_2^{**} + 0.062 \text{ ADD}_3 - 0.338 \text{ ADD}_4$$

ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แบบจำลองที่ 1

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{POL}) \leq 1}{\text{pr}(\text{POL}) > 1} = -24.701 + 0.021 \text{ SEX} - 0.045 \text{ AGE} + 17.032 \text{ EDU}_1 - 1.485 \text{ EDU}_2 \\ - 2.435 \text{ EDU}_3 - 2.262 \text{ EDU}_4 - 1.088 \text{ EDU}_5 + 1.001 \text{ INC} + 1.486 \text{ OCC}_1 + 2.155 \text{ OCC}_2 + 1.627 \text{ OCC}_3 \\ + 2.358 \text{ OCC}_4^{**} + 0.847 \text{ OCC}_5 + 19.895 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 18.042 \text{ STA}_1^{***} - 17.390 \text{ STA}_2 \\ + 16.590 \text{ ADD}_1 + 16.933 \text{ ADD}_2 + 0.431 \text{ ADD}_3 + 0.729 \text{ ADD}_4^{**}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\text{Logit1} = \ln \frac{\text{pr}(\text{POL}) \leq 1}{\text{pr}(\text{POL}) > 1} = -21.683^{***} + 0.021 \text{ SEX} - 0.045 \text{ AGE} + 17.032 \text{ EDU}_1 - 1.485 \text{ EDU}_2 \\ - 2.435 \text{ EDU}_3 - 2.262 \text{ EDU}_4 - 1.088 \text{ EDU}_5 + 1.001 \text{ INC} + 1.486 \text{ OCC}_1 + 2.155 \text{ OCC}_2 + 1.627 \text{ OCC}_3 \\ + 2.358 \text{ OCC}_4^{**} + 0.847 \text{ OCC}_5 + 19.895 \text{ OCC}_6 - 1.241 \text{ OCC}_7 - 18.042 \text{ STA}_1^{***} - 17.390 \text{ STA}_2 \\ + 16.590 \text{ ADD}_1 + 16.933 \text{ ADD}_2 + 0.431 \text{ ADD}_3 + 0.729 \text{ ADD}_4^{**}$$

ด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา ปริญญาตรี สถานภาพโสด สถานภาพสมรส กลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย

ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย สถานภาพโสด และกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป

สรุปและการอภิปรายผล

ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในด้าน ๆ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีระดับผลกระทบมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจและด้าน ภัยพิบัติธรรมชาติ เนื่องจากหากประเทศมีเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองจะทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่ค่อยสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยที่เพียงพอ ในบางครั้งหากสถานการณ์รุนแรงอาจมีการปิดประเทศ ปิดพรมแดนห้ามการเดินทางติดต่อกับประเทศอื่น ๆ

ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย ไม่เชื่อมั่นในการมาท่องเที่ยว ดังนั้น จึงมีการยกเลิกการมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศไทยนั้นมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอด 4-5 ปีที่ผ่านมา ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มเริ่มรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย หรือกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวไทยเริ่มมีความเสี่ยงมากขึ้นจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด [1] กล่าวว่าจากเหตุการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศที่มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในครั้งแรก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการเพิ่มระดับของความเสี่ยงในการท่องเที่ยวโดยเหตุการณ์มีอิทธิพลทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนด้านเศรษฐกิจและด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากด้านเศรษฐกิจจะเป็นวัฏจักรเศรษฐกิจซึ่งต้องมีเศรษฐกิจซบเซาและรุ่งเรืองในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากประเทศที่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่ง และมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศไทยมากนัก นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายที่สูงกว่าประเทศอื่นในจำนวนเงินที่เท่ากัน ส่วนด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างเช่น การเกิดสึนามิเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติจะสร้างความเสียหายกับอุปทานและห่วงโซ่อุปทานของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจ สถานที่พักผ่อน/โรงแรม สาธารณูปโภค เป็นต้น แต่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยกว่าปัจจัยทางด้านการเมือง

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพสมรส และกลุ่มประเทศ มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และด้านการเมืองและความปลอดภัยในทรัพย์สิน สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ นั้นคือนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยม มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี มีระดับผลกระทบด้านลบต่อการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี เนื่องจากระดับการศึกษาที่สูงปริญญาตรีมีความรู้ และมีข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าหรือมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกจึงส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพโสดและสมรส มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ เนื่องจากภาวะรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวที่โสดและสมรสมีภาระที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ดังนั้น หากมีวิกฤตการณ์ด้านเศรษฐกิจย่อมจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่มากกว่าในเกือบทุกด้านรวมทั้งด้านการท่องเที่ยวด้วย และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศในยุโรปส่วนใหญ่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่ง และมีพื้นฐานเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศไทยมากนัก นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายที่สูงกว่าประเทศอื่นในจำนวนเงินที่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานภาวะเศรษฐกิจ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [8] นั้น คือ จากวิกฤติการเงินและวิกฤติภาวะถดถอยในสหรัฐอเมริกาซึ่งลามไปทั่วโลก เริ่มมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพราะเศรษฐกิจของประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกและการส่งเข้ากับสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของสหรัฐเป็นสัดส่วนที่สูงมาก นอกจากผลกระทบด้านการส่งออกและการนำเข้าแล้ว ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงินและวิกฤติภาวะถดถอยในสหรัฐ ทำให้นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปซึ่งเป็นกลุ่มทวีปที่หารายได้สำคัญในภาคการท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวลดลง

ผลกระทบด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมีระดับผลกระทบด้านลบต่อการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายจะมีธุรกิจของตนเองที่ต้องดูแลและต้องมีการวางแผนควบคุมธุรกิจของตน ดังนั้น หากเกิดภัยพิบัติธรรมชาติขึ้นไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนย่อมต้องเฝ้าติดตามเพราะอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจของตนเองไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศโอเชียเนีย ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศเหล่านี้เป็นหมู่เกาะทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ซึ่งจะประสบภัยธรรมชาติมากกว่าประเทศที่อยู่ในภาคพื้นทวีป ดังนั้นจึงอาจมองวิกฤตการณ์ด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติไม่รุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นั้นคือนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ประกอบ

อาชีพธุรกิจส่วนตัว คำขาย มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คำขาย จะมีระยะเวลาในการพักผ่อนน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เพราะในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับธุรกิจหรือกิจการของตนที่อาจจะมียุทธศาสตร์จำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอื่น มีการพักผ่อนจำนวนมาก ดังนั้น ผลกระทบด้านการเมืองและความปลอดภัยในทรัพย์สินจึงน้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสถานภาพโสดมีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหย่าร้าง เนื่องจากผู้ที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่จะมีประสบการณ์ในชีวิตที่สูง ดังนั้น จึงสามารถปรับตัวเมื่อเกิดวิกฤตการณ์การเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ดีกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป มีระดับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่น้อยกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจากประเทศในยุโรปส่วนใหญ่มีประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองที่ยาวนานมีการเปลี่ยนแปลงและการสูญเสียอย่างมาก และเป็นแหล่งการศึกษาด้านการเมืองที่สำคัญของโลกดังนั้นจึงมีความรู้และเข้าใจในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของประเทศ นอกจากนี้ การที่มีวิทยากรที่ก้าวหน้าทำให้มีเครื่องมือที่ช่วยในการแก้ไขสถานการณ์การเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ดีกว่านักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มประเทศอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ผลกระทบจากด้านการเมืองและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว ด้วยการชี้แจงสถานการณ์ต่าง ๆ และการปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยให้มีความพร้อมรับมือเมื่อเกิดเหตุการณ์ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับการเมืองโดยเฉพาะเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง เพื่อไม่ให้กระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ควรมีการประเมินสถานการณ์การชุมนุม และควบคุมการชุมนุมให้อยู่บริเวณขอบเขตที่กำหนด ห้ามชุมนุมบนเส้นทางการจราจร หรือสถานที่สำคัญต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการควบคุมสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองให้อยู่ในกรอบไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของระดับการศึกษา และกลุ่มประเทศ ดังนั้น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องมีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยที่จะกระทบกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ และควรเป็นข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปทั่วโลกให้เข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น กลุ่มประเทศที่มาท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่เป็นทวีปยุโรป ซึ่งมีการใช้ภาษาราชการในการติดต่อสื่อสารหลายภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส เยอรมัน และรัสเซีย ดังนั้น ในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น ก็ควรให้ความสำคัญกับภาษาอื่น ๆ ที่สำคัญด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] อัครพงศ์ อันทอง และมิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2553). ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤตที่มีต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทย. สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [2] ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์
- [3] ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. (2542). การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- [4] ทศพล ปานรัตน์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.
- [5] กมลชนก จาปาทอง. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปี 2546-2550. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [6] Huang, J-H. and Min, J.C.H. 2002. "Earthquake devastation and recovery in tourism: the Taiwan case", *Tourism Management*. 23(2), 145-154.
- [7] นันทศักดิ์ งามเมือง. (2552). พฤติกรรมและปัจจัยพิเศษที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยช่วงเดือนมกราคม 2545- ธันวาคม 2551.
- [8] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). ผลกระทบจากความตึงเครียดทางการเมืองต่อระบบเศรษฐกิจไทย. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2558.

การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสม สำหรับการจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Application of Conjoint Analysis for Designating the Business Asset Management Policy in Pibulsongkram Rajabhat University.

ศุภศิริ สุวรรณเกษร¹
Supsi Suwankesorn¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจำนวน 220 คน จากการศึกษาด้วยเทคนิค การวิเคราะห์จัดกลุ่มพบว่า ทรัพย์สินเชิงธุรกิจทั้ง 6 ประเภท สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย โรงแรมวังจันทร์ริเวอร์วิว สระว่ายน้ำและฟิตเนส และหอพักนักศึกษา กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ศูนย์ฝึกประสบการณ์อาชีวศึกษา เวียงแก้ว น้ำดื่มทะเลแก้ว และการให้เช่าอาคารและสถานที่เพื่อประกอบการค้าขาย เมื่อนำความคิดเห็นของบุคลากรมา ทำการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม พบว่า กิจกรรมในกลุ่มที่ 1 ควรให้ความสำคัญกับนโยบายด้านกฎระเบียบ ด้านการเงินและงบประมาณ สำหรับกลุ่มที่ 2 ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ นโยบายด้านโครงสร้าง และด้านบุคลากร หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดหรือปรับเปลี่ยนทิศทางของนโยบาย ตามข้อคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการทรัพย์สินในกลุ่มที่ 1 และ 2 จะช่วยยกระดับความพึงพอใจของบุคลากรภายใน องค์กร นำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันและการอยู่รอดขององค์กรในสถานการณ์ความท้าทายของโลกในปัจจุบันและ อนาคต

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม การวิเคราะห์จัดกลุ่ม ทรัพย์สินเชิงธุรกิจ

Abstract

The research aimed to find guidelines for determining the proper policy for business property management. The 220 samples of Personnel in Pibulsongkram Rajabhat University were collected for data. Regarding the technical study group analysis, there were 6 businesses properties divided into 2 groups. Group 1 consisted of Wangchan River View Hotel, Swimming Pool and Fitness and Dormitories and Group 2 consisted of Wiangkaew Professional Experiences Center, Ta Leh Kaew Water and rental shops and places for business. With regard to the analysis of staff's opinion by using technique of factor analysis, it indicated that businesses of group 1 should focus on policy of regulations, finance and budget and businesses of group 2 should emphasize on structure and officers. If the relevant authorities could decide or change the directions of policies based on the opinions of the staff towards the property management in Group 1 and Group 2, it will help to raise the Job Satisfaction of Personnel in organization which contribute to manage organization competitiveness to better survive in the challenging world of today and future.

Keywords: Conjoint Analysis, Cluster Analysis, Business Asset

¹ อ., สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

¹ Lecturer, Department of Business Economics, Faculty of Management Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, Phisanulok, 65000

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางด้านการคลัง เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพให้กับนักศึกษา สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาที่แต่เดิมผลิตเพียงครูและบุคลากรทางด้านการสอนมาเป็นการผลิตบัณฑิตแบบสหวิทยาการ ถึงแม้การปรับเปลี่ยนดังกล่าวจะช่วยเพิ่มโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาให้กับชุมชนและสังคม แต่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งต้องแบกรับต้นทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น เช่น ต้นทุนรายจ่ายบุคลากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่น ๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน และได้พยายามปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กอปรกับสาระสำคัญของ พ.ร.บ.สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 [1] ที่อนุญาตให้สถาบันราชภัฏทุกแห่งสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินให้เกิดรายได้และผลประโยชน์ ในพ.ศ. 2541 สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามจึงได้มีการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามในข้อ 13 เรื่องการแสวงหารายได้ของสถาบัน โดยดำเนินการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถาบันให้เกิดรายได้ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของสถาบันให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น [2] และในการจัดทำแผนงานประจำปี 2542 สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามได้จัดทำแผนงานการบริหารสถาบันฯ มีการจัดทำระเบียบเพื่อรองรับการบริหารจัดการทรัพย์สินในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมอื่นที่ก่อให้เกิดรายได้และผลประโยชน์

ในพ.ศ.2548 ได้มีการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ซึ่งจากการศึกษาจากรายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3/2548 วันเสาร์ที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ณ ห้องประชุมราชวดี อาคารศรีพิบูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม [3] พบว่า ได้มีการพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนารายได้และผลประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย เพื่อการพึ่งตนเองและเป็นการเสริมงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล ให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัย เป็นการใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เกิดความชัดเจนในรูปแบบและแนวทางการพัฒนาและจากการระดมความคิดของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการใช้ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นแหล่งเสริมสร้างรายได้และผลประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย รวมทั้ง ยังสามารถใช้ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาให้เกิดรายได้และผลประโยชน์ ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้เสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่นักศึกษาในลักษณะของการเป็นหน่วยบ่มเพาะธุรกิจในมหาวิทยาลัย โดยจัดทำเป็นโครงการในเชิงธุรกิจที่มีขนาดเล็ก มีความคล่องตัวสูงในการจัดตั้งและยกเลิกได้ง่าย โดยนักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุก ๆ โครงการ ทั้งที่เป็นโครงการเก่าที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว และโครงการใหม่ที่กำลังจะดำเนินการต่อไป เพื่อให้การดำเนินการตามภารกิจเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเร่งทำการศึกษาเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบร่วมเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสม สำหรับการจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสืบค้นและรวบรวมเอกสารรายงานต่าง ๆ เช่น รายงานประจำปี ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยต้นแบบจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้นี้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ผู้วิจัยจึงนำข้อคำถามนั้นมาทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงที่สามารถนำไปใช้ได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีอายุการทำงานในมหาวิทยาลัยตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 485 คน และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane [4] ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้เท่ากับ 220 คน และผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรที่จะศึกษาเป็นกลุ่ม ๆ แยกตามคณะและหน่วยงาน และใช้การจัดสรรขนาดของตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิแบบการจัดสรรแบบสัดส่วน (Proportional Allocation) และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ซึ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามคณะ / หน่วยงาน

คณะ / หน่วยงาน	จำนวนประชากร		รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	สายวิชาการ	สายสนับสนุน		
- คณะครุศาสตร์	57	26	83	38
- คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	23	12	35	16
- คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	20	7	27	12
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	47	3	50	23
- คณะวิทยาการจัดการ	36	6	42	19
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	59	10	69	31
- บัณฑิตวิทยาลัย	-	2	2	1
- สำนักงานอธิการบดี	-	156	156	71
- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม	-	2	2	1
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี	-	14	14	6
สารสนเทศ				
- สถาบันวิจัยและพัฒนา	-	5	5	2
รวม	242	243	485	220

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามของ 6 หน่วยธุรกิจ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่างวังจันทน์ริเวอร์วิว โครงการจัดหารายได้เชิงธุรกิจศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางธุรกิจอาคารเวียงแก้ว โครงการจัดหารายได้เชิงธุรกิจน้ำดื่มทะเลแก้ว โครงการบริการหอพักนักศึกษา สระว่ายน้ำและฟิตเนส และการให้เช่าอาคารและสถานที่

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจที่เหมาะสมของ 6 หน่วยธุรกิจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงครามที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเชิงธุรกิจ ผู้วิจัยคำนวณหาค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อ และแบ่ง อันตรภาคชั้นของคะแนน โดยการหาค่าความกว้างของอันตรภาคชั้น (พิสัย) และจัดช่วงคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับของคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} \\ &= 0.75\end{aligned}$$

จากการหาค่าความกว้างของอันตรภาคชั้น แปลความหมายของระดับความคิดเห็นได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
3.26 - 4.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2.51 - 3.25	ค่อนข้างเห็นด้วย
1.76 - 2.50	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
1.00 - 1.75	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis) เป็นการนำผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยฯ มาทำการจัดกลุ่มทรัพยากรเชิงธุรกิจด้วยเทคนิค Agglomerative Hierarchical Cluster Analysis ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้กลุ่มเล็ก ๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ การจัดกลุ่มนี้ขั้นแรกทุกสมาชิกถือว่าเป็น 1 กลุ่ม ดังนั้น จำนวนกลุ่มจะเท่ากับจำนวนสมาชิก ขั้นที่ 2 จะรวม 2 สมาชิกเข้าด้วยกันเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยพิจารณาจากค่าระยะห่างหรือความคล้าย [5] และใช้วิธีจัดกลุ่มด้วยวิธีเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มโดยค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม (Average Linkage between Group) ซึ่งเป็นการรวมระหว่าง 2 กลุ่มแล้วหาค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ถ้าระยะห่างคู่ไหนต่ำสุดจะรวมกลุ่มนั้นเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน [6]

3. การวิเคราะห์รูปแบบนโยบายที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรของมหาวิทยาลัย ด้วยแบบจำลอง Conjoint Analysis ตามแนวคิดของ Bajaj [7] และ Hauser and Rao [8] ดังนี้

3.1 เลือกคุณลักษณะและกำหนดระดับของคุณลักษณะที่จะใช้ในการศึกษา

3.2 สร้างชุดคุณลักษณะที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในการศึกษา โดยการนำคุณลักษณะทั้งหมดมาคูณกัน และลดจำนวนชุดให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ด้วยเทคนิค Full Fraction Design ซึ่งจะทำให้ได้ชุดข้อมูลที่ไม่มากจนเกินไป [9]

3.3 เลือกรูปแบบการนำเสนอคุณลักษณะแบบ Full Profile Design ซึ่งเป็นการนำเสนอให้ผู้ตอบคำถามทำการให้คะแนนความพึงพอใจในหลาย ๆ คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน

3.4 วิเคราะห์ด้วยวิธีการคำนวณข้อมูลแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete Model)

$$\text{Discrete Model: } S_j = \sum_{p=1}^P f_p (X_{jp})$$

โดยที่

S_j	คือ	ความพึงพอใจในชุดคุณลักษณะ(Stimulus) ที่ j
f_p	คือ	ฟังก์ชันของผลลัพธ์ของผลประโยชน์เฉพาะส่วน (Part Worth) สำหรับแต่ละระดับการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะ j
X_{jp}	คือ	ระดับคุณลักษณะที่ P^{th} สำหรับคุณลักษณะที่ j

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Conjoint จะสมมติว่า ความพึงพอใจหรืออรรถประโยชน์ (Utility) จากทางเลือกต่าง ๆ มีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง โดยผลรวมอรรถประโยชน์ทั้งหมด (Total Utility) สามารถแสดงได้ดังนี้ [10]

$$U(X) = U_1(X_1) + U_2(X_2) + U_J(X_J) ; J = 1, 2, \dots, P$$

โดยที่

$U(X)$	คือ	ค่าความพึงพอใจ/อรรถประโยชน์รวม
$U_J(X_J)$	คือ	ส่วนประกอบอรรถประโยชน์
X_J	คือ	ระดับทางเลือก X ของคุณลักษณะ J

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการประยุกต์ใช้เครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการองค์กร

เศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics) คือ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารโดยเชื่อมโยงภาคทฤษฎีเข้ากับภาคปฏิบัติในกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะ รวบรวมวิเคราะห์ จัดระบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทางเลือกต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นการประยุกต์ใช้ผลลัพธ์ในทางปฏิบัติ จึงต้องอาศัยหลักคิดและการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจ [11] การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องอรรถประโยชน์ (Utility) ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้วิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจในรูปแบบต่าง ๆ

อรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการนักเศรษฐศาสตร์ใช้แนวคิดของอรรถประโยชน์ในการวัดความพอใจ ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นหน่วยได้ เพื่อเปรียบเทียบและเรียงลำดับความพอใจที่ได้จากการบริโภคสินค้าและบริการจากทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ในการบริโภค [12] ด้วยการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์และแสดงผลออกมาในรูปของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการที่ผู้บริโภคได้รับสินค้ามาบำบัดความต้องการ และสามารถวัดความพอใจที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออกมาเป็นหน่วยนับที่เรียกว่ายูทิล (Utils) ฟังก์ชันอรรถประโยชน์จะแสดงรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับกับปริมาณของสินค้าชนิดหนึ่งหรือส่วนผสมของสินค้าหลาย ๆ ชนิดที่ผู้บริโภคบริโภค ความสัมพันธ์ต่าง ๆ สามารถแสดงออกมาในรูปสมการ [13] ดังนั้น การวิเคราะห์จะเป็นการเทียบเคียง โดยกำหนดให้ผู้บริโภคในคือ กลุ่มตัวอย่างบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งจะมีสินค้า 5 ชนิดให้เลือก ซึ่งเทียบเคียงได้กับความคิดเห็นด้านนโยบาย ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านกฎระเบียบ ด้านการเงินและงบประมาณ ผลจากการวิเคราะห์หาค่าพารามิเตอร์เป็นบวกแสดงถึงความพึงพอใจ หรือความต้องการที่มีต่อตัวแปรนั้น หากเป็นลบแสดงถึงความไม่พอใจ หรือไม่ต้องการ

ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการในองค์กร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยหรือสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการบริหารองค์กร เช่น ผลการศึกษาของ ธนิสร์ ยืนยง [14] ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีพบว่า ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน เป็นปัจจัยสำคัญให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานในระดับมาก วารุณี ขำสวัสดิ์ และ สิทธิเดช สิริสุขะ [15] พบว่าการบริหารด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรีในระดับมาก สอดคล้องกับจิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล [16] พบว่าโครงสร้างองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ดนุชา อาขามาส [17] พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ปัจจัยด้านโครงสร้างการจัดการองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในระบบสารสนเทศของการประปานครหลวง นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของวุฒิสาร ตันไชย และคณะ [18] ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายนวัตกรรมการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพบว่ากฎหมายและระเบียบที่ล้าสมัยหรือไม่ชัดเจน เช่น ระเบียบวิธีการลงบัญชีแบบใช้ เกณฑ์เงินสดซึ่งมีผลต่อการคำนวณค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน เช่นเดียวกันกับปิยธิดา โคกโพธิ์ (2555) [19] ศึกษาปัญหาการคลังท้องถิ่นของเทศบาลตำบลนาคำสร้อย และพบว่าสมาชิกสภาเทศบาล

ยังไม่เข้าใจกระบวนการบริหารงบประมาณ การจัดทำงบประมาณยังเป็นรายจ่ายประจำ ไม่มีการใช้งบลงทุน จากผลการศึกษาที่ได้เห็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ควรให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ และการจัดการด้านการเงินงบประมาณเป็นพิเศษ จะช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนการดำเนินงานในอนาคต

บททวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Cluster Analysis

วันดี สุฉันทบุตร และคณะ [20] จัดกลุ่มผู้ส่งมอบสินค้าในธุรกิจค้าปลีกโดยใช้เทคนิค K-Mean Cluster Analysis ผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งกลุ่มผู้ส่งมอบสินค้าที่เหมาะสมได้เป็น 2 กลุ่ม โดยที่กลุ่มที่ 1 มีคุณสมบัติต่ำกว่ากลุ่มที่ 2 ทุกประการ

ชวนากร อ่อนศรี [21] ศึกษาปัญหา และกลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจผลิตและจำหน่ายเครื่องประดับในประเทศไทยกรณีศึกษา บริษัท แพรนต้า จำกัด (มหาชน) ผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งกลุ่มกลยุทธ์เพื่อสนองตอบความต้องการของลูกค้าออกเป็น 2 กลยุทธ์ที่แตกต่างกัน

ธนต์ อารังพิรุณ และคณะ [22] ศึกษาคุณลักษณะที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแคปซูลของผู้บริโภคตามความพึงพอใจในคุณลักษณะของสินค้า ผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งผู้บริโภคออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิงรายได้ต่ำ กลุ่มเพศชายรายได้สูง และกลุ่มเพศหญิงรายได้สูง

ธัญนันท์ ใจปัน และจักรกฤษณ์ พจนศิลป์ [23] ศึกษาคุณลักษณะที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์น้ำมะเขือเทศสำหรับผู้บริโภคในส่วนตลาดที่กำหนด ผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะสินค้า กลุ่มที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์ และกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความเข้มข้นของรสชาติมะเขือเทศ

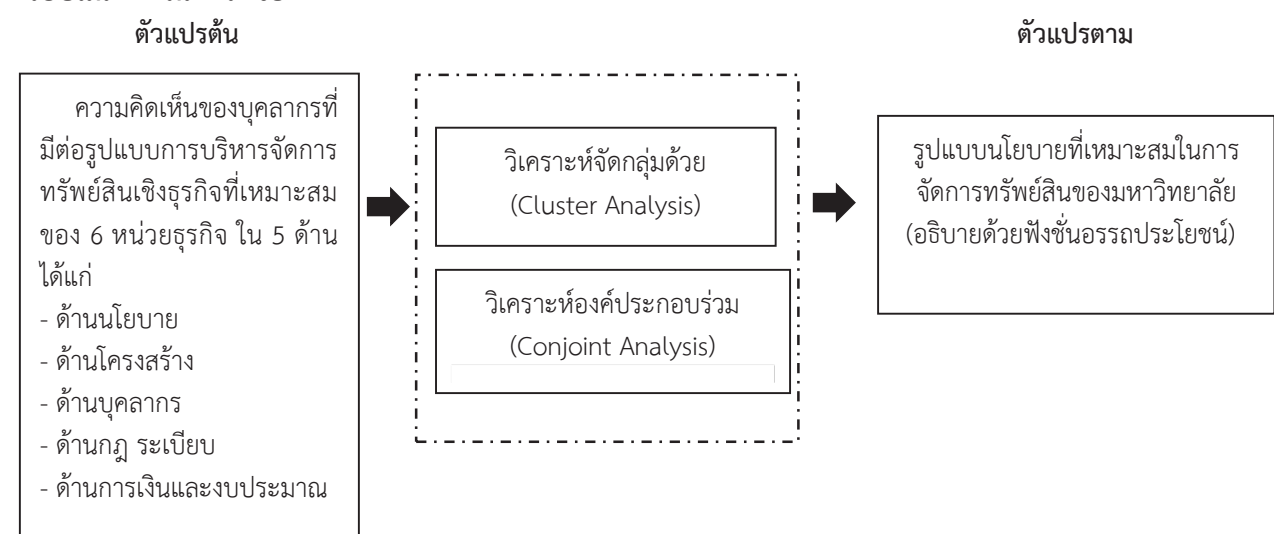
อ้อย ทิพย์โรจน์ และคณะ [24] ศึกษาพฤติกรรมตามแนวคิดการบริโภคที่ยั่งยืนของคนวัยทำงานในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการซื้อรถจักรยานยนต์ ผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งกลุ่มผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้แนวคิดการบริโภคอย่างยั่งยืน และกลุ่มผู้บริโภคทั่วไป

บททวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Conjoint Analysis

นรินทร์ บุญอำพล [25] ศึกษาการตั้งราคาของธุรกิจขนาดย่อมต่อแนวทางการประกอบธุรกิจร้านกาแฟสด ผลการวิเคราะห์พบองค์ประกอบคุณลักษณะของเครื่องดื่มกาแฟสดที่ผู้บริโภคเป็นพอใจมากที่สุด ได้แก่ กาแฟพันธุ์ อาราบิก้า บรรจุผลิตภัณฑ์แบบแก้วกระดาษ ราคา 30 บาท ขนาด 22 ออนซ์

ปณิศา วงศ์มหาดเล็ก [26] ทำศึกษานำร่ององค์ประกอบในการตัดสินใจซื้อบ้านสำเร็จรูปสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์พบองค์ประกอบคุณลักษณะที่สำคัญต่อการตัดสินใจ คือ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยขนาดของบ้าน และพฤติกรรมการเปรียบเทียบราคากับขนาดของบ้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์จัดกลุ่ม (Cluster Analysis)

จากการข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยฯ ทั้ง 6 ประเภทสามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์จัดกลุ่มด้วย Cluster Analysis แบบ Hierarchical แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงความใกล้เคียงสมาชิกแต่ละคู่ด้วย Proximity Matrix

สินทรัพย์	Euclidean Distance					
	อาคาร เวียงแก้ว	โรงแรมวังจันทร์ ริเวอร์วิว	น้ำดื่ม ทะเลแก้ว	สระว่ายน้ำ และฟิตเนส	การให้เช่า อาคารและ สถานที่	หอพัก นักศึกษา
อาคารเวียงแก้ว	.000	1.192	.671	1.192	.768	1.192
โรงแรมวังจันทร์ ริเวอร์วิว		.000	1.676	.564	1.559	.000
น้ำดื่มทะเลแก้ว			.000	1.676	.490	1.676
สระว่ายน้ำ และฟิตเนส				.000	1.559	.000
การให้เช่าอาคาร และสถานที่					.000	1.559
หอพักนักศึกษา						.000

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระยะห่างพบว่า โรงแรมวังจันทร์ริเวอร์วิว มีความห่างจากสระว่ายน้ำและฟิตเนส ในระยะน้อยที่สุดเท่ากับ 0.564 จึงควรจัดสินทรัพย์ทั้ง 2 ประเภทนี้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่น้ำดื่มทะเลแก้ว มีความห่างจากการให้เช่าอาคารและสถานที่ในระยะน้อยที่สุด 0.490 จึงควรจัดให้สินทรัพย์ทั้ง 2 ประเภทนี้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะนี้กับกลุ่มสินทรัพย์อื่น ๆ

ตารางที่ 3 แสดงสมาชิกในกลุ่มด้วย Cluster Membership

Cluster Membership	
Case	2 Clusters
อาคารเวียงแก้ว	2
โรงแรมวังจันทร์ริเวอร์วิว	1
น้ำดื่มทะเลแก้ว	2
สระว่ายน้ำและฟิตเนส	1
การให้เช่าอาคารและสถานที่	2
หอพักนักศึกษา	1

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สามารถแยกสินทรัพย์ทั้ง 6 ประเภท ได้เป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย โรงแรมวังจันทร์ริเวอร์วิว สระว่ายน้ำและฟิตเนส และหอพักนักศึกษา กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย อาคารเวียงแก้ว น้ำดื่มทะเลแก้ว และการให้เช่าอาคารและสถานที่

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการ
สินทรัพย์กลุ่มที่ 1 และ สินทรัพย์กลุ่มที่ 2

ด้าน	สินทรัพย์กลุ่มที่ 1			สินทรัพย์กลุ่มที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นโยบาย	3.46	0.67	ค่อนข้างเห็นด้วย	3.46	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
โครงสร้าง	3.23	0.71	ค่อนข้างเห็นด้วย	3.33	0.61	ค่อนข้างเห็นด้วย
บุคลากร	3.44	0.62	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.21	0.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
กฎ ระเบียบ	3.21	0.77	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.57	0.78	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การเงินและงบประมาณ	3.56	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.48	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.38	0.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.41	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสินทรัพย์กลุ่มที่ 1 ในภาพรวม (โรงแรม
วังจันทร์ริเวอร์วิว สระวายน้ำและฟิตเนส และหอพักนักศึกษา) ที่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.38$, S.D.= 0.68) และความ
คิดเห็นต่อการบริหารจัดการสินทรัพย์กลุ่มที่ 2 ในภาพรวมที่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.41$, S.D.= 0.64) จะเห็นได้ว่า
ผลการวิเคราะห์ไม่สามารถแยกแยะความพึงพอใจได้อย่างชัดเจน เนื่องจากทุกตัวแปรมีค่าอยู่ในช่วงระหว่าง 3.26 - 4.00
ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนจึงต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบนโยบายที่เหมาะสมในการจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยด้วยแบบจำลอง Conjoint Analysis

2.1 การสร้างชุดคุณลักษณะที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในการศึกษา โดยการนำคุณลักษณะทั้งหมดมาคูณกัน
และลดจำนวนชุดให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ด้วยเทคนิค Full Fraction Design ซึ่งจะทำให้ได้ชุดข้อมูลที่ไม่
มากจนเกินไป [9]

ตารางที่ 5 แสดงการกำหนดระดับของคุณลักษณะที่จะใช้ในการศึกษาการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมของทั้ง 2 กลุ่ม

ปัจจัย	นโยบาย	โครงสร้าง	บุคลากร	กฎ ระเบียบ	การเงินและ งบประมาณ
จำนวนระดับ	2	2	2	2	2
คำอธิบาย	1: ไม่ให้ ความสำคัญ	1: ไม่ให้ ความสำคัญ	1: ไม่ให้ ความสำคัญ	1: ไม่ให้ความสำคัญ 2: ให้ความสำคัญ	1: ไม่ให้ ความสำคัญ
รูปแบบ	2: ให้ความสำคัญ Discrete	2: ให้ความสำคัญ Discrete	2: ให้ความสำคัญ Discrete	Discrete	2: ให้ ความสำคัญ Discrete

จากตารางที่ 5 นำตัวแปรเหล่านี้มาทำการสร้างชุดคุณลักษณะที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในการศึกษา โดย
การนำคุณลักษณะทั้งหมดมาคูณกัน ทำให้ได้ชุดคุณลักษณะทั้งหมด ($2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2$) เท่ากับ 32 ชุดคุณลักษณะ
ลดจำนวนชุดให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ด้วยเทคนิค Full Fraction Design โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.2 เลือกรูปแบบการนำเสนอคุณลักษณะแบบ Full Profile Design ซึ่งเป็นการนำเสนอให้ผู้ตอบคำถามทำการ
ให้คะแนนความพึงพอใจในหลาย ๆ คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน

ตารางที่ 6 แสดงชุดคุณลักษณะที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่จะนำมาใช้ในการศึกษา

ชุด คุณลักษณะ	นโยบาย (Pol)	โครงสร้าง (Str)	บุคลากร (Man)	กฎ ระเบียบ (Rule)	การเงินและงบประมาณ (Fis)
1	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ
2	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ
3	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ
4	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ
5	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ
6	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ
7	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ
8	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ
9	ไม่ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ
10	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ	ไม่ให้ความสำคัญ	ให้ความสำคัญ

*ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นที่มากกว่า 3.5 แสดงคุณลักษณะการให้ความสำคัญ

*ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นที่น้อยกว่า 3.5 แสดงคุณลักษณะการไม่ให้ความสำคัญ

จากตารางที่ 6 นำชุดคุณลักษณะที่เป็นไปได้ทั้งหมด ($2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2$) เท่ากับ 32 ชุดคุณลักษณะ มาทำการลดจำนวนชุดให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ด้วยเทคนิค Full Fraction Design โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจะได้ชุดคุณลักษณะที่นำมาศึกษาจำนวน 10 ชุด หลังจากคัดเลือกชุดคุณลักษณะด้วยเทคนิค Full Fraction Design แล้วขั้นตอนต่อไปเป็นการวิเคราะห์แบบจำลองที่เหมาะสมกับข้อมูลชนิดไม่ต่อเนื่อง (Discrete Model) เพื่อหาคุณลักษณะของรูปแบบนโยบายที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 กลุ่ม แสดงดังตาราง

ตารางที่ 7 แสดงการประมาณการด้วย Conjoint Analysis

คุณลักษณะ	ตัวเลือก คุณลักษณะ	ค่าประมาณการอรรถประโยชน์จากการเลือก	
		สินทรัพย์กลุ่มที่ 1	สินทรัพย์กลุ่มที่ 2
นโยบาย	ให้ความสำคัญ	-0.105	-0.033
	ไม่ให้ความสำคัญ	-0.144	-0.009
โครงสร้าง	ให้ความสำคัญ	-0.008	0.648*
	ไม่ให้ความสำคัญ	-0.023	-0.012
บุคลากร	ให้ความสำคัญ	0.002	0.487*
	ไม่ให้ความสำคัญ	-0.017	-0.031
กฎ ระเบียบ	ให้ความสำคัญ	0.553*	0.004
	ไม่ให้ความสำคัญ	-0.81	-0.077
การเงินและงบประมาณ	ให้ความสำคัญ	0.424*	0.036
	ไม่ให้ความสำคัญ	-0.114	-0.011
ค่าคงที่ (Constant)		15.03	12.18

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า สินทรัพย์กลุ่มที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย โรงแรมวังจันทร์แอรียา สระวายน้ำและฟิตเนส และหอพักนักศึกษา ควรกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ และการจัดการด้านการเงินและงบประมาณ ข้อมูลจากตารางที่ 7 สามารถนำมาสร้างเป็นฟังก์ชันอรรถประโยชน์ได้ดังนี้

สินทรัพย์กลุ่มที่ 1

$$U(X) = 15.03 - 0.105 Em_pol - 0.144 Pol - 0.008 Em_Str - 0.23 Str + 0.002 Em_Man - 0.017 Man + 0.553 Em_Rule - 0.081 Rule + 0.424 EM_Fis - 0.114 Fis$$

สำหรับสินทรัพย์กลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ฝึกประสบการณ์อาชีวศึกษา เวียงแก้ว น้ำตมทะเลแก้ว และการให้เช่าอาคารและสถานที่ เพื่อประกอบการค้าขาย ควรกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างองค์กร และการจัดการด้านบุคลากร ข้อมูลจากตารางที่ 7 สามารถนำมาสร้างเป็นฟังก์ชันอรรถประโยชน์ได้ดังนี้

สินทรัพย์กลุ่มที่ 2

$$U(X) = 12.18 - 0.033 \text{ Em_pol} - 0.0009 \text{ Pol} + 0.648 \text{ Em_Str} - 0.012 \text{ Str} + 0.487 \text{ Em_Man} - 0.031 \text{ Man} \\ + 0.004 \text{ Em_Rule} - 0.077 \text{ Rule} + 0.036 \text{ EM_Fis} - 0.011 \text{ Fis}$$

โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

Em_Pol	คือ	ให้ความสำคัญทางด้านนโยบาย
Pol	คือ	ไม่ให้ความสำคัญทางด้านนโยบาย
Em_Str	คือ	ให้ความสำคัญทางด้านโครงสร้าง
Str	คือ	ไม่ให้ความสำคัญทางด้านโครงสร้าง
Em_Man	คือ	ให้ความสำคัญทางด้านบุคลากร
Man	คือ	ไม่ให้ความสำคัญทางด้านบุคลากร
Em_Rule	คือ	ให้ความสำคัญทางด้านกฎระเบียบ
Rule	คือ	ไม่ให้ความสำคัญทางด้านกฎระเบียบ
EM_Fis	คือ	ให้ความสำคัญกับการจัดการด้านการเงินการคลัง
Fis	คือ	ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการด้านการเงินการคลัง

สรุปและการอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมเพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพยากรเชิงธุรกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์นครราชสีมาในครั้งนี้ เริ่มต้นกระบวนการด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการบริหารทรัพยากรที่เหมาะสมจากมหาวิทยาลัยต้นแบบ ได้แก่ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยขอนแก่น หลังจากที่ได้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร กฎ ระเบียบ และการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจนครบถ้วนแล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการสินทรัพย์ที่เหมาะสมแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน

ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จะนำไปใช้วิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัยด้วยเทคนิค Cluster Analysis ซึ่งจากผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 6 ประเภทออกเป็น 2 กลุ่มด้วย กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย โรงแรมวังจันทร์วรวิทย์ สระบัวน้ำและพิณ และหอพักนักศึกษา สินทรัพย์กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย อาคารฝึกประสบการณ์อาชีวศึกษา เวียงแก้ว น้ำตมทะเลแก้ว และการให้เช่าอาคารสถานที่ หลังจากที่ได้แบ่งกลุ่มสินทรัพย์ที่มีรูปแบบการจัดการที่คล้ายกันออกเป็น 2 กลุ่มเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อออกแบบนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเชิงธุรกิจของสินทรัพย์ในแต่ละกลุ่มด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Conjoint Analysis) ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า นโยบายที่เหมาะสมของสินทรัพย์ในกลุ่มที่ 1 ควรให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ และการจัดการด้านการเงินงบประมาณ ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเกิดมาจากสินทรัพย์ในกลุ่มที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย โรงแรมวังจันทร์วรวิทย์ สระบัวน้ำและพิณ และหอพักนักศึกษา เป็นกิจการที่มีรายได้ค่อนข้างสูง จึงควรมีการจัดการด้านกฎ ระเบียบ และการจัดการด้านการเงินและงบประมาณที่ดีเพราะจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และลดการรั่วไหลของเงิน สอดคล้องกับวุฒิสาร ตันไชย และคณะ [18] และปิยธิดา โคกโพธิ์ [19] จากผลการศึกษาที่ได้นี้หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ควรให้ความสำคัญกับ กฎระเบียบ และการจัดการด้านการเงินงบประมาณเป็นพิเศษ จะช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนการดำเนินงานในอนาคต

ส่วนสินทรัพย์ในกลุ่มที่ 2 ควรให้ความสำคัญกับการจัดโครงสร้างองค์กร และการบริหารบุคลากร สอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ [15] จิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล [16] และดนุชา อาษามาส [17] ดังนั้นการบริหารจัดการสินทรัพย์ในกลุ่มที่ 2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กร และการบริหารบุคลากรในเชิงลึกเพื่อวางรากฐานการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยเรื่องหารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งเชิงธุรกิจที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้ทำสำเร็จลงไปแล้วมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อขยายองค์ความรู้ในเชิงวิชาการ ในการนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่าน ผศ.ดร.วิจิตรา จำลองราษฎร์ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้โอกาส ฝึกฝน เรียนรู้ และพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัยลักษณะบูรณาการหลายศาสตร์ หากองค์ความรู้ที่ได้จากบทความนี้มีประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต ข้าพเจ้าขอมอบความดีนั้นแด่ท่าน ผศ.ดร.วิจิตรา จำลองราษฎร์ คณะทำงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ประสพการณ์ทั้งหมดที่ข้าพเจ้าได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นพลังและต้นทุนสำหรับการพัฒนาเชิงวิชาการสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. (2546). **พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศ ปี พ.ศ. 2538-2546**. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- [2] สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. (2541). **รายงานประจำปี 2541**. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- [3] มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2550). **ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พ.ศ.2547-2550**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- [4] Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York: Harper and Row Publication.
- [5] กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows (พิมพ์ครั้งที่ 9)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). **การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [7] Bajaj, A. (2003). **Conjoint Analysis: A Potential Methodology For IS Research Analysis**. Retrieved 3 January 2016, from <http://www.moph.go.th>.
- [8] Hauser, J. R. and RAO, V. R. (2004). **Conjoint analysis, related modeling, and applications**. In *Marketing Research and Modeling: Progress and Prospects* (141-168). Springer US.
- [9] Gabrielle B., S. Hellie, J. S. Lim, and S. Woo. (2003). **Conjoint Analysis**. Retrieved 10 January 2016, from <http://www.uchicago.edu/fac/pradeep>.
- [10] Green, P. E. and Srinivasan, V. (1978). "Conjoint analysis in consumer research: issues and outlook", *Journal of Consumer Research*. 5, 103-123.
- [11] เอกอรุณ อวนสกุล. (2552). **เศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics)**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- [12] เสาวลักษณ์ ภูเจริญประสิทธิ์. (2554). **เศรษฐศาสตร์จุลภาค I**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [13] วรณี จิเจริญ. (2554). **เศรษฐศาสตร์จุลภาค 3**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [14] ธนิศร ยืนยง (2557). "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี", *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 6(3), 29-40.
- [15] วารุณี ข้าสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). "ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี", *Veridian E-Journal*. 8(1), 565-575.
- [16] จิตราวรรณ ถาวรวงศ์สกุล. (2554). **การศึกษาปัจจัยกระบวนการทัศนทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับ 2-7 ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [17] ดนุชา อาษามาส. (2554). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในระบบสารสนเทศ : การประปา นครหลวง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- [18] วุฒิสาร ตันไชย อรทัย กักพล ศิกานต์ อิศระชัยยศ วิลาวณิชย์ หงษ์นคร อภิวรรณ ชักเช็ค พิชิตชัย กิ่งพวง เอกวีร์ มีสุข และเชาว์ ชยมชัย. (2558). **ข้อเสนอเชิงนโยบายนวัตกรรมการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- [19] ปิยธิดา โคกโพธิ์. (2555). **ปัญหาการคลังท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [20] วันดี สุฉันทบุตร สรวิชัย เยาวสุวรรณ์ไชย และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2556). “การจัดกลุ่มผู้ส่งมอบด้วย Cluster Analysis เพื่อพัฒนาผู้ส่งมอบในธุรกิจค้าปลีก”, **วารสารวิจัย มข. มส. (บศ.)**. 1(3), 72-82.
- [21] ขวนากร อ่อนศรี. (2553). **ปัญหา กลยุทธ์ธุรกิจ และกลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจผลิตจำหน่ายเครื่องประดับในประเทศไทย กรณีศึกษาบริษัท แพรนด้า จำกัด(มหาชน)**. การค้นคว้าด้วยตนเองบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- [22] ธนัท อารังพิรุณ, อภิชาติ ตะลุดนเพทย์, และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย. (2559). “คุณลักษณะที่มีผลต่อการซื้อแคปหมูของผู้บริโภค”, **วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง**. 2(1), 77-101.
- [23] ธัญนันท์ ใจปัน และจักรกฤษณ์ พจนศิลป์. (2559). “การวิเคราะห์คุณลักษณะที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์น้ำมะเขือเทศสำหรับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง**. 2(1), 53-76.
- [24] อ้อย ทิพโรจน์ ฉันทยานี โพธิสาร และวรัท วินิจ. (2558). “พฤติกรรมตามแนวคิดการบริโภคที่ยั่งยืนของคนวัยทำงานในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการซื้อรถจักรยานยนต์”, **วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. 1(4), 480-501.
- [25] นรินทร บุญอำพล. (2556). **การตั้งราคาของธุรกิจขนาดย่อมต่อแนวทางการประกอบการธุรกิจร้านกาแฟสด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [26] ปณิดา วงศ์มหาดเล็ก. (2558). “การศึกษานำร่ององค์ประกอบในการตัดสินใจซื้อบ้าน สำเร็จรูปเพื่อผู้สูงอายุโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ องค์ประกอบร่วม (CONJOINT ANALYSIS)”, **วารสารหน้าจั่ว สถาปัตยกรรม การออกแบบ และสภาพแวดล้อม**. (26), 355-368.

“คำซ้อนเพื่อเสียง” จะเป็นคำซ้อนอยู่หรือไม่ : บทบทวนจากการศึกษาเอกสาร
ทางวิชาการ แบบเรียน และแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย
Is ‘Sound-Reduplicative Word’ Still a Reduplicative Word or Not? :
A Revision from a Study of Academic Documents, Textbook, and Thai
Ordinary National Education Test

ธงชัย แซ่เจี่ย^{1*}

Thongchai Sae-Chia^{1*}

บทคัดย่อ

แบบเรียนวิชาภาษาไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีทั้งที่นับและไม่นับ “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” บทความนี้ใช้การวิจัยเอกสารเป็นวิธีการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความไม่ลงรอยของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” และ “คำซ้อนเพื่อเสียง” โดยศึกษาจากเอกสาร 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) เอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย 2) แบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และ 3) แบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย นำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า เอกสารทั้ง 3 กลุ่มที่นำมาศึกษาแสดงให้เห็นถึงความไม่ลงรอยของความรู้เรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยปัจจุบัน กล่าวคือ แม้ “คำซ้อนเพื่อเสียง” จะเคยปรากฏในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย แต่ปัจจุบันไม่นับ “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของไวยากรณ์ไทยแล้ว สอดคล้องกับ “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยที่มีได้ถามเจาะจงเกี่ยวกับ “คำซ้อนเพื่อเสียง” หากทว่า “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบโดยมากกลับเป็น “คำซ้อน” ที่สัมพันธ์กันทั้งในแง่เสียงและความหมาย อย่างไรก็ตาม แบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาบางเล่มยังคงอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ที่นักเรียนต้องเรียน ทำให้เกิดข้อคำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่อง “คำซ้อน” ว่าจะดำเนินต่อไปอย่างไร

คำสำคัญ: คำซ้อน คำซ้อนเพื่อเสียง แบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ แบบเรียนวิชาภาษาไทย ไวยากรณ์ไทย

Abstract

Thai textbooks published nowadays both counted and uncounted ‘sound-reduplicative word’ as a part of explanation of ‘reduplicative word’. This article, which is a document research, aims to point the dissension of knowledge about ‘reduplicative word’ and ‘sound-reduplicative word’ by studying 3 groups of documents; which are academic documents that explain Thai grammar, Thai textbooks for grade 7-12 students that mentioned about ‘reduplicative word’, and Ordinary National Education Test during academic year 2006-2016. The result, which is a descriptive analysis, is that three groups of documents show the dissension of knowledge about ‘sound-reduplicative word’ in present Thai teaching. ‘Sound-reduplicative word’ used to present in some academic documents in the past, but it is uncounted as a part of Thai grammar nowadays. It is harmonized with ‘reduplicative word’ appeared in Thai Ordinary National Education Test, which is non-specific on ‘sound-reduplicative word’, but ‘reduplicative word’ appeared in the test mostly are ‘reduplicative word’ which related both sound and meaning. However, some Thai textbooks still explain

¹ อ., สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000

¹ Lecturer, Department of Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, 73000

* Corresponding author: E-mail address: thepurpleink@yahoo.com

‘sound-reduplicative word’ as a part of ‘reduplicative word’. The inconsistency of knowledge about ‘sound-reduplicative word’ leads to a question about ‘reduplicative word’ teaching in the future.

Keywords: Reduplicative Word, Sound-Reduplicative Word, Ordinary National Education Test, Thai Textbook, Thai Grammar

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และได้พัฒนาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรดังกล่าวประกาศใช้เป็นกรอบและทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานแก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ปี 2551 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรครั้งนั้นส่งผลให้สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ปรับปรุงและเรียบเรียงแบบเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร นอกจากนี้ที่กล่าวมา กระทรวงศึกษาธิการยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสืออุเทศภาษาไทย เพื่อพัฒนาหนังสือชุดบรรทัดฐานภาษาไทยสำหรับใช้เป็นตำราในการศึกษาค้นคว้าหลักภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนภาษาไทยทุกระดับชั้น

การสร้างคำ (Word Formation) เป็นกระบวนการเพิ่มคำใหม่ให้แก่ภาษา โดยนำคำหรือหน่วยคำที่มีอยู่ในภาษามารวมกัน [1] เรื่องการสร้างคำเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 และเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยโดยส่วนใหญ่ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในบรรดาเนื้อหาเรื่องการสร้างคำทั้งหมด คำอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ซึ่งเกิดจากวิธีการซ้อนคำ ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทยของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ตรงกัน กล่าวคือ แบบเรียนบางเล่มมีการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ขณะที่บางเล่มไม่ปรากฏการอธิบายเรื่องดังกล่าว

ความไม่เป็นเอกภาพของการอธิบายความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับที่มาของ “คำซ้อนเพื่อเสียง” รวมถึงการอธิบายเรื่องดังกล่าวทั้งในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทยและแบบเรียนวิชาภาษาไทย อีกทั้งเมื่อพิจารณาว่า เนื้อหาต่าง ๆ ที่อยู่ในแบบเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบความรู้ของนักเรียนผ่านแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ก็ทำให้เกิดข้อสงสัยยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทยและแบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ นำที่จะนำเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย แบบเรียนวิชาภาษาไทยของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ และแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ มาศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง “คำซ้อน” และ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ยังไม่เคยมีใครศึกษามาก่อน หากปรากฏว่าการอธิบายเรื่องดังกล่าวไม่สอดคล้องเป็นเอกภาพโดยตลอด ก็จะนำไปสู่ข้อคำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่อง “คำซ้อน” ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจการอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย ทั้งในแง่ที่มาและการเป็นหรือไม่เป็นส่วนหนึ่งของไวยากรณ์ไทย
2. เพื่อศึกษาการอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยปัจจุบัน
3. เพื่อพิจารณาลักษณะ “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยในฐานะแบบทดสอบความรู้ของนักเรียนระดับประเทศ
4. เพื่อชี้ให้เห็นถึงความไม่ลงรอยของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” และ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความนี้ใช้การวิจัยเอกสาร มีวิธีการศึกษาดังนี้

1. สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายไวยากรณ์ไทย โดยเฉพาะเรื่อง “คำซ้อน” และ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ดังนี้

- 1.1 ตำรา *หลักภาษาไทย* ของพระยาอุปกิตศิลปสาร
- 1.2 ตำรา *นิรุกติศาสตร์ ภาค 2* ของพระยาอนุมานราชธน
- 1.3 ตำรา *หลักภาษาไทย* ของพระวรเวทย์พิสิฐ

- 1.4 ตำรา ลักษณะภาษาไทย ของบรรจบ พันธุเมธา
- 1.5 เอกสารการสอนวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 1.6 วิทยานิพนธ์เรื่อง ภาษาจีนและภาษาไทยถิ่นเป็นประโยชน์เพียงใดในการค้นคว้าที่มาของคำในภาษาไทย ของช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ
- 1.7 วิทยานิพนธ์เรื่อง การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา ของปรีชา ช่างขวัญยืน
- 1.8 วิทยานิพนธ์เรื่อง คำซ้อนในภาษาไทย ของรัชฎาพรหม เศรษฐวัฒน์
- 1.9 วิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย ของจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ
- 1.10 วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย ของราตรี ธีนวารชร
- 1.11 พจนานุกรม *Shan and English Dictionary* ของ Cushing, J. N.
2. วิเคราะห์แบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งปรับปรุงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเลือกเฉพาะแบบเรียนที่ปรากฏเรื่อง “คำซ้อน” และ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ดังนี้
 - 2.1 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวธิภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.2 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถาบันคุณภาพวิชาการ
 - 2.3 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น
 - 2.4 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 1 สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
 - 2.5 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
 - 2.6 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย 1 เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักพิมพ์เอมพันธ์
 - 2.7 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวธิภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.8 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
 - 2.9 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.10 หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 สำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น
3. วิเคราะห์ “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548-2559
4. สรุปและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาระบุรายละเอียดตามเอกสาร 3 กลุ่มที่ได้ศึกษา คือ เอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย แบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เฉพาะที่ปรากฏเรื่องคำซ้อน และแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548-2559 ดังนี้

การอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย

“คำซ้อน” เป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทยและใช้สอนโดยทั่วไปตามโรงเรียนมาตั้งแต่แรกมีระบบโรงเรียนที่รับอิทธิพลมาจากตะวันตก แม้ว่าการกล่าวถึงครั้งแรกจะมีได้ปรากฏชื่อเรียก “คำซ้อน” เลยกก็ตาม ดังที่พระยาอุปกิตศิลปสาร [2] ได้เผยแพร่ตำรา “วชิวิภาค” มาตั้งแต่เมื่อ พ.ศ.2465 ตำราดังกล่าวได้จำแนกคำประสมออกเป็น 5 ลักษณะ คำประสมลักษณะที่ 3 ระบุไว้ว่า “อีกอย่างหนึ่งใช้คำมูลรูปไม่เหมือนกัน แต่เนื้อความอย่างเดียวกันรวมกันเข้าเป็นคำประสมซึ่งมีความหมายต่างออกไปโดยมาก เช่น ถ้อยคำ ดูแล ว่ากล่าว ดังนี้ เป็นต้น” [2] คำประสมลักษณะที่ 3 ในคำอธิบายดังกล่าวข้างต้นเป็นรากฐานให้นักวิชาการด้านภาษาไทยยุคต่อ ๆ มานิยามว่าคือ “คำซ้อน” เช่นที่ปรากฏในหนังสือนิรุกติศาสตร์ ภาค 2 ของพระยาอนุมานราชธน [3] หลักภาษาไทย ของพระวรเวทย์พิสิฐ [4] หลักภาษาไทย ของบรรจบ พันธุเมธา [5] และเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-15 [6] นอกเหนือจากที่ปรากฏในตำราไวยากรณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ทำนองเดียวกันยังปรากฏในวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาหลายเล่มด้วย ดังเช่นที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ของช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ [7] ปรีชา ช่างขวัญยืน [8] รัชฎาพรหม เศรษฐวัฒน์ [9] จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ

[10] และราตรี ธีราราช [11] ปัจจุบัน นิยามเกี่ยวกับ “คำซ้อน” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้การรับรอง คือ “คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำนั้นมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงกันข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน” [1] อาจกล่าวได้ว่า “คำซ้อน” คือคำที่เกิดจากการสร้างโดยมุ่งเน้นที่ความหมายเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการบางท่านเสนอสิ่งที่เรียกว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” ไว้ในเอกสารทางวิชาการที่อธิบาย ไวยากรณ์ไทย ดังที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-อังกฤษ ได้กล่าวถึง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ว่า “Phonetic Couplet ได้แก่ การซ้อนคำเพื่อให้ออกเสียงให้คล้องจองกัน และให้ความสะดวกแก่การออกเสียงด้วย คำที่นำมาซ้อนอาจไม่มีความหมาย ใช้ตามลำพังในภาษา เพราะเป็นคำที่แสดงอารมณ์สะท้อนใจ โกรธ หรือเสียใจ ถ้าจะเทียบกับคำไทยกลางก็ได้แก่ พวกอุทาน สร้อยบท เช่น ไม่ไปไม่เปย ไม่ดูไม่แล ฯลฯ เหล่านี้เป็นเสียงที่ไม่ได้ปรับเพราะเกิดแต่อารมณ์สะท้อนใจ และโดยมากมักใช้พยัญชนะเดียวกันทั้งคู่” [12]

นอกจากนี้ บรรจบ พันธุเมธา ก็ได้จำแนก “คำซ้อน” ออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ “คำซ้อนเพื่อความหมาย” ซึ่งตรงกับ “คำซ้อน” ในปัจจุบัน และประเภทที่สองคือ “คำซ้อนเพื่อเสียง” โดยได้อธิบายไว้ว่าเป็นการซ้อนคำเพื่อประโยชน์ทางด้านเสียง ช่วยถ่วงเสียงให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น อาจขยายจาก 2 คำเป็น 4-6 คำได้ คำซ้อนเพื่อเสียงแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อยๆ ได้แก่ 1) คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนอาจจะไม่มีความหมายเลย เช่น โลเล 2) คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนมีความหมายเพียงคำใดคำหนึ่ง เช่น มอมแมม และ 3) คำซ้อนที่คำที่นำมาซ้อนมีความหมายทั้งสองคำ แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง [5] จากคำอธิบายดังกล่าวจะเห็นว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” คือ คำที่เกิดจากการสร้างโดยมุ่งเน้นที่เสียงเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น “เพื่อให้ออกเสียงให้คล้องจองกัน” “สะดวกแก่การออกเสียง” หรือ “ถ่วงเสียงให้เกิดความไพเราะ”

อย่างไรก็ดี นักวิชาการบางท่านเห็นว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” มิได้มีลักษณะสัมพันธ์ทางความหมายแบบ “คำซ้อน” หากเป็นแต่เพียง “คำซ้อนเพียงบางส่วน” [13] หรือเป็น “คำคู่” [8, 14] กล่าวคือ เป็นคำที่มีลักษณะคล้าย “คำซ้อน” ทว่า ส่วนที่ซ้อนกันนั้นไม่มีความหมายใด ๆ ก็จะเป็นคำสมบูรณ์ในภาษาได้ เสียงที่เพิ่มเข้าไปก็เพื่อความไพเราะหรือเพิ่มจังหวะของคำตามที่ต้องการเท่านั้น และน่าจะด้วยสาเหตุนี้ทำให้ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ไม่ปรากฏในเอกสารทางวิชาการที่อธิบาย ไวยากรณ์ไทยในปัจจุบัน

การอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยปัจจุบัน

“คำซ้อน” เป็นเนื้อหาที่บรรจุอยู่ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อสำรวจหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่วางจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน พบว่า มีจำนวน 10 เล่ม แบ่งเป็นแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ [15] แบบเรียนของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ [16] แบบเรียนของสำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น [17] แบบเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช [18] แบบเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ [19] และแบบเรียนของสำนักพิมพ์เอมพันธ์ [20] ลำดับต่อมา คือ แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ [21] และแบบเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ [22] นอกจากนี้ยังมีแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการ [23] จำนวน 1 เล่ม และสุดท้าย คือ แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น [24] จำนวน 1 เล่ม

เมื่อพิจารณาการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยข้างต้นพบว่า สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มตามลักษณะการปรากฏหรือไม่ปรากฏการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ดังนี้

1. แบบเรียนที่ไม่ปรากฏการอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง”

แบบเรียนที่ไม่ปรากฏการอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” มีจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ [15] แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น [17] แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์เอมพันธ์ [20] แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ [21] และแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการ [23] แบบเรียนทั้ง 5 เล่มไม่มีการกล่าวถึงเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” มีแต่การอธิบาย “คำซ้อน” ในฐานะคำที่เกิดจากวิธีการสร้างคำในภาษาไทย และแบบเรียนแต่ละเล่มก็อธิบาย “คำซ้อน” แตกต่างกันไป

แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ [15] อธิบายความสัมพันธ์ 3 ลักษณะของความหมายของคำที่นำมาซ้อนกัน อธิบายตำแหน่งของคำที่บอกความหมายของ “คำซ้อน” รวมถึงความหมายของคำซ้อนบางคำที่เปลี่ยนความหมายไปจากคำเดิม

แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น [17] อธิบายความหมายของ “คำซ้อน” 3 ลักษณะที่เกิดขึ้นหลังจากนำคำมาซ้อนกันแล้ว ได้แก่ “คำซ้อน” ที่มีความหมายเหมือนเดิม “คำซ้อน” ที่มีความหมายคล้ายกัน และ “คำซ้อน” ที่มีความหมายใหม่

แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์เอมพันธ์ [20] อธิบายความหมายของ “คำซ้อน” 3 ลักษณะที่เกิดขึ้นหลังจากนำคำมาซ้อนกันแล้ว อธิบายประเภทของ “คำซ้อน” โดยแบ่งตามที่มาของคำที่นำมาซ้อนกัน และอธิบายลักษณะของคำซ้อน

แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ [21] อธิบายเรื่อง “คำซ้อน 4 จังหวะ” ว่าเป็น “คำซ้อน” ที่มีคำซ้ำกัน 2 คำ เช่น รุ่งที่รุ่งน้อง² และ “คำซ้อน” ที่มีเสียงสัมผัสระหว่างคำที่เป็นองค์ประกอบในจังหวะที่ 2 กับจังหวะที่ 3 เช่น กรวดหินดินทราย

แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการ [23] อธิบายเรื่อง “คำซ้อน” แบบไม่เฉพาะเจาะจง มีการกล่าวถึงความหมายของ “คำซ้อน” ที่มาของคำที่นำมาซ้อนกัน และให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับ “คำซ้อน” ทั้งในแง่เสียงและความหมาย

จะเห็นได้ว่า แม้แบบเรียนทั้ง 5 เล่มอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ไม่ตรงกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือ ไม่ปรากฏการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง”

2. แบบเรียนที่อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ทั้งในแง่ความหมายและเสียง

แบบเรียนที่อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของ “คำซ้อน” โดยอธิบายทั้งในแง่ความหมายและเสียงของคำ ได้แก่ แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ [19] แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ [22] และแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักพิมพ์แม็คเอ็ดดูเคชั่น [24] ทั้งสามเล่มกล่าวถึง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นคำที่เกิดจากการนำคำมูลที่มีเสียงใกล้เคียงกันและมีความหมายคล่องจองหรือสัมพันธ์กัน มารวมกันเป็นคำใหม่ที่ออกเสียงได้ไพเราะขึ้น

อย่างไรก็ตาม แบบเรียนทั้งสามเล่มขึ้นต้นเนื้อหาในเรื่อง “คำซ้อน” ด้วยการกล่าวถึงนิยามของคำประเภนี้ ทั้งสามเล่มกล่าวตรงกันว่า คำซ้อนเกิดจากการนำคำมารวมกัน โดยที่แต่ละคำมีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกัน เกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายหรือความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น [19, 22, 24] นิยามดังกล่าวสอดคล้องกับการอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ในปัจจุบัน ทว่าการที่แบบเรียนทั้งสามเล่มอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “คำซ้อน” ดูจะไม่ไปด้วยกันกับนิยามดังกล่าว อนึ่ง ในแบบเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ [22] ได้เพิ่มกรอบข้อความ “บอกเล่ากำสับ” เพื่ออธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง “คำซ้อนเพื่อเสียง” และ “คำคู่” โดยกล่าวว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” เมื่อแยกพยางค์แล้วยังคงมีพยางค์ใดพยางค์หนึ่งที่มีความหมาย ขณะที่อีกพยางค์หนึ่งไม่มีความหมายแต่เพิ่มเข้าไปเพื่อเสียงไพเราะ ส่วน “คำคู่” เมื่อแยกพยางค์แล้วความหมายจะไม่เกี่ยวข้องกันหรือแปลความไม่ได้ทั้งสองพยางค์

3. แบบเรียนที่อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” โดยมุ่งเฉพาะเรื่องเสียง

แบบเรียนที่อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาเรื่อง “คำซ้อน” โดยมุ่งอธิบายเฉพาะในแง่เสียงของคำที่นำมารวมกัน ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความหมายของคำแต่อย่างใด ได้แก่ แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ [16] และแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช [18] ทั้งสองเล่มกล่าวถึง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในทำนองเดียวกันว่าเกิดจากการนำคำที่มีเสียงพยัญชนะหรือสระเหมือนกันมารวมกัน เพื่อช่วยเน้นเสียงเกิดความคล่องจอง ความไพเราะ ฟังรื่นหูขึ้น

อย่างไรก็ตาม แบบเรียนทั้งสองเล่มขึ้นต้นเนื้อหาในเรื่อง “คำซ้อน” ด้วยการกล่าวถึงนิยามของคำประเภนี้ในลักษณะเดียวกับที่กล่าวในแบบเรียนที่อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ทั้งในแง่ความหมายและเสียง การที่แบบเรียนทั้งสองเล่มอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “คำซ้อน” ดูจะขัดแย้งกับนิยามดังกล่าว อนึ่ง ในแบบเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช [18] มีข้อความระบุเป็นเกร็ดควรรู้ด้วยว่า “คำซ้อนเพื่อเสียงบางครั้งเรียกว่า คำคู่”

² “คำซ้อน” ที่มีคำซ้ำกัน 2 คำในลักษณะดังกล่าว มีนักวิชาการเรียกว่า “คำขยายคู่” [25]

“คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย

แบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (Ordinary National Education Test – ONET) เป็นแบบทดสอบวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 51 มาตรฐานการเรียนรู้ ครอบคลุม 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกแบบทดสอบวิชาต่าง ๆ คือ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เมื่อการทดสอบแต่ละปีเสร็จสิ้นลง สถาบันดังกล่าวจะนำแบบทดสอบเผยแพร่ทางเว็บไซต์ <http://www.niets.or.th> [26] เพื่อให้บุคคลที่สนใจสามารถดาวน์โหลดมาอ่านหรือฝึกทำแบบทดสอบได้ ยกเว้นก็แต่แบบทดสอบของปีการศึกษา 2554-2557 ที่ทางสถาบันไม่เผยแพร่

เมื่อพิจารณาแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยที่สถาบันดังกล่าวเผยแพร่ทางเว็บไซต์ โดยพิจารณาเฉพาะข้อคำถามที่เกี่ยวกับเรื่อง “คำซ้อน” พบว่า แบบทดสอบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีข้อสอบเรื่อง “คำซ้อน” 2 ปี คือ ปีการศึกษา 2552 มีจำนวน 2 ข้อ และปีการศึกษา 2553 มีจำนวน 1 ข้อ ขณะที่แบบทดสอบระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีข้อสอบเรื่อง “คำซ้อน” ทุกปี นับรวมกันเป็นจำนวน 9 ข้อ จากแบบทดสอบจำนวน 12 ข้อดังกล่าวปรากฏ “คำซ้อน” จำนวน 67 คำ และน่าที่จะนำมาพิจารณาในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทยและในแบบเรียนวิชาภาษาไทยปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. จำนวนคำใน “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย

“คำซ้อน” เกิดจากการนำคำที่มีจำนวนเป็นเลขคู่มาซ้อนกันเป็น อาจมี 2 คำ 4 คำ หรือ 6 คำ [1] เมื่อพิจารณา “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยที่นำมาศึกษา พบว่า “คำซ้อน” ทั้ง 67 คำ ปรากฏเพียงคำซ้อน 2 คำ และคำซ้อน 4 คำ

คำซ้อน 2 คำ หมายถึง คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ [1] ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ปรากฏคำซ้อน 2 คำจำนวน 63 คำ จากทั้งหมด 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 94.03 ตัวอย่างคำซ้อน 2 คำที่ปรากฏ เช่น บ้านเรือน นำพา เย็นเยือก ถ่องแท้ แซ่ม้า หยิ่งโยโส ยานพาหนะ [26] เป็นต้น

คำซ้อน 4 คำ หมายถึง คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ อาจมีบางคำที่มีมากกว่า 1 พยางค์ก็ได้ [1] ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยปรากฏคำซ้อน 4 คำจำนวน 4 คำ จากทั้งหมด 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.97 ตัวอย่างคำซ้อน 4 คำที่ปรากฏ ได้แก่ กินเหล้าเมายา เป็นริ้วเป็นลาย ยกเส้นยกสาย และ เป็นเชิงเป็นชาย [26]

2. ลักษณะความหมายของ “คำซ้อน” ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย

ในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทยได้อธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ไว้ตรงกันว่าคือ “คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำนั้นมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงกันข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน” [1] เกณฑ์ทางความหมายจึงนับว่าเป็นหัวใจของคำซ้อน

เมื่อพิจารณา “คำซ้อน” ทั้ง 67 คำในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย พบว่า ลักษณะความหมายของคำที่นำมาซ้อนกันหรือเรียงต่อกันนั้นมี 2 ลักษณะ คือ ความหมายของคำที่นำมาซ้อนเหมือนกัน และความหมายของคำที่นำมาซ้อนคล้ายกัน ไม่ปรากฏว่าพบคำซ้อนที่ความหมายของคำตรงกันข้าม

ความหมายของคำที่นำมาซ้อนเหมือนกัน หมายถึง “คำซ้อน” ที่แต่ละคำหมายถึงสิ่งเดียวกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน [1] ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยพบ “คำซ้อน” ที่มีลักษณะความหมายเช่นนี้จำนวน 37 คำ จากทั้งหมด 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 55.22 ตัวอย่าง “คำซ้อน” ลักษณะนี้ เช่น ห่างไกล ว่างเว้น จับกุม เศร้าโศก ริเริ่ม [26] เป็นต้น

ความหมายของคำที่นำมาซ้อนคล้ายกัน หมายถึง “คำซ้อน” ที่แต่ละคำมีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน พอที่จะจัดเข้าในกลุ่มเดียวกันได้ [1] ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยพบ “คำซ้อน” ลักษณะเช่นนี้จำนวน 30 คำ จากทั้งหมด 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.78 ตัวอย่าง “คำซ้อน” ลักษณะนี้ เช่น ถ้วยชาม เปียดเปียน ตักตวง จิตจาง ปวดเมื่อย [26] เป็นต้น

3. “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย

จากการพิจารณาแบบเรียนวิชาภาษาไทยดังกล่าวข้างต้น พบว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” ได้รับการอธิบายในแบบเรียนเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเกิดจากคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันและมีความหมายคล้องจองหรือสัมพันธ์กันมารวมกันเป็นคำใหม่ ลักษณะที่สองเกิดจากการนำคำที่มีเสียงพยัญชนะหรือสระเหมือนกันมารวมกัน โดยไม่มีความสัมพันธ์ทางความหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง

เมื่อนำการอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ทั้ง 2 ลักษณะมาพิจารณา “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ วิชาภาษาไทยที่นำมาศึกษา พบว่า “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยมี 2 ประเภท คือ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ที่คล้องจองหรือสัมพันธ์กันทางความหมาย และ “คำซ้อน” ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายเพียงอย่างเดียว

“คำซ้อนเพื่อเสียง” ที่คล้องจองหรือสัมพันธ์กันทางความหมายตามที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ วิชาภาษาไทย มีจำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 62.69 ของคำซ้อนทั้งหมด ตัวอย่างคำซ้อนประเภทนี้ เช่น คำว่า “ถาโถม” ประกอบด้วยคำว่า “ถา” ที่หมายถึง “ถลา, บินโฉบลงมา, พุ่งเข้าไป” กับคำว่า “โถม” ที่หมายถึง “เคลื่อนตัวเข้าหาด้วยกำลังแรง, รวมกำลังพุ่งเข้าใส่” [27] ทั้งสองคำมีความหมายคล้ายกัน เมื่อรวมกันแล้วมีความหมายว่า “ถลาเข้าไปด้วยกำลังแรง, โจมเข้าไป” [27] ในด้านเสียง คำว่า “ถา” และ “โถม” มีเสียงพยัญชนะต้น /ท/ เหมือนกัน จึงกล่าวได้ว่าคำนี้เป็น “คำซ้อนเพื่อเสียง” ที่คล้องจองหรือสัมพันธ์กันทางความหมายด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว “คำซ้อน” อีก 25 คำ หรือร้อยละ 37.31 เป็น “คำซ้อน” ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายเพียงอย่างเดียว ไม่ปรากฏลักษณะทางเสียงที่คล้องจองสัมพันธ์กัน ตัวอย่างคำซ้อนประเภทนี้ เช่นคำว่า “ถั่วขาม” ประกอบด้วยคำว่า “ถั่ว” ที่หมายถึง “ภาชนะก้นลึก มีรูปต่าง ๆ สำหรับใส่น้ำหรือของบริโภคเป็นต้น” กับคำว่า “ขาม” ที่หมายถึง “ภาชนะรูปกลม ๆ ชนิดหนึ่งสำหรับใส่อาหารเป็นต้น” [27] ทั้งสองคำมีความหมายคล้ายกันคือเป็นภาชนะ เมื่อนำมาซ้อนกันแล้วไม่มีเสียงที่สัมพันธ์กัน จึงนับเป็น “คำซ้อน” ที่เกิดจากการสร้างคำโดยมุ่งที่ความหมายของคำเพียงอย่างเดียว

อนึ่ง จากการวิเคราะห์ “คำซ้อน” ด้วยนิยามเกี่ยวกับ “คำซ้อนเพื่อเสียง” มีข้อค้นพบว่า ไม่ปรากฏ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ตามคำอธิบายที่มุ่งเฉพาะเรื่องเสียง คือ ช่วยเน้นเสียง เกิดความคล้องจอง ความไพเราะ ฟังรื่นหูขึ้น ดังที่มีคำอธิบายในแบบเรียนวิชาภาษาไทยกลุ่มที่ 3 ที่กล่าวไปตอนต้น

สรุปและการอภิปรายผล

“คำซ้อน” เป็นหัวข้อหนึ่งที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทยซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับ “คำซ้อน” ที่ผ่านมามักมุ่งศึกษาด้านการสร้างคำหรือลักษณะของคำซ้อนที่ปรากฏในสมัยต่าง ๆ ขณะที่ตำราไวยากรณ์ตั้งแต่อดีตก็อธิบาย “คำซ้อน” แตกต่างกันไปก่อนที่จะกลายเป็นคำนิยามที่เป็นปัจจุบันและมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ทางความหมายเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตแบบเรียนวิชาภาษาไทยของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ กลับพบว่า การอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ในแบบเรียนเหล่านั้นไม่ตรงกัน เนื้อหาที่ดูคล้อยกันมากที่สุดก็คือ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ซึ่งแบบเรียนวิชาภาษาไทยบางสำนักพิมพ์ได้อธิบายไว้ ขณะที่บางสำนักพิมพ์กลับไม่ปรากฏการอธิบายเรื่องดังกล่าว เป็นเหตุให้กลับมาทบทวนที่มาที่ไปของ “คำซ้อนเพื่อเสียง” และความสอดคล้องของเนื้อหาเรื่องดังกล่าวในแบบเรียนวิชาภาษาไทยทั้งหมด กับในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติที่นักเรียนทุกคนต้องเข้าสอบ

จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย พบว่า “คำซ้อนเพื่อเสียง” เคยปรากฏอยู่ในการอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ในช่วงหนึ่ง ทว่าปัจจุบัน การอธิบายไวยากรณ์ไทยโดยเฉพาะเรื่องการสร้างคำมุ่งอธิบายในแง่ความหมายเป็นหลัก และ “เสียง” ใน “คำซ้อนเพื่อเสียง” มิใช่ปัจจัยสำคัญของการอธิบายเรื่องการสร้างคำในเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทยในปัจจุบันอีกต่อไป ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่ กล่าวคือแบบเรียนวิชาภาษาไทยจำนวน 5 เล่มไม่ปรากฏการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” แล้ว ขณะที่แบบเรียนวิชาภาษาไทยซึ่งยังคงอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในแง่เสียงของคำโดยไม่เกี่ยวข้องกับความหมายมีเพียง 2 เล่ม อย่างไรก็ตาม แบบเรียนวิชาภาษาไทยจำนวน 3 เล่มได้อธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ทั้งในแง่ความหมายของคำที่สัมพันธ์กันและยังมีเสียงของคำใกล้เคียงกัน ทั้งหมดที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า แบบเรียนวิชาภาษาไทยในปัจจุบันอธิบายเรื่อง “คำซ้อน” ไม่สอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการที่อธิบายไวยากรณ์ไทย เมื่อนำการอธิบายเรื่อง “คำซ้อนเพื่อเสียง” ที่ยังดำรงอยู่ในบางส่วนของ การอธิบายความรู้เรื่อง “คำซ้อน” มาพิจารณาแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยในฐานะที่เป็นแบบทดสอบความรู้ของนักเรียนระดับประเทศ โดยมุ่งเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่อง “คำซ้อน” พบว่า แบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทยไม่ปรากฏ “คำซ้อนเพื่อเสียง” ตามแนวทางการอธิบายดังกล่าวเลย ทว่า “คำซ้อน” ที่ปรากฏมากที่สุดกลับเป็น “คำซ้อน” ที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในแง่ความหมายและแง่เสียงของคำด้วย โดยมีมากกว่าร้อยละ 60 ของ “คำซ้อน” ที่ปรากฏในแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติวิชาภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงความไม่ลงรอยของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ที่ยังดำรงอยู่ในปัจจุบัน และทำให้เกิดข้อคำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่อง “คำซ้อน” ว่าจะดำเนินต่อไปอย่างไรในอนาคต

หาก “คำซ้อนเพื่อเสียง” เป็นอรรถาธิบายของความรู้เรื่อง “คำซ้อน” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยว่าคือ “คำคู่” ก็จำเป็นต้องนิยามให้ชัดเจนไปอีกว่าเป็น “คำคู่” ที่สัมพันธ์กันทั้งในด้านความหมายและเสียง หรือสัมพันธ์กันเฉพาะเรื่องเสียง ใน

อีกด้านหนึ่ง “คำซ้อนเพื่อเสียง” อาจปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทยเป็นข้อสังเกตของ “คำซ้อน” จำนวนมากที่นอกจากจะเกิดจากการสร้างคำโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางความหมายแล้ว ยังทำให้เกิดเสียงที่ไพเราะขึ้นอีกด้วย หาก “คำซ้อนเพื่อเสียง” ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทยตามคำอธิบายในแนวทางที่สอง ก็ควรปรากฏให้ตรงกันในแบบเรียนทุกเล่ม และหากเป็นดังนั้นจริง การอธิบาย “คำซ้อนเพื่อเสียง” ในแนวทางแรกก็อาจไม่จำเป็นอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สถาบันภาษาไทย. (2549). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ**. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- [2] พระยาอุปทิศศิลปสาร. (2541). **หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- [3] พระยาอนุমানราชชน. (2513). **นิรุกติศาสตร์ภาค 2** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์กลางทหารราบ.
- [4] พระวรวงศ์วิสิฐ. (2502). **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น.
- [5] บรรจบ พันธุเมธา. (2525). **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [6] เพียรศิริ วงศ์วิธานนท์. (2526). “ความหมายของคำประกอบ”, ใน **เอกสารการสอนวิชาภาษาไทย 3 : หน่วยที่ 7-15**, 325-337. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [7] ช่อนกลิน พิเศษสกุลกิจ. (2489). **ภาษาจีนและภาษาไทยถิ่นเป็นประโยชน์เพียงใดในการค้นคว้าที่มาของคำในภาษาไทย**. มหามบัณฑิตนิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2515). **การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา**. มหามบัณฑิตนิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [9] รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์. (2516). **คำซ้อนในภาษาไทย**. มหามบัณฑิตนิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2530). **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย**. มหามบัณฑิตนิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [11] ราตรี ธีรवारช. (2534). **การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย**. ดุษฎีบัณฑิตนิพนธ์ อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [12] Cushing, J. N. (1881). **Shan and English Dictionary**. Rangoon: American Mission Press.
- [13] กาญจนา นาคสกุล. (2516). “แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและภาษาเขมร”, ใน **กรองภาษาและวรรณกรรม**. 88-90. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.
- [14] จานงค์ ทองประเสริฐ. (2511). “ลักษณะสำคัญของภาษาไทย”, ใน **วิชาภาษาไทย (ท.401-ท.402)**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- [15] กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- [16] นาวิณี หล้าประเสริฐ และคณะ. (2559). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : สถาบันคุณภาพวิชาการ.
- [17] ดวงพร หลิมรัตน์. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : แม็คเอ็ดดูเคชั่น.
- [18] เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- [19] ฟองจันทร์ สุขยิ่ง และคณะ. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- [20] ผกาศรี เย็นบุตร. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย 1 เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : เอ็มพันธ์.
- [21] กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2556). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- [22] ฟองจันทร์ สุขยิ่ง และคณะ. (2559). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- [23] สวนิต ยมาภัย. (2554). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

- [24] เพ็ญศรี จันทรวง และสุวคนธ์ จงตระกูล. (2555). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1**. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- [25] ราตรี อันวารชร. (2540). “การศึกษาคำขยาคู่ในภาษาไทย”, ใน ราตรี อันวารชร (บรรณาธิการ). **กาญจนนภา: รวมบทความวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมไทย**. 39-64. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- [26] สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). **ข้อสอบ O-NET**. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2560, จาก <http://www.niets.or.th/th/>.
- [27] ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

ความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีในทรศนะของผู้ประกอบการ ในจังหวัดสงขลา เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

The Expectations and Readiness of Accountants in ASEAN Economic Community from the Perspective of Entrepreneurs in Songkhla Province.

เสาวลักษณ์ จันทรประสิทธิ์^{1*}
Saowalak Chanprasit^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีสำหรับทักษะด้านต่าง ๆ ในทรศนะของผู้ประกอบการ เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชี ในทรศนะของผู้ประกอบการ และเปรียบเทียบข้อว่างระหว่างความคาดหวังของผู้ประกอบการและความพร้อมของนักบัญชี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากการใช้แบบสอบถามจากผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา จำนวน 310 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน pair sample t- test และOne Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ประกอบการที่มีต่อนักบัญชีในทักษะทุกด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะที่ผู้ประกอบการคาดหวังจากนักบัญชีมากที่สุด คือ การมีความรับผิดชอบในการทำงาน สำหรับด้านความพร้อมผู้ประกอบการเห็นว่าในภาพรวมนักบัญชีมีความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยทักษะที่นักบัญชีมีความพร้อมมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบในการทำงาน งานวิจัยยังพบว่า นักบัญชีมีความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ น้อยกว่าระดับที่ผู้ประกอบการคาดหวัง เมื่อพิจารณาถึงทักษะที่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชี มากที่สุด คือ ความรู้ความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการออกแบบการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรบัญชีให้ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการและเพิ่มศักยภาพให้กับนักบัญชีไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ นักบัญชี ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

This research aims to study the expectations and readiness of accountants in Thailand in order to be a part of ASEAN Economic Community from the perspective of entrepreneurs and to compare the gap between the expectations of entrepreneurs and the readiness of accountants. questionnaires for this study were collected from 310 entrepreneurs in Songkhla province of Thailand. The statistics used in the analysis include mean, percentage, standard deviation, pair sample t-test and One Way ANOVA. The research found that the expectations of entrepreneurs for the accountants' skills in general were considerably high. The most expected skills from entrepreneurs were responsibility and accountability. In overall readiness of the accountants for all skills are at a moderate level. The most skills of accountants were responsibility and accountability. The research also found that readiness of the accountants was less than the expectations of entrepreneurs. The most different skill between the expectations of entrepreneurs and readiness of the accountants was the use of ASEAN other languages. The results can be used as a guide line for educational institutions and agencies involved in the design and development of training accounting courses to understand needs of enterprises as well as to increase their capability to compete in the AEC.

Keywords: Entrepreneurs, Accountants, ASEAN Economic Community

¹ อ., สาขาวิชาการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Lecturer, of Accounting Program, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: E-mail address: saowalak137@hotmail.com

บทนำ

ในพ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีการเปิดเสรีใน 5 ด้านด้วยกัน คือ การเปิดเสรีการค้าสินค้า การเปิดเสรีการค้าภาคบริการ การเปิดเสรีด้านการลงทุน การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ [1] ซึ่งจะทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่และหลากหลาย สามารถรองรับผลผลิตที่มีคุณภาพแตกต่างกัน ประชาชนมีทางเลือกสินค้าและบริการมากขึ้น เกิดความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น แต่ผลกระทบในเชิงลบก็มีเช่นกัน นั่นคือ ธุรกิจจะมีคู่แข่งทางการค้ามากขึ้น ดังนั้นจำเป็นต้องหาวิธีที่ธุรกิจจะต้องปรับตัว ทั้งในด้านการดำเนินงาน ต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้านการผลิตสินค้าต้องมีคุณภาพ โดยจะต้องมีการค้นคว้าวิจัยและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

การที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างรอบด้าน จึงจะสามารถนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล วางแผน และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และทันเวลา ข้อมูลที่สำคัญของธุรกิจอย่างหนึ่งคือข้อมูลทางบัญชี ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารในหลาย ๆ ด้าน เช่น คำนวณต้นทุนของทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ขององค์กรประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน รวมถึงเสนอและประเมินทางเลือกในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่ากับองค์กร ข้อมูลทางบัญชียังเป็นสัญญาณเตือนภัยให้แก่องค์กรต่อความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ดังนั้นธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถนอกเหนือจากทักษะวิชาชีพแล้วยังต้องมีทักษะด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร งานบัญชีมีความเกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจแทบทุกขั้นตอน และจะมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อมีการเปิดสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เนื่องจากอาชีพนักบัญชีเป็นอาชีพอิสระ โดยผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จะเคลื่อนย้ายไปทำงานที่ใดก็ได้ในประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางอย่างที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น การให้บริการด้านบัญชี การตรวจสอบบัญชีและการจัดทำบัญชี ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นสามารถถือหุ้นร่วมกับไทยได้ไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทดังกล่าว โดยนักบัญชีอาเซียนสามารถเข้ามาทำงานในไทยได้แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย กรณีเป็นการให้บริการจัดทำบัญชีสำหรับยื่นแบบภาษีให้กับบริษัทในเครือหรือในกลุ่มของบริษัทต่างชาติ กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นสามารถถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียนและสามารถดำเนินธุรกิจได้เฉพาะในลักษณะการร่วมทุน (Joint Venture) กับบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น โดยนักบัญชีอาเซียนสามารถเข้ามาทำงานในไทยได้แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย [2] จากข้อตกลงนี้จะเห็นว่าวิชาชีพบัญชีจะมีคู่แข่งจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน นักบัญชีไทยจึงต้องมั่นใจว่าตนเองมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ เพราะภาษาเป็นสิ่งจำเป็นในการติดต่อสื่อสาร และการทำธุรกิจ และหากนักบัญชีสามารถพูดภาษาที่ 3 ซึ่งเป็นภาษาในกลุ่มอาเซียนได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากยิ่งขึ้น [3] ดังนั้นผู้ที่ต้องการทำงานในด้านนี้ ควรมีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว การทำงานบัญชีในอาเซียนก็จะมีอุปสรรค และอาจจะเสียเปรียบคู่แข่งคนอื่น ๆ ในหลายประเทศที่ต้องการตำแหน่งงานบัญชี โดยเฉพาะนักบัญชีจากประเทศที่อยู่ในระดับเดียวกับประเทศไทยหรือประเทศที่เจริญกว่าซึ่งได้แก่ สิงคโปร์และมาเลเซีย รูปแบบการเข้ามาทำงานของนักบัญชีต่างชาติจะเป็นรูปแบบการเข้ามาทำงานกับบริษัทในประเทศของตนที่มาลงทุนในประเทศไทย หรือแม้แต่นักบัญชีฟิลิปปินส์อาจเป็นอีกกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาประกอบวิชาชีพในประเทศไทย ถึงแม้จะไม่ได้มีบริษัทฟิลิปปินส์มาลงทุนในประเทศไทยมากนักก็ตาม แต่ด้วยความสามารถในภาษาอังกฤษที่โดยเฉลี่ยมีมากกว่านักบัญชีไทยและค่าตอบแทนที่อยู่ในระดับเดียวกันหรืออาจน้อยกว่านักบัญชีไทย จึงเป็นอีกชาติหนึ่งที่มีโอกาสเข้ามาทำงานในประเทศไทยหลังเปิดเสรีอาเซียนในปี 2558 [4] นอกจากนี้ สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อยกระดับคุณภาพของวิชาชีพบัญชีไทยให้เป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ โดยกำหนดทักษะวิชาชีพแบ่งออกเป็น 5 ประเภท [5] ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ซึ่งเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีพื้นฐานทักษะทางวิชาชีพดังกล่าวจะส่งผลให้การปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพบัญชีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทักษะวิชาชีพดังกล่าว มีรายละเอียดสอดคล้องกับการเป็นนักบัญชีมืออาชีพของอาเซียนที่ระบุไว้นักบัญชีในประเทศอาเซียนต้องมีความพร้อมด้านมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีที่เป็นสากล ความพร้อมด้านมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีที่เป็นสากล ความพร้อมในการศึกษากฎหมาย ข้อบังคับ ภาษีอากร ความพร้อมด้านการสื่อสาร การปรับตัว ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความพร้อมด้านทัศนคติและจริยธรรม [6] นักบัญชีในยุค AEC จึงต้องมีการปรับตัว เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ เนื่องจากสุดท้ายแล้วผู้ประกอบการจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกนักบัญชีที่มีความสามารถเข้ามาทำงานให้กับกิจการ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจึงมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีในทศวรรษของผู้ประกอบการ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนา

ตนเองของนักบัญชีและเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในการผลิตบัณฑิตสาขาการบัญชีได้ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของผู้ประกอบการ โดยเลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากจังหวัดสงขลา เปรียบเสมือนเมืองหลวงของภาคใต้ตอนล่าง เป็นเมืองหน้าด่าน ที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ด้านรัฐเคดาห์ และรัฐเปอรลิส มีสถานกงสุลใหญ่ของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งอยู่ สงขลาจึงเป็นเมืองแห่งศูนย์การการคมนาคม การศึกษา เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ดังนั้นการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน จังหวัดสงขลาจึงเป็นเสมือนประตูสู่อาเซียน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ประกอบการที่มีต่อนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 2) เพื่อศึกษาความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพในทรรศนะของผู้ประกอบการ
- 3) เปรียบเทียบช่องว่างระหว่างความคาดหวังของผู้ประกอบการและความพร้อมของนักบัญชี

นิยามศัพท์เฉพาะ

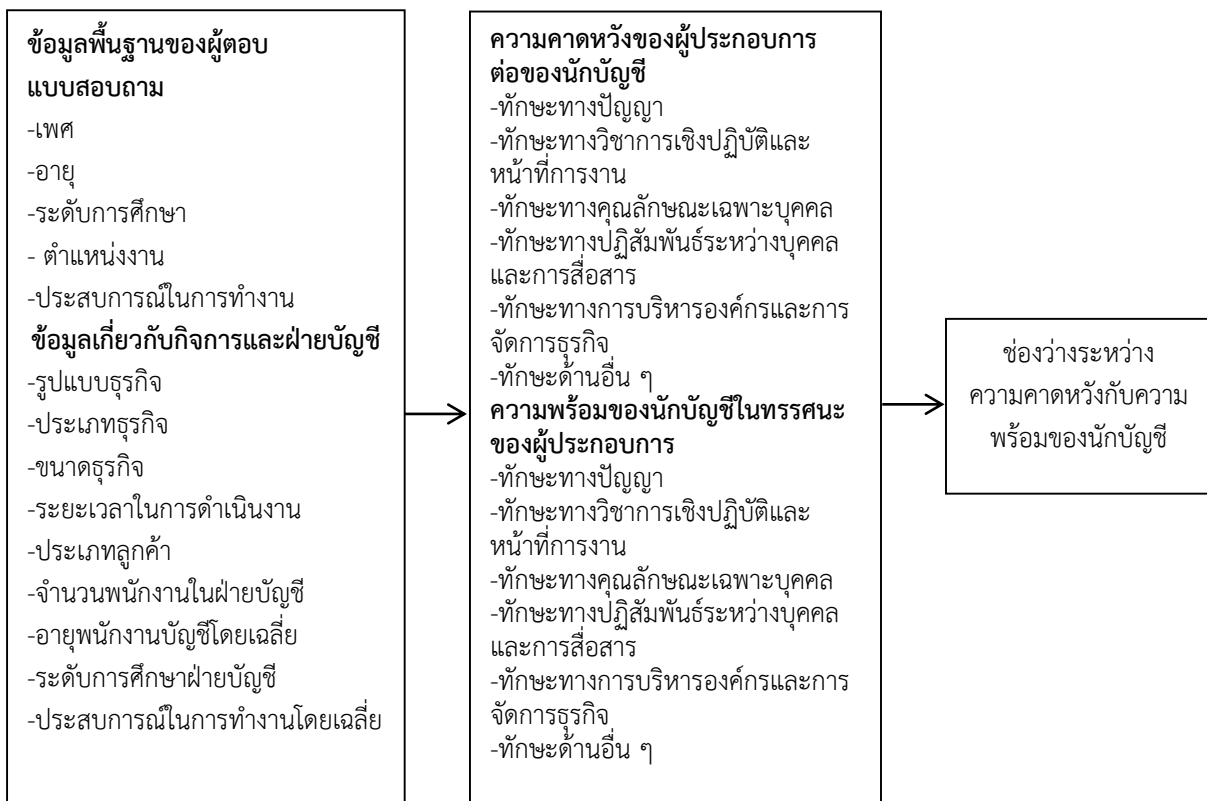
ผู้ประกอบการ หมายถึง เจ้าของกิจการ ผู้จัดการ หรือหัวหน้าฝ่ายบัญชีของสถานประกอบการ

นักบัญชี หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีของสถานประกอบการ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หมายถึง การร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าของสินค้า จะเริ่มใช้ใน พ.ศ. 2558

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ให้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเกี่ยวกับกิจการของผู้ประกอบการ เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีผลต่อระดับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพในทรรศนะของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะทำให้ทราบช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมของนักบัญชี จึงสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (Professional Skills) [5]

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants : IES) ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพบัญชีระบุ ว่านักบัญชีต้องมีทักษะ 5 ด้าน ได้แก่

1) ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ซึ่งแบ่งย่อยได้อีก 6 ระดับตามลำดับจากน้อยไปหามาก ได้แก่ มีความรู้ มีความเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ได้ สามารถสังเคราะห์ได้ (นำองค์ความรู้หลาย ๆ ด้านมาประมวลเข้าด้วยกัน แล้วทำการคาดการณ์และให้ผลสรุปได้) และสามารถประเมินคุณค่าได้ สิ่งที่สำคัญ คือบุคคลที่พร้อมจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต้องบรรลุระดับสูงสุดของทักษะเหล่านี้ ณ ช่วงเวลาที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทักษะทางปัญญาช่วยให้นักบัญชีแก้ปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ถี่ถ้วนในสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ทักษะทางปัญญาที่จำเป็นประกอบไปด้วยทุกเรื่อง ดังนี้

(ก) ความสามารถที่จะกำหนด ได้มา จัด และเข้าใจสารสนเทศจากคน สิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ข) ชีตความสามารถที่จะสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์

(ค) ความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาก็ไม่เคยเจอมาก่อน

2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน (Technical and Functional Skills) ประกอบด้วยทักษะทั่วไป และทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งรวมถึง

(ก) ความชำนาญทางตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ) และความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(ข) การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง (Decision Modeling and Risk Analysis)

(ค) การประเมินค่า

(ง) การรายงาน และ

(จ) ความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Skills) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยการเรียนรู้และการปรับปรุงลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมถึง

(ก) ความสามารถในการจัดการตนเอง

(ข) มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการโน้มน้าวและเรียนรู้ด้วยตนเอง

(ค) ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา

(ง) ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

(จ) พิจารณาปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจ

(ฉ) ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร (Interpersonal and Communication Skills) ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นในองค์กรได้ดีรับและส่งผลสารสนเทศได้การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ ส่วนประกอบของทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารประกอบด้วย

(ก) การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง

(ข) สามารถทำงานเป็นกลุ่ม

(ค) มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ต่างวัฒนธรรมและความคิดเห็นต่างกันได้

(ง) เจรจาต่อรองหนทางแก้ปัญหาและกำหนดข้อตกลงร่วมกันในสถานการณ์ทางวิชาชีพ

(จ) การทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ฉ) สามารถนำเสนอ อภิปราย รายงานและการปกป้องมุมมองของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการเขียนและการพูดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(ช) ฟังและอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน

5) ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ (Organizational and Business Management Skills) มีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งจะมีการเรียกร้องให้เป็นผู้แสดงบทบาทในเชิงรุกในการจัดการองค์กรในแต่ละวันในขณะที่ก่อนหน้านี้ บทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอาจถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานอื่นนำไปใช้ แต่ในปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้เข้าไปมีบทบาทกับหลายหน่วยงานมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้ด้านธุรกิจมากขึ้นและตระหนักในเรื่องการเมืองและมีมุมมองแบบรอบด้าน ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ รวมถึง

- (ก) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารโครงการ การบริหารงานบุคคลและทรัพยากร การตัดสินใจ
- (ข) ความสามารถที่จะจัดแบ่งหน้าที่งาน และการมอบหมายงานเพื่อกระตุ้นและพัฒนาบุคลากร
- (ค) การมีภาวะความเป็นผู้นำ
- (ง) การพิจารณาและตัดสินใจได้อย่างผู้มีวิชาชีพ

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการของห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดสงขลา ทุกประเภทธุรกิจ ทุกขนาด ทั้งหมดจำนวน 7,682 ราย [7] จำนวนตัวอย่างประชากรคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane [8] ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 0.5% ได้จำนวนตัวอย่างของประชากรเท่ากับ 380 ราย โดยจะใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังสถานประกอบการได้รับการตอบกลับมาจำนวน 310 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.58

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง ความพร้อม ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เรียบเรียงเนื้อหาในแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามให้ตรงกับเนื้อหาการวิจัย และปรับปรุงแก้ไข

ให้มีความเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre - test) กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.954

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ ข้อมูลกิจการและฝ่ายบัญชี ใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเพื่อพิจารณาลักษณะโดยรวมของข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

2. วิเคราะห์ลักษณะระดับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคาดหวังและความพร้อมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคาดหวังและความพร้อมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคาดหวังและความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคาดหวังและความพร้อมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคาดหวังและความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. เปรียบเทียบช่องว่างระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพด้วยการหาผลต่างของค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชี และใช้สถิติ pair sample t- test ในการเปรียบเทียบความแตกต่าง

4. เปรียบเทียบระดับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการและนักบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความแปรปรวนแบบทางเดียว One Way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Least Square Difference (LSD)

ผลการศึกษา

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วมากกว่า 10 ปี ในส่วนของงานด้านบัญชีกิจการส่วนใหญ่จะทำบัญชีเอง โดยมีบางส่วนจะใช้บริการสำนักงานบัญชีร่วมด้วย นักบัญชีในกิจการมีอายุประมาณ 26-30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 78.4 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีไม่เกิน 10 ปี กิจการส่วนใหญ่จัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัด มีทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 5 ล้านบาท ประกอบกิจการประเภทซื้อมาขายไป ร้อยละ 44.2 รองลงมาเป็นธุรกิจบริการ ดำเนินธุรกิจ

มาแล้วมากกว่า 20 ปี ลูกค้าของกิจการส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าภายในประเทศ มีจำนวนกิจการร้อยละ 25.2 ที่มีลูกค้าต่างประเทศด้วย โดยกลุ่มลูกค้าต่างประเทศอันดับหนึ่งคือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงระดับความคาดหวังของผู้ประกอบการที่มีต่อนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ ตามค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก

ทักษะด้านต่าง ๆ	ระดับความคาดหวังต่อนักบัญชี	
	$\bar{X}$	S.D
1. ความรับผิดชอบในการทำงาน	4.53	0.63
2. ความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.51	0.58
3. ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.48	0.68
4. ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย	4.47	0.63
5. ความชำนาญในการคำนวณตัวเลข	4.46	0.71

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคาดหวังของผู้ประกอบการที่มีต่อนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพอยู่ในระดับมากโดยด้านที่คาดหวังมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย และชำนาญในการคำนวณตัวเลข โดย 3 อันดับแรก เป็นทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ จะเห็นว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของนักบัญชีมาก เนื่องจากงานด้านบัญชีเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขและเอกสารจำนวนมาก ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน จึงต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานค่อนข้างสูง อีกทั้งนักบัญชีเป็นผู้ทราบเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินของกิจการ ซึ่งข้อมูลบางอย่างเป็นความลับ นักบัญชีจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพในระดับสูงด้วย

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ ในทรรศนะของผู้ประกอบการ ตามค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก

ทักษะด้านต่าง ๆ	ระดับความพร้อมของนักบัญชี	
	$\bar{X}$	S.D
1. ความรับผิดชอบในการทำงาน	3.49	0.93
2. ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย	3.47	0.89
3. ความมีคุณธรรมจริยธรรม	3.46	0.92
4. ความชำนาญในการคำนวณตัวเลข	3.45	0.94
5. ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Word, Excel และ Power point	3.43	0.90

จากตารางที่ 2 พบว่า ในมุมมองของผู้ประกอบการคิदनักบัญชีของกิจการมีความพร้อมด้านทักษะวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีความพร้อมมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ มีความรับผิดชอบในการทำงาน ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความชำนาญในการคำนวณตัวเลข และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Word, Excel และ Power point โดย 2 ใน 3 อันดับแรก เป็นทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ ความรับผิดชอบในการทำงาน และความมีคุณธรรมจริยธรรม แสดงให้เห็นว่านักบัญชีไทยเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าทักษะด้านอื่น ๆ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมของนักบัญชีด้านทักษะวิชาชีพ ใน
 ทัศนคติของผู้ประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่

ทักษะทางด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย		ความแตกต่างระหว่าง ความคาดหวังและ ความพร้อม	ค่าสถิติ t
	ความ คาดหวัง	ความ พร้อม		
1. ความรู้ความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน	4.12	2.67	1.45	23.459*
2. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของประเทศในอาเซียน ที่เกี่ยวข้องกับบัญชี	4.23	2.90	1.33	24.048*
3. ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ	4.25	2.93	1.32	21.826*
4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีไทยที่ ใช้อยู่ในปัจจุบัน การตีความ และร่างการตีความ มาตรฐานการบัญชี	4.34	3.09	1.25	21.416*
5. ความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของกิจการ	4.24	2.99	1.25	21.497*

*ระดับนัยสำคัญ0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะที่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีในทัศนคติของผู้ประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของประเทศในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับบัญชี ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การตีความ และร่างการตีความมาตรฐานการบัญชี และความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของกิจการ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักบัญชีจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณสมบัติตรงกับที่ผู้ประกอบการคาดหวัง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักบัญชีสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจได้ดังนี้ ผู้ประกอบการที่มีอายุต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อนักบัญชีไม่แตกต่างกันในทุกประเด็น ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกันจะมีระดับความคาดหวังต่อนักบัญชีต่างกัน เช่น ด้านความชำนาญในการคำนวณตัวเลข ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ นักบัญชีที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทหรือมากกว่าจะถูกคาดหวังจากผู้ประกอบการสูงกว่าผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า เช่น เรื่องความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี นักบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะมีความพร้อมในทักษะวิชาชีพบัญชีมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย และนักบัญชีที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปจะมีความพร้อมในทักษะวิชาชีพบัญชีมากกว่านักบัญชีที่มีอายุน้อย

ตารางที่ 4 ตารางสรุปค่าเฉลี่ยของทักษะวิชาชีพด้านต่าง ๆ ระหว่างระดับความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชีใน
 ทัศนคติของผู้ประกอบการ

ทักษะวิชาชีพด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย		ความแตกต่างระหว่าง ความคาดหวังและ ความพร้อม	ค่าสถิติ t
	ความ คาดหวัง	ความ พร้อม		
1. ทักษะทางปัญญา	4.25	3.15	1.10	18.30*
2. ทักษะเชิงวิชาการปฏิบัติและหน้าที่งาน	4.33	3.20	1.13	17.047*
3. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	4.37	3.27	1.10	19.092*
4. ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	4.28	3.16	1.12	19.820*
5. ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ	4.28	3.16	1.12	19.618*

*ระดับนัยสำคัญ0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของผู้ประกอบการในทักษะวิชาชีพทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของความพร้อมของนักบัญชีในทักษะวิชาชีพทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยทักษะที่ผู้ประกอบการคาดหวังจากนักบัญชีมากที่สุด คือ ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ในด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และความมีคุณธรรม จริยธรรม รองลงมา คือ ทักษะเชิงวิชาการปฏิบัติและหน้าที่งาน ในด้านความชำนาญในการคำนวณตัวเลข ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากร และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Word, Excel และPower point ในส่วนของความ

พร้อมของนักบัญชีผู้ประกอบเห็นว่า ทักษะที่นักบัญชีมีความพร้อมมากที่สุด คือ ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ในด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และควมมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ ทักษะเชิงวิชาการปฏิบัติและหน้าทำงาน ในด้านความชำนาญในการคำนวณตัวเลข และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Word, Excel และPower point ซึ่งทักษะวิชาชีพที่นักบัญชีมีความพร้อมมากที่สุดกับทักษะวิชาชีพที่ผู้ประกอบการคาดหวังมากที่สุด เป็นทักษะด้านเดียวกัน แต่ระดับความคาดหวังของผู้ประกอบการสูงกว่าระดับความพร้อมของนักบัญชีในปัจจุบัน ดังนั้นนักบัญชีจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีระดับทักษะตรงกับที่ผู้ประกอบการคาดหวัง

สรุปและการอภิปรายผล

ระดับความคาดหวังของผู้ประกอบการที่มีต่อนักบัญชีเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ทักษะ 5 อันดับแรกของผู้ประกอบการคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ การมีความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย และความชำนาญในการคำนวณตัวเลข สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร [9] ที่พบว่า สิ่งที่ยุ้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบในการทำงาน ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ความใฝ่เรียนรู้ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา ชันแก้ว [10] พบว่าผู้ประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพ และสังคมของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี เรื่องความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในด้านความละเอียดรอบคอบ ความแม่นยำ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของดวงกมล สุขแก้วมณี [11] พบว่าองค์ประกอบคุณสมบัติบัญชีบัณฑิตที่นายจ้างต้องการอันดับแรก คือ ด้านคุณค่า จริยธรรม และทัศนคติทางวิชาชีพ จะเห็นว่าผู้ประกอบการจะเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องการมีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบในการทำงานเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากนักบัญชีเป็นผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและความลับต่าง ๆ ของกิจการ โดยทักษะ 5 อันดับแรกของผู้ประกอบการคาดหวังกับความพร้อม 5 อันดับแรกของนักบัญชีในทรรชนะของผู้ประกอบการ 4 ใน 5 ด้านเป็นเรื่องเดียวกัน ได้แก่ ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ด้านภาษาไทย และความชำนาญในการคำนวณตัวเลข จะเห็นว่า 2 อันดับแรกเป็นทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล เหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีศน์ ภัยพันธ์ และณัฏฐ์ เหมมันต์ [4] ที่พบว่า นักวิชาชีพบัญชีมีความพร้อมด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะทางปัญญา และทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน และทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล

ผู้ประกอบการมีความคาดหวังกับนักบัญชีที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทมากกว่าผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า เช่น ความมีจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร [9] ที่พบว่าโดยรวมแล้วผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจะถูกคาดหวังจากผู้บังคับบัญชามากกว่าผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และนักบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะมีความพร้อมในทักษะวิชาชีพบัญชีมากกว่าผู้มีประสบการณ์น้อย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ในการทำงานเป็นการสร้างความเชี่ยวชาญให้กับบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของณณกุล สมรรค [12] ที่พบว่าประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมีผลต่อความพร้อมด้านภาษาและด้านกฎหมาย

ทักษะวิชาชีพด้านต่าง ๆ ของนักบัญชีในทรรชนะของผู้ประกอบการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงทักษะที่มีความแตกต่างกันระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของนักบัญชี มากที่สุด 3 อันดับแรกซึ่งมีค่าเฉลี่ยไม่ถึง 3.00 ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของประเทศในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับบัญชี และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะทักษะทางด้านภาษาเพราะเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร การรับข้อมูลข่าวสาร การแสวงหาความรู้ การศึกษาต่อ ฯลฯ อีกทั้งกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ได้บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” โดยกำหนดว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการทำงานของอาเซียน [13] นั้นหมายถึง ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การโต้ตอบทางจดหมาย การพูดคุยระหว่างการประชุม การจัดทำรายงาน ตลอดจนการจัดทำคำแถลงการณ์ และปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ของอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ทักษะทางด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล เป็นทักษะที่ผู้ประกอบการคาดหวังมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของความสามารถในการทำงาน และควรมีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่กำลังดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี จึงควรส่งเสริมโดยนอกจากมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านบัญชีให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพแล้ว ควรเพิ่มเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพของนักบัญชีด้วย
2. สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานแรกในการเตรียมความพร้อมนิสิตเพื่อมาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ควรปลูกฝังผู้เรียนให้มีความรู้คุณธรรม รวมถึงเน้นในเรื่องของความสามารถในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
3. ทักษะทางด้านปัญญา เป็นทักษะที่นักบัญชีมีความพร้อมน้อยที่สุด ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะที่มีความสำคัญช่วยให้นักบัญชีแก้ปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ถี่ถ้วนของสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ จึงควรเร่งพัฒนาให้มีความพร้อมมากขึ้น
4. ทักษะทางด้านภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน นักบัญชียังมีความพร้อมน้อยเมื่อเทียบกับความคาดหวังของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนักบัญชีจึงต้องพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าวควบคู่ไปกับการอบรมทักษะวิชาชีพด้านอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการ

1. อยากให้ภาครัฐจัดฝึกอบรมความรู้ทางด้านบัญชี ภาษาอาหรับ และภาษาอังกฤษ ให้กับนักบัญชีโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย บ้างเพราะกิจการขนาดเล็กไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนนักบัญชีของกิจการทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง
2. อยากให้สถาบันการศึกษาจัดให้นิสิตบัญชีมีการฝึกงาน 2 ภาคการศึกษา เพื่อเพิ่มทักษะและเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิต
3. สถาบันการศึกษาควรเน้นสอนให้นิสิตบัญชีฝึกคิดวิเคราะห์ ฝึกทำกรณีศึกษาให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มมุมมองและประสบการณ์ รวมทั้งฝึกให้มีการนำเสนอมากขึ้น
4. นักบัญชีต้องเปลี่ยนทัศนคติในการทำงานใหม่ โดยเพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานให้มากขึ้นพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มขอบเขตของการวิจัยให้มากขึ้น โดยแยกกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีแต่ละประเภท เช่น ด้านการตรวจสอบบัญชี ด้านการทำบัญชี ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการศึกษา ฯลฯ และควรเพิ่มพื้นที่ในการเก็บข้อมูลให้กว้างขึ้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] อนุสรณ์ ธรรมใจ. AEC Blueprint. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://ประชาคมอาเซียน.net/aec-blueprint/>.
- [2] จินตนา ชัยวรรณการ. (2555). *ก้าวที่สำคัญของนักบัญชีเข้าสู่ AEC*. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ.
- [3] วีรยุทธ สุขมาก และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์. (2556). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. บัญชีมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- [4] ปศุณีย์ กายพันธ์ และนธิ เหมมันต์. (2557). “นักบัญชีไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, *WMS Journal of Management*. Walailak University. 3(3). 14-21.
- [5] สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2552). *มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่องทักษะทางวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.fap.or.th>.
- [6] ฝ่ายต่างประเทศ. การเตรียมรับปี 2015 ของนักบัญชี (ตอนที่ 2) ความพร้อมสำหรับนักวิชาชีพบัญชี. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.fap.or.th/images/column_1390536375/prepare%202015%20%202.pdf.

- [7] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). **สถิติการจดทะเบียน**. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2558, จาก <http://datawarehouse.dbd.go.th/bdw/menu/est/1.html>.
- [8] Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork: Harper and Row Publication.
- [9] วลัยลักษณ์ สุวรรณวัลย์กร และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2556). “ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพ สอบบัญชีไทยในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, **วารสารวิชาชีพบัญชี**. 9(25), 35-49.
- [10] เจนจิรา ชันแก้ว. (2556). “ความคาดหวังของผู้ประกอบการในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี”, **FEU Academic Review**. 7(2), 151-159.
- [11] ดวงกมล สุขแก้วมณี. (2554). **คุณสมบัติบัญชีบัณฑิตที่นายจ้างต้องการ:ตามทรรศนะของผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีระดับประเทศ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซนตจอน.
- [12] นฤมล สุมรรคา. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา สถานประกอบการจังหวัดสระบุรี**. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- [13] **กฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20130528-092411-875705.pdf>.

การพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน

Development of Recirculation Aquaculture Tanks

วรพงษ์ นลินานนท์^{1*} และสายชล เลิศสุวรรณ¹

Warrapong Nalinanon^{1*} and Saichon Lerdsuwan¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของสิ่งประดิษฐ์นี้ เพื่อออกแบบและสร้างชุดถังระบบน้ำหมุนเวียนเพื่อใช้เลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียนเป็นเทคนิคการเลี้ยงปลาที่นำน้ำกลับมาใช้ใหม่ในระบบการผลิต เพื่อประหยัดน้ำ และลดผลกระทบจากการปล่อยน้ำเสียลงสู่สิ่งแวดล้อม ทำให้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ตลอดทั้งปี ในทุกพื้นที่ และสามารถเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ในบ้านซึ่งมีพื้นที่จำกัด การพัฒนาโดยปรับปรุงระบบกรอง 3 ชั้น ส่งผลให้น้ำที่ใช้เลี้ยงปลา มีความสะอาด มีคุณภาพน้ำเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเลี้ยงปลาที่ความหนาแน่นสูงได้ โดยที่ยังคงมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี ได้ขนาดและคุณภาพที่สม่ำเสมอ และอัตราการรอดตายสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบกรองแยกเป็นส่วนที่ 1 ถาดใยกรอง ซึ่งทำหน้าที่ดักจับตะกอนอินทรีย์ ส่วนที่ 2 คือ ถังกรองหมายเลข 1 เป็นระบบกรองชีวภาพ (bio-filter) ทำหน้าที่ย่อยสลายของเสียไนโตรเจน และส่วนที่ 3 คือ ถังกรองหมายเลข 2 เป็นถังกรองที่ใส่วัสดุกรองเพื่อปรับความสมดุลของคุณภาพน้ำ [1] เพื่อบำบัดน้ำให้มีคุณภาพที่เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาหมอบ โดยมีอัตราการรอดตายที่ 100%

คำสำคัญ: การพัฒนา ชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียน

Abstract

The aim of this invention was to design and built the recirculating aquaculture system (RAS) tanks for fish culture. Recirculation aquaculture is a technology for rearing fish by reusing the water in the production. This system saved the water and reduced aquaculture waste water flow to the environment. In this system, fish culture could operate in all periods of time and lack of water places. And it could set up in a townhouse as limited area. The development had to be improved in 3 stages of filter parts to treat water quality for aquaculture. It could culture fish in high density rate and get high survival rate, good growth performance and good quality fish. Design and development of recirculation aquaculture tanks, were improved in 3 stages of filter parts. Part 1 as a tray filter was used for filtered big size organic compound. Part 2 as a filter tank No.1, used for decompose nitrogen waste with the bio-filter system. Part 3 as a filter tank No.2 was used to redress the balance of up water quality [1] to treat water quality for perch (*Anabas testudineus*) culture and had 100 % survival rate.

Keywords: Development, Aquaculture Tanks, Recirculation

¹ อ., ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ชุมพร 86160

¹ Lecturer, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, Chumphon Province, 86160

* Corresponding author: Tel.: 084-7038748. E-mail address: warrapong.na@kmitl.ac.th

บทนำ

ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียนตามการประดิษฐ์นี้เป็นชุดถังเลี้ยงปลาที่มีการนำน้ำที่ใช้เลี้ยงปลาแล้วกลับมาใช้ใหม่ด้วยระบบการบำบัดน้ำผ่าน ส่วนเติมอากาศ ส่วนถักรอง และส่วนกำจัดไนเตรทในน้ำ ทำให้ได้น้ำที่สะอาด ปราศจากสารพิษที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และมีออกซิเจนในน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของปลาที่เลี้ยง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการเลี้ยง โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำตลอดระยะเวลาของการเลี้ยงปลา ทำให้ประหยัดน้ำสำหรับการเพาะเลี้ยงปลา ลดผลกระทบจากน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสู่สิ่งแวดล้อม และทำให้สามารถเพาะเลี้ยงปลาให้เติบโตได้ตลอดทั้งปีทุกฤดูกาล ไม่ว่าสถานที่นั้นจะมีน้ำเพียงพอ หรือขาดแคลนน้ำ และสามารถเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ในสภาพบ้านในเมืองซึ่งมีพื้นที่จำกัด โดยสภาพการเลี้ยงสามารถเลี้ยงปลาที่ระดับความหนาแน่นสูงได้ โดยที่ปลายังคงมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี มีอัตราการรอดตายสูงได้ขนาด และคุณภาพของปลาที่สม่ำเสมอ โดยสามารถเลี้ยงปลาได้หลากหลายชนิดพร้อมกัน ทั้งเพื่อการบริโภคเป็นแหล่งอาหารโปรตีนภายในครัวเรือน และจำหน่าย หรือเพื่อการเพาะเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อจำหน่าย

อุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีขนาดใหญ่ประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงปลาถือเป็นอุตสาหกรรมการประมงที่มีขนาดใหญ่ของประเทศไทย มีความต้องการน้ำในปริมาณสูง และทำให้มีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นมาก หากไม่มีการจัดการที่ถูกต้อง แล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ เนื่องจากลักษณะน้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีความเข้มข้นของค่าของแข็ง และสารอาหารสูง ทำให้เกิดปัญหายูโทรฟิเคชันซึ่งมีผลทำให้แหล่งน้ำขาด ออกซิเจน สิ่งมีชีวิตไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ น้ำเกิดการเน่าเสียส่งผลกระทบต่อใช้น้ำของมนุษย์ในการอุปโภคและบริโภค ดังนั้น อุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จึงควรมีการจัดการน้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเหมาะสม [2] ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืน เพื่อให้มีทรัพยากรน้ำใช้ต่อไปได้ในอนาคต การหมุนเวียนน้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงอีกครั้ง จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ สำหรับการจัดการน้ำเสียสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และป้องกันการเกิดผลกระทบต่อ แหล่งน้ำธรรมชาติและเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประดิษฐ์ และพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียนขึ้น เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และได้ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงปลาไว้บริโภค และจำหน่าย ช่วยสร้างรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประดิษฐ์ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ที่สามารถบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงแล้ว นำกลับมาใช้ใหม่ ทำให้ประหยัดน้ำ และลดผลกระทบจากน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสู่สิ่งแวดล้อม
2. เพื่อให้ได้ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ที่สามารถเพาะเลี้ยงปลาให้เติบโตได้ตลอดทั้งปี ทุกฤดูกาล
3. เพื่อให้ได้ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ที่สามารถเพาะเลี้ยงปลาได้หลากหลายชนิดพร้อมกัน ที่ความหนาแน่นสูง โดยที่ปลายังคงมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี มีอัตราการรอดตายสูง ได้ขนาด และคุณภาพของปลาที่สม่ำเสมอ
4. เพื่อให้ได้ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นได้เอง ด้วยการใช้วัสดุที่หาได้ทั่วไปในท้องถิ่น และมีราคาประหยัด

ระเบียบวิธีการศึกษา

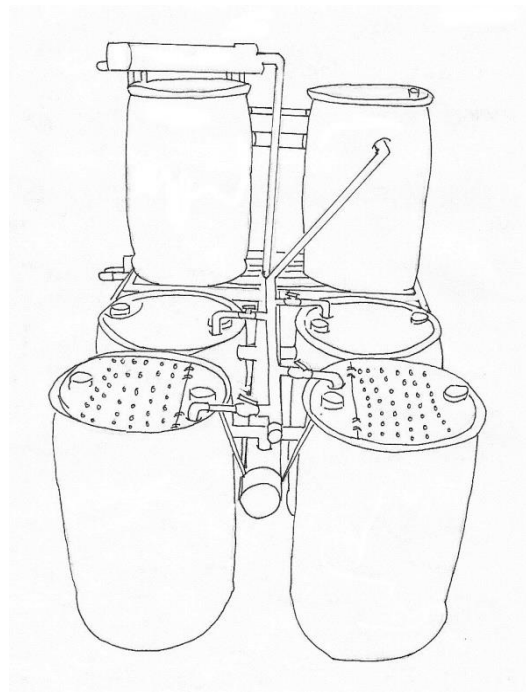
การดำเนินงานประดิษฐ์ และพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหัวข้อโครงการประดิษฐ์ และพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน
2. การศึกษาจากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องโครงการโดยต้องเป็นไปตามขอบเขตของการศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแนวทางประดิษฐ์ และพัฒนาชิ้นงานซึ่งในที่นี้คือ จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับโครงการประดิษฐ์ และพัฒนาชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน
3. การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ ทั้งในขั้นตอนการประดิษฐ์ และพัฒนาชิ้นงาน
4. การผลิตต้นแบบ (Prototype) ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียน สำหรับงานสร้างสรรค์นี้ได้เลือกถังพลาสติกขนาด 200 ลิตร และท่อพีวีซี เนื่องจากเป็นวัสดุที่หาได้ทั่วไป ราคาประหยัด มีน้ำหนักเบาทำให้เคลื่อนย้ายได้ง่าย และมีความแข็งแรงทนทาน

5. การทดสอบชิ้นงาน ด้วยการทดสอบระบบการไหลเวียนน้ำ การรั่วซึม การทำงานของระบบกรอง ระบบเติมอากาศ และระบบกำจัดไนเตรท
6. การทดลองเลี้ยงปลา (ปลาหมอสายพันธุ์ชุมพร 1) เพื่อทดสอบระบบต่าง ๆ ตามความหนาแน่นที่เหมาะสมกับชนิดปลาที่นำมาทดสอบ ตั้งแต่ปลาระยะวัยอ่อนจนได้ปลาขนาดที่ต้องการ
7. การตรวจสอบค่าคุณภาพน้ำ (water quality) ของน้ำในถังเลี้ยงปลาระหว่างการทดลอง
8. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการตรวจเอกสาร และการทดสอบระบบ ผู้ศึกษาจึงได้ประดิษฐ์ และพัฒนาชิ้นงานชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียนซึ่งมีลักษณะดังนี้

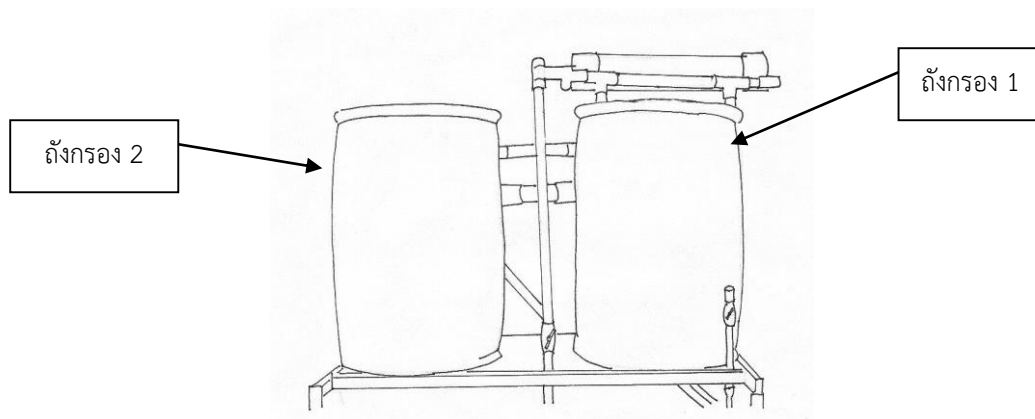
- 8.1 ชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียน มีขนาด กว้าง 2.0 ม. ยาว 2.5 ม. สูง 2.2 ม.
- 8.2 ชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียน เป็นแบบ 2 ถังกรอง 4 ถังเลี้ยง โดยการจัดวางถังเลี้ยงแบบแถวคู่ เพื่อประหยัดพื้นที่ในการจัดวาง
- 8.3 ระบบชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียน ยังประกอบด้วยกระบอกเติมอากาศ ที่ด้านบนถังกรอง กระบอกกำจัดไนเตรท และถาดใยกรองเพื่อดักจับเศษสารอินทรีย์ขนาดใหญ่ เช่น มูลปลา และเศษอาหารที่เหลือ และเศษตะกอนต่าง ๆ

ภาพที่ 1 แสดงแบบร่างชุดถังเลี้ยงปลา ระบบน้ำหมุนเวียน

ขั้นตอนการทำถังกรอง 1 และส่วนประกอบต่างๆ

ถังกรอง 1 สร้างจากถังพลาสติกขนาด 200 ลิตร เปิดฝาด้านบนออก เพื่อรองรับน้ำจากส่วนกระบอกกรอง และเติมอากาศ ด้านข้างถังกรอง 1 ระดับบนเจาะรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 นิ้ว เพื่อทำท่อน้ำล้นจากถังกรอง 1 (ดังภาพที่ 2) โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอกขึ้นเข้ากับข้อต่อเกลียวในรองรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซึมออก ปลายด้านซ้ายต่อกับ 3 ทางขนาด 1 นิ้ว เพื่อใช้เป็นท่อน้ำล้นรวมปลายด้านขวารับน้ำที่ล้นจากถังกรอง 1 ด้านข้างถังกรอง 1 ระดับล่าง เจาะรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 นิ้ว เพื่อทำท่อน้ำออก จากถังกรอง 1 สู่อ่างกรอง 2 โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอกขึ้นเข้ากับข้อต่อเกลียวในขนาด 2 นิ้ว รองรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซึมออก ปลายด้านซ้ายต่อกับท่อพีวีซีขนาด 2 นิ้ว เข้าทางน้ำเข้าถังกรอง 2 ปลายด้านขวาต่อกับข้องอ และท่อพีวีซีขนาด 2 นิ้ว ตั้งฉากลงส่วนก้นถังกรอง 1 ภายในถังกรอง 1 บรรจุ เศษตาข่ายอวน และเศษตาข่ายพรางแสงอย่างละครึ่งถัง เพื่อใช้เป็นวัสดุให้จุลินทรีย์ยึดเกาะในระบบกรองชีวภาพ (Biofilter)

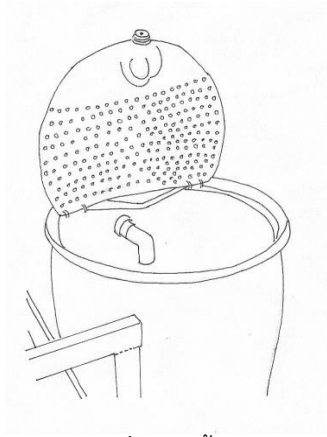
ภาพที่ 2 ถังกรอง 1 และถังกรอง 2

ขั้นตอนการทำถังกรอง 2 และส่วนประกอบต่าง ๆ

ถังกรอง 2 สร้างจากถังพลาสติกขนาด 200 ลิตร (ดังภาพที่ 2) เปิดฝาด้านบนออกทำเป็นฝาเปิด-ปิด เจาะรูขนาด 2 ทุน ส่วนฝาจนทั่วเพื่อระบายอากาศ ร้อยส่วนบนพันด้วยเข็มขัดพลาสติกเพื่อให้เปิดปิดได้ ด้านข้างถังกรอง 2 ระดับบนสุดเจาะรู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 นิ้ว เพื่อทำท่อน้ำล้นจากถังกรอง 2 ดัง โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอกชั้นเข้ากับข้อต่อเกลียวใน ขนาด 1 นิ้ว ร่องรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซีเมนต์ออกปลายด้ายขวาต่อกับ 3 ทางขนาด 1 นิ้ว เพื่อใช้เป็นท่อน้ำล้นรวม ปลายด้านซ้ายรับน้ำที่ล้นจากถังกรอง 2 ด้านข้างถังกรองระดับกลางต่อเป็นท่อน้ำเข้าสู่ถังเลี้ยง โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอก ชั้นเข้ากับข้อต่อเกลียวใน ร่องรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซีเมนต์ออก โดยท่อน้ำออกสู่ถังเลี้ยงทำมุมตั้งฉาก 90 องศา กับท่อน้ำล้น และท่อน้ำเข้าถังกรอง 2 ปลายด้านในถังกรอง 2 รับน้ำที่ผ่านการกรองแล้วสู่ถังเลี้ยง ปลายด้านนอกถังกรอง 2 ต่อกับท่อน้ำเข้าหลัก เพื่อนำน้ำลงสู่ถังเลี้ยง ด้านข้างถังกรอง 2 ระดับล่าง เป็นท่อน้ำเข้าถังกรอง 2 จากถังกรอง 1 โดยเจาะรู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 นิ้ว เพื่อทำท่อน้ำเข้าจากถังกรอง 1 โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอกชั้นเข้ากับข้อต่อเกลียวในขนาด 2 นิ้ว ร่องรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซีเมนต์ออก ปลายด้านขวาต่อท่อพีวีซี ขนาด 2 นิ้ว เพื่อรับน้ำจากถังกรอง 1 สู่ถังกรอง 2 ปลายด้านซ้ายต่อกับข้อต่อ และท่อพีวีซี ขนาด 2 นิ้ว ตั้งฉากลงส่วนกันถังกรอง 2 ภายในถังกรอง 2 บรรจุวัสดุกรองที่ ประกอบด้วย ถ่านไม้ เศษเปลือกหอย เศษปะการัง และหินพัมมิส เพื่อใช้เป็นวัสดุกรองดักจับตะกอน ดูดซับสารพิษในน้ำ ฟอกสีน้ำ ปลดปล่อยแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการปรับสมดุลของน้ำ และเป็นแหล่งให้จุลินทรีย์ยึดเกาะในการกรองด้วยระบบกรองชีวภาพ (Biofilter)

ขั้นตอนการทำถังเลี้ยง

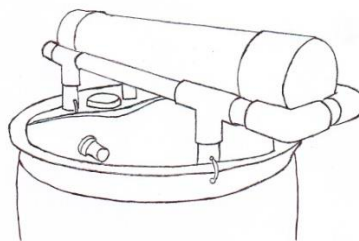
ถังเลี้ยงสร้างจากถังพลาสติกขนาด 200 ลิตร เปิดฝาด้านบนออกทำเป็นฝาเปิด - ปิด เจาะรูขนาด 2 ทุน ส่วนฝาจนทั่ว เพื่อระบายอากาศ ร้อยส่วนบนพันด้วยเข็มขัดพลาสติก เพื่อให้ส่วนฝาสามารถเปิด-ปิดได้ ขอบถึงส่วนที่เหลือเจาะรูขนาด 1 นิ้ว เพื่อสอดท่อน้ำเข้าขนาด 4 ทุนนำน้ำเข้าสู่ถังเลี้ยง ด้านหลังถังเลี้ยง 1 ที่ระดับความสูงร้อยละ 80 ของความสูงถังทั้งหมด เจาะรู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 นิ้ว เพื่อทำท่อน้ำออกจากถังเลี้ยง โดยสร้างจากข้อต่อเกลียวนอกชั้นเข้ากับข้อต่อเกลียวใน (ขนาด 1 นิ้ว) ร่องรอยต่อด้วยซีเมนต์เป็นวงแหวนกันน้ำซีเมนต์ออก ปลายด้านขวาต่อกับข้อต่อ และท่อขนาด 1 นิ้ว เพื่อลบน้ำ ออกจากส่วนกันถังเลี้ยง ปลายด้านซ้ายต่อกับ 3 ทางพีวีซีขนาด 1 นิ้ว เพื่อรวมน้ำจากถังเลี้ยงที่วางระบบแถวคู่ลงสู่ท่อน้ำออกหลัก (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ถังเลี้ยงปลา

ขั้นตอนการทำการบกกกรองและเติมอากาศ

กระบกกกรองและเติมอากาศสร้างขึ้นจากท่อพีวีซีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว เจาะรู ขนาด 4 หลุมเป็นแถว จำนวน 7 แถว ปิดปลายท่อทั้งสองข้างด้วยฝาปิดพีวีซีขนาด 4 นิ้ว ปลายด้านขวาเจาะฝาปิดพีวีซีเป็นรูขนาด 1 นิ้ว เพื่อสอดข้อต่อเกลียวนอกขึ้นใส่ข้อต่อเกลียวในขนาด 1 นิ้วเพื่อรับกับท่อพีวีซีขนาด 1 นิ้ว เจาะรูขนาด 2 หลุมเพื่อทำเป็นใส่ท่อแล้วสวมกับถังกกรองที่เย็บจากใยกรองละเอียดหุ้มด้วยตาข่ายในลอนฟ้าที่มีตาขนาด 1 มิลลิเมตร ส่วนปลายอีกข้างหนึ่งของใส่ท่อต่อกับท่อน้ำเข้าซึ่งรับน้ำจากปั้มน้ำ ส่วนฐานวางกระบกกกรอง และเติมอากาศสร้างจากท่อพีวีซี ขนาด 1 นิ้ว ข้อต่อ 1 นิ้ว 4 ชิ้น 3 ทางขนาด 1 นิ้ว 4 ชิ้น ประกอบกันเป็นส่วนฐานที่มีขนาดความกว้าง และความยาวรองรับส่วนกระบกกกรองและเติมอากาศได้พอดี โดยยึดขาส่วนปลาย 3 ทางของฐานให้ติดกับขอบถังกกรอง 1 ด้วยสายรัดพลาสติกขนาด 2 หลุม โดยเจาะรูเพื่อสอดสายรัดพลาสติกทั้งส่วนของขอบถ้ง และส่วนฐานวางกระบกกกรอง และเติมอากาศ (ดังภาพที่ 4)

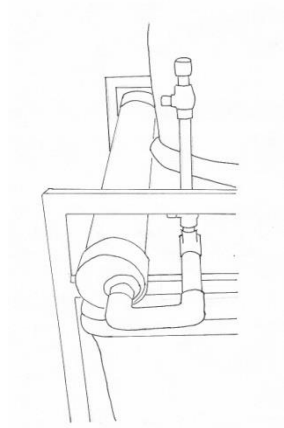

ภาพที่ 4 กระบกกกรองและเติมอากาศ

ขั้นตอนการทำชุดกำจัดไนเตรท

ชุดกำจัดไนเตรทแบบทอรวม ใช้เพื่อกำจัดไนเตรทที่สะสมในน้ำที่ใช้เลี้ยงปลา สร้างจากท่อพีวีซี ขนาด 4 นิ้ว ปิดปลายทั้งสองข้างด้วยฝาปิดพีวีซีขนาด 4 นิ้ว เจาะรูฝาปิดทั้งสองข้างขนาด 1 นิ้ว เพื่อใส่ข้อต่อเกลียวนอกขึ้นเข้ากับข้อต่อเกลียวใน รองรอยต่อด้วยชิ้นยางตัดเป็นวงแหวนแล้วปิดทับส่วนรอยต่อด้วยความหาอุดกันน้ำซีมออกทั้งสองด้าน ปลายด้านขวาของส่วนกำจัดไนเตรทแบบทอรวมต่อด้วยข้อต่อและท่อพีวีซี เพื่อรับน้ำที่ส่งมาจากปั้มน้ำผ่านทาง 3 ทางพีวีซีที่แบ่งน้ำไปส่วนกระบกกกรองและเติมอากาศส่วนหนึ่ง และไปส่วนกำจัดไนเตรทแบบทอรวมอีกส่วนหนึ่ง ระหว่าง 3 ทางพีวีซี และท่อกำจัดไนเตรทติดตั้งบอลวาล์วขนาด 1 นิ้วเพื่อควบคุมปริมาณน้ำที่จะเข้าสู่ท่อกำจัดไนเตรท นอกจากนี้ส่วนสำหรับเติมแหล่งคาร์บอนที่ใช้ เอนริคแอลกอฮอล์เพื่อเป็นแหล่งคาร์บอนสำหรับจุลินทรีย์กลุ่มดีไนตริไฟอิง แบคทีเรีย (denitrifying bacteria) ที่มีความสามารถในการกำจัดไนเตรทที่สะสมในระบบ ที่สร้างขึ้นจาก 3 ทางพีวีซี แบบ 1 นิ้วลด 4 หลุม ต่อกับท่อน้ำเข้าสู่ส่วนกำจัดไนเตรท ต่อด้วยท่อพีวีซีขนาด 4 หลุม ความยาว 20 ซม.ต่อด้วยบอลวาล์วขนาด 4 หลุม ที่ส่วนปลายทั้งสองข้าง เพื่อใช้เป็นส่วนบรรจุแหล่งคาร์บอน (เอนริคแอลกอฮอล์) ปลายด้านล่างต่อกับ 3 ทางพีวีซี 1 นิ้วลด 4 หลุมในท่อน้ำส่วนกำจัดไนเตรท ส่วนด้านบนต่อกับท่อพีวีซีขนาด 4 หลุมความยาว 10 ซม.พร้อมฝาปิดปลายท่อพีวีซีขนาด 4 หลุม ซึ่งสามารถถอดออกเพื่อบรรจุแหล่งคาร์บอนได้ ปลายอีกด้านของส่วนกำจัดไนเตรทแบบทอรวมเป็นท่อพีวีซีขนาด 1 นิ้วต่อกับข้อต่อขนาด 1 นิ้ว 2 ชิ้น และ

บอกลาวัว 1 ตัว เพื่อส่งน้ำที่ผ่านการกำจัดไนเตรทแล้วกลับสู่ถังพักน้ำอีกครั้ง ภายในท่อส่วนกำจัดไนเตรทแบบทอรวม ประกอบด้วยท่อพีวีซีขนาด 1 นิ้ว 2 ท่อน ต่อเข้ากับข้อต่อเกลียวนอกที่อยู่ภายในฝาปิด 4 นิ้วทั้งสองด้าน ด้านขวาเพื่อส่งน้ำเข้าสู่ท่อกำจัดไนเตรท ด้านซ้ายเพื่อรับน้ำจากท่อกำจัดไนเตรทออกสู่ถังพัก ส่วนปลายของท่อส่ง และรับน้ำภายในท่อกำจัดไนเตรทปิดด้วยฝาปิดพีวีซีขนาด 1 นิ้วที่เจาะรูขนาด 2 รู 1 รู ทั้งสองด้าน เพื่อให้ให้น้ำไหลช้าลงและเกิดระบบกึ่งสุญญากาศขึ้นภายในท่อกำจัดไนเตรท ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้จุลินทรีย์กลุ่มดีไนตริไฟอิง แบคทีเรียเติบโตได้ ส่วนช่องว่างภายในท่อกำจัดไนเตรทที่เหลือเติมให้เต็มด้วยลูกบอลพลาสติกชีวภาพ (bioball) เพื่อใช้เป็นที่ให้แบคทีเรียยึดเกาะอาศัย (ดังภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ชุดกำจัดไนเตรท

อุปกรณ์ในการดำเนินการผลิตผลงานสร้างสรรค์

วัสดุ

1. ถังพลาสติกขนาด 200 ลิตร
2. ข้อต่อ ข้ออพีวีซี
3. กาวทาพีวีซี
4. ปิมน้ำขนาด 8000 ลิตรต่อชม.
5. ไบโอบอล (bioball)
6. เปลือกหอย, เศษปะการัง และถ่าน
7. ตาข่ายอวนเก่า ตาข่ายพรางแสง
8. โครงเหล็ก

อุปกรณ์

1. เลื่อยเหล็ก
2. เครื่องหินเจียร์
3. สว่าน
4. เครื่องเชื่อมเหล็ก
5. เลื่อยวงเดือน

เทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ใช้การตัดต่อท่อพีวีซีขนาดต่าง ๆ ให้ชิ้นงานตรงกับแบบที่ออกแบบไว้มากที่สุด และต้องติดกาวพีวีซี เพื่อป้องกันการรั่วซึมของน้ำออกจากกระบอก และต้องทดสอบการไหลเวียนของน้ำในท่อนส่วนประกอบภายในระบบ

ผลการศึกษา

1. ได้ผลงานสร้างสรรค์เป็นชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียนที่พัฒนาขึ้น ที่ผ่านการทดสอบระบบการไหลเวียนน้ำ การรั่วซึม การทำงานของระบบกรอง ระบบเติมอากาศ และระบบกำจัดไนเตรท (ดังภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 ผลงานสร้างสรรค์ชุดถังเลี้ยงปลาในระบบน้ำหมุนเวียน

2. ผลการทดลองเลี้ยงปลาหมอสายพันธุ์ชุมพร 1 ทดสอบในระบบชุดถังเลี้ยงปลาในระบบน้ำหมุนเวียน ได้ผลการทดลองตาม (ตารางที่ 1) ที่พบว่า เริ่มเลี้ยงลูกปลาหมอที่มีน้ำหนักเฉลี่ย 1.83 กรัม/ตัว เมื่อสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 14 ปลาหมอน้ำหนักเฉลี่ยที่ 14.63 ± 3.95 กรัม/ตัว โดยมีอัตราการเจริญเติบโตจำเพาะที่ 0.52 ± 0.06 %/วัน มีอัตราการแลกเนื้อเฉลี่ยที่ 2.42 และมีอัตราการรอดตายอยู่ที่ 100 ได้ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 1,755.6 กรัม

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการเจริญเติบโต และอัตราการรอดของปลาหมอที่เลี้ยงในชุดถังเลี้ยงปลาในระบบน้ำหมุนเวียน (จำนวน 30 ตัว/ถัง รวมทั้งหมด 120 ตัว เป็นระยะเวลา 14 สัปดาห์

ค่าประสิทธิภาพการเติบโต	ผลการทดลอง
น้ำหนักเริ่มต้น (กรัม/ตัว)	1.83 ± 0.00
น้ำหนักสุดท้าย (กรัม/ตัว)	14.63 ± 3.95
ความยาวเริ่มต้น (ซม.)	2.78 ± 0.33
ความยาวสุดท้าย (ซม.)	13.68 ± 1.02
น้ำหนักเพิ่ม (กรัม/ตัว)	12.80 ± 0.29
ความยาวเพิ่ม (ซม.)	10.90 ± 1.07
น้ำหนักเพิ่มต่อวัน (กรัม/ตัว/วัน)	0.13 ± 0.03
อัตราเจริญเติบโตจำเพาะ(%/วัน)	0.52 ± 0.06
อัตราการแลกเนื้อ	2.42 ± 0.13
อัตราการรอดตาย (%)	100.0 ± 0.0

3. ผลการตรวจสอบค่าคุณภาพน้ำ (Water Quality) ของน้ำในชุดถังเลี้ยงปลาในระบบน้ำหมุนเวียนระหว่างการทดลองเลี้ยงปลาหมอสายพันธุ์ชุมพร 1 ได้ผลการทดลองดัง (ตารางที่ 2) ที่พบว่าค่าคุณภาพน้ำในทุกพารามิเตอร์อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลาหมอตลอด โดยมีค่า ความเป็นกรด-ด่าง เฉลี่ยที่ 7.54 ค่า alkalinity และค่า hardness เฉลี่ยที่ 150-180, 80-150 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าคุณภาพน้ำที่ตรวจวัดในชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียนระหว่างการทดลองเลี้ยงปลาหมอสายพันธุ์ชุมพร 1 เป็นระยะเวลา 14 สัปดาห์

ค่าคุณภาพน้ำ	ผลการทดลอง
แอมโมเนีย (mg/L)	0.26 ± 0.05
ไนไตรท์ (mg/L)	0.58 ± 0.13
ไนเตรท (mg/L)	23.28 ± 3.81
DO (mg/L)	5.89 ± 0.08
ความเป็นกรด-ด่าง(pH)	7.54 ± 0.05
อุณหภูมิ (°C)	25.54 ± 0.09
Alkalinity (mg/L)	150 – 180
Hardness (mg/L)	80 – 150

สรุปและการอภิปรายผล

ชุดถังเลี้ยงปลาระบบน้ำหมุนเวียนที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้เพาะเลี้ยงปลาหมอสายพันธุ์ชุมพร 1 ได้โดยมีผลการเจริญเติบโตที่ดี และมีอัตราการรอดตายสูง 100% โดยมีค่าคุณภาพน้ำในทุกพารามิเตอร์ที่ทำการศึกษาอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปลาหมอทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ นิคม และคณะ [3] ที่ทดลองเลี้ยงปลากะพงขาวในระบบน้ำหมุนเวียน และพบว่าปลาหมออัตราการรอดตายที่สูง 89.9-96.3% มีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี โดยเฉพาะค่า อัตราการแลกเนื้อที่มีค่าระหว่าง 0.94-1.61

เอกสารอ้างอิง

- [1] วรพงษ์ นลินานนท์ และสายชล เลิศสุวรรณ. (2560). “ประสิทธิภาพการเจริญเติบโต อัตราการรอดตาย และค่าคุณภาพซากของปลานิลที่เลี้ยงด้วยอาหารเสริมไบโกระณินเทพาปน”, ใน การประชุมวิชาการพะเยาครั้งที่ 6 ศิลปวัฒนธรรมวิจัยเพื่อประเทศไทย 4.0 ประจำปี 2560. วันที่ 26-27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- [2] จริญญา ยิ้มรัตน์บวร และสุรินทร์ บุญอนันตสร. (2556). ศักยภาพการหมุนเวียนน้ำกลับมาใช้ของระบบพื้นที่ชุ่มน้ำประดิษฐ์สำหรับการเพาะเลี้ยงปลาดุกลูกผสม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- [3] นิคม ละอองศิริวงศ์ ลักขณา ละอองศิริวงศ์ พัทธรา แม่เริาะ และคมน์ ศิลปาจารย์. (2560). การเลี้ยงปลากะพงขาวขนาด 4-6 นิ้วในระบบน้ำหมุนเวียน. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/2555/KC4904012.pdf>.

ปฏิรูปการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นระดับปริญญาตรีเพื่อแก้ไข ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อเป้าหมายการเรียนรู้

Transforming Undergraduate Introductory Physics Laboratory to Eliminate Misunderstanding of its Goals

วิชาญ คงธรรม^{1*}

Wichan Khongtham^{1*}

บทคัดย่อ

การผลิตนักวิทยาศาสตร์สำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องให้ผู้เรียนคิดแบบนักวิทยาศาสตร์และสร้างความรู้แบบนักวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นจึงมีเป้าหมายให้นักศึกษาคิดและสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น และพัฒนาบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ โดยศึกษาผลการใช้บทเรียนกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ฟส102 (ฟิสิกส์พื้นฐาน) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย คำถามเพื่อตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น แบบสัมภาษณ์ และบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ที่นักวิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายของการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นว่า เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทดลองโดยการปฏิบัติตามขั้นตอนบทปฏิบัติการ และการสร้างความรู้ทางฟิสิกส์เป็นหน้าที่ของนักฟิสิกส์เท่านั้น หลังจากการใช้บทเรียนพบว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ นักศึกษาเข้าใจว่าการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนคิดแบบนักฟิสิกส์และสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ และนักศึกษาตระหนักและมั่นใจว่าสามารถสร้างความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ได้เช่นเดียวกับนักฟิสิกส์

คำสำคัญ: ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เป้าหมายการเรียนรู้ ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น

Abstract

The scientist productions for the 21st century have to think like scientists and construct knowledge like scientists for students, so are goals of the introductory Physics laboratory. The purposes of this research were to study the student's misunderstanding on the goals of the introductory Physics laboratory and develop think like physicists lesson. We examined 40 Maejo University students who registered PH102 (Basic Physics) course in the 2nd semester of the academic year 2016. This research was conducted through diagnostic questions for the goal and were developed of the undergraduate lab and think like physicists lesson. Interviews and collected to evaluate the student's misunderstanding. We found that students had misunderstanding about the learning goals in the laboratory for the student to link theory and practice and to learn experimental skill by following lab direction. Physics knowledge is built by only physicists. After using the lesson, we found that lesson was effective. Students understand that the laboratory course goal will get students to start thinking like physicists by constructing knowledge that make them aware and feel confident that they can construct knowledge in the same way as physicists do.

Keywords: Misunderstanding, Learning Goals, Introductory Physics Laboratories

¹ ผศ.ดร., สาขาวิชาฟิสิกส์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹ Asst. Prof. Dr., Applied Physics, Faculty of Science, Maejo University, Chiang Mai, 50290

* Corresponding author: E-mail address: khongtham6311@gmail.com

บทนำ

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากสาขาวิชาฟิสิกส์ประยุกต์ ให้ทำการสอนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐาน ผู้วิจัยได้สอนพร้อมกับเริ่มศึกษาเอกสารเพื่อที่จะหาคำตอบว่า การเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานในระดับปริญญาตรีมีเป้าหมายอะไรที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนการสอนควรเป็นเช่นใด พบว่ามีงานวิจัยทางฟิสิกส์ศึกษาจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นในระดับปริญญาตรีงานวิจัยเหล่านั้นได้มีข้อเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเป้าหมายและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากข้อเรียกร้องของสถานประกอบการและแหล่งงาน ต้องการคนที่มีทักษะและความสามารถที่เหมาะสมกับงานในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะนักวิทยาศาสตร์ที่สามารถพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ตำแหน่งงานในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐมีน้อยมาก ตำแหน่งงานส่วนใหญ่จึงอยู่ที่สถานประกอบการภายนอก และยังพบว่ามีงานวิจัยทางฟิสิกส์ศึกษาจำนวนมากได้กล่าวถึงนิยามของฟิสิกส์ว่าเป็นวิธีแห่งการคิดมากกว่าที่จะนิยามฟิสิกส์ว่าเป็นกลุ่มของเนื้อหาวิชาทางฟิสิกส์ ซึ่งแสดงว่าการเรียนวิชาฟิสิกส์ทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีคิดทางฟิสิกส์นั้นมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าได้ความรู้เนื้อหาทางฟิสิกส์ [1-5] และพบว่า ความต้องการของแหล่งงานต้องการนักฟิสิกส์ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ใหม่ได้ นักศึกษาจะต้องคิดแบบนักฟิสิกส์ ในงานวิจัยทางฟิสิกส์ศึกษา [1-4] มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การคิดและสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ คือ ความสามารถในการคิดและทำ ดังนี้ การสร้างความรู้ การสร้างโมเดล การออกแบบการทดลอง พัฒนากลยุทธ์ในการทำทดลอง การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และการสื่อสารทางฟิสิกส์ สำหรับเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันการศึกษาฟิสิกส์ส่วนใหญ่ทั่วโลก ที่ไม่ได้ให้ผู้เรียนคิดแบบนักฟิสิกส์และทำแบบนักฟิสิกส์ แต่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนในบรรยายกับปฏิบัติการฟิสิกส์ และให้ปฏิบัติการทดลองตามขั้นตอนที่อยู่ในบทปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม การที่จะให้ผู้เรียนคิดตั้งคำถามออกแบบการทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปด้วยตนเอง ผู้เรียนไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น กิจกรรมการสอนปฏิบัติการในปัจจุบันจึงได้ระบุวิธีการทดลองทั้งหมดให้ผู้เรียนทำตาม ผู้เรียนจึงไม่ได้คิดและทำด้วยตนเอง เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการ ปัญหาที่แก้ได้โดยการแนะนำวิธีการในการคิดและสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจได้ ปฏิบัติได้ และประยุกต์ใช้กับปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งไม่ใช่เป็นการกำหนดขั้นตอนทั้งหมดให้ทำตาม แต่ให้แนวทางที่เป็นภาพรวมเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ ซึ่งประกอบด้วย ตัวอย่างการทำกิจกรรมการทดลองเรื่องการเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน เพื่อให้นักศึกษาใช้เป็นแนวทางในการเรียนปฏิบัติการ และใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจพบได้ในชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน นักศึกษาจะเห็นว่า ความรู้ที่ทดลองเรื่องการเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน ไม่ได้รับรางวัลโนเบล แต่ทำให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุปลอดภัย และผู้วิจัยคาดหวังว่าบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ ซึ่งมีตัวอย่างการทดลองเรื่องการเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน จะเป็นแนวทางในการเขียนบทนาในบทปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาก่อนเรียนปฏิบัติการต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น
2. เพื่อพัฒนาบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์และศึกษาผลการใช้บทเรียนกับนักศึกษา

ระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (Participants) นี้คือ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนปฏิบัติการรายวิชา ฟส 102 (ฟิสิกส์พื้นฐาน) และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ฟส 102 (ฟิสิกส์พื้นฐาน) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คำถามเพื่อตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่ได้กำหนดโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสนทนา ซักถาม โดยใช้คำตอบของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดคำถามของข้อต่อไป และบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ที่

ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยนำบทเรียนและคำถามเพื่อตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น ไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 28 คน ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ได้เรียนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 มาแล้ว ในส่วนของคำถามเพื่อตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น ผู้วิจัยใช้คำตอบที่เห็นด้วยและคำตอบที่ไม่เห็นด้วยจากการทดสอบนักศึกษาแต่ละคนเป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อหาหลักฐานยืนยันว่า คำตอบที่เห็นด้วยและคำตอบที่ไม่เห็นด้วยสอดคล้องกับการให้เหตุผลของนักศึกษาหรือไม่ ผลปรากฏว่า คำตอบที่เห็นด้วยและคำตอบที่ไม่เห็นด้วยจากผลการทดสอบสอดคล้องกับเหตุผลของนักศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในส่วนของบทเรียน หลังจากที่ได้ทดลองใช้แล้วได้นำผลไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนคำถามเพื่อตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น และตัวอย่างบทเรียน มีดังนี้

คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นก่อนใช้บทเรียน

ให้นักศึกษาเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เห็นด้วยกับข้อความในข้อนั้น และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความในข้อนั้น

1. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น
2. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อยืนยันว่า ผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากการบรรยาย
3. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษาได้ทักษะในการทดลองโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการ
4. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ (ซึ่งความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ อาจจะนำไปสู่การอธิบาย ทำนาย บรรยาย หรือใช้แก้ปัญหาปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปสู่การประยุกต์เป็นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม)

คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นหลังใช้บทเรียน

ให้นักศึกษาเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เห็นด้วยกับข้อความในข้อนั้น และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความในข้อนั้น

1. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น
2. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อยืนยันว่า ผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากการบรรยาย
3. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษาได้ทักษะในการทดลองโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการ
4. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองทางฟิสิกส์ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ (ซึ่งความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ อาจจะนำไปสู่การอธิบาย ทำนาย บรรยาย หรือใช้แก้ปัญหาปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปสู่การประยุกต์เป็นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม)
5. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษารู้วิธีคิดและทำแบบนักฟิสิกส์
6. เป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เพื่อให้นักศึกษาได้ทักษะในการทดลองโดยออกแบบการทดลองด้วยตนเองซึ่งอาศัยวิธีคิดและวิธีทดลองแบบนักฟิสิกส์

ตัวอย่างบทเรียน เรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 ความหมายของการคิดและการสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ และส่วนที่ 3 ตัวอย่างการสร้างความรู้ทางฟิสิกส์เรื่อง การเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน มีดังนี้

1. บทนำ จะกล่าวถึงความรู้และทักษะของนักฟิสิกส์ที่แหล่งงานในศตวรรษที่ 21 ต้องการ ความรู้และความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานในระดับปริญญาตรีที่สอดคล้องกับทักษะและความสามารถที่เป็นที่ต้องการเพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21

2. ความหมายของการคิดและการสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้ 1) สร้างความรู้ 2) สร้างโมเดล 3) ออกแบบการทดลอง 4) การใช้เครื่องมือ 5) วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และ 6) การสื่อสารทางฟิสิกส์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างความรู้ (Constructing Knowledge) นักศึกษาสามารถสร้างความรู้ได้โดยการคิดแบบนักฟิสิกส์ และสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์ โดยยึดแนวทางในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายข้อมูลจากการวัดอย่างมีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบเยี่ยงนักวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้ นักศึกษาต้องตระหนักว่าถ้าใช้แนวทางในการคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ (ดังรายละเอียดข้อ 2.2-2.6) จะสามารถสร้างความรู้ทางฟิสิกส์ได้เช่นเดียวกับนักฟิสิกส์

2.2 การสร้างโมเดล (Modeling) เป็นการสร้างตัวแทนที่เป็นนามธรรมของระบบที่เป็นจริงที่กำลังศึกษาอยู่ในปฏิบัติการฟิสิกส์ โมเดลเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการทดลอง และเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ถูกสร้างโมเดลกับโมเดลที่สร้างขึ้น โมเดลในทางฟิสิกส์ส่วนมากเป็นโมเดลทางคณิตศาสตร์และโมเดลทางคอมพิวเตอร์ นักศึกษาต้องสามารถสร้างโมเดลเพื่อเป็นตัวแทนระบบทางกายภาพ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้วัดปริมาณต่าง ๆ ของโมเดล ใช้คอมพิวเตอร์พัฒนาโมเดล ใช้โมเดลเพื่อทำนายผลที่เกิดจากการทดลองและการแปรผลการทดลองในบริบทของโมเดลที่ได้พัฒนาขึ้น นักศึกษาต้องรับรู้ถึงข้อจำกัดของโมเดล รวมทั้งความไม่แน่นอนของการวัดและข้อจำกัดของเครื่องมือวัด

2.3 ออกแบบการทดลอง (Designing Experiments) นักศึกษาต้องสามารถตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ได้ สามารถออกแบบและพัฒนากการทดลองเพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ได้ สามารถทดสอบโมเดลและสมมุติฐานได้ สามารถพิจารณาเงื่อนไขของข้อมูล เช่น ด้านคุณภาพที่จะนำมาใช้ งบประมาณ เวลา ความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์และความปลอดภัย นักศึกษาสามารถเตรียมและแก้ไขปัญหาทางเทคนิคเกี่ยวกับอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน

2.4 พัฒนาศักยภาพในการทำการทดลอง (Developing Technical and Practical Laboratory Skill) นักศึกษาจะต้องได้ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือมาตรฐานต่าง ๆ ทางฟิสิกส์ นักศึกษาต้องเรียนรู้วิธีการทำการวัดโดยใช้เครื่องมือมาตรฐานทางฟิสิกส์ และบันทึกผลจากการวัดหรือการสังเกตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ต้องเข้าใจข้อจำกัดของเครื่องมือวัด สามารถเลือกใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับปริมาณของสิ่งที่ทำการวัด นักศึกษาต้องสามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งสามารถใช้อุปกรณ์ทำการทดลองได้อย่างปลอดภัย

2.5 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (Analyzing and Visualizing Data) การวิเคราะห์ข้อมูลถือเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทดลอง เนื่องจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้ไม่มีความหมายถ้ายังไม่ได้แปลความหมาย นักศึกษาต้องสามารถใช้วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เขียนกราฟที่เป็นตัวแทนของข้อมูล บอกขนาดความไม่แน่นอนของข้อมูล และคำนวณค่าความไม่แน่นอนของการวัด และสามารถเปรียบเทียบผลการทดลองกับโมเดลทางคณิตศาสตร์ โมเดลทางคอมพิวเตอร์ หรือสถานการณ์จำลอง

2.6 การสื่อสารทางฟิสิกส์ (Communicating Physics) การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการสร้างและการนำเสนอผลจากการศึกษาทดลองและความคิดที่เป็นผลมาจากการศึกษาต่อผู้อื่น ที่เป็นผู้ฟังหรือผู้อ่าน ผู้แปลความหมาย และผู้ทำการประเมิน การเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ทำให้ได้พัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี นักศึกษาต้องเรียนรู้การนำเสนอเหตุผลเพื่อการโน้มน้าวและการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์โดยใช้หลักฐานจากการทดลองสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย กราฟ ตาราง ตัวเลขที่แสดงค่าความไม่แน่นอน และแผนภาพ นอกจากนี้ นักศึกษาจะต้องเรียนรู้การนำเสนอในสภาพจริงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายงานทางวิชาการ บทความทางวิชาการ การนำเสนอปากเปล่าและการนำเสนอแบบโปสเตอร์ นักศึกษาต้องพัฒนาศักยภาพการสื่อสารระหว่างบุคคลในการปฏิบัติการฟิสิกส์โดยการร่วมมือกันและการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม

3. ตัวอย่างการสร้างความรู้ทางฟิสิกส์เรื่อง การเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน สถานการณ์ของปัญหา ต้องการปูกระเบื้องลานกลางแจ้งหน้าบ้านเป็นบริเวณกว้าง โดยที่ต้องเป็นกระเบื้องปูพื้นที่ไม่ลื่น และได้ไปเลือกซื้อกระเบื้องที่ร้านจำหน่าย ปรากฏว่าเลือกกระเบื้องที่ชอบได้สองแบบ คือ กระเบื้องลายการ์ตูน ซึ่งโฆษณาว่าป้องกันลื่นได้ดีที่สุด และกระเบื้องลายดอกไม้ ซึ่งโฆษณาว่าป้องกันลื่นได้ดีกว่า แต่ต้องการทดสอบว่ากระเบื้องแบบไหนป้องกันลื่นได้ดีกว่า จึงทำการทดลองหาคำตอบเพื่อตัดสินใจซื้อโดยวิธีคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ คือ

3.1 สร้างโมเดล โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องแรงเสียดทานสถิต เพื่ออธิบายความเสียดทานของกระเบื้องกับรองเท้าฟองน้ำ โดยวางรองเท้าฟองน้ำบนพื้นเอียงที่เป็นกระเบื้อง ทำให้พื้นเอียงมีค่าทำมุมเอียงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงค่ามุมเอียงที่รองเท้าเริ่มเคลื่อนที่ หมุนของพื้นเอียงยาว L จากการเปลี่ยนความสูงจากพื้นถึงปลายพื้นเอียง H คือ $\theta = \sin^{-1} \frac{H}{L}$ เมื่อวัดความสูง H ขณะที่รองเท้าฟองน้ำเริ่มเคลื่อนที่ จะได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิต จาก $\mu_s = \tan \theta$

3.2 ออกแบบการทดลอง วัดความยาวของไม้กระดานอัดโดยใช้สายวัดแล้วบันทึก สมาชิกคนหนึ่งจับขอบด้านหนึ่งของกระดานอัดติดแผ่นกระเบื้องลายการ์ตูนบริเวณกึ่งกลางไม้กระดานอัดด้วยเทปกาวแล้ววางรองเท้าฟองน้ำไว้กึ่งกลางกระเบื้องแล้วยกค่อยๆ ให้เอียงทำมุมกับพื้น อีกด้านหนึ่งของพื้นเอียงวางอยู่บนพื้น เมื่อรองเท้าฟองน้ำเริ่มเคลื่อนที่ให้หยุดพื้นเอียงไว้ที่ตำแหน่งนั้น วัดความสูงของขอบพื้นเอียงจากพื้นด้วยสายวัด ใช้ค่าความสูงและความยาวของแผ่นกระดานอัดมาคำนวณมุมของพื้นเอียง ให้ทำตามขั้นตอนดังกล่าวซ้ำอีกสองครั้ง บันทึกค่าที่ได้ลงในตาราง ต่อจากนั้นให้พลิกไม้กระดานแล้ว

ติดแผ่นกระเบื้องลายดอกไม้บริเวณกึ่งกลางของไม้กระดานอัดแล้ววางรองเท้าฟองน้ำบนกระเบื้องและทำการทดลองซ้ำตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่นเดียวกับแผ่นกระเบื้องลายการ์ตูน

ภาพที่ 1 แสดงการทดลอง

3.3 คำถาม สัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายการ์ตูน เปรียบเทียบกับสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายดอกไม้เป็นอย่างไร

3.4 อุปกรณ์ รองเท้าฟองน้ำ กระเบื้องลายการ์ตูน กระเบื้องลายดอกไม้ แผ่นกระดานอัดอย่างหนา สายวัด เครื่องคิดเลข เทปขาว

3.5 การสังเกต ความยาวของไม้กระดานอัดวัดได้ 245 เซนติเมตร มุมของพื้นเอียงที่รองเท้าฟองน้ำวางบนกระเบื้องลายการ์ตูนเริ่มเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ย...องศา มุมของพื้นเอียงที่รองเท้าฟองน้ำวางบนกระเบื้องลายดอกไม้เริ่มเคลื่อนที่มีค่าเฉลี่ย...องศา ในตารางต่อไปนี้ได้แสดงค่าความสูงของพื้นเอียง มุมของพื้นเอียง และสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิต

ตารางที่ 1 ผลการทดลองหาค่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิต

การทดลอง ครั้งที่	กระเบื้องลายการ์ตูน			กระเบื้องลายดอกไม้		
	H(cm.)	θ (องศา)	μ_s	H(cm.)	θ (องศา)	μ_s
1	152.64	38.54	0.796	163.00	41.71	0.891
2	153.13	38.69	0.801	164.88	42.27	0.909
3	153.78	38.88	0.806	165.97	42.64	0.920
เฉลี่ย	153.18	38.70	0.801	164.62	42.20	0.916

3.6 การวิเคราะห์ รองเท้าฟองน้ำที่วางอยู่บนกระเบื้องลายดอกไม้เริ่มเคลื่อนที่ขณะที่พื้นเอียงมีความชันมากกว่าความชันของพื้นเอียงที่รองเท้าฟองน้ำวางบนกระเบื้องลายการ์ตูนเริ่มเคลื่อนที่ สัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายดอกไม้มากกว่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายการ์ตูน 14% มีความแตกต่างเท่ากับ 0.115 จากการสังเกตความเป็นมันวาวและความนูนของลวดลาย และจากการสัมผัสความฝืดไม่สามารถบอกความแตกต่างได้ แต่สิ่งที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน คือ ความละเอียดของลายดอกไม้มีมากกว่าลายการ์ตูน ความละเอียดของลวดลายจึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้สัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายดอกไม้มากกว่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างพื้นรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายการ์ตูน

3.7 การประเมิน ความคลาดเคลื่อนของการทดลองน่าจะมาจากหลายสาเหตุ คือ ประการแรกน่าจะมีสาเหตุมาจากความไม่สม่ำเสมอของแผ่นกระเบื้อง เนื่องจากแผ่นกระเบื้องมีลวดลาย ความนูนและแนวเส้นของลวดลายในแต่ละตำแหน่งแตกต่างกัน ดังนั้น ตำแหน่งที่วางรองเท้าบนกระเบื้องมีผลต่อสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิต ประการที่สอง ความคลาดเคลื่อนน่าจะมาจากอัตราเร็วในการยกพื้นเอียงในขณะที่ทำการทดลอง ถ้ายกพื้นเอียงด้วยอัตราเร็วมากเกินไป ตำแหน่งของแผ่นไม้กระดานอัดขณะรองเท้าเริ่มเคลื่อนที่ก็จะคลาดเคลื่อน ความคงที่ของแขนคนยกพื้นเอียงขณะทดลองมีผลต่อความ

คลาดเคลื่อนในการวัดเช่นกัน การลดความคลาดเคลื่อนในการทดลองนี้ทำได้โดยการยกแผ่นกระดานอัดด้วยอัตราเร็วที่ต่ำและสม่ำเสมอเท่าที่จะเป็นไปได้ ต้องหยุดยกพื้นเอียงทันทีที่สังเกตเห็นร่องเท้าเริ่มเคลื่อนที่

3.8 สรุป จากผลการทดลองทำให้ตัดสินใจซื้อกระเบื้องที่มีลวดลายดอกไม้ เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายดอกไม้มากกว่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายการ์ตูน ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตระหว่างรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายดอกไม้ เท่ากับ 0.916 ค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์ความเสียดทานระหว่างรองเท้าฟองน้ำกับกระเบื้องลายการ์ตูน เท่ากับ 0.801 ซึ่งมีค่าแตกต่างกัน 0.115 ค่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตของกระเบื้องลายดอกไม้สูงกว่าสัมประสิทธิ์ความเสียดทานสถิตของกระเบื้องลายการ์ตูน 14%

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในรายวิชา ฟส102 (ฟิสิกส์พื้นฐาน) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีรายละเอียดวิชาประกอบด้วยภาคบรรยายและภาคปฏิบัติการดังนี้

ตารางที่ 2 หัวข้อบรรยายและหัวข้อปฏิบัติการรายวิชา ฟส102 (ฟิสิกส์พื้นฐาน) มหาวิทยาลัยแม่โจ้

หัวข้อบรรยาย (15 สัปดาห์)	หัวข้อปฏิบัติการ (15 สัปดาห์)
การเคลื่อนที่ แรงและสมดุล	บทนำ
งานและพลังงาน	บทปฏิบัติการที่ 1 การวัดและความคลาดเคลื่อน
ความหนาแน่น ความถ่วงจำเพาะ	บทปฏิบัติการที่ 2 สัมประสิทธิ์แรงเสียดทานของพื้นเอียง
แรงลอยตัว	บทปฏิบัติการที่ 3 สมดุลและโมเมนต์ของแรง
ความสว่าง ความเข้มของการส่องสว่าง	บทปฏิบัติการที่ 4 ความหนาแน่นและความถ่วงจำเพาะของสสาร
ความร้อนและความชื้น	บทปฏิบัติการที่ 5 ความจุความร้อน
คลื่นเสียง	บทปฏิบัติการที่ 6 สัมประสิทธิ์ความหนืดของของเหลว
ไฟฟ้ากระแสตรงและกระแส สลับ	บทปฏิบัติการที่ 7 การสะท้อน การหักเห และการหาค่าดัชนีหักเห
แม่เหล็กไฟฟ้า	บทปฏิบัติการที่ 8 อัตราเร็วของเสียงในอากาศ
	บทปฏิบัติการที่ 9 กฎของโอห์ม
	บทปฏิบัติการที่ 10 วงจรไฟฟ้ากระแสสลับ
(บรรยายสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง)	(ปฏิบัติการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง)

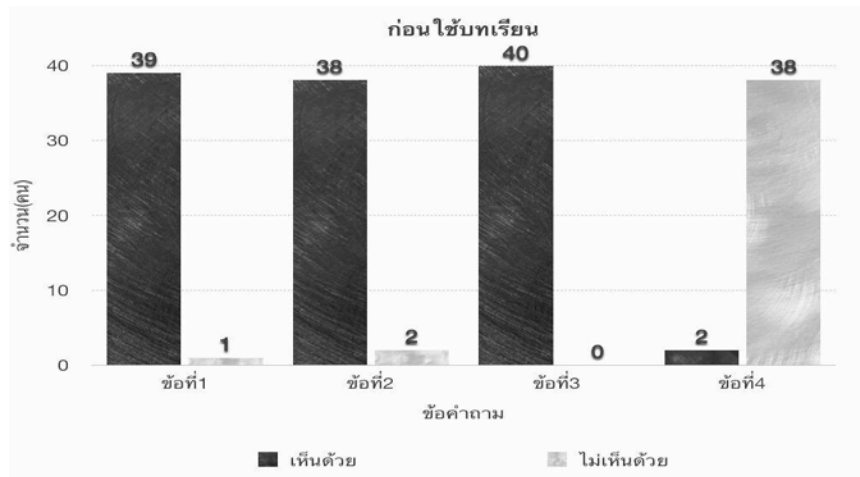
ผู้วิจัยได้ทำการสอนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานซึ่งประกอบด้วยบทนำและบทปฏิบัติการที่ 1-10 หลังจากสอนจบบทปฏิบัติการที่ 5 ผู้วิจัยได้ใช้คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นก่อนใช้บทเรียนพร้อมกับสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อยืนยันคำตอบและบันทึกข้อมูล หลังจากนั้นได้ใช้บทเรียนที่พัฒนาขึ้นกับนักศึกษาและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการทำกิจกรรมโดยการสังเกต บันทึกบทสนทนาและพฤติกรรมระหว่างเรียน และใช้คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นหลังใช้บทเรียนพร้อมกับสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อยืนยันคำตอบและบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมและบทสนทนายระหว่างการเรียนโดยใช้บทเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

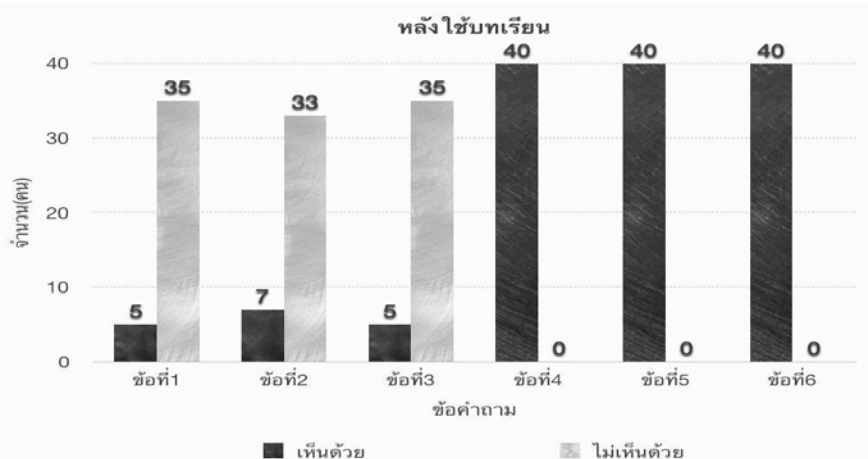
ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ข้อมูลที่ได้จากการใช้คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นก่อนใช้บทเรียน ในจำนวนนักศึกษา 40 คน แสดงภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผลการตอบคำถามตรวจวัดความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นก่อนใช้บทเรียน

ผลการตอบคำถามข้อ 1 มี 39 คน ตอบเห็นด้วย มี 1 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 2 มี 38 คน ตอบเห็นด้วย มี 2 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 3 มี 40 คน ตอบเห็นด้วย มี 0 คน ตอบไม่เห็นด้วย และข้อ 4 มี 2 คน ตอบเห็นด้วย มี 38 คน ตอบไม่เห็นด้วย จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนเกือบทั้งหมดมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่า เป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น เพื่อยืนยันว่าผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากการบรรยาย และเพื่อให้มีทักษะในการทดลองโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการ จากการศึกษาของนักวิทยาศาสตร์ศึกษาเรื่องความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนพบว่า มีสาเหตุจากหลายประการ การเรียนการสอนในชั้นเรียนก็เป็นสาเหตุหนึ่ง ผู้วิจัยคิดว่า ความคลาดเคลื่อนดังกล่าวเกิดจากบริบทการเรียนการสอนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นที่นักศึกษา กำลังเรียนอยู่ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นเป็นความเข้าใจที่ไม่ตรงกับความเข้าใจของนักฟิสิกส์ศึกษา จากงานวิจัยของ Wieman and Holmes [5] ได้ศึกษาเนื้อหาความรู้ฟิสิกส์ของนักศึกษาที่ได้จากการเรียนบรรยายอย่างเดียวกับที่เรียนบรรยายพร้อมกับเรียนบทปฏิบัติการในวิชาฟิสิกส์เบื้องต้น ระดับปริญญาตรีกับนักศึกษาหลายพันคน พบว่า ความรู้ที่ได้ไม่มีความแตกต่างกัน และยังเสนอว่าการเรียนวิชาฟิสิกส์พื้นฐานสามารถเรียนจากการบรรยายหรือสาธิต ซึ่งประกอบด้วยการฟังบรรยาย ทำแบบฝึกหัด อภิปรายร่วมกัน หรืออื่น ๆ เป็นต้น ถ้ามีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้ทางด้านเนื้อหาฟิสิกส์ก็ไม่จำเป็นต้องเรียนปฏิบัติการทดลอง เนื่องจากการเรียนโดยปฏิบัติการฟิสิกส์ต้องใช้เวลาและงบประมาณสำหรับเครื่องมือปฏิบัติการที่มีมูลค่าสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมาคมครูอเมริกัน [1] ที่เสนอแนะให้ปรับปรุงเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นระดับปริญญาตรีที่เขียนไว้ตั้งแต่ค.ศ. 1998 [6] โดยให้ตัดเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นที่ต้องการให้เกิดแนวคิดทางฟิสิกส์ออก และให้เน้นการสร้างโมเดลและการตั้งคำถามในการทดลองทางฟิสิกส์ ผู้เรียนเกือบทั้งหมดมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน คือ ไม่เห็นด้วยกับเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นว่า เพื่อให้ นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ (ซึ่งความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ อาจจะนำไปสู่การอธิบาย ทำนาย บรรยาย หรือใช้แก้ปัญหาปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปสู่การประยุกต์เป็นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม) จากการศึกษาของนักฟิสิกส์ ศึกษาการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ต้องการให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยวิธีคิดและทำตามแบบนักฟิสิกส์ [1-3, 7-9] และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับเป้าหมายที่ว่าเพื่อให้ นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ มีประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนนักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยให้เหตุผลว่าการสร้างความรู้ทางฟิสิกส์ในปัจจุบันทำได้ยากเพราะความรู้ที่พบหรือสร้างได้ง่ายถูกค้นพบหมดแล้ว การสร้างความรู้ทางฟิสิกส์จึงเป็นหน้าที่ของนักฟิสิกส์เท่านั้น ส่วนอีกประมาณครึ่งหนึ่งที่ ไม่เห็นด้วยได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นที่ผ่านมาไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ใหม่ แต่เป็นการพิสูจน์ยืนยันความรู้ที่เรียนในบรรยาย ข้อมูลที่ได้จากการใช้คำถามตรวจวัดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมาย การเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานหลังใช้บทเรียน ในจำนวนนักศึกษา 40 คน แสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ผลการตอบคำถามตรวจวัดความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์พื้นฐานหลังใช้บทเรียน

ผลการตอบคำถามข้อ 1 มี 5 คน ตอบเห็นด้วย และมี 35 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 2 มี 7 คน ตอบเห็นด้วย และมี 33 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 3 มี 5 คน ตอบเห็นด้วย และมี 35 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 4 มี 40 คน ตอบเห็นด้วย และมี 0 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 5 มี 40 คน ตอบเห็นด้วย และมี 0 คน ตอบไม่เห็นด้วย ข้อ 6 มี 40 คน ตอบเห็นด้วย และมี 0 คน ตอบไม่เห็นด้วย จะเห็นว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักศึกษาเปลี่ยนจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าเป้าหมายของการเรียนคือเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น เพื่อยืนยันว่าผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากบรรยาย และนักศึกษาเข้าใจว่าไม่สามารถค้นคว้าทดลองให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ เปลี่ยนมาเข้าใจว่าเป้าหมายการเรียนคือ เพื่อให้นักศึกษารู้วิธีคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ เพื่อให้มีทักษะในการทดลองโดยออกแบบการทดลองด้วยตนเองซึ่งอาศัยวิธีคิดและวิธีทดลองแบบนักฟิสิกส์ และเพื่อให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองทางฟิสิกส์ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลผลการศึกษานักศึกษาเห็นด้วยกับข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบบทเรียนเพื่อให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนตามแนวคิดของ Posner [9] ซึ่งอธิบายว่ารูปแบบของการเปลี่ยนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกิดจากภาวะ 4 ประการคือ 1) ความไม่พอใจในแนวคิดที่มีอยู่เดิม (Dissatisfaction) 2) แนวคิดใหม่เข้าใจได้ง่าย (Intelligibility) 3) แนวคิดใหม่มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ (Plausibility) 4) แนวคิดใหม่ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง (Fruitfulness) นักศึกษาเกิดความไม่พอใจในแนวคิดที่มีอยู่เดิมและเห็นว่าแนวคิดใหม่ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากความเข้าใจว่าเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น เพื่อยืนยันว่าผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากบรรยาย และเพื่อให้มีทักษะในการทดลองโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการ ไม่มีประโยชน์เพราะว่าไม่สอดคล้องกับทักษะ ความรู้ ความสามารถที่ตรงกับความต้องการของแหล่งงานในอนาคต และในทางกลับกันแนวคิดใหม่มีประโยชน์เนื่องจากสอดคล้องกับทักษะความสามารถที่ต้องการของแหล่งงานในอนาคต ซึ่งความรู้และข้อเท็จจริงในส่วนนี้ได้นำเสนอไว้อย่างละเอียดในบทนำ ส่วนแนวคิดใหม่มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจได้ง่ายได้นำเสนอไว้ในส่วนของความหมายของการคิดและการสร้างความรู้แบบนักฟิสิกส์และตัวอย่างการสร้างความรู้ทางฟิสิกส์เรื่อง การเลือกซื้อกระเบื้องปูพื้นลานกลางแจ้งหน้าบ้าน นอกจากนี้ งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ศึกษา [10-11] พบว่า ความเข้าใจเป้าหมายของการเรียนและความคาดหวังที่มีต่อบทเรียนส่งผลถึงพฤติกรรมในการเรียนของนักศึกษา นั่นคือถ้านักศึกษาเข้าใจเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นคลาดเคลื่อน นักศึกษาก็จะมีพฤติกรรมการเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนที่เข้าใจคลาดเคลื่อนเหล่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นของผู้จัดหลักสูตรมีผลต่อการกำหนดเป้าหมายและการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งตารางต่อไปนี้จะแสดงความเห็นของผู้วิจัยต่อความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นเพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21 เปรียบเทียบกับความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นในปัจจุบัน และกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นเพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21 เปรียบเทียบกับกิจกรรมการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นในปัจจุบัน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น	
เพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21	ในปัจจุบัน
1. นักศึกษาสามารถทดลองเพื่อสร้างความรู้ใหม่ได้ ถ้า นักศึกษาได้รู้วิธีคิดและทำเยี่ยงนักฟิสิกส์ 2. เนื้อหาวิชาฟิสิกส์ส่วนมากสามารถเรียนรู้โดยใช้วิธี บรรยาย ในเนื้อหาบางส่วนที่เป็นนามธรรม เล็กมาก ใหญ่มาก มีความซับซ้อนมาก เนื้อหาเหล่านั้นควรเรียน โดยใช้วิธีคอมพิวเตอร์สร้างสถานการณ์จำลอง นั่นคือทำให้สิ่งเล็กโตขึ้น สิ่งที่ใหญ่เล็กลง สิ่งที่ซับซ้อนเกิดขึ้น รวดเร็วมากสามารถจำลองให้ช้าลงได้ และเนื้อหาที่ต้องการผลการทดลองยืนยันก็สามารถทำได้โดยการทดลองสาธิต ไม่ต้องทำทุกกลุ่ม สั้นเปลืองเวลา และงบประมาณมาก อย่างไรก็ตามการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ มีความจำเป็นแต่ไม่ใช่เรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาใน บรรยายดีขึ้น 3. นักศึกษาต้องเข้าใจเนื้อหาในบรรยายดีก่อนแล้วนำมา สร้างโมเดลเพื่อออกแบบการทดลองเพื่อสร้างองค์ความรู้ ใหม่ทางฟิสิกส์ 4. นักศึกษาสามารถคิดและทำเยี่ยงนักฟิสิกส์ มีความ ตระหนักและมั่นใจว่าสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ เช่นเดียวกับนักฟิสิกส์ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและ พัฒนางานได้รวดเร็วในเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ ต้องการของแหล่งงานในศตวรรษที่ 21	1. นักศึกษาไม่สามารถตั้งคำถาม ออกแบบการทดลอง สรุปผลการทดลองด้วยตนเองได้ จึงต้องบอกขั้นตอนการ ทดลองทั้งหมดเพื่อให้นักศึกษาทำตาม 2. การเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ช่วยให้เกิดความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาที่เรียนในบรรยายได้ดียิ่งขึ้น 3. เรียนปฏิบัติการฟิสิกส์ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาในภาค บรรยายได้ดียิ่งขึ้น และทำการทดลองเพื่อพิสูจน์ผลว่า สอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนในภาคบรรยาย 4. นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในภาคบรรยาย (ประมาณ 2-6 เปอร์เซ็นต์ของเนื้อหาทั้งหมดที่เรียนใน บรรยายและนำมาเรียนในปฏิบัติการ) ได้ดียิ่งขึ้นและเกิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการทำตาม หนังสือปฏิบัติการทุกขั้นตอนเหมือนทำตามตำรา ทำอาหาร นักศึกษาจะได้นำความรู้และทักษะไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต แต่จะต้องมีผู้บอก ขั้นตอนทั้งหมดให้ก่อนจึงจะทำได้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น	
เพื่อการทำงานในศตวรรษที่ 21	ในปัจจุบัน
1. ในสัปดาห์ที่ 1-2 ใช้เวลา 6 ชั่วโมง ผู้สอนจะกล่าวถึง บทบาทที่ประกอบด้วยประเด็น ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ที่แหล่งงานในศตวรรษที่ 21 ต้องการ การคิดและการสร้าง ความรู้เยี่ยงนักฟิสิกส์ - การสร้างความรู้ - การสร้างโมเดล - ออกแบบการทดลอง - พัฒนาทักษะในการทำการทดลอง - การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล - การสื่อสารทางฟิสิกส์ พร้อมทั้งศึกษาตัวอย่างการสร้างความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ ของนักศึกษาโดยวิธีคิดและทำเยี่ยงนักฟิสิกส์ 2. นักศึกษาเริ่มทดลองในสัปดาห์ที่ 3 ผู้สอนจะเตรียม สถานการณ์ของปัญหา อุปกรณ์ที่อาจจะนำมาใช้ในการ แก้ปัญหานั้น เริ่มการเรียนรู้โดยผู้สอนจะอธิบายถึง สถานการณ์ของปัญหาและอุปกรณ์ที่อาจต้องใช้ และ ทบทวนเนื้อหาความรู้ฟิสิกส์ที่อาจจะต้องนำมาใช้ในการ สร้างโมเดล หลังจากนั้นนักศึกษาเริ่มทดลองโดยมี เป้าหมายเพื่อตอบปัญหา หรือสร้างความรู้ใหม่โดยใช้ กระบวนการคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ นักศึกษาจะต้องใช้ ความรู้ฟิสิกส์มาสร้างโมเดลของสถานการณ์ที่กำหนดให้ ตั้งคำถาม ออกแบบการทดลอง สรุปผลการทดลองด้วย ตนเอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านอุปกรณ์ เวลา ที่ใช้ ผู้สอนอาจจะกำหนดเวลา 3 ชั่วโมง หรือมากกว่า ก็ได้ หลังจากนั้นในสัปดาห์ถัดไปทำการทดลองเรื่องอื่น ซึ่ง ไม่จำเป็นต้องครบ 10 การทดลอง 3. การประเมินผล - ประเมินจากกระบวนการทำงาน คือ การทดลองและ ชิ้นงานคือรายงานผลการทดลอง คิดเป็น 20% ของ คะแนนของรายวิชา - ประเมินจากการสอบข้อเขียนโดยเน้นการกำหนด สถานการณ์ให้นักศึกษาใช้ความรู้จากภาคบรรยายและ การคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ สร้างโมเดล ตั้งคำถามและ การออกแบบการทดลอง คิดเป็น 10% ของคะแนนของ รายวิชา	1. ในเวลา 3 ชั่วโมงของสัปดาห์ที่ 1 ผู้สอนจะกล่าวถึง บทบาท ในประเด็นดังนี้ - วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ปฏิบัติการฟิสิกส์ - ความแม่นยำ ความถูกต้อง และเลขนัยสำคัญ - ความคลาดเคลื่อนในการทำการทดลอง - การแสดงข้อมูลด้วยกราฟเส้น - ข้อควรพิจารณาในการวิจารณ์และสรุปผลการทดลอง 2. สัปดาห์ที่ 2-10 จะให้นักศึกษาทำการทดลอง มี ทั้งหมด 10 การทดลอง แต่ละการทดลองทำเสร็จภายใน 3 ชั่วโมง โดยมีกิจกรรมคือก่อนทำการทดลองผู้สอนจะ กล่าวถึงอุปกรณ์ที่ใช้ ทฤษฎีทางฟิสิกส์ และวิธีทำการ ทดลองทุกขั้นตอน หลังจากนั้นนักศึกษาทำการทดลอง บันทึกผลลงในตารางที่กำหนดไว้ รวมทั้งผลการวิเคราะห์ และอภิปรายสรุปผล แล้วส่งรายงานผลการทดลอง 3. การประเมินผล - ประเมินจากกระบวนการทำงานคือการทำการทดลอง และชิ้นงานคือรายงานผลการทดลอง มี 10 การทดลอง คิดเป็น 20% ของคะแนนของรายวิชา - ประเมินจากการสอบข้อเขียน โดยเน้นที่กำหนดผลการ ทดลองและสูตรที่ใช้ในการคำนวณ นักศึกษาตอบคำถาม โดยใช้สูตรและข้อมูล (ตัวเลข ตาราง หรือกราฟ) ที่ กำหนดให้ คิดเป็น 10% ของคะแนนของรายวิชา

สรุป

นักศึกษาเกือบทั้งหมดมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นว่า เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาฟิสิกส์ที่เรียนจากการบรรยายดีขึ้น เพื่อยืนยันว่าผลการทดลองสอดคล้องกับทฤษฎีที่เรียนจากการบรรยาย เพื่อให้มีทักษะในการทดลองโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการ และนักศึกษาเข้าใจว่าการค้นคว้าทดลองให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ไม่ใช่เป้าหมายของการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้น แต่เมื่อนักศึกษาได้เรียนบทเรียนเรื่องการคิดแบบนักฟิสิกส์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายการเรียนปฏิบัติการฟิสิกส์เบื้องต้นที่ถูกต้องว่าเป้าหมายการเรียนคือ เพื่อให้ นักศึกษารู้วิธีคิดและทำแบบนักฟิสิกส์ เพื่อให้มีทักษะในการทดลองโดยออกแบบการทดลองด้วยตนเองซึ่งอาศัยวิธีคิดและวิธีทดลองแบบนักฟิสิกส์ และเพื่อให้ นักศึกษาสามารถค้นคว้าทดลองทางฟิสิกส์ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางฟิสิกส์ ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวเป็นทักษะและความสามารถสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการนักวิทยาศาสตร์ที่มีความอยากรู้อยากเห็น สามารถสร้างความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- [1] American Association of Physics Teachers. (2015). “AAPT Recommendations for the Undergraduate Physics Laboratory Curriculum”, **The Physics Teacher**. 53(4), 253.
- [2] Ludwigsen, D. (2015). “The Introductory Physics Laboratory as a Consulting Firm”, In **2015 ASEE Annual Conference and Exposition**. 26.1554.1-26.1554.13. June 14-17, 2015 Seattle. Washington: American Society for Engineering Education.
- [3] Nixon, R.S., Godfrey, T.J., Mayhew, N.T. and Wiegert, C.C. (2016). “Undergraduate Student Construction and Interpretation of Graphs in Physics Lab Activities”, **Physical Review Physics Education Research**. 12, 1-19.
- [4] Sayre, E.C. and Irving, P.W. (2015). “Brief, Embedded, Spontaneous Metacognitive Talk Indicates Thinking Like a Physicist”, **Physical Review Special Topics Physics Education Research**. 9, 1-17.
- [5] Wieman, C. and Holmes, N.G. (2015). “Measuring the Impact of an Instructional Laboratory on the Learning of Introductory Physics”, **American Journal of Physics**. 83(11), 1-12.
- [6] American Association of Physics Teachers. (1997). “Goals of the Introductory Physics Laboratory”, **The Physics Teacher**. 35, 546-548.
- [7] Gobaw, G.F. and Atagana, H.I. (2016). “Assessing Laboratory Skills Performance in Undergraduate Biology Students”, **Academic Journal of Interdisciplinary Studies**. 5(3), 113-122.
- [8] Heuvelen, A.V. (1991). “Learning to Think Like Physicist: A Review of Research-based Instructional Strategies”, **American Journal of Physics**. 59(10), 891-897.
- [9] Posner, G.J., Strike, K.A., Hewson, P.W. and Gertzog, W.A. (1982). “Accommodation of a Scientific Conception: Toward a Theory of Conceptual Change”, **Science Education**. 66, 211-227.
- [10] Redish, F.E., Saul, M.J. and Steinberg, N.R. (1998). “Student Expectations in Introductory Physics”, **American Journal of Physics**. 66, 212-224.
- [11] Sharma, S., Ahluwalia, P.K. and Sharma, S.K. (2013). “Students’ Epistemological Beliefs, Expectations, and Learning Physics: An International Comparison”, **Physics Education Research**. 9, 1-13.

การใช้โปรแกรม English Language Learning and Instruction System (ELLIS) เพื่อพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อนันต์ แสงดิษฐ์^{1*}
Anan Sawaengdist^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชโดยใช้โปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation 2) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่มีต่อการฝึกออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญห ด้วยโปรแกรม ELLIS กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งกำลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชจำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองรวมทั้งสิ้น 17 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาในระดับคำเดี่ยว คำในประโยคและคำในย่อหน้า และแบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการฝึกการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญห ด้วยโปรแกรม ELLIS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ และการทดสอบค่า t-test ของคะแนนก่อนและหลังการฝึกออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญห ด้วยโปรแกรม ELLIS ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรม ELLIS ช่วยพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทั้งในระดับคำเดี่ยว คำในประโยคและคำในย่อหน้า โดยจากการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนพบว่า นักศึกษามีคะแนนสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญห ด้วยโปรแกรม ELLIS โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.21 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.57 โดยประเด็นที่นักศึกษามีทัศนคติที่ดีมากที่สุด คือ การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา

คำสำคัญ: โปรแกรม ELLIS ทัศนคติ การออกเสียง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop problematic English ending pronunciation of first year students, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University by using ELLIS, and 2) to study the attitudes of the first year students at Nakhon Si Thammarat Rajabhat University towards ELLIS. The sample group of this study was 30 freshmen majoring in Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University enrolling Integrated English Skills during the first semester of the academic year 2012, selected by random sampling. Two instruments used in this research were 1) the pre and post tests of the problematic pronunciation at the final position of individual words, words in sentences and paragraphs and 2) the questionnaire for studying student's attitudes towards ELLIS. The duration of the quasi-experimental research covered 17 periods including the pre and post tests. The statistics used in analyzing the collected

¹ อ., พิเศษภาษาอังกฤษ หมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 80280

¹ Special English Lecturer, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, 80280

* Corresponding author: E-mail address: kiflee_anan@hotmail.com

data were means ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) percentages and t-test. The results of the study were as follows: 1) ELLIS improved the students' problematic pronunciation at the final position of individual words, words in sentences and paragraphs significantly higher at 0.01. 2) The students' attitudes towards the use of ELLIS use were positive ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.57). Students strongly agreed with learning with ELLIS program, Master Pronunciation content, was suitable for every level of the learners.

Keywords: ELLIS, Attitudes

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาหลักที่นิยมใช้ในการสื่อสารกันอย่างแพร่หลายเป็นภาษาสากล (Global Language) หรือภาษานานาชาติ (International Language) และได้รับการจัดลำดับให้เป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากภาษาจีนกลาง และภาษาสเปน โดยผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาแรก (First Language) ภาษาที่สอง (Second Language) และภาษาราชการ (Official Language) มีจำนวนรวมทั้งหมดประมาณ 1 พันล้านคนทั่วโลกและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง [1] Davis Graddol [2] คาดว่าประมาณปี 2015-2020 จำนวนของผู้เรียนภาษาอังกฤษจะเพิ่มถึงสองพันล้านคน นั้นหมายความว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อสังคมโลกแห่งการสื่อสารในยุคปัจจุบันและต่อไปในอนาคตเนื่องจากความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในด้านเศรษฐกิจการค้า อุตสาหกรรม การเมือง การทหาร การศึกษา และการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้น ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ และผู้ที่หวังความสำเร็จก้าวหน้าในการประกอบอาชีพในอนาคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้กำหนดให้มีวิชาภาษาอังกฤษในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยนักศึกษาทุกสาขาวิชาจะต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 4 รายวิชาดังนี้ คือ ภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาษาอังกฤษเพื่อการประยุกต์ใช้และภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาชีพ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาเรื่องการออกเสียง (Pronunciation) ภาษาอังกฤษโดยเฉพาะการออกเสียงพยัญชนะเดี่ยวท้ายพยางค์ ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่ปรากฏในระบบเสียงภาษาไทย เช่นเสียง /g/, /v/, /ð/, /θ/, /l/, /z/, /dʒ/ เป็นต้น เช่นคำว่า watch นักศึกษามักจะออกเสียงเป็นคำว่า what และคำว่า think นักศึกษามักจะออกเสียงเป็นคำว่า thing เป็นต้น นอกจากนี้ ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 4 รายวิชาดังกล่าว นักศึกษาจะเรียนในลักษณะเรียนร่วมในห้องเรียนรวมซึ่งแต่ละห้องจะประกอบไปด้วยนักศึกษา 2-3 สาขา จำนวนประมาณ 100 คน ต่อครูผู้สอน 1 ท่าน ซึ่งทำให้การดูแลเอาใจใส่โดยเฉพาะรายวิชาที่เน้นด้านการออกเสียงจึงทำให้การแก้ไขจุดบกพร่องเป็นรายคนทำได้ยากและไม่ทั่วถึง Goodwin and Kelly [3] ได้กล่าวว่า การออกเสียงที่สามารถให้ผู้อื่นเข้าใจได้เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนภาษาที่สองและการออกเสียงไม่ถูกต้องเป็นสาเหตุของปัญหาในการสื่อสาร สอดคล้องกับบาร์ง์ ดอร์ตัน [4] ซึ่งได้กล่าวว่า การออกเสียงภาษาอังกฤษเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักเรียนไทย ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของระบบเสียงระหว่างภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ (Mother Tongue) กับระบบเสียงภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นการรู้แต่คำศัพท์และโครงสร้างประโยคเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอถ้าไม่สามารถแปลงเสียงที่เจ้าของภาษาสามารถเข้าใจได้ก็ยิ่งถือว่ายังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ปรากรมรัตน์ โชติกเสถียร [5] มีความเห็นว่่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในด้านการออกเสียง (Pronunciation) อาจเป็นเพราะได้เรียนรู้แต่กฎเกณฑ์ด้านการเพิ่มพูนคำศัพท์และไวยากรณ์ แต่ไม่ได้รับการฝึกฝนการออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง ซึ่งการสื่อความหมายด้วยภาษาอังกฤษให้ได้ผลดีนั้นไม่ควรจะละเลยทักษะด้านการออกเสียง เช่นเดียวกับประนุช สุขศรี และ ปรีญา โนแก้ว [6] ได้กล่าวว่าแม้ผู้เรียนมีความลึกซึ้งด้านการออกเสียงตามทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติผู้เรียนก็อาจจะยังไม่สามารถจำแนกหรือออกเสียงได้ถูกต้อง ความเพี้ยนหรือความผิดพลาดในการออกเสียงนั้นมีตั้งแต่ระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อความไปจนถึงระดับก่อให้เกิดความสับสนในระดับการสื่อสารได้ ในการออกเสียงผู้เรียนมักจะออกเสียงตามที่ตนคุ้นเคยและใกล้เคียงกับเสียงที่มีอยู่ในภาษาแม่ของตนมาใช้แทนเสียงในภาษาอังกฤษ แอนดรูว์ บิกส์ [7] และคริสโตเฟอร์ ไรท์ [8] มีความเห็นสอดคล้องอีกว่่านักเรียนมีข้อบกพร่องในการออกเสียงซึ่งถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารโดยการพูดนั้นไม่ประสบความสำเร็จ คนไทยหลายคนอาจคิดว่าการออกเสียงภาษาอังกฤษไม่ชัดไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญเท่าไรนัก หลายคนกล่าวว่าแค่สื่อสารได้ก็เพียงพอแล้ว คนฟังก็พยายามที่จะเข้าใจและพยายามคาดเดาให้ถูกว่าคนพูดต้องการสื่ออะไร แต่ใน

ความเป็นจริงแล้วการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ไม่ชัดกลับเป็นตัวสร้างปัญหาในการสนทนาอย่างไม่รู้ตัว ทั้งที่การออกเสียงถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพูดและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพูดประสบความสำเร็จได้ Dauer [9] และ Morley [10] กล่าวสอดคล้องกันว่าการออกเสียงมีบทบาทที่สำคัญมากในกระบวนการพูดภาษา (Speaking Language) เนื่องจากการออกเสียงที่ต้องทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ดังนั้นเป้าหมายสำคัญในการพูดอย่างมีประสิทธิภาพคือ การพูดที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่พูด ปัจจุบันมีนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์หลายท่านได้ทำการศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษดังเช่น Chapelle [11] ได้กล่าวว่า การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นที่นิยมกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์มีความสะดวก ทันสมัย ทำหายและเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย จากการวิจัยของ Wang, X and Munro, M.J. [12] ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอีกด้วย สอดคล้องกับ Sohrabie [13] ที่ทำการศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษของชาวอิหร่าน ซึ่งเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนการออกเสียงสามารถพัฒนาการออกเสียงของผู้เรียนได้ดีกว่าการออกเสียงแบบธรรมดา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการใช้โปรแกรม English Language Learning and Instruction System (ELLIS) บทเรียน Master Pronunciation ในการฝึกออกเสียงพยัญชนะท้ายในคำเดียว การออกเสียงพยัญชนะท้ายคำในประโยค และการออกเสียงพยัญชนะท้ายคำในย่อหน้า เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาด้านออกเสียงให้สามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้องตลอดจนศึกษาทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการฝึกออกเสียงด้วยโปรแกรม ELLIS อีกด้วย เนื่องจากนักศึกษาทุกหลักสูตรจะต้องลงเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษภาคบังคับ 3 รายวิชาด้วยกัน คือ ภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และภาษาอังกฤษเพื่อการประยุกต์ใช้ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีโปรแกรมดังกล่าวอยู่ในห้องศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าโปรแกรม ELLIS อาจเป็นสื่อหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฟัง-พูดและทักษะการออกเสียงเพื่อเป็นพื้นฐานในรายวิชาต่อ ๆ ไป English Language Learning and Instruction System (ELLIS) เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้รับการพัฒนาจากนักภาษาศาสตร์ชื่อ Dr. Frank Otto ซึ่งมีการพัฒนาให้มีความสามารถทัดเทียมกับการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง ผู้เรียนสามารถเลือกระดับความยากง่ายจากการทดสอบวัดความรู้ ในส่วนของเนื้อหา Master Pronunciation ใช้สำหรับฝึกออกเสียงโดยเฉพาะ เนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่คือ Instruction และ Practice ซึ่งมีส่วนต่าง ๆ ให้ฝึกได้แก่ Sounds คือ การฝึกออกเสียงและบันทึกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษทั้ง 26 เสียง Sound Contrasts, Tongue Twisters, Beyond Sounds และ Useful Phrases

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการออกเสียงที่เป็นปัญหาในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยใช้โปรแกรม ELLIS บทเรียน Master Pronunciation
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่มีต่อการฝึกออกเสียงที่เป็นปัญหาในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษด้วยโปรแกรม ELLIS

คำถามในการวิจัย

1. โปรแกรม ELLIS ช่วยพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้หรือไม่
2. นักศึกษามีทัศนคติอย่างไรต่อการฝึกออกเสียงที่เป็นปัญหาในตำแหน่งท้ายคำภาษาอังกฤษโดยการใช้โปรแกรม ELLIS

ระเบียบวิธีการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการ (Eng 9000107) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 600 คน ซึ่งเป็นนักศึกษา คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการพัฒนารัฐบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กำลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการ (Eng 9000107) ซึ่งได้มาจากการสุ่มเลือกคณะอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งโดยการจับสลากเพื่อเลือกนักศึกษากลุ่มทดลองจำนวน 30 คน หลังจากนั้นให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) เพื่อวัดระดับความสามารถในการออกเสียง จากนั้นจึงเลือกนักศึกษากลุ่มทดลองจำนวน 30 คนเรียงลำดับจากนักศึกษาที่มีคะแนนต่ำสุด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ โปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation

ตัวแปรตาม

1. คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้โปรแกรม ELLIS

2. ทักษะการออกเสียงของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่มีต่อการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโปรแกรม ELLIS

3. เสียงที่เป็นปัญหาในตำแหน่งท้ายคำมี 18 เสียง ได้แก่ /b/, /p/, /t/, /d/, /k/, /g/, /f/, /v/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /tʃ/, /ʃ/, /ʒ/, /dʒ/, /ʌ/ และ /r/ แต่เนื่องจากเสียง /r/ ในภาษาอังกฤษของชาวอังกฤษและอเมริกันนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ชาวอเมริกันจะออกเสียง /r/ ในตำแหน่งท้ายคำนั้น ๆ เสมอตรงกันข้ามชาวอังกฤษจะไม่ออกเสียงดังกล่าวในตำแหน่งท้ายคำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ศึกษาเสียงนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน

2. ฝึกการออกเสียงด้วยโปรแกรม ELLIS ทั้ง 17 เสียง ซึ่งได้มาจากการศึกษาเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กไทย ได้แก่เสียง /b/, /d/, /k/, /g/, /p/, /t/, /f/, /v/, /s/, /z/, /θ/, /ð/, /ʃ/, /tʃ/, /ʒ/, /dʒ/, และ /ʌ/ ซึ่งเสียงดังกล่าวส่วนหนึ่งมีอยู่ในโปรแกรม ELLIS ผู้วิจัยออกแบบแผนการเรียนรู้ออกเป็น 6 แผน โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 Sounds ส่วนที่ 2 Sounds Contrast และส่วนที่ 3 Tongue Twisters นักศึกษาต้องเรียนสัปดาห์ละ 3 วันคือ วันจันทร์ วันพุธและวันศุกร์ วันละ 1 ชั่วโมงคือ ตั้งแต่เวลา 15.30-16.30 นอกเหนือจากเวลาเรียนของนักศึกษา รวมชั่วโมงการฝึกออกเสียงทั้งสิ้น 17 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการฝึกทุกครั้ง

3. ทดสอบหลังเรียนและตอบแบบสอบถามทัศนคติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1) โปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 Sounds ทั้ง 17 เสียงที่เป็นปัญหา ส่วนที่ 2 Sounds Contrasts และส่วนที่ 3 Tongue Twisters

2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (pre – posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษตำแหน่งท้ายคำที่เป็นปัญหา จำนวน 17 เสียง ได้แก่ /b/, /d/, /k/, /g/, /p/, /t/, /f/, /v/, /s/, /z/, /θ/, /ð/, /ʃ/, /tʃ/, /ʒ/, /dʒ/, และ /ʌ/ แบ่งเป็น 3 รูปแบบ กล่าวคือ การออกเสียงคำเดี่ยว 32 ข้อ การออกเสียงคำในประโยค 17 ข้อ และการออกเสียงคำในย่อหน้า 17 ข้อรวมทั้งสิ้น 66 ข้อ

3) แบบสอบถามทัศนคติ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบทดสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติจากการเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS จำนวน 16 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปลายปีระดับการให้คะแนน

เป็นแบบของลิคิธ (Linker's Scale) 5 ระดับ คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย และ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามจากนั้นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะเดี่ยวท้ายพยางค์ในระดับต่ำ กล่าวคือ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) รวมทั้ง 3 รูปแบบอยู่ที่ 15.83 จากคะแนนเต็ม 66 คะแนน ในการออกเสียงคำเดี่ยวมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 7.24 จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน ในการออกเสียงคำในประโยค มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 3.98 จากคะแนนเต็ม 17 คะแนน และในการออกเสียงคำในย่อหน้ามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 4.61 จากคะแนนเต็ม 17 คะแนน สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ก่อนเรียนในแบบทดสอบในแต่ละรูปแบบอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) การออกเสียงของนักศึกษาในแต่ละรูปแบบมีค่าต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ของแบบทดสอบ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนสอบและหลังเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS

ข้อสอบ		คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t	sig
		($\bar{x}$)	S.D.	($\bar{x}$)	S.D.		
คำเดี่ยว	(32 คะแนน)	7.24	3.31	12.73	5.62	7.461**	0.01
คำในประโยค	(17 คะแนน)	3.98	2.57	7.91	3.68	6.858**	0.01
คำในย่อหน้า	(17 คะแนน)	4.61	2.21	7.48	2.62	8.444**	0.01
ภาพรวม	(66 คะแนน)	15.83	7.58	28.12	11.09	9.076**	0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01

หลังเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS พบว่า โปรแกรม ELLIS ช่วยพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้ ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ก่อนเรียนนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 15.83 คะแนน แต่หลังเรียนนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 28.12 คะแนน หากพิจารณาในแต่ละระดับพบว่าในการออกเสียงคำเดี่ยวนักศึกษามีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 7.24 แต่หลังจากได้รับการฝึกนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.73 ขณะเดียวกันในการออกเสียงคำในประโยคคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของนักศึกษาอยู่ที่ 3.98 แต่หลังจากได้รับการฝึกคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.91 นอกจากนี้ หากพิจารณาดูในการออกเสียงคำในย่อหน้าจะสังเกตเห็นว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของนักศึกษาอยู่ที่ 4.61 แต่หลังจากได้รับการฝึกแล้วค่าเฉลี่ยของนักศึกษาเพิ่มขึ้นเป็น 7.48 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โปรแกรม ELLIS ช่วยพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษทั้งในระดับคำเดี่ยว คำในประโยคและคำในย่อหน้า

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยแยกตามลักษณะการเกิดเสียง (Manners of Articulation) เพื่อศึกษาว่าเสียงใดบ้างที่โปรแกรมสามารถช่วยพัฒนาการออกเสียงของนักศึกษาได้น้อยหรือยังคงเป็นปัญหาสำหรับกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 2

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาการพัฒนารัฐบาล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาชาย 11 คน และนักศึกษาหญิง 19 คน อายุระหว่าง 15-20 ปี จำนวน 27 คน และอายุระหว่าง 21-25 ปี จำนวน 3 คน โดยมีนักศึกษาจำนวน 19 คน เคยได้รับการเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS มาแล้ว ส่วนนักศึกษาอีก 11 คนยังไม่เคยมาก่อนหน้านี้ ผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสารถของการออกเสียงภาษาอังกฤษท้ายแยกตามลักษณะการออกเสียง (Manners of Articulation)

ลักษณะการเกิดเสียง (Manners of Articulation)	เสียงที่เป็น ปัญหา	คะแนนก่อนเรียน					คะแนนหลังเรียน				ความต่าง ของ ค่าเฉลี่ย ก่อนและ หลังเรียน
	ระดับ	คำ เดี่ยว	คำใน ประโยค	คำใน ย่อ หน้า	รวม	คำ เดี่ยว	คำใน ประโยค	คำใน ย่อ หน้า	รวม		
คะแนนเต็ม	6	3	3	15	6	3	3	15			
1. เสียงกักหรือเสียงระเบิด (Stops or Plosives)											
1. Voiceless bilabial stop	/p/	2.03	0.93	1.23	4.19	2.2	1.7	1.97	5.87	1.68	
2. Voiced bilabial stop	/b/	2.13	1.1	1.27	4.5	3.03	1.27	1.47	5.57	1.27	
3. Voiceless alveolar stop	/t/	1.8	0.93	1.0	3.73	2.33	1.23	0.9	4.46	0.73	
4. Voiced alveolar stop	/d/	1.5	0.77	0.87	3.14	1.97	1.17	1.63	4.77	1.63	
5. Voiceless velar stop	/k/	1.8	1.17	1.33	4.3	3.47	1.63	1.93	7.03	2.73	
6. Voiced velar stop	/g/	1.7	1.03	1.17	3.9	2.47	1.4	2.07	5.94	2.04	
2. เสียงเสียดแทรก (Fricatives)											
7. Voiceless labio-dental fricative	/f/	0.83	0.43	0.7	1.96	1.4	1.5	1.2	4.1	2.14	
8. Voiced labio-dental fricative	/v/	0.97	0.53	0.6	2.1	1.77	1.1	1.03	3.9	1.8	
9. Voiceless dental fricative	/θ/	1.26	0.63	0.87	2.76	2.03	1.53	1.3	4.86	2.1	
10. Voiced dental fricative	/ð/	1.23	0.77	0.77	2.77	2.47	1.53	1.17	5.17	2.4	
11. Voiceless alveolar fricative	/s/	1.5	0.87	0.93	3.3	2.2	1.6	1.25	5.05	1.75	
12. Voiced alveolar fricative	/z/	0.63	0.53	0.63	1.79	2.8	1.13	0.97	4.9	3.11	
3.เสียงกึ่งเสียดแทรก (Affricatives)											
13. Voiceless post alveolar fricative	/ʃ/	0.97	0.53	0.43	4.33	3.3	1.87	2	7.17	2.84	
14. Voiced post alveolar fricative	/ʒ/	1.23	0.6	0.57	2.4	2.13	1.47	1.03	4.63	2.23	
15. Voiceless palatal affricative	/tʃ/	0.43	0.2	0.33	0.96	2.13	0.83	0.63	3.59	2.63	
16. Voiced palatal affricative	/dʒ/	-	0.13	0.3	0.43	-	0.5	0.57	1.07	0.64	
4. เสียงข้างลิ้น (Lateral)											
17. Voiced alveolar lateral	/l/	1.73	1.13	0.93	3.79	2.9	0.25	1.87	5.02	1.23	

จากตารางที่ 2 จะสังเกตเห็นได้ว่า 3 หน่วยเสียงที่พัฒนาได้น้อย คือ กลุ่มเสียงกักหรือเสียงระเบิด (Stops or Plosives) ได้แก่ หน่วยเสียง /b/ และ /t/ กล่าวคือ หน่วยเสียง /b/ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 4.5 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 5.77 หน่วยเสียง /t/ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 3.73 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 4.46 หน่วยเสียงที่ยังพัฒนาได้น้อยอีกหน่วยเสียง คือ กลุ่มเสียงกึ่งเสียดแทรก (Affricatives) ได้แก่ หน่วยเสียง /dʒ/ สังเกตได้จากก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 0.43 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นเป็น 1.07 เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้เสียง /b/ และ /t/ นั้นจะเป็นเสียงสกดในภาษาไทยก็ตามแต่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างยังพัฒนาได้น้อย อาจเนื่องมาจากขณะที่ออกเสียง /b/ และ /t/ จะมีการปล่อยลมออกมา (released) ส่วนในการออกเสียง บ และ ท หรือ ต ไม่มีการปล่อยลมออกมา

ในทางตรงกันข้ามหากพิจารณาจากคะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าหน่วยเสียงที่สามารถพัฒนาได้ดีขึ้นหลังจากการเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS นั้น ได้แก่ หน่วยเสียง /z/, /j/, และ /k/ กล่าวคือหน่วยเสียง /z/ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 1.79 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นเป็น 4.9 ในส่วนของหน่วยเสียง /j/ / ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 4.33 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นเป็น 7.17 และอีกหน่วยเสียงคือ /k/ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) อยู่ที่ 4.3 แต่หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพิ่มขึ้นเป็น 7.03 เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้เสียง /z/, และ /j/ จะไม่มีในระบบเสียงภาษาไทยและยังอยู่ตำแหน่งที่เกิดเสียงเดียวกันก็ตามแต่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาการออกเสียงขึ้นได้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งหน่วยเสียงดังกล่าวมีอยู่ในหน่วยเสียงในภาษาอาหรับ จึงทำให้ออกเสียงได้ดีเพราะมีความคุ้นเคยกับเสียงดังกล่าวประกอบกับนักศึกษบางคนพูดภาษามลายูด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 3 ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการฝึกออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหา โดยการใช้โปรแกรม ELLIS

ข้อที่	ข้อความ	($\bar{x}$)	S.D.	ความหมาย
1.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น	4.20	.664	ดี
2.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น	4.03	.718	ดี
3.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.20	.847	ดี
4.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนมากขึ้น	4.43	.626	ดี
5.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยสร้างผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง	4.27	.740	ดี
6.	โปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation สามารถใช้สอนร่วมกับอาจารย์ในชั้นเรียนได้	4.23	.728	ดี
7.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนชอบภาษาอังกฤษและสนใจภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.13	.681	ดี
8.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยประเมินพัฒนาการในการออกเสียงของผู้เรียนได้	4.23	.971	ดี
9.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น	4.20	.805	ดี
10.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	4.07	.828	ดี
11.	การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนในทุกะดับการศึกษา	4.50	.572	ดี

ตารางที่ 3 ทศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหา โดยการใช้โปรแกรม ELLIS (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	($\bar{x}$)	S.D.	ความหมาย
12.	การเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ELLIS ช่วยในการออกเสียงของผู้เรียนได้ดีกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ	4.13	.860	ดี
13.	การทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละบทของโปรแกรม ELLIS ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจในการออกเสียงภาษาอังกฤษยิ่งขึ้น	4.13	.900	ดี
14.	การเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ELLIS สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการอ่านในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้	4.23	1.00 6	ดี
15.	ท่านต้องการฝึกการออกเสียงภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะแบบโปรแกรม ELLIS	4.17	.986	ดี
16.	บทเรียนในโปรแกรม ELLIS มีกิจกรรมที่ผู้เรียนคิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษน่าสนใจ	4.20	.714	ดี
ภาพรวม		4.21	.57	ดี

โดยภาพรวมนักศึกษามีทัศนคติต่อการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโปรแกรม ELLIS อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยแต่ละข้ออยู่ในระดับดี คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.03-4.50 ข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.50) เนื่องจากโปรแกรมมีการทดสอบวัดระดับก่อนเรียน (Placement Test) ดังนั้น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนจากระดับง่ายไปหายาก ประกอบกับในโปรแกรมเองมี Options ให้เลือกเรียนตามความถนัดของผู้เรียนเอง เช่น Basic English, Middle Mastery, Senior Mastery และ Business รองลงมา คือ การเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ($\bar{x}$ = 4.33) เนื่องจากโปรแกรมมีการวัดระดับและเนื้อหาที่มีความหลากหลายจึงเหมาะกับผู้เรียนทุกระดับการศึกษา อีกทั้งโปรแกรมมีเนื้อหาการสอนการออกเสียงโดยเฉพาะจึงทำให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการออกเสียงที่ถูกต้องได้มากขึ้น ตรงกันข้ามข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น ($\bar{x}$ = 4.03) สาเหตุอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างของวิจัยไม่ชอบและไม่ถนัดเกี่ยวกับการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ประกอบกับ ผู้เรียนที่นำมาทดลองเป็นนักศึกษากลุ่มที่มีความสามารถต่ำ จึงทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีมากและเนื่องจากโปรแกรม ELLIS เน้นเรื่องการออกเสียงอย่างเดียวไม่มีเกมส์ ประกอบกับตัวโปรแกรมเป็นระบบออฟไลน์ นักศึกษาจึงต้องเฉพาะเพียงแต่ในห้องเท่านั้นจึงส่งผลให้ขาดอิสระในการเรียนรู้

สรุปและการอภิปรายผล

1. โปรแกรม ELLIS ช่วยพัฒนาการออกเสียงท้ายคำภาษาอังกฤษที่เป็นปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้ ทั้งในแบบคำเดี่ยว คำในประโยคและคำในย่อหน้า โดยผลคะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิมล ตีอินทร์ [14] ซึ่งพบว่าการออกเสียงด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงภาษาอังกฤษดีขึ้น เนื้อหาในโปรแกรม ELLIS จะเริ่มฝึกออกเสียงจากง่ายไปหายากจากระดับคำไปสู่ระดับประโยคและสถานการณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Munro and Wang ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนออกเสียงนั้นควรครอบคลุมทั้งสองด้าน นั่นคือ เน้นการออกเสียงในระดับคำและระดับประโยค การออกเสียงด้วยโปรแกรม ELLIS นี้ ผู้เรียนสามารถฟังเสียงเจ้าของภาษาได้ตามความต้องการและสามารถบันทึกเสียงของตนเองเพื่อเปรียบเทียบกับเสียงเจ้าของภาษาได้ด้วย ดังที่ Kenworthy, J. [15] กล่าวว่าไว้ว่าครูผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการฟังเสียง การออกเสียงโดยใช้แบบฝึกหัด นั่นคือ เริ่มตั้งแต่หน่วยเสียงต่าง ๆ ตลอดจนมีวิธีที่สนับสนุนการฝึกฝนของอวัยวะในการออกเสียงในช่องปากและวิธีการออกเสียงนั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุลักษณ์ บัวภาเรือง [16] ที่ใช้ไฟล์ภาพและภาพประกอบเสียงในการออกเสียง ยิ่งไปกว่านั้นโปรแกรม ELLIS มีกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกออกเสียงซ้ำ ๆ (Repetition) และเลียนแบบ (Imitation) จนกลายเป็นนิสัยและเกิดความคงทนถาวร อีกทั้งยังเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความกระตือรือร้นสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชม ศรีสะอาด [17] ที่กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเป็นการย้ำความเข้าใจและการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูล

ย้อนกลับที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบและไม่เบื่อหน่าย เมื่อผู้เรียนชอบแล้วจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นในทางบวก ในส่วนของ Sound Contrasts ผู้เรียนสามารถฝึกฟังเสียงและจำแนกเสียงที่มีหน่วยเสียงใกล้เคียงกัน (Minimal Pairs) นอกจากนี้ยังมีในส่วนของ Tongue twisters ที่ผู้เรียนสามารถฝึกคำหรือประโยคที่มีการออกเสียงคล้ายคลึงกันดังเทคนิคการสอนการออกเสียงของ Murcia Brinton [18]

2. นักศึกษามีทัศนคติต่อการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยโปรแกรม ELLIS อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.57) แยกตามประเด็นดังนี้ คือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ความคิดเห็นที่ว่า การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.57) และรองลงมา ได้แก่ ความเห็นที่ว่า การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนมากขึ้น ($\bar{x}$ = 4.43, S.D. = 0.626) ทั้งนี้ เนื่องจากโปรแกรม ELLIS เป็นโปรแกรมที่ผู้เรียนสามารถวัดระดับความสามารถของตนเองก่อนเรียน (Placement test) ประกอบกับเนื้อหาภายในโปรแกรมมีความหลากหลายจึงเหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับการศึกษา อีกทั้งโปรแกรม ELLIS มีเนื้อหาการสอนการออกเสียงโดยเฉพาะจึงทำให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการออกเสียงที่ถูกต้องได้มากขึ้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อที่ว่า การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ = 4.07, S.D. = 0.828) และรองลงมา ได้แก่ การเรียนด้วยโปรแกรม ELLIS เนื้อหา Master Pronunciation ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = 0.718) อาจเนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้จะไม่ชอบและไม่ถนัดเกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษ ประกอบกับผู้เรียนที่นำมาทดลองเป็นนักศึกษากลุ่มที่มีความสามารถต่ำ จึงทำให้มีทัศนคติอยู่ในระดับดีแต่ไม่ดีมาก และเนื่องจากโปรแกรม ELLIS ในส่วนของ Master Pronunciation อาจเน้นการออกเสียงอย่างเดียวโดยไม่มีเกมส์ ประกอบกับตัวโปรแกรมเองไม่อนุญาตให้ดาวน์โหลดได้ นักศึกษาจึงทำการฝึกแต่ในห้องทดลองเท่านั้นจึงทำให้ขาดอิสระในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อประกอบการสอนการออกเสียงควบกล้ำ การเน้นเสียง ทำนองเสียง ทั้งในคำเดี่ยว คำในประโยคและคำในย่อหน้า
2. ควรสอนให้เด็กตั้งแต่ระดับประถมและมัธยมมีความรู้ในสัทอักษร (Phonetic Symbols) แทนเสียงภาษาอังกฤษในระดับต้น ๆ ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อการออกเสียงที่ถูกต้องและสามารถจดจำเสียงเสียงที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับนักศึกษาที่มีระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน
2. ควรศึกษารูปแบบการเรียน ปัจจัยแวดล้อมที่จะส่งผลให้การเรียนภาษาอังกฤษด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- [1] Wikipedia. (2010). List of languages by Number of Native Speakers. Retrieved December 4, 2012, from http://www.en.wikipedia.org/wiki/List_of_languages_by_number_of_number_of_native_speakers.
- [2] Davis Graddol. (2006). Why learn English. Retrieved December 4, 2012, from <http://www.sahavicha.com/>.
- [3] Janet Goodwin. (2001). "Teaching pronunciation", In Celce-Murcia (Ed.). Journal of Teaching English as Second Language, 117-138.
- [4] บำรุง โตไธรัตน์. (2554). วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.

- [5] ปรรารักษ์รัตน์ โชติกเสถียร. (2552). การออกเสียงสระและเสียงพยัญชนะในภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] ประนุท สุขศรี และปรียา โนแก้ว. (2545). แนวทางการแก้ปัญหาในการฟัง จำแนกและออกเสียงสระและพยัญชนะในภาษาอังกฤษที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาปีที่ 2. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [7] แอนดรูว์ บิกส์. (2550). SAY IT RIGHT! พูดอย่างไรให้ชัดโดยไม่เมื่อยปาก (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ครูช่าง.
- [8] โรธ คริสโตเฟอร์. (2553). ภาษาอังกฤษแค่คริสต์ก็มันแล้ว. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.
- [9] Dauer, RM. (1993). *Accurate English: A Complete Course in Pronunciation*. The Internet TESL Journal, from Vol.III, No. 1, January 1997, from <http://www.iteslj.org>.
- [10] John Morley. (1998). *Trippingly on the Tongue*. Putting Serious Speech/Pronunciation Instruction Back in the TESOL, Equation, ESL Magazine issue January/February, 20-23.
- [11] Chappelle, C. A. (2008). "Innovative language learning: Achieving the vision", *ReCALL* (2001). 13(01), 3-14.
- [12] Wang Remki and Munro Johnson. (2004). *Computer-based training for learning English vowel contrasts*. System, 34, 539-552.
- [13] Akbar Sohrabie. (2006). *Computer Assisted Pronunciation Teaching: Implications and Implementation*. The Week of Research Conference at Azad University of Khorasgan, Isfahan, Iran.
- [14] วรวิมล ตีอินทร์. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 2 เรื่องจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านอินเทอร์เน็ตและวิธีสอนธรรมดา. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพิษณุโลก. คณะวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไป.
- [15] Kenworthy, J. (1987). *Teaching English Pronunciation*. Harlow. Longma.
- [16] จารุลักษณ์ บัวภาเรือง. (2551). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอยราษฎร์รังสรรค์ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- [17] บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสน์.
- [18] Celce-Murcia, M., Brinton. (2000). *Teaching Pronunciation: A Reference for Teacher of English to Speaker of Other Languages*. 4th edition. Cambridge: Cambridge University Press.

การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

The Mobility of Myanmar Labours in the Fishery Industry in Muang District, Ranong Province

วารุณี พิศการณ¹ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์^{2*}

Warunee Pitsakan¹ and Bussagone Tavonprasith^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน และศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยเก็บข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงซ้อน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะมีการเคลื่อนย้ายมาที่นายหน้า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 14,290.75 บาท ระยะเวลาการเดินทางเฉลี่ย 5.37 วัน และเหตุผล คือ อัตราค่าจ้างของประเทศไทยที่สูงกว่า สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน อาชีพเดิม และประสบการณ์การทำงาน ส่วนระดับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การเคลื่อนย้าย แรงงานเมียนมาร์ อุตสาหกรรมประมง

Abstract

This research aims to study the characteristics, the factors affecting cost and length of mobility, and the level of problems of the migration of Myanmar labours in the fishery industry in Muang district, Ranong province. The data were collected from 400 samples. The study employed frequency, percentage, standard deviation, and Multiple Regression for analysis. The study found that most have moved by agent, the average cost for moving was 14,290.75 baht and the average length of the trip was 5.37 days, and the reason of mobility was the high wage rate in Thailand compare with Myanmar. The factors that influence cost and length of mobility were education, birthplace, family members, debt, occupation and experience in Myanmar significantly at 0.05. Finally, the level of problems was 3.21 that was at a moderate level.

Keywords: Mobility, Myanmar Labours, Fishery Industry

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ., สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Undergraduate Student, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: Tel.: 074-317618. E-mail address: bussagone@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ส่งผลให้การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่มีแรงงานรองรับไม่เพียงพอต่อความต้องการจ้างงาน เนื่องจากปัจจุบันคนไทยในประเทศมีโอกาสด้านการศึกษาสูง จึงทำให้มีการเลือกงาน ส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานที่ไร้ฝีมือก่อให้เกิดการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว 3 ประเทศที่ได้รับการผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษ คือ เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา อันเนื่องมาจากสาเหตุที่ในประเทศของตนมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยเติบโตทำให้ไม่มีงานเพียงพอที่จะรองรับประชาชนจำนวนมาก ดังนั้นผู้ประกอบการของไทยที่ต้องการแรงงานไร้ฝีมือก็ได้โอกาสในการจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะค่าแรงที่ถูกกว่าการจ้างงานคนไทย และแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ก็ไม่เลือกงาน มีลักษณะนิสัยที่มีความอดทนสูง

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอันดามัน และมีชายแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ ประชาชนจังหวัดระนองเกือบหนึ่งในสามประกอบอาชีพการทำประมง รายได้จากการประมงมีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ของจังหวัด เนื่องจากจังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมประมงเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องการแรงงานไร้ฝีมือเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมประมง ทั้งนี้ คนในจังหวัดระนองน้อยคนที่จะทำงานรับจ้างในอุตสาหกรรมประมง เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง จึงส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก จากสำนักงานจังหวัดระนอง [1] สถิติจังหวัดระนองมีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือเป็นอันดับสามของจังหวัดภาคใต้รวม 51,552 คน แบ่งเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายจำนวน 51,108 คน และคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายจำนวน 444 คน จากจำนวนแรงงานต่างด้าวดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นแรงงานเมียนมาร์ ซึ่งลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานจะต้องมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทางเป็นต้นทุนที่สำคัญในการที่แรงงานจะเคลื่อนย้าย นอกจากนั้น เมื่อแรงงานเมียนมาร์เคลื่อนย้ายมาทำงานในจังหวัดระนองแล้วย่อมต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมายทั้งจากการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการเคลื่อนย้าย เช่น การจัดทำเอกสารเดินทาง การจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ปัญหาที่เกิดระหว่างการเคลื่อนย้าย เช่น สภาพแวดล้อมในการเดินทาง ขั้นตอนในการเข้าประเทศไทย และปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเคลื่อนย้าย เช่น การปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเป็นอยู่

ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ในประเด็นศึกษาการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ และปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ภาครัฐและเอกชนในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและจัดการเคลื่อนย้ายแรงงานเมียนมาร์ให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเคลื่อนย้ายหรือการย้ายถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้
พัชรวาลย์ วงศ์บุญสิน [2] ได้ศึกษาจากงานวิจัยของ Ernst George Ravenstein ซึ่งแบบแผนการย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นในช่วงที่ Ravenstein ทำการศึกษามีดังนี้

1. ในบรรดาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นนั้น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจมีความโดดเด่นมากที่สุด
2. ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ทำให้มีการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมการค้าและเทคโนโลยีทำให้มีการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น
4. การย้ายถิ่นมักเป็นระยะทางสั้นๆ
5. การย้ายถิ่นมีลำดับขั้นตอน

6. กระแสการย้ายถิ่นก่อให้เกิดกระแสย้อนกลับ

7. ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่เป็นสตรี

นอกจากนั้น พัชรวลัย วงศ์บุญสิน [2] ได้ศึกษาจากงานวิจัยของ Michale J. Piore ซึ่งได้พัฒนาทฤษฎีที่เรียกว่า ตลาดแรงงานทวิลักษณ์ ขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกในการอธิบายการย้ายถิ่นจากมุมมองด้านอุปทานของตลาดแรงงาน ซึ่งสมมติฐานหลักของทฤษฎีนี้มีดังต่อไปนี้

1. การย้ายถิ่นเป็นผลจากปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทางซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว
2. ปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นจากประเทศกำลังพัฒนาแบ่งออกได้ 2 ประการ คือ ตลาดแรงงานและนโยบายการจ้างงาน
3. ตลาดงานในแต่ละประเทศมีลักษณะแยกชั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ตลาดปฐมภูมิและตลาดทุติยภูมิ
4. สภาพการณ์ของตลาดระดับล่างซึ่งกำลังแรงงานท้องถิ่นไม่พึงประสงค์จะทำงานนั้นเป็นที่มาของอุปสงค์ของการนำเข้าแรงงานในตำแหน่งระดับล่างที่ว่างลงเป็นจำนวนมาก
5. การย้ายถิ่นข้ามชาติ เกิดขึ้นเมื่อประเทศปลายทาง มีอุปสงค์แรงงานเกิดขึ้นในตลาดทุติยภูมิ ซึ่งเน้นแรงงานระดับล่างเป็นหลักอุตสาหกรรมการผลิตโดยอุปสงค์ดังกล่าว ได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่าง
6. การที่มีอุปสงค์ต่อแรงงานต่างชาติเกิดขึ้นในประเทศปลายทางซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรมทันสมัยสามารถอธิบายได้ดังนี้ มีการขาดแคลนแรงงานทั่วไป มีความจำเป็นต้องมีแรงงานทำในตำแหน่งระดับล่าง และมีการขาดแคลนแรงงานในระดับล่างของตลาดแรงงาน

7. การที่อุปสงค์ได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่างมิใช่เพียงแต่ความแตกต่างด้านค่าจ้างระหว่างประเทศต้นทางกับปลายทาง แต่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะงาน 2 ประการดังนี้ เป็นงานที่ผู้ย้ายถิ่นรับได้ตามโครงสร้างพื้นฐานสังคมเดิมในประเทศบ้านเกิด และเป็นงานชั่วคราวที่ผู้ย้ายถิ่นเองไม่ได้ใส่ใจที่จะฝากชีวิตไว้ตลอดชีพ

8. ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อตลาดระดับล่าง คือ ตัวนายจ้างและนโยบายการจ้างงานในประเทศปลายทาง ในขณะที่ตัวแปรด้านผู้ย้ายถิ่นหรือความแตกต่างของอัตราค่าจ้างที่แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกเคยอธิบายไว้นั้นเป็นข้ออธิบายเสริม

บุญคง หันจางสิทธิ์ [3] ได้ศึกษางานของ Lee ซึ่งได้ขยายความทฤษฎีการย้ายถิ่นว่า ทุก ๆ พื้นที่ต้นทางและปลายทาง มักจะมีแรงบวกหรือปัจจัยดึงดูดที่ดึงดูดประชากรมิให้ย้ายถิ่นไปที่อื่น ขณะเดียวกันก็จะมีแรงลบที่จะผลักดันให้ประชากรย้ายถิ่นแต่อย่างใด ผลรวมของแรงเหล่านี้ มากหรือน้อยจะผันแปรไปตามบุคลิกภาพและคุณสมบัติส่วนตัวบุคคล อันได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับความชำนาญ เชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์และคุณสมบัติอื่นของประชากรที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นในทัศนะของ Lee มี 4 ประการ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทางมีสาเหตุมาจากการ “ผลัก” อันเกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นต้นทาง เนื่องจากความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการทำการเกษตรทำให้ต้องย้ายออกจากชนบทเข้าสู่เมือง
 2. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปลายทางมีสาเหตุมาจากการ “ดึง” ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการย้ายเข้าไปในลักษณะที่ดึงดูดใจให้ประชากรย้ายเข้าไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่ เป็นต้นว่าการมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม
 3. อุปสรรคทั้งหลายกั้นขวางอยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทาง อันอาจเป็นผลให้การย้ายถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นช้าลง ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารที่ต้องจ่ายระหว่างการย้ายถิ่น
 4. ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้ง อายุ เพศ การศึกษา และอื่น ๆ ซึ่งในทัศนะของ Lee การย้ายถิ่นเกิดขึ้นได้เพียงเพราะเหตุผลส่วนตัว ซึ่งมักจะเป็นกรณีการย้ายถิ่นติดตามครอบครัว หรือการย้ายถิ่นเพื่อเผชิญโชคในแหล่งใหม่
- นอกจากนี้ ทัศนะของ Lee ดังกล่าว ยังสะท้อนให้เห็นว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แล้วเปรียบเทียบผลดีที่จะได้รับกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นถ้าผลดีมากกว่าผลเสียหรือต้นทุนแล้ว เขาก็จะตัดสินใจย้ายถิ่น

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ทั้งหมดที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง จากสำนักงานจังหวัดระนอง(2557) [1] สถิติปีพ.ศ.2557 มีแรงงานเมียนมาร์ ทั้งหมดที่ทำงานอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีจำนวน 25,456 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 12,823 คน และเพศหญิงจำนวน 12,633 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนจากประชากรของแรงงาน เมียนมาร์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยผู้วิจัยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้กำหนด ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ร้อยละ 5 ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณสูตรของทาโร ยามาเน่ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยที่น่าเชื่อถือได้คือ 394 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง โดยในการสุ่มตัวอย่งนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยจะใช้วิธีการคัดเลือกแบบมีจุดประสงค์/เฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายและตัวแปรที่จะทำการศึกษา ซึ่งการใช้แบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะต้องอาศัยถามชาวเมียนมาร์ที่สามารถพูดภาษาไทยได้ชัดเจน เป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์โดยตรงกับตัวอย่างแรงงานเมียนมาร์ เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายแรงงาน และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การประเมินตามแบบลิเคิร์ต (Likert) และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุเชิงซ้อน (Multiple Regression) โดยมีแบบจำลอง ดังนี้

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Sex} + \beta_2 \text{Age} + \beta_3 \text{Sta}_1 + \beta_4 \text{Sta}_2 + \beta_5 \text{Edu}_1 + \beta_6 \text{Edu}_2 + \beta_7 \text{Edu}_3 + \beta_8 \text{Edu}_4 + \beta_9 \text{Hom}_1 + \beta_{10} \text{Hom}_2 + \beta_{11} \text{Hom}_3 + \beta_{12} \text{Hom}_4 + \beta_{13} \text{Num} + \beta_{14} \text{Deb} + \beta_{15} \text{Occ}_1 + \beta_{16} \text{Occ}_2 + \beta_{17} \text{Occ}_3 + \beta_{18} \text{Inc} + \beta_{19} \text{Exp}$$

โดยที่ Y_1 แทน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (COST) (บาท)

Y_2 แทน ระยะเวลาในการเดินทาง (DAY) (วัน)

Sex = เพศ

Age = อายุ (ปี)

Sta = สถานภาพ (Ref = หย่า/หม้าย)

Sta_1 = โสด

Sta_2 = สมรส

Edu = ระดับการศึกษา (Ref = ปริญญาตรีหรือสูงกว่า)

Edu_1 = ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

Edu_2 = มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

Edu_3 = มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

Edu_4 = อนุปริญญาตรี

Hom = ภูมิลำเนา (Ref = อื่น ๆ)

Hom_1 = เกาะสอง

Hom_2 = ทวาย

Hom_3 = ย่างกุ้ง

Hom_4 = มะริด

Num = จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)

Deb = ภาระหนี้สิน (บาท)

Occ = อาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ (Ref = อื่น ๆ)

Occ_1 = เกษตร

Occ_2 = รับจ้าง

Occ_3 = ค้าขาย

Inc = รายได้ที่ทำงาในประเทศเมียนมาร์ (บาท)

Exp = ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (ปี)

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า แรงงานเมียนมาร์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เป็นเพศชาย 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 และเพศหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.8 และช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา คือ หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 31.0 และโสดน้อยที่สุด ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา คือระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 31.5 และระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าน้อยที่สุด มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในทวาย คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาคือ ย่างกุ้ง คิดเป็นร้อยละ 24.0 และน้อยที่สุด คือ เกาะสอง โดยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมาจะมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7-9 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 10 คน ขึ้นไปน้อยที่สุด มีภาระหนี้สินไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.8 รองลงมาจะมีภาระหนี้สินในช่วง 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.8 และภาระหนี้สินในช่วง 50,000 บาทขึ้นไปน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงการประกอบอาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายพบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 27.0 และเกษตรกรน้อยที่สุด โดยพบว่ามีการประกอบการทำงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาจะอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 21-25 ปี น้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ทำงานในประเทศเมียนมาร์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,001-3,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาจะมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 3,001-4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.3 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 5,000 น้อยที่สุด

สำหรับลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการอพยพย้ายถิ่นมากับนายหน้า คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาคือ ครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 28.3 และมากับนายจ้างน้อยที่สุด จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมาคือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 20,001-25,000 บาทน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14,290.75 บาท ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 5-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11 วันขึ้นไปน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.37 วัน และมีเหตุผลในการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่มีเหตุผลว่าประเทศไทยมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเมียนมาร์ คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมา คือ มีเพื่อนและญาติแนะนำให้มาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 16.0 และเหตุผลรัฐบาลเมียนมาร์ผิดจัดการทำมาหากินยากลำบากน้อยที่สุด

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ค่าใช้จ่าย (COST) และระยะเวลาเดินทาง (DAY) ในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง พบว่า

$$\begin{aligned} \text{COST} = & 16732.866 + 4188.098 \text{ Edu}_3^{***} - 15486.004 \text{ Hom}_1^{***} - 4924.542 \text{ Hom}_2^{***} \\ & (11.253) \quad (4.081) \quad (-13.714) \quad (-4.800) \\ & - 9718.490 \text{ Hom}_4^{***} - 576.353 \text{ Num}^{***} + 0.173 \text{ Deb}^{***} + 131.124 \text{ Exp}^{**} \\ & (-8.039) \quad (-2.726) \quad (8.319) \quad (2.344) \\ R^2 = & 0.486 \quad \text{Adj } R^2 = 0.477 \quad F\text{-stat} = 52.971^{***} \quad D.W. = 1.753 \end{aligned}$$

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอิสระ 7 ตัวที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย (Edu_3) ภูมิลำเนาเกาะสอง (Hom_1) ภูมิลำเนาทวาย (Hom_2) ภูมิลำเนามะริด (Hom_4) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) ภาระหนี้สิน (Deb) และประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (Edu_3) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 4188.098 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 4188.098 บาท เนื่องจากแรงงานที่มีการศึกษาสูงส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการเคลื่อนย้ายแรงงานด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ วอกลาง [4] ที่ว่ากระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาครั้งแรก มาจากจังหวัดเชียงใหม่ประเทศพม่ามากที่สุด เส้นทางอพยพส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ลักษณะการเดินทางเข้ามา คือ มากกว่าครึ่งเดินทางเข้ามาคนเดียวที่เหลือเดินทางเข้ามาพร้อมกับญาติและเพื่อน ประมาณหนึ่งในสามมีเครือข่ายครอบครัวและเครือญาติของแรงงานพม่าอยู่ในจังหวัดเชียงรายก่อนแล้ว และทำหน้าที่ช่วยเหลือให้การเดินทางเข้ามา

ภูมิลำเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลำเนาทวาย (Hom₂) และภูมิลำเนามะริด (Hom₄) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -15486.004 -4924.542 และ -9718.490 นั่นคือ แรงงานที่มีภูมิลำเนาดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยกว่า แรงงานที่มีภูมิลำเนาอื่นๆ เนื่องจากภูมิลำเนาดังกล่าวอยู่ใกล้ชายแดนไทยในจังหวัดระนอง โดยเฉพาะ เกาะสองซึ่งอยู่ใกล้ จ.ระนองที่สุด จะเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างจากจ.ระนองในระยะทางที่ มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของลือชัย วงษ์ทอง (2539)[5] ที่ว่าชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ทวาย มะริด มอละหม่าง จะเดินทางโดยเรือมาที่เกาะสอง ส่วนผู้ที่มาจากย่างกุ้งจะมาโดยเครื่องบินมาที่เกาะสองแล้ว จึงข้ามเข้ามาที่ท่าเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มากับเรือประมงแล้วเข้ามาที่แพนายจ้าง โดยตรง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -576.353 นั่นคือแรงงานที่มีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง 576.353 บาท เนื่องจากแรงงานที่มีสมาชิกครอบครัวมากซึ่ง ภาระค่าใช้จ่ายมากตามไปด้วย ดังนั้นแรงงานเหล่านี้จะพยายามใช้จ่ายให้น้อยเพื่อไม่ให้เป็นการกับครอบครัวมากจนเกินไป รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ภาระหนี้สิน (Deb) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.173 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีจำนวนภาระหนี้สิน เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 0.173 บาท อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานมีภาระหนี้สินที่จำเป็นต้องชำระคืนให้กับ เจ้าหนี้ ดังนั้นอาจต้องพยายามมาทำงานในประเทศไทยซึ่งมีรายได้ที่ดีกว่า ซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนนี้อาจส่งผลให้แรงงานอาจ ต้องมีค่าใช้จ่ายพิเศษเพิ่มกว่าแรงงานที่อาจจะไม่มีภาระหนี้สินซึ่งอาจจะไม่จำเป็นเร่งด่วนในการเดินทาง

ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 131.124 หมายความว่า ถ้า แรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 131.124 บาท อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์มาก จะพยายามหาข้อมูลทางเลือกในการ ทำงานในประเทศไทยที่ดีและการเดินทางที่สะดวกสบายถึงแม้ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นก็ยอม ในขณะที่แรงงานมี ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์น้อยกว่ามีความต้องการเข้ามาทำงานอะไรก็ได้ไม่คอยเลือกถ้ามีโอกาสก็เข้ามา ทำงานที่ดังนั้นจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่น้อย

$$\begin{aligned} \text{DAY} = & 7.315 - 5.862 \text{ Hom}_1^{***} - 2.083 \text{ Hom}_2^{***} - 3.098 \text{ Hom}_4^{***} - 0.106 \text{ Num}^{***} \\ & (23.432) \quad (-24.512) \quad (-9.797) \quad (-12.271) \quad (-2.379) \\ & + 1.82\text{E-}005 \text{ Deb}^{***} + 0.370 \text{ Occ}_2 + 0.036 \text{ Exp}^{**} \\ & (4.071) \quad (2.175) \quad (3.080) \\ R^2 = & 0.642 \quad \text{Adj } R^2 = 0.636 \quad F\text{-stat} = 100.468^{***} \quad D.W. = 1.694 \end{aligned}$$

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอิสระ 7 ตัวที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการเดินทาง ได้แก่ ภูมิลำเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลำเนาทวาย (Hom₂) ภูมิลำเนามะริด (Hom₄) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) ภาระหนี้สิน (Deb) อาชีพเดิมรับจ้าง (Occ₂) และ ประสบการณ์การทำงาน (Exp) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ภูมิลำเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลำเนาทวาย (Hom₂) และภูมิลำเนามะริด (Hom₄) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -5.862 -2.083 และ -3.098 นั่นคือ แรงงานที่มีภูมิลำเนาดังกล่าวมีระยะเวลาเดินทางน้อยกว่าแรงงานที่มีภูมิลำเนาอื่น ๆ เนื่องจากภูมิลำเนาดังกล่าวอยู่ใกล้ชายแดนไทยในจังหวัดระนอง โดยเฉพาะเกาะสองซึ่งอยู่ใกล้ จ.ระนองที่สุด จะระยะเวลา เดินทางสั้นที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างจาก จ.ระนองในระยะทางที่มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของลือชัย วงษ์ทอง [5] ที่ว่าชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ ทวาย มะริด มอละหม่าง จะเดินทางโดยเรือมาที่ เกาะสอง ส่วนผู้ที่มาจากย่างกุ้งจะมาโดยเครื่องบินมาที่เกาะสองแล้วจึงข้ามเข้ามาที่ท่าเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัด ระนอง และมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มากับเรือประมงแล้วเข้ามาที่แพนายจ้างโดยตรง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -0.106 นั่นคือแรงงานที่มีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้มีระยะเวลาเดินทางลดลง 0.106 วัน เนื่องจากแรงงานที่มีสมาชิกครอบครัวมากซึ่งมีความ ผูกพันกับสมาชิกครอบครัวที่มากตามไปด้วย ดังนั้นแรงงานเหล่านี้จะพยายามใช้เวลาอยู่กับครอบครัวให้มากที่สุดและพยายาม เลือกระยะเวลาเดินทางให้น้อยที่สุด

ภาระหนี้สิน (Deb) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 1.82E-005 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีจำนวนภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ระยะเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 1.82E-005 วัน อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานมีภาระหนี้สินที่จำเป็นต้องชำระคืนให้กับเจ้าหนี้ ดังนั้น อาจต้องพยายามมาหางานทำในประเทศไทยซึ่งมีรายได้ดีกว่า ซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนนี้อาจส่งผลให้แรงงานยอมที่จะเสียเวลาเดินทางที่ไม่ค่อยสะดวกสบาย แต่สำหรับแรงงานไม่มีภาระหนี้สินซึ่งอาจจะไม่จำเป็นเร่งด่วนในการเดินทางและสามารถรอการเดินทางที่มีความสะดวกสบายและรวดเร็วก็ได้

อาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ที่เป็นประเภทรับจ้าง (Occ2) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.370 หมายความว่า ถ้าแรงงานที่มีอาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ที่เป็นประเภทรับจ้างจะมีระยะเวลาเดินทางมากกว่าแรงงานที่มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 0.370 วัน เนื่องจากแรงงานอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่เวลาที่มีการเคลื่อนย้ายจะไปกันเป็นกลุ่มซึ่งอาจทำให้การเดินทางมีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นที่อาจสามารถเดินทางได้สะดวกและคล่องตัวมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ วอกลาง [4] ที่ว่า กระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาครั้งแรก มาจากจังหวัดเชียงใหม่ เชียงตุง ประเทศพม่ามากที่สุด เส้นทางอพยพส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ลักษณะการเดินทางเข้ามา คือ มากกว่าครึ่งเดินทางเข้ามาคนเดียว ที่เหลือเดินทางเข้ามาพร้อมกับญาติและเพื่อน ประมาณหนึ่งในสามมีเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายของแรงงานพม่าอยู่ในจังหวัดเชียงรายก่อนแล้ว และทำหน้าที่ช่วยเหลือให้การเดินทางเข้ามา

ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.036 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 0.036 วัน อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์มาก จะพยายามหาข้อมูลทางเลือกในการทำงานในประเทศไทยที่ดีและการเดินทางที่สะดวกสบายถึงแม้ว่าจะมีระยะเวลาเดินทางที่นานขึ้นก็ยอม ในขณะที่แรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์น้อยกว่ามีความต้องการเข้ามาทำงานอะไรก็ได้ไม่ค่อยเลือกถ้ามีโอกาสก็เข้ามาทันทีดังนั้นจึงทำให้มีระยะเวลาเดินทางที่น้อยกว่า

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สามารถพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของก่อนการเคลื่อนย้าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ไม่มีเอกสารการเดินทาง ใช้เวลานานในการทำเอกสารการเดินทาง ไม่ทราบวิธีการทำเอกสารการเดินทาง และการจัดเตรียมเอกสารมีความยุ่งยาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 3.17 2.81 และ 2.81 ตามลำดับ

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของระหว่างการเคลื่อนย้าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ กลัวการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ ขั้นตอนการเข้าประเทศไทยมีความยุ่งยาก ใช้ระยะเวลานานในการเดินทาง ปัญหาสภาพแวดล้อมในการเดินทาง และปัญหาระหว่างเพื่อนร่วมเดินทาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 4.68 3.06 2.48 และ 2.11 ตามลำดับ

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของหลังการเคลื่อนย้าย กรณีชีวิตความเป็นอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ การไม่กล้าออกไปไหน การขาดความรู้เรื่องกฎหมาย การสื่อสารกับคนไทยไม่รู้เรื่อง ปัญหาด้านสภาพที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านการรักษาพยาบาล และปัญหาด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 4.60 4.50 3.03 2.65 และ 1.56 ตามลำดับ และระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของหลังการเคลื่อนย้าย กรณีสภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ปัญหาเรื่องค่าจ้างในการทำงาน ปัญหาเรื่องงานที่ได้ทำ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน และมีปัญหากับนายจ้างทำร้าย ต่ำว่า ดูถูก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 2.47 2.44 และ 2.27 ตามลำดับ

เนื่องจากปัจจุบันแรงงานมีความสะดวกในการอพยพมีความคุ้นเคยในการเดินทาง เนื่องจากมีเครือข่ายญาติพี่น้องคอยช่วยเหลืออยู่ที่ประเทศไทยก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ วอกลาง [4] ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่อยู่อาศัยจะมีปัญหาที่พบ คือ ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิต ปัญหาการเงิน ปัญหาครอบครัว และปัญหาการสื่อสารกับคนไทยไม่รู้เรื่อง ซึ่งปัญหาที่พบอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์ [6] ที่ว่าภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับสูง การเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยทางด้านการงาน พบว่า แรงงานข้ามชาติที่ได้รับใบอนุญาตทำงานมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานสูงกว่าแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้รับใบอนุญาตทำงาน

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการอพยพย้ายถิ่นมากับนายหน้า คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ ครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 28.3 และมากับนายจ้างน้อยที่สุด จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมา คือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 20,001-25,000 บาทน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14,290.75 บาท ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 5-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11 วันขึ้นไปน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.37 วัน และมีเหตุผลในการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่มีเหตุผลว่าประเทศไทยมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเมียนมาร์ คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือ มีเพื่อนและญาติแนะนำให้มาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 16.0 และเหตุผลรัฐบาลเมียนมาร์ผิดใจการทำมาหากินยากลำบากน้อยที่สุด สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ภูมิลาเนาเกาะสอง ภูมิลาเนาทวาย ภูมิลาเนามะริด จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน และประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการเดินทาง ได้แก่ ภูมิลาเนาเกาะสอง ภูมิลาเนาทวาย ภูมิลาเนามะริด จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน อาชีพเดิมรับจ้าง และประสบการณ์การทำงาน นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. แรงงานเมียนมาร์ที่เดินทางเข้ามาทำงานในจังหวัดระนองมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางค่อนข้างสูง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของเมียนมาร์ในการจัดส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย เพื่อลดปัญหาเรื่องการคิดค่านายหน้าทีเฝ้ารัดเอาเปรียบมากจนเกินไป
2. แรงงานเมียนมาร์ที่มีภูมิลาเนาอยู่ใกล้ประเทศไทยจะมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทางที่น้อยกว่าแรงงานที่มีภูมิลาเนาที่อยู่ไกลกว่าดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทยที่ต้องการจ้างแรงงานเมียนมาร์ควรพิจารณาถึงแรงงานที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนเป็นลำดับแรก
3. แรงงานเมียนมาร์ที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศส่วนใหญ่มีความต้องการรายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายภายในครอบครัวและชำระหนี้ ถึงแม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและมีระยะเวลาเดินทางยาวนาน ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบด้านค่าจ้าง เงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ ของแรงงานต่างควรให้ความยุติธรรมแก่แรงงานเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานจังหวัดระนอง. (2557). ข้อมูลแรงงานต่างด้าวภายในจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.ranong.go.th/>.
- [2] พัทธราลัย วงศ์บุญสิน. (2553). การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.
- [4] วันเพ็ญ วอกกลาง. (2541). กระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. สาขาวิชาประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [5] ลือชัย วงษ์ทอง. (2539). การศึกษาวิถีชีวิตชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในจังหวัดระนอง. หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [6] เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์. (2556). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการ จังหวัดสงขลา. สาขาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมในประเทศไทย: หลักฐานเชิงประจักษ์ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน
Strategic Brand Management Components for Thai SMEs:
Empirical Evidence from Exploratory Factor Analysis

พงศ์ศิริ คำขันแก้ว^{1*}
Pongsiri Kamkankaew^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง 933 ราย คือ ผู้ประกอบการทั้งภาคการผลิต และภาคบริการที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคเท่ากับ 0.927 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การศึกษาบริบทของแบรนด์ การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์ การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์ การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ และการสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์ โดยมีค่าความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ chi-square = 337.39, df = 73, p-value = 0.41, GFI = 0.997, AGFI = 0.981, CFI = 0.999 RMSEA = 0.047

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This research aims to analyze the strategic brand management component of Thai SMEs. In total 933 respondents were Thai SMEs in manufacturing and service sector, which registered as a member of the office of SMEs promotion. The questionnaire was the research instrument. The confirmatory factor analysis was applied to analyze the data. The coefficient reliability of questionnaire was 0.927. The five strategic brand management components of Thai SMEs consist of context analysis, strategic brand designing, strategic brand building, strategic brand implementing and continuously strategic brand building. The result of confirmatory factor analysis presented that the ensured model fitted the empirical data. The Goodness-of-fit index of revised model indicate sufficient fit in that Chi-square statistic = 337.39, df = 73, p-value = 0.41, GFI = 0.997, AGFI = 0.981, CFI = 0.999 RMSEA = 0.047.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis, Strategic Brand Management, SMEs

¹ ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด และวิจัย โรงเรียนนานาชาติอังกฤษแห่งภาคเหนือ ลำปาง 52100

¹ Marketing and Research Director, The British International School of Northern, Lampang, 52100

* Corresponding author: E-mail address: Kpongsiri85@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจท่ามกลางสภาพแวดล้อมการแข่งขันในตลาดที่ซับซ้อน และมีการแข่งขันสูงนับเป็นความท้าทายต่อความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในการนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ [1] การบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์จึงเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เนื่องจากเป็นกลไก และกระบวนการในฐานะทรัพยากรหลักที่มีคุณค่าขององค์การผ่านระบบปฏิบัติการที่เชื่อมโยงองค์การเข้ากับผู้มีส่วนได้เสีย [2] รวมถึงแบรนด์องค์การยังมีบทบาทต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการการวางตำแหน่งแบรนด์ การสร้างอัตลักษณ์ของแบรนด์ และดึงดูดบุคลากร [3] อาจกล่าวได้ว่าการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์ยังเป็นประเด็นท้าทายสำหรับการขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านการบริหารแบรนด์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม [4-6] จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า แม้นักวิชาการจะใช้คำศัพท์คำว่า การบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Brand Management) และการสร้างแบรนด์ (Branding) เพื่ออธิบายกระบวนการ และนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในการจัดการ และบริหารแบรนด์ให้เกิดคุณค่าต่างกัน โดย Urde [7] ได้แสดงทัศนะว่าการสร้าง คือ เป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งเมื่อพิจารณาความหมายของการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์พบว่า เป็นกระบวนการสร้าง การออกแบบ การคัดสรร การบริการ และการสร้างการรับรู้ทั้งภายใน และนอกองค์การ [8-10] ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้คำว่า การบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์ เนื่องจากมีความหมายครอบคลุมมากกว่าการสร้างแบรนด์ หากแต่ยังหมายรวมถึงการจัดสรร และการบริหารแบรนด์ด้วย

การบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์ในวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมักดำเนินการตามกระบวนการวิธีการบริหารแบรนด์ในวิสาหกิจขนาดใหญ่ [11] จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการนำไปประยุกต์เพื่อบริหารแบรนด์องค์การสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดย Inskip [4] ให้ความเห็นว่าลักษณะที่เป็นแก่นแท้สากลของแบรนด์ (Universal Brand Essences) มีความต่างกันไปตามบริบท ดังนั้น จึงทำให้แนวคิดการบริหารแบรนด์องค์การที่ต่างกันระหว่างวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม กับวิสาหกิจขนาดใหญ่มีกระบวนการ และขั้นตอนที่ต่างกันไป โดย Knox [12] กล่าวว่า การบริหารแบรนด์องค์การมีความซับซ้อน และเป็นสิ่งที่นักวิชาการพยายามอธิบายมาโดยตลอด นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแนวคิด และทฤษฎีเพื่อเป็นข้อมูลเชิงลึกสำหรับอธิบายลักษณะการบริหารแบรนด์องค์การ และการบริหารแบรนด์องค์การสำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินในสภาพการแข่งขันของตลาดที่รุนแรง [13]

วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ [14] ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนการเติบโตของระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย ทั้งการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ และการจ้างงานที่มากกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่จึงทำให้มีการกระจายรายได้ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงแก่สังคมในระยะยาว [15] อย่างไรก็ตาม การชะลอตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้การบริโภคและ การลงทุนของภาคเอกชนลดลง รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นปัจจัยลบต่อความเชื่อมั่นของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม [16] จึงทำให้วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดขององค์การ

Krake [17] พบว่าผู้ประกอบการในวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยังขาดความเข้าใจต่อการบริหารแบรนด์องค์การ รวมถึงผลจากการสัมภาษณ์ เจตนิพิฐ รอดภัย [18] ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 และ สราวุธ สีนสำเนา [19] นายกสมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมไทย เชียงใหม่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจ และยังไม่ตระหนักต่อประเด็นการบริหารแบรนด์องค์การ โดยมองว่าการบริหารแบรนด์ยังคงเป็นเพียงการออกแบบโลโก้ หรือสัญลักษณ์ รวมถึงเป็นการลงทุนในระยะยาว และต้องใช้เวลาในการสร้าง เนื่องจากการบริหาร แบรนด์องค์การมักถูกพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับวิสาหกิจขนาดใหญ่มากกว่าวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม กรอบกับมุมมองของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมที่เห็นว่าการบริหารแบรนด์องค์การมีการลงทุนด้านงบประมาณ และต้องใช้เวลาอันจึงจะเห็นผลของการบริหารแบรนด์ [17] อย่างไรก็ตาม คุณทลี รื่นรมณ์ [20] แสดงทัศนะว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมต้องพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารแบรนด์องค์การ เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ของการบริหารแบรนด์องค์การพบว่า การบริหารแบรนด์องค์การจะช่วยเสริมสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง [21] รักษาฐานลูกค้าเดิม สร้างความเชื่อมั่นแก่ลูกค้ารายใหม่ [22] เสริมสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ให้มีความแข็งแกร่ง [23] และช่วยให้หลีกเลี่ยงจากสภาพการแข่งขันที่รุนแรงในตลาด [24] รวมถึงยังช่วยขยายตลาดเข้าสู่ตลาดต่างประเทศด้วย [25] ดังนั้น การบริหารแบรนด์องค์การจึงเป็นกลยุทธ์สำหรับสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม [2]

การเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมจึงเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยแผนพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 ถึง 2559 ได้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมด้วยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพ และยั่งยืน ซึ่งมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมเพื่อให้มีความเข้มแข็ง และสามารถแข่งขันได้ [26] รวมถึงแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555 ถึง 2559 ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ตามกลยุทธ์ที่ 2.5 มุ่งสร้างโอกาส และเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยมีแนวทางการส่งเสริม คือ การสนับสนุนการพัฒนาแบรนด์อย่างต่อเนื่อง สร้างการยอมรับ และความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาแบรนด์ย่อย (Sub-Brand) การปรับปรุงพัฒนาแบรนด์ (Re-branding) และการพัฒนาแบรนด์ท้องถิ่น (Local Brand) รวมถึงกลยุทธ์ที่ 2.6 ที่มุ่งพลิกฟื้นธุรกิจเพื่อความอยู่รอด ทั้งการลดผลกระทบจากการยกเลิกกิจการ ฟิ้นฟูธุรกิจ และการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการสร้างแบรนด์เป็นของตัวเอง (Original Brand name Manufacturing: OBM) [16] ดังนั้น การบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์ของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมให้มีความแข็งแกร่งจะนำมาซึ่งความแตกต่าง ผลกำไร การตั้งราคาในระดับสูง การขยายสายผลิตภัณฑ์ และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด [27]

การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการบริหารแบรนด์องค์การพบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่จำนวนหนึ่งที่ศึกษาการบริหารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ และบริการ (Product and Service Branding) [2, 25, 28-30] และงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งที่ศึกษาการบริหารแบรนด์องค์การ (Corporate Branding) [4, 13, 31-34] แต่กระนั้น ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารแบรนด์องค์การในประเทศไทยที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย มีเพียงงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการสร้างแบรนด์ของ Petburikul [33] ที่ศึกษาผลกระทบการปรับปรุงพัฒนาแบรนด์องค์การ (Corporate Re-Branding) ต่อคุณค่าแบรนด์ และผลการดำเนินงานขององค์การ ในขณะที่ Saekoo [34] ทำการทดสอบกลยุทธ์การสร้างคุณค่าแบรนด์ของผู้ส่งออก สำหรับ Suntivong [13] สำนวณผลกระทบของการพัฒนาแบรนด์ที่มีต่อผลการดำเนินงาน และธรรมาภิบาล จารุชาติ [30] ได้พัฒนาแนวทางการสร้างแบรนด์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สำหรับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ Schmitt and Pan [35] เสนอว่าการนำเอาแนวคิดการบริหารแบรนด์ไปประยุกต์ใช้ต้องตระหนักต่อปัจจัยทางวัฒนธรรม และเงื่อนไขทางอุตสาหกรรมที่ต่างไปตามแต่ละประเทศด้วย ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบแบรนด์องค์การ และกระบวนการสร้างแบรนด์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมจากต่างประเทศทางวัฒนธรรม และจากต่างประเทศไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยตรงในประเทศไทย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา และขยายองค์ความรู้ด้านการบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคการผลิตในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกิดประเด็นคำถามว่าการบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง จากประเด็นคำถามดังกล่าวดังกล่าวจึงนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยโดยผลการศึกษาที่ได้จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ในประเด็นการบริหารแบรนด์องค์การในวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยรากฐานของระบบเศรษฐกิจไทย รวมถึงยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในการพัฒนาองค์การให้พร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงทางการแข่งขันผ่านการออกแบบกลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์การต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดของระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม จำนวน 933 ราย คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 77.75 จากการกำหนดขนาดตัวอย่างทั้งหมด 1,200 ราย ซึ่ง Tabachnick and Fidell [36] กล่าวว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเกณฑ์ดี และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 22 ข้อ ถูกพัฒนามาจากการรวบรวมงานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง [8-9, 12, 25, 37-40] ใช้มาตราวัดตัวแปรเรียงต้นดับ (Ordinal Scale) โดยใช้แบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้งเท่ากับ 4 ปฏิบัติเกือบทุกครั้งเท่ากับ 3 ไม่ปฏิบัติเท่ากับ 2 และไม่เคยปฏิบัติเท่ากับ 1 แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค ทั้งฉบับเท่ากับ 0.927

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยจะเลือกใช้การสำรวจผสมแบบ (Mixed-Mode Survey) โดย de Leeuw [41] และ Dillman et. al. [42] เสนอว่าการสำรวจผสมแบบเป็นการสำรวจที่ใช้รูปแบบ 2 ถึง 3 รูปแบบในการเก็บข้อมูล รูปแบบการสำรวจดังกล่าวจะช่วยลดจุดอ่อนการเก็บข้อมูลในแต่ละรูปแบบ และลดความคลาดเคลื่อนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ไม่ยอมตอบแบบสอบถามลง (non-response) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าว สำหรับการวิจัยในครั้งนี้มีรูปแบบการเก็บข้อมูลคือ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะทำการติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตนเอง และชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงการยืนยันที่อยู่ในการจัดส่งจดหมายไปรษณีย์ (Mail Survey) และ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) โดยสร้างแบบสอบถามบนเว็บไซต์ (Web Survey) ระยะที่ 2 ผู้วิจัยจะทำการจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทาง การจัดส่งจดหมายไปรษณีย์ และ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เวลา 45 วันสำหรับการเก็บข้อมูลในระยะนี้ ระยะที่ 3 ผู้วิจัยจะทำการติดตามเมื่อครบระยะเวลากำหนดตามระยะที่ 2 โดยจะทำการติดตามการตอบแบบสอบถาม และทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ยังได้ส่งแบบสอบถามคืนกลับมาซึ่งจะขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลด้วยตนเอง (Face to Face) จากสถานประกอบการที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทำการเก็บข้อมูล โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2559 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้เพื่อตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะถูกนำมาใช้วิเคราะห์ความตรงของมาตรวัดองค์ประกอบ การบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นไปตามทฤษฎี และงานวิจัยที่อ้างถึง รวมถึงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ทั้งจะพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงสรุปเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง

ดัชนี	ระดับการยอมรับ
ค่าไค-สแควร์ (Chi-square)	ไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญ
ค่า RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.05
ค่า GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
ค่า AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
ค่า CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาประกอบด้วย ผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังนี้

ผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล พบว่ามีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.56 ถึง 2.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.69 ถึง 0.75 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 1 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายค่าปานกลาง [43] ค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.42 ถึง -0.83 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.02 ถึง 0.09 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ [44] (ตารางที่ 2)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

จากองค์ประกอบที่ได้จากการรวบรวมงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การศึกษาบริบทของแบรนด์ การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์ การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์ การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ และการสร้างความต่อเนื่องของ

กลยุทธ์แบรนด์ ซึ่งถูกนำมาตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลแล้ว จึงถูกวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.52 ถึง 0.64 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (ตารางที่3)

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

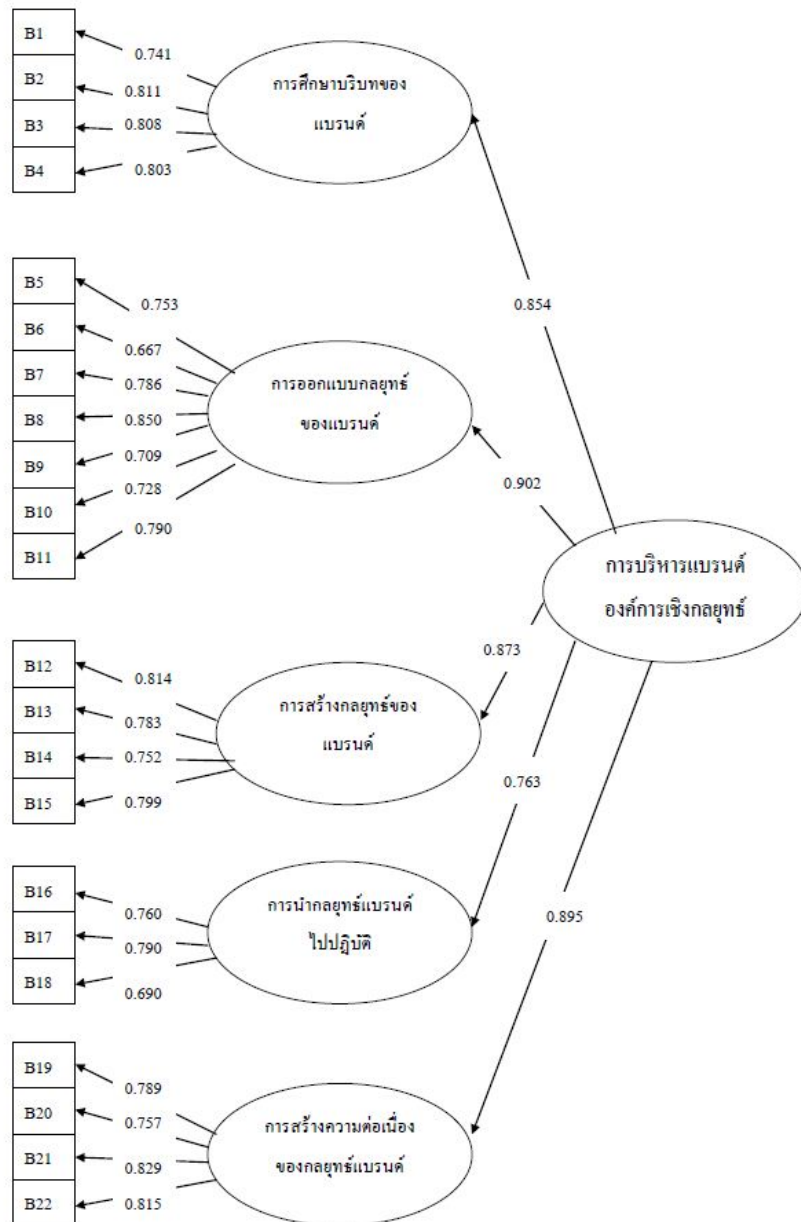
ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความโด่ง	ค่าความเบ้
การศึกษาบริบทของแบรนด์	2.58	0.72	-0.68	-0.02
การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์	2.60	0.69	-0.83	0.09
การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์	2.56	0.71	-0.78	0.03
การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ	2.57	0.72	-0.56	-0.04
การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์	2.61	0.75	-0.42	-0.25

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร

	การศึกษาบริบทของแบรนด์	การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์	การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์	การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ	การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์
การศึกษาบริบทของแบรนด์	1.00				
การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์	0.61**	1.00			
การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์	0.51**	0.56**	1.00		
การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ	0.46**	0.45**	0.64**	1.00	
การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์	0.41**	0.48**	0.53**	0.51**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันผู้วิจัยเลือกการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง (Parameter estimation from the model) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การประมาณค่าโดยวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด เป็นวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่แพร่หลายมากที่สุดเนื่องจากมีความคงเส้นคงวามีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด [45] โดยผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก ค่าไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 337.39 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 73 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.41 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.997 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.981 ค่าดัชนีกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 ค่ารากกำลังสองของเศษเหลือเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.047

chi-square = 337.39, df = 73, p-value = 0.41, GFI = 0.997, AGFI = 0.981, CFI = 0.999 RMSEA = 0.047

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับ
วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย

ตัวแปร	Estimate	S.E	t
B1	1.000	-	-
B2	0.915	0.036	25.139*
B3	1.004	0.037	27.574*
B4	1.055	0.039	27.332*
B5	1.000	-	-
B6	0.957	0.040	23.969*
B7	0.899	0.039	23.219*
B8	1.117	0.038	29.317*
B9	1.006	0.035	26.415*
B10	0.815	0.037	21.530*
B11	0.911	0.036	25.012*
B12	1.000	-	-
B13	0.863	0.032	26.854*
B14	0.924	0.036	25.457*
B15	1.009	0.037	27.591*
B16	1.000	-	-
B17	1.060	0.043	24.883*
B18	1.007	0.047	21.200*
B19	1.000	-	-
B20	1.018	0.035	28.682*
B21	0.916	0.036	25.414*
B22	0.987	0.037	27.252*
การศึกษาบริบทของแบรนด์	1.000	-	-
การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์	1.069	0.044	24.284
การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์	1.079	0.049	21.847
การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ	1.082	0.051	24.041
การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์	1.078	0.050	21.405
chi-square = 337.39, df = 73, p-value = 0.41, GFI = 0.997, AGFI = 0.981, CFI = 0.999 RMSEA = 0.047			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย

ตัวแปร	ข้อความถาม	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
การศึกษาบริบทของแบรนด์		
B1	วิเคราะห์/ติดตามสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กร	0.741
B2	วิเคราะห์/ติดตาม บริบทการแข่งขันขององค์กร	0.811
B3	วิเคราะห์/ติดตาม สถานะภาพแข่งขันขององค์กร	0.808
B4	ดำเนินการวิเคราะห์/ติดตามกลยุทธ์การบริหารแบรนด์ขององค์กร	0.803
การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์		
B5	กำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้น และระยะยาวขององค์กร	0.753
B6	กำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร	0.667
B7	ดำเนินการสร้าง และ/หรือพัฒนาความโดดเด่น/แตกต่างแก่แบรนด์องค์กร	0.786
B8	กำหนดส่วนประกอบแบรนด์องค์กร	0.850
B9	นำข้อมูลทางธุรกิจมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแบรนด์องค์กร	0.709
B10	คิดค้นหาวิธีการให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอก และภายในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารแบรนด์องค์กร	0.728
B11	คิดค้นหาวิธีการติดต่อ/สื่อสาร/ประสานงานในการบริหารแบรนด์องค์กรโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอก และภายในองค์กร	0.790
การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์		
B12	ดำเนินการออกแบบวิธีการสร้าง และ/หรือพัฒนาภาพลักษณ์แบรนด์องค์กร	0.814
B13	วิเคราะห์/ติดตามข้อมูลทางธุรกิจมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแบรนด์องค์กรอยู่เสมอ	0.783
B14	ดำเนินการให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอก และภายในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารแบรนด์องค์กร	0.752
B15	ดำเนินการติดต่อ/สื่อสาร/ประสานงานในการบริหารแบรนด์องค์กรโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอก และภายในองค์กร	0.799
การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ		
B16	ดำเนินการเชื่อมโยงความร่วมมือ และสร้างสายสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายใน และภายนอกองค์กรให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารแบรนด์	0.760
B17	ยืนยันสรุปรูปแบบกลยุทธ์แบรนด์องค์กรกับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายใน และภายนอกองค์กรก่อนนำไปปฏิบัติจริง	0.790
B18	นำเอากลยุทธ์แบรนด์องค์กรไปทดลองใช้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปปฏิบัติจริง	0.690
การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์		
B19	วิเคราะห์/ติดตามผลของความสำเร็จและความล้มเหลวหลังจากการนำกลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์กรไปปฏิบัติใช้จริง	0.789
B20	เสนอแนวทางปรับปรุง/พัฒนากลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์กรที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง	0.757
B21	ลงมือปรับปรุง/พัฒนากลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์กรตามแนวทางที่กำหนดไว้	0.829
B22	ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามกลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์กรอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ	0.815

สรุปผล และอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการบริหารแบรนด์เชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การศึกษาบริบทของแบรนด์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.854 2) การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.902 3) การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.873 4) การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.763 และ 5) การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.895 ทั้งนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบรายข้อคำถามจำนวน 22 ข้ออยู่ระหว่าง 0.667 ถึง 0.850 โดยโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การศึกษาบริบทของแบรนด์เป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอกองค์กร การวิเคราะห์สภาพการแข่งขัน การวิเคราะห์ตำแหน่งการแข่งขัน และการวิเคราะห์กลยุทธ์ที่ผ่านมาขององค์กร [12, 25, 37, 40] สำหรับการออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์เป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการระบุเป้าหมาย และกำหนดความตั้งใจในระยะยาวขององค์กร การสร้างวิสัยทัศน์ และกำหนดเป้าหมายขององค์กร การสร้างอัตลักษณ์ และกำหนดคุณลักษณะแบรนด์องค์การ [8-9, 12, 37, 39-40] โดยการสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์เป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการออกแบบแนวทางการสร้างภาพลักษณ์แบรนด์องค์การ การคำนึงถึงการออกแบบกลยุทธ์การมุ่งแบรนด์องค์การ การออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การออกแบบรูปแบบการสื่อสารแบรนด์องค์การ [8-9, 12, 39-40] ในขณะที่การนำกลยุทธ์แบรนด์เป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการออกแบบรูปแบบการประสานความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับองค์การ การยืนยันรูปแบบกลยุทธ์แบรนด์องค์การ และการทดสอบ กลยุทธ์แบรนด์องค์การก่อนนำไปปฏิบัติจริง [8-9, 12, 37, 39-40] ทั้งนี้ การสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์เป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลของความสำเร็จ ความล้มเหลวหลังจากการนำกลยุทธ์การบริหารแบรนด์ไปปฏิบัติโดย และเสนอแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเป็นการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการปรับปรุง/พัฒนากลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์การเพื่อขับเคลื่อนการบริหารแบรนด์องค์การให้มีความต่อเนื่อง [12, 37, 40]

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารแบรนด์องค์การเชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทยเป็นชุดขององค์ประกอบสร้าง การถ่ายโอน และการรักษาแบรนด์องค์การวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในประเทศไทย ประกอบด้วย การศึกษาบริบทของแบรนด์ การออกแบบกลยุทธ์ของแบรนด์ การสร้างกลยุทธ์ของแบรนด์ การนำกลยุทธ์แบรนด์ไปปฏิบัติ และการสร้างความต่อเนื่องของกลยุทธ์แบรนด์

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด และขนาดย่อมในประเทศไทยดังนี้

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด และขนาดย่อมในประเทศไทยควรเร่งทำการวิเคราะห์ติดตามบริบทการแข่งขันขององค์กรทั้งสภาพการแข่งขัน การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กร รวมถึงติดตาม พลเมินกลยุทธ์ที่องค์กรได้ทำมาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณา และใช้เป็นข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง ข้อจำกัดโอกาส และอุปสรรคอันจะทำให้้องค์การสามารถออกแบบกลยุทธ์แบรนด์องค์การได้มีประสิทธิภาพ

2. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด และขนาดย่อมในประเทศไทยควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ประกอบของแบรนด์องค์การที่นอกเหนือจากการออกแบบตราสัญลักษณ์ขององค์กร หรือโลโก้ ทว่าควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะยาว การกำหนดตำแหน่งทางการแข่งขันขององค์กร รวมถึงพัฒนากระบวนการสื่อสารทั้งภายใน และภายนอกองค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การอันจะทำให้เกิดความเข้าใจต่อการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างความไว้วางใจต่อกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การซึ่งย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพที่ดีในการดำเนินกลยุทธ์การบริหารแบรนด์องค์การ

3. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาด และขนาดย่อมในประเทศไทยควรดำเนินการออกแบบสร้าง และพัฒนาภาพลักษณ์แบรนด์องค์การ รวมถึงการติดตามข้อมูลของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างกลยุทธ์แบรนด์องค์การเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การซึ่งจะช่วยกระตุ้นผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การรับรู้ และมีทัศนคติเชิงบวกอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานกลยุทธ์แบรนด์องค์การอย่างยั่งยืน

4. เมื่อออกแบบ และสร้างกลยุทธ์แบรนด์องค์การแล้วก่อนนำไปปฏิบัติจริงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดและขนาดย่อมในประเทศไทยควรทำการสรุปยืนยันรูปแบบของกลยุทธ์ที่จะไปปฏิบัติเพื่อตรวจสอบว่าได้ดำเนินเชื่อมโยงความร่วมมือ และสร้าง

ความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียกับองค์กร รวมถึงอาจมีการทดสอบกลยุทธ์แบรนด์ต้องการก่อนที่จะไปปฏิบัติเนื่องจากการดำเนินกลยุทธ์แบรนด์ต้องการต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง และเป็นการลงทุนระยะยาวจึงจะตรวจสอบความสำเร็จ ความล้มเหลวของการปฏิบัติตามกลยุทธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ควรทำการตรวจสอบผลของการปฏิบัติตามกลยุทธ์แบรนด์ต้องการเป็นระยะ โดยผู้ประกอบการควรติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามกลยุทธ์แบรนด์ต้องการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนต่อการดำเนินงานขององค์กรต่อไป

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาการ และนักวิจัยที่มีความสนใจต่อประเด็นการบริหารแบรนด์องค์กรดังนี้

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารแบรนด์ต้องการในแต่ละรายสาขาทั้งการผลิต การบริการ และการค้าเพื่อขยายผลการศึกษาให้มีความชัดเจน และมีความเหมาะสมมากขึ้นสำหรับแต่ละรายสาขา
2. ควรนำองค์ประกอบที่ค้นพบจากการวิจัยนี้ไปศึกษาร่วมกับตัวแปรทางการบริหารธุรกิจอื่น ๆ เพื่อขยายองค์ความรู้เรื่องการบริหารแบรนด์ต้องการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] Razeghi, Y., Roosta, A., Alemtabriz, A. and Gharache, M. (2014). "The Role of Corporate Brand in the Entrepreneurial SMEs Total Brand", **International Business and Management**. 8(2), 120-130.
- [2] Abimbola, T. (2001). "Branding as a competitive strategy for demand management in SMEs", **Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship**. 3(3), 97-106.
- [3] Mitchell, R., Hutchinson K. and Quinn, B. (2013). "Brand management in small and medium-sized (SME) retailers: A future research agenda", **Journal of Marketing Management**. 29(11-12), 1367-1393.
- [4] Inskip, I. (2004). "Corporate branding for small to medium-sized businesses- A missed opportunity or an indulgence?", **Journal of Brand Management**. 11(5), 358-365.
- [5] Ahonen M. (2008). "Branding - does it even exist among SMEs?", **Proceedings of the 16th Nordic Conference on Small Business Research**. Tallinn: Estonia.
- [6] Vidic, F and Vadjnal, J. (2013). "The Role of Branding in SMEs: Different Perspective on the Market", **China-USA Business Review**. 12(1), 1537-1514.
- [7] Urde, M. (1999). "Brand Orientation: a Mindset for Building Brands into Strategic Resources", **Journal of Marketing Management**. 15(1-3), 117-133.
- [8] Tybout, A. and Calkins, T. (2005). **Kellogg ob Branding: the Marketing Faculty of the Kellogg School Management**. John Wiley and Sons.
- [9] Keller, K.L. (2013). **Strategic Brand Management, Building, Measuring, and Managing Brand Equity**. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- [10] Alizadeh, A., Moshabaki, A., Hoseini, S., H., K and Naiej, A., K. (2014). "The Comparison of Product and Corporate Branding Strategy: a Conceptual Framework", **Journal of Business and Management**. 16(1), 14-24.
- [11] Wong, H.Y. and Merrilees, B. (2005). "A brand orientation typology for SMEs: a case research approach", **The Journal of Product and Brand Management**. 14(3), 155-162.
- [12] Knox, S. and Bickerton, D. (2003). "The Six Conventions of Corporate Branding", **European Journal of Marketing**. 37(7-8), 998-1016.
- [13] Suntivong, D. (2014). "Make or Break It In SMEs Brand Building, An Empirical Study Of The Impact of Brand Development On The Performance Of Thai SMEs", **IOSR Journal of Business and Management**. 16(4), 19-28

- [14] Mensah, B., F. and Issau., K. (2017). "Market Orientation and the Performance of Small and Medium-Sized Manufacturing Enterprises in the Accra Metropolis", *International Journal of Marketing Studies*. 7(3), 39-52.
- [15] United Nation Industrial Development Organization. (2002). *Corporate Social Responsibility: Implications for Small and Medium Enterprises in Developing Countries*. UNIDO's Small and Medium Enterprises Branch. Vienna: Author.
- [16] สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม. (2558). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ปี 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักข้อมูล และวิจัย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม.
- [17] Krake, F.B.G.J.M. (2005). "Successful brand management in SMEs: a new theory and practical hints", *The Journal of Product and Brand Management*. 14(4), 228-238.
- [18] เจตนิพิฐ รอดภัย. (2558, 16 กรกฎาคม). ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. สัมภาษณ์.
- [19] สราวุธ สินสำเนา. (2558, 20 กรกฎาคม). นายกสมาคมส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมไทย เชียงใหม่. สัมภาษณ์.
- [20] กุณทลี รื่นรมย์. (2556). *แบรนด์ต้องคิด: การประเมินค่าแบรนด์ต้องคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [21] Ratnatunga, J. and Ewing, M. (2009). "An Extant Approach to Brand Capability Valuation", *Journal of Business Researc*. 62, 523-531.
- [22] Holverson, S. and Revaz, F. (2006). "Perceptions of European independent hoteliers: hard and soft branding choices", *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 18(5), 398-413.
- [23] Opoku, R.A., Abratt, R., Bendixen, M. and Pitt, L. (2007). "Communicating brand personality: are the web sites doing the talking for food SMEs?", *Qualitative Market Research: An International Journal*. 10(4), 362-374.
- [24] Kollmann, T. and Suckow, C. (2007). "The corporate brand naming process in the net economy", *Qualitative Market Research: An International Journal*. 10(4), 349-361.
- [25] Berthon, P., Ewing, M.T. and Napoli, J. (2008). "Brand management in small to medium-sized enterprises", *Journal of Small Business Management*. 46(1), 27-45.
- [26] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 ถึง 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- [27] Lassen, P., Kunde, J. and Gioia, C. (2008). "Creating a clearly differentiated SME brand profile: The case of Montana A / S", *Journal of Brand Management*. 16, 92-104.
- [28] Boyle, E. (2003). "A study of entrepreneurial brand building in the manufacturing sector in the UK", *The Journal of Product and Brand Management*. 12(2), 79-93.
- [29] Yakhlef, A. and Maubourguet, F. (2004). "The Lexus and the Olive Tree: a rising mode of internalization", *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*. 10(3), 192-205.
- [30] ธรรมศักดิ์ จารุชาติ. (2553). *แนวทางการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมในการสร้างแบรนด์ผ่านประสามสัมผัสทั้ง 5 กรณีศึกษาสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร และเครื่องดื่ม ดุษฎีนิพนธ์ การจัดการดุขภูิบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*.
- [31] Rode, V. and Vallaster, C. (2005). "Corporate branding for start-ups: the crucial role of entrepreneurs", *Corporate Reputation Review*. 8(2), 121-135.
- [32] Powell, S. and Ennis, S. (2007). "Organizational marketing in the creative industries", *Qualitative Market Research: An International Journal*. 10(4), 375-389.
- [33] Petburikul, K. (2008). *The Impact of Corporate re-branding on Brand Equity and Firm Performance*. Dissertation Ramkhamhaeng University.
- [34] Saekoo, A. (2010). *Building Brand Equity Strategy of Exporting Businesses in Thailand: An Empirical Investigation of its Antecedents and Consequences*. Dissertation Mahasarakham University.

- [35] Schmitt, B. H. and Pan, Y. (1994). "Managing corporate and brand identities in the Asia-Pacific Region", **California Management Review**. 36 (4), 32-48.
- [36] Tabachnick, Barbara G. and Fidell, Linda S. (2007). **Using Multivariate Statistics**. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- [37] Schultz, M. and Hatch, M. (2003). "The Cycles of Corporate Branding: the Case of the Lego Company", **California Management Review**. 46(1), 6-26.
- [38] Hassink, J., Hulsink, W. and Grin, J. (2016). "Entrepreneurship in agriculture and health care: different entry strategies of care farmers", **Journal of Rural Studies**. 43, 27-39.
- [39] Halttu, M. (2009). Corporate Brand Building Different Small Business Growth Stages. Dissertation University of Oulu.
- [40] Juntunen, M., Saranie, S. and Jussila, R. (2009). "Corporate re-branding as a process", In **Proceedings of the 5th Thought Leaders International Conference on Brand Management**. 1-10. Athens: Greece.
- [41] De Leeuw, E., D. (2005). "To Mix or Not to Mix Data Collection Modes in Surveys", **Journal of Official Statistics**, 21(2), 233-255.
- [42] Dillman, D., A., Phelps, G., Tortora, R., Swift, K., Kohrell, J., Berck, J. and Messer, B., L. (2009). "Response rate and measurement differences in mixed-mode surveys using mail, telephone, interactive voice response (IVR) and the Internet", **Social Science Research**. 38, 1-8.
- [43] บุญชม ศรีสะอาด. (2541). บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. มหาสารคาม: ภาควิชา พื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- [44] Kline, Rex B. (2005). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling**. (2nd ed). New York: The Guilford Press.
- [45] Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis** (7th ed.). Upper saddle River, New Jersey: Pearson Education International.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

Factors Affecting Problems in Accounting Service of the Accounting Offices in Southern Area

ปรศนีย์ กายพันธ์^{1*} สุพินดา โจนส์¹ และอาอีชะ บิลละเต๊ะ¹
Prassanee Kaiyaphan^{1*}, Supinda Jones¹ and Araeshah Billatah¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ 2) ศึกษาปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ โดยทำการศึกษาจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของสำนักงานบัญชีในภาคใต้ จำนวน 410 สำนักงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังประชากรที่ศึกษาได้แบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 148 ชุด คิดเป็นร้อยละ 36.10 ของประชากร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลมากที่สุด รองลงมาเป็นความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากร และเป็นความรู้ด้านการวางระบบบัญชี โดยปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ พบว่า สำนักงานบัญชีมีปัญหาด้านการติดต่อประสานงานกับลูกค้ามากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและปัญหาด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี และผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสำนักงานบัญชีด้านจำนวนลูกค้า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและการวางแผนภาษีเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัญหาในการให้บริการด้านบัญชี สำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

Abstract

This research is a study of problems in accounting services of accounting offices in the southern region. The purposes of this study are: 1) To study the knowledge of bookkeepers in accounting offices in the southern region, 2) To study the problems of accounting services of accountants in accounting offices in the southern region, and 3) To study problems in accounting services of Southern Accounting Offices. The populations used in the study were 410 professional accountants in accounting service of the accounting offices in Southern Thailand. The questionnaire was used as a research tool. The researcher collected data by sending a mail questionnaires. The study populations consisted of 148 respondents (36.10% of the population). The data were analyzed by means of mean ($\bar{x}$) and multiple regression analysis. The results showed that accountants had the most knowledge in corporate registration. Knowledge in tax planning and knowledge in accounting system was the second and the third respectively. Moreover, accounting problems of the accountants revealed that the offices had the most difficulty about contact the coordinator with customer. More problems in a continual self - improvement and operational problems of bookkeepers were in second and third respectively. Furthermore, the study of the factors

¹ อ., สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 90000

¹ Lecturer, Accountancy Branch, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya, 90000

* Corresponding author: Tel.: 074-317176. E-mail address: prassanee93@hotmail.com

affecting accounting problems found that the factor was related to the nature of the accounting office about the number of customers. In addition, factors related to the professional knowledge of accountants were knowledge of accounting systems, knowledge of auditing and tax planning at significant level of 0.05.

Keywords: Problems in Accounting Service, Accounting Offices in Southern Area

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีโดยจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี โดยผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 7 (6) เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้อง ซึ่งผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะต้องรับผิดชอบและควบคุมดูแลผู้ทำบัญชี ให้ทำบัญชีให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและตามหลักกฎหมายภาษีเมื่อทำบัญชีและนำเสนองบการเงินเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเข้ามาตรวจสอบการจัดทำบัญชีและงบการเงินดังกล่าวว่าถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีหรือไม่เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงินแล้ว บริษัทจึงจะสามารถนำส่งงบการเงินดังกล่าวต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและกรมสรรพากร รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทได้ เนื่องจากสภาพการณ์ที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการบัญชี จึงทำให้การประกอบวิชาชีพทางการบัญชี มีความสำคัญและจำเป็นกับธุรกิจประกอบกับในปัจจุบันการค้าเงินธุรกิจแข่งต่าง ๆ มีการเจริญเติบโต ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกันมากขึ้นทำให้ผู้บริหารแต่ละหน่วยงานมุ่งความสนใจไปทางด้านการจัดการ การตลาด และเลือกให้สำนักงานบัญชีเข้ามาดูแลงานบัญชี ทั้งนี้ เพื่อการทำบัญชีที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหารและจะได้มุ่งความสนใจไปยังด้านอื่นของกิจการ สำนักงานบัญชีจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ใช้บริการ

การปฏิบัติงานทางด้านบัญชีในปัจจุบันดำเนินการภายใต้กรอบของมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำและนำเสนองบการเงินให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558) ซึ่งในปัจจุบันมีการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีบางฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานด้านบัญชีมากยิ่งขึ้น โดยบางฉบับมีการประกาศใช้ไปแล้วเมื่อมี 2559 และบางฉบับมีการปรับปรุงและจะมีผลบังคับใช้ในปี 2560 นี้ ซึ่งการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีมีความจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลดังกล่าวเพื่อลดปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีให้ลดน้อยลง จากข้อมูลของสำนักกำกับดูแลธุรกิจ พบข้อบกพร่องในการทำบัญชีของธุรกิจรับทำบัญชีอยู่ในอัตราสูง เช่น ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินโดยแสดงรายการในงบการเงินไม่เป็นไปตามแบบรายการย่อ หรือแสดงรายการไม่ตรงตามหมวดหมู่ตามประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน การแสดงรายการในงบกำไรขาดทุนไม่สอดคล้องกับหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น [1] เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำให้งบการเงินของกิจการไม่ถูกต้อง ผู้ใช้งบการเงินเกิดการตัดสินใจผิดพลาดและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสำนักงานบัญชีด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น เพื่อให้มีการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาในการให้บริการทางบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพบัญชีเพื่อให้สำนักงานบัญชีเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับการก้าวไปสู่การเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

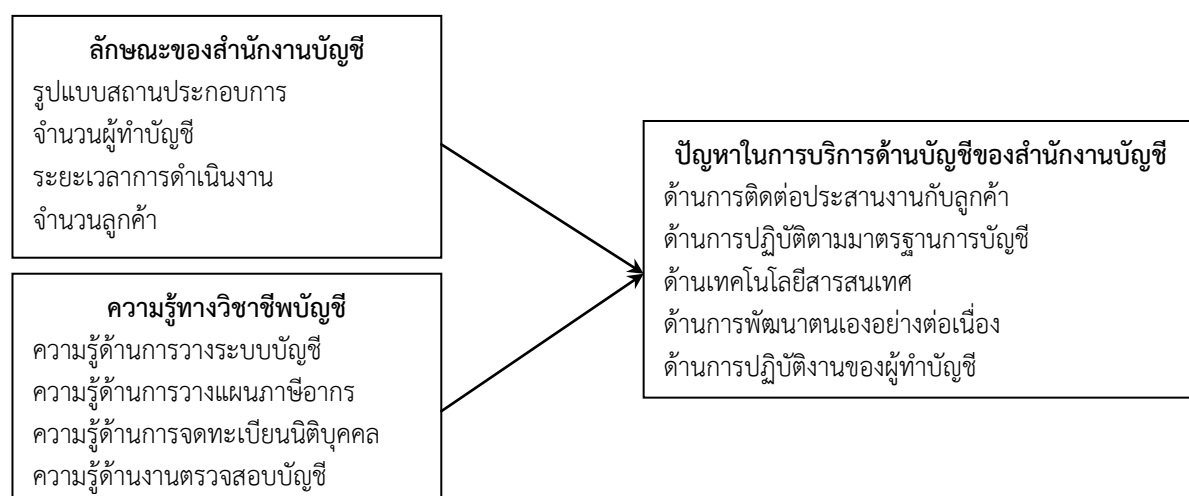
สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานบัญชีส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้
2. ปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชีส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งกำหนดว่านิติบุคคลต้องมีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันเริ่มทำบัญชี โดยต้องส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วนและจัดให้มีผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีประกาศกำหนดซึ่ง นิติบุคคลอาจมีการจัดทำบัญชีโดยบุคลากรภายในหน่วยงานหรืออาจมีการเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชี ทั้งนี้ เพื่อการทำบัญชีที่ถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหาร และจะได้มุ่งความสนใจไปยังด้านอื่นของกิจการ [2]

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ให้ความหมายของวิชาชีพบัญชีว่า เป็นวิชาชีพด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ซึ่งสำนักงานบัญชีเองได้มีการเปิดให้บริการตามวิชาชีพเหล่านี้ ดังนั้น ผู้ทำบัญชีจึงต้องมีความรู้ทางด้านวิชาชีพเหล่านี้ตามไปด้วย จากการศึกษางานวิจัยของสุภาพร เฟ่งพิศ [3] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร พบว่าการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำบัญชี ในขณะที่อายุและประสบการณ์การทำงาน ระยะเวลาการเปิดดำเนินงานและจำนวนลูกค้าที่ให้บริการไม่มีผลต่อปัญหาในการจัดทำบัญชี การเปรียบเทียบการใช้ความรู้ที่มีผลต่อปัญหาในการจัดทำบัญชี ได้แก่ การใช้ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีบริหาร และการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีมีผลต่อปัญหาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงานกับลูกค้า ด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี ในขณะที่การศึกษางานวิจัยของแสงระวี อยู่ทอง [4] ซึ่งศึกษาเรื่องรูปแบบและปัญหาในการให้บริการของสำนักงานบัญชีในประเทศไทยพบว่า ปัญหาในการให้บริการทางด้านการตลาดบริการและด้านการเงินอยู่ในระดับน้อย ส่วนในด้านการจัดการ มีระดับปัญหามากกว่า สำนักงานบัญชีที่มีข้อมูลพื้นฐานที่แตกต่างกัน ได้แก่ รูปแบบของธุรกิจ ทุนจดทะเบียน ระยะเวลาดำเนินการ จำนวนบุคลากร และจำนวนลูกค้า มีปัญหาในการให้บริการของสำนักงานบัญชีที่ต้องการไม่แตกต่างกัน และการศึกษางานวิจัยของมาริษา ทิพย์อักษร [5] ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาของผู้ทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปัญหามากกว่า ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบในการทำบัญชี ปัญหาด้านการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านภาษีอากร ด้านลูกค้า ด้านมาตรฐานการบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้ศึกษาจากผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในภาคใต้ซึ่งมีขนาดประชากรจำนวนทั้งสิ้น 410 สำนักงาน [7] โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งมีการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 30 ราย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) [6] ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .890 ซึ่งเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.00-1.00 ยิ่งใกล้ 1.00 ยิ่งมีความเชื่อมั่นสูง [8] การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรทั้งหมด 410 ราย ซึ่งได้แบบสอบถามตอบรับกลับมาจำนวน 148 ชุด คิดเป็น 36.10 % ของจำนวนประชากรที่ศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) สำหรับแปลผลปัญหาในการให้บริการทำบัญชีของสำนักงานบัญชีและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic) โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดกลุ่มปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากร ความรู้ด้านการจดทะเบียนบริษัท ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีเพื่อพิจารณาว่าในแต่ละปัจจัยประกอบด้วยตัววัดใดบ้าง โดยการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Kaiser - Meyer - Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity จากนั้นสกัดปัจจัยเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรใหม่และทำการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำปัจจัยทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยมาเข้าสมการถดถอยเพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

สรุปผลและการอภิปรายผล

1. ความรู้ทางด้านวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้พบว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

1.1 ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ค่าเฉลี่ย 4.21 โดยผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำให้ลูกค้าเตรียมเอกสารและหลักฐานเพื่อใช้ในการจดทะเบียน มีความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล โดยการแนะนำรูปแบบการจดทะเบียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธุรกิจของลูกค้าและมีความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งกิจการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการให้ลูกค้าอยู่เสมอ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชีจำแนกตามความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล (n=148)

ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการใช้ความรู้
1. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำให้ลูกค้าเตรียมเอกสารและหลักฐานเพื่อใช้ในการจดทะเบียน	4.43	.597	มาก
2. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำรูปแบบการจดทะเบียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธุรกิจของลูกค้า	4.14	.504	มาก
3. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งกิจการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการให้ลูกค้าอยู่เสมอ	4.07	.716	มาก
รวม	4.21	.606	มาก

1.2 ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากร มากเป็นอันดับ 2 ค่าเฉลี่ย 4.20 โดยผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยใช้ความรู้ในการกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อการเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และเสียเป็นจำนวนน้อยที่สุด โดยไม่หลีกเลี่ยงภาษีอากร มีความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการวิเคราะห์ทางการเงินของกิจการในการให้คำปรึกษาเพื่อวางแผนภาษีและมีความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยใช้ความรู้ในการกำหนดประเด็นภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะวางแผนภาษีอากร ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชีจำแนกตามความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากร (n=148)

ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการใช้ความรู้
1. มีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดประเด็นภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะวางแผนภาษีอากร	4.15	.486	มาก
2. มีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อการเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และเสียเป็นจำนวนน้อยที่สุด โดยไม่หลีกเลี่ยงภาษีอากร	4.24	.587	มาก
3. มีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการวิเคราะห์งบการเงินของกิจการในการให้คำปรึกษาเพื่อวางแผนภาษี	4.20	.624	มาก
รวม	4.20	.566	มาก

1.3 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการวางระบบบัญชี เป็นอันดับ 3 ค่าเฉลี่ย 4.14 โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดผังแสดงการเดินทางของข้อมูล เอกสารรวมถึงพิจารณาการเดินทางของเอกสารต่าง ๆ ว่ามีการเดินทางไปแหล่งที่เกี่ยวข้องถูกต้องครบถ้วนตั้งแต่เริ่มออกเอกสารจนสิ้นสุดกระบวนการไม่ว่าจะเป็นใบส่งของ ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน หรือการออกเอกสารด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความรู้ด้านการวางระบบบัญชีโดยการกำหนดผังบัญชีและรหัสบัญชีเพื่อช่วยให้การจัดทำบัญชีสะดวกต่อการพิจารณารายการค่าให้ถูกต้องและรัดกุมยิ่งขึ้นและมีความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป ได้แก่ ขั้นตอนในการออกเอกสาร การอนุมัติ การเบิก จ่ายเงินการบันทึกรายการบัญชี หากพบว่าขั้นตอนใดซ้ำซ้อน หรือไม่มีความจำเป็นทำให้เกิดความยุ่งยากเสียเวลาก็จะตัดรายการหรือขั้นตอนนั้นออกไป ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี จำแนกตามความรู้ด้านการวางระบบบัญชี (n=148)

ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี
1. มีการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดผังบัญชี และรหัสบัญชี เพื่อช่วยให้การจัดทำบัญชีสะดวกต่อการพิจารณารายการค่าให้ถูกต้องและรัดกุมยิ่งขึ้น	4.22	.648	มาก
2. มีการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดผังแสดงการเดินทางของข้อมูล เอกสาร รวมถึงพิจารณาการเดินทางของเอกสารต่าง ๆ ว่ามีการเดินทางไปแหล่งที่เกี่ยวข้องถูกต้องครบถ้วนตั้งแต่เริ่มออกเอกสารจนสิ้นสุดกระบวนการไม่ว่าจะเป็นใบส่งของ ใบกำกับภาษี ใบเสร็จรับเงิน หรือการออกเอกสารด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์	4.28	.593	มาก
3. มีการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการแยกประเภทงานบัญชี การเงิน งบการเงิน มีการกำหนดรูปแบบงานบัญชีตามประเภทของการดำเนินงาน และแนวทางการจัดทำรายการต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อผู้บริหาร	4.06	.810	มาก
4. มีการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดรูปแบบของสมุดบัญชีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายบัญชีและนโยบายของกิจการ โดยคำนึงถึงการตรวจสอบ และการควบคุมภายในได้เป็นอย่างดี	3.90	.754	มาก
5. มีการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนในการออกเอกสาร การอนุมัติ การเบิก จ่ายเงินการบันทึกรายการบัญชี หากพบว่าขั้นตอนใดซ้ำซ้อน หรือไม่มีความจำเป็นทำให้เกิด ความยุ่งยากเสียเวลาก็จะตัดรายการ หรือขั้นตอนนั้นออกไป	4.22	.578	มาก
รวม	4.14	.677	มาก

1.4 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชี เป็นอันดับ 4 ค่าเฉลี่ย 4.05 โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีโดยใช้ความรู้ในการสอบถามผู้บริหารและพนักงานเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เหตุการณ์หลังวันสิ้นปีบัญชีที่สำคัญ หนี้สิน อาจเกิดขึ้นภายในหน้า และภาระผูกพัน ฯลฯ มีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เป็นไปอย่างมีเหตุผลของข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินว่าเป็นไปตามที่คาดหมายไว้หรือไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงที่ผิดปกติ และมีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจทานเพื่อเป็นการยืนยันความจริง ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความสมเหตุสมผลหรือความน่าเชื่อถือของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการหาหลักฐานยืนยันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชีจำแนกตามความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชี (n=148)

ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี
1. มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชี เช่น ใบกำกับสินค้า ใบเสร็จรับเงิน กรมธรรม์ประกันชีวิต สัญญาต่าง ๆ และใบสำคัญจ่าย ฯลฯ	3.93	1.067	มาก
2. มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจดูรายการที่ผิดปกติ ซึ่งอาจทำให้พบข้อผิดพลาดที่สำคัญได้ทั้งนี้โดยอาศัยความรู้ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ตรวจสอบเป็นสำคัญ เช่น รายการค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า โดยปกติจะมี 12 รายการ (12 เดือน) ถ้ามีรายการไม่ครบต้องติดตามให้ได้	3.94	1.070	มาก
3. มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีโดยการสอบถามผู้บริหารและพนักงาน เพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เหตุการณ์หลังวันสิ้นปีบัญชีที่สำคัญ หนี้สิน อาจเกิดขึ้นภายในหน้า และภาระผูกพัน ฯลฯ	4.24	.526	มาก
4. มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เป็นไปอย่างมีเหตุผลของข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงินว่าเป็นไปตามที่คาดหมายไว้หรือไม่ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงที่ผิดปกติ	4.15	.599	มาก
5. มีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจทานเพื่อเป็นการยืนยันความจริง ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความสมเหตุสมผลหรือความน่าเชื่อถือของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการหาหลักฐานยืนยันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่	3.99	.865	มาก
รวม	4.05	.825	มาก

2. ปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้พบว่า สำนักงานบัญชีมีปัญหาด้านการติดต่อประสานงานกับลูกค้ามากที่สุด เป็นอันดับ 1 ค่าเฉลี่ย 2.67 โดยปัญหาที่พบจากการติดต่อประสานงานกับลูกค้า ได้แก่ ลูกค้าส่งเอกสารหลักฐานในการทำบัญชีล่าช้า ลูกค้าส่งเอกสารไม่ครบถ้วน/เอกสารสูญหาย และลูกค้าไม่ปฏิบัติตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทำบัญชี ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอันดับที่ 2 คือ ปัญหาด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้ทำบัญชีไม่ทราบข้อมูลการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีในแต่ละหน่วยงานจัด และผู้ทำบัญชีขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและสำนักงานบัญชีไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับผู้ทำบัญชี และปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอันดับที่ 3 ของการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชี ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ค่าเฉลี่ย 2.44 ซึ่งปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้ทำบัญชีมีการปรับปรุงบัญชีไม่ถูกต้อง ผู้ทำบัญชีมีการวิเคราะห์รายการค้าผิดพลาด ผู้ทำบัญชีมีการจัดทำรายงานภาษีซื้อ-ภาษีขายไม่ทันกำหนดเวลาและผู้ทำบัญชีขาดความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมาริษา ทิพย์อักษร [4] ซึ่งศึกษาปัญหาของผู้บัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของผู้ทำบัญชีในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปัญหามานกลาง คือ ด้านความรับผิดชอบในการทำบัญชี ปัญหาด้านการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านภาษีอากร ด้านลูกค้า ด้านมาตรฐานการบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุภาพร เฟ่งพิศ [3] ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานครพบว่า การเปรียบเทียบการใช้ความรู้ที่มีผลต่อปัญหาในการจัดทำบัญชี ได้แก่ การใช้ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีบริหาร และการใช้ความรู้ด้านการวางแผนบัญชีมีผลต่อปัญหาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประสานงานกับลูกค้า ด้านการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี

จากประเด็นการศึกษาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ประเด็นปัญหาส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกิดจากการติดต่อประสานงานกับลูกค้าซึ่งลูกค้าไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชี ทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีสูญหาย ไม่มีความเข้าใจระบบภาษี ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สำนักงานบัญชีนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานจริงนั้น สำนักงานบัญชีอาจต้องมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารให้กับลูกค้าเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นหรือมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้เบื้องต้นแก่ลูกค้า ในการจัดเก็บเอกสารเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเยี่ยมลูกค้าเพื่อสอบถามความก้าวหน้าในการจัดเก็บเอกสาร การตรวจผลการดำเนินงานของลูกค้าเพื่อวางแผนการจ่ายภาษี และปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพบว่า ส่วนใหญ่พนักงานบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำงานมักจะลาออกไปเปิดสำนักงานบัญชีของตนเองและรับงานของตนเองทำให้สำนักงานบัญชีต้องรับพนักงานใหม่อยู่เสมอ การปฏิบัติงานจึงไม่ต่อเนื่อง พนักงานใหม่ส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์เป็นเด็กนักศึกษาจบใหม่ซึ่งเนื้อหาบางประเด็นไม่เคยเรียนมาหรือเรียนมาแล้วไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานจริงได้ สำนักงานบัญชีอาจต้องมีการทำสัญญาว่าจ้างพนักงาน กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาเพื่อรับนักศึกษาเข้ามาฝึกงานและทำสัญญาเพื่อจ้างต่อเป็นพนักงาน รวมถึงการทำข้อตกลงกับสถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการสอนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับสถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานบัญชีส่งผลต่อปัญหาในการบริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานบัญชีกับปัญหาในการบริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

ลักษณะของสำนักงานบัญชี	ปัญหาในการบริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชี			
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	2.600	.174	14.929	.000
รูปแบบของสำนักงานบัญชี (TYPE)	.000	.001	-1.362	.175
จำนวนพนักงานบัญชี (PEO)	.024	.016	1.485	.140
ระยะเวลาการเปิดดำเนินงานของสำนักงานบัญชี (TIM)	-.003	.004	-.652	.515
จำนวนลูกค้าของสำนักงานบัญชี (CUS)	.236	.119	1.985	.049*
R Square	.060			
Adjusted R Square	.020			
Maximum VIF	1.708			

**p < .05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะของสำนักงานบัญชีด้านจำนวนลูกค้าของสำนักงานบัญชีส่งผลต่อปัญหาในการบริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ($\beta_4 = .236, p < .05$) ในทิศทางเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าจำนวนลูกค้าของสำนักงานมีจำนวนมากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีของสำนักงานจะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามหากจำนวนลูกค้าของสำนักงานบัญชีมีจำนวนน้อยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำบัญชีของสำนักงานก็จะลดลงตามไปด้วย ในขณะที่ปัจจัยด้านลักษณะของสำนักงานบัญชีในประเด็นอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ รูปแบบของสำนักงานบัญชี จำนวนพนักงานบัญชีและระยะเวลาการเปิดดำเนินงานของสำนักงานบัญชีไม่ส่งผลต่อปัญหาในการบริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชี สมการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

$$\text{PROB} = \beta_{01} + \beta_{4}\text{CUS}$$

2. ปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ การวิเคราะห์องค์ประกอบของความรู้ทางวิชาชีพบัญชีโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) โดยใช้วิธีสกัดปัจจัยแบบวิธีตัวประกอบหลักปัจจัย (Principal Components Factoring) ได้ปัจจัยร่วม 6 องค์ประกอบ ซึ่งในขั้นแรก ผู้วิจัยตรวจสอบความเหมาะสมของการนำตัวแปรทั้งหมด 16 ตัวแปรเพื่อนำไปสร้างปัจจัยร่วมหรือลดจำนวน ตัวแปรโดยพิจารณาจากค่าสถิติ Kaiser - Meyer - Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้ค่า Kaiser - Meyer - Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity

องค์ประกอบของความรู้	KMO	Chi-Square	df	P-Value
ตัวแปร 16 ตัว	.556	633.292	120	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 การตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้ค่า Kaiser - Meyer - Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ค่า KMO มีค่าเท่ากับ .556 ซึ่งมากกว่า .5 และเข้าสู่ 1 และค่า p-value เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 หมายความว่า ตัวแปรทั้ง 16 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงสามารถนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้

จากการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อได้ตัวแปรแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงในปัจจัยร่วมเพียงปัจจัยเดียวและมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต่ำมากหรือใกล้ ๆ 0 ในปัจจัยร่วมอื่น โดยเลือกวิธีสกัดปัจจัยแบบวิธีตัวประกอบหลัก (Principal Components Factoring) ร่วมกับการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เป็นอิสระโดยพิจารณาจากเกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้ องค์ประกอบนั้นต้องมีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไป ตัวแปรแต่ละตัวในองค์ประกอบนั้นต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) คิดตามค่าสมบูรณ์ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปและมีตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตัวแปรแต่ละตัวต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ .3 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ค่าร้อยละความแปรปรวน (Percentage of Variance) และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Accumulative Percentage of Variance) ของแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Accumulative Percentage of Variance) ของแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวน ของตัวแปร	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน	ค่าร้อยละสะสม ของความแปรปรวน
1	2.863	17.895	17.895
2	2.293	14.331	32.226
3	1.687	10.542	42.768
4	1.438	8.986	51.755
5	1.233	7.709	59.464
6	1.030	6.439	65.902

จากตารางที่ 7 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Accumulative Percentage of Variance) ของความรู้ทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไปมีอยู่ 6 ค่า แสดงว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจัดเป็นองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ สามารถอธิบายการใช้ความรู้ทางวิชาชีพบัญชีได้ร้อยละ 65.90 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ต้องมีค่ามากกว่า 1 ขึ้นไปมีตัวแปรในองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป และตัวแปรแต่ละตัวต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ .3 ขึ้นไป จึงได้องค์ประกอบการใช้ความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี ความรู้ด้านจดทะเบียนนิติบุคคล และความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร ดังตารางที่ 8-10

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านการวางระบบบัญชี

ด้านการวางระบบบัญชี	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1. การใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดผังบัญชีและรหัสบัญชีเพื่อช่วยให้การจัดทำบัญชีสะดวกต่อการพิจารณารายการค้าให้ถูกต้องและรัดกุมยิ่งขึ้น	.817
2. การใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดรูปแบบของสมุดบัญชีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายบัญชีและนโยบายของกิจการโดยคำนึงถึงการตรวจสอบและการควบคุมภายในได้เป็นอย่างดี	.766
3. การใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนในการออกเอกสาร การอนุมัติการเบิก จ่ายเงินการบันทึกรายการบัญชี หากพบว่าขั้นตอนใดซ้ำซ้อนหรือไม่มีความจำเป็นทำให้เกิดความยุ่งยากเสียเวลาก็จะตัดรายการหรือขั้นตอนนั้นออกไป	.624
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	2.293
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)	14.331

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ด้านการวางระบบบัญชีพบว่า ด้านการวางระบบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .624-.817 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายด้านการวางระบบบัญชีสูงสุด ได้แก่ การใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดผังบัญชีและรหัสบัญชีเพื่อช่วยให้การจัดทำบัญชีสะดวกต่อการพิจารณารายการค้าให้ถูกต้องและรัดกุมยิ่งขึ้น รองลงมาเป็นการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการกำหนดรูปแบบของสมุดบัญชีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายบัญชีและนโยบายของกิจการโดยคำนึงถึงการตรวจสอบและการควบคุมภายในได้เป็นอย่างดี และการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีในการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนในการออกเอกสาร การอนุมัติการเบิก จ่ายเงินการบันทึกรายการบัญชี หากพบว่าขั้นตอนใดซ้ำซ้อนหรือไม่มีความจำเป็นทำให้เกิดความยุ่งยากเสียเวลาก็จะตัดรายการหรือขั้นตอนนั้นออกไป องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 2.293 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 14.331 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและสามารถอธิบายความแปรปรวนองค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีได้ร้อยละ 14.331 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) กับองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบแล้วองค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล

ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำรูปแบบการจดทะเบียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธุรกิจของลูกค้า	.806
2. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งกิจการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการให้ลูกค้าอยู่เสมอ	.633
3. มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำให้ลูกค้าเตรียมเอกสารและหลักฐานเพื่อใช้ในการจดทะเบียน	.469
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	1.687
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)	10.542

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล พบว่า ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .469-.806 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล ได้แก่ มีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำรูปแบบการจดทะเบียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งธุรกิจของลูกค้า รองลงมาเป็นการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งกิจการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการให้ลูกค้าอยู่เสมอ และมีการใช้ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลในการแนะนำให้ลูกค้าเตรียมเอกสารและหลักฐานเพื่อใช้ในการจดทะเบียน องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 1.687 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 10.542 แสดงว่า

ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านจดทะเบียนนิติบุคคลได้ ร้อยละ 10.542 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) กับองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบแล้วองค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีมีความสำคัญเป็นอันดับ 2

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร

ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
1. มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีโดยการสอบถามผู้บริหารและพนักงานเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เหตุการณ์หลังวันสิ้นปีบัญชีที่สำคัญ หนี้สิน อาจเกิดขึ้นภายในหน้าและภาระผูกพัน ฯลฯ	.678
2. มีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจทานเพื่อเป็นการยืนยันความจริง ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความสมเหตุสมผลหรือความน่าเชื่อถือของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการหาหลักฐานยืนยันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่	.664
3. มีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดประเด็นภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะวางแผนภาษีอากร	.536
4. มีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อการเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และเสียเป็นจำนวนน้อยที่สุด โดยไม่หลีกเลี่ยงภาษีอากร	.593
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	1.030
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance)	6.439

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากรพบว่า ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .678-.593 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายด้านการจดทะเบียนนิติบุคคลและวางแผนภาษี ได้แก่ มีการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีโดยการสอบถามผู้บริหารและพนักงาน เพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เหตุการณ์หลังวันสิ้นปีบัญชีที่สำคัญ หนี้สิน อาจเกิดขึ้นภายในหน้า และภาระผูกพัน ฯลฯ รองลงมา มีความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีในการตรวจทานเพื่อเป็นการยืนยันความจริง ความถูกต้อง ความแม่นยำ ความสมเหตุสมผลหรือความน่าเชื่อถือของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการหาหลักฐานยืนยันกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ และมีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดประเด็นภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะวางแผนภาษีอากร และมีการใช้ความรู้ด้านการวางแผนภาษีอากรโดยการกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อการเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และเสียเป็นจำนวนน้อยที่สุด โดยไม่หลีกเลี่ยงภาษีอากร องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 1.030 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 6.439 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและสามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษี ได้ร้อยละ 6.439 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) กับองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบแล้วองค์ประกอบการใช้ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีมีความสำคัญเป็นอันดับ 3

เมื่อจัดกลุ่มตัวแปรใหม่ดังกล่าวข้างต้น ได้จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี ความรู้ด้านจดทะเบียนนิติบุคคลและด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร จากนั้นวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำปัจจัยทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยมาเข้าสมการถดถอยเพื่อศึกษาว่าส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชี ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบปัจจัยด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชีกับปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี	ปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชี			
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t	Sig

ค่าคงที่ (Constant)	1.803	.865	2.085	.039
ความรู้ด้านการวางระบบบัญชี (SYS)	-.138	.039	-3.552	.001*
ความรู้ด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล (COR)	.048	.043	1.100	.273
ความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร (TAX)	-.103	.042	-2.454	.015*
R	.346			
R Square	.120			
Adjusted R Square	.101			
Maximum VIF	1.111			
*p <.01				

จากตารางที่ 11 พบว่า ความรู้ด้านการวางระบบบัญชีและความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากร ส่งผลต่อปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ($\beta_1 = .138, p < .01$) ($\beta_2 = .103, p < .015$) ในทิศทางตรงกันข้ามกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของสำนักงานบัญชีมีความรู้ด้านการวางระบบบัญชีและความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและการวางแผนภาษีอากรมากจะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชียมีน้อย หากมีความรู้ด้านการวางระบบบัญชีและความรู้ด้านงานตรวจสอบบัญชีและวางแผนภาษีอากรน้อยปัญหาที่เกิดขึ้นในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชียก็จะมีเพิ่มมากขึ้น สมการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

$$\text{PROB} = \beta_{01} + \beta_1 \text{SYS} + \beta_3 \text{TAX}$$

คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้ได้มาจากการสังเคราะห์จากงานวิจัยเรื่อง“ปัญหาในการให้บริการด้านบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนเงินทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณเงินรายได้ ผู้เขียนขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้ รวมถึงขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำบทความวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักกำกับดูแลธุรกิจ. (2553). ปัญหาและข้อบกพร่องที่พบในธุรกิจรับทำบัญชีในปริมาณสูง. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2557, จาก <http://www.xn82cyajacdb4eei6e5djl0cm0r.net/archives/34>.
- [2] สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2557, จาก www.fab.or.th.
- [3] สุภาพร เฟ่งพิศ. (2553). ปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- [4] แสงระวี อยู่ทอง. (2558). “รูปแบบและปัญหาในการให้บริการของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย”, วารสารบริหารธุรกิจ ศรีนครินทร์วิโรฒ. 4(2) เมษายน-กันยายน 2556.
- [5] มาริษา ทิพย์อักษร. (2554). ปัญหาของผู้บัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- [6] Donald R. Cooper and Pamela S. Schindler. **Business Research Method**. Eleventh Edition. Mc Graw-Hill International Edition.
- [7] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). รายชื่อสำนักงานบัญชี. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2558, จาก www.dbd.go.th.
- [8] _____. (2558). เถณฑ์การแปลผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2558, จาก <http://naiyatip-research.blogspot.com/p/research-tools.html>.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์
การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียน

The Development of Enrichment Curriculum to Enhance Information Communication
Technology (ICT) Competency Using Teachers-Learners of the Teaching Profession
Competency Matrix

ปริญญญา บรรณเกตุ^{1*}

Parinya Bunnapasut

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและนักศึกษา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการประเมินความเหมาะสมรูปแบบที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยนำเสนอบูรณาการสมรรถนะครูด้าน ICT การออกแบบชุดสมรรถนะด้าน ICT ของครูคอมพิวเตอร์สามารถพัฒนาสมรรถนะได้ 2 วิธี คือ ใช้ฟอร์มเป็นตัวกำหนดวิธีการสร้างหลักสูตรเสริมด้าน ICT และ ใช้วิธี TPCK พัฒนาหลักสูตรสร้างสมรรถนะของครูที่ได้รับความรู้ด้านเทคโนโลยี พัฒนาร่วมกันได้หลักสูตรที่ครอบคลุมเทคโนโลยีการสอนและเนื้อหา โดยนำเสนอวิธีการใหม่ในการกำหนดชุดสมรรถนะด้าน ICT และสมรรถนะด้านครูผู้สอนมาบูรณาการเข้ากับนักศึกษาที่พัฒนาโดยใช้ชุดรูปแบบเมตริกซ์ผลการวิจัยพบว่า ได้ชุดสมรรถนะที่มีบทเรียนที่เหมาะสมกับสมรรถนะด้าน ICT ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางและ สมรรถนะของครูด้าน ICT ที่กำหนดในมาตรฐานคุณสโภพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 82.50/80.10 โดยผู้ใช้เข้าใจระบบและเนื้อหาได้โดยง่ายซึ่งระบบช่วยให้อาจารย์สามารถสอนนักศึกษาให้เข้าใจได้มากขึ้นนักศึกษาสามารถเตรียมตัวก่อนเรียนและทบทวนได้ตลอดเวลา ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียน ตามมาตรฐานคุณสโภได้ด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร สมรรถนะ เมตริกซ์ สมรรถภาพ ระบบการประเมินผลออนไลน์ การเชื่อมโยง

Abstract

The purposes of this research were to construct Development Enrichment Curriculum to enhance Information Communication Technology (ICT) Competency Using Teachers-Students of the Teaching Profession Competency Matrix. The Unesco ICT Competency Standard for Teachers and The students ICT Competency as defined Core Curriculum of Basic Education are used to create the TL Matrix. The Composite competency sets are then derived and Shown to Create Subjects for teacher training Curriculum in ICT. The Design of teacher's Competency, a curriculum can be defined to train the teacher to acquire the desired level of Competency. The curriculum can be structured using form based approach or using the TPCK technique. Both techniques consider only the competency of teacher. A new technique was proposed based on teacher-Learner Competency Matrix (TL Matrix). There are learning who works evaluation committee Content and model. The appropriated evaluation level was found at very high level. The result of the research were found that the efficiency of the TL Matrix ICT Package Learning met

¹ อ.ดร., คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี 12110

¹ Lecturer, Dr., Faculty of Technical Education (Rajamangala University of Technology Thanyaburi:RMUTT) Patumthani, 12110

* Corresponding Author: E-mail address: parinya_b@rmutt.ac.th, dr.parinya.th@gmail.com

the criteria score. The Unesco ICT Competency Standard for teacher at 82.50/80.10, using scores to determine a correlation coefficient for the learning achievement had significantly positive relationship with the creative at the level of .05 after using TL Matrix ICT Package Learning. The students' learning achievement scores were significantly increased at .05 level at 'high' level.

Keywords: Development Curriculum, Competency, Matrix, Enhance Information Communication Technology, (ICT), E-evaluation, Connectivism

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี ซึ่งเน้นกระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของตนเอง นอกจากนั้น ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาที่ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาเชิงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Education) ที่เป็นการสร้างความรู้และความสามารถโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือทั้งนี้เพื่อการก้าวไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่พัฒนาความรู้ความสามารถให้กับบุคคลได้มีการพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องสู่การเรียนรู้รูปแบบใหม่ [1] แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่าง พ.ศ. 2557-2559 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนระบบการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ มีเป้าประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและจัดให้มีการผลิตสื่อการเรียนรู้ในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาที่สามารถใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ปัจจุบันมีการประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีกับวงการศึกษามากมาย ได้แก่ การบริหารจัดการ การบริการวิชาการ และการเรียนการสอน สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า การเรียนการสอนจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความเสมอภาค [2]

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทุกประเทศทั่วโลกได้ริเริ่มและดำเนินการปรับและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาใหม่ที่เรียกว่าการปฏิรูปการศึกษา (Educational Reformation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน การขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) ดังนั้น การศึกษาและพัฒนาครูเพื่อเพิ่มสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสร้างครูให้เกิดศักยภาพทางสมรรถนะที่สูงเพื่อก้าวสู่ความเป็น “ครูมืออาชีพ” (Professional Teacher) การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง วิสิทธิ์ บุญขุม [1] ได้สรุปว่า การพัฒนาครูจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ทำให้ครูมีสมรรถภาพในการสอน มีความรู้เพิ่มมากขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองให้ดีขึ้น
2. ช่วยให้เกิดการประหยัดเวลาและลดความสูญเสียทางวิชาการ เพราะครูได้รับการพัฒนาจนเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำสิ่งผิดผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติการสอนนักเรียนได้ผลเต็มที่
3. ช่วยให้ครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูบรรจุใหม่ หรือครูที่ย้ายไปทำการสอน
4. ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน เพราะครูได้รับการพัฒนาอย่างดีและต่อเนื่องจะมีความเข้าใจในงานการสอนและงานด้านอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี
5. ช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน กล่าวคือ ทำให้ครูทุกคนได้มีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางวิชาการหรือการบริหารที่มีสถานภาพดีขึ้น
6. ช่วยให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งหลักการปฏิบัติงานและการรู้จักและการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

การพัฒนาครูเป็นงานที่พยายามจะสร้างความรู้ ทักษะ ความสามารถให้บังเกิดสมรรถนะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อวิชาชีพ การพัฒนาครูเป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นโยบายการศึกษาแห่งชาติ แผนแม่แบบ ICT แห่งชาติฉบับที่ 2 นโยบาย IT 2020 และดัชนีความพร้อมของอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันปี 2011 แสดงอยู่ในตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 ประเทศไทยมีความสามารถทาง ICT อยู่ที่อันดับ 59 จาก 138 ประเทศ ซึ่งก็เป็นการแสดงว่าประเทศไทยยังมีความไม่พร้อมในการใช้ ICT อีกหลายๆ ด้าน ซึ่งบ่งบอกว่าจะต้องมีการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนา

บุคคลากรระดับต่างๆ ให้ใช้ ICT ให้เป็นและสามารถสร้างประโยชน์จาก ICT พัฒนาให้เกิดทักษะและความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา ซึ่งสามารถเชื่อมต่อเข้ากับระบบ Wi-Fi และ Internet ครูทุกคนจะต้องสามารถนำเนื้อหาเข้าสู่อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพานี้ได้ ตลอดจนจะต้องสามารถทำสื่อการเรียนการสอนจากนั้นก็นำไปเก็บไว้ที่ App Store เพื่อให้นักเรียนสามารถ Download ไปใช้ได้รัฐบาลต้องการเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ดังกล่าว ครูจะต้องได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถช่วยนักเรียนได้ ในการนี้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติของครูตลอดจนจะต้องมีการวางมาตรฐานด้าน ICT ที่เหมาะกับครูซึ่งมาตรฐานนี้สามารถช่วยให้ครูทุกคนจะได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้อย่างเป็นระบบ ที่เชื่อมโยงได้ทุกจุด ทุกสถานที่ เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคดิจิทัลที่มีการเชื่อมโยงได้ทุกจุด ทุกเวลา อย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรูปแบบหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้บทเรียนผ่านเว็บออนไลน์ต่อรูปแบบหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียนที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียน ผู้วิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอบเขตของเนื้อหาสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.1 ผู้เรียนสามารถศึกษาระบบการเรียนการสอนในวิชาที่กำหนดผ่านอินเทอร์เน็ตได้
- 1.2 ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 1.3 ผู้เรียนสามารถค้นหากิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาและแต่ละครั้งของบทเรียนได้
- 1.4 ผู้เรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้เรียนคนอื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้
- 1.5 มีการให้นักศึกษาได้ทดสอบความรู้ก่อนและหลังจากการจบบทเรียน
- 1.6 มีการประมวลผลความรู้หลังจากที่นักศึกษาเรียนจบบทเรียน
- 1.7 สร้างระบบการประเมินออนไลน์

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น
 - 1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนใน พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 100 คน
 - 1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรูปแบบหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้เมตริกซ์การเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและผู้เรียนเพื่อเสริม

ศักยภาพการเรียนรู้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 36 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Competency and Qualification Framework (CTQF) [3] มาตรฐาน CTQF เป็นกรอบสมรรถนะและคุณภาพการใช้ ICT ในการศึกษา กำหนดนโยบายโดยประชาคมอียู มาตรฐานจะช่วยให้ครู สามารถระบุสมรรถนะ ICT ของตนเอง และระดับที่ตนเองจะนำ ICT มาใช้ในการเรียนการสอน มาตรฐาน CTQF จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของ UNESCO ICT CST และได้เพิ่มส่วนเริ่มต้นระดับ “Introduction” เข้าไปในมาตรฐาน เพราะยังมีครูที่ไม่รู้เรื่อง ICT

Department of Education Since and Training ได้จัดพิมพ์เอกสาร “Raising the Standard: A Personal for the department of ICT Competency Framework for Teacher” ได้กำหนดมาตรฐานไว้ 5 ข้อ ดังนี้ [4]

1. ครูฝึกหัด เป็นกลุ่มที่มีทักษะและประสบการณ์ในการใช้ ICT ในการสอนน้อยมาก ดังนั้นต้องผ่าน “Basic ICT Standard”
2. ครูที่เริ่มใช้ ICT ในการสอน แต่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญ ICT ต้องผ่าน “Basic ICT Standard”
3. ครูที่มีความสามารถใช้ ICT ในการสอนต้องมีมาตรฐาน ICT ที่สนับสนุนให้ครูพัฒนาวิชาชีพและเป็นผู้นำ ในการเปลี่ยนแปลงและมีบทบาทอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้นำโรงเรียน ต้องใช้มาตรฐาน ICT ที่จะสนับสนุนบทบาทตัวเองในการเป็นผู้นำและผู้จัดการ ในการเป็นตัวอย่างและเป็นผู้ให้ยืมทัศน์ และเจ้าหน้าที่และครู
5. อาจารย์สอน ต้องใช้มาตรฐาน ICT วิชาชีพของตนเอง และเป็นบุคคลตัวอย่าง

James David Reye [5] นักศึกษาปริญญาเอก คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย Griffith University ประเทศออสเตรเลีย ได้ทำวิทยานิพนธ์ “Dynamic Planning for Flexible Tutoring” การศึกษาทฤษฎีการสอนเสริมแบบยืดหยุ่นพบว่า การสอนเสริมแบบยืดหยุ่นที่กำหนดวัตถุประสงค์แบบพลวัตช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกทางที่ดีและถูกต้องได้

วูตธราฟ [6] ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถภาพ หมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมตามความต้องการของตำแหน่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในงานและหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทักษะและแรงจูงใจหรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น ลูซีย และ เรฟซิงเกอร์ [7] ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถภาพ หมายถึง ทักษะ ความรู้และคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคล ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบุคคล โดยสมรรถภาพจะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติของบุคคลประสบ

Piirto [8] ได้กำหนด 5 ประการสำคัญสำหรับหลักสูตรเสริมไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเสริมควรอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ นั่นคือ ความสามารถของผู้เรียนจะพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะหลักสูตรขยายออกหรือเพิ่มเนื้อหาตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพิจารณาทั้งความกว้างและความลึกของเนื้อหา

2. หลักสูตรเสริมควรมีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ ไม่ใช่หลักสูตรที่มีเนื้อหาว่าง ๆ และไม่ครอบคลุมองค์ความรู้

3. หลักสูตรเสริมควรเป็นสหวิทยาการ ที่ประกอบด้วยหลากหลายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์

4. หลักสูตรเสริมควรมุ่งเน้นสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

5. หลักสูตรเสริมควรมีความสมดุล มีความบูรณาการและมีความหมายหลักการสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ วิธีสอนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางด้านการกระบวนการและเนื้อหา โดยเป้าหมายทางกระบวนการจะหมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการหรือทักษะต่าง ๆ ได้ ในด้านเป้าหมายทางเนื้อหา หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการหรือทักษะได้

ทิกนา แคมมณี [9] ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่า หลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้น
2. เพื่อตัดสินว่า การวางแผนโครงสร้างและรูปแบบระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

3. เพื่อดูผลว่า ผลผลิต คือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประเมินหลักสูตร จะต้องตอบคำถาม 2 ประการด้วยกัน คือ หลักสูตร รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาหรือจัดทำขึ้นนั้นได้ให้ผลตามที่ปรารถนาหรือไม่และจะปรับปรุงหลักสูตรนั้นอย่างไร

1. การประเมินย่อยหรือการประเมินผลระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation)
2. การประเมินผลรวมหรือการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (Summative Evaluation)

ขั้นตอนในการพัฒนาสมรรถนะ

การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรด้านการบริหารได้ใช้รูปแบบ [10] วิธีที่ใช้ทั่วไปมี 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การเปิดตัวโครงการพัฒนาระบบสมรรถนะ (Competency Kick-off)

ขั้นตอนที่ 2 : ศึกษารวบรวมข้อมูลปัจจุบันขององค์กร (Organization Investigation and Diagnosis)

ขั้นตอนที่ 3: การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบสมรรถนะ (Competency Workshop)

ในขั้นตอนนี้ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบสมรรถนะขององค์กร เชิญผู้บริหารระดับสูง ตั้งแต่หัวหน้า/ผู้อำนวยการ/คณบดี ขึ้นไปมาร่วมกำหนดสมรรถนะองค์กร (Organizational Competency) และค้นหา สมรรถนะหลัก (Core Competency)

ขั้นตอนที่ 4: การให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาระบบสมรรถนะ (Competency Development & Coaching)

ภายหลังจากจบการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว คณะที่ปรึกษา/วิทยากรควรมอบหมายให้คณะทำงานแต่ละสาย วิชาชีพกลับไปปรับปรุง และพัฒนาสมรรถนะตามสายวิชาชีพของตน

ขั้นตอนที่ 5: การรวบรวมและจัดทำพจนานุกรมสมรรถนะ (Competency Profile & Dictionary)

วิธีการประเมินผลและแนวทางการพัฒนา) และจัดทำการเทียบสมรรถนะหลักกับตำแหน่งงาน (Core Competency Mapping with Job Position) โดยพิจารณาว่าแต่ละตำแหน่งควรมีระดับ ความสามารถมาตรฐานอยู่ในระดับ

ขั้นตอนที่ 6: การสื่อสารและการประเมินสมรรถนะข้าราชการ (Communication & Competency Assessment)

การสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะ

หลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่จะต้องจัดทำขึ้นเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนได้ตรงตามเจตนารมณ์หรือให้เหมาะสมกับบริบทความพร้อม ถ้าหากเป็นการขยายหลักสูตรเดิมและผู้สอนทราบความต้องการของผู้เรียน ในมิติด้านปัญญาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งจุดมุ่งหมายด้านสติปัญญา มี 6 ประการ โดยเรียงพฤติกรรมจากง่ายไปหายากได้ดังนี้

1. ความรู้ความจำ 2. ความเข้าใจ 3. การนำไปใช้ 4. การวิเคราะห์ 5. การสังเคราะห์ 6. การประเมินค่า

หลักสูตรและการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน

การจัดการศึกษาในยุคของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงความต้องการที่สอดคล้องไปเป็นแนวทางในการกำหนดส่วนต่าง ๆ ของการสร้างสมรรถนะด้าน ICT ของครู ดังนี้

1. หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการในหัวข้อย่อย ๆ ดังนี้ คือ ทักษะความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้เกี่ยวกับ ICT มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 7 ประการดังนี้
2. เนื้อหา ได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการ
3. กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการในหัวข้อย่อย ๆ คือการเปลี่ยนแปลงความรู้ โดยการสร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ขัดแย้งกับความรู้โดยนัย

การพัฒนาสมรรถนะสำหรับครู

ระดับต้น เป็นรายวิชาเกี่ยวกับความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูทั้งหมด ได้แก่ ความรู้ ICT ขั้นพื้นฐาน โดยรวมถึงการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ระดับกลาง เป็นรายวิชาที่เพิ่มขึ้นสำหรับครูที่ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มทางด้าน ICT รายวิชาเหล่านี้ควรให้ครูสามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนโดยใช้ความรู้และทักษะระดับสูงของ ICT ตัวอย่างเช่น ครูควรมีความสามารถ ดังนี้

1. สร้างเว็บเพจอย่างง่ายโดยใช้โมดูลสำเร็จรูป

2. สร้างเว็บเพจอย่างง่ายโดยใช้โปรแกรมสร้างเว็บเพจ
 3. สร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันสู่เครื่องบริการบนอินเทอร์เน็ต
- ระดับสูง เป็นรายวิชาสำหรับครูที่ต้องการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน ICT โดยต้องมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่
1. การดูแลทำนุบำรุงคอมพิวเตอร์
 2. การติดตั้งเครือข่าย
 3. การติดตั้งเครื่องบริการอินเทอร์เน็ต
 4. การพัฒนาอินเทอร์เน็ตและสนับสนุนการใช้งานของผู้สอนผ่านเครือข่าย
 5. การปฏิรูปการศึกษาโดยให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถบูรณาการ ICT เข้ากับการสอนในชั้นเรียนได้

กรอบสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ UNESCO สำหรับครู

หน่วยงานมาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT ของ UNESCO ได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะสำหรับครู ซึ่งจะมีกรอบว่าครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่และมีกระบวนการทำงานอย่างไรบ้าง วัตถุประสงค์ของหน่วยงานสมรรถนะทางด้าน ICT ของ UNESCO มีวัตถุประสงค์ 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. จัดทำหลักการและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งข้อเสนอแนะนี้ใช้เพื่อระบุการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การประเมินประสิทธิภาพเอกสารการเรียนรู้ และหลักสูตรการฝึกอบรมครูในการเรียนการสอน
2. เพื่อกำหนดคุณสมบัติของครูที่จะสามารถบูรณาการ ICT ไปใช้ในการเรียนการสอนได้
3. เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนและครูสามารถปรับปรุงและเพิ่มพูนทักษะในการสอน เพื่อหลอมรวมแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนองค์ความรู้ในการใช้ ICT ในการศึกษา

บริบทของนโยบาย[6]

นโยบายในการจัดทำมาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO [11] อยู่ในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โปรแกรมการศึกษาของ UNESCO (The Millennium Development Goals (MDG), Education for All (EFA), the UN Literacy Decade (UNLD), and the Decade of Education for Sustainable Development (DESD)) การศึกษาถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของประเทศและทุก ๆ สังคม ในการดำเนินการนี้จะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่หลากหลายประการ ซึ่งได้แก่

- ให้มีการกำหนด Core Value และการคำนึงถึงวัฒนธรรมของประเทศนั้น
- ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะคนหนุ่มสาว และคนวัยทำงานของประเทศ
- ส่งเสริมทางด้านประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สุภาพสตรีและชนกลุ่มน้อย
- ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ การลดความยากจน และการก่อให้เกิดการกระจายรายได้

ภาพรวมของ UNESCO ICT CST

มาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO (ICT CS) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT ของครู ไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยี (Technology Literacy)
เป้าหมายของนโยบายนี้ คือ เพิ่มเนื้อหาทาง IT แก่นักเรียน ประชาชน และแรงงาน โดยการสร้างหลักสูตรในการพัฒนาความรู้และทักษะรวมทั้งหลักสูตรที่ทำให้ทุกคนมีความรู้พื้นฐานในด้าน IT
2. ความสามารถประยุกต์องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหา (Knowledge Deepening)
จุดมุ่งหมายของข้อนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของนักเรียน ประชาชน และแรงงาน ในการใช้ความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าแก่สังคมและเศรษฐกิจโดยการประยุกต์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในธุรกิจอุตสาหกรรม
3. การสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge Creation)
จุดมุ่งหมายของการสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของนักเรียน ประชาชน และแรงงาน ในการสร้างนวัตกรรม สร้างความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในรายงานของ UNESCO ชื่อว่า Capacity Building of Teacher Training Institutions in Sub Saharan Africa (TTISSA) UNESCO มุ่งเน้นให้การศึกษาของครูมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ วิธีการเพิ่มขีดความสามารถ

ทั้ง 3 ประเด็นในข้างต้น จะสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของการศึกษาในอนาคต ซึ่งทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยวิธีการนี้นักเรียน ประชาชน และแรงงานของประเทศ สามารถเพิ่มระดับความรู้และทักษะ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

ICT มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินงานของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน

มาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO (ICT CST) สามารถใช้ได้กับทั้งครูในระดับประถมและมัธยม อย่างไรก็ดี วิธีการกำหนดมาตรฐานนี้สามารถใช้ได้กับการศึกษาในทุกะดับไม่ว่าจะเป็น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา หรือการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาระดับสูง ระดับบัณฑิตศึกษา และการศึกษา

มาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO จะยึดแนวทางทั้ง 3 ข้อ ข้างต้นในการกำหนดสมรรถนะที่สามารถนำไปพัฒนาครูรุ่นใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนโยบาย หลักสูตรและการวัดผลประเมินผล กระบวนการสอน และการใช้ ICT และการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพของครู

ขอบข่ายงานของมาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความเข้าใจในการใช้ ICT ในการศึกษา (Understanding ICT in education)
2. หลักสูตรและการวัดผลประเมินผล (Curriculum and Assessment)
3. กระบวนการสอน (Pedagogy)
4. ความรู้ด้าน ICT (ICT)
5. การบริหารจัดการ (Organization and Administration)
6. การพัฒนาวิชาชีพ (Teacher Profession Learning)

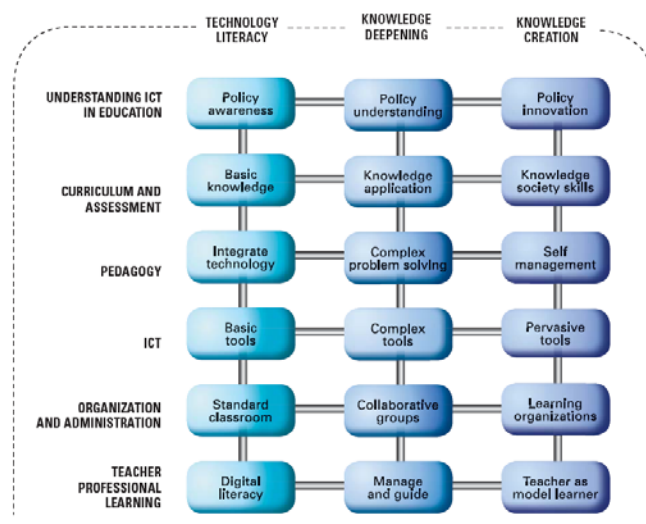
ในแต่ละด้านจะมีการกำหนดกรอบสมรรถนะ 3 ระดับ จากขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นที่ยากขึ้น เช่น ความเข้าใจทางด้าน ICT การประยุกต์และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งระดับทั้งสามประกอบด้วย

ระดับที่ 1 : เข้าใจในเทคนิค (Technology Literacy)

ระดับที่ 2 : สามารถประยุกต์องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหา (Knowledge Deepening)

ระดับที่ 3 : สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge Creation)

ในการศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริม ICT จะต้องมีการกำหนดทักษะในการประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคมและส่วนที่ยากที่สุดคือการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หลักสูตรที่ต้องนำมาสร้างสมรรถนะ จึงมีความซับซ้อนขึ้นตามลำดับกรอบสมรรถนะ ดังกล่าวของ UNESCO

ภาพที่ 2.1 แสดงกรอบสมรรถนะของ UNESCO

มาตรฐานของ UNESCO ICT CST เป็นมาตรฐานที่มีโครงสร้างและรายละเอียดของแนวคิดที่เหมาะสมมากในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูด้าน ICT ครูจะต้องมีความสามารถด้าน ICT ไม่ว่าครูจะสอนวิชาใดในหลักสูตรก็ตาม ต้องมีความสามารถใช้ ICT ต้องมีความสามารถเลือกซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมมาใช้ในหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ต้องสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ซอฟต์แวร์ในการส่งเสริมการทำงาน หรือแก้ปัญหาทางสังคม และในที่สุดต้องสามารถสอนให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่หรือสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เครื่องมือทาง ICT ในการสอนโดยสามารถใช้ซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือ ดังนั้นรายการกำหนดสมรรถนะครูจะต้องมีการกำหนดหรือออกแบบหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะดังกล่าว การสร้างสมรรถนะหลักสูตรนั้นทำได้ 2 วิธี คือ

1. ใช้ฟอร์มเป็นตัวกำหนดวิธีการสร้างหลักสูตรเสริมด้าน ICT หรือการใช้ฟอร์มเป็นวิธีการพัฒนาสมรรถนะของครูเป็นหลัก

2. ใช้วิธี TPCK [4] วิธีนี้พัฒนาสมรรถนะของครูแต่ได้นำความรู้ด้านเทคโนโลยี (T) ความรู้ด้านวิธีการสอน (P) และความรู้ด้านเนื้อหา (C) มาพัฒนาร่วมกันเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ครอบคลุมเรื่องเทคโนโลยี เรื่องการสอน และเนื้อหา

ดังนั้น ทั้ง 2 วิธีดังกล่าวนี้มีจุดอ่อนที่ไม่ได้นำสมรรถนะของนักเรียนนั่นคือทักษะของนักเรียนหรือตัวชี้วัดการเรียนรู้ของตัวนักเรียนมาพิจารณาในการออกแบบเนื้อหาหลักสูตรในการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่กำหนด

หลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูสามารถจัดทำตามชุดสมรรถนะที่กำหนด วิธีการในปัจจุบันมี 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ใช้ฟอร์มกำหนดโครงสร้างหลักสูตร [12] และวิธี TPCK [6] รายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. การใช้ฟอร์มแบบโครงสร้างหลักสูตร

ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา โดยมีประเด็นที่มีความสำคัญและสอดคล้องไปเป็นแนวทางในการกำหนดส่วนต่าง ๆ ขององค์ประกอบหลักสูตรเสริมดังต่อไปนี้

1. หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการในหัวข้อย่อย ๆ ดังนี้ คือความสำคัญของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของครู คือ จะต้องมีความรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีและทักษะการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศและความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนและใช้ทักษะดังกล่าวเพื่อเข้าถึงคลังความรู้ของโลกสารสนเทศได้

2. เนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการในหัวข้อย่อย ๆ ดังนี้ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงสืบค้นและนำมาใช้ได้โดยสะดวกและเป็นสื่อกลางนำเสนอสารสนเทศ รวมถึงการรับส่งสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูง เพื่อส่งผ่านสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น จึงขอเสนอประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การเรียนรู้

1. การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเว็บ สไลด์อิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แผ่นใสอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารคำสอนอิเล็กทรอนิกส์ เทปเสียงคำสอนดิจิทัล เอกสารไฮเปอร์เท็กซ์ และไฮเปอร์มีเดีย วารสารและนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้นแล้วยังได้มีการนำการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบของ สื่อเสริม สื่อเดิมและสื่อหลัก

2. เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

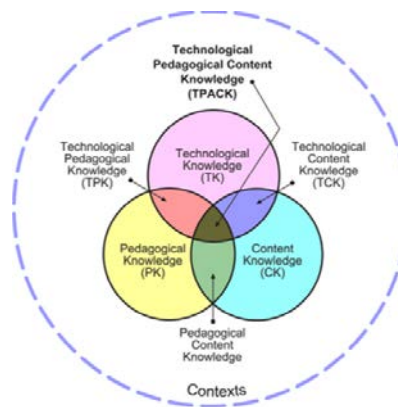
3. กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้เลือกประเด็นจากแนวคิดของนักวิชาการในหัวข้อย่อย ๆ ดังนี้ คือ องค์ประกอบของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องมือสื่อสารและ/หรือเครือข่ายเพื่อการเข้าถึงจัดการบูรณาการ ประเมินและสร้างสรรค์สารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในทางปฏิบัติในสังคมแห่งการเรียนรู้จากการสรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา สามารถนำมาแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของของแนวคิดดังกล่าวกับองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมได้ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบฟอร์มที่ใช้นิยามหลักสูตรเสริมด้านไอซีทีสำหรับครู

2. การใช้รูปแบบของ TPACK

TPCK เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้นิยามหลักสูตร [6] วิธีนี้เสนอโดย Technological Pedagogical Contents Knowledge และ UNESCO ICT CST ก็นำไปใช้ในการนิยามหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ วิธีนี้เป็นแนวคิดทฤษฎีใหม่เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ จะมีมุมมองว่า ครูเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและกิจกรรม ทางเทคโนโลยี นอกเหนือจากเป็นผู้سهเทคโนโลยีและเนื้อหา ดังนั้นแนวคิดนี้ได้ก่อให้เกิดการกำหนดความสัมพันธ์ระดับเนื้อหา (Content: C) กระบวนการสอน (Pedagogy: P) และ เทคโนโลยี (Technology: T) ซึ่งทำให้พัฒนาความสัมพันธ์

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของ TPACK

เมื่อดูตามรูป ซึ่งมี 3 เซท ตัดกัน (เซท C เซท P เซท T) ทำให้เกิดบริเวณร่วมกัน ในระดับต่าง ๆ ทั้งสิ้น 7 บริเวณ เรียกว่า TK CK PK PCK TCK TPK และ TPACK ซึ่งแต่ละส่วนจะมีความหมาย ดังนี้

- 1) TK : Technology Knowledge แทนความรู้สำหรับแต่ละเทคโนโลยีที่สามารถใช้ในการเรียนการสอน จากเทคโนโลยีขั้นต่ำ ๆ (กระดาษและดินสอ) ไปจนถึงเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน E-Book วีดีโอ
- 2) CK : Content Knowledge แทนองค์ความรู้วิชาที่เรียนตามหลักสูตรที่อาจารย์สอน
- 3) PK : Pedagogical Knowledge แทนความรู้ที่เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ดียิ่งขึ้นในการสอนนักเรียนให้เข้าใจความรู้
- 4) PCK : Pedagogical Content Knowledge แทนความรู้ที่หรือหลอมวิธีการสอนเข้ากับเนื้อหาวิชา
- 5) TCK : Technological Content Knowledge แทนแนวทางที่ว่า ครูต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าการใช้เทคโนโลยีสามารถเปลี่ยนวิธีการเรียนของนักเรียนและวิธีการเข้าใจเนื้อหาวิชาของนักเรียน
- 6) TPK : Technology Pedagogical Knowledge แทนความรู้ว่าเทคโนโลยีต่างๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนและควรต้องเข้าใจว่าการใช้เทคโนโลยีจะเปลี่ยนวิธีการที่ครูเคยสอนเป็นวิธีการสอนแบบใหม่

7) TCPK : Technology Content Pedagogical Knowledge แทนความรู้ที่ครูต้องมีการบูรณาการเทคโนโลยีเข้าไปใช้ในระบบการสอนและกิจกรรมการสอนในวิชาที่สอน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเพิ่มสมรรถนะของครูคอมพิวเตอร์โดยใช้ Matrix เชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของครูและ ผู้เรียน จะใช้แนวคิดทั่วไปเรื่องการศึกษา วิเคราะห์ และออกแบบ งานวิจัยชิ้นนี้ใช้แนวทางแบบ Constructive Research จึง คิดวิธีการใหม่ในการจัดทำหลักสูตรที่ใช้พัฒนาสมรรถนะของครู วิธีการนี้จะใช้วิธีการสร้าง Teacher – Student Competency Matrix (TS Matrix) ที่เชื่อมสมรรถนะของครูที่ต้องมีและสมรรถนะของนักเรียนที่ครูต้องสอนให้ผู้เรียน ทั้งนี้ได้ กำหนดกระบวนการ วิธีแบบ Teacher Composite ที่นิยามโดย Composite Competency Set เป็นเครื่องมือสำคัญในการ สร้างหลักสูตรที่ใช้พัฒนาครูที่มีความชัดเจนว่าสมรรถนะของครูนั้นใช้พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

สมรรถนะของครู

จากที่ได้ศึกษาสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ของ UNESCO ได้กำหนดกรอบสมรรถนะเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับ มี 6 ด้าน แต่ละด้านจะมีการกำหนดสมรรถนะของครูที่ต้องได้รับการพัฒนาขึ้นดังต่อไปนี้

สมรรถนะระดับเข้าใจและสามารถในการใช้ ICT (Technology Literacy)

- นโยบาย
- หลักสูตรและการประเมิน
- กระบวนการสอน
- เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- การบริหารจัดการ
- การพัฒนาวิชาชีพครู

ชุดสมรรถนะของครูด้าน ICT (Teacher ICT Competency)

ในการพิจารณาชุดสมรรถนะเฉพาะด้าน ICT มาตรฐาน UNESCO กำหนดให้ TC_{ij} แทนสมรรถนะของครูโดยที่ i เป็น ระดับของสมรรถนะ j เป็นรายการของสมรรถนะด้าน ICT ระดับ i โดยที่

i	=	1 แทน สมรรถนะระดับ ICT Literacy
i	=	2 แทน สมรรถนะระดับ ICT Deepening
i	=	3 แทน สมรรถนะระดับ ICT Creation
j	=	แทน แต่ละรายการของสมรรถนะในกลุ่ม i

ดังนั้น เราจะได้ชุดของ TC_{ij}

ชุดสมรรถนะของนักเรียนด้าน ICT (Student Competency)

SC เป็นชุดของดัชนีสมรรถนะของนักเรียนด้าน ICT ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 กำหนดให้ SC_{ij} และ $SC_{(i-k)}$ แทนสมรรถนะของนักเรียนโดยที่

i	แทน	ระดับชั้นมัธยมศึกษา i
j	แทน	ตัวชี้วัดของระดับชั้น i
$i-k$	แทน	ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ i กับ k

สมรรถนะของนักเรียนที่ติดตั้งชี้วัดในหลักสูตรแกนกลาง 2551 ซึ่งสามารถกำหนด SC_{ij} , $SC_{(i-k)}$

Teacher-Student Competency Matrix

จากการประมวลสมรรถนะครูโดยใช้ TC_{ij} และ สมรรถนะนักเรียนโดยใช้ SC_{ij} และ $SC_{(i-k)}$ สามารถนำไปสู่นิยาม Teacher – Student Competency Matrix (TS Matrix) ในการนิยามแนวคิดนี้ จะใช้ T_p แทน TC_{ij} และ S_q แทน SC_{ij} โดยที่ค่า T_p และ S_q แสดงรายละเอียดค่า SC_{ij} และค่า S_q โดยที่ช่องแรกจะเป็นค่า SC_{ij} ช่องที่สอง เป็นค่า S_q และช่องที่สามเป็น รายละเอียด ซึ่งค่า $SC_{ij} = S_q$

ดังนั้น TS_{pq} จะแทน เป็น Teachers – Students Competency Matrix โดยที่ p ถึงดัชนีของสมรรถนะ T_p ของครู และ q จะแทนดัชนีของสมรรถนะ T_q ของนักเรียน แต่ละช่องของ TS_{pq} , $1 < i \leq 20$, $1 < j \leq 24$ จะมีค่าดังนี้

ค่า “C” ถ้า T_p มีส่วนที่สร้าง S_q

ค่า “U” ถ้า T_p ต้องใช้ S_q

ค่า “ ” (Blank) ถ้า T_p ไม่มีความสัมพันธ์ตรงกับ S_q

อนึ่ง “C” จะแทนคำว่า “Create” , “U” จะแทนคำว่า “Use” ตารางที่ 4.6 แสดงถึง TS Matrix ที่ประกอบด้วย สมรรถนะครู 20 รายการ และสมรรถนะของนักเรียน 24 รายการ ทั้งนี้ แสดงแต่ช่องที่เป็น “C” ส่วน “U” ไม่ได้แสดงไว้ เนื่องจากการจัดทำชุดรายวิชาเพื่อสร้างสมรรถนะครูไม่ต้องนำค่า “U” มาใช้ TS Matrix จะเป็นกลไกหลักในการกำหนดชุด รายวิชา เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูให้สามารถใช้สมรรถนะในการสอนนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในด้าน ICT ให้ เกิดสมรรถนะตามที่กำหนดโดยดัชนีชี้วัดในหลักสูตรแกนกลาง 2551 เชื่อมโยงกับ TS Matrix โดยจะเห็นได้ชัดเจนว่า สมรรถนะใดของครูที่สามารถสร้างสมรรถนะของนักเรียน

ได้รูปแบบการเรียนรู้เชิงอิเล็กทรอนิกส์ และได้รูปแบบ MUAY MODEL: Modify Utility Analysis Yourself ที่ สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในสังคมออนไลน์ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยอาศัยทฤษฎี 5A MODEL มาพัฒนาทั้ง 5 ด้าน Action, Analysis, Approach Development Design, Ability of Implement, Assessment Evaluation เป็นระบบ สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ที่มีผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสติ สมารถกับผู้เรียนซึ่งเป็นผู้มีความกระตือรือร้นแสดง พฤติกรรมออกมาให้ปรากฏเป็นกิจกรรมภายในสภาพแวดล้อมอย่างสมดุลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในหลาย รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมี 6 ขั้นตอน คือ 1) Problem Study รับประเด็นปัญหา 2) Analysis วิเคราะห์ ข้อมูลหาคำตอบ 3) Synthesis สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ 4) Artifact Construction สร้างชิ้นงานให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ที่ได้ 5) Presentation นำเสนอผลงานเพื่อแบ่งปันความรู้ 6) Evaluation ร่วมกันสรุปเนื้อหาทั้งหมดแล้วทำแบบฝึกหัด ส่วนกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้สอนมี 6 ขั้นตอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน คือ 1) Problem Propose เสนอคำถามที่กำหนดจากเนื้อหา ในหลักสูตร 2) Media Prepare เตรียมสื่อในการค้นหาความรู้ของผู้เรียน 3) Facilitate ช่วยเหลือแนะแนวทางการสรุปข้อมูล 4) Artifact Provide แสดงตัวอย่างชิ้นงาน 5) Motivate กระตุ้นเสริมแรงการนำเสนอของผู้เรียน 6) Test Setting ร่วมสรุป เนื้อหาและเตรียมแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมทั้ง 3 ด้าน

1. การพัฒนารูปแบบเรียนรู้เชิงอิเล็กทรอนิกส์ 8E ตามแนวคิดวิชั่น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 81.53/80.10

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ใหม่สรุปว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงอิเล็กทรอนิกส์ 8E ตาม แนวคิดคอนเน็คติวิชั่นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. นักศึกษากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในระดับมาก หลังจากที่ได้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงอิเล็กทรอนิกส์ 8E ตามแนวคิดคอนเน็คติวิชั่น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 8 ส่วน ได้แก่

1. E-Classroom เป็นห้องเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์หรือห้องเรียนเสมือน
2. E-Lab เป็นการสร้างระบบห้องปฏิบัติการเชิงอิเล็กทรอนิกส์โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามบทเรียนเสมือนที่อยู่ในห้องปฏิบัติการจริง
3. E-Course Template เป็นรูปแบบการสร้างโครงการสอนในรายวิชาต่าง ๆ สำหรับอาจารย์ผู้สอนสามารถสร้าง โครงการสอนสำเร็จรูปได้โดยง่ายทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาในแต่ละรายวิชาตามที่ได้กำหนดไว้ใน Course List
4. E-Advisor เป็นระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเชิงอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ส่วนผู้เรียนที่เข้ามาปรึกษาอาจารย์ทั้งเรื่องการ เรียนและส่วนตัว มีคำถามที่พบบ่อย กระดานถามตอบปัญหาอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถ ตรวจดูรายชื่อนักศึกษาภายใต้การดูแลได้ นอกจากนั้น นักศึกษาสามารถนัดหมายเพื่อเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาได้
5. E-Tutoring เป็นระบบห้องสอนเสริมเชิงอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นรูปแบบห้องเรียนเสริม โดยเริ่มการสมัครสมาชิก มีแบบทดสอบก่อนเรียน และการจัดลำดับคะแนนสูงสุด
6. E-book/E-Library ระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่รวมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
7. E-Journal วารสารและบทความอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ที่กำหนดโดยระบบได้ทำการเชื่อมโยงไปยังวารสารที่มี การเผยแพร่ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ

8. E-Evaluation เป็นระบบการประเมินผลการเรียนการสอนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ที่ประกอบด้วย การประเมินอาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาและแสดงผลในรูปแบบสถิติและกราฟ นอกจากนี้ มีการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นโดยสร้างหัวข้อที่น่าสนใจ (E-Poll) โดยให้อาจารย์ผู้สอนทำการสร้างโพลแบบสำเร็จรูปได้การประเมินผลของระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ผลการประเมินด้านเนื้อหาและการออกแบบเว็บในภาพรวม 8 ด้านพบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.48$) แสดงให้เห็นว่าระบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริงกับผู้เรียน ได้บทเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 81.53/80.10 โดยผู้ใช้งานสามารถเข้าใจระบบและเนื้อหาได้โดยง่ายซึ่งระบบช่วยให้อาจารย์สามารถสอนนักศึกษาให้เข้าใจได้มากขึ้นนักศึกษาสามารถเตรียมตัวก่อนเรียนและทบทวนได้ตลอดเวลา และค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนผ่านเว็บออนไลน์ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก และยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างคุ้มค่าและประหยัดเวลาในการเรียนรู้ ผลการประเมินทัศนคติและความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 100 คนพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระดับที่เห็นด้วยมาก ($\bar{x}=4.17$) กับการนำการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์มาประกอบการเรียนการสอนควบคู่ภายในห้องเรียนปกติ

สรุป

การพัฒนาในรูปแบบที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนเป็นอย่างมากเห็นได้จากการประเมินผู้เชี่ยวชาญและการใช้งาน โดยเฉพาะผู้เรียนนั้นสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและช่วยให้การเรียนการสอนในห้องปกติมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การเรียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาลงได้มากเมื่อเทียบกับการเรียนในห้องปกติ ผลโดยรวมพบว่าการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์นั้นประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบย่อย ผู้เรียนมีโอกาสทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนได้ตามความต้องการแสดงให้เห็นว่าการเรียนเชิงอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนประกอบหรือสื่อเสริมเพื่อทำให้การเรียนในรูปแบบปกติได้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสิ่งสำคัญผู้เรียนต้องมีวินัยและความรับผิดชอบตัวเองและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชุดรายวิชาด้าน ICT เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูคอมพิวเตอร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 นั้น จัดทำโดยการนำเอาสมรรถนะของครูด้าน ICT ที่กำหนดโดยองค์กร UNESCO และสมรรถนะของนักเรียนที่กำหนดโดยหลักสูตรแกนกลาง 2551 นั้น เมื่อนำมาเชื่อมโยงกันแล้วจะทำให้เกิดชุดสมรรถนะใหม่ ซึ่งเป็นชุดสมรรถนะที่เชื่อมโยงระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งจะกำหนดใช้เป็นชุดสมรรถนะ Composite Competency (CC) เมื่อได้แล้วจะนำ CC มาจัดเป็นโครงสร้างเพื่อนำไปพัฒนาเป็นชุดรายวิชา โดย T_q จะกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ S_q จะกำหนดเป็นเนื้อหาที่อยู่ภายในชุดเดียวกัน โดยจะได้ทั้งหมด 20 รายวิชาตามชุดสมรรถนะของครู การได้มาซึ่งชุดรายวิชานั้นสามารถนำไปพัฒนาครูคอมพิวเตอร์เพื่อให้ครูสามารถนำไปสอนและถ่ายทอดต่อสู่ผู้เรียน และในการสอนนักเรียนก็ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในมาตรฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนด เป็นการตรงต่อวัตถุประสงค์ของการเรียนโดยที่การเรียนการสอนนั้นไม่ได้เป็นไปตามความถนัดของครู ความถนัดของนักเรียน ความต้องการสอนของครู ความต้องการเรียนของนักเรียน เพียงอย่างเดียวหนึ่งแต่เป็นการทำตามมาตรฐานที่กำหนดโดยครูจะต้องเชี่ยวชาญในเรื่องที่นักเรียนต้องรู้ และนักเรียนก็สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน สามารถนำไปต่อยอดความรู้และสามารถบูรณาการ

คำขอบคุณ

งานวิจัยผลงานนี้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และสถาบันวิจัยและพัฒนา (สวพ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) ในการสนับสนุนส่งเสริมการทำงานวิจัยและมหาวิทยาลัยทักษิณที่รับวารสารในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิสิทธิ์ บุญชุม. (2546). การศึกษาปัญหาการใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของอาจารย์สังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล: สภาพปัจจุบัน สภาพที่ยอมรับได้และความคาดหวัง, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (ครุศาสตร์อุตสาหกรรม) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- [2] กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT2020). กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- [3] Commission on Information and Communications Technology. **International Society for Technology in Education (ISTE) National Educational Technology Standards (NETS)**. from <http://ccents.iste.org> [Oct 14, 2011]
- [4] The Australian Qualifications Framework. **Competency Framework for Teacher [Online]**. Available at: <http://www.aqf.edu.au/aboutteAQF.aspx>, [Retrieved: April 4, 2011].
- [5] James David Reye. (2002). **Dynamic planning for Flexible Tutoring. Doctor of Philosophy**. Faculty of Science and Technology Griffith University. Australia.
- [6] Woodruffe, Charles. 1992. **What is meant by competency?**, New York : McGraw-Hill,
- [7] Lucia, Anntoinette D. and Lepsinger Richard. (1999). **The Art and Science of Competency Model Pinpointing Critical Factors in Organizations**. San Francisco : Jossey Bass Pfeiffer
- [8] Piirto, Jane. (1994). **Talented Children and Adults**, New York : Micmillan.
- [9] ทิศนา แคมมณี. **การประเมินหลักสูตร**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [10] ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2547). “สมรรถภาพครูในยุคแห่งการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์”, **วารสารครุศาสตร์**. 32(3), 120-128.
- [11] The International Institute for Capacity Building in Africa, Development of ICT, [Online] Available at: <http://en.unesco-iicba.org>, [Retrieved: April 4, 2011].
- [12] Medley, D.M. (1982). **Teacher Effectiveness, Encyclopedia of Educational Research**. 5th ed, NewYork.

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์และการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

Costs and Returns of Organic Rice Production and Path Analysis of the Decisions Making on Organic Rice Production in Chiang Mai Province

สุรัชชัย กังวล^{1*}
Surachai Kungwon^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) เพื่อวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 140 ครัวเรือน ใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับผลผลิตเฉลี่ย 630.36 กิโลกรัมต่อไร่ ได้รับราคาผลผลิตเฉลี่ย 14.65 บาทต่อกิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ย 9,234.77 บาทต่อไร่ มีต้นทุนรวม 7,389.42 บาทต่อไร่ ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนคือ มีกำไรสุทธิ 1,845.35 บาทต่อไร่ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์โดยรวมมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและบริการ รองลงมาคือ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงควรทำการส่งเสริมและจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ต้นทุนและผลตอบแทน การวิเคราะห์เส้นทาง ข้าวอินทรีย์

Abstract

The objectives of this research were to analyze costs and returns and a critical path analysis of decision making of organic rice production in Chiang Mai with structure equation modeling (SME). Data were collected from 140 heads of households who produced the organic rice. It was found that the yield and price were in an average level of 630.36 kilogram/rai and 14.65 baht/kilogram, respectively. Moreover, the income from organic rice farming was in an average level of 9,234.77 baht/rai, leading to the total cost and return of 7,389.42 baht/rai and 1,845.35 baht/rai, respectively. Additionally, the critical factors influenced directly and indirectly to promotion, services, physical, social, technology and economy aspects, respectively. Hence, lifelong training should be provided to create empowerment in farmers, resulting in income sustainability.

Keywords: Cost and Return, Path Analysis, Organic Rice

¹ รศ.ดร., คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

¹ Assoc. Prof. Dr., Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai, 50290

* Corresponding author: E-mail address: surachai_k@mju.ac.th

บทนำ

ข้าวอินทรีย์ (Organic Rice) เป็นข้าวที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture หรือ Organic Farming) ซึ่งเป็นวิธีการผลิตที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ต่าง ๆ เป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรคแมลงและศัตรูศัตรูข้าวในทุกขั้นตอนการผลิตและในระหว่างการเก็บรักษาผลผลิต โดยการใช้วัสดุจากธรรมชาติและสารสกัดจากพืชที่ไม่มีพิษต่อคน หรือไม่มีสารพิษตกค้างปนเปื้อนในผลผลิตในดินและน้ำ ในขณะเดียวกันก็เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ทำให้ได้ผลิตผลข้าวที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากอันตรายของผลตกค้างจากสารเคมี ส่งผลให้ผู้บริโภคมีสุขภาพดีและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการผลิตข้าวอินทรีย์นั้นเป็นที่น่าสนใจของหมู่เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างมากและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ของสินค้าเกษตรที่สำคัญ โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับกระทรวงอื่นเช่น กระทรวงคมนาคม โดยเฉพาะการสนับสนุนในเรื่องระบบโลจิสติกส์และดำเนินการจัดทำกำหนดเขตพื้นที่เพาะปลูก (Zoning) สินค้าเกษตรที่สำคัญ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การเพิ่มผลผลิต โดยใช้ระบบชลประทานเข้ามาสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้สินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ผลไม้ ปศุสัตว์เช่น ไก่ กุ้ง และผลิตภัณฑ์นม แนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อหาแนวทางพัฒนาแก้ไขพร้อมกับเสนอรัฐบาลเพื่อบูรณาการแผนปฏิบัติการในภาพรวมจัดทำเป็นแผนแม่บทต่อไป [1]

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555-2569) โดยมีทิศทาง的发展 คือ 1) การเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์ (Organic University) 2) การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) และ 3) การเป็นมหาวิทยาลัยเชิงนิเวศ (Eco University) ซึ่ง ณ ปัจจุบันอยู่ในช่วงการพัฒนาการเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์ (Organic University) โดยมีมุ่งหวังการกลับคืนสู่การเกษตรแบบธรรมชาติ ซึ่งไม่ใช้การปฏิสนธิหรือเทคโนโลยีโดยสิ้นเชิง แต่หมายถึงการใช้อย่างถูกต้องและรับผิดชอบ โดยต้องยึดทางสายกลางใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง มีเหตุผล พอเพียง ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม [2] และ ณ ปัจจุบันมีสัญญาณแสดงให้เห็นว่าการผลิตข้าวอินทรีย์กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกษตรกร ชุมชน หันมาผลิตมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ เพื่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.1 ไม่เคยผ่านการศึกษาดูงาน และจากการศึกษา ด้านความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 56.2 มีความ ต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ และจากการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนพบว่า อายุและการศึกษาดูงานของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์มีความสัมพันธ์ในทางลบกับความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ แต่การได้รับข่าวสารของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ หมายความว่า เกษตรกรที่มีอายุและการศึกษาดูงานมากจะมีความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์น้อย ส่วนเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารมากจะมีความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์มาก และสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่าเกษตรกรที่ผลิตข้าวทั่วไปและต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์สูงกว่าการผลิตข้าวทั่วไป แต่ในท้องที่ที่ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ขายข้าวได้ในราคาเป็นสองเท่าของข้าวทั่วไป ซึ่งมีตลาดรองรับโดยเฉพาะ [3] อย่างไรก็ตาม มีสัญญาณแสดงให้เห็นว่าการปลูกข้าวอินทรีย์กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่ระดับราคาข้าวอินทรีย์สูงกว่าข้าวธรรมดาสองถึงสามเท่าตัว แต่การหันมาผลิตข้าวอินทรีย์ไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากปัญหาพื้นฐานของการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ 1) ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อไร่สูงกว่าการผลิตข้าวธรรมดามาก 2) มีกฎระเบียบในการผลิตและการจำหน่ายที่เข้มงวด และ 3) จากเงื่อนไขและวิธีการผลิตทำให้ผลผลิตที่ได้จากการทำนาข้าวอินทรีย์ต่ำกว่าผลผลิตจากการทำนาข้าวธรรมดาอย่างมาก จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเกิดโจทย์วิจัยว่า 1) ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างไร และ 2) ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์และการวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) เพื่อวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยต้องการเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรได้หันมาให้ความสำคัญในการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์และนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการผลิตข้าวอินทรีย์มาใช้ในการกำหนดนโยบายหรือกระตุ้นให้เพิ่มการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษานี้จะนำไปสู่การเสริมสร้างฐานรากของครัวเรือนเกษตรกรที่ทำการผลิตข้าวอินทรีย์ให้เข้มแข็งสร้างความมั่นคงทางอาหารประเภทข้าวอินทรีย์อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนและสามารถสร้างรายได้ให้กับ

เกษตรกรและชุมชน พร้อมกับการสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติในการส่งออก อันก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ดีที่สำคัญต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัวทำการผลิตข้าวอินทรีย์ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพร้าว แม่แตง ดอยสะเก็ด สันกำแพง สะเมิง แม่ริม สันทราย สารภี และสันป่าตอง โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 140 ครอบครัว

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

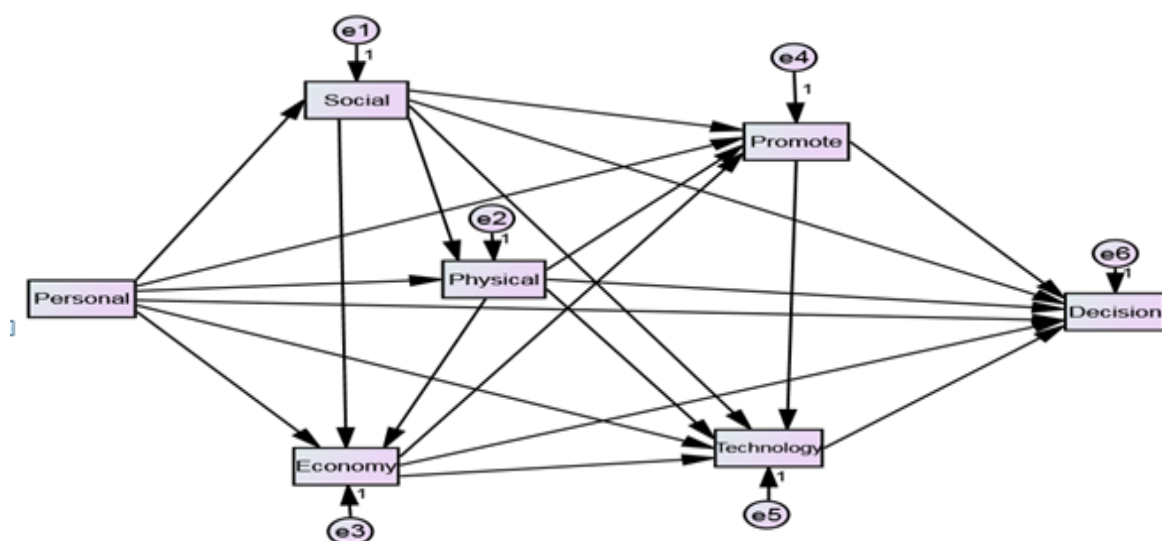
1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากรายงานที่เป็นเอกสารและสิ่งพิมพ์ ตลอดจนข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในการผลิตข้าวอินทรีย์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) กับหัวหน้าครอบครัวที่ผลิตข้าวอินทรีย์ โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด – ปลายปิด

การทดสอบเครื่องมือ

ใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) แบบ Cornbrash's Alpha โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 และภาพรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง [4] ซึ่งจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่น ผลรวมทั้งหมดได้ค่า เท่ากับ 0.950 ถือว่าเชื่อถือได้จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยเทคนิคการใช้หลักการค่าประมาณความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรว่ามีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีรูปแบบโมเดลเส้นทางของตัวแปร ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแบบสมการมาตรวัดตัวแปรแฝงภายในและภายนอกทั้ง 6 ตัวได้แก่ ได้แก่ 1) ด้านส่วนบุคคล (Personal) 2) ด้านสังคม (Social) 3) ด้านเศรษฐกิจ (Economy) 4) ด้านกายภาพ (Physical) 5) ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) ด้านเทคโนโลยี (Technology) และ 6) การตัดสินใจผลิตซ้ำอินทรีย์ (Decision) และค่าความคลาดเคลื่อน (e)

ตัวแบบสมการโครงสร้างหรือการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่เขียนขึ้นในเชิงทฤษฎีที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตามจำนวนหนึ่ง ตัวแปรนั้นไม่เป็นอิสระจากกันต่างมีความสัมพันธ์ร่วมกันไม่มากนักน้อย และทฤษฎีกำหนดไว้ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์เชิงสาเหตุเพื่ออธิบายถึงผลลัพธ์ทางตรงและผลกระทบทางอ้อม ซึ่งมีการวิเคราะห์ที่มีการควบคุมค่าความแปรปรวนระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามในกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งในรูปแบบเชิงทฤษฎี [5]

ตัวแบบสมการโครงสร้างในรูปแบบทั่วไปคือ $y = i + Xb + e$ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในงานวิจัยจะพบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันและมีความซับซ้อน ทำให้การสร้างตัวแบบเชิงสาเหตุสู่การสร้างตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) รูปแบบสมการคือ $\eta = B\eta + \Gamma\xi + \zeta$ ในเมื่อ 1) ตัวแปรแฝงภายใน (Exogenous; $\eta = \text{eta}$) เป็นตัวแปรตามในสมการเดียว 2) ตัวแปรแฝงภายนอก (Endogenous; $\xi = \text{ksi}$) เป็นตัวแปรอิสระในทุกสมการ 3) B : อิทธิพลทางตรงของตัวแปร η บนตัวแปร η อื่นๆ 4) Γ : อิทธิพลทางตรงของตัวแปร ξ บนตัวแปร η และ 5) ζ = zeta: ความคลาดเคลื่อนของโครงสร้าง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในตัวแบบโครงสร้างตามสมมุติฐานในการวิจัย เพื่อทดสอบรูปแบบที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบทางทฤษฎี ผู้วิจัยได้กำหนดการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยทั้งหมด ซึ่งได้แสดงค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ค่า t-Value และ p-Value และนำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่า t-Value หรือ Critical Ratio (C.R.) และค่า Square Multiple Correlation ที่ได้จากการผลการวิเคราะห์ ให้เป็นตัวแบบโครงสร้างของการวิจัย ซึ่งจะแสดงค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปร โดยการประเมินความสอดคล้องของตัวแบบ (Evaluation the Data-Model Fit) ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมพอดีของตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี ค่า p-Value ต้องมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significant: Sig.) คือ มีค่ามากกว่า 0.05 ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้วว่าตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี มีความสอดคล้องกันพอดี ซึ่งจะต้องตรวจสอบค่าสถิติ ได้แก่ 1) Chi-square Probability Level: CMIN-p 2) Relative Chi-square: CMIN/df 3) Goodness of Fit Index: GFI และ 4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA ซึ่งสามารถสรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวย่อ	ค่าสถิติ	วัตถุประสงค์	เกณฑ์	การพิจารณา
CMIN-p	Chi-square Probability Level	เพื่อตรวจสอบค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ ซึ่งจะต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	$p > .05$	ค่า p ต้องมากกว่า 0.05 ค่า p ยิ่งมากยิ่งขึ้นดี
CMIN/df	Relative Chi-square	ตรวจสอบว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	< 3	ค่า CMIN/df ต้องน้อยกว่า 3 ค่า CMIN/df เข้าใกล้ 0 ยิ่งดี
GFI	Goodness of Fit index	เพื่อวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบโดยมีค่าระหว่าง 0-1.00	> 0.90	ค่า GFI ต้องมากกว่า 0.90 ค่า GFI เข้าใกล้ 1 ยิ่งดี
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation	เพื่อบอกค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบ ในรูปของรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณค่าระหว่าง 0-1.00	< 0.08	ค่า RMSEA ต้องน้อยกว่า 0.08 ค่า RMSEA เข้าใกล้ 0 ยิ่งดี

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก ธาณินทร์ ศิลปจารุ [6]

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับผลผลิตเฉลี่ย 630.36 กิโลกรัมต่อไร่ ได้รับราคาผลผลิตเฉลี่ย 14.65 บาทต่อกิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ย 9,234.77 บาทต่อไร่ ส่วนในด้านต้นทุนรวมเฉลี่ย 7,389.42 บาทต่อไร่ แยกเป็นต้นทุนผันแปร 6,336.28 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.75 และต้นทุนคงที่ 1,053.14 บาทต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.25 ซึ่งคิดเป็นต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 11.72 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนคือ มีกำไรสุทธิ 1,845.35 บาทต่อไร่ หรือมีกำไรสุทธิต่อหน่วย 2.93 บาทต่อกิโลกรัม ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ (หน่วย : บาทต่อไร่)

รายการ	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
1. ค่าแรงงาน				
ค่าเตรียมดินหว่านเมล็ดพันธุ์	-	274.82	274.82	3.72
ค่าหว่านเมล็ดพันธุ์	-	85.42	85.42	1.16
ค่าถอนกล้า	-	156.09	156.09	2.11
ค่าเตรียมดินก่อนปลูก	595.10	529.12	1,124.22	15.21
ค่าปลูกข้าว	850.00	297.58	1,147.58	15.53
ค่าดูแลรักษาและการใส่ปุ๋ยอินทรีย์	391.44	563.50	954.94	12.92
ค่าเก็บเกี่ยวและตีข้าว	477.78	191.47	669.25	9.06
ค่าขนส่งสู่ผู้จ้าง	210.00	84.75	294.75	3.99
2. ค่าเมล็ดพันธุ์	205.14	235.32	440.46	5.96
3. ค่าวัสดุในการทำปุ๋ยอินทรีย์	304.21	100.00	404.21	5.47
4. ค่าวัสดุในการทำสารกำจัดศัตรูพืช	252.59	106.07	358.66	4.85
5. ค่าซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์	121.96	32.86	154.82	2.10
6. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	250.14	-	250.14	3.39
7. ค่าธรรมเนียมการใช้น้ำ	20.92	-	20.92	0.28
รวมต้นทุนผันแปร	3,679.28	2,657.00	6,336.28	85.75
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	0.07
2. ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่ไม่มีมูลค่าซาก	-	48.14	48.14	0.65
3. ค่าเช่าที่นา	1,000.00	-	1,000.00	13.53
รวมต้นทุนคงที่	1,005.00	48.14	1,053.14	14.25
รวมต้นทุนทั้งหมดต่อไร่			7,389.42	100.00
ผลผลิต	630.36		กิโลกรัมต่อไร่	
ราคาผลผลิต (ข้าวเปลือก)	14.65		บาทต่อกิโลกรัม	
รายได้เฉลี่ย	9,234.77		บาทต่อไร่	
ต้นทุนรวม	7,389.42		บาทต่อไร่	
กำไรสุทธิ	1,845.35		บาทต่อไร่	
ต้นทุนต่อหน่วย	11.72		บาทต่อกิโลกรัม	
กำไรสุทธิต่อหน่วย	2.93		บาทต่อกิโลกรัม	

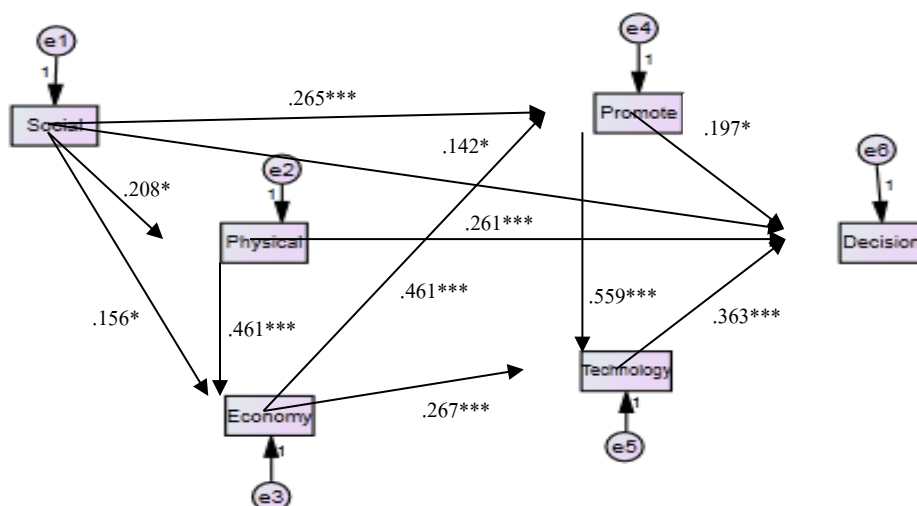
จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า เกษตรกรได้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพการผลิตข้าวอินทรีย์ยังสามารถเลี้ยงชีพได้ กล่าวคือ ผลิตเพื่อการบริโภคเหลือค่อยขาย ซึ่งบางครั้งเรือสามารถทำเป็นอาชีพมีรายได้จากการผลิต เนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเงินสด เช่น การใช้แรงงานในครัวเรือน การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การผลิตปุ๋ยหรือสารป้องกันศัตรูพืชใช้เองด้วยวิธีธรรมชาติ ซึ่งต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์ สอดคล้องกับชาลิสา สุวรรณกิจ และกนกเนตร เปรมปรี ที่พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 1,776.70 บาท [7] และ อนุธา ปันชัย พบว่า เกษตรกรได้รับกำไรสุทธิ 2,003.33 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 12.25-12.81 บาทต่อไร่ [8]

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เส้นทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 2 ข้อ ดังนี้ 1) การทดสอบสมมติฐานของโมเดล เพื่อการทดสอบว่าโมเดลเส้นทางที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงหรือไม่ และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลด้านลักษณะส่วนบุคคล (Personal) ด้านสังคม (Social) ด้านกายภาพ (Physical) ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน (Promote) ด้านเทคโนโลยี (Technology) อย่างน้อยหนึ่งตัวมีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ (Decision) หรือไม่ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า

1. ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลเต็มรูปแบบที่ผ่านการตกแต่งแล้วนั้น มีเส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อยู่ 7 เส้นทาง และเส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอยู่ 4 เส้นทาง ดังนั้น จึงสามารถนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของแต่ละสมการโครงสร้างมาเขียนเส้นทางของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผ่านการตกแต่งแบบความสัมพันธ์ให้เป็นแบบจำลองที่ประหยัด (Parsimonious Model) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุด ตามภาพที่ 2

หมายเหตุ : ดอกจันแสดงถึงการมีนัยสำคัญ * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Chi-square = 4.164, Chi-square/de = 1.041, df = 4, $p = .384$, GFI = .990, RMSEA = .017

ภาพที่ 2 แสดงผลการประมาณค่า Standardized Regression Weights หลังการปรับโมเดล

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measures of the Model Fit) พบว่า โมเดลตัวแบบเชิงประจักษ์กับตัวแบบทางทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินโมเดล ดังนี้ 1) ค่า Chi-square Probability Level: CMIN-p เท่ากับ .4.164 2) Relative Chi-square: CMIN/df เท่ากับ 1.041 3) Goodness of Fit Index: GFI เท่ากับ .990 4) Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA เท่ากับ .017

3. ผลการคำนวณอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และผลรวมอิทธิพล (Total Effect) แสดงผลตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพลระหว่างตัวแปร

ตัวแปรตาม	อิทธิพล (Effects)	ตัวแปรทำนาย				
		Social	Physical	Economy	Promote	Technology
Decision	Direct Effect	.142	.261	-	.197	.363
	Indirect Effect	.231	.130	.281	.203	-
	Total Effect	.373	.391	.281	.400	.363

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาผลรวมอิทธิพลพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ (Decision) มีอยู่ 5 ตัวแปรเท่านั้น คือ ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) ด้านกายภาพ (Physical) ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) และ ด้านเศรษฐกิจ (Economy) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ .400 .391 .373 .363 และ .281 ตามลำดับ (อิทธิพลทางตรงบวกอิทธิพลทางอ้อม) ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง คือ ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านกายภาพ (Physical) ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) และด้านสังคม (Social) มีค่าเท่ากับ .363 .261 .197 และ .142 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ด้านสังคม (Social) ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) และด้านกายภาพ (Physical) มีค่าเท่ากับ .281 .231 .203 และ .130 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ค่าที่คำนวณได้จากผลการวิจัย คือ P มีค่าเท่ากับ 0.384 ($P > 0.05$) แสดงว่ายอมรับสมมติฐานเพราะตัวแบบมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปร ด้านสังคม ด้านกายภาพ ด้านการส่งเสริมและบริการ และด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 4 ตัวแปร

สรุปและการอภิปรายผล

ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรได้รับผลผลิตเฉลี่ย 630.36 กิโลกรัมต่อไร่ ได้รับราคาผลผลิตเฉลี่ย 14.65 บาทต่อกิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ย 9,234.77 บาทต่อไร่ มีต้นทุนรวม 7,389.42 บาทต่อไร่ ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทน คือ มีกำไรสุทธิ 1,845.35 บาทต่อไร่ สะท้อนให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ยังคงได้รับกำไรจากการผลิต ทำให้มีแรงบรรดาลใจในการประกอบอาชีพสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉพาะ ข้าวอินทรีย์ อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ นันทิยา นวรัฐติกุล ที่พบว่า ผลผลิตเฉลี่ย เท่ากับ 667.10 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิตเฉลี่ย เท่ากับ 16.72 บาทต่อกิโลกรัม รายได้เฉลี่ย เท่ากับ 11,186.03 บาทต่อไร่ ต้นทุนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 5,010.90 บาทต่อไร่ กำไรสุทธิเฉลี่ย เท่ากับ 6,175.13 บาทต่อไร่ [9] และสอดคล้องกับ กัญจน์ณรงค์ มยุคำ การผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ศึกษามีการใช้พื้นที่เฉลี่ย 16.5 ไร่ต่อครัวเรือน ได้ผลผลิตทั้งหมด 405 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีราคาผลผลิต 10 บาทต่อกิโลกรัม มีรายได้ทั้งหมด 4,050 บาทต่อไร่ ส่วนในด้านต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์ คิดเป็นต้นทุนทั้งหมด 2,862.66 บาทต่อไร่ หรือคิดเป็นต้นทุน 7 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีผลตอบแทน ดังนี้ คือ รายได้สุทธิเท่ากับ 1,450.24 บาทต่อไร่ หรือมีกำไรเท่ากับ 3 บาทต่อกิโลกรัม [10]

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาผลรวมอิทธิพล (Total Effect) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ (Decision) มีอยู่ 5 ตัวแปรเท่านั้น คือ ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) ด้านกายภาพ (Physical) ด้านสังคม (Social) ด้านเทคโนโลยี (Technology) และ ด้านเศรษฐกิจ (Economy) โดยมีค่าผลรวมอิทธิพล เท่ากับ .400 .391 .373 .363 และ .281 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct effect) คือ ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านกายภาพ (Physical) ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) และด้านสังคม (Social) มีค่าเท่ากับ .363 .261 .197 และ .142 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) คือ ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ด้านสังคม (Social) ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) และด้านกายภาพ (Physical) มีค่าเท่ากับ .281 .231 .203 และ .130 ตามลำดับ ดังนั้น การตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมและบริการ (Promote) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ นั้นขึ้นอยู่กับ การได้รับการส่งเสริมและบริการจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในการเข้ามาส่งเสริมและบริการให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สนับสนุนสร้างการกระตุ้นให้เกิดการผลิตข้าวอินทรีย์นั้น สอดคล้องกับกัญจน์ณรงค์ มยุคำ จากค่าสถิติ t สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร โดยมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ การศึกษาดูงานทางด้านเกษตรอินทรีย์ (X2) การได้รับ

การส่งเสริมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานราชการหรือเอกชน (X3) ระดับความรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ (X5) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 [10] และสอดคล้องกับหทัย ศรีสิงห์ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์ เจตคติในการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 [11] และสอดคล้องกับสุพรรณิ เลขกลาง พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการมีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่ทำการเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบสูงกว่าเกษตรกรที่ทำร่วมกับเกษตรเคมี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 [12]

เอกสารอ้างอิง

- [1] กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์. (2555). **หลักการผลิตข้าวอินทรีย์**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2555, จาก http://www.agriqua41@doad.go.th,organic_group@hotmail.com.
- [2] มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2559). **ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2555-2569)**. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2559, จาก www.mju.ac.th.
- [3] พรรณพิไล คงอดิศักดิ์. (2546). **ความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอพร้าวกะเทียม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [4] สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสุนทร. (2543). **สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.
- [5] กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- [6] ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- [7] ชลิสสา สุวรรณกิจ และกนกเนตร เปรมปรี. (2559). “การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวเกษตรอินทรีย์กับเกษตรเคมี”, **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 9(2), 519-526.
- [8] ณริดา ปันชัย. (2555). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [9] นันทิยา นวจิตกุล. (2555). **การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนการปลูกข้าวอินทรีย์**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.
- [10] กัณฑ์ณรงค์ มยุคำ. (2550). **ต้นทุน-ผลตอบแทน และ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของสมาชิก และ ไม่ใช่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรไร้สารเคมี จำกัด**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [11] หทัย ศรีสิงห์. (2551). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนา ตามโครงการเกษตรอินทรีย์อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [12] สุพรรณิ เลขกลาง. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ผลของการใช้สื่อสภาพจริงต่อความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ
และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
Effects of Using Authentic Materials on English Vocabulary Knowledge
and Vocabulary Retention of Grade 11 Students

พรศักดิ์ หนูวงษ์^{1*} และพนิดา สุขศรีเมือง²
Pornsak Noowong^{1*} and Panida Sukseemuang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบด้านความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง และเพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดำเนินการทดลองสอน 10 สัปดาห์ รวม 20 คาบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริง แบบทดสอบวัดความรู้ด้านคำศัพท์ก่อนและหลังการทดลอง และแบบทดสอบวัดความคงทนในการจำคำศัพท์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test for dependent ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังจากการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนหลังจากการเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง หลังเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 จึงสรุปได้ว่าการใช้สื่อสภาพจริงสามารถพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษและเพิ่มความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียน

คำสำคัญ: สื่อสภาพจริง ความรู้ด้านคำศัพท์ ความคงทนในการจำคำศัพท์

Abstract

This research aimed to compare the students' English vocabulary knowledge before and after being taught using authentic materials and to study the students' English vocabulary retention after being taught using authentic materials. The subjects were 40 Grade 11 students studying at one of secondary schools in Trang. They were selected by the purposive sampling. The research was carried out for ten weeks of twenty class periods. The instruments were ten lesson plans, an English vocabulary knowledge and an English vocabulary retention test. The data were statistically analyzed by means, standard deviation and t-test for dependent samples. It was found that the students being taught by using authentic materials gained higher posttest mean scores than the pretest mean scores with statistical significance at the .01 level and the students' vocabulary retention mean scores after the 2 weeks and 4 weeks of experiment were not significantly different at the .01 level. It can be signified that using authentic materials can enhance the students' English vocabulary and vocabulary retention.

Keywords: Authentic Materials, English Vocabulary Knowledge, English Vocabulary Retention

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

² อ.ดร., ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

¹ Student, M.A. in Teaching English as an International Language, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110

² Lecturer, Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110

* Corresponding author: E-mail address: pornsak_bo@hotmail.com

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา รวมทั้งด้านการติดต่อสื่อสารระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาทางการทูต การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจ ทำให้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากล (Global Language) หรือภาษานานาชาติ (International Language) ที่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการตอบสนองความต้องการและการแสวงหาความรู้ของแต่ละบุคคล [1] ในประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการ [2] ได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษโดยได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้นที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในภาษาอังกฤษ และมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และนำไปใช้ในการศึกษาระดับสูงต่อไป

ในการเรียนภาษาอังกฤษ คำศัพท์ถือเป็นพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทักษะการอ่าน เพราะความรู้ด้านคำศัพท์ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านของผู้เรียน [3-4] นอกจากนี้ Wilkins [5] กล่าวว่า การสื่อสารโดยไม่มีไวยากรณ์ ก็ยังสามารถสื่อสารได้บ้าง แต่หากไม่มีความรู้ศัพท์ก็จะไม่สามารถที่จะสื่อสารได้เลย ซึ่งสอดคล้องกับ Lightbown และ Spada [6] ซึ่งกล่าวว่า ในการสื่อสารนั้นถึงแม้จะวางคำศัพท์ผิดที่ ออกเสียงไม่ชัด ไม่ถูกไวยากรณ์ก็พอสื่อสารได้ แต่การสื่อสารจะสิ้นสุดหากใช้คำศัพท์ผิด นอกจากนี้ Nation [7] กล่าวเสริมว่า “การเรียนรู้คำศัพท์ไม่ได้เป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายในตัวเอง แต่คำศัพท์เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับ Stahl [8] ที่ว่า คำศัพท์นั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิดและการเรียนรู้ใหม่ ๆ คนที่รู้ศัพท์มากจะสามารถพูดและคิดได้ดีกว่าคนที่รู้ศัพท์ในวงจำกัด ในการเรียนภาษาที่สองนั้นสิ่งที่มีประโยชน์คือคำศัพท์

จากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2558 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมระดับประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ที่ร้อยละ 24.98 [9] ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (50%) และจากประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษของผู้วิจัยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในทักษะด้านคำศัพท์ นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคำศัพท์ มีความรู้ด้านคำศัพท์ที่ค่อนข้างจำกัด อ่านคำศัพท์ไม่ออก และบอกความหมายไม่ได้ จึงทำให้มีปัญหาด้านการอ่านตามมา คือ อ่านไม่ออกและแปลความหมายจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา ไชย कुमार [10] ที่พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนส่วนใหญ่ คือ นักเรียนมีทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษในระดับต่ำมาก เนื่องจากนักเรียนอ่านคำศัพท์ไม่ออก แปลความหมายไม่ได้ จึงไม่สามารถตอบคำถามในเรื่องที่อ่านได้

จากปัญหาและความสำคัญของการเรียนรู้คำศัพท์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ครูผู้สอนจึงควรมีบทบาทสำคัญในการหาวิธีการสอนหรือสื่อการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ด้านคำศัพท์ซึ่งจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมความสำเร็จในการศึกษาและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน [11] ซึ่งมีนักการศึกษาและนักวิจัยในต่างประเทศได้กล่าวถึงการนำสื่อสภาพจริงมาใช้ในการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ เนื่องจากสื่อสภาพจริงเป็นเอกสารเกี่ยวข้องกับนักเรียนในชีวิตประจำวัน เช่น หนังสือพิมพ์ พยากรณ์อากาศ การ์ตูน ประกาศโฆษณาต่าง ๆ ที่ไม่ได้เขียนขึ้นมาเพื่อใช้ในการสอนภาษาโดยตรง แต่เขียนขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายและถ่ายทอดข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่ได้ดัดแปลงภาษาให้ง่ายขึ้น สื่อสภาพจริงยังเป็นสิ่งจูงใจ น่าสนใจและ เป็นประโยชน์ [12] เนื่องจากเนื้อหาทันสมัย ถึงแม้จะมีเนื้อหาและศัพท์ที่ยากกว่าสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อการสอน

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศพบว่า มีการนำสื่อสภาพจริงมาใช้ในการพัฒนาความรู้คำศัพท์ของนักเรียน โดย Gou [13] ได้ศึกษาการใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับการอ่านแบบหลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบทดลอง กับนักศึกษาสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนปกติ และกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนปกติและได้รับมอบหมายให้อ่านสื่อสภาพจริงนอกชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนในชั้นเรียนปกติและได้รับมอบหมายให้อ่านสื่อสภาพจริงนอกเหนือชั้นเรียนสามารถพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ได้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนปกติเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ Zoghi et al. [14] ได้ศึกษาผลของการใช้สื่อสภาพจริงเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนที่เตรียมตัวสอบ IELTS กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อสภาพจริงในการพัฒนาคำศัพท์ และเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ว่าสื่อสภาพจริงสามารถช่วยพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ได้

จากปัญหานักเรียนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ด้านคำศัพท์อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ ผู้เรียนขาดทักษะในการเรียนรู้คำศัพท์ และไม่สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคยในบทอ่านได้ รวมทั้งการใช้สื่อการสอนที่ไม่เอื้อให้นักเรียนสนใจ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาสื่อสภาพจริงที่อยู่ในความสนใจของนักเรียนและเป็นประโยชน์ที่จะไปใช้ในชีวิตประจำวันมาพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ยังขาดความรู้ด้านคำศัพท์ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ และความคงทนในการจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น โดยมีคำถามวิจัยดังนี้

1. ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริงเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนหรือไม่ และเพียงใด
2. นักเรียนมีความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด หลังจากได้รับการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริง
2. เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนรู้โดยใช้สื่อสภาพจริง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สื่อสภาพจริง (Authentic Materials) หมายถึง เอกสารประเภทเขียนหรือสื่อสิ่งพิมพ์รวมทั้งสื่อทางอินเทอร์เน็ตที่ไม่ได้สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะ แต่มีจุดประสงค์เพื่อใช้ในการสื่อความหมายในชีวิตจริงและสถานการณ์จริง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โฆษณา บทความ ข่าว พยากรณ์อากาศ การ์ตูน คำแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์ ผลักยา จดหมาย แผ่นพับ เป็นต้น
2. ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (English Vocabulary Knowledge) หมายถึง ความรู้ของผู้เรียนด้านคำศัพท์ในการแปลความหมาย และการนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยคได้ถูกต้องโดยประเมินจากคะแนนแบบทดสอบความรู้ด้านคำศัพท์
3. ความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (English Vocabulary Retention) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เรียนรู้ไปแล้ว ในการแปลความหมาย และการนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยคได้ถูกต้องหลังจากที่เรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์โดยประเมินจากคะแนนแบบทดสอบความคงทนในการจำคำศัพท์

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 130 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 4 (อ32102) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับทักษะการอ่าน ประกอบด้วย บทอ่านข่าว บทความเกี่ยวกับสุขภาพ บทอ่านทำนายโชคชะตา บทอ่านโฆษณารับสมัครงาน และโฆษณาซื้อขายบ้านและที่ดิน จำนวน 10 แผน ๆ ละ 2 คาบ รวม 20 คาบ โดยได้คัดเลือกเนื้อหาจากสื่อสภาพจริงมาจากสื่อ The Bangkok Post Newspaper, I Get English Magazine และเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ www.bangkokpost.com, www.jobdb.com, www.bbc.com และ www.nydailynews.com ที่มีเนื้อหาและความยากง่ายของคำศัพท์ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยอ้างอิงจากรายการคำศัพท์ของ Nation [15] โดยในบทอ่านในแต่ละแผนผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์เป้าหมายจำนวน 10 คำ เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมพัฒนาคำศัพท์หลังการอ่าน และในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้แผนการสอนตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และเขียนแผนการสอนโดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการสอน

ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-up) 2) ขั้นนำเสนอ (Presentation) 3) ขั้นฝึก (Practice) 4) ขั้นนำไปใช้ (Production) และ 5) ขั้นสรุป (Wrap-up)

2.2 แบบทดสอบวัดความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกศัพท์ที่จะทดสอบจากคำศัพท์เป้าหมายในสื่อสภาพจริงในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยคำศัพท์นั้นเป็นวงศ์คำศัพท์ที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยอ้างอิงจากรายการคำศัพท์ของ Nation [15] จำนวน 40 ข้อ เวลา 60 นาที ซึ่งแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก โดยวัดความรู้ของผู้เรียนด้านคำศัพท์ ก่อนและหลังการทดลอง และใช้ทดสอบความคงทนในการจำคำศัพท์เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ โดยแบบทดสอบดังกล่าววัดความรู้ด้านคำศัพท์ของผู้เรียนในหัวข้อดังตารางที่ 1 ดังนี้

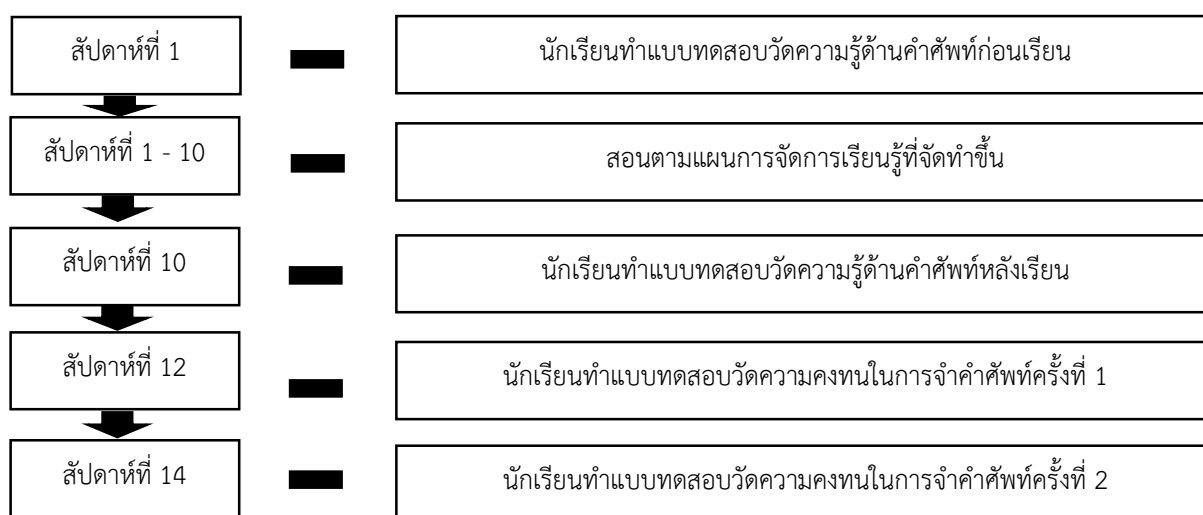
ตารางที่ 1 ความรู้ด้านคำศัพท์จำแนกเป็น 2 หัวข้อ

หัวข้อ	ข้อที่
1. การแปลความหมาย	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
2.การนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยค	21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40

แบบทดสอบดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 33 คนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นในระดับ 0.73

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองสอนด้วยตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 ระยะเวลาสอนใช้เวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ ๆ ละ 2 คาบ รวมทั้งหมด 20 คาบ (ไม่นับรวมคาบที่ทดสอบ) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test for dependent

ผลการศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง

จากการที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับทักษะการอ่าน เพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean Score) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน เพื่อวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ และนำคะแนนมาเปรียบเทียบหาความแตกต่าง (t-test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อสภาพจริง

กลุ่มตัวอย่าง 40 คน	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		Mean	t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Differences		
Vocabulary Knowledge	20.58	5.31	27.78	5.90	7.20	16.92	0.00*

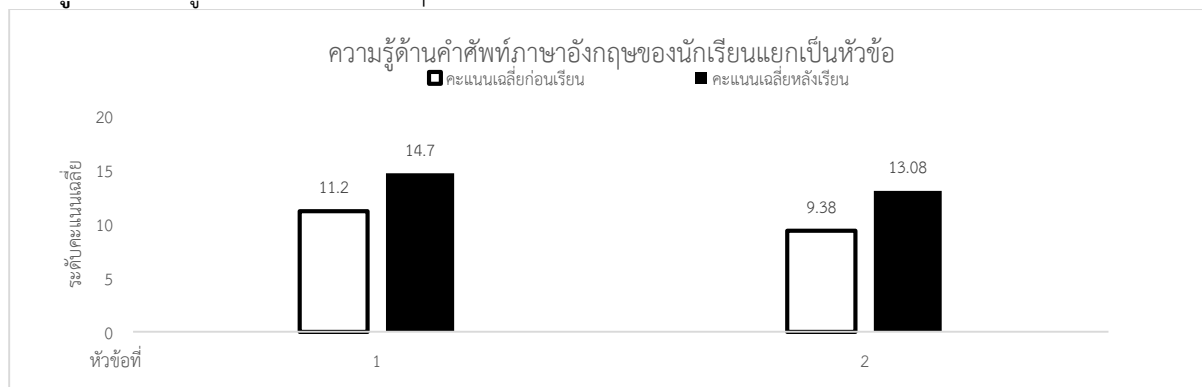
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าความสามารถด้านความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 20.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.31 แต่หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับทักษะการอ่าน ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 27.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.90 โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนต่างกัน 5.43 ซึ่งระดับคะแนนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($t = 16.92$) ซึ่งตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงมีความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากนั้น เมื่อจำแนกความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษออกเป็นหัวข้อทำให้เห็นว่ารู้ด้านคำศัพท์หัวข้อใดบ้างของนักเรียนที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการพัฒนาสูงขึ้นหลังจากการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริง ผลปรากฏดังแผนภูมิที่ 1 ทั้งนี้ ข้อสอบจำแนกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1. การแปลความหมาย
2. การนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยค

แผนภูมิที่ 1 ความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำแนกเป็น 2 หัวข้อ

* คะแนนก่อนและหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากแผนภูมิที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นหัวข้อจากแบบทดสอบวัดความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการความรู้ด้านคำศัพท์เพิ่มสูงขึ้นทั้ง 2 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการแปลความหมายคำศัพท์ ($x=14.7$) สูงกว่าการนำคำศัพท์ไปใช้ในประโยค ($x=13.08$) โดยคะแนนทั้ง 2 ด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ทั้งนี้ การที่คะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนสูงขึ้นจากก่อนเรียน อาจเนื่องมาจากเนื้อหาจากสื่อสภาพจริงที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้เป็นสื่อการอ่านร่วมกับการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์นั้น ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาที่มีความหลากหลาย และนักเรียนสามารถพบเห็นและอาจจะได้ในชีวิตประจำวัน จึงช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและรู้สึกอยากอ่าน ภาษาที่ใช้ในสื่อสภาพจริงก็เป็นภาษาในชีวิตจริงจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านและพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ในขณะเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Williams [12] และ Sanderson [16]

นอกจากนี้การนำสื่อสภาพจริงมาใช้เพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนนั้น ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Gou [13] ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับการอ่านแบบหลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนในชั้นเรียนปกติและได้รับมอบหมายให้อ่านสื่อสภาพจริงนอกเหนือชั้นเรียนสามารถพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ได้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนปกติเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับ Zoghi et al. [14] ที่ได้ศึกษาผลของการใช้สื่อสภาพจริงเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนที่เตรียมตัวสอบ IELTS ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อสภาพจริงในการพัฒนาคำศัพท์ และเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ว่าสื่อสภาพจริงสามารถช่วยพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ได้

2. ผลการศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนผ่านไป 2 และ 4 สัปดาห์

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์

กลุ่มตัวอย่าง 40 คน	ความคงทน 2 สัปดาห์		ความคงทน 4 สัปดาห์		Mean Differences	t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
Vocabulary Retention	25.78	4.99	24.98	5.90	0.80	2.929	0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์ กับ 4 สัปดาห์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์เท่ากับ 25.78 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.99 ส่วนคะแนนค่าเฉลี่ยหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 4 สัปดาห์เท่ากับ 24.98 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.90 ซึ่งตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับทักษะการอ่านมีความคงทนในการจำคำศัพท์ไม่แตกต่างกัน แม้จะผ่านระยะเวลา 2 และ 4 สัปดาห์หลังการทดลองไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการใช้สื่อสภาพจริงร่วมกับทักษะการอ่านนั้นช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารในสภาพที่เป็นจริงได้และจะมีการใช้รูปภาพที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ [17] และจากการที่ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดคำศัพท์เพิ่มเติมหลังจากที่นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์เป้าหมายสื่อสภาพจริงแต่ละบทเรียนไปแล้ว อาจช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้มากขึ้น การที่คะแนนเฉลี่ยในการทดสอบหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 4 สัปดาห์ลดลงมากกว่าหลังสิ้นสุดการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์นั้น เกิดจากการที่นักเรียนไม่ได้ทบทวนบทเรียนหลังจากการทดลองสิ้นสุดไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Schmitt [18] ที่ว่า ความจำจะสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ล่วงไปแล้ว ความจำระยะสั้นถ้าได้ทบทวนอย่างสม่ำเสมอก็จะกลายเป็นความจำระยะยาวได้ แต่ถ้าหากไม่ได้ทบทวนก็จะทำให้ลืมได้

นอกจากนี้ การนำสื่อสภาพจริงมาใช้เพื่อพัฒนาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนนั้น ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Aidinlou [19] ที่ได้นำสื่อสภาพจริงประเภทสื่อวีดิทัศน์ที่มีคำอธิบายได้ภาพมาใช้เพื่อพัฒนาความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชาวอิหร่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อสภาพจริงประเภทสื่อวีดิทัศน์ที่มีคำอธิบายได้ภาพมีความคงทนในการจำคำศัพท์ที่ดีและนานกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wilaiwan [20] ที่ศึกษาผลของความคุ้นเคยทางเนื้อหาต่อการเรียนรู้คำศัพท์และความทรงจำความหมายคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการอ่านข่าวจากสื่อสภาพจริงหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่สอง วิชาเอกภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความคุ้นเคยกับเนื้อหาของบทอ่านส่งเสริมการจดจำความหมายของคำศัพท์ที่เรียนรู้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการใช้สื่อสภาพจริงสามารถช่วยส่งเสริมความรู้ด้านคำศัพท์ และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ในการทำวิจัยควรมีการทำแบบทดสอบย่อยเพื่อดูผลการพัฒนาการความรู้ด้านคำศัพท์เป็นระยะ ๆ ระหว่างการทดลอง
2. ควรมีการศึกษาเทคนิคในการจดจำคำศัพท์ที่ช่วยพัฒนาการความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนร่วมกับสื่อสภาพจริง
3. ในการเลือกสื่อสภาพจริงมาใช้ในการพัฒนาการความรู้ด้านคำศัพท์ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกสื่อสภาพจริง โดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียน
4. ควรมีการศึกษาใช้สื่อสภาพจริงเพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการพูด ทักษะการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] McKay, S. L. (2002). *Teaching English as an international language: rethinking goals and approaches*. Oxford: Oxford University Press.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [3] Alderson, J.C. (1984). Reading in a foreign language: A reading problem or a language problem?. In J. C. and A. H. Urquhart (Eds.). *Reading in a foreign language* (pp. 1-27). New York: Longman.
- [4] Laufer, B. (1991). How much lexis is necessary for reading comprehension?. In P. Arnaud and H. Bejoint (Eds.), *Vocabulary and applied linguistics*. London: Macmillan.
- [5] Wilkins, D.A. (1972). *Linguistics in Language Teaching*. London: Arnold.
- [6] Lightbown, P., and Spada, N. (1990). "Focus on form and corrective feedback in communicative language teaching: Effects on second language learning", *Studies in Second Language Acquisition*. 12(4), 429-488.
- [7] Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University.
- [8] Stahl, S. A. and Nagy, W. E. (2006). *Teaching word meanings*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- [9] สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2559). *ผลสอบ O-NET ม.6*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.niets.or.th/>
- [10] มัทนา ไชยกุมาร. (2553). *ผลการฝึกสมาธิ (ไตรสิกขา) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษเรื่องทักษะการอ่าน คำศัพท์ภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [11] ทนุ เตียวรัตนกุล (2553). *Book of Mini A-net and O-net for Entrance*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา
- [12] Williams, E. (1994). *Reading in the language classroom* (8th ed). London: MacMillan.
- [13] Guo, S. (2012). *Using authentic materials for extensive reading to promote English proficiency*. *English Language Teaching*. 5(8). Retrieved 15 September, 2016, from <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article>.
- [14] Zoghi, M., Moradian, F. and Kazemi, A. (2014). *The Effects of Authentic Materials Vocabulary Development*. Retrieved August 20, 2016, from <http://ijllalw.org/finalversion5431.pdf>.
- [15] Nation, I. S. P. (2008). *Teaching vocabulary*. Boston: Heinle.
- [16] Sanderson, P. (1999). *Using Newspaper in the Classroom*. New York: Cambridge University
- [17] Richards, J. C. and Rogers, T. S. (1986). *Approaches and methods in language teaching: A description and analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [18] Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

- [19] Aidinlou, N. A. (2016). **Short - term and Long - term Retention of Vocabulary through Authentic Subtitled Videos**. Retrieved March 27, 2017 from <http://www.journals.aiac.org.au/index.php/alls/article/view/2546>.
- [20] Wilaiwan, L. (2012). **Incidental vocabulary acquisition through newspaper reading: the impact of familiarity**. Retrieved March 27, 2017 from <http://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9278/1/3989.pdf>.

งานวิจัยสร้างสรรค์: ‘เดอะฟีโนมีนอน’ สำหรับแซกโซโฟน และวงวินซิมโฟนี Part II

The Music Creative Research: ‘The Phenomenon’ for Saxophone and Wind Symphony Part II

ประยัต ศุภจิตรา^{1*}

Prayat Supajitra^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยสร้างสรรค์ เดอะฟีโนมีนอน สำหรับแซกโซโฟนและวงวินซิมโฟนี ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงบุหลันลอยเลื่อนพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บทประพันธ์นี้ประพันธ์สำหรับรูปแบบการบรรเลงแรปโซดิกสวิตสำหรับแซกโซโฟนที่มีการรวมวงดนตรีในรูปแบบวงซิมโฟนีขนาดใหญ่ ทั้งนี้ บทประพันธ์เดอะฟีโนมีนอน ในท่อนกลาง (Moderato) ได้นำเสนอโดยใช้เทคนิคการเล่นถอยหลังส่วนย่อยของทำนอง ท่อนแรก (Allegro) ได้นำเสนอโดยใช้เทคนิคการขยายส่วนลักษณะจังหวะของทำนองหลัก และท่อนจบ (Allegretto) ใช้เทคนิคการย่อส่วนลักษณะจังหวะ ซึ่งทั้งสามท่อนที่มีลักษณะเฉพาะจะถูกนำมาเชื่อมและนำเสนออยู่ในท่อนที่สาม (Scherzo) โดยรูปแบบการบรรเลงเพลงแรปโซดิกสวิตถูกนำมาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์กับลักษณะของบทเพลงนี้ เพื่อนำไปสู่จินตนาการขั้นสูง บทประพันธ์นี้ยังทำให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของเสียงของแซกโซโฟนกับวงซิมโฟนี มีความยาวประมาณ 45 นาที นอกจากนั้น ผู้ประพันธ์ยังได้รับแรงบันดาลใจในเรื่องเทคนิคการเล่นเครื่องดนตรีและหน้าทับของเพลงพื้นบ้านภาคใต้มาใช้เป็นเครื่องมือในการประพันธ์ บทเพลงแรปโซดิกสวิตนี้จึงนับเป็นบทเพลงที่ประพันธ์โดยเกิดจากการใช้จินตนาการ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ใช้การบูรณาการโดยการผสมผสานระหว่างความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยที่มีบทบาทสำคัญในการประพันธ์ทั้งหมด

คำสำคัญ: งานวิจัยสร้างสรรค์ เดอะฟีโนมีนอน

Abstract

The Creative Music Research: ‘The Phenomenon’ for Saxophone and Wind Symphony is the music composition inspired by the Thai spectacularly traditional masterpiece namely “Bulun Loy Luen” the music which was composed by “Phra Phutthaloetla Naphalai” (1767-1824, King Rama II of Chakri Dynasty). His majesty had taken a forgotten melodic fragment called “Bulun Loy Luen” whereby it was delicately developed and well-crafted designed to be the newly written master piece. The Phenomenon is also the composition that preserved the original theme by presenting as the retrograde fragment of the middle section (Moderato), The first section has been presented as the augmentation of the main theme (Allegro), and the finale section is the diminution of the them (Allegretto). Those three unique sections have been connected by the transition which was presented as the third section (Scherzo). The form of rhapsodic suite has been applied in order to utilize the character piece into a highly imaginative idea of form, moreover making it suits to the color between Saxophone and Wind Symphony. The entire duration of the piece is approximately 45 minutes. The composer has been inspired by the musical performing techniques and the variety of improvising rhythmic patterns, which has naturally been used in southern Thai folk music as a composing material. This rhapsodic suite is derived from imaginative ideas of composing. Meanwhile, the integration by combining between creative ideas and composing techniques of contemporary music has played a vital role in the entire composition.

Keywords: Creative Research, The Phenomenon

¹ อ.ดร., สาขาดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Lecturer, Dr., Music, Faculty of Fine Arts, Thaksin University, Songkha, 90000

* Corresponding author: E-mail address: yat_osk114@yahoo.com

บทนำ

ในการประพันธ์เพลงครั้งนี้ ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการที่พระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ทรงให้ความสำคัญและส่งเสริมการดนตรีมาตั้งแต่ในสมัยอดีต แสดงให้เห็นว่าดนตรีและการประพันธ์เพลงเป็นศิลปะและเป็นศาสตร์ที่สำคัญและได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงโปรดดนตรีไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งขอสามสาย เมื่อทรงว่างจากพระราชกรณียกิจ พระองค์มักจะทรงโปรดขอสามสายอยู่เสมอ ถ้าไม่ร่วมวงก็จะทรงเดี่ยวด้วยพระองค์เอง เพลงพระราชนิพนธ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ เพลงบุหลันลอยเลื่อน ตามที่ได้มีการกล่าวอ้างถึงประวัติที่มาของเพลงนี้ กล่าวกันว่า ในคืนวันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงขอสามสายคืนหนึ่งที่ทรงโปรดมากพระราชทานนามว่า “ขอสายฟ้าฟาด” ในคืนวันนั้นหลังจากพระองค์ทรงขอสามสายจนตีกแล้วเสด็จเข้าที่บรรทมทรงพระสุบินว่า “ได้เสด็จไปที่สวยงามแห่งหนึ่ง ทอดพระเนตรเห็นดวงจันทร์ค่อย ๆ ลอยเคลื่อนเข้ามาใกล้พระองค์ทีละน้อย และสาดแสงไปทั่วบริเวณ ทันใดนั้น ปรากฏเป็นเสียงทียดนตรีแว่วกังวานหวานไพเราะเสนอพระกรรมเป็นที่ยิ่ง พระองค์เสด็จประทับทอดพระเนตรและทรงตั้งพระทัยสดับเสียงดนตรีอันไพเราะเป็นเวลานาน จากนั้นดวงจันทร์ก็ค่อย ๆ ลอยเลื่อนเคลื่อนห่างออกไปในท้องฟ้าพร้อมสำเนียงเสียงดนตรีก็ค่อย ๆ เบาจากห่างหายไป เมื่อตื่นบรรทมพระองค์จึงได้โปรดให้ตามเจ้าพนักงานดนตรีเข้ามาต่อเพลงไว้ในยามราตรีนั่นเอง พระราชทานนามว่า “เพลงบุหลันลอยเลื่อน” หรือ “เพลงบุหลันลอยฟ้า” หรือ “เพลงทรงพระสุบิน” หรือ “เพลงสรรเสริญพระจันทร์” ซึ่งได้มีการนำท่วงทำนองจากพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนามาขับร้องประกอบ [1] นอกจากนี้ บทเพลงนี้ยังถูกนำไปใช้เป็นเพลงสรรเสริญพระบารมีในสมัยหนึ่ง จนกระทั่ง มีเพลงสรรเสริญบารมีทำนองสากลเกิดขึ้น [2] จากที่กล่าวมาข้างต้น พระราชนิพนธ์ก็ทรงคุณค่าทั้งด้านภาษาวรรณศิลป์และคีตศิลป์ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแผ่นดิน

ในการประพันธ์เพลงครั้งนี้ ได้รับแรงบันดาลใจจากเพลงบุหลันลอยเลื่อน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และได้นำลักษณะเด่นของเครื่องดนตรีและเพลงพื้นบ้านภาคใต้มาใช้พัฒนาและนำเสนอออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ โดยเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้มีลักษณะเด่นคือใช้เครื่องตีเป็นหลัก ส่วนลีลาของเครื่องดนตรีพื้นบ้านมีจังหวะกระชั้นชิด หนักแน่น เฉียบขาด รุกเร้าใจ เอาจริงเอาจัง สอดคล้องกับลักษณะนิสัยของชาวภาคใต้ที่มีความหนักแน่น เด็ดขาด [3]

ทั้งนี้ จะเห็นว่าเป็นการประพันธ์เพลงที่นำลักษณะเด่นมาผสมผสานเข้าไว้ด้วยกัน คือ ลีลาอ่อนหวานของเพลงไทยเดิม และลีลาจังหวะที่หนักแน่นของเพลงพื้นบ้านภาคใต้ นำเสนอในรูปแบบของดนตรีตะวันตก

นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์เพลงยังได้รับแรงบันดาลใจจากบทเพลงต่าง ๆ เช่น Concerto for Alto Saxophone and Wind Symphony ของ Paul Creston, Concerto for Saxophone and Wind Symphony ของ Ingolf Dahl, Scaramouche for Saxophone ของ Darius Milhaud ฯลฯ เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงที่หลากหลาย ทั้งลุ่มลึก และอ่อนหวานโดยใช้กลวิธีรูปแบบต่าง ๆ ในลีลาของดนตรีคลาสสิกผสมผสานกับดนตรีแจ๊ส

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ศึกษาทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลง [4]

1. วางโครงสร้างของผลงานการประพันธ์และจัดสังคีตลักษณ์
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - กำหนดขอบเขตการประพันธ์เกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่ใช้ และระยะเวลาเพื่อเรียบเรียงบทเพลงประเภทเรปโซดิกสวิตเท่านั้น
 - เลือกเสียงเครื่องดนตรีที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้ฟังได้ฟังและเกิดความรู้สึก
 - กำหนดทำนองหลัก โดยนำแนวคิดมาจากเพลงเพลงบุหลันลอยเลื่อน
 - บทเพลงนี้ ผู้ประพันธ์ใช้เทคนิคการพัฒนาแนวทำนองเป็นหลัก โดยมุ่งสื่อถึงความเป็นดนตรีบริสุทธิ์ (Absolute Music)
 - นำทำนองหลักมาใช้ในบทบาทต่าง ๆ กัน มีทั้งกลับมาเป็นทำนองหลักในบางช่วงและเป็นทำนองรองบ้างสลับกันไป
 - ใช้การเดินเสียงประสานจากกลุ่มคอร์ดซึ่งผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจมาจากบทเพลงคลาสสิกและประสบการณ์ในการเล่นดนตรีแจ๊ส โดยคำนึงถึงแนวทำนองที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง
 - วางกรอบบทประพันธ์ในรูปแบบและแนวเพลงตามแนวทางที่กำหนดมาในข้างต้น
3. สรุปผลงาน
4. เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

ผลการศึกษา

บทประพันธ์เพลงสร้างสรรค์บทใหม่นี้ เป็นผลงานการประพันธ์เพื่อส่งเสริมศิลปะทางด้านดนตรี เผยแพร่แนวความคิดในการใช้เทคนิคคีตปฏิภาณในการประพันธ์เพลงและการนำมาใช้ในการแสดงเดี่ยว และเผยแพร่บทประพันธ์เพลงและวิธีการประพันธ์เพลงในทางวิชาการ ทั้งทางด้านการแสดงคอนเสิร์ตและการเผยแพร่เป็นบทความวิชาการในวารสารระดับชาติและนานาชาติ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร

การวิเคราะห์บทเพลงที่ประพันธ์ Part 2

ภาพที่ 1 บทประพันธ์ท่อน 2 นี้เริ่มด้วยกลุ่มเครื่องลมไม้ ยูโฟเนียม และดับเบิลเบสลากโน้ตยาว เครื่องดนตรีเดี่ยว แซกโซโฟน มีการนำเอาโมติฟ D โดเรียน ซึ่งถือเป็นโมติฟหลักโมติฟหนึ่งในโมติฟเพลงโบสถ์ มีโครงสร้างเหมือนการไล่คีย์ชาวบนเปียโน ซึ่งเริ่มจากโน้ต D และบันไดเสียงโครมาติก (Chromatic Scale) มาใช้ในการพัฒนาทำนอง

ภาพที่ 2 แซกโซโฟนบรรเลงทำนองหลัก 4 ห้อง โดยมีเครื่องดนตรีคลาริเน็ต อัลโตแซกโซโฟน เทเนอร์แซกโซโฟน ยูโฟเนียม ดับเบิลเบสบรรเลงดนตรีประกอบ (Accompaniment) และทอม-ทอม สอดแทรกกับทำนองหลักเพื่อให้เกิดสีสัน

ภาพที่ 3 มีการนำ Motive ของการแสดงลูกเล่นของเครื่องแสดงเดี่ยวมาเล่นลือโดยวง ใช้เทคนิคการไล่เลียนกัน (Imitation) โดยใช้เครื่องดนตรีฟลูตและโอโบแสดงลักษณะเป็นประโยคถาม-ตอบ เล่นตอบรับกับทำนองเดี่ยวของแซกโซโฟน แล้วค่อยเปลี่ยนกุญแจเสียง (Modulation) ไปหาคอร์ด D ทบเจ็ดโดมิแนนท์ (Dominant Seventh Chord) เป็นช่วงเชื่อม (Transition) เพื่อไปหาคีย์ G ไมเนอร์

ภาพที่ 4 ปรากฏทำนองของแซกโซโฟนบรรเลงในลักษณะ Improvisation

ภาพที่ 5 ฟลูต โอโบ บาสซูน ทริมเบ็ต บรรเลงในลักษณะทางแปร (Variation) โดยนำมาจากทำนองหลัก ในส่วนของแซกโซโฟนบรรเลงโดยใช้ลักษณะของภาษาดนตรีแจ๊สโดยใช้ความเข้มเสียง (Dynamic) เสียงดังแล้วค่อยเบาลง

ภาพที่ 6 แซโซโฟนกลับมาบรรเลงทำนองหลัก โดยมีโอโบและบาสซูนบรรเลงเสริมแนวทำนอง ซึ่งในแนวทียูโฟเนียม กับดับเบิลเบสบรรเลงนั้นมีลักษณะของกลุ่มโน้ต 3 ตัวที่ต้องเล่นให้อยู่ในกรอบจังหวะของโน้ต 2 ตัว (Triplet) เพื่อให้เกิดความน่าสนใจกับบทเพลงในท่อนนี้

สรุปผล

การสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง ‘เดอะฟิโนมินอน’ สำหรับแซโซโฟนและวงวีนซิมโฟนีในรูปแบบแรปโซดิกสวิต สำหรับเครื่องดนตรีประเภทแซโซโฟนในรูปแบบดนตรีบริสุทธิ์และต้องการนำเสนอถึงวิธีการประพันธ์ในรูปแบบดนตรีที่แสดง ไหวพริบปฏิภาณ ที่มีรูปแบบเป็นนวัตกรรมร่วมสมัย มีการเรียบเรียงให้จิตรพิสดาร ใช้แสดงความสามารถและมีมีระดับสูง ของนักดนตรีที่ผสมผสานเข้ากับเทคนิคการประพันธ์เช่น การซ้ำ การไล่เลียง และกลวิธีรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการประพันธ์ โดยมุ่งเน้นการสอดประสานเครื่องดนตรีเดี่ยวและวงวีนซิมโฟนีเป็นสำคัญ

บทประพันธ์เพลงสร้างสรรค์เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการประพันธ์เพลง นิสิตและนักศึกษาสาขาดนตรี สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาด้านดนตรีและการประพันธ์เพลง ถือเป็นผลงานวิจัยที่มุ่งนำเสนอเพื่อให้ เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการด้านดนตรีในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ผลงานเพลงไทยให้มีลักษณะ เป็นสากล ผู้ชมการแสดงคอนเสิร์ตตระหนักและเข้าใจตลอดจนเห็นคุณค่าของเพลงไทยเดิมที่สามารถประยุกต์เข้ากับดนตรี ท้องถิ่นและสามารถนำเสนอในรูปแบบดนตรีที่มีความเป็นสากลได้

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยโครงการวิจัยเงินรายได้มหาวิทยาลัยทักษิณ กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ประเภททุนวิจัยตามยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559

เอกสารอ้างอิง

- [1] อเนก นาวิกมูล. (2550). เพลงพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- [2] วัฒนธรรม, กระทรวง. (2557). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวง วัฒนธรรม.
- [3] สมพงษ์ กาญจนผลิน. (2555). ดนตรีไทย ประวัติเพลง บทร้องและโน้ตเพลง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [4] วีระชาติ เปรมานนท์. (2537). ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผลกระทบจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนต่อต้นทุนการผลิตของธุรกิจอาหาร ฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย Effects of the Trade Liberalization in the ASEAN Community on SMEs' Production Costs between Songkhla, Thailand and Kedah, Malaysia

คมวิทย์ ศิริธร^{1*}
Komwit Siritorn^{1*}

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ของปัจจัยภายใต้บริบทของการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนที่กำหนดต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานของธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ขนาดเล็กทั้งที่ผลิตประเภทสินค้าขั้นกลางและขั้นสุดท้ายเป็นหลัก เปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียในครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาไม่ได้รับประโยชน์ด้านต้นทุนต่ำจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนมากนัก เนื่องจากเน้นส่งออกอาหารฮาลาลชนิดขั้นกลางไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเป็นหลัก ในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์กลับได้รับประโยชน์จากต้นทุนที่ลดลงซึ่งเป็นผลมาจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะ จากการกำจัดข้อกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Nontariff barriers) ทำให้สามารถส่งออกสินค้าขั้นสุดท้ายให้กับกลุ่มประเทศในอาเซียนได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ขนาดเล็กในจังหวัดสงขลาจึงควรเน้นขยายฐานลูกค้าในประเทศกลุ่มอาเซียน และเพิ่มสัดส่วนของการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายมากขึ้นเพราะช่วยให้ผู้ประกอบการในสงขลาได้ประโยชน์จากการค้าในประชาคมอาเซียนและเป็นการส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันในเวทีสากลด้วย

คำสำคัญ: การค้าชายแดน ธุรกิจขนาดเล็ก อาหารอิสลาม

Abstract

The study of factors influencing an average cost per labor of small enterprises under trade liberalization in the ASEAN Community comparing between Songkhla, Thailand and Kedah, Malaysia is indicated that the Songkhla SMEs could not take benefit from the trade liberalization in the ASEAN Community as they have been focusing on selling intermediate goods mainly in domestic and exporting to countries outside ASEAN. Vice Versa, The Kedah SMEs could gain more than Songkhla SMEs as ASEAN countries because their main markets produce both intermediate and finished goods for sale as well. Hence, when non-tariff barriers are eliminated due to the trade liberalization, the Kedah SMEs could increase their sale, remarkably. For these reasons, to boot up Halal food SMEs in Songkhla, the government should encourage them to extend markets to ASEAN countries and increase a portion of producing finished goods in order to gain benefit from the trade liberalization and strengthen their ability to compete in international markets.

Keywords: Border Trade, Small Enterprise, Islamic Food

¹ อ.ดร., โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา 90000

¹ Lecturer, Dr., Program of Economics, Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: E-mail address: komwit.siritorn@gmail.com

บทนำ

การค้าระหว่างประเทศมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องในทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ ธุรกิจที่ทำการค้าระหว่างประเทศมีทั้งที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยเฉพาะการเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือเรียกว่า Small and Medium Enterprises (SMEs) ตามนิยามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แยกตามขนาดและมูลค่าสินทรัพย์ถาวร วิสาหกิจขนาดย่อม หมายถึง หน่วยธุรกิจซึ่งมีกิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคนหรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินห้าสิบล้านบาท แต่ถ้าเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง หมายถึงหน่วยธุรกิจซึ่งมีกิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท ทั้งนี้ ในปัจจุบันถือได้ว่าธุรกิจ SMEs มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศในอาเซียนเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยเองมีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด [1] ดังนั้น จึงนับได้ว่าธุรกิจ SMEs มีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เนื่องจากการกระจายตัวตามภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่เท่านั้น

อย่างไรก็ดี จากการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนยิ่งทำให้การค้าและการขนส่งเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนต่างทำข้อตกลงเปิดการค้าเสรีระหว่างกันโดยการกำจัดกีดกันทางการค้าทั้งในรูปแบบของภาษีการค้า (Tariff Barriers) และที่ไม่อยู่ในรูปแบบภาษีการค้า (Non-Tariff barriers) ให้หมดไปเพื่อมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันในอาเซียน [2] จากเงื่อนไขดังกล่าวย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความต้องการสินค้า โครงสร้างสินค้า ต้นทุนการผลิตสินค้า โดยเฉพาะกับประเทศที่มีพรมแดนติดกันอย่างประเทศไทยและมาเลเซีย ซึ่งทำให้การค้าระหว่างประเทศทั้งในส่วนของการค้าสินค้าขั้นสุดท้าย และสินค้าขั้นกลางที่ใช้เป็นวัตถุดิบเพิ่มขึ้น เนื่องจากความได้เปรียบด้านการขนส่งที่ใกล้และสะดวกกว่าการส่งไปประเทศที่ตั้งอยู่ห่างไกล

การซื้อขายสินค้าและวัตถุดิบระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ภายใต้ความร่วมมือทางการค้าและข้อตกลงด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานจึงอาจส่งผลต่อโครงสร้างต้นทุนการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการในสองประเทศ ซึ่งนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจโดยเฉพาะในธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงในพื้นที่ชายแดนระหว่างจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ความต้องการบริโภคอาหารฮาลาลในพื้นที่จึงมีปริมาณมากเช่นกัน โดยปัจจุบันมาเลเซียมีประชากรประมาณ 30 ล้านคน แต่ประชากรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลามทำให้มาเลเซียเป็นตลาดอาหารฮาลาลขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามการที่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลไทยหรือมาเลเซียจะสามารถแข่งขันในธุรกิจอาหารฮาลาลได้นั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงผลกระทบต่อโครงสร้างต้นทุนการผลิตของตนที่อาจเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการที่ประเทศทั้งสองเข้าร่วมในประชาคมอาเซียนซึ่งให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีทางการค้าโดยการกำจัดกีดกันทางการค้าทั้งแบบรูปแบบภาษีและมิใช่ภาษี

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษานี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางการค้าในประชาคมอาเซียนที่มีต่อต้นทุนการผลิตสินค้าของธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ทั้งแบบสินค้าขั้นกลางและสินค้าขั้นสุดท้ายในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย พร้อมเปรียบเทียบให้เห็นถึงประโยชน์จากการค้าเสรีที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ประกอบการแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนาธุรกิจอาหารฮาลาลโดยเฉพาะอาหารฮาลาลประเภทไก่ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนที่มีต่อผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ขนาดเล็ก เปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าขั้นกลางเป็นหลักในสงขลา ประเทศไทยและรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการค้าเสรีในประชาคมอาเซียนที่มีต่อผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ขนาดเล็ก เปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเป็นหลักในสงขลา ประเทศไทยและรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของธุรกิจ SMEs ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ พบว่ามีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลผลิตของธุรกิจ SMEs ต่อ GDP ประเทศไทย ในปี 2556 มีมูลค่าสูงถึง 4,454,939.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37 [3] ทั้งนี้ประเภทของธุรกิจ SMEs ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ธุรกิจอาหาร เครื่องจักรกล ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม บรรจภัณฑ์และผลิตภัณฑ์พลาสติก และ อัญมณีและเครื่องประดับ ดังนั้นหากธุรกิจ SMEs ในระดับท้องถิ่นได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องย่อมส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นเองและระดับชาติด้วยเช่นกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นพัฒนา SMEs ในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพราะมีการค้าขายทั้งในและนอกพื้นที่เช่น ค้าขายกับรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

ทั้งนี้ พบว่าในปี 2555 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและมาเลเซีย สูงถึง 793,328 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 5.8 โดยแบ่งเป็นการส่งออก 383,709.31 ล้านบาท และการนำเข้า 409,618.69 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงการขาดดุลการค้าของประเทศไทยต่อมาเลเซีย แต่หากพิจารณาเฉพาะดุลการค้าระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ณ ด้านตรวจสินค้า ระหว่างจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ในปี 2555 พบว่ามีดุลการค้าเป็นแบบเกินดุลเป็นจำนวน 87,804.71 ล้านบาท [4] แสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบทางการค้าของผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดสงขลาต่อคู่ค้าในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะ ผู้ประกอบการ SMEs ประเภทอาหารฮาลาล ซึ่งได้เปรียบในเรื่องของการผลิตวัตถุดิบของอาหารฮาลาล เช่น โกสต เป็นต้น ในขณะที่มาเลเซียเองเน้นการผลิตและส่งออกสินค้าฮาลาล แบบแปรรูปมากกว่าไทย [5]

จากความแตกต่างด้านปัจจัยการผลิตและจุดมุ่งเน้นของผลิตภัณฑ์ที่ต่างกันของทั้งสองประเทศ ย่อมมีผลต่อต้นทุนการผลิตของธุรกิจแตกต่างกันด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะ เมื่อประเทศไทยและมาเลเซียต่างจำเป็นต้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยแล้ว ย่อมทำให้โครงสร้างของการผลิตสินค้าได้รับผลกระทบไปด้วย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี ตลอดจนแรงงานมีฝีมือที่ได้รับการอนุญาตให้เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศอย่างเสรีด้วยเช่นกัน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนการผลิตปรับตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลง ขึ้นกับโครงสร้างต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการแต่ละราย ทั้งนี้ จากงานวิจัยของ Grossman และ Krueger [6] ซึ่งศึกษาผลกระทบของการรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในอเมริกาเหนือ เพื่อเปิดเป็นเขตการค้าเสรี (North American Free Trade Area) หรือที่เรียกว่า NAFTA พบว่าการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจหลัก ๆ สามด้านคือ 1) ผลกระทบเชิงขนาด (Scale Effect) ซึ่งเป็นผลกระทบจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ อันเนื่องจากการขยายตัวในภาคการผลิตเพื่อตอบสนองต่อการค้าการลงทุนที่เพิ่มขึ้น 2) ผลกระทบเชิงการประกอบประกอบการผลิต (Composition Effect) อันเป็นผลจากการปรับการใช้ปัจจัยการผลิตที่สะท้อนต้นทุนต่ำลงของผู้ผลิต เนื่องจากการค้าเสรีทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศคู่ค้า ทำให้ประเทศคู่ค้าได้ประโยชน์จากการใช้ปัจจัยการผลิตที่ถูกลง และ 3) ผลกระทบเชิงเทคนิค ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนหรือการเรียนรู้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อภาคการผลิต จากประเทศคู่ค้า ส่งผลให้การผลิตมีต้นทุนที่ต่ำลงเพราะเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นภายใต้ต้นทุนเท่าเดิม นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Garcia [7] ซึ่งศึกษาผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศต่อธุรกิจ SMEs ในประเทศด้อยพัฒนากับประเทศคู่ค้าที่พัฒนาแล้วกรณีศึกษาการค้าของธุรกิจ SMEs ในประเทศเม็กซิโก กับกลุ่มประเทศยุโรปยังพบว่า โอกาสที่ธุรกิจ SMEs ในประเทศเม็กซิโก จะได้เปรียบจากการค้ากับกลุ่มประเทศยุโรปนั้น เป็นอิสระจากระดับของการเจริญเติบโตและการพัฒนาของประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แม้ว่าธุรกิจ SMEs ในประเทศเม็กซิโก จะมีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าประเทศคู่ค้าอย่างยุโรป แต่ก็ยังสามารถได้เปรียบทางการค้ากับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วได้ แต่การที่ยังไม่สามารถได้เปรียบทางการค้าในปัจจุบัน ก็เพราะขาดการสนับสนุนและส่งเสริมโดยเฉพาะจากภาครัฐ ทำให้ ธุรกิจ SMEs ในประเทศเม็กซิโก ไม่มีความพร้อมต่อการทำการค้ากับต่างประเทศ เช่นขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการขนส่งสินค้า (Logistics) ขาดเงินทุนหรือเครดิตทางการค้า ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในกลุ่มประเทศยุโรป ในด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เองก็มีผลต่อความพร้อมต่อการแข่งขันในตลาดโลกด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ขนาดของธุรกิจ อายุของธุรกิจ จำนวนแรงงานฝีมือในธุรกิจ การแสดงความเป็นเจ้าของของธุรกิจ และตำแหน่งที่ตั้งของธุรกิจ เป็นต้น [8]

ดังนั้น การพิจารณาแนวทางการพัฒนาธุรกิจ SMEs จึงจำเป็นต้องรู้และเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการแข่งขันทั้งในบริบทของตลาดในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยภายนอก เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ระดับของเทคโนโลยีการผลิต นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น และปัจจัยภายใน เช่น ความรู้ความเข้าใจตลาดสินค้าและบริการของตน ศักยภาพของผู้ประกอบการ และต้นทุนการผลิตสินค้า เป็นต้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา

ทางด้านของศักยภาพทางการผลิตสินค้า ผ่านทางการศึกษาต้นทุนการผลิตภายใต้การเปิดการค้าเสรีในประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะในธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน เช่น แรงงาน เทคโนโลยี กำแพงภาษี และ ข้อกีดกันทางการค้าร่วมด้วย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาในเชิงการเปรียบเทียบให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ขนาดเล็กในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ขนาดเล็กในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย จากการเปิดเสรีการค้าในประชาคมอาเซียน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยดังลำดับต่อไปนี้

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงคำนวณด้วยสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน [9] ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 ตัวอย่าง แต่เพื่อให้งานวิจัยมีความแม่นยำมากขึ้น ผู้วิจัยจึงปรับเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาล ประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทยจำนวน 120 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียจำนวน 120 ราย รวมทั้งสิ้น 240 ตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการสุ่มแบบบังเอิญตามโควตาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลในพื้นที่จังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย โดยแบ่งองค์ประกอบของแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน คือ (1) ส่วนคำถามด้านภูมิหลังหรือคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง (2) ส่วนคำถามด้านต้นทุนการผลิต ซึ่งแยกเป็นด้านต้นทุนคงที่หรือต้นทุนที่ไม่มีสามารถเปลี่ยนแปลงได้แม้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดการผลิต และต้นทุนผันแปรหรือต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงขนาดการผลิต [10] โดยในส่วนของต้นทุนคงที่ ในที่นี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อจัดซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ที่จำเป็นในการผลิต ต้นทุนผันแปร ในที่นี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน วัตถุดิบ และด้านดำเนินการ

สถิติในการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ของผู้ประกอบการขนาดเล็กในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือทางสถิติ คือการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรตาม คือ ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงาน และมีตัวแปรอิสระ คือ ระดับความเสรีทางการค้าอันเกิดจากการกำจัดข้อกีดกันทางภาษีในความคิดของผู้ประกอบการ ระดับความเสรีทางการค้าอันเกิดจากการกำจัดข้อกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีในความคิดของผู้ประกอบการ ระดับการสนับสนุนจากภาครัฐ ระดับความสะดวกด้านขนส่ง ระดับความรู้และเข้าใจอาเซียน สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียน สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ จากการศึกษาของ คมวิทย์ ศิริธร [5] พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ มีการเลือกประเภทสินค้าที่ผลิตเป็นหลักแตกต่างกันระหว่างสินค้าชั้นกลาง เช่น ไก่สด ไก่ชิ้นตัดแต่ง และสินค้าชั้นสุดท้าย เช่น ไก่ปรุงรส ไก่แช่แข็ง โดยผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีการมุ่งเน้นผลิตสินค้าประเภทชั้นกลางเป็นหลัก ในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์มีการผลิตสินค้าชั้นกลางและชั้นสุดท้ายด้วย ดังนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ในการศึกษานี้จึงแยกพิจารณาความสัมพันธ์ตามกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มประเภทสินค้าที่ผลิต อันได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาที่ผลิตสินค้าชั้นกลาง กลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาที่ผลิตสินค้าชั้นสุดท้าย กลุ่มผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่ผลิตสินค้าชั้นกลาง และกลุ่มผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่ผลิตสินค้าชั้นสุดท้าย ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการความสัมพันธ์ของต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่เฉลี่ยต่อแรงงานได้ดังนี้

$$\text{AvgCost/labor} = \beta_0 + \beta_1\text{FTB} + \beta_2\text{NTB} + \beta_3\text{GovSupport} + \beta_4\text{Logistics} + \beta_5\text{ASEANknow} + \beta_6\text{ExportExASEAN} + \beta_7\text{ExportInASEAN} + e$$

โดยที่	
AvgCost/labor	คือ ต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงาน
FTB	คือ ระดับความเสรีทางการค้าอันเกิดจากการกำจัดข้อกีดกันทางภาษีในความคิดผู้ประกอบการ
NTB	คือ ระดับความเสรีทางการค้าอันเกิดจากการกำจัดข้อกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีในความคิดผู้ประกอบการ
GovSupport	คือ ระดับการส่งเสริมจากภาครัฐ
Logistics	คือ ระดับความสะดวกในการขนส่ง
ASEANknow	คือ ระดับความรู้ความเข้าใจอาเซียน
ExportExASEAN	คือ สัดส่วนของสินค้าส่งออกสินค้าไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียน
ExportInASEAN	คือ สัดส่วนของสินค้าส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียน
$\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4, \beta_5, \beta_6, \beta_7$	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร FTB, NTB, GovSupport, Logistics, ASEANknow, ExportExASEAN, ExportInASEAN ตามลำดับ
e	คือ ค่าคลาดเคลื่อน

ผลการศึกษา

ข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กทั้งที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียได้ถูกจัดเก็บโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก โดยนักวิจัยได้สุ่มเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา จำนวน 120 ราย และผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ จำนวน 120 รายเช่นกัน ผลการศึกษพบว่า ผู้ประกอบการโดยรวมมีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี โดยผู้ประกอบการไทยในจังหวัดสงขลา มีอายุเฉลี่ยประมาณ 43 ปี ในขณะที่ ผู้ประกอบการมาเลเซียในรัฐเคดาห์อายุเฉลี่ยประมาณ 45 ปี ทั้งนี้ ในส่วนของรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยทั่วไปผู้ประกอบการมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 158,148 บาท/เดือน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะจังหวัดสงขลาพบว่า มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 71,323 บาท/เดือน ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ ที่มีรายได้เฉลี่ยโดยประมาณ 244,972 บาท/เดือน ทั้งนี้ในส่วนของประสิทธิภาพการทำงานของผู้ประกอบการพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้ประกอบการทั้งในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์มีประสิทธิภาพการทำงานใกล้เคียงกัน คือ 13 ปี โดยประมาณ

สำหรับข้อมูลทางประชากรศาสตร์อื่น ๆ เช่น เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สัญชาติ และรูปแบบองค์กรธุรกิจนั้น ได้จัดแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่า ผู้ประกอบการขนาดเล็กประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ 73 ในขณะที่รัฐเคดาห์ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 66 โดยประมาณ สำหรับด้านระดับการศึกษา ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาซึ่งแตกต่างจากผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา แต่เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ประกอบการที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีพบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีจำนวนถึง 12 ราย ซึ่งมากกว่าผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่มีเพียง 2 รายเท่านั้น ในด้านของสถานภาพสมรสพบว่า ทั้งผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์มีสถานสมรสแบบสมรสแล้วหรือยังอยู่ด้วยกัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78 เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาเอง หรือในรัฐเคดาห์เอง นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาจำนวนมากกว่าร้อยละ 99 ถือสัญชาติไทย ในทำนองเดียวกันผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ มีสัญชาติมาเลเซีย ประมาณร้อยละ 96 ทั้งนี้ ผู้ประกอบการทั้งสอง ยังดำเนินกิจการแบบธุรกิจครอบครัวมากกว่าแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาจำแนกตามประเภทสินค้าชั้นกลางและขั้นสุดท้าย

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเสรีทางการค้าอันเนื่องมาจากการกำจัดกำแพงภาษี (TFB) และไม่ใช่กำแพงภาษี (NTB) ไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่เฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในสงขลาที่มีการผลิตสินค้าชั้นกลางเป็นหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สำหรับปัจจัยอื่น ๆ นั้นพบว่า ระดับการสนับสนุนจากภาครัฐ ระดับความสะดวกด้านขนส่ง ระดับความรู้และเข้าใจอาเซียน และสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียน ต่างไม่มีผลต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ด้วยเช่นกัน ยกเว้นปัจจัยสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียนที่ส่งผลต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาที่ผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตารางที่ 1 ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการขนาดเล็ก

ข้อมูล	ประเภท	สงขลา		รัฐเคดาห์		รวม	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	32	26.67	79	65.83	111	46.25
	หญิง	88	73.33	41	34.17	129	53.75
	รวม	120	100	120	100	240	100
ระดับการศึกษา	น้อยกว่าประถมศึกษา	6	5	5	4.17	11	4.58
	ประถมศึกษา	55	45.83	39	32.5	94	39.17
	มัธยมศึกษา	35	29.17	54	45	89	37.08
	ปวช./ปวส./อนุปริญญา	12	10	20	16.67	32	13.33
	ปริญญาตรี	12	10	2	1.67	14	5.83
	รวม	120	100	120	100	240	100
สถานภาพสมรส	โสด	16	13.33	20	16.67	36	15
	สมรส/อยู่ด้วยกัน	93	77.5	93	77.5	186	77.5
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	11	9.17	7	5.83	18	7.5
	รวม	120	100	120	100	240	100
สัญชาติ	ไทย	119	99.17	5	4.17	124	51.67
	มาเลเซีย	1	0.83	115	95.83	116	48.33
	รวม	120	100	120	100	240	100
รูปแบบองค์กรธุรกิจ	ธุรกิจเจ้าของคนเดียว	50	41.67	38	31.67	88	36.67
	ธุรกิจครอบครัว	70	58.33	82	68.33	152	63.33
	รวม	120	100	120	100	240	100

โดยพบว่า หากสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานเพิ่มขึ้น 3,040 บาท/เดือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ [3] ที่พบว่า ธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลของประเทศไทยมุ่งเน้นส่งออกสินค้าไปประเทศในนอกกลุ่มอาเซียนมากกว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ดังนั้น เมื่อสัดส่วนการส่งออกสินค้าโดยเฉพาะสินค้าชั้นกลางไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้นจึงทำให้ผู้ผลิตเพิ่มกำลังการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น นำไปสู่ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นตามมา ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นสุดท้ายในจังหวัดสงขลา กลับสะท้อนว่า ไม่มีปัจจัยที่พิจารณาใดเลยที่ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยต่อแรงงาน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลาเน้นผลิตสินค้าประเภทชั้นกลางและจำหน่ายในประเทศเป็นหลัก [5] ดังนั้น ปัจจัยที่พิจารณาจึงไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานสำหรับการผลิตสินค้าชั้นสุดท้ายดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา

AVG Cost/Labor	Coef.	Std.Err.	t	P> t
TFB	-10157.1	39844	-0.25	0.799
NTB	10068.29	42150.38	0.24	0.812
GovSupport	3684.581	34257.67	0.11	0.915
Logistics	30188.16	35675.73	0.85	0.400
ASEANknow	7587.866	31075.4	0.24	0.808
ExportExASEAN	3040.286	1654.569	1.84	0.069**
ExportInASEAN	-4541.68	5246.512	-0.87	0.389
Constant	-68206.8	207308.6	-0.33	0.743

หมายเหตุ ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นสุดท้ายเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา

AVG Cost/Labor	Coef.	Std.Err.	t	P> t
TFB	31502.52	27170.01	1.16	0.273
NTB	-38624.8	28658.24	-1.35	0.207
GovSupport	-1304.02	18627.96	-0.07	0.946
Logistics	-9272.93	30778.22	-0.3	0.769
ASEANknow	-11140.5	22442.67	-0.5	0.630
ExportExASEAN	-1203.93	2033.135	-0.59	0.567
ExportInASEAN	425.9022	3553.355	0.12	0.907
Constant	145703.6	190702.2	0.76	0.462

ประเด็นสำคัญของผลการวิเคราะห์ข้างต้น คือ รูปแบบการค้าของผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะในจังหวัดสงขลามุ่งเน้นการผลิตและจำหน่ายในประเทศ แม้ว่าผู้ประกอบการบางส่วนจะมีการส่งออกต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศนอกกลุ่มอาเซียนบ้าง เช่น ประเทศแถบยุโรป ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ [11] ทำให้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านสัดส่วนการส่งออกสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ [3] ที่พบว่า ผู้ประกอบการไทยมักเน้นการผลิตสินค้าในเชิงสินค้าวัตถุดิบ เช่น ไก่สด เนื่องจากตลาดสินค้าหลัก คือ ผู้บริโภคในประเทศ แตกต่างจากผู้ประกอบการในประเทศ เช่น มาเลเซียที่มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าทั้งแบบชั้นกลางและชั้นสุดท้าย ตลอดจนผลักดันให้มีการส่งออกในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย ดังนั้น ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ จึงมีความแตกต่างจากของผู้ประกอบการในสงขลา ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาในส่วนของผู้ประกอบการรัฐเคดาห์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ จำแนกตามประเภทสินค้าชั้นกลางและชั้นสุดท้าย

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเสรีทางการค้าอันเนื่องมาจากการกำจัดการกีดกันทางภาษี (TFB) ไม่มีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่เฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ปัจจัยระดับความเสรีทางการค้าอันเนื่องมาจากการกำจัดการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่กำแพงภาษี (NTB) กลับมีผลต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าชั้นกลาง ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 ในทิศทางเดียวกันดังแสดงในตารางที่ 4 กล่าวคือ หากระดับความเสรีทางการค้าจากการกำจัดการกีดกันที่มีใช้ภายในความคิดของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางเฉลี่ยต่อแรงงานเพิ่มขึ้นประมาณ 35,000 บาท/เดือน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ส่วนใหญ่ยังคงมีการผลิตสินค้าในลักษณะของสินค้าชั้นกลาง แม้ว่าบางส่วนจะเริ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าชั้นสุดท้ายแล้วก็ตาม ดังนั้น เมื่อพบว่าความเสรีทางการค้าอันเกิดจากการกำจัดการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการทำการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น นำไปสู่ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย

ในส่วนของปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับการสนับสนุนจากภาครัฐ ระดับความสะดวกด้านขนส่ง สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียน และสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียนพบว่า ไม่มีผลต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงาน ยกเว้นปัจจัยด้านระดับความรู้ความเข้าใจอาเซียนซึ่งที่มีผลต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงาน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน สะท้อนได้ว่าหากผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อแรงงานในระยะสั้นเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากเมื่อผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจอาเซียนดีย่อมเป็นการส่งเสริมให้สามารถขยายตลาดการค้าไปในประเทศกลุ่มอาเซียนมากขึ้นซึ่งทำให้สามารถผลิตและจำหน่ายได้มากขึ้น จึงเป็นผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นได้ในระยะสั้นจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตนั่นเอง โดยในกรณีนี้พบว่าหากผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางในรัฐเคดาห์มีความรู้ความเข้าใจในอาเซียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานเพิ่มขึ้นประมาณ 38,000 บาท/เดือน ซึ่งนับว่าค่อนข้างมีผลกระทบต่อต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานเป็นอย่างมาก ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4 ทั้งนี้ ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์จึงควรให้ความสำคัญต่อการเพิ่มทักษะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งสอดคล้องตามแนวนโยบายครัวมาเลเซียสู่ครัวเอเชียของประเทศไทย [12]

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์

AVG/Labor	Coef.	Std.Err.	t	P> t
TFB	-21857.1	19974.34	-1.09	0.277
NTB	35017.94	19161.66	1.83	0.071**
GovSupport	5132.963	15547.64	0.33	0.742
Logistics	-13656.9	13211.39	-1.03	0.304
ASEANknow	38165.14	13562.12	2.81	0.006*
ExportExASEAN	-778.655	1077.824	-0.72	0.472
ExportInASEAN	-522.289	913.3212	-0.57	0.569
Constant	-12581	109371.6	-0.12	0.909

หมายเหตุ * และ ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

ขณะที่ปัจจัยด้านระดับการค้าเสรีจากการกำจัดข้อกีดกันการค้าที่มีไช่ภาษีมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นกลางเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ในทิศทางเดียวกัน แต่กลับมีผลตรงข้ามกับต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานสำหรับการผลิตสินค้าประเภทชั้นสุดท้าย ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงผลิตสินค้าชั้นกลางเป็นหลัก ดังนั้น เมื่อข้อกีดกันการค้าที่มีไช่ภาษีลดลงย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการหันมาเพิ่มกำลังการผลิตสินค้าชั้นกลางแทนการผลิตสินค้าชั้นสุดท้าย ดังนั้น ต้นทุนการผลิตสินค้าชั้นสุดท้ายเฉลี่ยต่อแรงงานจึงลดลง โดยในที่นี้พบว่า หากระดับความเสรีทางการค้าที่เกิดจากการกำจัดข้อกีดกันการค้าที่มีไช่ภาษีเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าชั้นสุดท้ายเฉลี่ยต่อแรงงานลดลงประมาณ 48,000 บาท/เดือน นอกจากนี้ ตาราง 5 ยังแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียนมีผลต่อต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานสำหรับการผลิตสินค้าชั้นสุดท้ายของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากผู้ประกอบการมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานเพิ่มขึ้นประมาณ 7,700 บาท/เดือน เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีการวางตลาดเป้าหมายสำคัญ คือ ประเทศในกลุ่มอาเซียน ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงเน้นการผลิตและจำหน่ายสินค้าให้กับประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนมากกว่าประเทศนอกกลุ่มนั่นเอง

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอาหารฮาลาลประเภทไก่ชั้นสุดท้ายของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์

AVG/Labor	Coef.	Std.Err.	t	P> t
TFB	15698.09	23720.22	0.66	0.516
NTB	-47907.7	28248.02	-1.7	0.100**
GovSupport	5914.686	13855.95	0.43	0.674
Logistics	-7390.42	12261.37	-0.6	0.554
ASEANknow	-6938.2	16582.44	-0.42	0.680
ExportExASEAN	303.347	889.3071	0.34	0.737
ExportInASEAN	7709.634	2609.991	2.95	0.008*
Constant	160505.1	89112.22	1.8	0.088**

หมายเหตุ * และ ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

สรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความเสรีทางการค้าทั้งจากการกำจัดกำแพงภาษีและมิใช่ภาษี ระดับการสนับสนุนจากภาครัฐ ระดับความสะดวกด้านขนส่ง ระดับความรู้และเข้าใจอาเซียน และ สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปประเทศในและนอกกลุ่มอาเซียนของผู้ประกอบการอาหารฮาลาลขนาดเล็กในสงขลาสะท้อนว่า ปัจจัยด้านความเสรีทางการค้าทั้งจากการกำจัดกำแพงภาษีและมิใช่ภาษี ไม่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนเฉลี่ยต่อแรงงานของผู้ประกอบการ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ปัจจัยด้านความเสรีทางการค้าจากการกำจัดข้อกีดกันการค้าที่มีไช่กำแพงภาษี กลับมีผลกระทบต่อต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อแรงงานเฉพาะของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ทั้งที่ผลิตสินค้าชั้นกลางและชั้นสุดท้ายเป็นหลัก

ทั้งนี้ เมื่อตรวจสอบผลดังกล่าวกับผู้ประกอบการพบว่าเนื่องจากสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ เป็นสินค้าบริโภคที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐสำหรับธุรกิจ SMEs ให้ซื้อขายสินค้าระหว่างพรมแดนได้อย่างเสรีโดยมีการกำจัดอัตราภาษีสินค้าเข้า (Tariff Barrier Elimination) ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน [1] ดังนั้น การเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ประชาคมอาเซียนจึงไม่ส่งผลต่อการค้าขายสินค้าดังกล่าวมากนัก ซึ่งต่างจากการกำจัดข้อกีดกันการค้าที่มีใช้รูปแบบของภาษี (Non-Tariff Barrier Elimination) ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงที่มีการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงทำให้ผลการศึกษาพบว่า เฉพาะปัจจัยด้านการเปิดเสรีการค้าจากการกำจัดข้อกีดกันที่มีใช้กำแพงภาษีในประชาคมอาเซียนส่งผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้า เนื่องจากการส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าเพื่อการส่งออกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้เพราะมีจุดมุ่งหมายการผลิตและจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ในขณะที่ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลากลับมุ่งจำหน่ายในประเทศเป็นหลัก

ดังนั้น จึงอาจเป็นข้อเสียเปรียบของผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะในจังหวัดสงขลาเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่ไม่สามารถได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าในกลุ่มประเทศสมาชิกเท่าที่ควรในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์กลับสามารถผลิตเพื่อส่งออกได้มากขึ้นจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายการค้าเป็นประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนและประเภทสินค้าที่เป็นแบบขั้นสุดท้ายซึ่งสามารถสร้างมูลค่าการค้าได้มากกว่าสินค้าขั้นกลาง จึงสรุปได้ว่าการพัฒนาผู้ประกอบการอาหารฮาลาลประเภทไก่ขนาดเล็กในจังหวัดสงขลา ควรเป็นไปในทิศทางมุ่งส่งเสริมการค้าให้ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสงขลาขยายตลาดจากการเน้นจำหน่ายเฉพาะในประเทศเป็นหลัก เป็นจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ โดยอาจจัดหาแหล่งตลาดใหม่ในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย ซึ่งมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก จะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจ อาหารฮาลาลประเภทไก่ ได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีที่เกิดจากการกำจัดข้อกีดกันที่มีใช้ภาษีเพิ่มขึ้น และพร้อมสำหรับการแข่งขันกับคู่แข่งในเวทีสากลได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวิทยาการจัดการ และกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ สำหรับการสนับสนุนทั้งด้านอุปกรณ์ สถานที่ และทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2554). **บทวิเคราะห์ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อผู้ประกอบการ SMEs ไทย ในโครงการศึกษาผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อ SMEs.4-9.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- [2] The ASEAN Secretariat. (2011). **ASEAN Economic Community Fact Book 2011.** Jakarta, Indonesia: Public Outreach and Civil Society Division.
- [3] กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2557). **ข้อมูลอุตสาหกรรมฮาลาล.** สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://ditp.go.th/contents_attach/86032/86032.doc.
- [4] กรมการค้าต่างประเทศ. (2555). **สถานการณ์การค้าชายแดนไทย -มาเลเซีย ปี 2556 (มกราคม-เมษายน).** สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://bts.dft.go.th/btsc/index.php/situationelse/situationmalaysia>.
- [5] คมวิทย์ ศิริธร. (2558). **การศึกษาโครงสร้างการค้าของผู้ประกอบธุรกิจอาหารฮาลาลขนาดกลางและขนาดย่อมเปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย.** รายงานวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- [6] Grossman, G.M. and Krueger, A.B. (1991). **Environmental Impacts of a North American Free Trade Agreement.** National Bureau of Economic Research. Working Paper No. 3914.
- [7] Garcia., L. R. (2009). "European Markets as Challenges or Opportunities for Mexican SMEs' Internationalization: A Critical Analysis of Globalization", **Perspectives on Global Development and Technology.** 8(372-398).

- [8] Charoenrat, T., Harvie. and Amornkitvikai Y. (2013). “Thai manufacturing small and medium sized enterprise technical efficiency: Evidence from firm-level industrial census data”, **Journal of Asian Economics**. 27(42–56).
- [9] ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2547). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] ชัยนัต ตันติวิศาการ. (2552). เศรษฐศาสตร์จุลภาค: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [11] กระทรวงพาณิชย์. (2559). สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2559, จาก <http://www2.ops3.moc.go.th>.
- [12] ไพรัช วัชรพันธุ์ และคณะ. (2550). แนวทางการพัฒนาตลาดอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออกของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2558, จาก www.deepsouthwatch.org/documents/research00.doc.

ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุจังหวัดนราธิวาส*

Elderly Needs for Credit Products in Narathiwat Province, Thailand

กัญยปริน ทองสามสี^{1*} และอิสระ ทองสามสี²
Kanyaprin Tongsamsi^{1*} and Isara Tongsamsi²

บทคัดย่อ

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและภัยธรรมชาติ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตของภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนราธิวาสพบว่า มีสัดส่วนคนยากจนสูงเป็นอันดับสามของภาคใต้ การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุจำนวน 67,707 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 398 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ร้อยละ 69.85 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คุณภาพเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากการนำเครื่องมือไปทดลองใช้เท่ากับ 0.894 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสินเชื่อเพื่อการค้า สินเชื่อเพื่อการเกษตร และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สูงสุดเป็นสามอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-2.77 หลักเกณฑ์ที่ผู้สูงอายุใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อประกอบด้วย สถาบันการเงินมีความน่าเชื่อถือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แบบฟอร์มคำขอสินเชื่ออ่านเข้าใจง่าย และต้องการใช้บริการสถาบันการเงินที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงินในการจัดบริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส

คำสำคัญ: ความต้องการ จังหวัดนราธิวาส ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ผู้สูงอายุ

Abstract

The prevailing economic situation in the three southern border provinces of Thailand has of recent, been threaten by terrorism and natural disasters which have impeded the growth of agriculture, industry and tourism in the concerned areas. Mindful of the information has declared Narathiwat province as having the third highest proportion of poor people in southern region, Thailand. This study seeks to explore the credit-product needs and the credit-service needs of the elderly in Narathiwat. Employing questionnaire as the main research instrument, the population in this study was 67,707 elderly persons, out of which 398 were selected as the sample size with a percentage rate of 69.85 respondents. Research experts verified the content to ensure high content validity, and the questionnaire reliability score was 0.894. The results revealed that the elderly have demands for commercial credit, agricultural credit and credit for housing. The average level was between 2.51-2.77. The results further showed the factors influencing the elderly to choose their credit services which are the reliability of the financial institutions, low-interest rates, excellent interpersonal skills of the bankers, the easy-to-understand of the application form, and the locations within the community vicinity of the institutions. The results are beneficial to government agencies and financial institutions in the provision of appropriate credit products to the elderly in Narathiwat province.

Keywords: Credit Product, Elderly, Narathiwat Province, Needs

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินเชื่อสำหรับผู้สูงอายุในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

¹ อ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี 94000

² อ.ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สงขลา 90000

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani, 94000

² Lecture., Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: E-mail address: kanyaprin.s@psu.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุ” (Aged Society) ตั้งแต่ พ.ศ.2548 จากการที่ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และใน พ.ศ.2564 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) เมื่อประชากรสูงอายุสูงถึงร้อยละ 20 และจะเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (Super Aged Society) เมื่อประชากรสูงอายุเพิ่มสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมดประมาณ พ.ศ.2578 [1] ซึ่งในปี พ.ศ.2556 ดัชนีการสูงวัยของคนไทยสูงเป็นอันดับสองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศสิงคโปร์ ขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ยังอยู่ในช่วงสังคมเยาว์วัย (Young Society) [2] ทั้งนี้ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล [3] ได้รายงานข้อมูลว่าในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2558 ประเทศไทยมีประชากรที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร 65,107,060 คน เป็นผู้สูงอายุ 10,356,321 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากอัตราเกิดของคนไทยลดลงอย่างมาก และชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น

ข้อมูลจากการสำรวจความมั่นคงด้านรายได้ของผู้สูงอายุในปี พ.ศ.2554 ได้แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุประมาณหนึ่งในสามมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ในอดีตนั้นแหล่งรายได้สำคัญที่สุดของผู้สูงอายุไทย คือ เงินช่วยเหลือจากบุตร แต่ผลการสำรวจพบว่าแหล่งรายได้จากบุตรได้ลดลงจากร้อยละ 52 ในพ.ศ.2550 เหลือเพียงร้อยละ 40 ในพ.ศ.2554 ในขณะที่จำนวนประชากรสูงอายุกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว [1] นอกจากนี้ ผลการศึกษาของศุภเจตน์ จันทรสาสน์ [4] พบว่า ประชากรวัยแรงงานของไทยยังมีการส่งสมมติทรัพย์สินในระดับต่ำ ส่งผลให้การโอนสินทรัพย์จากประชากรรุ่นหนึ่งไปยังประชากรอีกรุ่นหนึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าที่สามารถป้องกันกำลังเงินทุนรองรับประชากรวัยสูงอายุ อีกทั้งการโอนสินทรัพย์จากประชากรรุ่นหนึ่งไปยังประชากรอีกรุ่นหนึ่งในประเทศไทยเกิดขึ้นภายในครอบครัวเป็นสำคัญ อันเป็นผลมาจากการที่มาตรฐานความเป็นอยู่ของคนไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ และยังคงขาดระบบบำนาญแห่งชาติที่มีลักษณะเชิงบังคับ จากปัญหาดังกล่าวเมื่อผนวกกับสภาพทางสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการพัฒนาสังคมเมืองไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความเป็นเมือง มีความทันสมัย และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการลดบทบาทและคุณค่าของผู้สูงอายุลง เนื่องจากผู้สูงอายุไม่มีอำนาจในการควบคุมดูแลบุตรหลาน รวมถึงอำนาจการรับผิดชอบทางเศรษฐกิจและการเงิน ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจ อีกทั้งยังขาดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ทำให้ทักษะความชำนาญต่าง ๆ ด้อยคุณค่าลง เมื่อการศึกษาและเทคโนโลยีสมัยใหม่ก้าวหน้าขึ้นมาก จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้สูงอายุจะถูกลดบทบาทลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม [5] อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีแนวคิดพลวัตที่มุ่งพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองได้ โดยหนึ่งในปัจจัยสำคัญของแนวคิดนี้คือ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การวิจัยครั้งนี้จึงเน้นศึกษาความต้องการรับบริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส เนื่องด้วยการให้บริการสินเชื่อเป็นบทบาทสำคัญของสถาบันการเงินและหน่วยงานภาครัฐที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุ นอกเหนือจากการส่งเสริมการออมและให้คำปรึกษาด้านการเงิน โดยมุ่งศึกษาในจังหวัดนราธิวาสเนื่องจากเป็นที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเป็นพื้นที่พิเศษที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังเช่น การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [6] ได้ระบุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากปัญหาโครงสร้างเดิม และผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก หากพิจารณาเส้นความยากจน (รายจ่ายระดับต่ำที่สุดที่ประชากรสามารถซื้ออาหารให้มีสารอาหารเพียงพอเพื่อประทังชีพได้) ของประชากรในจังหวัดนราธิวาสในพ.ศ.2558 พบว่า อยู่ในระดับต่ำกว่าระดับประเทศ ระดับภาค และต่ำเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดปัตตานี อีกทั้งมีสัดส่วนคนยากจน (จำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจน) สูงเป็นอันดับที่สามของภาคใต้ [7] นอกจากนี้ ประชากรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสกว่าร้อยละ 80 เป็นคนเชื้อสายมลายู และนับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นภาษาเดียวกับชาวมลายูตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ทำให้พื้นที่นี้มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับศาสนาอิสลาม อันแตกต่างจากวัฒนธรรมหลักของคนไทยในพื้นที่และโดยทั่วไป [8] การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส ผลจากการวิจัยสามารถนำเสนอเป็นนโยบายต่อหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงินในการจัดบริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชากรกลุ่มดังกล่าว

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

แนวคิดพลวัต

ในค.ศ.2002 องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนวคิด Active Ageing ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ ความสามารถ คุณค่า คุณประโยชน์ และศักยภาพของผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต โดยองค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของ “Active Ageing” หรือ “พลวัต” ว่าเป็นกระบวนการ (Process) ที่เหมาะสม (Optimization) ซึ่งนำไปสู่สุขภาพที่ดี (Health) การมีส่วนร่วมในสังคม (Participation) และการมีหลักประกันที่มั่นคง (Security) ในอันที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเมื่อสูงอายุ (Older Age) [9] ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุคาดการณ์ว่าภาวะพลวัตเป็นหนทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุทั่วโลก และแนวคิดนี้ได้รับการนำเสนอแก่ประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประชากรผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี มีความตระหนักในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนมีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ รวมถึงใช้ความสามารถนั้นในการช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว บุคคลอื่น และสังคม

ภาวะพลวัตประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) สุขภาพที่ดี 2) การมีส่วนร่วม 3) ความมั่นคงหรือการมีหลักประกัน [5, 10-11] การวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาด้านความมั่นคงหรือการสร้างหลักประกันด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างมากต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในสังคมสูงอายุ เช่น งานวิจัยของ กุศล สุนทรธาดา และกมลชนก ขำสุวรรณ [10] ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้สูงอายุที่มีพลวัตในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบข้อมูลในพ.ศ.2545 และพ.ศ.2550 พบว่าดัชนีผู้สูงอายุที่มีพลวัตของไทยลดลงในช่วง 5 ปี เนื่องจากองค์ประกอบของดัชนีความมั่นคง โดยเฉพาะด้านรายได้และความเพียงพอของรายได้ลดลง และข้อมูลจากการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติในพ.ศ.2556 [1] พบว่าผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่ในระบบคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก คือ ไม่ถึงร้อยละ 10 ของผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่ทั้งหมด อุปสรรคสำคัญที่กีดกันให้ผู้สูงอายุไม่สามารถอยู่ในกำลังแรงงานยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุที่กำหนดไว้สั้นเกินไป ทั้ง ๆ ที่สุขภาพของคนไทยดีขึ้นมาก และแนวความคิดเชิงลบที่คนในสังคมยังมีต่อผู้สูงอายุ นอกจากนี้ มีผลการศึกษาของ Karcharnubarn and Sukontaman [12] ในเรื่องกองทุนผู้สูงอายุ (จัดตั้งเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ) กับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย ผลการวิจัยพบว่า กองทุนผู้สูงอายุมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ ลดการพึ่งพิงและความยากจนในวัยสูงอายุ สนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุในรูปแบบโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงกองทุน และไม่สนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อีกทั้งแหล่งเงินทุนของกองทุนยังมีความไม่แน่นอนสูง เพราะมีแหล่งทุนหลักจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

ความต้องการของผู้สูงอายุ

หลักทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดี นำมาซึ่งความสุขทั้งกายและใจ โดยความสุขทางกาย คือ การได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนแสวงหา ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมหรือวัฒนธรรมใด เทียบเท่ากับความต้องการระดับที่ 1 และ 2 ตามทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Abraham Maslow ส่วนความสุขทางจิตใจ คือ การมีความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจ และได้รับการยอมรับยกย่องจากบุคคลอื่น นับเป็นความต้องการขั้นสูง และมีความแตกต่างกันตามลักษณะสังคมวัฒนธรรม เทียบเท่ากับความต้องการระดับที่ 3, 4 และ 5 ของทฤษฎีดังกล่าว [13]

ความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจที่มีลักษณะถดถอย [14] อีกทั้งผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะและมีความเป็นปัจเจก ดังนั้น การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุจึงไม่อาจทำในลักษณะที่กำหนดตายตัว (Stereotype) มีนักวิชาการเสนอลักษณะความต้องการของผู้สูงอายุไว้หลากหลาย ทั้งความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว ความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ [15] จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพมากกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนความต้องการอันดับรองลงมา คือ ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งหมายรวมถึงความต้องการด้านรายได้และการทำงาน [16-17] เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Kumruangrit [18] เรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรไทย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50-59 ปี พบว่า มีการเตรียมการทางด้านสุขภาพมากที่สุด ร้อยละ 66.88 รองลงมา คือ ด้านการเงิน ร้อยละ 60.28 ด้านจิตใจ ร้อยละ 58.47 ด้านที่อยู่อาศัย ร้อยละ 57.96 และด้านผู้ดูแล ร้อยละ 42.18 สอดคล้องกับผลการศึกษาของเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล สิริรัตน์ เชษฐสมาน และสุภาภรณ์ สงค์ประชา [19] พบว่า ผู้สูงอายุต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบริการทางสังคมและด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานแตกต่างจากผลการศึกษาของเนตรนภา จารุชาติ [20] ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส เช่นเดียวกับ

ข้อค้นพบของสมสมัย พิลาดง ยูทพล ทเวชาติ และกตัญญู แก้วหานาม [21] ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการสวัสดิการสังคมด้านการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและด้อยโอกาสสูงที่สุด ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่อาศัยในจังหวัดนราธิวาสที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 67,707 คน ในจำนวนนี้อาศัยในเขตเทศบาลจำนวน 15,349 คน นอกเขตเทศบาลจำนวน 52,358 คน [22] การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จากสูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 [23] ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน จากนั้นมีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้แก่ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตอาศัย คือ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล 2) การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อหรือมีประสบการณ์การใช้บริการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) พัฒนาจากแนวความคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้โดย 1) การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านในสาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษาในแต่ละข้อความว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องวัดเพียงใด แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ของคำถามในแต่ละข้อ โดยผู้วิจัยเลือกข้อความที่มีค่ามากกว่า 0.50 2) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด แล้วนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.894

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่น อีกทั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่สะดวกที่จะอ่านคำถามเอง ผู้รวบรวมข้อมูลจึงต้องอ่านและแปลแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมา 278 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 69.85 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (One-way ANOVA)

ทั้งนี้ เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการจากสถาบันการเงินแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความต้องการมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความต้องการมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความต้องการปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความต้องการน้อย
- 0.51 – 1.50 หมายถึง มีระดับความต้องการน้อยที่สุด
- 0.00 – 0.50 หมายถึง ไม่มีความต้องการ

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

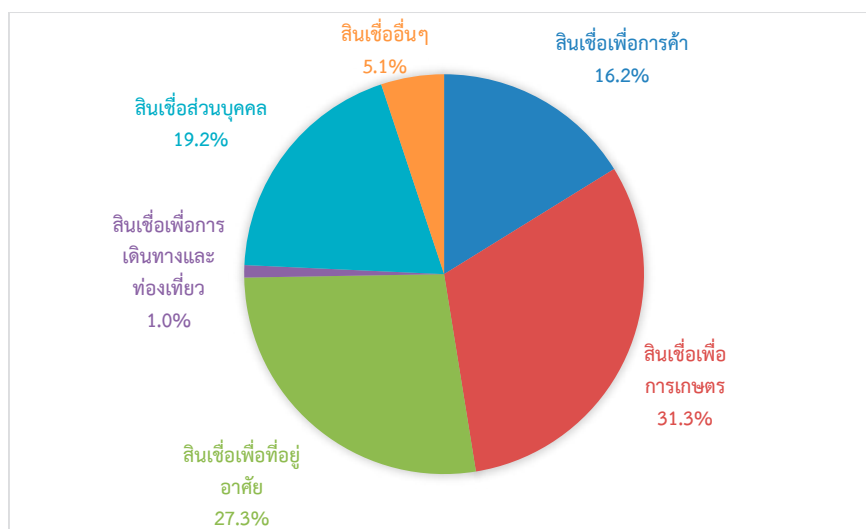
ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส มีทั้งหมด 278 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 71.2 และในเขตเทศบาล ร้อยละ 28.8 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.7 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.8 รองลงมา เป็นหม้าย ร้อยละ 30.2 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 60.1 รองลงมา มีอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 24.8 อายุ 80-89 ปี ร้อยละ 9.7 และอายุ 90 ปีขึ้นไป ร้อยละ 5.4 ทั้งนี้ ลักษณะที่พักอาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยบ้านตนเอง ร้อยละ 87.4 รองลงมา คือ พักอาศัยบ้านเช่า ร้อยละ 10.1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 24.5 รองลงมา คือ เกษตรกร ร้อยละ 20.1 รับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 18.4 และอาชีพประมง ร้อยละ 3.2 โดยในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุไม่ประกอบอาชีพ ร้อยละ 33.8 รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3,001-5,000 บาท ร้อยละ 19.4 รองลงมา คือ 9,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 19.1 และมีผู้สูงอายุ

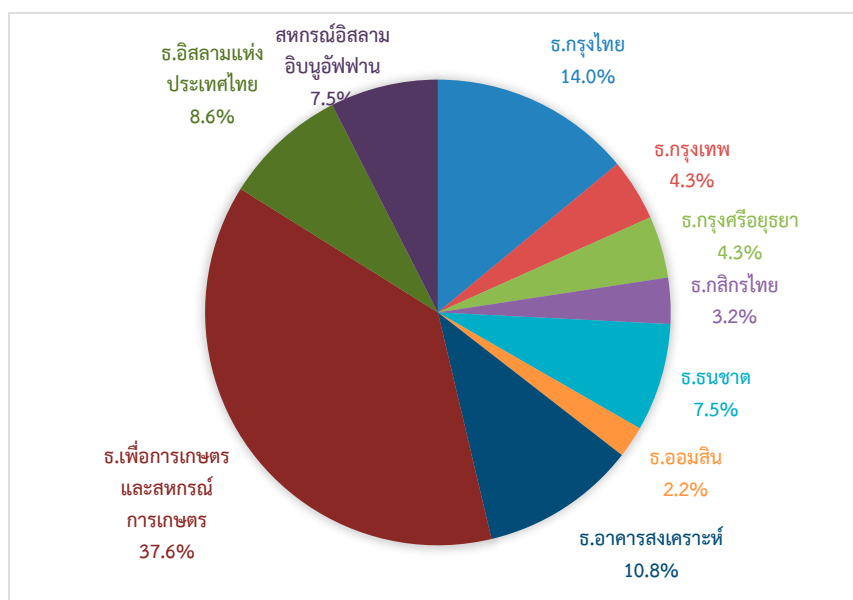
ร้อยละ 18.3 มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ส่วนระดับการศึกษาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 42.8 รองลงมา คือ ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 24.5 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 11.5 ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 10.1 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 6.5 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 4.7

ประสบการณ์การใช้บริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อ

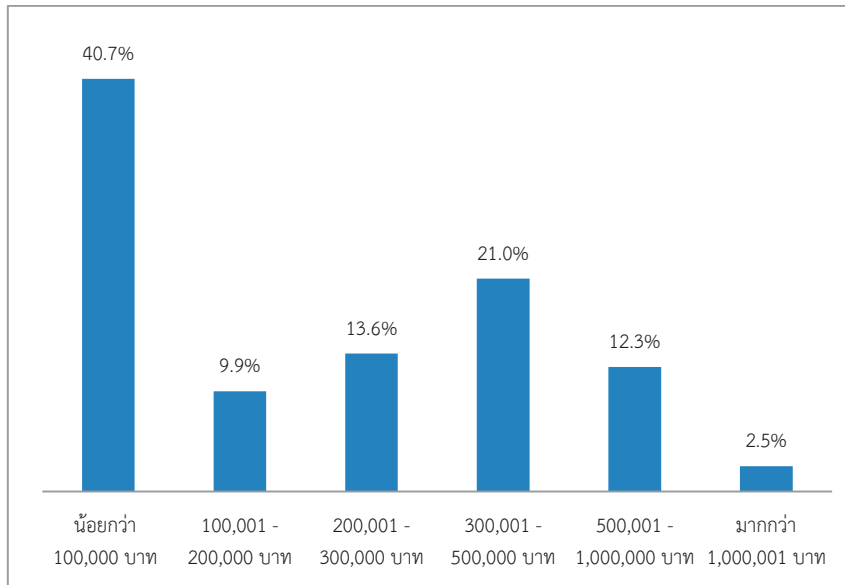
กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสจำนวน 81 คน เคยใช้บริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อจากสถาบันการเงิน โดยผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่ผู้สูงอายุเคยใช้บริการสูงสุด คือ สินเชื่อเพื่อการเกษตร ร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ร้อยละ 27.3 และสินเชื่อส่วนบุคคล ร้อยละ 19.2 รายละเอียดดังภาพที่ 1 ทั้งนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับบริการสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 37.6 รองลงมา คือ ธนาคารกรุงไทย ร้อยละ 14.0 และธนาคารอาคารสงเคราะห์ ร้อยละ 10.8 รายละเอียดดังภาพที่ 2 ด้านวงเงินสินเชื่อที่ผู้สูงอายุได้รับการอนุมัตินั้น ส่วนใหญ่ได้รับการอนุมัติวงเงินน้อยกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 40.7 รองลงมาได้รับอนุมัติ 300,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 21.0 รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสที่เคยรับบริการสินเชื่อจำแนกตามผลิตภัณฑ์สินเชื่อ

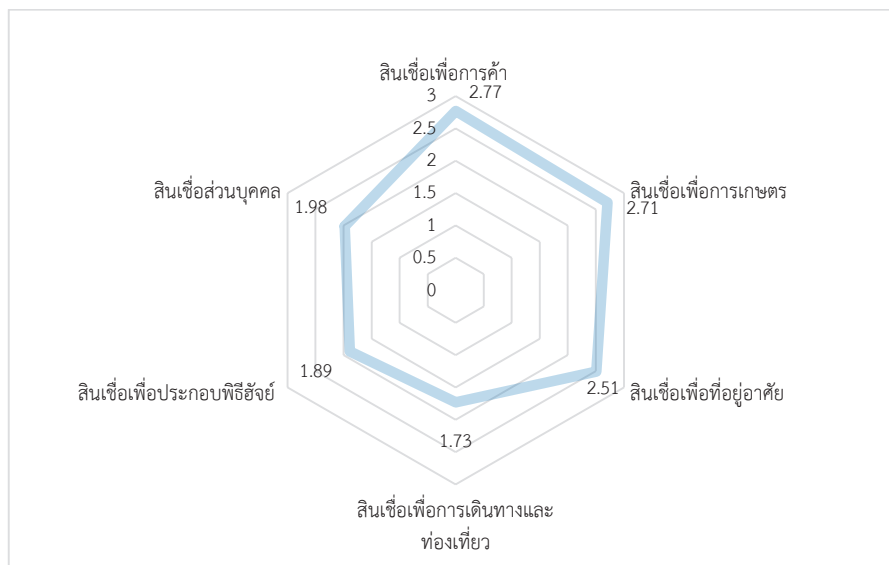
ภาพที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสที่เคยรับบริการสินเชื่อจำแนกตามสถาบันการเงิน

ภาพที่ 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสที่เคยรับบริการสินเชื่อจำนองตามวงเงินที่ได้รับการอนุมัติ

ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการสินเชื่อเพื่อการค้า สินเชื่อเพื่อการเกษตร และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-2.77 ส่วนสินเชื่อเพื่อการเดินทางและท่องเที่ยว สินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ และสินเชื่อส่วนบุคคลอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.73-1.98 ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ค่าเฉลี่ยความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามอาชีพ ดังผลที่แสดงในตารางที่ 1 ทั้งนี้ ก่อนการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยต้องมีการทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Test of Homogeneity of Variance) โดยใช้วิธี Levene Test ถ้าหากตัวแปรไม่มีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันจะใช้สถิติ F ด้วยวิธีการ LSD (Least-Significant Different) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ส่วนกรณีตัวแปรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Welch ด้วยวิธีการ Dunnett's T3 เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ซึ่งผลการทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรตาม พบว่า มีเพียงความต้องการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยที่มีความแปรปรวนแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อในแต่ละกลุ่มอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสินเชื่อเพื่อการค้าแตกต่างกันในทุกกลุ่มอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขายต้องการสินเชื่อเพื่อการค้าสูงที่สุด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุต้องการสินเชื่อเพื่อการเกษตรในแต่ละกลุ่มอาชีพแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกร/ประมงมีความต้องการสินเชื่อประเภทนี้สูงที่สุด ส่วนความต้องการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยนั้น ผลการทดสอบพบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพมีความต้องการสินเชื่อประเภทนี้ต่ำที่สุด และมีความแตกต่างจากผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร/ประมง และผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาความต้องการสินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจย์พบว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร/ประมงมีความต้องการสินเชื่อประเภทนี้สูงที่สุดและแตกต่างจากผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ และผู้ไม่ประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพมีความต้องการสินเชื่อประเภทนี้ต่ำที่สุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มอาชีพมีความต้องการสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อเพื่อการเดินทางและท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสจำแนกตามอาชีพ

ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ	n	อาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	F/Welch
สินเชื่อเพื่อการค้า	65	เกษตรกร/ประมง	2.66	1.00	32.56***
	68	ค้าขาย	3.59	1.00	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	3.04	.94	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	2.12	.91	
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	65	เกษตรกร/ประมง	3.54	.97	26.30***
	68	ค้าขาย	2.72	1.12	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	2.82	1.01	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	2.05	1.05	
สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย	65	เกษตรกร/ประมง	2.94	1.14	7.66***
	68	ค้าขาย	2.56	1.42	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	2.71	1.33	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	2.07	1.18	
สินเชื่อเพื่อการเดินทางและท่องเที่ยว	65	เกษตรกร/ประมง	2.05	1.26	2.45
	68	ค้าขาย	1.76	1.13	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	1.61	1.10	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	1.56	1.15	
สินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจย์	65	เกษตรกร/ประมง	2.58	1.83	4.48**
	68	ค้าขาย	2.06	1.76	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	1.84	1.76	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	1.56	1.69	
สินเชื่อส่วนบุคคล	65	เกษตรกร/ประมง	2.17	1.24	2.50
	68	ค้าขาย	1.96	1.29	
	51	รับจ้างทั่วไป/อื่น ๆ	1.92	1.43	
	94	ไม่ประกอบอาชีพ	1.62	1.24	

*** หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, ** หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ปัจจัยประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อ	2.83	1.31	ปานกลาง
ประเภทของสินเชื่อมีความหลากหลาย	2.76	1.06	ปานกลาง
วงเงินที่ได้รับอนุมัติตรงกับความต้องการ	2.98	1.21	ปานกลาง
สถาบันการเงินมีความน่าเชื่อถือ	3.04	1.18	ปานกลาง
จำนวนเงินงวดที่ผ่อนชำระแต่ละงวดมีความเหมาะสม	3.02	1.31	ปานกลาง
ระยะเวลาในการผ่อนชำระมีความเหมาะสม	3.01	1.46	ปานกลาง
การไม่บังคับทำประกันคุ้มครองเงินกู้	2.89	1.48	ปานกลาง
การประเมินราคาหลักประกันสูง	2.77	1.55	ปานกลาง
ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อกับสถาบันการเงิน	2.52	1.30	ปานกลาง
ด้านค่าธรรมเนียม	3.27	1.51	ปานกลาง
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ	3.32	1.50	ปานกลาง
อัตราค่าธรรมเนียมในการรับบริการต่ำ	3.22	1.51	ปานกลาง
ด้านการบริการของพนักงาน	3.38	1.46	ปานกลาง
พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.67	1.02	มาก
พนักงานสามารถแนะนำข้อมูลการบริการเข้าใจง่าย	3.59	1.06	มาก
พนักงานเข้าใจความต้องการของลูกค้า	3.31	1.05	ปานกลาง
พนักงานสามารถสื่อสารภาษาถิ่น (มลายู) ได้	3.31	1.43	ปานกลาง
พนักงานไม่เลือกปฏิบัติกับผู้มาใช้บริการ	3.27	1.29	ปานกลาง
พนักงานมีจรรยาบรรณในการให้บริการ	3.00	1.33	ปานกลาง
ด้านกระบวนการขอสินเชื่อ	2.99	1.43	ปานกลาง
แบบฟอร์มคำขอสินเชื่ออ่านเข้าใจง่าย	3.19	1.20	ปานกลาง
รายละเอียด ขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	3.08	1.32	ปานกลาง
มีคำอธิบายการขออนุมัติเงินกู้ชัดเจน	3.11	1.48	ปานกลาง
ระยะเวลาในการอนุมัติ/ปฏิเสธ มีความรวดเร็ว	2.66	1.26	ปานกลาง
การให้บริการมีความถูกต้อง	2.97	1.38	ปานกลาง
การติดตามทวงถามมีความเหมาะสม	2.90	1.92	ปานกลาง
ด้านช่องทางการรับบริการสินเชื่อ	2.82	1.20	ปานกลาง
สาขาที่ตั้งใกล้แหล่งชุมชน	3.34	1.14	ปานกลาง
มีสถานที่ให้คำปรึกษาหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม	3.05	1.13	ปานกลาง
มีการบริการสินเชื่อถึงบ้านหรือในชุมชน	2.63	1.13	ปานกลาง
จัดงานออกบูธให้บริการนอกสถานที่	2.27	1.37	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสใช้ข้อมูลแต่ละปัจจัยประกอบการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อระดับปานกลาง หากพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อ พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 (ระดับปานกลาง) ในส่วนค่าธรรมเนียมนั้นผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ และอัตราค่าธรรมเนียมในการรับบริการต่ำ ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการบริการของพนักงาน พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของพนักงาน และพนักงานสามารถแนะนำข้อมูลการบริการเข้าใจง่าย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.67 และ 3.59 ตามลำดับ) ขณะที่ประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านกระบวนการขอสินเชื่อนั้น พบว่า ผู้สูงอายุต้องการแบบฟอร์มคำขอสินเชื่อที่อ่านเข้าใจง่าย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นอกจากนี้ปัจจัยที่ผู้สูงอายุใช้ประกอบการตัดสินใจเข้าถึงสินเชื่อยังมีประเด็นด้านช่องทางการรับบริการสินเชื่อ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการใช้บริการสถาบันการเงินที่มีสาขาทั้งใกล้แหล่งชุมชนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.34

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลัก อันได้แก่ สินเชื่อเพื่อการค้าและสินเชื่อเพื่อการเกษตร ซึ่งความต้องการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับอาชีพของประชาชนในจังหวัดนราธิวาส ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน สวนมะพร้าว และสวนผลไม้ต่าง ๆ รวมทั้ง การทำนา การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรสามารถทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ส่วนอาชีพอันดับสองที่ประชาชนในพื้นที่นี้นิยมทำ คือ การค้าขายและการบริการ [24] โดยผู้สูงอายุที่ต้องการสินเชื่อเพื่อการเกษตรมากที่สุด คือ ผู้ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการประมง เนื่องจากต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการบุกเบิกหรือซื้อที่ดินเพิ่ม ซื้อ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งใช้ในกระบวนการผลิตและการหาตลาด ซึ่งข้อมูลของกรมวิชาการเกษตร [25] สะท้อนว่าภาคการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบปัญหาผลผลิตต่ำและด้อยคุณภาพ เนื่องด้วยเกษตรกรขาดความรู้ทางเทคโนโลยี และการดูแลรักษาที่ถูกต้อง เมื่อผนวกกับลักษณะธรรมชาติของภาคการเกษตรที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้เป็นส่วนใหญ่ เช่น สภาพธรรมชาติ ราคาผลผลิตที่ผันแปรไปตามกลไกตลาด ต้นทุนในการทำเกษตรที่สูงขึ้นตามราคาสินค้าอุปโภคบริโภค จึงจัดได้ว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรถือเป็นสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง [26-28] อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยของพรวิภา พรหมจีน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย [29] ที่ยืนยันว่า สินเชื่อเกษตรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนและชุมชน มีผลทำให้ลดปัญหาความเสี่ยงทางการเงิน สถานะทางการเงินดีขึ้น สุขภาพในครัวเรือน และความน่าเชื่อถือในชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการสินเชื่อเกษตรแก่ประชาชนในพื้นที่ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ส่วนความต้องการสินเชื่อเพื่อการค้านั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขายต้องการสินเชื่อประเภทนี้สูงสุด ซึ่งจากการได้สังเกตการณ์การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส พบว่า กลุ่มที่ไม่มีปัญหาสุขภาพ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มักจะเปิดร้านค้าในเขตบ้านพักอาศัยของตนเพื่อขายของสำหรับคนในหมู่บ้าน ขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุบางส่วนมีการค้าขายด้วยรถจักรยานยนต์พ่วงข้าง ซึ่งผู้ขายต้องออกจากบ้านเพื่อตระเวนขายสินค้าทุกวัน แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเงินลงทุนทำให้สามารถจัดหาสินค้ามาขายได้ปริมาณน้อย และไม่สามารถปรับปรุงร้านค้าให้มีความทันสมัยเหมือนเช่นร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้ หากจะใช้เงินลงทุนของตนเองก็อยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอสำหรับการขยายร้านหรือซื้อสินค้ามาขายเพิ่มได้ ขณะที่ผู้สูงอายุบางคนมีบุตรหลานที่เรียนจบแล้วแต่ยังไม่มีงานทำ ต้องการสินเชื่อประเภทนี้สร้างอาชีพแก่บุตรหลานเพื่อความมั่นคงในอนาคต ส่วนผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็ต้องการสินเชื่อสำหรับบุตรหลานไว้ทำธุรกิจหรือขยายธุรกิจของตนเอง จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สินเชื่อเพื่อทำการค้าเป็นที่สนใจของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการให้บริการสินเชื่อเพื่อการค้าของสถาบันการเงินในปัจจุบัน พบว่า มีหลายประเภทด้วยกัน เช่น สินเชื่อแม่ค้าคนดีของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank) เปิดโอกาสให้พ่อค้า แม่ค้า ได้กู้เงินไปลงทุน ขยาย ปรับปรุง ชำระค่าเช่าพื้นที่/ค่าเช่าพื้นที่ ค่าบริการ และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ในวงเงิน 50,000-5,000,000 บาท สามารถใช้บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) หรือหลักทรัพย์ค้ำประกันได้ [30] อีกทั้งรัฐบาลมีการออกสินเชื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระแก่ผู้สูงอายุ เช่น สินเชื่อประชารัฐ สำหรับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ วงเงินไม่เกิน 200,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน โดย บสย. เป็นผู้ค้ำประกัน และธนาคารออมสินจะจ่ายค่าธรรมเนียมค้ำประกันแทนผู้กู้ตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไป จนครบสัญญา [31] นอกจากนี้ ยังมีกองทุนผู้สูงอายุของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนผู้สูงอายุที่ต้องการเงินทุนในการประกอบอาชีพหรือกิจการของตนเอง แต่ไม่สามารถกู้เงินจากธนาคารหรือหน่วยงานของรัฐได้ หรือกู้ได้ไม่เต็มวงเงิน สามารถยื่นขอกู้เงินจากกองทุนผู้สูงอายุได้ โดยบุคคลทั่วไปกู้ได้ไม่เกิน 15,000 ต่อคน แต่หากรวมกันเป็นกลุ่ม 5 คนขึ้นไป สามารถเพิ่มได้ในวงเงินไม่น้อยกว่า 100,000 บาท และต้องชำระคืนเป็นรายงวดภายใน 3 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย [32] อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในจังหวัดนราธิวาสมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการดังกล่าว ดังนั้น สถาบันการเงินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องประชาสัมพันธ์บริการเหล่านี้ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่

ที่อยู่อาศัยถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำรงชีพของมนุษย์ทุกคน และการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในด้านความมั่นคงตามแนวคิดพุทธพลัง [10] ดังนั้น การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุต้องการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะดา รักดีอำนาจ และพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ [33] ที่พบว่า แนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ คือ การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ และการจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ อีกทั้งผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสมัย พิลาแดง ยุทธพล ทวะชาลีละ และกตัญญู แก้วหานาม [21] ที่พบว่า ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลดงพญา อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความต้องการสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยระดับปานกลาง นอกจากนี้ หากพิจารณาจาก

นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน พบว่า มีมาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น ดังเช่น มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ได้แก่ ธนาคารออมสิน และธนาคารอาคารสงเคราะห์ สนับสนุนสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนให้แก่ผู้ประกอบการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องการพัฒนาโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Pre-finance) ในวงเงินรวมไม่เกิน 4,000 ล้านบาท และให้มีการจัดสรรวงเงินสินเชื่อที่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Post-finance) [34] อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพมีความต้องการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยต่ำที่สุด ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลสังเกตเห็นว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพมักอาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหลาน จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้สินเชื่อประเภทนี้ อีกทั้งอาจจะมีเหตุผลอื่นประกอบ เช่น การขอสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยมักต้องใช้สินทรัพย์ในการค้ำประกันและต้องผ่อนชำระต่อเนื่อง ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจึงไม่สามารถแบกรับภาระดังกล่าวได้ ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเป็นของตนเองต้องการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสูงกว่า เนื่องจากมีรายได้สม่ำเสมอ จึงประเมินว่าตนเองมีสิทธิ์เข้าถึงบริการและมีความสามารถผ่อนชำระค่านายหน้าสินเชื่อประเภทนี้ได้

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่าความต้องการสินเชื่อเพื่อการเดินทางและท่องเที่ยวของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเพิ่มเติม พบว่า การเดินทางท่องเที่ยวเกิดขึ้นน้อยมาก หากต้องเดินทางก็มักจะเดินทางร่วมกับบุตรหลาน ดังนั้น ค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวจึงมีไม่มาก และหากไม่มีเงินก็ไม่จำเป็นต้องท่องเที่ยว อีกทั้งผู้สูงอายุบางส่วนมีสภาพร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการเดินทาง ความต้องการสินเชื่อประเภทนี้จึงมีน้อย ขณะเดียวกันผลการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสต้องการสินเชื่อส่วนบุคคลในระดับน้อย เนื่องด้วยปัจจุบันผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจากรัฐบาลเป็นรายเดือน โดยจ่ายแบบขั้นบันได ดังนี้ 1) อายุ 60 -69 ปี จะได้รับ 600 บาท 2) อายุ 70 -79 ปี จะได้รับ 700 บาท 3) อายุ 80 -89 ปี จะได้รับ 800 บาท และ 4) อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาท [35] ประกอบกับลักษณะครอบครัวโดยส่วนใหญ่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นครอบครัวขยาย ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งจึงได้รับการจุนเจือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจากบุตรหลาน

ถึงแม้ว่าการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองมักกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จะเป็นบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่กำหนดให้มุสลิมทั้งชายและหญิงทุกคนที่มีความพร้อมจะต้องปฏิบัติพิธีดังกล่าว แต่ผลการวิจัยกลับพบว่า ผู้สูงอายุต้องการสินเชื่อเพื่อการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์อยู่ในระดับน้อย ด้วยเหตุผลประการสำคัญ คือ รัฐบาลไทยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ที่จะไปร่วมพิธีฮัจญ์ โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยเป็นผู้ดูแลและประสานงาน ผู้ที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จึงเตรียมค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลเพิ่มเติมประมาณ 10,000-20,000 บาท [36] อีกทั้งหน่วยงานรัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการกองทุนสำหรับผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์มีบริการเงินยืมสำหรับผู้ประกอบกิจการฮัจญ์ [37] นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ พบว่า ผู้สูงอายุบางส่วนเลือกใช้การออมเงินแทนการขอสินเชื่อในรูปแบบบัญชีเงินฝากอัล-ฮัจญ์ ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ระยะเวลา 60 เดือน เปิดบัญชีขั้นต่ำเพียง 2,500 บาท ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย [38] เพื่อออมเงินเป็นค่าเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ขณะที่ผู้สูงอายุบางส่วนให้ข้อมูลว่า การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทุนทรัพย์ หากต้องเดินทางไปร่วมพิธีด้วยการกู้ยืมเงินย่อมแสดงถึงความไม่พร้อม ดังนั้น การกู้ยืมเงินเพื่อเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จึงไม่เหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพลังอันแสดงให้เห็นว่าแม้จะอยู่ในภาวะสูงวัย แต่ผู้สูงอายุยังต้องการความมั่นคงในอาชีพและรายได้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการดำเนินชีวิตทั้งของตนเอง (ผู้สูงอายุ) และบุคคลในครอบครัว (บุตรหลานของผู้สูงอายุ) โดยผู้สูงอายุที่ต้องการสินเชื่อส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นของตนเอง จึงต้องการเงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติมในการประกอบอาชีพและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ดังนั้น ในการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการเกษตรและสินเชื่อเพื่อการค้าแก่ผู้สูงอายุ นั้น สถาบันการเงินควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น อาทิ หน่วยงานภายใต้กำกับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ร่วมกันจัดอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพเกษตร และอาชีพค้าขายเพิ่มเติมแก่ผู้สูงอายุและบุตรหลาน อีกทั้งควรกำหนดพื้นที่เป้าหมายให้บริการด้านการพัฒนาอาชีพเป็นรายหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่สนใจทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง และภายหลังที่ผู้สูงอายุรับสินเชื่อไปแล้วควรส่งเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรคเป็นระยะ ๆ ส่วนการกำหนดสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุนั้น สถาบันการเงินควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่กำกับดูแลด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้นำท้องถิ่น สำรวจความต้องการจำเป็นด้านที่อยู่อาศัยของ

ผู้สูงอายุ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ความจำเป็นเร่งด่วน และความสามารถในการรับบริการสินเชื่อของผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละราย

นอกจากนี้ สถาบันการเงินควรออกแบบบริการที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่ออย่างเหมาะสม โดยต้องกำหนดระยะเวลาในการผ่อนชำระระยะยาว กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ กำหนดแบบฟอร์มและเงื่อนไขการขอสินเชื่อที่เข้าใจง่าย ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ มีภาพประกอบการอธิบาย ขณะเดียวกันผู้สูงอายุต้องการใช้บริการสถาบันการเงินที่มีสาขาตั้งใกล้แหล่งชุมชนเนื่องจากเข้าถึงได้ง่าย เพราะฉะนั้น สถาบันการเงินจึงควรเลือกขยายสาขาหรือจัดบริการเข้าถึงแหล่งชุมชนมากขึ้น ส่วนการให้บริการของพนักงานนั้น ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถแนะนำข้อมูลการบริการสินเชื่อที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้ หากใช้พนักงานที่เป็นบุคคลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พูดภาษามลายูถิ่นได้ก็จะสื่อสารหรืออธิบายข้อมูลให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่ายขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียนโดยตรง ผู้รวบรวมข้อมูลจึงต้องอ่านและอธิบายข้อความให้ผู้สูงอายุเข้าใจ อีกทั้งผู้คนส่วนใหญ่ในจังหวัดนราธิวาสใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสาร ผู้รวบรวมข้อมูลจึงต้องอธิบายข้อความเพิ่มเติมเป็นภาษามลายูถิ่น การรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุแต่ละรายจึงต้องใช้เวลาพอสมควร ส่งผลให้รวบรวมข้อมูลได้เพียงร้อยละ 69.85 นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้มุ่งค้นหาความต้องการการผลิตสินเชื่อและบริการที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการผลิตสินเชื่อของผู้สูงอายุในจังหวัดนราธิวาสด้วยวิธีการเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับความต้องการการผลิตสินเชื่อของผู้สูงอายุหลากหลายมิติยิ่งขึ้น และควรนำข้อมูลทฤษฎีจากสถาบันการเงินและหน่วยงานรัฐที่ให้บริการสินเชื่อมาเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย เช่น ประเภทผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่ผู้สูงอายุได้ยื่นขอ เหตุผลในการอนุมัติหรือไม่อนุมัติสินเชื่อ วงเงินสินเชื่อที่ผู้สูงอายุได้รับการอนุมัติ ลักษณะการค้ำประกันสินเชื่อของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการชำระคืนสินเชื่อ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างใช้บริการสินเชื่อของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งฝ่ายผู้ให้บริการและฝ่ายผู้รับบริการมาวิเคราะห์ร่วมกัน จากนั้นสถาบันการเงินหรือหน่วยงานภาครัฐนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ประกอบการวางแผนให้บริการสินเชื่อแก่ผู้สูงอายุในระยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2556**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- [2] สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). **ประชากรสูงอายุไทย: ปัจจุบันและอนาคต**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- [3] สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). **มิเตอร์ประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.thailandometers.mahidol.ac.th/#elderly>.
- [4] ศุภเจตน์ จันทร์สาสน์. (2553). “การรับประโยชน์จากการปันผลทางประชากร 2 ช่วง และการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ในประเทศไทย”, **วารสารประชากรศาสตร์**. 26(1).
- [5] ระเบียบ วังจ้อย. (2556). “แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลวัตในผู้สูงอายุ”, **วารสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์**. 34(3), 471-490.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **โครงการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้**. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- [7] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **ความยากจน**. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries12.html>.
- [8] คณะกรรมการการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2553). **รายงานสรุปผลการสัมมนาเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา.
- [9] World Health Organization: WHO. (2002). **Active Ageing: A Policy Framework**. Geneva: Author.
- [10] กุศล สุนทรธาดา และกมลชนก ขำสุวรรณ. (2553). “ระดับและแนวโน้มความมีพลวัตของผู้สูงอายุไทย”, ใน **การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2553**. 26-38. วันที่ 25 - 26 พฤศจิกายน 2553 ณ โรงแรมเดอะทวิน ทาวเวอร์ ปทุมวัน กรุงเทพฯ.
- [11] สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล. (2558). “ปัจจัยกำหนดระดับบวฒิวัยของผู้สูงอายุไทย”, **วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 21(1), 139-167.

- [12] Karcharnubarn, R. and Sukontaman, P. (2013). "Older persons' fund and the role in improving the quality of life of Thai elderly", *Journal of Demography*. 29(2) Retrieved February 12, 2016, from http://www.cps.chula.ac.th/wp-content/uploads/2013/10/j_v29n2sep2013_ab1.pdf.
- [13] Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality* (2nd ed.). New York, NY: Harper & Row.
- [14] ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). *สวัสดิการผู้สูงอายุ: แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- [15] ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- [16] Danyuthasilpe, C. (2008). *Healthy Aging from Rural Thai Elderly Perspectives: A Case Study of Northern Village, Thailand*. (Unpublished doctoral dissertation). Mahidol University, Nakhon Pathom.
- [17] ขวัญ สงวนเสริมศรี. (2551). *แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [18] Kumruangrit, S. (2013). "The preparation for old age of Thai population", *Journal of Demography*. 29(1). Retrieved May 12, 2016, from http://www.cps.chula.ac.th/wp-content/uploads/2013/10/j_v29n1mar2013_ab3.pdf.
- [19] เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ และคณะ. (2558). "การจัดกลุ่มผู้สูงอายุและการศึกษาความต้องการสวัสดิการในตำบลโคกขี้หนอน อำเภอนาทอง จังหวัดชลบุรี", *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 36(1), 16-33.
- [20] เนตรนาภา จารุชาติ. (2554). *การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [21] สมสมัย พิลาดแดง ยุทธพล ทวะชาติ และกตัญญู แก้วหานาม. (2557). "ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงพุง อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์", *วารสารการบริหารปกครอง*. 3(1), 133-148.
- [22] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *จำนวนผู้สูงอายุ จำแนกตามจังหวัด เพศ เขตการปกครอง และภาค*. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm.
- [23] Yamane, T. (1964). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed). New York, NY: Harper & Row.
- [24] สำนักงานจังหวัดนราธิวาส. (2556). *นราธิวาสวันนี้*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.narathiwat.go.th>.
- [25] กรมวิชาการเกษตร. (ม.ป.ป.). "พัฒนาคุณภาพชีวิตชายแดนได้ด้วยเกษตรกรรม", *จดหมายข่าวพลีโบ*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก http://www.doa.go.th/pibai/pibai/n16/v_10-nov/rai.html.
- [26] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *พฤติกรรมความเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- [27] วรณี บรรทัด. (2556). "ประเภทของสินเชื่อ", ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารสินเชื่อ (หน่วยที่ 1-7)* (พิมพ์ครั้งที่ 22). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [28] มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). *โครงการศึกษาภาวะหนี้สินเกษตรกรและแนวทางการปรับปรุงศักยภาพการดำเนินงานกองทุนในกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2560, จาก <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2016/06/หนี้สินเกษตรกร.pdf>.
- [29] พรวิภา พรหมจีน และวิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย. (2558). "อิทธิพลของสินเชื่อเกษตรกรต่อการเสริมสร้างศักยภาพของแม่บ้านเกษตรกร", *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 36(3), 448-464.
- [30] ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. (2560). *สินเชื่อแม่ค้าคนดี*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560, จาก http://www.smebank.co.th/th/credit_detail.php?nid=136&cid=1.
- [31] ธนาคารออมสิน. (2559). *สินเชื่อเพื่อนนโยบายรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2560, จาก <http://www.gsb.or.th/products/loan/government>.
- [32] กองทุนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *ประวัติกองทุนผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2560, จาก <http://www.olderfund.dop.go.th>.
- [33] ปิยะดา รักดีอำนาจ และพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. (2557). "แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา", *วารสารวิทยาการจัดการ*. 31(2), 121-151.

- [34] กลุ่มสารนิเทศการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (2559). ข่าวกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 148/2559 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2559.
- [35] กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ, คนพิการ, ผู้ป่วยเอดส์หรือโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง ขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560, จาก https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=15283.
- [36] กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). คู่มือการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2560, จาก http://hajj.sbpac.go.th/Hajj_Data/books/Trip_to_the_Hajj_ceremony.pdf.
- [37] คู่มือสำหรับประชาชน: การขออนุมัติยืมเงินสำรองจ่ายค่าเช่าที่พักสำหรับผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2560, จาก <https://info.go.th/Guide/GenerateCitizenGuideFront/13115>.
- [38] ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. (2559). บัญชีเงินฝาก อัล-ฮัจย์. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.ibank.co.th>.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

ต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารปริชาต ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 (ฉบับพิเศษ) สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560 และการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิดังรายนามต่อไปนี้

1. ศ.ดร. พัทธวาลย์ วงศ์บุญสิน	วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศ.ดร.วีรชาติ เปรมานนท์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รศ.ดร.เกษตรชัย และหิม	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. รศ.ดร.ชิดชนก เชิงเช่า	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. รศ.ดร.ชูเกียรติ วิวัฒน์วงศ์เกษม	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รศ.ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. รศ.ดร.ธีรพงศ์ แก่นอินทร์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. รศ.ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน	สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รศ.ดร.นิคม ชูศิริ	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
11. รศ.ดร.นิศา ศิลปเสรรฐ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
12. รศ.ดร.บัณฑิต ชัยวิญญูชาติ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
13. รศ.ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร	คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. รศ.ดร.พงษ์เสฏฐียร เหลืองอลงกต	วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
15. รศ.ดร.พรอนงค์ บุษราตระกูล	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. รศ.ดร.พวงรัตน์ ไพเราะ	สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
17. รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
18. รศ.ดร.รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ	สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
19. รศ.ดร.วรศักดิ์ ทุมมานนท์	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
20. รศ.ดร.วิชัย นภาพงส์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
21. รศ.ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
22. รศ.ดร.เศกสรรค์ ยงวนิชย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
23. รศ.ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์	สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
24. รศ.ดร.สมบัติ พันธวิเศษ	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

25. รศ.ดร.สมสิทธิ์ จิตรสถาพร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
26. รศ.ดร.สุนทร บำเรอราช	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
27. รศ.ดร.อลิสรา วาณิชดี	สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
28. รศ.น.อยุธยา ตระหง่าน	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
29. รศ.ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
30. รศ.ชูศรี เที้ยศิริเพชร	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
31. รศ.รุ่งนภา พิตรปรีชา	คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
32. ผศ.ดร.กฤตยาภาณุจน์ โตพิทักษ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
33. ผศ.ดร.ชนกพร อังศุวิริยะ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
34. ผศ.ดร.นิตยา วรรณกิตร์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
35. ผศ.ดร.ประจวบ ฉายบุญ	คณะเทคโนโลยีหลังการประมงและทรัพยากรทางพืช มหาวิทยาลัยแม่โจ้
36. ผศ.ดร.ประภาพร ยางประยงค์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
37. ผศ.ดร.พิเชษฐ์ พรหมใหม่	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
38. ผศ.ดร.วาสนา สุวรรณวิจิตร	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
39. ผศ.ดร.สายฝน ไชยศรี	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
40. ผศ.ดร.สุภาวดี ศิริรัฐนิคม	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
41. ผศ.ดร.สุระพรรณ จุลสุวรรณ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
42. ผศ.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
43. อ.ดร.กุลวดี ลิ้มอุสันโน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
44. อ.ดร.พินิจ ดวงจินดา	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อมูลทั่วไปของวารสารปริชาติ

ลักษณะของวารสาร

วารสารปริชาติ เป็นวารสารเผยแพร่ ผลงานวิจัย/ ผลงานวิชาการ และผลงานวิชาการรับใช้สังคมทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์ ของบุคลากร นักวิจัยในมหาวิทยาลัยทักษิณและหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เรื่องที่รับพิมพ์ในวารสารวิจัยนี้ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
2. ผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยทักษิณเท่านั้นยกเว้นบทความพิเศษที่กองบรรณาธิการพิจารณาให้ได้รับการยกเว้น
3. ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. เนื้อหา บทความ หรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
5. ต้นฉบับจะต้องได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์

ประเภทของผลงานที่จะรับตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles)
2. บทความวิชาการ (Articles)
3. บทความรับใช้สังคม (Socially-Engaged Articles)
4. บทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
5. บทความปริทัศน์ (Review Article)

รูปแบบการเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาว ขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขหน้ากำกับหน้าทุกหน้า โดยใช้แบบอักษร Angsana New ขนาดตัวอักษร 14 ถ้ามีภาพประกอบ ควรเป็นภาพถ่าย ขาว-ดำที่ชัดเจน นอกจากจำเป็นจึงควรใช้ภาพสี และถ้ามีภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาว โดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อหา รวมภาพ ตาราง ไม่ควรเกิน 15 หน้า
2. การตั้งค่าน้ำกระดาษ
 - ระยะขอบบน (Top margin) ขนาด 1.00" หรือ 2.54 เซนติเมตร
 - ระยะขอบล่าง (Bottom margin) ขนาด 1.00" หรือ 2.54 เซนติเมตร
 - ระยะขอบซ้าย (Left margin) ขนาด 1.50" หรือ 3.00 เซนติเมตร
 - ระยะขอบขวา (Right margin) ขนาด 1.00" หรือ 2.54 เซนติเมตร
3. การส่งต้นฉบับ ดังนี้

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ Thai Journals Online (ThaiJO) สามารถเข้าไปได้ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/>

4. การสมัครสมาชิก มี 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 บุคคลทั่วไป ที่ไม่ประสงค์ส่งบทความ สามารถสมัครสมาชิกได้เลย

กรณีที่ 2 บุคคลที่ต้องการส่งบทความ เพื่อขอรับการพิจารณาบทความ เมื่อบทความได้รับการพิจารณาแล้วจะต้องสมัครสมาชิกพร้อมชำระเงิน จำนวน 200 บาท ผ่านทางธนาคารไทยพาณิชย์ ชื่อบัญชี วารสารปริชาต สาขา มหาวิทยาลัยทักษิณ (พัทลุง) เลขที่บัญชี 408-197718-5 พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังกองบรรณาธิการวารสารปริชาต ทางระบบออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> หรือติดต่อกองจัดการวารสารปริชาต สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 222 หมู่ 2 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210 โทรศัพท์ 074-609600 ต่อ 7242 หรือ 081-5407304 โทรสาร 074-609654-5 อีเมล parichartjournal@gmail.com

5. การยกเลิกบทความ หรือ การถอนบทความ มีรายละเอียดดังนี้

การยกเลิกบทความ คือ การเพิกถอนบทความก่อนที่จะมีการตีพิมพ์เผยแพร่

การถอนบทความ คือ การถอนบทความที่ดำเนินการตีพิมพ์และเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

ในกรณี การยกเลิกบทความหรือการถอนบทความ สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ใน <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/> และหากมีการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ เจ้าของบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบคำตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัยให้เรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา
2. **ชื่อผู้เขียน (Authors)** ครบทุกคน และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และให้จัดอยู่กึ่งกลางของหน้ากระดาษ โดยให้กำกับหมายเลขยกกำลังไว้ต่อท้ายด้วย สำหรับชื่อตำแหน่งหรือตำแหน่งวิชาการและหน่วยงานให้พิมพ์ไว้ในส่วนของเชิงอรรถ (หน้าที่ 1) โดยพิมพ์ชื่อหน่วยงานต้นสังกัดระดับภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือจากงานย่อยถึงระดับสูงให้ตรงกับตัวเลขยกกำลังที่กำกับไว้ในหน้าเดียวกัน
3. **บทคัดย่อ และ Abstract** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 200 คำ และอยู่ในบทความหน้าที่ 1 เท่านั้น และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ
4. **คำสำคัญ (Keywords)** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความไม่เกิน 3 คำ โดยพิมพ์ต่อจากส่วนเนื้อหาของบทคัดย่อ และ Abstract ให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ Keywords ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ
5. **เนื้อเรื่อง (Main Body)** ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์
 - หัวข้อใหญ่ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
 - หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
 - เนื้อความ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ บรรทัดแรกของทุกย่อหน้าเยื้อง 0.5 นิ้วของบรรทัดถัดไป และประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) **บทนำ (Introduction)** บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหาของสิ่งที่ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสร้างสรรค์ผลงาน และอาจรวมการสำรวจเอกสาร (Review of Related Literature)
- 2) **วัตถุประสงค์ (Objective)** บอกถึงเป้าหมายของสิ่งที่ศึกษา
* บทนำและวัตถุประสงค์ อาจเขียนรวมกันได้
- 3) **ระเบียบวิธีการศึกษา (Methodology)** บอกรายละเอียดในวิธีการศึกษา การดำเนินการให้ได้มาถึงสิ่งที่ค้นคว้า สร้างสรรค์ เป็นต้น
- 4) **ผลการศึกษา (Results)** บอกถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือผลการสร้างสรรค์ และอาจให้แนวทางถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต
- 5) **สรุปและการอภิปรายผล (Discussion)** ให้แสดงถึงการสรุปผลที่ได้ถึงการศึกษาและการให้เหตุผลว่าผลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือสร้างสรรค์ ได้มาอย่างไรและทำไมถึงได้ผลอย่างนี้
* 4) และ 5) อาจเขียนรวมกันได้
- 6) **การอ้างอิง (References) ใช้การอ้างอิงแบบตัวเลข (Numeric) และต้องใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น**
การอ้างอิงแบบตัวเลข ใช้วิธีการดังนี้
 1. ใส่ตัวเลขกำกับไว้ในเครื่องหมาย [] ท้ายข้อความหรือชื่อบุคคลที่อ้างอิง โดยให้ตัวเลขอยู่ในระดับบรรทัดเดียวกันกับเนื้อหา เช่น [1]
 2. ให้ใส่ตัวเลขอ้างอิงเรียงลำดับตั้งแต่เลข 1 เป็นต้นไป ต่อเนื่องกัน และในกรณีที่มีการอ้างอิงซ้ำให้ใช้ตัวเลขเดิมที่เคยใช้อ้างอิงมาแล้ว
 3. แหล่งที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดในบทความจะไปปรากฏอยู่ในเอกสารอ้างอิง (references)ท้ายบทความ โดยเรียงลำดับตามหมายเลข และพิมพ์หมายเลขอยู่ในเครื่องหมาย []
 4. กรณีที่อ้างอิงเอกสารหลายรายการในคราวเดียวกัน
 - 4.1 อ้างอิงไม่เกิน 2 รายการ ให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับ โดยใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่น เช่น [1, 5]
 - 4.2 อ้างอิงเกิน 2 รายการและเป็นรายการที่ต่อเนื่องกัน ให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับโดยใส่เครื่องหมายยัติภังค์ (-) คั่น เช่น [1-3] หรือ [1-5]
 - 4.3 อ้างอิงเกิน 2 รายการและเป็นรายการทั้งต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง ให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับโดยใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นในกรณีไม่ต่อเนื่อง และเครื่องหมายยัติภังค์ (-) คั่นในกรณีต่อเนื่อง เช่น [1, 4-5]

การอ้างอิง ในเนื้อเรื่อง

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ใช้ระบบตัวเลขอยู่ในวงเล็บ “[]” หลังข้อความที่อ้างถึง โดยตัวเลขดังกล่าวเรียงตามลำดับการอ้างอิง

ตัวอย่าง

1. โดยได้รับการสนับสนุนทุกทางจากภาครัฐ [1]...
2. Strong Security Measures for Sustainable Peace on the Korean Peninsula [2]

การอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[1] สุพัตรา สุภาพ. (2545). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

[2] Norman, D, A. (2002). **The design of everyday things**. New York : Basic books.

* กรณีผู้แต่งคนไทย เขียนหนังสือภาษาอังกฤษ ให้ลงชื่อผู้แต่งเหมือนคนไทยที่แต่งหนังสือภาษาไทย

* กรณีหนังสือที่พิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง ให้ระบุครั้งที่พิมพ์ด้วย โดยเขียนรูปแบบบรรณานุกรม ดังนี้

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์).//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[3] สุพัตรา สุภาพ. (2545). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).//“ชื่อบทความ”,//ชื่อวารสาร.//ปีที่/(ฉบับที่),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

[4] อังคณา ช่วยคำฐ. (2555). “ความรุนแรงในครอบครัว: สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการช่วยเหลือ”, **วารสาร
ธรรมศาสตร์**. 31(3), 1–17.

[5] Laeheem, K. and Boonprakarn, K. (2015). “Family Background Risk Factors Associated with Domestic Violence among Married Thai Muslims Couples in Pattani Province”, **Asian Social Science**. 11(9), 235–244.

3) บทความในรายงานการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//“ชื่อเรื่อง”,/ใน/ชื่อการประชุม, /เลขหน้า.//วันที่/เดือน/ปี/สถานที่ประชุม.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[6] พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. (2554). “การจัดการความรู้จากห้องเรียนสู่ชุมชน : การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของเยาวชน”, ใน **การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 1 ประจำปี 2554**, 140. วันที่ 25-28 พฤษภาคม 2554 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

4) บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).//“ชื่อบทหรือบทความในหนังสือ”,/ใน/ชื่อผู้แต่งหรือผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ(ถ้ามี).//ชื่อหนังสือ, /เลขหน้า.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[7] อรนาถ จันทโรภากร. (2550). “คอนเสิร์ตเดี่ยวจะเข้”, ใน **เวรวิดิ อักษรแก้ว (บรรณาธิการ). Music talk**, 4-7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จิงเจริญการพิมพ์.

5) บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// “ชื่อบทความ”, ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า

ตัวอย่าง

[8] ดวงศักดิ์ ชื่นสินธุ. (2552, 6 มกราคม). “เที่ยวตามรอยพระพุทธองค์สิริมงคล รับปีใหม่”, มติชน. 23.

6) วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ระดับของวิทยานิพนธ์/ชื่อปริญญา/เมืองที่พิมพ์/ชื่อสถานการศึกษา.

ตัวอย่าง

[9] ธัญญา พรหมรักษ์. (2550). ผู้หญิงความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้างในฐานะทางเลือก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[10] Paungfoo, C. (2003). Use of Molecular Biology Techniques in Studying the Nitrifying Bacteria Community from Shrimp Farming System. Doctoral Dissertation. Prince of Songkla University.

7) เอกสารที่สืบค้นจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เอกสารจากอินเทอร์เน็ต มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบการเขียนรายการบรรณานุกรม จึงใช้รูปแบบเดียวกับสิ่งพิมพ์นั้น ๆ ได้ เพียงแต่เพิ่มเติมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้น

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// เมืองที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.// สืบค้นเมื่อ...../

จาก <http://www.....>

ตัวอย่าง

[10] ศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้. (2557). ข้อมูลและแนวโน้มของความรุนแรงของสถานการณ์ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2557, จาก www.deepsouthwatch.org/index.php?l=content&id=121.

[11] Einstein, A. (2000). Relativity : The Special and General Theory (Trans by Lawson, R.W.). New York : Bartleby. Retrieved August 21, 2002, from <http://www.Bartleby.com>.

8. รูปแบบการเขียนบรรณานุกรม

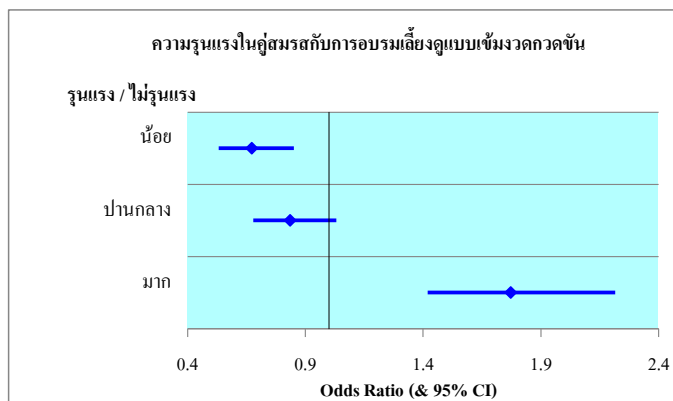
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/(ผู้ให้สัมภาษณ์).//ชื่อผู้สัมภาษณ์/(ผู้สัมภาษณ์).//สถานที่สัมภาษณ์,เมื่อวันเดือนปีที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

[12] โกวิท วัฒนโชติ (ผู้ให้สัมภาษณ์), วิทยา บุญบงค์ (ผู้สัมภาษณ์), ที่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 3 ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช, เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2548.

6. การใช้คำย่อ สัญลักษณ์ คำย่อที่ใช้ในบทความจะต้องมีคำเต็มเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หลังจากนั้นสามารถใช้คำย่อเหล่านั้นได้ตามปกติความเข้าใจให้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้คำย่อที่ชื่อเรื่องและในบทคัดย่อ ไม่แนะนำให้ใช้คำย่อเกิน 4 ครั้ง ใน 1 บทความ สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ในบทความจะต้องมีคำจำกัดความหรือคำอธิบายเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หลังจากนั้นไม่จำเป็นต้องมีคำจำกัดความหรือคำอธิบาย

7. รูปภาพ จัดจัดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้พิมพ์ไว้ใต้รูปภาพตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 1 อัตราส่วนโอกาสของพฤติกรรมความรุนแรงในกลุ่มสมรสกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

8. ตาราง จัดจัดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายตารางพิมพ์ไว้ด้านบนของหัวข้อตาราง และใช้ตัวอักษร ขนาด 14 ตัวปกติ ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังประสบการณ์ความรุนแรงกับพฤติกรรมความรุนแรงในกลุ่มสมรส

ภูมิหลังประสบการณ์ความรุนแรง	ความรุนแรงในกลุ่มสมรส			Chi-square	p value
	ไม่รุนแรง (947)	รุนแรง (589)	รวม (1,536)		
การเคยถูกล่วงโทอย่างรุนแรงในวัยเด็ก				11.974	0.003
ไม่เคย	68.2	31.8	28.1		
นาน ๆ ครั้ง	60.5	39.5	38.4		
ประจำ	57.5	42.5	33.5		
การเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะตบตีในวัยเด็ก				9.280	0.009
ไม่เคย	68.8	31.2	39.8		
นาน ๆ ครั้ง	61.0	39.0	39.8		
ประจำ	58.6	41.4	20.4		
การเคยมีพฤติกรรมรุนแรงในวัยเด็ก				34.923	0.000
ไม่เคย	69.3	30.7	38.4		
นาน ๆ ครั้ง	60.1	39.9	44.9		
ประจำ	48.2	51.8	16.7		

ใบสมัครสมาชิก
วารสารปริชาต
PARICHART JOURNAL

วันรับสมัคร.....

หมายเลขสมาชิก.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ที่อยู่ทางไปรษณีย์ที่ต้องการให้จัดส่ง.....ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....

มีความประสงค์เป็นสมาชิกวารสารปริชาต จำนวน.....ปี (ปีละ 200 บาท)

พร้อมนี้ได้ส่งค่าสมาชิก จำนวน.....บาท (.....)

โดย ชำระเงินผ่านทางธนาคารไทยพาณิชย์ ชื่อบัญชี วารสารปริชาต เลขที่บัญชี 408-197718-5
สาขา มหาวิทยาลัยทักษิณ (พัทลุง) พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังกองบรรณาธิการวารสารฯ
ทางระบบออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal>

(ลงชื่อ).....

(.....)

...../...../.....

สำนักงานวารสารปริชาต

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210

โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242, 081-5407304 โทรสาร 0-7460-9654-5

E-mail Address: parichartjournal@gmail.com หรือ research.tsu@gmail.com

PARICHART JOURNAL
THAKSIN UNIVERSITY

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
222 หมู่ 2 ต.บ้านพร้าว อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210
โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7242 โทรศัพท์/โทรสาร 0-7460-9655
E-mail Address : parichartjournal@gmail.com, research.tsu@gmail.com

